Молодіжний економічний вісник ХНЕУ ім. С. Кузнеця

№ 7

Електронний журнал

липень 2016

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Молодіжний економічний вісник ХНЕУ ім. С. Кузнеця

№ 7

липень 2016

Електронний журнал

Виходить раз на місяць

Засновник – ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Видавець – ФОП Лібуркіна Л. М.

Затверджено на засіданні вченої ради університету протокол № 7 від 21.07.2016 р.

Періодичність – щомісяця
Мова видання – українська, російська, англійська, французька, німецька

Засновано в січні 2015 року згідно з рішенням вченої ради

Редакційна колегія
Пономаренко В. С. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця (головний редактор)

Афанасьєв М. В. – канд. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Внукова Н. М. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Гонтарева І. В. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця ***(науковий редактор)***
Дікань Л. В. – канд. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Дороніна М. С. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Дорохов О. В. – канд. техн. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Іванов Ю. Б. – докт. екон. наук, професор Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України
Кизим М. О. – докт. екон. наук, професор Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України
Клебанова Т. С. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Малярець Л. М. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Назарова Г. В. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Орлов П. А. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Пилипенко А. А. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця ***(заступник головного редактора)***
Попов О. Є. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Пушкар О. І. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця
Ястремська О. М. – докт. екон. наук, професор ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Поштова адреса засновника:

61166, Україна, м. Харків, пр. Науки, 9а, ***Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця***

Головний редактор – ***Пономаренко В. С.*** *Конт. телефон: (057)702-03-04*

Поштова адреса редакції:
61166, Україна, м. Харків,
пров. Інженерний, 1а, 1 під'їзд
Тел.: *(057)702-07-38, 702-07-28*
E-mail: *vydav@hneu.edu.ua*

Поштова адреса видавця:
61001, Україна, м. Харків, а/с 870

Відповідальність за достовірність фактів, дат, назв, імен, прізвищ, цифрових даних, які наводяться, несуть автори статей.
Рішення про розміщення статті приймає редакційна колегія. У текст статті без узгодження з автором можуть бути внесені редакційні виправлення або скорочення.
Редакція залишає за собою право їх опублікування у вигляді коротких повідомлень і рефератів.

У разі копіювання чи передрукування матеріалів посилання на електронний журнал обов'язкове.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи ДК № 4853 від 20.02.2015 р.

© Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2016

ЗМІСТ

Агаджанян А. А. Особливості формування облікової політики підприємства в сучасних умовах 10

Андросова І. А. Особливості обліку запасів за національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку 11

Баличева Ю. І. Особливості складання фінансової звітності за міжнародними та національними стандартами в Україні 14

Барбіна Ю. В. Аналіз дефіциту Державного бюджету України 16

Бебех А. О. Шляхи удосконалення методики складання фінансових звітів для прийняття управлінських рішень 19

Білецька О. Ю. Сутність виробничих запасів і їх оцінка на підприємстві 22

Белоброва В. Д. Анализ проблем осуществления внешнеэкономической деятельности в Украине 25

Берестова А. С. Актуальні проблеми та напрями удосконалення обліку виробничих запасів 28

Бессмертная Е. Р. Анализ кредитных отношений в Украине 30

Бистро В. В. Порівняльна характеристика обліку основних засобів за вітчизняними та міжнародними стандартами 33

Біланюк О. М. Окреслення сутності поняття бенчмаркінгу в сучасних умовах 36

Брижатюк Д. Г. Порівняльна характеристика відображення обліку довгострокових і короткострокових зобов'язань 39

Васильева А. О., Сулейманова А. Г. Деятельность черных рынков в современных условиях экономического развития 41

Васильева Т. Ф. Функции массовой культуры 44

Вернигор Є. В. Проблеми запровадження збалансованої системи показників на українських підприємствах 46

Воронін Р. Р., Солохіна Є. К. Особливості бухгалтерського обліку в США 49

Воротинцева Р. В. Особливості обліку реалізації товарів у кредит і з розстрочкою платежу 52

Вощенко К. Ю. Рынок ценных бумаг Украины 55

Галущак А. В. Удосконалення класифікації основних засобів підприємств водопостачання та водовідведення 57

Галущак А. В. Порівняльна характеристика обліку основних засобів за вітчизняними та міжнародними стандартами 59

Гога І. Г. Аналіз систем обліку запасів за національними та міжнародними стандартами 62

Головніна Д. С. Проблема оцінки дебіторської заборгованості
у зарубіжних країнах.....65

Гончар Ю. В. Технологія складання фінансової звітності
суб'єкта малого підприємництва.....66

Горбатенко К. В. Економічна сутність поняття ліквідності банку.....69

Горбатенко К. В. Узагальнення підходів до методичного забезпечення
процесу управління ризиком ліквідності банку.....71

Горковенко М. Г. Методы калькулирования себестоимости
в отечественной и зарубежной практике.....74

Горяник О. В. Формування та ефективність використання оборотних
засобів сільськогосподарських підприємств.....77

Грузіна І. В. Особливості нарахування та строки перерахування
місцевих податків і платежів до бюджету.....80

Денисенко К. С. Організація бухгалтерського обліку основних засобів.....83

Дерюжко В. А. Ограничения по валютным операциям в Украине.....85

Дзюба А. В. Проблеми формування облікової політики
підприємства та відображення в обліку його доходів і витрат.....88

Дронь В. А. Сравнительный анализ стандартов учета нематериальных
активов в Украине и зарубежных странах.....90

Дудник А. А. Автоматизація бухгалтерського обліку в Україні.....92

Дяченко О. О. Мета, задачі та значення управлінського обліку
за кордоном і в Україні.....95

Єнгібарян Л. Т. Теоретичні аспекти організації андерайтингу
в страхових компаніях України.....97

Єфремова О. О. Посередницькі договори у бухгалтерському обліку.....100

Захарова О. В. Особливості бухгалтерського обліку
основних засобів: вітчизняна та міжнародна практика.....102

Зілінська А. С. Використання моделі BSC
у стратегічному управлінні.....105

Зуєнко Д. Д. Порівняння міжнародних стандартів бухгалтерського
обліку та загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку
Сполучених Штатів Америки у питаннях складання звіту
про фінансовий стан.....107

Ісмаілов Д. І. Функціональна модель системи управління
реалізацією нерухомості.....109

Іняткіна К. С. Особливості обліку фінансових результатів.....113

Кадієвська А. С. Автоматизація бухгалтерського обліку на підприємстві.....115

Калинів О. І. Проблеми організації бухгалтерського обліку
на підприємствах.....118

Калініна В. Ю. Теоретичні аспекти визначення сутності
дебіторської заборгованості підприємства.....120

Канигін С. М. Спрощена система оподаткування для фізичних осіб – підприємців 123

Карасьов Б. О. Проблеми впровадження та використання збалансованої системи показників на вітчизняних компаніях 125

Карая Ю. М. Искусство в политической пропаганде 127

Кібасова Т. І. Особливості бухгалтерського обліку експортних операцій України 129

Ковальова М. О. Допомога по тимчасовій непрацездатності: правовий аспект, методика розрахунку та відображення в обліку 132

Ковальчук М. Феномен криминальной подростковой субкультуры 135

Козак В. С. Облік грошових коштів на валютних рахунках 137

Козирєва К. М. Вплив дебіторської і кредиторської заборгованостей на фінансовий стан підприємства 140

Косенко Є. Р. Якість бухгалтерського обліку як складова ефективної діяльності підприємств 142

Кочеткова А. О. Облік касових операцій 144

Кравчук І. О. Особливості нарахування лікарняних в оплаті праці 147

Кривець А. В. Роль і місце бухгалтерського обліку в системі управління підприємством 149

Крикун А. І. Поняття свободи у філософії Нового часу 151

Крокосенко В. В. Особенности учета собственного капитала 153

Курочкин Д. И. Проблемы унификации бухгалтерского учета 156

Лєбошина Т. О. Проблема вибору методу оцінки вибуття запасів і його вплив на фінансовий результат діяльності підприємства за П(С)БО та МСБО 158

Літвінова Г. В. Технологія проведення аудиту фінансової звітності підприємства 160

Лищенко Ю. А. Необходимость бухгалтерского учета человеческих ресурсов 163

Ліпік О. Є. Облік виданих короткострокових векселів 165

Лозенко А. Е. Облік основних засобів за національними та міжнародними стандартами 168

Лютий В. В. Облік депозитних операцій фізичних осіб у ПАТ КБ «ПриватБанк» 170

Мадика В. В. Розвиток фондового ринку України на сучасному етапі 173

Майборода В. Р. Роль Державного бюджету в оздоровленні економіки України 176

Майборода В. Р. Бухгалтерський облік операцій із охорони навколишнього середовища 178

Максимова Т. Д. Бухгалтерський аутсорсинг:
поняття, види, переваги та недоліки 181

Мамедов Н. К. Особливості аудиту основних засобів:
вдосконалення в сучасних умовах 183

Мельник І. В. Порівняльний аналіз обліку основних засобів
згідно з П(С)БО та МСФЗ 186

Мельник К. В. Особливості обліку валютних операцій банку 189

Мишура Д. В. Теоретичні та практичні аспекти
обліку розрахунків із оплати праці 191

Мовчан А. С. Бенчмаркінг як фактор підвищення
конкурентоспроможності підприємства 193

Морозова Г. А. Огляд останніх змін щодо єдиного
соціального внеску 195

Мостовенко Д. Ю. Порівняльна характеристика
міжнародних стандартів фінансової звітності та національних
стандартів бухгалтерського обліку для малих
і середніх підприємств 198

Мухина Е. А. Формы и системы заработной платы
в Украине и других странах мира 201

Надеина М. В. Роль МСФО в объективном раскрытии
финансовой информации 204

Нгуен Хонг Хай. Сравнительная характеристика
Международных стандартов финансовой отчетности
и Положений (стандартов) бухгалтерского учета Украины 206

Несвятипаска Є. С. Особливості розвитку касових
операцій у комерційних банках 209

Нечитайло І. В. Особливості монетарної політики в Україні
в умовах економічної кризи 212

Нечитайло І. В. Особливості методів оцінки запасів
при їх вибутті 214

Низова М. Аналіз обліку дебіторської заборгованості
за вітчизняною та міжнародною практикою 217

Нікітіна Г. Ю. Бухгалтерський облік – інструмент
в управлінні ризиками підприємства 219

Нікітіна Л. Ю. Особливості застосування методів
визначення митної вартості товарів, які імпортуються
на території України 222

Нікітіна Л. Ю. Особливості складання консолідованої
звітності за МСФЗ 225

Нурлаєва Е. Л., Ткаченко Я. О. Організація облікової
політики підприємств в Україні 229

Обіход Н. І. Аналіз реалізації Міжнародних стандартів
фінансової звітності у країнах із перехідною економікою 231

Овсянникова И. И. Фискальная эффективность акцизного налога в Украине 233

Огородник А. О. Особливості проведення інвентаризації на сільськогосподарських підприємствах 236

Олініченко К. М. Трансформація української звітності в Україні 239

Онацька Ю. І. Трансфертне ціноутворення: формування національних стандартів 241

Онацька Ю. І. Автоматизація та впровадження програмного забезпечення в аудиторську діяльність 244

Панасенко О. М. Ефективність системи управління дебіторською заборгованістю 248

Панченко Т. И. Место субкультур в социально-культурном пространстве 251

Пацера Ю. А. Облік та аналіз інвестиційної діяльності в Харківському регіоні 253

Передерій А. І., Чепченко Я. С. Бухгалтерський облік фінансових результатів у страхових компаніях України 256

Петулько О. Є. Порівняльна характеристика основних принципів складання фінансової звітності в Україні (згідно з П(С)БО) та у країнах Європи (згідно з МСФЗ) 259

Піскун О. О. Вплив бухгалтерського обліку на підвищення ефективності діяльності підприємства 261

Плеханова А. К. Особенности молодежной безработицы в странах мира 263

Погромська В. О. Основи організації і особливості бухгалтерского обліку в Німеччині 265

Подушко Я. В. Тереотичні аспекти визначення сутності дебіторської заборгованості підприємства 268

Поліщук Т. В. Шляхи удосконалення обліку основних засобів 271

Протоковило Ю. О. Сутність андерайтингу в банках України 273

Потябін М. Ю., Лазарєв М. В. Проблема узгодженості бухгалтерського обліку в Україні з Міжнародними стандартами фінансової звітності 275

Потапенко А. В., Фень Л. А. Облік доходів неприбуткових організацій 278

Порошина Г. О. Організація розвитку банківської системи в Україні 280

Рєзван В. В. Проблеми вибору методу нарахування амортизаційних відрахувань суб'єктам малого підприємництва 282

Рєзнікова Є. С. Проблеми реєстрації та подальшої діяльності суб'єктів малого бізнесу 286

Решетняк Д. О. Единый налог: новые правила работы 288

Рикуш О. О. Оцінка й облік нематеріальних активів 291

Рогалев А. В. Проблема сохранения локальной культурной идентичности в условиях глобализации 294

Рощупкіна М. С. Особливості обліку запасів в Україні та за кордоном 296

Руденок С. Є. Шляхи вдосконалення організації та обліку розрахунків з оплати праці на підприємствах України 298

Рудська К. Баланс – головне джерело інформації про фінансовий стан підприємства 300

Русінова А. А. Інвестиції та інвестиційний клімат в Україні 303

Саміло Т. О. Архітектурна та педагогічна спадщина О. М. Бекетова 306

Свідерська Д. С. Проблеми обліку дебіторської заборгованості та шляхи їх вирішення 308

Селецька Д. М. Особливості бухгалтерського обліку в Німеччині 311

Середа Л. А., Твердохліб Д. В. Фінансова звітність підприємств в Україні та країнах Європи 313

Сирадоєва А. О. Аспекти обліку витрат майбутніх періодів 317

Ситнік Д. С. Обліково аналітичне забезпечення витрати на навчання персоналу 319

Скляр А.О. Проблема достовірності фінансової звітності 321

Слесаренко А. С. Транснациональные корпорации и проблемы их развития 324

Слипченко А. В. особенности управления дебиторской задолженностью на предприятии 327

Слобода А. С. Противостояние Запад – Восток в пространстве современной мировой культуры 330

Слобода А. С. Механизми государственного регулирования занятости экономики Украины 332

Солодовнікова Є. О. Проблеми бухгалтерського обліку кредитних операцій комерційних банків 335

Софеніна П. С. Особливості обліку фінансового результату в страхових компаніях 337

Степаненко О. М. Класифікація витрат для прийняття управлінських рішень 340

Стерина Е. В. Проблемы ведения и становления бухгалтерского учета в Украине 342

Стешкіна Н. В. Особливості організації обліку доходів майбутніх періодів 345

Терех А. А. Проблеми бухгалтерського обліку в управлінні витратами підприємства 347

Тичинський О. О., Гапон І. А. Облік необоротних активів 349

Тішков Д. О., Сметанкін А. С. Особливості обліку фінансових інвестицій в Україні.....352

Тороєва В. О. Облік доходів від операційної діяльності в Україні 355

Тріщова К. А. Проблеми визначення фінансових результатів у звітності підприємства 357

Тишкевич С.С. Перспективи та проблеми впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні 359

Мироненко М. В., Урум А. Д. Проблеми в міжнародній узгодженості бухгалтерського обліку 362

Фальченко О. Є. Складання прогнозного балансу для планування розвитку підприємства.....365

Федоренко І. О. Облік і аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості на підприємстві 367

Федулова Н. О. Проблеми реєстрації та подальшої діяльності суб'єктів малого бізнесу 370

Філіпченко К. О. Кредитування малого підприємництва в Україні: проблеми та можливості 372

Фоміна.Т. В. Направления снижения трансакционных издержек на предприятиях Украины 374

Фомина Т. В. Элитарная культура как антипод массовой культуры.....378

Харковська В. В. Проблеми запровадження збалансованої системи показників на підприємствах.....380

Хлипенко И. В. Проблема истины в философии 383

Чеботарьова А. С. Теоретичні та практичні аспекти обліку розрахунків із оплати праці 385

Чупикова М. В. Дихотомия «альтруизм – эгоизм» 388

Шавкун О. І. Проблеми розвитку малого бізнесу в Україні 390

Шапталова В. Ю. Облік і аналіз капітальних інвестицій для забезпечення розвитку процесу виробництва 392

Широносова А. О. Проблеми нарахування резерву сумнівних боргів в Україні .....

Штирікова М. О. Теоретичні аспекти аналізу амортизації та ліквідаційної вартості на підприємстві.....

Юдченко Б. О. Особливості обліку витрат на оплату праці на підприємстві .....

Юрч Н. М. Економічна сутність витрат і їх облікове відображенння .....

Ющик Я. С. Методика визначення фінансового результату: вітчизняна та зарубіжна практика.....

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

УДК 657.1

Агаджанян А. А.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено економічну сутність понять «облікова політика» та «мале підприємство» за стандартами бухгалтерського обліку та стандартами фінансової звітності. Розглянуто актуальні проблеми облікової політики підприємств України. Надано пропозиції щодо можливих методів покращення облікової політики підприємств з урахуванням основних Міжнародних стандартів фінансової звітності.*

Ключові слова: *облікова політика, мале підприємство, облікова політика підприємств України, фінансова звітність.*

Аннотация. *Исследована экономическая сущность понятий «учетная политика» и «малое предприятие» по стандартам бухгалтерского учета и стандартам финансовой отчетности. Рассмотрены актуальные проблемы учетной политики предприятий Украины. Даны предложения относительно возможных методов улучшения учетной политики предприятий с учетом основных Международных стандартов финансовой отчетности.*

Ключевые слова: *учетная политика, малое предприятие, учетная политика предприятий Украины, финансовая отчетность.*

Annotation. *The economic essence of the concepts of «accounting policies» and «small business» in accounting standards and financial reporting standards. Actual problems of Ukraine's accounting policies. The proposals on possible methods of improving the company's accounting policies, with the main international financial reporting standards.*

Keywords: *accounting policies, small business, Ukraine's accounting policies, financial reporting.*

Ринкові умови потребують великої уваги до основної фінансової звітності, що надходить як використання функцій бухгалтерського обліку та як наслідок урахування основних запитів, що ставляться її користувачами. Процес залучення інвестицій в економіку України, вихід на національний рівень ринку капіталу вимагають подальшого реформування системи, бухгалтерського обліку [1].

Високий ступінь залежності фінансових та управлінських рішень від якості бухгалтерської інформації та, зокрема, фінансової звітності підносить її на новий рівень у суспільному масштабі. Наслідком такого підходу є надання підприємствам права та загальних можливостей самостійного вибору їх основної політики, тобто облікової політики [2].

Основний порядок щодо розкриття інформації про облікову політику підприємства визначено в «Загальних вимогах до фінансової звітності». Незважаючи на це, постанова про «Загальні вимоги до фінансової звітності» грунтується на МСБО, хоча в них є суттєві розбіжності. Отже, потрібно детально вивчити порядок формування облікової політики підприємства за Міжнародними стандартами фінансової звітності [3].

Значний внесок у розвиток теоретичних і практичних аспектів формування облікової політики зробили Ю. А. Кузьмінський, В. Г. Лінник.

Основне питання про вплив облікової політики на результат управлінських рішень розглядав Л. О. Коваленко. Він зазначив: «Облікова політика суттєво впливає на фінансові результати усієї діяльності підприємства, і чим більше зарегламентована діяльність його облікових служб у виборі методів бухгалтерського обліку, тим менше можливостей у фінансових менеджерів для маневру під час розробки фінансових рішень» [4].

Отже, необхідність розробки науково обґрунтованих рекомендацій щодо формування, а також використання політики підприємств відповідно до особливостей національної системи бухгалтерського обліку та міжнародних стандартів фінансової та статистичної звітності, а також потреба у чіткому формулюванні ряду питань практичного характеру обумовили актуальність цієї роботи.

Згідно з МСБО «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» облікова політика – конкретні принципи, основи, домовленості, правила які застосовані суб'єктом господарювання при складанні та поданні фінансових звітів. Вимагає від суб'єктів господарювання, що переходять на національні стандарти бухгалтерського обліку, відкрити всі моменти щодо принципів і методів бухгалтерського обліку у примітках до фінансової звітності. Основною метою під час прийняття на підприємстві облікової політики має бути формування об'єктивної

© Агаджанян А. А., 2016

та достовірної інформації, що максимально розкриває його діяльність для зацікавлених осіб. Це означає розкриття не тільки загальних положень, а й використання функцій первинного обліку, положень з обліку майна, зобов'язань, основних засобів, фінансових вкладень, матеріалів, обліку витрат, витрат майбутніх періодів і джерел забезпечення наступних витрат, послуг, заборгованості, капіталів [5].

Загальні вимоги, які висуваються до облікової політики підприємства, зводяться до таких:

– облікова політика має бути тільки одна на підприємстві, що означає обов'язкове застосування вибраних методів і функцій ведення бухгалтерського обліку всіма структурними підрозділами;

– усі функції включаються на самостійний баланс, незважаючи на вид діяльності та місце розташування.

Проте іноді існують деякі винятки із цього загального правила. Обліковий перерахунок при зміні облікової політики можна не робити, але треба користуватися перехідними положеннями, які будуть відображені в новому стандарті; якщо компанією прийняте рішення провести переоцінку на певну дату звіту. У цьому випадку доведеться застосувати обліковий перерахунок із найбільш раннього періоду, а це може бути і поточний період.

Загалом формування найбільш вірогідного варіанта облікової політики є проблемним. Під час формування облікової політики на підприємствах можна рекомендувати такі етапи:

– визначення функцій щодо використання об'єктів бухгалтерського обліку, щодо яких має бути здійснено облікову політику.

– ідентифікація можливих до застосування підприємством діючих основних принципів, методів ведення бухгалтерського обліку.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Леонова Ю. О.

Література: 1. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13. **2.** Барановська Т. В. Облікова політика підприємств в Україні: теорія і практика: дис. … канд. екон. наук: 08.06.04. Київ, 2005. 250 с. **3.** Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки»: Міжнародний документ від 01.01.2012. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_020. **4.** Коваленко Л. О., Ремньова Л. М. Вплив облікової політики на результати управлінських рішень URL: http://poglyad/com/students /item/14125/. **5.** Андрущенко Г. Актуальні питання формування облікової політики малих підприємств. *Бухгалтерський облік і аудит.* 2008. № 11. С. 10–14.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ ЗА НАЦІОНАЛЬНИМИ ТА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

УДК 331:332.1

Андросова І. А.

Студент 4 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Наведено порівняння методології обліку запасів згідно з національними та міжнародними стандартами для виявлення їх спільних ознак і відмінностей, а також необхідність переходу із національних*

© Андросова І. А., 2016

на міжнародні стандарти бухгалтерського обліку. Розкрито особливості визнання, оцінки та обліку запасів згідно з Міжнародними стандартами фінансової звітності, здійснено їх порівняльний аналіз із національними.

Ключові слова: *бухгалтерський облік, запаси, оцінка запасів, національні стандарти, міжнародні стандарти, визнання запасів.*

Аннотация. *Приведено сравнение методологии учета запасов согласно национальным и международным стандартам для выявления их общих черт и различий, а также указана необходимость перехода с национальных на международные стандарты бухгалтерского учета. Раскрыты особенности признания, оценки и учета запасов по Международным стандартам финансовой отчетности, осуществлен их сравнительный анализ с национальными.*

Ключевые слова: *бухгалтерский учет, запасы, оценка запасов, национальные стандарты, международные стандарты, признание запасов.*

Annotation. *The comparison of the methodology of accounting for inventories according to national and international standards to identify their similarities and differences, as well as the need to move from national to international accounting standards. The features of the recognition, measurement and accounting for inventories under IFRS, comparative analysis of national.*

Keywords: *accounting, inventory, evaluation of reserves, national standards, international standards, the recognition of reserves.*

Якщо говорити про те, що всі національні стандарти бухгалтерського обліку в нашій країні (П(С)БО) великою мірою базуються на Міжнародних стандартах (МСФЗ), проте вони не являються тотожними, а вагомі корективи, що були внесені до чинних міжнародних стандартів Радою із МСФЗ понад 10 років тому, актуалізували у собі наявні протиріччя. За умов подальшої глобалізації світових економічних процесів і наближення економіки України до глобального ринкового простору набувають важливого значення питання національної системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності із системою міжнародних стандартів. Це надасть можливість зробити більш прозорими функції бізнесу та безпечним інвестування у вітчизняну економіку з боку іноземних суб'єктів господарювання.

Питаннями гармонії обліку запасів, використовуючи відповідні міжнародні стандарти, займалися Ф. Бутинець, В. Качалін, С. Голов, В. Костюченко, В. Швець, Г. Савицька та багато ін.

Мета статті – зіставлення методології обліку запасів згідно із національними та міжнародними стандартами, для того щоб сформувати належне нормативне забезпечення обліку для такого об'єкта. Досягнення цієї мети здійснюється за допомогою виявлення їх спільних і відмінних ознак.

Основні методи дослідження – загальні методи та прийоми наукового пізнання. Для того щоб визначити спільні й відмінні риси між національними і міжнародними стандартами, були застосовані методи аналізу, синтезу, порівняння й узагальнення.

Економічна інтеграція тих країн, що перебувають на світовому ринку, обумовлює попит не тільки у виробничій співпраці та використанні сучасної техніки та технології, а також у неподільній оцінці економічних процесів, єдиних методологічних засобів, у віддзеркаленні таких процесів у системі бухгалтерського обліку. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та звітності можуть регулювати етичні, професійні й аудиторські напрямки бухгалтерської практики. Ті стандарти, що були раніше опубліковані, уточнюються чи в подальшому можуть змінюватися новими [1].

Останнім часом відзначається посилена увага до проблеми міжнародної уніфікації бухгалтерського обліку. Проблема невідповідності моделей бухгалтерського обліку не являється унікальною і властива не тільки Україні. Вона має глобальний характер.

Для того щоб досягти гармонізації національних і міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, варто сформулювати ряд відмінностей, що існують серед них. Слід зазначити, що міжнародні стандарти мають як позитивні, так і негативні особливості.

Їх перевага перед національними стандартами у деяких державах:

1. Чітка економічна логіка, що може гарантувати максимальну інформативність показників обліку та звітності.

2. Простота сприймання для користувачів фінансової інформації в усьому світі, що надає додаткові шанси просування на міжнародному ринку – отримання кредитів, інвестицій тощо.

3. Узагальнення щонайкращої сучасної світової практики у сфері бухгалтерського обліку, що зближує Україну й інші розвинені країни.

Основні недоліки МСФЗ полягають у такому:

Важкість перекладу на українську мову із дотриманням початкового змісту, що призводить до втрати інформації.

Бракує детальної інтерпретації, співставлення стандартів із конкретними ситуаціями, що ускладнює їх розуміння [2].

Взагалі найбільшу частку у структурі доходів торговельних підприємств посідає виручка від реалізації товарів. Оскільки товари – це активи, що утримуються підприємствами з метою подальшого продажу, то порядок їх придбання, утримання і вибуття регламентує П(С)БО № 9 «Запаси» [3]. Міжнародним аналогом П(С)БО № 9 є МСФЗ № 2 «Запаси» [4]. Цей міжнародний стандарт був прийнятий в 1975 році, однак у подальшому його було переглянуто, й набрав він чинності тільки із 1 січня 1995 року. Таким чином, логічною є ідея щодо гармонії П(С)БО № 9 та МСФЗ № 2.

У національному стандартні визначений порядок визнання, оцінки, а також документальне оформлення руху запасів, а у міжнародному положенні, перш за все, приділяють увагу визначенню термінів, що пов'язані з використовуванням запасів. Таким чином, бажано П(С)БО № 9 допрацювати у контексті роз'яснення термінів, які безпосередньо стосуються запасів. Також необхідно розглянути відмінності МСФЗ № 2 та П(С)БО № 9 за такими ознаками, як: тлумачення термінів, оцінка запасів, формування собівартості тощо.

Відповідно до МСФЗ № 2 запаси – це такі активи, що: утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності, а також знаходяться у процесі виробництва для такого продажу чи існують у формі основних або допоміжних матеріалів для споживання під час виробництва чи в момент надання послуг [5].

Необхідно зауважити, що тлумачення терміна «запаси» у П(С)БО № 9 майже однакове. За винятком того, що в останньому пункті, окрім споживання у процесі виробництва чи під час надання послуг, зазначене ймовірне споживання запасів у керуванні організацією. Це доповнення виявляється абсолютно слушним, тим більше, що виробничий процес – це не процес здійснювання деякої роботи. Виробничий процес не включає у себе такі процеси, як заготування, збереження чи реалізація.

У першому пункті МСФЗ № 2 зауважено, що це положення не застосовується до:

1. Незавершеного виробництва за будівельними контрактами, включаючи прямо пов'язані з ними контракти із надання послуг.

2. Біологічних активів, що пов'язані із сільськогосподарською діяльністю та сільськогосподарською продукцією на місці збирання врожаю.

3. Фінансових інструментів.

Таким чином, у п. 1 МСФЗ № 2 «Записи» не визначено підходи щодо визнання та оцінки запасів, які застосовуються в момент здійснення капітальних інвестицій. Тому й будівельні матеріали, які є на балансі компанії й застосовуються, наприклад, під час здійснення будівництва господарським способом, так само відносяться до запасів [6].

Загалом тлумачення вартості запасів є ключовою ціллю МСФЗ № 2, як написано у самому положенні, що акцентує увагу на значенні такого процесу.

Відбір критерію вимірювання за однією із двох найменших оцінок пояснюють тим, що однією із концептуальних основ МСФЗ щодо якісних характеристик фінансової звітності є вірогідність, складовою частиною якої є обачність, зокрема, в оцінках активів. У МСФЗ принцип обачності посідає одне із центральних місць, у той час коли в П(С)БО такий принцип застосовується не часто [7].

За П(С)БО № 9 склад активів, що визначені в стандартах як запаси, включає: сировину й допоміжні матеріали, комплектуючі засоби та інші матеріальні цінності, які призначені для процесу виробництва продукції та обслуговування такого процесу. До цієї ж групи включають також незавершене виробництво, готову продукцію, товари, МШП, молодняк тварин та тварини на відгодівлі, якщо вони оцінюються за цим стандартом. За МСФЗ № 2 склад запасів включає: активи, що призначені для продажу за нормального функціонування; перебувають у процесі виробництва для такого продажу; існують у формі сировини та матеріалів, що призначені для застосування у процесі виробництва чи під час надання послуг.

Головною проблемою під час вибору одного із методів обліку запасів для конкретної організації є те, що запаси мають безпосередній вплив на баланс та на звіт про фінансові результати. На міркування автора, для переважної більшості організацій доречно виокремити такі визначальні методи обліку запасів, як ФІФО та метод середньозваженої собівартості, а для декотрих специфічних виробництв – метод ідентифікованої собівартості. Методи ФІФО та середньозваженої собівартості можна використовувати майже на кожній фірмі, класифікуючи запаси за певними ознаками. Для усіх інших організацій, де актуально знати вартість будь-якої окремої одиниці запасів, слід використовувати метод ідентифікованої собівартості, для того щоб не допустити відхилення під час розрахунку собівартості та залишків запасів.

Таким чином, під час проведеного дослідження було з'ясовано, що методичний підхід стосовно бухгалтерського обліку запасів за П(С)БО та МСФЗ практично уніфікований. Проте для повної гармонії цих положень вимагає уточнення питання щодо деталізації інформації, яку розкривають у фінансових звітах про запаси.

У чинному національному стандарті П(С)БО «Запаси» урегульовані практично всі моменти бухгалтерського обліку виробничих запасів, однак існує лінія невирішених запитань, які з'являються у практичному функціонуванні суб'єкта господарювання (бухгалтерський облік тари, безоплатно отриманих запасів, які не застосовуються тощо). Також у стандарті не визначено процедуру застосування методів ФІФО та середньозваженої собівартості, тобто періодично чи безперервно повинні вестися розрахунки, які впливають на дані податкового обліку. Рішення цих питань є предметом подальших досліджень.

Науковий керівник – д-р екон. наук, професор Лабунська С. В.

Література: 1. Сук Л. Організація обліку матеріальних запасів. *Бухгалтерія в сільськогосподарському підприємстві.* 2009. № 17. С. 35. **2.** Войнаренко М. П., Пономарьова Н. А., Замазій О. В. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту: навч. посіб. Київ: Центр учб. літ., 2010. 488 с. **3.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 № 246 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99?test=kqnMfw.ACKOiAZBQZiTuFSn9HI4R2s80msh8Ie6. **4.** Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку/за ред. С. Ф. Голова. Київ: Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2009. 1024 с. **5.** Ляшенко М. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку. *Школа бухгалтера.* 2007. № 16. 28 с. **6.** Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підруч. для студентів спец. «Облік і аудит» вищих навч. закл. Житомир: Рута, 2005. 756 с. **7.** Голов С. Ф., Костюченко В. М. Бухгалтерский учет и финансовая отчетность по международным стандартам. Харьков: Фактор, 2008. 1008 с.

ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЗА МІЖНАРОДНИМИ ТА НАЦІОНАЛЬНИМИ СТАНДАРТАМИ В УКРАЇНІ

УДК 657.37.006.52

Баличева Ю. І.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто формування фінансової звітності на підприємстві відповідно до вимог Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ); досліджено основні проблеми під час пристосування міжнародних стандартів реформування до національних положень бухгалтерського обліку та звітності.*

Ключові слова: *Міжнародні стандарти фінансової звітності, фінансова звітність, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку.*

Аннотация. *Рассмотрено формирование финансовой отчетности на предприятии в соответствии с требованиями Международных стандартов финансовой отчетности (МСФО); исследованы основные проблемы при приспособлении международных стандартов реформирования к национальным положениям бухгалтерского учета и отчетности.*

© Баличева Ю. І., 2016

Ключевые слова: *Международные стандарты финансовой отчетности, финансовая отчетность, национальные положения (стандарты) бухгалтерского учета.*

Annotation. *The article deals with the formation of the company financial statements in accordance with International Financial Reporting Standards (IFRS) and investigated the main problems in adapting international standards reform national provisions accounting and reporting.*

Keywords: *international financial reporting standards, financial reporting, national provisions (standards) of accounting.*

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що активна політика України вимагає певних змін у різних сферах, у тому числі у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності, але існує багато проблем, що заважають застосуванню міжнародних стандартів українським підприємствам.

Питання складання фінансової звітності за міжнародними стандартами висвітлювали багато таких учених, як: Ф. Ф. Бутинець, С. Ф. Голов, Н. О. Сінєльникова, Н. З. Яцишин, О. А. Петраченко.

Мета полягає у дослідженні міжнародних стандартів обліку та звітності щодо їх застосування у вітчизняній обліковій практиці.

Об'єктом дослідження виступає складання фінансової звітності за міжнародними та національними стандартами на підприємствах.

Предметом дослідження є фінансова звітнітність підприємства.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» усі підприємства та організації повинні на основі даних бухгалтерського обліку складати та подавати фінансову (бухгалтерську) звітність [1].

Фінансова звітність відображає фінансовий стан підприємства. Її метою є надання інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів на підприємстві, необхідної для широкого кола користувачів для прийняття ними оптимальних управлінських рішень.

З розвитком ринкової економіки України існують деякі проблеми інтеграції підприємств на світовий ринок через недоступність інформації, яка наведена у фінансовій звітності іноземних підприємств. Це зумовило необхідність розроблення та застосування міжнародних стандартів, що викликано процесом уніфікації наявних національних вимог і правил ведення обліку та складання фінансової звітності в різних країнах.

Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) містять основні та альтернативні підходи щодо визнання та оцінки активів, зобов'язань і капіталу, що надають змогу поєднувати ту чи іншу облікову політику, яка використовується в різних країнах, без створення єдиних вимог до складання звітності [2].

Міжнародні стандарти фінансової звітності – це набір документів (стандартів та інтерпретацій), що регламентують правила складання фінансової звітності, необхідної зовнішнім користувачам для прийняття ними економічних рішень відносно підприємства [3].

Перевагами складання суб'єктами господарювання фінансової звітності за МСФЗ є:

- надання необхідної інформації керівникам для прийняття управлінських рішень;
- можливість порівнювати різні фінансові звітності суб'єктів господарювання;
- можливість реально проаналізувати та зробити висновок щодо майбутньої діяльності підприємства;
- відкриття перспектив щодо залучення іноземних інвестицій і позик, вихід на зарубіжні ринки;
- забезпечення вагомої надійності інформації, її прозорість у випадку дотримання всіх вимог міжнародних стандартів [4].

Проаналізувавши зміни, що були внесені до форми Звіту про фінансовий стан, виявлено корективи у згортанні статей фінансової звітності, що зменшує її аналітичність для користувачів. Таким чином, поступово втрачається необхідність інформації, яку надає фінансова звітність для користувачів прийняття управлінських рішень, що мають можливість доступу лише до них, оскільки тільки фінансова звітність підприємства не є комерційною таємницею згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні».

Принципи, які покладено в порядок формування звітності згідно з МСФЗ, роблять її адекватною і здатною відобразити реальний майновий стан підприємства. У зв'язку з цим вагомість МСФЗ необхідна не лише для іноземних, але й для національних інвесторів також. Це ще раз підтверджує вагомість і корисність процесу впровадження МСФЗ для всіх секторів економіки України.

Основною відмінністю МСФЗ від національної системи бухгалтерського обліку є те, що звітність за МСФЗ ґрунтується не тільки на законодавчих нормах, а виходячи з конкретних господарських операцій. Тому перевага віддається економічному змісту, а не формі.

Однак із переходом на МСФЗ вирішенню підлягає ряд проблем, серед яких можна виділити такі:

– необхідність формування інституційних механізмів, що забезпечують розроблення, впровадження МСФЗ і нагляд за їх дотриманням на міжнародному, національному і регіональних рівнях, а також забезпечення скоординованої роботи цих механізмів;

– потреба у вирішенні питань правового впровадження МСФЗ в національну практику, розроблення нових нормативів і внесення змін до чинної законодавчо-нормативної бази;

– необхідність чіткого розуміння сфери застосування МСФЗ на національному рівні;

– необхідність вирішення технічних питань, пов'язаних як зі специфікою МСФЗ, так і з національними особливостями [5].

Проблеми адаптації фінансової звітності до МСФЗ на рівні суб'єкта господарювання можна вирішити шляхом залучення спеціалізованих аудиторських чи консалтингових фірм; працевлаштування персоналу з відповідними знаннями, кваліфікацією чи сертифікатами; проведення додаткового навчання для вже працюючих спеціалістів підприємства.

Отже, перехід до використання міжнародних стандартів повинен бути поступовим і цілеспрямованим, оскільки сутність такого процесу полягає в тому, щоб недоліки та невідповідності вітчизняної системи бухгалтерського обліку усувались відповідно до вимог ринкової економіки, необхідна певна перебудова системи регулювання бухгалтерського обліку та звітності.

Міжнародні стандарти фінансової звітності виступають ефективним інструментом отримання повної і зрозумілої для всіх інформації про господарську діяльність суб'єктів господарювання, порівняння результатів їх діяльності з метою забезпечення адекватної оцінки їх потенціалу та ухвалення відповідних управлінських рішень у світлі інтеграції України до світової економіки.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Пасенко Н. С.

Література: 1. Голов С. Ф. МСФЗ у форматі Мінфіну. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2013. № 4. С. 3–8. **2.** Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14. **3.** Яцишин Н. Логос парадигми фінансової звітності підприємств в Україні та дивергенція світового досвіду. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: Економіка. 2011. Вип. 34. С. 147–154. **4.** Сінєльникова Н. О. Організаційні аспекти переходу українських підприємств до застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності. *Молодіжний науковий вісник УАБД НБУ*. 2012. № 1. С. 330–338. **5.** Кузіна Р. В. Гармонізація фінансової звітності: міжнародний досвід та українська практика. URL: http://oneu.edu.ua/pages/science/files/svr/kuzina/aref_kuzina.pdf.

АНАЛІЗ ДЕФІЦИТУ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

УДК 336.14:336.27 (477)

Барбіна Ю. В.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто теоретичні засади збалансованості Державного бюджету України, проведено короткий аналіз динаміки бюджетного дефіциту України та факторів впливу на неї за 2000–2014 рр., а також подано пропозиції щодо підтримання збалансованості Державного бюджету України.*

© Барбіна Ю. В., 2016

Ключові слова: *бюджет, збалансованість бюджету, дефіцит бюджету, доходи бюджету, витрати бюджету, профіцит.*

Аннотация. *Рассмотрены теоретические основы сбалансированности Государственного бюджета Украины, проведен краткий анализ динамики бюджетного дефицита Украины и факторов влияния на нее за 2010–2014 гг., а также представлены предложения по поддержанию сбалансированности Государственного бюджета Украины.*

Ключевые слова: *бюджет, сбалансированность бюджета, дефицит бюджета, доходы бюджета, расходы бюджета, профицит.*

Annotation. *In the article the theoretical principles of balanced national budget of Ukraine held a brief analysis of the dynamics of the budget deficit Ukraine and factors that influenced it for 2010–2014 years, and submitted proposals to maintain the balance of the State Budget of Ukraine.*

Keywords: *budget, budget balance, budget deficit, budget revenues, budget expenditures, surplus.*

Забезпечення збалансованості бюджетної системи сприяє сталому соціально-економічному розвитку держави. Досягнення збалансованості бюджетної системи є гарантією фінансової стабільності держави. В цьому контексті управління доходами та видатками бюджету є важливою складовою бюджетного процесу, насамперед на стадії планування та його виконання, визначення фінансових можливостей держави. Тому в сучасних умовах господарювання першочергового значення і особливої актуальності набувають питання розгляду теоретичних засад сутності й аналізу збалансованості державного бюджету України.

Питання дефіцитності та балансування бюджетної системи в Україні висвітлено у працях таких авторів, як А. О. Єпіфанов, І. В. Сало, І. І. Д'яконова [1], І. С. Микитюк [2], Л. В. Могилко [3]. Однак питання дефіциту та підтримання збалансованості Державного бюджету України недостатньо вивчені на сучасному етапі розвитку національної економіки та потребує подальших досліджень.

Метою дослідження є аналіз проблем бюджетного дефіциту та розробка необхідних методів для скорочення дефіциту Держбюджету.

Бюджетна система – це сукупність бюджету держави, а також місцевих бюджетів адміністративно-територіальних одиниць. Державний бюджет України щорічно розглядається Верховною Радою України і затверджується як закон [1].

Дефіцит державного бюджету – перевищення витрат і чистого кредитування над сумою доходів населення і отриманих офіційних трансфертів, визначених відповідно до встановлених принципів формування фінансів органів влади [4]. Бюджетний дефіцит проявляється у кризі фінансів, тобто у великому бюджетному дефіциті та значному державному боргу. Неконтрольований дефіцит бюджету веде до жорсткої податкової політики, спаду виробництва, зростання цін та збільшення грошової емісії [1, с. 145].

При визначенні збалансованості державного бюджету необхідно оцінити відповідність дохідної та видаткової частин Державного бюджету в Україні. Тому дослідимо динаміку співвідношення дохідної і видаткової частини Державного бюджету України за 2000–2014 рр. (рис. 1).

Спочатку більш детально проаналізуємо бюджет України за 2014 рік [5]:

– доходи Державного бюджету України у 2014 році становили 377.821.587,5 тис. грн, у тому числі доходи загального фонду Державного бюджету України – у сумі 321.993.534,9 тис. грн і доходи спеціального фонду Державного бюджету України – у сумі 55.828.052,6 тис. грн;

– видатки Державного бюджету України склали 441.587.118,6 тис. грн, у тому числі видатки загального фонду Державного бюджету України – у сумі 384.597.377,3 тис. грн і видатки спеціального фонду Державного бюджету України – у сумі 56.989.741,3 тис. грн;

– граничний обсяг дефіциту Державного бюджету України у сумі 78.564.275,4 тис. грн, у тому числі граничний обсяг дефіциту загального фонду Державного бюджету України – у сумі 72.565.692,7 тис. грн і граничний обсяг дефіциту спеціального фонду Державного бюджету України – у сумі 5.998.582,7 тис. грн [5].

З рис. 1 видно, що перевищення видатків Держбюджету над його доходами спостерігалося майже протягом всього досліджуваного періоду. Тільки 2 роки були профіцитними: в 2000 році – з показником в 1 млрд грн і в 2002 році – з показником 1,6 млрд грн.

Таким чином, динаміка дефіциту Державного бюджету змінювалась в 5 діапазонах, а саме: до 2004 року значення дефіциту дійшло позначки 11 млрд грн, з 2004 по 2006 рр. зменшилось до 3,7 млрд грн; починаючи з 2006 року дефіцит почав стрімко рости, дійшовши до позначки 63,3 млрд грн за 4 роки. У 2011 році дефіцит Державного бюджету України зменшився на 45 млрд грн порівняно з 2010 роком, що є позитивним моментом, але у 2012–2014 рр. перевищив позначку 78 млрд грн і нині продовжує зростати.

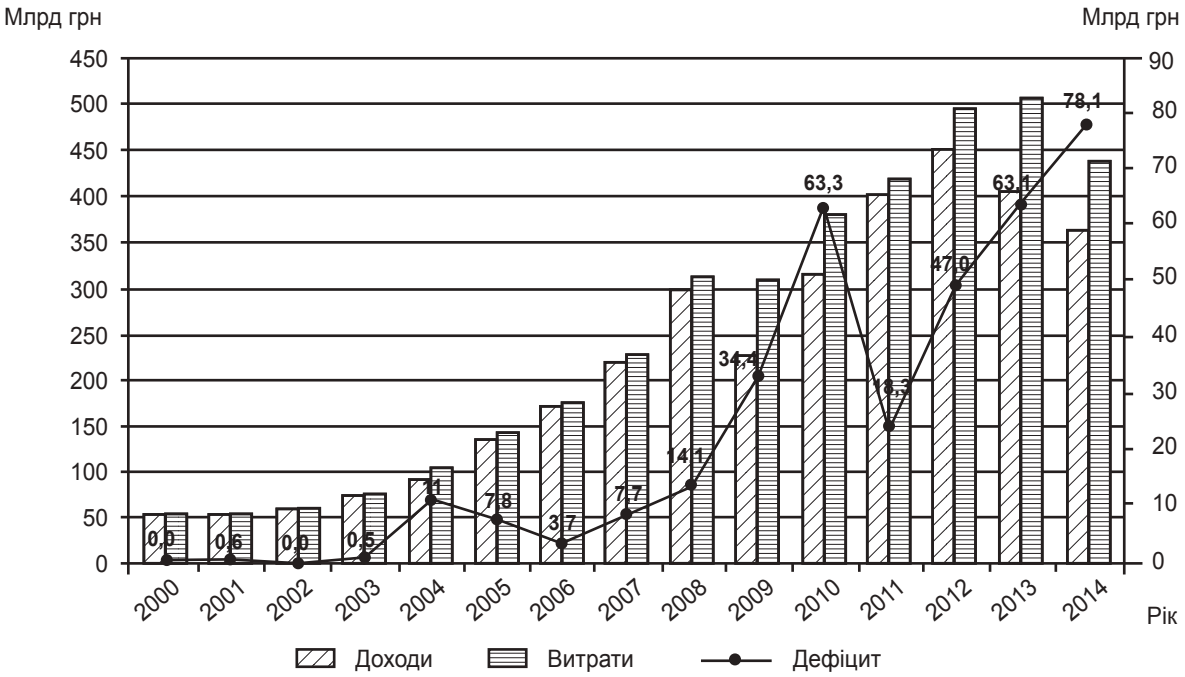

Рис. 1. **Динаміка показників Державного бюджету України за 2000–2014 рр.** [6]

Отже, ситуація є негативною і свідчить про неузгодженість процесів планування і виконання дохідної та видаткової частин Державного бюджету України. Бюджетні дефіцити набули хронічного характеру, що сприяло поглибленню фінансової нестабільності. Вони дають поштовх інфляційним процесам і відволікають значні обсяги фінансових ресурсів з приватного сектора. Істотну роль у такому розриві відіграло погіршення ситуації в країні через фінансово-економічну кризу та необхідність подолання її наслідків.

Таким чином, виявлені тенденції зміни показників дефіциту Державного бюджету України свідчать в цілому про неефективність бюджетного планування, на яке найбільший вплив мали політичні чинники, що зумовили затягування та ускладнення вирішення проблем на макроекономічному рівні та, зокрема, в бюджетній сфері.

Держава у своїй діяльності прагне до збалансованого розподілу видатків і доходів. Для того щоб досягти цього, необхідно мати чітко налагоджену систему управління бюджетом, яка змогла б забезпечити ефективне використання коштів.

Нині спостерігаються два протилежні процеси: перший – нестабільність економіки, який чинить руйнівний тиск на грошову систему і призводить до напруження ринкових цін, а другий – збільшення витрат на соціальні програми за відсутності коштів на їх фінансування. У такій ситуації збалансувати доходи й витрати та досягти фінансової стабільності дуже тяжко [1, с. 7].

Наразі бюджет України перебуває не в кращому стані, відображаючи економічне та соціальне становище суспільства. Адже деформовано структуру народного господарства, продовжує розвиватись тіньова економіка, падають якісні показники виробництва, знижується виробництво продукції, зростає матеріальна і вартісна незбалансованість. Постійно зростаючі видатки бюджетів усіх рівнів з вирішення соціальних проблем та інших невідкладних завдань призвели до збільшення дефіциту доходів бюджетів рад усіх рівнів [1, с. 129].

Основною умовою бездефіцитності бюджету є стійкість і поступальний розвиток економіки, дотримання пропорцій між доходами і видатками. На жаль, в Україні до цього часу при виконанні бюджету ці основоположні чинники не витримуються [4].

Збалансованість державного бюджету досягається різними методами, перш за все, при формуванні бюджету та при його виконанні. Виходячи з цього, для досягнення збалансованості бюджету необхідно застосовувати такі методи [2–4]:

1. Лімітування бюджетних витрат, при врахуванні економічних можливостей суспільства.

2. Розподіл доходів між бюджетами різних рівнів відповідно до розподілу їх видаткових повноважень.

3. Заходи щодо максимізації бюджетних доходів, виявлення додаткових резервів на основі моніторингу діяльності бюджетних установ.

4. Планування бюджетних витрат, що тягнуть за собою потенційне зростання доходів за рахунок стимулювання економіки.

Таким чином, аналіз формування і використання бюджетних коштів за останні роки показав, що існуючий метод встановлення податків, а також накопичення фінансових ресурсів держави не сприяє економічному зростанню. Адже забезпечується за умов підвищення зацікавленості в розвитку бюджетної системи та не дає можливості вирішувати важливі проблеми соціального захисту населення.

Отже, для підтримання збалансованості бюджету та підвищення ефективності використання бюджетних коштів необхідно розподіляти отримані доходи з метою отримання максимальної користі. Необхідно знаходити додаткові доходи методами легалізації тіньового сектора, підвищенням власних доходів населення та оптимізації державної фінансової допомоги регіонам, а не скорочувати витрати, особливо на соціально значущі галузі. Наразі для покриття дефіциту, викликаного надмірними видатками на соціальну сферу, Україна використовує кошти міжнародних фінансових організацій, збільшуючи рівень державного боргу. Однак країні необхідно розвивати національний сектор економіки, що зможе стабілізувати економічну та соціальну ситуацію у країні, забезпечить додаткові надходження до бюджету та приплив інвестицій. В свою чергу, видатки необхідно планувати до моменту їх розподілу, враховуючи реальні економічні показники та кризовий стан економіки.

Науковий керівник – викладач Митрофанова А. С.

Література: 1. Єпіфанов А. О., Д'яконова І. І., Сало І. В. Бюджет України: Бюджет – головна ланка фінансів держави: монографія. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. 201 с. **2.** Микитюк І. С. Теоретичні основи збалансованості бюджетної системи України. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecvu_2013_20(1)__34.pdf. **3.** Могилко Л. В. Особливості фінансування дефіциту державного бюджету України в сучасних умовах. URL: http://bukuniver.cv.ua/Applications/zbirnik/n8/22OFD.pdf. **4.** Марценюк-Розарьонова О. В. Аналіз стану державного бюджету та методи його стабілізаці. URL: http://econjournal.vsau.org/files/pdfa/2311.pdf. **5.** Про Державний бюджет України на 2014 рік: Закон України від 16.01.2014 № 719-VII // Відомості Верховної Ради України. 2014. № 9. Ст. 93. **6.** Державна служба статистики України: офіц. сайт. URL: http://www.ukrstat.gov.ua.

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВИХ ЗВІТІВ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

УДК 657.22.14.205

Бебех А. О.

Магістрант 1 року навчання
факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено методику розкриття звітної інформації у фінансових звітах. Розглянуто зміст і структуру фінансової звітності, визначено перспективи її удосконалення, розкрито значення звітності в управлінні підприємством і запропоновано шляхи удосконалення методології складання фінансових звітів.*

Ключові слова: *фінансова звітність, фінансові звіти, склад фінансової звітності, господарська діяльність, фінансовий облік, методика фінансової звітності.*

Аннотация. *Исследована методика раскрытия отчетной информации в финансовых отчетах. Рассмотрены содержание и структура финансовой отчетности, определены перспективы ее совершенствования, рас-*

© Бебех А. О., 2016

крыто значение отчетности в управлении предприятием и предложены пути совершенствования методологии составления финансовых отчетов.

Ключевые слова: *финансовая отчетность, финансовые отчеты, состав финансовой отчетности, хозяйственная деятельность, финансовый учет, методика финансовой отчетности.*

Annotation. *Researched reporting method disclosure in the financial statements. The content and structure of financial statements, the prospects of improvement disclosed value accounting in business management and suggested ways to improve the methodology of preparation of the financial statements.*

Keywords: *financial reporting, financial statements, structure of financial statements, business activities, financial accounting, methods of financial reporting.*

Результативне функціонування економічних суб'єктів за сучасних умов вимагає активізувати ефективність фінансово-господарської діяльності на основі покращення управління виробництвом, створення конкурентоздатної продукції та залучення інвестицій. Тому існує необхідність створення певної інформаційної системи, здатної задовільнити запити всіх зацікавлених користувачів для аргументування та ухвалення управлінських рішень на господарюючому суб'єкті. Отже, фінансова звітність являє собою інструмент інформування користувачів.

Використання фінансової звітності для затвердження контролюючих рішень виступає в ролі основного її призначення, адже фінансова звітність пропонує правдиву та неупереджену інформацію, а також повний обсяг даних про фінансове положення, фінансові результати діяльності підприємства.

За допомогою заданої інформації виникає можливість виробити необхідні заходи та процедури, які спрямовані на виживання підприємства за умов конкурентної боротьби, запобігання банкрутству, підвищення економічного потенціалу господарюючого суб'єкта, а також забезпечення рентабельного функціонування підприємства.

За сучасних умов господарювання актуальним і вагомим є дослідження проблемних аспектів ведення фінансового обліку та звітності, тому що правильне ведення обліку та єдиний порядок підготовки і подання звітності слугуватимуть уніфікації вихідної інформації.

Особливостям акумулювання звітної інформації присвячені праці таких учених, як Івахненков С. В., Лозенко Т. О., Єфімов В. І., Лоханова Н. О., Кузіна Р. В., Тимощенко Ю. М., Давидюк Т. В.

Метою дослідження є обґрунтування методологічних і теоретичних положень щодо звітності про фінансове положення, удосконалення методики звітних даних, розробка з їх допомогою практичних рекомендацій, які безпосередньо спрямовані на покращення методики формування фінансової звітності господарюючого суб'єкта.

Об'єктом дослідження виступає формування звітності про фінансовий стан діяльності економічного суб'єкта.

За допомогою фінансових звітів можна не тільки оцінити фінансово-господарську діяльність господарюючого суб'єкта чи результати попередньої його діяльності, а й фінансовий стан за період минулого періоду. А також звіти слугують для оцінки перспектив розвитку та розробки заходів, спрямованих на покращення фективності діяльності на перспективу. Отже, можна зробити висновок про необхідність фінансової звітності та її важливість у складі інформаційного забезпечення управління підприємства в цілому.

Взагалі фінансова звітність – це певна система показників, наведена у формі таблиці, що відображає обсяг і результати діяльності економічного суб'єкта [1, с. 127].

Забезпечення загальних інформаційних потреб широкого кола користувачів, для яких задана звітність виступає в ролі основного джерела фінансової інформації в період прийняття економічних рішень безпосередньо є метою цієї звітності.

Користувачам фінансових звітів потрібна звітна інформація про фінансове положення та його зміни, результати діяльності господарюючого суб'єкта. Наведені інформаційні потреби викликали такий склад фінансової звітності: баланс (звіт про фінансовий стан), звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід), звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал і примітки до звітів.

Для зрозумілості фінансової звітності необхідне дотримання наявності таких даних: підприємство, дата звітності та звітний період, облікова політика та її зміни, валюта звітності, аналітична інформація стосовно статей звітів, консолідація фінансових звітів, участь у спільних підприємствах і виявлені помилки, а також пов'язані з ними коригування.

Головними вимогами фінансової звітності є ясність, своєчасність, реальність, єдність методики звітних показників і порівняність звітних показників із попередніми. З іншого боку, до якісних характеристик звітності можна віднести: дохідливість звітної інформації, її доречність, достовірність і зіставність [2, с. 135].

Звітним періодом для складання фінансової звітності є календарний рік. Саме Баланс (Звіт про фінансовий стан) складається на кінець останнього дня звітного періоду. Проміжна фінансова звітність, що охоплює окремий період, складається наростаючим підсумком починаючи з початку звітного року.

Для аналізу та контролю за виконанням договірних зобов'язань та аналізу господарської діяльності, а також для складання планів на перспективу фінансова звітність економічного суб'єкта використовується самими власниками підприємства.

Також потрібно зазначити, що звітність подається у вищу за підпорядкованістю організацією, а також установами банку, за умови, якщо так передбачено кредитним договором; та органам статистики для статистичної обробки.

До складу фінансової звітності також відносять показники діяльності філій, представництв, відділень та інших відособлених підрозділів економічного суб'єкта. Обов'язково до річного фінансового звіту додають пояснювальну записку, в якій викладаються головні аспекти, які вплинули в поточному році на підсумки функціонування підприємства та висвітлюються фінансовий та майновий стан і перспектива розвитку господарюючого суб'єкта [3, с. 280].

Фінансовий звіт «Баланс» (Звіт про фінансовий стан) висвітлює зміни фінансового стану економічного суб'єкта порівняно з початком звітного періоду, а Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) характеризує результати господарської діяльності за період з початку звітного року.

Для досягнення такої характеристики, як дієвий засіб управління та контролю, фінансова звітність має відповідати всім вимогам, які висуваються до обліку. Тому вона повинна достовірно відображати ресурси господарюючого суб'єкта, їх використання та фінансові результати здійснення діяльності [4, с. 59]. До того ж показники фінансової звітності мають бути об'єктивними, обґрунтовані перевіреною інформацією поточного обліку та остаточно підтверджені відповідними документами.

Невід'ємною складовою та умовою корисності звітності є її своєчасність складання, а також її подання. За несвоєчасного надання звітної інформації користувачам навіть найбільш достовірна інформація втрачає своє значення, тому звітна інформація має складатися та подаватися у відповідні строки, які встановлені нормативними актами, що забезпечують ефективність її використання для здійснення управління та контролю [5].

Без огляду на те, що модель фінансової звітності включає шість чинних форм, можна припустити, що існує певна необхідність розширення переліку цих форм. У додатковій формі – Додатки до фінансової звітності – потрібно відображати спеціальну економічну інформацію, яка не може бути віднесена до вже існуючих фінансових звітів.

Найважливішою з проблем, що виникають при аналізі звітних даних та в процесі доведення до результату економічних рішень, є одержання показників, які придатні для здійснення порівняння. За нестабільних умов функціонування підприємства ця проблема загострюються.

Баланс вважають основним джерелом інформації про фінансовий та майновий стан господарюючого суб'єкта на звітний період [7, с. 214].

Для об'єктивного надання інформації в Балансі запропоновано ряд таких змін: виключити з підсумку звіту статті «Відстрочені податкові активи» та «Відстрочені податкові зобов'язання» та розглядати їх як окремі, а також розподілити дебіторську заборгованість залежно від строку її обороту до складу оборотних активів.

За допомогою оцінки діючої форми Звіту сукупний дохід є змогу виявити такі шляхи її удосконалення: введення статті «Застосування прибутку» зі всебічним розкриттям сум у примітках до фінансової звітності, що дозволить пов'язати між собою Баланс і Звіт про фінансові результати.

Вагомою формою також є Звіт про рух грошових коштів. Для покращення цієї звітної форми рекомендовано складати цей звіт за прямим методом і наводити цю форму в примітках до фінансової звітності. Доречно виділити окремим розділом дані про рух грошових коштів від надзвичайної діяльності, а також щоб врахувати вплив бартерних операцій та взаємозаліків на грошові потоки потрібно ввести статтю «Збільшення (зменшення) активів за результатами операцій прямого обміну».

Сучасні тенденції розвитку фінансової звітності зумовлюють посилити значний акцент на примітки та пояснення до звітності, основною метою яких являється розкриття, внесення корегувань, уточнення та доповнення звітної інформації, що розкривається у складі основних фінансових звітів. Удосконалення приміток і пояснень має обов'язково полягати в їх суттєвій прив'язці до основних звітних форм, які підвищують їх аналітичну цінність.

Отже, запропоновані шляхи вдосконалення методики складання звітної інформації зробить ефективною та легкою роботу бухгалтерів, а також зроблять звітну інформацію доступною та зрозумілою для певного кола користувачів.

Для удосконалення методології складання фінансової звітності господарюючих суб'єктів доведено взаємозалежність принципів, методів і прийомів здійснення бухгалтерського фінансового обліку залежно від впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. На ряду із цим виявлено якісний склад звітної інформації, що надається в звітних формах, змісту, методологічних основ формування звітних показників. Формуючи результати від звичайної діяльності у Звіті про фінансові результати, доречно окремими статтями розкривати інформацію

щодо результатів фінансової, інвестиційної діяльності та окремою статтею виокремити результати надзвичайної діяльності господарюючого суб'єкта.

Також слід додати, що перспективними напрямками наукових досліджень безпосередньо виступає розробка шляхів розширення інформаційного змісту та форм звітної інформації через її схожість з іншими видами звітності для сприяння, а також трактування її показників для підвищення ефективності ухвалення керівних рішень.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Пасенко Н. С.

Література: 1. Кузіна Р. В. Гармонізація фінансової звітності: міжнародний досвід та українська практика. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2012. № 721. С. 126–130. **2.** Лоханова Н. О. Реформування системи бухгалтерського обліку і звітності в Україні: реалії, проблеми і перспективи. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2012. Вип. 2. С. 132–137. **3.** Єфімов В. І. Напрямки гармонізації бухгалтерського обліку та звітності в Україні. *Фінанси, облік і аудит*. 2011. № 18. С. 278–284. **4.** Івахненко С. П. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту: Потенційні переваги і реальні проблеми. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2011. № 2. С. 56–62. **5.** Лозенко Т. О. Проблеми складання фінансової звітності // Онлайн бібліотека Уманського національного університету садівництва. URL: http://udau.edu.ua/library.php?pid=1090. **6.** Давидюк Т. В. Конвергенція бухгалтерської та соціальної звітності в частині людського капіталу: розвиток існуючих підходів. *Економіка: реалії часу.* 2012. № 2 (3). С. 123–129. **7.** Тимощенко Ю. М. Сучасний стан законодавчого регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємств в Україні // Аспекти соціально-економічного розвитку транзитної економіки: монографія. Ч.2. Умань: Видавець «Сочинський», 2011. 278 с.

СУТНІСТЬ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ І ЇХ ОЦІНКА НА ПІДПРИЄМСТВІ

УДК 657:330.123

Білецька О. Ю.

Студент 3 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розкрито сутність виробничих запасів і необхідність їх існування на підприємстві; досліджено інаявні підходи до трактування поняття «виробничі запаси» у вітчизняній літературі; розглянуто методи оцінки виробничих запасів в окремих країнах, виявлено відмінності у їх застосуванні.*

Ключові слова: *запаси, виробничі запаси, матеріальні ресурси, метод.*

Аннотация. *Раскрыта сущность производственных запасов и необходимость их существования на предприятии; исследованы существующие подходы к трактовке понятия «производственные запасы» в отечественной литературе; рассмотрены методы оценки производственных запасов в отдельных странах, определены отличия в их применении.*

Ключевые слова: *запасы, производственные запасы, материальные ресурсы, метод.*

Annotation. *The essence of inventory and the need for their existence in the enterprise; The existing approaches to the interpretation of the term «inventories» in the domestic literature; the methods of evaluation of inventory in separate countries, differences in their application are defined.*

Keywords: *stocks, inventories, financial resources, method.*

© Білецька О. Ю., 2016

Одним із важливим факторів задля успішного функціонування підприємства є ефективність використання виробничих запасів як невід'ємної складової безперервності виробничих процесів.

Підприємства можуть самостійно визначити необхідну їм кількість запасів задля виробництва продукції. В цьому контексті виникає потреба у розробленні дієвого механізму, який здатен координувати процеси обліку й аналізу надходження, наявності, використання і вибуття виробничих запасів. Сутність цього механізму полягає у відображенні процесів забезпечення виробничими запасами, застосуванні такого методу оцінки вартості виробничих запасів, який найкраще відповідає обліковій політиці підприємства.

Дослідженню проблем організації обліку матеріальних запасів приділили увагу у своїх працях вітчизняні вчені-економісти: Бутинець Ф. Ф., Голов С. Ф., Кулаковська Л. П., Мурашко В. М., Сопко В. В., Усач Б. Ф. та ін. Але, незважаючи на велику кількість досліджень і численні публікації, питання щодо виробничих запасів вимагають більш глибокого дослідження, це і визначає актуальність цієї теми.

Необхідність поглибленого дослідження питань обліку виробничих запасів на підприємствах також обумовлена постійною зміною чинного законодавства України, умов використання капіталу, зростаючими вимогами користувачів інформації, трансформацією вітчизняного бухгалтерського обліку відповідно до вимог міжнародних стандартів.

Мета статті – визначити теоретичні та методичні засади та розробити рекомендації щодо удосконалення бухгалтерського обліку виробничих запасів на підприємствах. Об'єктом дослідження є діюча система обліку виробничих запасів на підприємствах. Предмет дослідження – організація обліку виробничих запасів.

Важлива умова для підтримання процесу виробництва на підприємствах – це наявність достатньої кількості виробничих запасів. Для того щоб здійснювати процес виробництва, у підприємства мають бути необхідні запаси сировини, матеріали, паливо, будівельні матеріали, запасні частини та інші виробничі запаси. Під час їх використання збільшуються витрати на виробництво. В результаті процесу виробництва створюється готова продукція, внаслідок цього відбувається перехід предметів праці у форму готової продукції.

Отже, запаси – це вагома частина активів підприємств, вони посідають значне місце у складі майна та важливе значення у структурі витрат підприємств різних видів діяльності; під час визначення результатів господарської діяльності підприємства та при огляді інформації про його фінансовий стан. Це, в свою чергу, вимагає повної, достовірної інформації про наявність і рух виробничих запасів. Цю інформацію надає бухгалтерський облік, який в цьому випадку слід розглядати як елемент господарської інформаційної системи, що генерує та інтерпретує всю базу інформаційного потоку, надану різними ринковими системами для ефективного управління.

Для того щоб здійснювати виробничу діяльність, підприємство повинно мати речові засоби виробництва, які являють собою деякі матеріальні виробничі ресурси. Матеріальні ресурси – це засоби виробництва, що включають засоби та предмети праці. Поняття матеріальних запасів необхідно відрізняти від поняття матеріальних ресурсів. Поняття «матеріальні ресурси» є більш загальним, ніж матеріальні або виробничі запаси. В теоретичному розумінні матеріальні запаси – це предмети праці, які одноразово використовуються у виробничому процесі, свою вартість відразу переносять на готову продукцію. В свою чергу, бухгалтерський облік більшість предметів праці вважає виробничими запасами.

Саме реформування обліку в Україні і прийняття національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку (П(С)БО), зокрема П(С)БО 9 «Запаси», привело до появи нового бухгалтерського терміна «запаси». Згідно з П(С)БО 9 запаси є активами, якщо існує ймовірність того, що підприємство отримає в майбутньому певні економічні вигоди, які пов'язані з їх використанням, і їх вартість може бути достовірно визначена [1].

Порівнюючи це визначення запасів з визначенням їх у міжнародному стандарті бухгалтерського обліку – МСБО 2, можна дійти висновку, що ці твердження мають аналогічний зміст [2]. Аналіз концептуальних визначень термінології показує, що по суті виробничі запаси і матеріальні запаси стали визначатись в П(С)БО 9 запасами.

Гаджинський А. М. стверджує, що матеріальні запаси – це вироби народного споживання та інші товари, які очікують вступу в процес особистого або виробничого споживання і знаходяться на різних стадіях виробництва й обороту продукції виробничо-технічного призначення. Крім того, до виробничих запасів він відносить сировину, матеріали, комплектуючі вироби, купівельні напівфабрикати, моторне паливо, запасні частини, малоцінні швидкозношувані предмети, включаючи ріжучий і вимірювальний інструмент, інвентар, спецодяг [3].

Саблук П. Т. розуміє виробничі запаси як запаси засобів виробництва, що знаходяться в складах суб'єкта господарювання і є необхідними для забезпечення безперервного виробничого процесу, причому це лише ті предмети праці, які ще не задіяні у процесі виробництва і зберігають свою натурально-речову форму [4].

Безруких П. С., в свою чергу, розуміє під виробничими запасами таке: різні речові елементи виробництва, які повністю споживаються в кожному циклі і всю свою вартість переносять на вартість виробленої продукції, виконаних робіт і наданих послуг» [5].

Найкращим, на думку автора, є таке визначення виробничих запасів. Виробничі запаси – це частина предметів праці, які беруть участь у виготовленні продукції, але безпосередньо ще не задіяні у виробничому процесі,

споживаються протягом одного виробничого циклу і всю свою вартість переносять на вартість кінцевого продукту.

На думку Бондар Н. М., за сучасною ринковою трансформацією економіки докорінно змінюється система оснащення підприємства сировиною та матеріалами, комплектуючими виробами та енергоносіями. Для того щоб визначити, якою мірою підприємство забезпечене матеріальними ресурсами та наскільки обґрунтованими є матеріальні запаси, необхідно провести оперативний та ефективний внутрішньогосподарський аналіз: вивчити порядок розрахунку й обґрунтованість договорів про поставку матеріальних ресурсів, умови поставок; визначити характер виробничих матеріальних запасів і зміну їх структури; перевірити обґрунтованість норм виробничих запасів і потребу в матеріальних ресурсах; виявити можливості зменшення виробничих запасів і потреби в матеріальних ресурсах; розробити заходи щодо зниження наднормативних і зайвих запасів матеріалів.

Важливо правильно обрати метод оцінки списання виробничих запасів, оскільки цей вид витрат безпосередньо пов'язаний з розрахунками собівартості продукції.

Отже, фактично оцінювання виробничих запасів є основою для визначення собівартості та ціни виробленої продукції.

Одна із найважливіших проблем бухгалтерського обліку на підприємствах, згідно з практикою, – це порядок оцінки матеріальних запасів та його удосконалення, адже від нього часто залежить об'єктивність усієї бухгалтерської інформації. Оцінка запасів – це важлива передумова організації обліку запасів, тому що вона має вагомий вплив на точність фінансових результатів підприємства.

Згідно з П(С)БО № 9 «Запаси» на сьогодні в Україні можуть використовуватися п'ять методів оцінки списання виробничих запасів: ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів; середньозваженої собівартості; собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО); нормативних затрат; ціни продажу [1].

Зважаючи на те, що всі підприємства активно інтегруються в систему міжнародних економічних відносин, проаналізуємо підходи до оцінки вибуття виробничих запасів у таких країнах: Україна, Росія та Білорусь.

Що стосується України, то облік запасів побудовано на принципах, які схожі на ті, що викладені в МСБО 2 «Запаси».

В Білорусі виробничі запаси оцінюються за такими методами: за собівартістю одиниці продукції; за середньою собівартостю, визначеній по закінченні кожного місяця за однорідними видами матеріальних ресурсів; метод ФІФО; метод ЛІФО.

Росія, в свою чергу, має дещо інші підходи до оцінки й обліку виробничих запасів. Тут використовують чотири методи визначення собівартості запасів: за собівартістю кожної одиниці; за середньою собівартістю; за собівартістю перших за часом придбання матеріально-виробничих запасів (метод ФІФО) та за собівартістю останніх за часом придбання (метод ЛІФО). Використання методу ЛІФО під час оцінювання запасів є відмінністю в обліку запасів в Україні, Росії і Білорусі. Згідно з МСБО метод ЛІФО також не застосовується.

Сьогодні застосовуються декілька методів для оцінки запасів, кожен з яких має певні переваги та недоліки. Необхідно зробити вибір такого методу, який дозволить здійснити точну оцінку. враховуючи інтереси власників підприємства та специфіку діяльності. В бухгалтерському обліку важлива не кількість методів оцінки запасів, а безпосередньо їх позитивний вплив при прийнятті рішень щодо ціноутворення на вироблену продукцію та оцінку фінансових результатів діяльності підприємства.

Враховуючи високий ступінь конкуренції, постійні зміни взаємовідносин між виробниками, постачальниками, покупцями й державою, одна із основних умов отримання прибутку підприємствами – це якість управління виробничими запасами. Управління виробничими запасами на підприємствах потребує удосконалення.

Таким чином, запаси – це важлива обліково-економічна категорія та об'єкт бухгалтерського обліку. Запаси посідають значне місце в оборотних активах, також вони беруть участь під час формування кінцевого продукту діяльності підприємства та включаються до вартості його власного капіталу. Головною умовою для здійснення господарської діяльності підприємств є необхідна кількість і раціональне використання запасів, за рахунок яких вони функціонують і забезпечують подальший розвиток суспільних економічних відносин.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 № 246 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99. **2.** Стандарт бухгалтерського обліку: Міжнародний документ від 01.01.2012 // База даних «Законодавство України»/Вер-

ховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_013. **3.** Гаджинский А. М. Логистика: учебник. М.: Маркетинг, 2000. 357 с. **4.** Саблук П. Т., Моссаковський В. Б., Сук Л. К. Бухгалтерський облік у сільськогосподарських підприємствах. Київ: Урожай, 1998. 416 с. **5.** Безруких П. С. Бухгалтерский учет. М.: Бухгалтерский учет, 2002. 719 с. **6.** Голов С. Ф., Костюченко В. М. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: приклади та коментарі: практ. посіб. Київ: Лібра, 2001. 840 с.

АНАЛИЗ ПРОБЛЕМ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В УКРАИНЕ

УДК 339.564.2(4)

Белоброва В. Д.

Студент 3 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Проанализированы проблемы, с которыми сталкиваются украинские предприятия при осуществлении внешнеэкономической деятельности. Выявлены проблемы, а также предложены мероприятия по их устранению для более эффективной экономической активности Украины на международной арене.*

Ключевые слова: *экспорт, импорт, внешнеэкономическая деятельность, прибыль, тенденция.*

Анотація. *Проаналізовано проблеми, з якими стикаються українські підприємства при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності. Виявлено проблеми та запропоновано заходи щодо їх усунення для більш ефективної економічної активності України на міжнародній арені.*

Ключові слова: *експорт, імпорт, зовнішньоекономічна діяльність, прибуток, тенденція.*

Annotation. *The analysis of the problems of Ukrainian enterprises in foreign trade activities was made. The identified problems were addressed and the proposed corrective actions for more effective economic activity of Ukraine in the international arena. A study was made of the corresponding output.*

Keywords: *export, import, foreign economic activity, profit, trend.*

На сегодняшний момент мировая экономика переживает ряд видоизменений и превращений. В решающей степени их катализатором стал мировой финансовый кризис, который значительно повлиял на экономические процессы во многих странах мира, на Украину в частности, которая в условиях кризиса по показателям социально-экономического развития занимает не наилучшие позиции в мировой экономике. Данная ситуация является барьером для разработки и использования новой международной политики. В связи с эти проблема восстановления старых и формирования новых внешнеэкономических связей Украины с учетом национальных и геополитических особенностей страны является одной из наиболее актуальных сегодня.

Исследованием особенностей развития и осуществления внешнеэкономической деятельности занимались многие ученые, а именно О. А. Кириченко, Т. И. Лепейко, Т. В. Миролюбова, В. С. Пономаренко, И. А. Поддубный, В. Д. Рогожин, Л. Е. Стровский и др. В научных работах этих авторов анализируются и рассматриваются различные проблемы, которые связаны с формированием системы факторов, влияющих на эффективное управление внешнеэкономической деятельностью (далее – ВЭД).

Целью написания данной статьи является анализ проблем, которые встречаются на пути украинских предприятий при осуществлении внешнеэкономической деятельности, подведение итогов об имеющейся ситуации и разработка рекомендаций для повышения уровня глобализации украинской экономики.

Предметом исследования являются особенности и тенденции развития ВЭД в Украине. Объектом исследования является внешнеэкономическая деятельность и внешнеторговая политика Украины.

© Белоброва В. Д., 2016

Внешнеэкономическая деятельность осуществляется на разнообразных уровнях производственных структур: фирмы, организации, предприятия и т.д. Более того, присутствует полная самостоятельность в выборе иностранного партнёра, ассортимента и номенклатуры товара для внешнеэкономической (экспортно-импортной) сделки, а также в определении цены товара и стоимости контракта, объёма и даты поставки. ВЭД является частью производственно-коммерческой деятельности как с внутренними, так и с зарубежными партнерами [1]. Таким образом, ВЭД представляет собой систему производственно-хозяйственных, организационно-экономических и коммерческих функций.

Обязательными условиями внешнеэкономической деятельности являются осуществление определенных, заранее оговоренных операций по обеспечению продажи товара продавцом покупателю; по своевременному предоставлению различного рода внешнеторговых услуг – транспортных, страховых, экспедиторских, банковских; по осуществлению платежно-расчетных операций, а также наличию коммерческой и валютно-финансовой информации о конъюнктуре внешних товарных и денежных рынков [2, с. 43–45].

Украина не является исключением и достаточно активно участвует в мировой торговле как импортер и экспортер разнообразных товаров и услуг. За годы независимости Украины была расширена практика экономических и таможенно-тарифных методов регулирования экспорта и импорта при одновременном снижении роли количественных ограничений. Однако постоянные изменения, происходящие в законодательстве Украины относительно государственного регулирования и контроля над осуществлением внешнеэкономических операций, приводят к более гибкой и отвечающей европейским нормам ведения бизнеса системе внешнеторгового режима. Все эти изменения приводят к более активному внедрению Украины в международную торговлю.

Наиболее приоритетным для Украины направлением является налаживание новых и поддержание старых экономических связей с другими странами на основе наращивания экспорта.

Для определения уровня внешнеэкономической активности можно проанализировать динамику изменения структуры импорта и экспорта товаров. Исходные данные для анализа приведены в табл. 1.

Таким образом, на протяжении 1996–2008 гг. наблюдается положительная тенденция в экспорте товаров за границу. Основными покупателями украинских товаров являлись страны СНГ. В 2009 году в связи с мировым экономическим кризисом ситуация ухудшилась, и потребление украинских товаров за границей снизилось на 41,8 %. Стабилизация положения Украины как экспортера на международной арене произошла уже в 2012–2013 гг., но в 2013 году в связи с аннексией Крыма и вооруженным конфликтом на востоке страны динамика экспорта имела отрицательную тенденцию. Более того, географическая структура также изменилась, основными потребителями украинских товаров стали страны Европейского Союза.

Таблица 1

Динамика внешней торговли Украины за 1996–2015 гг. [3]

Год	Экспорт, млн долл.	Темп прироста	Импорт, млн долл.	Темп прироста	Сальдо
1996	14400,8	-	17603,4	-	-3202,6
1997	14231,9	0,988	17128	0,972	-2896,1
1998	12637,4	0,887	14675,6	0,856	-2038,2
1999	11581,6	0,916	11846,1	0,807	-264,5
2000	14572,5	1,258	13956	1,178	616,5
2001	16264,7	1,116	15775,1	1,13	489,6
2002	17957,1	1,104	16976,8	1,076	980,3
2003	23066,8	1,284	23020,1	1,355	46,7
2004	32666,1	1,416	28996,8	1,259	3669,3
2005	34228,4	1,047	36136,3	1,246	-1907,9
2006	38368	1,12	45038,6	1,246	-6670,6
2007	49296,1	1,284	60618	1,345	-11322
2008	66967,3	1,358	85535,3	1,411	-18568
2009	39695,7	0,592	45433,1	0,531	-5737,4
2010	51405,2	1,294	60742,2	1,336	-9337
2011	68394,2	1,33	82608,2	1,359	-14214
2012	68809,8	1,006	84658	1,024	-15848
2013	63312,1	0,9201	76963,9	0,90912	-13652
2014	53913,5	0,85155	54381,7	0,70659	-468,2
2015	38134,8	0,70733	37502,2	0,68961	632,6

Что касается импорта, то положение Украины идентично структуре экспорта. В 1996–2008 гг. наблюдался стабильный рост количества импортируемых товаров. В 2009 году импорт товаров сократился на 46,9 % по сравнению с 2008 годом, что было также связано с мировым экономическим кризисом. Начиная с 2013 года и по сегодняшний день года в Украине начала внедряться политика импортозамещения, так как резкий рост курса доллара почти в 3 раза снизил покупательную способность украинцев относительно зарубежных товаров. Однако полностью Украина не может отказаться от импорта товаров, так как глобализация мировой экономики приводит к взаимодействию между государствами.

Развитие экономики государства в целом и отдельных ее отраслей определяется соотношением объемов экспорта и импорта. Большинство развитых капиталистических стран имеют положительное сальдо торгового баланса со значительным превышением экспорта над импортом. В Украине в силу разнообразных причин переходного периода в последние 8 лет наблюдалась обратная тенденция. Поэтому среди наиболее актуальных задач данного этапа развития экономики Украины являются стабилизация внешнеэкономического механизма страны, разработка и принятие государственной программы стимулирования экспорта и пр. В 2015 году уже наблюдалось положительное сальдо, которое свидетельствовало о превышении экспорта над импортом, но это не было связано с эффективной политикой государства. Данная ситуация произошла из-за неспособности украинцев покупать иностранные товары, так как цена на них гораздо выше, чем на аналогичные отечественные.

В настоящее время с целью оперативного регулирования внешнеэкономических связей, оптимального удовлетворения потребностей населения в различных группах товаров, защиты отечественного производителя в Украине утверждены Положения о порядке лицензирования и квотирования экспорта и импорта [4, с. 509]. Данные протекционные мероприятия существуют почти во всех государствах и вводятся на определенный срок, по отдельной номенклатуре товаров, в случае нарушения законов, невыполнения каких-либо положений международных договоров, экспорта-импорта продукции ненадлежащего качества и т.д.

Самостоятельная внешнеэкономическая политика Украины способствует как развитию внутреннего рынка страны, так и постепенной интеграции национальной экономики в мировую. Эта общая тенденция характерна и для всех отраслей производства. Осуществление ВЭД содействует развитию конкурентоспособного отечественного производства, позволяет сформировать внутренний и внешний рынки. Так, используя опыт зарубежных фирм, предприятия Украины выпускают большинство популярных товаров, как для внутреннего рынка, так и для экспорта, используя как собственное, так и импортные сырье и материалы.

Таким образом, Украина имеет огромный потенциал осуществления ВЭД, но для его развития необходимо принять соответствующие мероприятия. Необходимо рассматривать ВЭД как на макроуровне, так и на микроуровне, учитывать все виды хозяйственной деятельности, которые разрешены законодательством Украины для определения места осуществления ВЭД. Менеджеры ВЭД предприятий должны развивать и внедрять разнообразные программы для успеха компании на международном рынке. Государство, в свою очередь, должно мотивировать предприятия работать не только на внутренние потребности экономики, а и на экспорт, тем самым повышая уровень глобализации Украины и внедрение ее в мировую экономику.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Часовникова Ю. С.

Литература: 1. Актуальные вопросы в сфере ВЭД. URL: http://ukrzakon.net/zed.html. **2.** Венцель В. Т. Зовнішньоекономічна діяльність: підходи до розуміння в довідковій та нормативно-правовій літературі. *Вісник ЖДТУ*. 2011. № 1 (55). С. 43–45. **3.** Державна служба статистики України: офіц. сайт. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/. **4.** Мировая экономика: учебник/под. ред. Б. М. Смитиенко. М.: Юрайт. 2011. 590 с.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

УДК 657:658.783

Берестова А. С.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Визначено роль, яку відіграють виробничі запаси у діяльності підприємства. Розглянуто особливості ведення обліку виробничих запасів, узагальнено основні актуальні проблеми організації при веденні обліку запасів і запропоновано основні шляхи їх вирішення.*

Ключові слова: *бухгалтерський облік, виробничі запаси, первісна вартість, автоматизація обліку, облікова політика.*

Аннотация. *Определена роль производственных запасов в деятельности предприятия. Рассмотрены особенности ведения учета производственных запасов, обобщены основные актуальные проблемы организации при ведении учета запасов и предложены основные пути их решения.*

Ключевые слова: *бухгалтерский учет, производственные запасы, первоначальная стоимость, автоматизация учета, учетная политика.*

Annotation. *Defined the role occupied inventories in the enterprise.The features of accounting of inventory ,summarizes the main problems led organizations in accounting for inventories and provides the main solutions.*

Keywords: *accounting, inventory, initial cost, automation of accounting, accounting policy.*

Для забезпечення своєї господарської діяльності підприємства використовують виробничі запаси, які займають значну частину у складі активів. Виробничі запаси забезпечують безперервність, постійність, ритмічність діяльності підприємства.

Проблема обліку запасів на підприємстві в сучасних реаліях економіки має особливу актуальність. Це пов'язано з необхідністю отримання точної та достовірної інформації, а сучасна система обліку запасів не здатна задовольнити вимоги ринку. Тому актуальним є питання удосконалення обліку запасів, яке необхідно для визначення фінансового стану підприємства.

У працях багатьох економістів висвітлено питання проблеми обліку виробничих запасів і шляхи їх удосконалення. Значну увагу цьому питанню приділили такі вчені, як Бутинець Ф. Ф. [1], Голов С. Ф. [2], Сопко В. В. [3], Рудницький В. С., Ткаченко Н. М. [4], Швець В. Г. [5], Валуєв Б. І. та ін. Проте це питання залишається досконало не вирішеним і потребує подальшого удосконалення.

Метою дослідження є виявлення проблем обліку виробничих запасів на підприємствах задля забезпечення ефективного управління виробничим процесом в сучасних умовах господарювання. Для реалізації поставленої мети необхідно виконати такі завдання:

- розглянути особливості проведення обліку виробничих запасів;
- запропонувати шляхи удосконалення обліку виробничих запасів.

В бухгалтерському обліку запаси розглядають як активи, які підприємство утримує у своїй власності, щоб продати й отримати дохід; знаходяться у процесі виробництва, що згодом будуть продані як продукт виробництва [6].

Для достовірного обліку треба правильно оцінити виробничі запаси.

На баланс зараховуються запаси за первісною вартістю. Собівартість запасів є їх первісною вартістю, яка складається з таких витрат:

- транспортно-заготівельні витрати;
- суми ввізного мита;
- суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів;
- суми, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю) завирахуванням непрямих податків;
- інші витрати, які безпосередньо пов'язані з придбанням запасів.

При вибутті запасів оцінка здійснюється за такими методами:

- нормативних затрат;

© Берестова А. С., 2016

- собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО);
- ціни продажу;
- середньозваженої собівартості;
- ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів [7].

Підприємство самостійно обирає, який йому метод доцільніше використати.

У більшості випадків підприємства придбають виробничі запаси на підставі укладених договорів у постачальниках. На відвантажені запаси постачальник виписує податкову накладну, рахунок-фактуру й інші розрахунково-платіжні документи.

Для правильної організації постачання, розміщення, зберігання та видачі матеріальних запасів у виробництві потрібно правильно організувати складське господарство [8]. Автором розглянуто й узагальнено декілька варіантів обліку виробничих запасів на складах підприємства, що зображено на рис. 1.

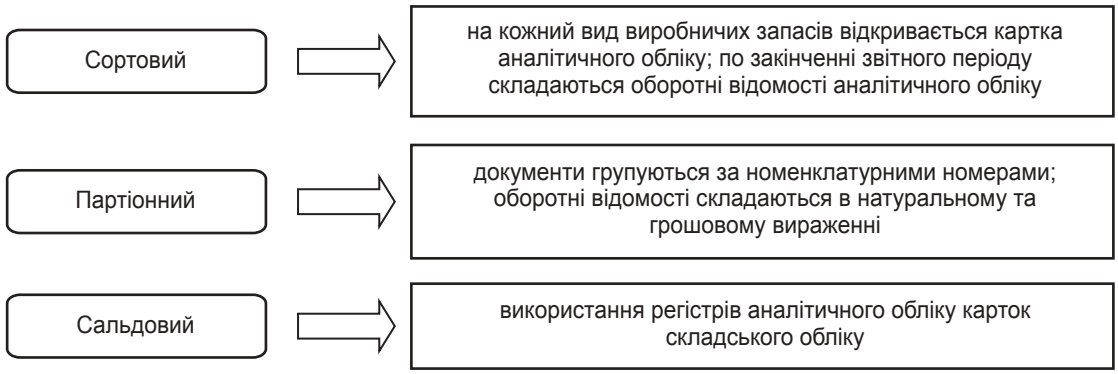

Рис. 1. **Варіанти обліку виробничих запасів на складах підприємства**

В сучасних умовах економіки на підприємстві не завжди можливо досягти узгодження темпів постачання ресурсів. Тому, щоб досягти безперебійного постачання, зберігання, розміщення та видачі виробничих запасів, необхідно правильно організувати складське господарство.

Для забезпечення складського господарства необхідно вести контроль за запасами з урахуванням таких правил:

1) запаси повинні підлягати повному обліку, етикуванню та маркуванню;

2) для зберігання запасів користуватися ресурсозберігаючими технологіями;

3) розмір запасу кожного виду сировини та матеріалів встановлювати з урахуванням середнього виробничого запасу;

4) закупати ті матеріали, які використовуються у виробництві [9].Актуальним на сьогодні залишається питання переходу на автоматизовану форму обліку, оскільки зараз багато підприємств ведуть облік за журнально-ордерною формою. Це питання особливо гостро постає на промислових підприємствах, адже це дуже трудомісткий процес.

Аналітичний облік виробничих запасів наразі неможливий без використання сучасних комп'ютерних програм, тому для вирішення цього питання необхідно автоматизувати облік за допомогою таких програм, як «Парус», «1С: Підприємство», «Акцент» та ін. [8].

Відображення операцій в обліку виробничих запасів на практиці відбувається за допомогою програми «1С: Підприємство». Основою програми є ведення документів, що відповідають первинним бухгалтерським документам. Але облік в «1С: Підприємство» та інших програмах ведеться по рахунку 20 «Виробничі запаси» і відповідних субрахунках, а технологію аналітичного обліку виробничих запасів підприємство повинно розробляти самостійно [7].

Проаналізувавши точкизору різних фахівців і дослідників у галузі обліку виробничих запасів, можна виділити проблемні питання:

- несвоєчасне інформування управління виробничими запасами;
- складність визначення справедливої (ринкової та неринкової) вартості запасів;
- використання підприємствами застарілих нормативно-правових актів з обліку виробничих запасів;
- низький рівень контролю за рухом виробничих запасів [10].

З урахуванням вищезазначених проблем можна застосувати такі шляхи вирішення проблемних питань обліку виробничих запасів:

– удосконалення системи автоматизації обліково–аналітичних робіт в управлінні виробничими запасами;

– запровадження сучасних інформаційних технологій, що підвищить оперативність інформаційного забезпечення управління виробничими запасами;

– удосконалення системи інформування суб'єктів про використання нових нормативно-правових актів з обліку виробничих запасів;

– удосконалення процес документування, розробка єдиної форми документа (на відпущення запасів) для машинної обробки [9].

Отже, було розглянуто основні проблеми та шляхи удосконалення обліку виробничих запасів. Реалізування зазначених напрямів удосконалення обліку виробничих запасів надасть можливість отримання чіткої та повної інформації про рух виробничих запасів, здійснення чіткого аналізу виробничих запасів і приведе до підвищення результативності діяльності підприємства.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Писарчук О. В.

Література: 1. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підруч. для студентів спец. «Облік і аудит» вищ. навч. закл. Житомир: Рута, 2009. 912 с. **2.** Голов С. Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку: монографія. Київ: Центр учб. літ., 2007. 522 с. **3.** Сопко В. В., Завгородній В. П. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу: підручник. Київ: КНЕУ, 2010. 258 с. **4.** Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік на підприємствах України: підручник. Київ: А.С.К., 2013. 784 с. **5.** Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку: підручник. Київ: Знання, 2006. 525 с. **6.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку: Закон України від 20.10.1999 № 246 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99. **7.** Принада І. В. Сучасні проблеми обліку виробничих запасів на підприємстві. *Наука й економіка.* 2014. Вип. 3. С. 64–67. **8.** Чабанюк О. А. Сучасні проблеми та напрямки вдосконалення ведення обліку виробничих запасів на підприємстві. *Науковий вісник Ужгородського університету.* Серія «Економіка». 2011. № 2 (34). С. 284–287. **9.** Лежненко Л. І., Ломова І. О. Теоретичні аспекти удосконалення аналітичного обліку виробничих запасів. *Молодий вчений.* 2014. № 5. С. 122–126. **10.** Янчук В. І., Кипоренко О. В. Сучасні проблеми та напрямки вдосконалення ведення обліку виробничих запасів на підприємстві. *Збірник наукових праць ВНАУ.* 2012. № 3 (69). С. 250–255.

АНАЛИЗ КРЕДИТНЫХ ОТНОШЕНИЙ В УКРАИНЕ

УДК 336.71(477)

Бессмертная Е. Р.

Студент 1 курса
факультета менеджмента и маркетинга ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Эффективное кредитование является одной из самых важных и актуальных задач банковской системы Украины. Банковская кредитная политика осуществляется в сложных условиях экономического и финансового кризиса и направляется на скорейшее преодоление ее последствий.*

Ключевые слова: *кредит, виды кредита, функции кредита, кредитные отношения, кредитное регулирование.*

© Бессмертная Е. Р., 2016

Анотація. *Ефективне кредитування – це одне з найбільш принципових і актуальних завдань банківської системи України. Кредитна політика банків здійснюється в складних умовах економічної та фінансової кризи і спрямовується на якнайшвидше подолання її наслідків.*

Ключові слова: *кредит, види кредиту, функції кредиту, кредитні відносини, кредитне регулювання.*

Annotation. *Effective lending – is one of the most fundamental and urgent problems of the banking system of Ukraine. Bank's credit policy is carried out in difficult conditions economic and financial crisis and is directed to a speedy overcoming its consequences.*

Keywords: *credit, types of credit, credit functions, credit relations, credit controls.*

Актуальность данной темы состоит в том, что нынешнее кредитование – это один из самых важных факторов развития экономики каждой страны. Деятельность современного государства невозможно представить без кредитных институтов, которые четко и планомерно выполняют ряд своих определенных функций, таких как концентрация и направление свободных денежных средств в реальные сектора рынка, что осуществлет один из непреложных законов экономики, заключающийся в том, что деньги должны находиться в постоянном обращении.

Цель работы: проанализировать кредитный рынок как отдельный сектор экономики, определить проблемы его развития и предложить пути совершенствования.

Особенностями кредитного рынка является его возможность мобилизовать финансовые ресурсы и быстро и беспрепятственно осуществлять их продажу на коммерческой основе субъектам хозяйствования, требующим денежных средств для расширения или создания новых предпринимательских структур.

Начало нового тысячелетия озаменовалось бурным развитием кредитного рынка Украина. Этому способствовал экономический подъем при умеренной инфляции, стабильность национальной денежной единицы и валютного курса. Также важное значение имело повышение финансовой устойчивости банковской системы, уровня ее конкурентоспособности на внутреннем и внешнем рынках, усиление влияния банковской системы на социально-экономическое развитие страны и обеспечение прогрессивных структурных преобразований.

Данные, характеризующие интенсивность динамики кредитной деятельности коммерческих банков, представлены в табл 1.

Таблица 1

Динамика кредитов, предоставленых депозитными корпорациями (кроме Национального Банка Украины) резидентам на начало года [1, с. 63]

Год	Кредиты, млрд грн	Абсолютный прирост, млн грн		Темп роста, %		Темп прироста, %	
		Цепной	Базисный	Цепной	Базисный	Цепной	Базисный
2008	426867	-	-	-	100	-	-
2009	734022	307155	307155	172,0	172,0	72,0	72,0
2010	723295	-10727	296428	98,5	169,4	-1,5	69,4
2011	732823	9528	305956	101,3	171,7	1,3	71,7
2012	801809	68986	374942	109,4	187,8	9,4	87,8
2013	815142	13333	388275	101,7	191,0	1,7	91,0
2014	910782	95640	483915	111,7	213,4	11,7	113,4
2015	1020667	109885	593800	112,1	239,1	12,1	139,1

Остатки по кредитам, предоставленным банками Украины резидентам за 2008 год, повысились на 307155 млн грн (на 72 %), а за 2009 год, наоборот, снизились на 10727 млн грн (на 1,5 %). Наблюдался рост кредитов на протяжении 4 лет: за 2010 год – на 9528 млн грн (на 1,3 %), за 2011 год – на 68986 млн грн (на 9,4 %), за 2012 год – на 13333 млн грн на (1,7 %), за 2013 – на 95640 млн грн (на 11,7 %). Остатки по кредитам на 1 января 2015 года составили 1020667 млн грн, за год – выросли на 109885 млн грн (на 12,1 %).

Динамика кредитов, предоставленных резидентам, в течение 2014 формировалась под воздействием уменьшения депозитной базы банков, ухудшения платёжеспособности заемщиков и изменения курса гривны к основным иностранным валютам.

Необходимым объектом в статистике кредита является изучение просроченных кредитов по их объему, структуре и динамике (табл. 2).

Самый большой удельный вес – 74,3 % по состоянию на начало 2015 года составляли кредиты, предоставленные нефинансовым корпорациям, в иностранной валюте, из них доля долгосрочных кредитов, предоставленных в иностраной валюте, составляет 73,7 %. На протяжении 2014 года наблюдалось увеличение объемов просроченной задолжености, этому способствовала несостоятельность многих заемщиков вовремя

выполнять кредитные обязательства, что было обусловлено снижением оборотов и объемов производства основных сфер промышленности, снижением дохода населения, а также вмедение военных действий на востоке Украины.

Таблица 2

Структура просроченных кредитов, предоставленных депозитными корпорациями (кроме Национального Банка Украины) нефинансовым корпорациям по видам валют и срокам погашения [1, с. 73]

Кредиты	Объем	Структура, %	По срокам погашения					
			До 1 года		От 1 года до 5 лет		Больше 5 лет	
			Объем	Структура, %	Объем	Структура, %	Объем	Структура, %
В национальной валюте	41 506	25,7	19 309	27,2	15 853	23,9	6 344	26,3
В иностранной валюте	120 044	74,3	51 616	72,8	50 614	76,1	17 813	73,7
Всего	161 550	100	70925	100	66 467	100	24 157	100

Банки, выдающие кредиты не только в гривнах, но и в иностранной валюте, определяют структуру кредитного портфеля по видам валют в динамике (табл. 3).

Таблица 3

Динамика соотношения объемов кредита в национальной и иностранной валюте [1, с. 77]

Потребительские кредиты	2014		2015		Структурные изменения, +,–
	Объем	Структура, %	Объем	Структура, %	
в долларах США	37 357	27,7	37 536	34,6	6,9
в евро	1 168	0,9	1 177	1,1	0,2
в гривнах	95 763	70,8	68 980	63,6	-7,2
в других валютах	807	0,6	806	0,7	0,1
Вместе	135 095	100	108 499	100	0

В 2015 году наблюдается существенное снижение объемов кредитов в национальной валюте (-7,2 %). Такое снижение кредитной активности банков обусловливалось сокращением кредитования корпоративного сегмента и населения.

Стремление брать кредит в иностранной валюте проявляется тогда, когда ожидается стабильность национальной валюты, а положительный разрыв между ставками в национальной и иностранной валюте достаточно высокий.

Замещение иностранной валютой ряда функций национальной валюты страны является следствием низкого уровня доверия к национальной валюте со стороны населения.

Рассмотрим динамику кредитной долларизации экономики Украины (табл. 4).

Таблица 4

Динамика уровня долларизации в Украине в 2010–2015 гг. (млрд грн) [1, с. 33, 35]

Показатели	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Денежная масса (M_2), в том числе:	597,8	685,5	773,1	908,9	956,7	959,6
кредиты в иностранной валюте	337,4	323,3	299,7	308,1	472,6	550,1
уровень долларизации (кредиты в иностранной валюте / M_2), %	56,4	47,1	38,7	33,8	49,3	57,3

В период мирового финансового кризиса 2008–2009 гг. уровень кредитной долларизации в Украине превышал 70 %. Это связано с тем, что в докризисный период значительный объем кредитов предоставлялся в иностранной валюте.

В 2012 году уровень долларизации по сравнению с 2010 годом уменьшился на 17,7 %, а в 2013 году – на 22,6 %. Если сравнить уровень кредитной долларизации на сегодняшний день с показателем 2013 года, то он, наоборот, вырос на 23,5 %. Причины этому – экономическая нестабильность, высокая инфляция и фискальные проблемы.

Долларизация повышает чувствительность банковской системы к рискам потери ликвидности и платежеспособности. Когда эти риски не учитываются и не контролируются должным образом банками и другими участ-

никами денежного рынка, они могут вызвать волнения, провоцируя массовое изъятие депозитов, и, как следствие, углублять финансово-экономический кризис.

Обеспечение эффективности осуществления кредитных операций требует от банков постоянного мониторинга всех стадий осуществления кредитного процесса. Проведение мониторинга кредита начинается незамедлительно после предоставления кредита клиенту. Основная цель, которую ставит банк, контролируя кредитные операции, заключается в налаживании эффективной организации кредитного процесса и поиске улучшения механизмов кредитования.

Процесс кредитования физических лиц банками направлен на удовлетворение потребностей населения при условии постоянного роста цен, инфляции и снижения уровня жизни населения. С другой стороны – возникает проблема невозврата кредитов, предоставленных физическим лицам, так как кредитование физических лиц выделяется повышенными рисками по сравнению с другими сферами деятельности.

Для повышения эффективности кредитных отношений целесообразно развивать кредитный рынок, создавая условия для долгосрочного кредитования; совершенствовать инструменты, виды и формы кредитования, в том числе внедрять новые механизмы сочетания государственных и частных кредитных ресурсов. Кроме того, необходимо развитие системы раннего предупреждения кризисных явлений на кредитном рынке и повышение эффективности управления кредитными рисками. Важным является восстановление доверия к банковской системе и к государственным программам кредитования.

Таким образом, можно сделать вывод, что на современном этапе экономического развития одним из важных путей выхода Украины из кризисного состояния занимает совершенствование и развитие банковского кредитования. Кроме того, следует помнить, что регулирование кредитных услуг имеет определяющее влияние на стимулирование оживления в экономке страны, а также связано с ростом благосостояния в обществе.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Бережная Н. И.

Литература: 1. Бюлетень Національного банку України: статист. матеріали, жовтень 2015. **2.** Національний банк України: офіц. сайт. URL: www.bank.gov.ua. **3.** Барановський О. І. Фінансові кризи: передумови, наслідки і шляхи запобігання: монографія. Київ: КНТЕУ, 2009. 754 с. **4.** Банківська статистика: навч. посіб./уклад. І. В. Бєлова. Суми: Університет. кн., 2014. 431 с. **5.** Економічний аналіз діяльності комерційних банків: навч. посіб./за ред. О. В. Васюренко. Київ: Знання, 2006. 464 с.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЗА ВІТЧИЗНЯНИМИ ТА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ

УДК 657.634

Бистро В. В.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Проведено порівняльну характеристику обліку основних засобів за національними та міжнародними стандартами, а саме: наведено класифікації основних засобів; висвітлено формування первісної вартості об'єкта основних засобів, питання переоцінки та методів нарахування амортизації.*

© Бистро В. В., 2016

Ключові слова: *основні засоби, переоцінка, амортизація, національні положення бухгалтерського обліку, міжнародні стандарти бухгалтерського обліку.*

Аннотация. *Проведена сравнительная характеристика учета основных средств по национальным и международным стандартам, а именно: приведены классификации основных средств, освещено формирования первоначальной стоимости объекта основных средств, вопросы переоценки и методов начисления амортизации.*

Ключевые слова: *основные средства, переоценка, амортизация, национальные положения бухгалтерского учета, международные стандарты бухгалтерского учета.*

Annotation. *The comparative characteristic of fixed assets on national and international standards, and it shows the classification of fixed assets, the formation of the original illuminated value of the property, plant and equipment, revaluation of questions and depreciation methods.*

Keywords: *fixed assets, revaluation, amortization, provisions of national accounting, international accounting standards.*

В умовах постійних змін економічного середовища в Україні значення прозорої, достовірної та зрозумілої для всіх користувачів бухгалтерської інформації невпинно зростає. У той же час все більшого значення набуває роль міжнародної практики бухгалтерського обліку. Впровадження міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (МСБО) сприяє підвищенню прозорості та зрозумілості інформації про діяльність суб'єктів господарювання для іноземних інвесторів.

Оскільки основні засоби займають вагому частину у балансі підприємства та значно впливають на фінансовий результат його діяльності, тому правильність ведення їх обліку та врахування міжнародного досвіду є необхідним.

Питанням виділення особливостей бухгалтерського обліку за національними та міжнародними стандартами в різний час займалися вітчизняні вчені-економісти, зокрема Н. Білинська, Ф. Бутинець, С. Голов, Р. Грачова, С. Гушко, Т. Єфіменко, В. Жук, О. Канцуров, Г. Кірейцев, В. Костюченко, Т. Кучеренко, Н. Лоханова, М. Огійчук, Б. Хілл, І. Чалий та ін. Науковці вважають, що необхідно подолати невідповідність окремих положень, котрі закладені в Національних Положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку (П(С)БО), які відрізняються від вимог МСФЗ, тобто необхідно оптимізувати П(С)БО під МСФЗ, а в подальшому й відмовитися від їх застосування, якщо це буде можливо.

Метою цієї статті є виявлення відмінностей з обліку основних засобів в міжнародних і національних стандартах бухгалтерського обліку шляхом порівняння МСБО 16 та П(С)БО 7.

Основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство / установа утримує з метою використання їх у процесі виробництва / діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [1].

Згідно з МСБО 16, основні засоби – це матеріальні об'єкти, які:

утримуються для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг, для надання в оренду іншим або для адміністративних цілей; використовуватимуться протягом більше одного періоду [2]. Хоча в цих документах у визначенні цього поняття дуже багато подібного, але разом з цим наявні й суттєві відмінності.

Аналізуючи національні та міжнародні стандарти щодо обліку основних засобів, можемо зазначити, що в їх класифікаціях існують відмінності, що наведено на рис. 1 та рис. 2.

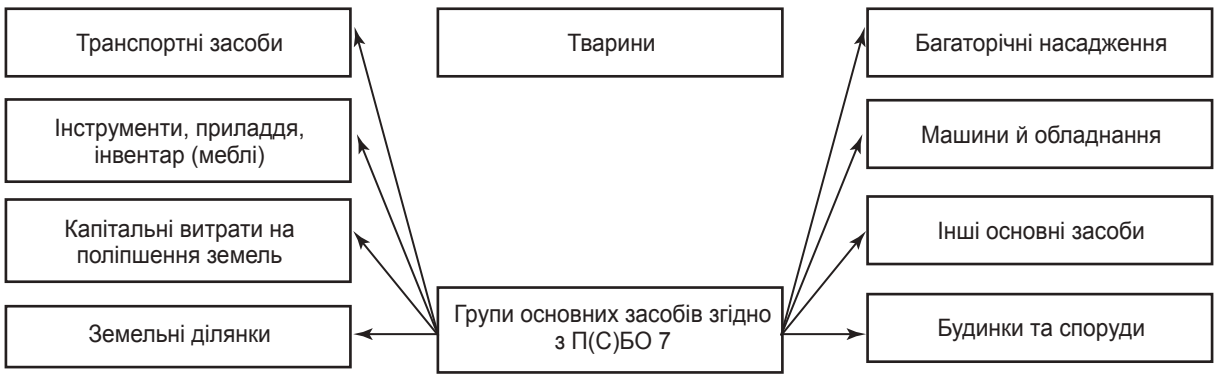

Рис. 1. **Групи основних засобів згідно з П(С)БО 7**

Рис. 2. **Групи основних засобів згідно з МСБО 16**

Отже, відмінності в класифікаціях основних засобів у вітчизняних і міжнародних стандартах змінюють обліковий підхід.

Варто зазначити, що МСБО 16 не дає уточнення щодо того, що є об'єктом основних засобів. Питання, яке майно необхідно віднести до основних засобів, визначається на підставі професійної думки бухгалтера. Що ж стосується П(С)БО 7, то там надається інформація про те, що об'єкт основних засобів також може бути поділений на окремі частини, однак на практиці далеко не кожне підприємство використовує подібний спосіб.

У той же час варто звернути увагу на порівняльний аналіз обліку основних засобів згідно з П(С)БО 7 «Основні засоби» та МСБО 16 «Основні засоби», що наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Порівняльний аналіз обліку основних засобів згідно з П(С)БО 7 «Основні засоби» та МСБО 16 «Основні засоби»

П(С)БО 7	МСБО 16
Формування первісної вартості об'єкта основних засобів: придбання в кредит	
Первісна вартість об'єктів основних засобів не включає витрати на виплату відсотків за кредит	Відповідно до МСБО 23 «Витрати та позики», якщо об'єкт надходить за допомогою залучення кредитів, але залежно від того, чи є цей об'єкт кваліфікованим активом, а також від умов і обставин сплати таких відсотків
Формування первісної вартості об'єкта основних засобів: як внесок до статутного капіталу	
Засновниками або учасниками підприємства погоджено справедливу вартість об'єктів основних засобів	Не передбачено
Формування первісної вартості об'єкта основних засобів: обмін або негрошові операції	
Справедлива вартість основних засобів на дату отримання (при обміні на неподібний об'єкт). Залишкова вартість переданого основного засобу (при обміні на подібний об'єкт), але якщо вона вища за справедливу вартість отриманого об'єкта, визнається справедлива вартість, а різниця відноситься до витрат звітного періоду	Собівартість такого об'єкта основних засобів оцінюється за справедливою вартістю, якщо операція обміну має комерційну сутність і справедливу вартість отриманого активу або відданого активу можна достовірно оцінити. Якщо придбаний об'єкт не оцінюється за справедливою вартістю, його собівартість оцінюють за балансовою вартістю відданого активу
Відображення в обліку переоцінки основних засобів	
Стандартом передбачено лише одну модель	Після визнання об'єкта обирається або модель собівартості або модель переоцінки
Методи нарахування амортизації	
Прямолінійний, метод зменшення залишкової вартості, метод прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний, виробничий	Прямолінійний, метод зменшення залишку, метод сум одиниць продукції
Періодичність перегляду ліквідаційної вартості об'єкта	
Така норма як чітка вказівка відсутня і положення також відсутнє	Передбачено, що ліквідаційну вартість та термін корисної експлуатації об'єкта необхідно переглядати принаймні на кінець кожного фінансового року. Вказано, що зміни ліквідаційної вартості та терміну корисного використання об'єкта основних засобів відображаються як зміни облікових оцінок (а не облікової політики)

Ще одним цікавим моментом, який потребує уваги, є вибуття основних засобів, що у П(С)БО й у МСБО здійснюється на основі продажу, проте у національних (положеннях) стандартах є безоплатна передача, невідпо-

відність критеріям визнання активу, у міжнародних – виключення активу з використання без очікування економічних вигід від його вибуття. Варто зазначити, що часткова ліквідація об'єкта основних засобів у міжнародних стандартах не визначається, а у П(С)БО первісна (переоцінена) вартість та знос зменшуються відповідно на суму первісної (переоціненої) вартості та зносу ліквідованої частини об'єкта.

Таким чином, можемо дійти висновку про те, що національні та міжнародні стандарти мають дуже багато відмінностей між собою, але разом з тим такі відмінності можемо пояснити насамперед тим, що міжнародні стандарти носять рекомендаційний характер і не враховують національних особливостей бухгалтерського обліку. П(С)БО 7 потребує змін і доповнень, що дозволить уніфікувати особливості ведення національного бухгалтерського обліку.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Пасенко Н. С.

Література: 1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 № 92 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00. **2.** Міжнародні стандарти фінансової звітності 16 «Основні засоби»: Міжнародний документ від 01.01.2012 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_014. **3.** Єфременко О. В. Деякі питання обліку основних засобів. URL: http://economics.opu.ua/files/archive/2015. **4.** Організація та шляхи вдосконалення обліку та контролю наявності та руху основних засобів URL: http://bibliofond.ru/view.aspx. **5.** Руденко Л. М. Відмінності в обліку основних засобів за МСБО 16 і П(С)БО 7 // Бизнес и налоги. URL: http://biznesinalogi.com/vidminnosti-v-oblikuosnovnix-zasobiv-za-msbo-16-i-psbo-7.

ОКРЕСЛЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ БЕНЧМАРКІНГУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

УДК 658.336.027

Біланюк О. М.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто поняття «бенчмаркінг» і його сутність у сучасних умовах. Одним із найбільш сучасних і перспективних інструментів конкурентного аналізу та стратегічного планування є бенчмаркінг. Оскільки у провідних країнах світу цей метод є дуже популярним, то на сьогодні в Україні такого роду дослідження є вкрай необхідними.*

Ключові слова: *бенчмаркінг, конкурентоспроможність, маркетинг, менеджмент.*

Аннотация. *Рассмотрено понятие «бенчмаркинга», а также его сущность в современных условиях. Одним из наиболее современных и перспективных инструментов конкурентного анализа и стратегического планирования является бенчмаркинг. Поскольку в ведущих странах мира этот метод является очень популярным, то на сегодня в Украине такого рода исследования являются крайне необходимыми.*

Ключевые слова: *бенчмаркинг, конкурентоспособность, маркетинг, менеджмент.*

Annotation. *Examines the concept benchmarking and its essence in modern conditions. One of the most modern and advanced tools, competitive analysis and strategic planning is benchmarking. In the leading countries of the world*

© Біланюк О. М., 2016

this method is very popular and today in Ukraine such studies are urgently needed. Therefore, the topic of benchmarking as a component of successful business development is important.

Keywords: *benchmarking, competitiveness, marketing, management.*

Серед простих і дієвих інструментів удосконалення та підвищення ефективності управлінської діяльності, зокрема освітньої, все частіше використовується бенчмаркінг. Термін «бенчмаркінг» походить від англійського слова benchmark (початок відліку, еталонне порівняння, критерій). Зарубіжні словники трактують цей термін як «експертний стандарт», або «стандарт, за яким можна проводити вимір чого-небудь, давати йому оцінку» [1].

В управлінській діяльності бенчмаркінг розглядається як особлива процедура введення в практику роботи навчального закладу технологій, стандартів і методів роботи кращих організацій. Але це не просте копіювання чужих ідей, а ефективний метод покращення діяльності навчального закладу, заснований на творчому ставленні до досвіду лідерів. Вперше цей метод був розроблений у 1972 році для оцінки ефективності бізнесу Інститутом стратегічного планування в Кембріджі (США), а з 1992 року його почали використовувати в управлінській діяльності вищої школи. В Європі він набув поширення з 1995 року, у Росії – з 2003 року. Для більшості українських керівників «бенчмаркінг» – це незнайоме слово, а еталонне порівняння сприймається не як метод управління, а як простий аналіз конкурентів або маркетингове дослідження [2].

З точки зору менеджменту та маркетингу бенчмаркінг – це процес пошуку нових, більш удосконалених процедур у бізнесі, який здійснюється шляхом порівняння власних бізнес-проектів із кращими прикладами із практики інших учасників ринка.

Бенчмаркінговий підхід дозволить підприємству запозичити кращий досвід інших підприємств, уникаючи «винаходу колеса». Культура підприємницької діяльності на підприємстві буде орієнтована на такі цінності, як здатність працівників до навчання, підвищення власного потенціалу, що, у свою чергу, слугує поштовхом для розвитку організаційної культури. У підсумку підприємство зможе зміцнити свою конкурентну позицію, а також досягти підвищення ступеня задоволеності споживачів.

За допомогою бенчмаркінгу проводиться зовнішня оцінка організації. Він використовується як інструмент стратегічного планування та прогнозування, в якому завдання визначаються не від досягнутого, а на основі аналізу показників конкурентів [3]. Бенчмаркінг визначається також як:

- інструмент діагностики (засіб визначення якості);
- інструмент для самовдосконалення (інструмент менеджменту якості);
- метод навчання для покращення діяльності організації;
- неперервний процес, при якому порівнюється та вимірюється робота схожих закладів таким чином, що їхнім внутрішнім діям дається зовнішня оцінка.

Успіх бенчмаркінгу полягає у чіткому виконанні певних структурних процедур. Схема, зображена на рис. 1, ілюструє спрощений підхід до циклів цього процесу.

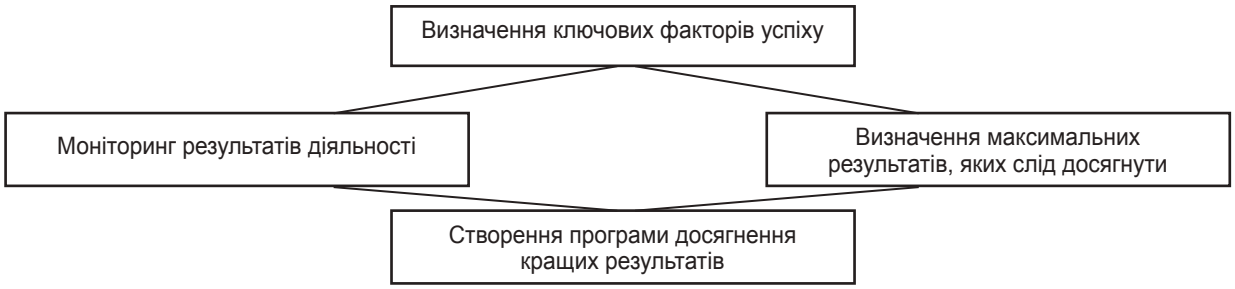

Рис. 1. **Цикл бенчмаркінгу**

Методика проведення бенчмаркінгу передбачає такі етапи:

1. Оцінка діяльності навчального закладу та виявлення «проблемних зон».
2. Визначення предмета еталонного порівняння.
3. Пошук еталону та вибір форми еталонного порівняння.
4. Збір інформації.
5. Аналіз інформації та розробка плану впровадження інновацій.
6. Впровадження нових ідей у діяльність закладу.
7. Повторна самооцінка й аналіз результатів.

Очевидно, що значна увага в цьому процесі приділяється порівняльним операціям. Для них краще використовувати графічні способи зображення інформації. Відповідний графік, якщо він правильно побудований, являє собою особливий образ, який активізує процес аналітично-статистичного мислення.

На сьогодні бенчмаркінг здобуває статус глобального й розглядається як інструмент міжнародного обміну бізнес-інформацією. Це спричинено тим, що з'являються організації, які спеціалізується на пошуку партнерів для еталонного порівняння – «індустріальне бюро знайомств» [4].

В Україні до цього явища ставляться з недовірою, розуміючи під бенчмаркінгом промислову розвідку. Сьогодні у нашій країні бенчмаркінг не досяг тих масштабів, які він займає у західній практиці управління тією чи іншою структурою. В силу існуючого у країні корпоративного менталітету на сьогодні практично в жодній компанії не виділяються кошти на забезпечення роботи окремого департаменту з бенчмаркінгу. В той час як на Заході – це звичайна практика: існування окремої структурної одиниці з бенчмаркінгу в «штаб-квартирах» великих компаній – життєва необхідність.

Таким чином, можна зробити висновок, що бенчмаркінг – це визнаний і дозволений інструмент досягнення цілей та стратегій підприємства, заснований на детальному вивченні конкурентного середовища та впровадження модифікованого досвіду цих підприємств, з метою безперервного вдосконалення своєї діяльності [5].

Бенчмаркінг є надзвичайно корисним інструментом, особливо у ситуації, коли необхідно переглянути внутрішню ефективність діяльності підприємства та визначити нові пріоритети діяльності. Зіставлення показників ефективності дозволяє зрозуміти вразливі та раціональні сторони діяльності підприємства порівняно з конкурентами та світовими лідерами у аналогічній сфері діяльності. Це дозволяє знайти незаповнені ринкові ніші, вийти на ймовірних партнерів із виробничо-технічної кооперації та з'ясувати переваги злиття компаній. Бенчмаркінговий аналіз може призвести до зростання прибутковості підприємництва з високою економічністю, створення корисної конкуренції та задоволення потреб покупців. [6] Технологія бенчмаркінгу об'єднує в єдину систему розробку стратегії, галузевий аналіз і аналіз конкурентів. Найбільшою перевагою цього процесу є те, що організація вчиться змінюватися без серйозних порушень власної структури. Зважаючи на відсутність єдиного стандарту щодо його проведення, необхідно продовжити роботу над адаптуванням відомих світових моделей бенчмаркінгу до професійно-технічної освіти в Україні. Тому впровадження бенчмаркінгу у практичну діяльність українських підприємств є гарантією зміцнення їх конкурентних позицій як на вітчизняному ринку, так і умовою повноцінного та ефективного входження у світовий економічний простір.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Леонова Ю. О.

Література: 1. Карякин А. М., Маслов Д. В., Вылгина Ю. В. Бенчмаркинг как эффективная стратегия повышения качества управления в сфере высшего образования // Тезисы докладов Всероссийской науч.-практ. конф. «Стратегические проблемы высшего образования». Н.-Новгород: НИМБ, 2005. 3 ноября. **2.** Забродская К. А. Бенчмаркинг как инструмент анализа и выбора стратегии развития ИКТ // Устойчивый рост национальной экономики: инновации и конкурентноспособность: материалы I Междунар. науч.-практ. конф. аспирантов и молодых учёных (г. Минск, 15–16 декабря). Минск, 2009. С. 64–67. **3.** Перани Дж. Бенчмаркинг инновационной деятельности европейских стран. *Форсайт.* 2008. № 1 (5). С. 4–15. **4.** Camp R. C. Benchmarking. The Search for Industry Best Practices that Lead to Superior Performance // ASQC Industry Press. Wisconsin: Milwaukee, 1989. **5.** Watson G. H. Strategic Benchmarking: How to Rate your Company's Performance Against the World's Best. N. Y.: John Wiley, 1993. 212 p. **6.** Про затвердження індикаторів ефективної діяльності та методичних рекомендацій щодо їх впровадження: Наказ Міністерства освіти і науки України від 02.02.2009 // Професійно-технічна освіта в Україні. URL: http: //proftekhosvita.org.ua/uk/.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВІДОБРАЖЕННЯ ОБЛІКУ ДОВГОСТРОКОВИХ І КОРОТКОСТРОКОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

УДК 657:336.274.2

Брижатюк Д. Г.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто та проведено порівняльний аналіз довгострокових і короткострокових зобов'язань, наведено основну їх характеристику. Також розглянуто суть і склад довгострокових і короткострокових зобов'язань, їх оцінку і порядок їх відображення на підприємствах. Визначені особливості ведення обліку довгострокових і короткострокових зобов'язань на підприємствах.*

Ключові слова: *зобов'язання, довгострокові зобов'язання, короткострокові зобов'язання, облік, положення (стандарти) бухгалтерського обліку.*

Аннотация. *Рассмотрен и проведен сравнительный анализ долгосрочных и краткосрочных обязательств, приведена их основная характеристика. Также рассмотрены суть и состав долгосрочных и краткосрочных обязательств, их оценка и порядок их отображения на предприятиях. Определены особенности ведения учета долгосрочных и краткосрочных обязательств на предприятиях.*

Ключевые слова: *обязательства, долгосрочные обязательства, краткосрочные обязательства, учет, положения (стандарты) бухгалтерского учета.*

Annotation. *In the article the comparative analysis and long-term and current liabilities are the main characteristics of liabilities. Also the nature and composition of long-term and short-term obligations, their assessment and their display order in the workplace. The features of accounting at the enterprises of long-term and current liabilities.*

Keywords: *liabilities, long-term liabilities, current liabilities, accounting, positions (standards) of accounting.*

Актуальність теми обумовлена тим, що важливу роль у господарській діяльності на підприємствах відіграють зобов'язання. Майже кожне підприємство, що займається виробництвом продукції, має зобов'язання, тому вони бувають довгостроковими та короткостроковими. Метою цієї роботи є вивчення обліку довгострокових і короткострокових зобов'язань підприємства та їх порівняльна характеристика.

Питанням визначення сутності, складу довгострокових і короткострокових зобов'язань як об'єктів бухгалтерського обліку займались такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як А. Азріліян, І. Бланк, А. Борисов, Ф. Бутинець, А. Велш, Г. Шорт, О. Губачова, О. Заєць, В. Качалин, Т. Кондрашова, Д. Ларсон та ін.

Під час здійснення господарських операцій підприємства вступають з іншими господарюючими суб'єктами в певні економічні взаємовідносини, наслідком яких є виникнення зобов'язань. Зобов'язання є основним джерелом формування засобів для більшості сучасних підприємств, а отже, виступають суттєвою складовою частиною господарських операцій економічних суб'єктів з точки зору їх фінансової стабільності. Наявність позичених коштів є нормальним і необхідним явищем для будь-якого підприємства, адже вони є основою ринкових відносин між суб'єктами господарювання. Тому що зобов'язання є важливим фактором впливу на фінансовий стан підприємства, зокрема на його ліквідацію, платоспроможність, кредитоспроможність і фінансову стійкість.

Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» зобов'язання – заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди. В цй роботі будемо розглядати довгострокові та короткострокові зобов'язання [1]. Основним документом, що регулює облік зобов'язань в Україні, є П(С)БО 11 «Зобов'язання». Згідно з П(С)БО довгострокові зобов'язання – це зобов'язання, які повинні бути погашені протягом більш як 12 місяців, або протягом періоду більшого, ніж один операційний цикл підприємства з дати балансу, якщо такий цикл становить більш як 12 місяців [2]. До довгострокових зобов'язань належать: довгострокові кредити банків; інші довгострокові зобов'язання; відстрочені податкові зобов'язання; довгострокові забезпечення. Довгострокові зобов'язання, на які нараховуються відсотки, відображаються в балансі за їх теперішньою вартістю. Визначення теперішньої вартості залежить від умов та виду зобов'язання. Зміст основних господарських операцій наведено в табл. 1.

© Брижатюк Д. Г., 2016

Таблиця 1

Основні господарські операції з обліку довгострокових зобов'язань

Зміст господарських операцій	Дт	Кт
Отримано довгострокову позику: в національній валюті; в іноземній валюті	 311 312	 50 50
Здійснено поточні фінансові інвестиції за рахунок довгострокових позик	35	50
Відображено фактичну вартість акцій власної емісії, викуплених у його учасників за рахунок довгострокової позики	45	50
Погашено за рахунок довгострокових позик: довгострокові векселі видані; довгострокові зобов'язання за облігаціями	 51 52	 50 50
Відображено зміну теперішньої вартості кредиту	952	50
Відображено негативну курсову різницю за довгостроковим кредитом в іноземній валюті	974	50
Відображено позитивну курсову різницю за довгостроковим кредитом в іноземній валюті	50	744

Короткострокові зобов'язання – це зобов'язання, які будуть погашені протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу. Вони включають короткострокові кредити банків; поточну кредиторську заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями, за товари, роботи, послуги, за розрахунками з бюджетом, у тому числі з податку на прибуток, за розрахунками зі страхування, за розрахунками з оплати праці, за розрахунками з учасниками, за розрахунками із внутрішніх розрахунків; короткострокові векселі видані; поточні забезпечення; інші поточні зобов'язання. Поточне зобов'язання визнається, якщо його оцінка може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення економічних вигод у майбутньому внаслідок його погашення. Якщо на дату балансу раніше визнане зобов'язання не підлягає погашенню, то його сума включається до складу доходу у звітному періоді [4]

Зміст основних господарських операцій наведено в табл. 2

Таблиця 2

Основні господарські операції з обліку короткострокових зобов'язанньь

Зміст господарських операцій	Дт	Кт
Зарахований на поточний рахунок короткостроковий кредит банку	311	601
За рахунок кредиту сплачені рахунки постачальника	631	601
Сплачені транспортні витрати по відвантаженій продукції на реалізацію	93	601
За рахунок кредиту виставлений акредитив	3131	601
За рахунок кредиту оформлена розрахункова чекова книжка	3132	601
Проведений розрахунок за визнаною претензією	374	601
За рахунок короткострокового кредиту погашений довгостроковий кредит	503	601
Проведена оплата авансу підряднику	371	601
Відображено погашення короткострокових кредитів банку по терміну	601	311

Найголовнішою відмінністю короткострокових зобов'язань від довгострокових є те, що їх погашення вимагає використання тих ресурсів, які за відсутності зобов'язань могли б бути використані у поточній діяльності підприємства. Зобов'язання визнається у бухгалтерському балансі за умови, що його оцінка може бути достовірно визначена та відбудеться вибуття ресурсів, які втілюють у собі економічні вигоди. Загалом зобов'язання оцінюється сумою грошей, необхідних для сплати боргу, або вартістю товарів чи послуг, які необхідно надати для погашення заборгованості. Зобов'язання оцінюються згідно з принципом собівартості за номінальною вартістю, яка вимірюється поточною дисконтованою оцінкою очікуваного платежу [5]. За короткостроковими зобов'язаннями величина дисконту є незначною, і кредиторська заборгованість може бути відображена за номінальною вартістю в сумі, що підлягає сплаті в майбутньому. За довгостроковими зобов'язаннями сума дисконту в більшості випадків є суттєвою. Тому договірні платежі за відсотками та погашенням довгострокової заборгованості повинні бути дисконтовані. Ще одна відмінна ознака короткострокових зобов'язань полягає в тому, що вони обертаються в грошові кошти чи використовуються протягом одного циклу діяльності компанії чи протягом року після дати складання балансового звіту (залежно від того, який з цих проміжків часу довший). Нормальний цикл діяльності організації являє собою середній проміжок часу з моменту витрачання грошових коштів на придбання товарів чи послуг до моменту, коли ці товари чи послуги знову обертаються в грошові кошти (після їх продажу, переробки). Цей цикл включає такі фази: витрачання грошових коштів на придбання запасів, їх переробку в готову

продукцію, продаж продукції в кредит (шляхом відкриття дебіторської заборгованості), погашення дебіторської заборгованості покупцем і надходження грошових коштів.

Отже, можна дійти висновку, що облік довгострокових і короткострокових зобов'язань – це складна система рахунків, документації та звітності, яка в сукупності відображає стан і динаміку довгострокових і короткострокових зобов'язань суб'єкта господарювання. Тому підприємство повинне постійно контролювати правильність ведення обліку зобов'язань.

Науковий керівник – викладач Шушлякова О. В.

Література: 1. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13. **2.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2000 № 20 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00. **3.** Фінансовий облік 2: навч. посіб./за заг. ред. Н. М. Ткаченко. Київ: Алерта, *2014. 456 с.* **4.** Гладких Т. В. Фінансовий облік: навч. посіб. Київ: Центр навч. літ., 2007. 479 с.

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ЧЕРНЫХ РЫНКОВ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ

УДК 005.44: 334.716 – 027.1

Васильева А. О.
Сулейманова А. Г.

Студенты 2 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Проанализировано понятие «черный рынок». Рассмотрены основные причины его возникновения и особенности функционирования. Исследованы виды черных рынков и разработаны методы государственного контроля деятельности черных рынков.*

Ключевые слова: *черный рынок, ценовой «пол», ценовой «потолок», санкции.*

Анотація. *Проаналізовано поняття «чорний ринок». Розглянуто основні причини його виникнення та особливості функціонування. Досліджено види чорних ринків і розроблені методи державного контролю діяльності чорних ринків.*

Ключові слова: *чорний ринок, цінова «підлога», цінова «стеля», санкції.*

Annotation. *This article analyzes the concept of the black market, the main reasons for its occurrence and characteristics of functioning. Forms of black markets and developed methods of state control over the activities of the black market have been considered.*

Keywords: *black market, price «floor», price «ceiling», sanctions.*

Черный рынок – важный сегмент экономики и национального благополучия, поэтому его деятельность играет большую роль в развитии страны. Вследствие его функционирования практически во всех странах мира

© Васильева А. О., Сулейманова А. Г., 2016

происходит нелегальный ввоз и вывоз продукции, опасной для экономики страны-импортера. Поэтому на данном этапе экономического развития и процесса международной интеграции правительствам стран необходимо уделять особое внимание контролю деятельности черных рынков для обеспечения эффективного развития и укрепления своих позиций в системе мирового хозяйства. Целью данной статьи является изучение деятельности этого сегмента рыночных отношений для определения основных путей его государственного регулирования.

Черный рынок – совокупность экономических отношений между продавцами и покупателями товаров и услуг, складывающихся в нарушении действующего законодательства [1].

Черный рынок является частью теневого экономики, поэтому он также подчиняется закону спроса и предложения. Причинами возникновения нелегальных рынков в большинстве случаев являются следующие:

1) Закрытие рынка товара (происходит, когда правительство объявляет торговлю этим товаром незаконной). Это происходит по ряду причин:

– забота о здоровье граждан. Например, запрет на торговлю наркотиками;

– этика, мораль, религия (обмен некоторых товаров и услуг запрещен по этическим или моральным причинам). Сюда можно отнести торговлю человеческими органами, продажу алкоголя и различные формы проституции;

– честность (правительство решает, что некоторые сделки являются несправедливыми). Наглядный пример – перепродажа билетов. Многие зарабатывают деньги на покупке билетов на концерты знаменитостей, чтобы потом перепродать их отчаянным фанатам по цене, в несколько раз превышающей первоначальную цену билета.

2) Ограничение в отношении того, кому разрешено продавать товар. Некоторые товары могут продаваться только лицензированными производителями и не могут быть проданы несовершеннолетним (алкоголь и сигареты). Многие фармацевтические товары могут быть проданы только лицензированными продавцами и куплены только по рецепту.

3) Нормирование (способ, при котором правительство вмешивается в рынок, не запретив торговлю напрямую, но поставив ограничение на количество проданных товаров). Некоторые излишки остаются нереализованными, потому что продавцы не могут продать товар из-за ограничений, а покупатели, соответственно, не могут его купить. Классическим примеров является выдача товаров по карточкам после Второй мировой войны.

4) Ценовой «потолок». Например, в больших городах правительство ставит ограничение на то, насколько арендодатели могут увеличить ренту на квартиры. В Советском Союзе ценовые «потолки» вводились для того чтобы сохранить низкую цену на основные товары для домашних хозяйств. В итоге это приводило к большим очередям за такими жизненно важными товарами, как хлеб. Люди платили цену за сам продукт, а также за время, которое они потратили стоя в очереди.

5) Ценовой «пол» (аналогичен ценовому потолку, только в данном случае государство устанавливает минимальный уровень цен).

6) Недостаточная жесткость правительственного контролирования, неспособность государства осуществить правовой запрет или выполнение регулирующих предписаний.

7) Высокий уровень налогообложения и других издержек, связанных с исполнением установленных законом обязательств [2].

Главной особенностью черного рынка является более выгодная торговля товарами и услугами. Во-первых, продавец имеет возможность установить подходящую для него цену, поскольку он не зависит от законов и правил рынка. Товар на черном рынке является особым, уникальным, поэтому спрос на него будет существовать при любых ценах. Во-вторых, потребителю также выгодно покупать товары на черных рынках, так как в цену не включаются налоги, государственные сборы или пошлины. В-третьих, черный рынок наполнен разнообразной продукцией, которую практически невозможно найти на легальных рынках в связи с государственными запретами. Однако нелегальная торговля довольно рискованная, поскольку любые ее явные проявления строго караются законом.

В современном мире на черном рынке можно продать все, что угодно. Существуют черные рынки алкоголя (которые действуют на территориях стран сухого закона), оружия (нелегальная продажа оружия началась с 80-х годов XX-столетия в связи с мировой гонкой вооружений и появлением первых преступных группировок на территории США и СССР в частности) человеческих органов (клонлегерство). Также существует черный рынок нефти и валют, на котором «товары» могут продаваться по ценам ниже общепринятых. Черный рынок связан непосредственно с контрабандой наркотиков, редких видов животных, предметов искусства либо нелицензионных программ для компьютеров, любыми другими изобретениями. Примерами черных рынков также может быть работорговля, сутенерство или торговля едой (это страны, где во время войны была введена выдача продуктов по карточкам).

Организация черного рынка имеет следующую структуру. Преступные группировки являются движущей силой, что контролирует функционирование черного рынка. Основной рабочей силой являются торговцы оружием, сутенеры, грабители, бандиты и т. д. Связь между так называемой верхушкой нелегального рынка и ис-

полнителями торговых операций обеспечивают коррумпированные органы власти или управления, наемные работники и торговцы серого рынка.

Сегодня деятельность черного рынка является незаконной, однако это не мешает ему свободно функционировать. Наиболее известным и удобным способом взаимосвязи между покупателем и продавцом является мировая сеть интернета. Обговорив все детали на специальных ресурсах, участники нелегального акта купли-продажи могут встретиться на нейтральной территории, где непосредственно и произойдет сделка.

Государство может регулировать деятельность рынка с помощью введения санкций.

1. Возникновение санкции против продавцов на легальном рынке. Допустим, при введении максимальной цены спрос возрастает, а предложение падает, соответственно появляется дефицит. Если механизм саморегулирования на легальном рынке не действует, то необеспеченный спрос обеспечивается за счет продажи товаров по завышенным ценам на теневом рынке. При возникновении черного рынка издержки продавцов сильно увеличиваются в связи с риском наказания, и кривая предложения выше минимальной цены делает поворот против часовой стрелки, т.е. равновесный объем вырос (но далеко не до уровня, который был до введения максимальной цены), а равновесная цена также возросла.

2. Возникновение санкции против покупателей. В этом случае продавцы не несут никаких наказаний за свою деятельность, в отличие от покупателей. При этом при введении максимальной цены будет запрашиваться гораздо меньшее количество при ценах, превышающих максимальную цену, установленную государством, и, когда цена достигает определенного уровня, спрос на черном рынке падает до нуля.

3. Появление санкций против продавцов и покупателей. В данном случае равновесие на черном рынке наступает при более низких ценах и объеме, чем до введения ценового контроля. Если линия спроса сдвигается вправо, то цены черного рынка могут превзойти равновесные цены до введения ценового контроля при более низком объеме продаж.

Также государство для ликвидации черного рынка может воспользоваться следующими действиями:

- смягчить социальную напряженность в стране;
- сблизить государственные фиксированные цены и цены на черном рынке [3].

Чем строже государство будет преследовать торговлю на черных рыках, тем меньше незаконных продаж и покупок будет произведено.

В Украине самым распространенным черным рынком является черный рынок валют. Он существует еще со времен приобретения страной независимости. Наилучшая динамика развития происходит, когда покупка долларов по официальным каналам затруднена, ограничена. Спрос на черном рынке валют в Украине зачастую основан на всеобщем недоверии населения к национальной денежной единице. Поэтому главной задачей потребителей является избавление от слабой валюты и приобретение более сильной, устойчивой к изменениям.

В нашей стране, чтобы уменьшить черный валютный рынок, необходимо:

- усилить ответственность за незаконные валютообменные операции. Необходимо, чтобы такого рода операции были уголовно наказуемы, как тяжкие преступления финансового характера;
- упростить систему получения лицензии НБУ для финансовых компаний на осуществление валютообменных операций с целью легализации рынка;
- упорядочить работу банков для создания одного потока валюты;
- сбалансировать национальную валюту [4].

Таким образом, можно сказать, что на современном этапе экономического развития страны должны контролировать деятельность черного рынка с целью обеспечения национального благополучия и стабильности экономики. Для этого необходимо совершать жесткий контроль над потребителями и поставщиками и в то же время давать возможность производителям легализовать свою продукцию. Введение санкций зачастую может навредить непосредственно самому государству.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Литвиненко А. В.

Литература: 1. Райзберг Б. А., Лозовский Л. Ш., Стародубцева Е. Б. Современный экономический словарь. М.: ИНФРА-М, 1999. 479 с. **2.** Microeconomics – Theory Through Applications. URL: http://www.saylor.org/books. **3.** EcoUniver: экономический портал. URL: http://ecouniver.com/981-fiksirovannye-ceny-i-ceny-chernogo-rynka.html. **4.** GIGA НОВОСТИ. URL: www.giga.ua. **5.** Финансовая статистика. URL: http://finstat.info. **6.** FB.ru. URL: http://fb.ru.

ФУНКЦИИ МАССОВОЙ КУЛЬТУРЫ

УДК 316.72

Васильева Т. Ф.

Студент 1 курса
факультета экономики и права ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрена проблема определения социальной роли и функций массовой культуры; проанализировано ее положительное и отрицательное влияние на современное общество. Уделено внимание определению видов массовой культуры и предпосылкам ее возникновения.*

Ключевые слова: *массовая культура, кич-культура, мид-культура, арт-культура, функции массовой культуры.*

Анотація. *Розглянуто проблему визначення соціальної ролі та функцій масової культури; проаналізовано її позитивний і негативний вплив на сучасне суспільство. Приділено увагу визначенню видів масової культури та передумовам її виникнення.*

Ключові слова: *масова культура, кіч-культура, мід-культура, арт-культура, функції масової культури.*

Annotation. *The article deals with the problem of defining of the social role and functions of mass culture. The author analyzes its positive and negative effects on modern society. the prerequisites for its occurrence. As well the attention is paid to identifying of the types of mass culture and the prerequisites for its emergence.*

Keywords: *mass culture, kitsch culture, mid-culture, art-culture, functions of mass culture.*

Интерес к явлению массовой культуры возник довольно давно, и на сегодняшний день изучение этого феномена остаётся актуальным. Это связано, в первую очередь, с тем, что массовая культура имеет большое влияние как на общество в целом, так и на отдельного индивида. Такое влияние осуществляется с помощью телевидения, радио и других средств массовой информации. Массовая культура способна формировать общественное мнение. Особенно это касается молодёжи: именно через развлекательную, доступную массовую культуру она получает представления об образе жизни, отношениях между людьми, ролевых моделях, стиле поведения, о том, что считается плохим, а что – хорошим.

Философская мысль XX века, как западная, так и отечественная, неоднократно обращались к данной теме: феноменам массовой культуры и ее основными закономерностями, философско-культурологическим осмыслением массовой культуры занимались следующие зарубежные учёные: Т. Адорно, Р. Афон, Д. Белл, Т. Веблен, Г. Лебон, Р. Миллс, Х. Ортега-и-Гассет, Д. Рисман, Б. Розенберг, Г. Тард, Л. Уайт, Э. Фромм, З. Фрейд, О. Хаксли, О. Шпенглер, Э. Шиллс, К. Юнг и многие другие. К специфике и проблематике западной массовой и популярной культуры обращались такие мыслители, как Г. Ашин, Б. Анастасьев, Г. Касавина, Е. Карцева, Н. Корзун, А. Кукаркин, В. Леонтьева и др. С начала 80-х годов XX века у исследователей возрос интерес к проблеме отечественной массовой культуры. Среди российских и украинских учёных изучали данный вопрос: Б. Ерасов, Н. Зоркая, Н. Ильина, М. Илле, А. Кукаркин, Г. Кнабе, А. Мидлер, К. Разлогов, М. Чегодаева.

Целью статьи является изучение феномена массовой культуры.

Под массовой культурой понимают преобладающую в современном обществе коммерческую культуру, которая предназначена для потребления широкими массами людей. Массовая культура стала неотъемлемой частью общества, его культурным сознанием.

Массовая культура подразделяется на три уровня.

Так, кич-культура – это массовая культура в ее самом низкопробном проявлении. По мере развития кич стал захватывать все виды искусства, в том числе кино и телевидение. К его основным характеристикам относят упрощенную подачу проблематики; опору на стереотипные образы, идеи, сюжеты; ориентацию на обывателя, жизнь которого протекает однообразно. Кич не ставит вопросов перед реципиентом, он содержит готовые ответы в виде клише. В настоящее время в развитых странах преобладает именно кич-культура.

Мид-культура обладает некоторыми чертами традиционной культуры. По сравнению с кичем эта форма массовой культуры считается более высокой.

Арт-культура – массовая культура, не лишенная художественного содержания и эстетической ценности. Это самый высокий, качественный уровень массовой культуры, ориентированный на образованный и требовательный сегмент аудитории. Главной ее задачей является максимальное приближение массовой культуры к нормам и стандартам традиционной культуры [2].

© Васильева Т. Ф., 2016

Появление массовой культуры означало не просто появление ещё одной культурной разновидности наряду с уже сложившимися – изменился способ функционирования всей культуры.

Мнения учёных относительно времени возникновения «массовой культуры» расходятся. Некоторые считают, что она начала зарождаться уже в античную эпоху и к первым элементам массовой культуры можно отнести бои римских гладиаторов, которые привлекали многочисленных зрителей (Д. Уайт). Однако более взвешенной является точка зрения, согласно которой массовая культура – продукт модернизации капиталистического общества. Постепенно традиционные ценности менялись, началась активная миграция из деревни в город, из Старого света в Новый, появились крупные города, жизнь значительной части населения существенно изменилась. Большинство учёных склоняются к мнению, что массовая культура возникла на рубеже XIX–XX вв., когда сначала в Великобритании, а затем в других европейских странах были приняты законы об обязательной грамотности населения. Массовая культура неразрывно связана со средствами массовой коммуникации, которые получили быстрое развитие. За счёт сокращения рабочего времени и развития техники, освобождавшей от многих трудовых забот, особенно в хозяйстве, у человека увеличилось время для отдыха, то есть появился спрос на товары, которые помогли бы разнообразить досуг.

Массовая культура всегда противостояла официальной, которую контролировало государство и церковь. Развитие отечественной массовой культуры связывают с революцией 1917 г., потому что этот период характеризируется подъёмом духовной жизни общества, этому способствовала ликвидация многочисленных запретов, которые существовали в Украине на протяжении веков.

Массовая культура «работает» на всё общество в целом. Её важнейшей функцией является обеспечение социальной интеграции людей, поскольку именно она преподносит усреднённые стандарты ценностей, форм взаимодействия и общения между людьми, шаблоны и стереотипы «правильных», «модных» ориентаций. В отличие от элитарной культуры, массовая не апеллирует к узкому слою духовной элиты, за которым медленно «подтягиваются» остальные.

Традиционная функция этого вида культуры состоит в передаче следующим поколениям накопленного опыта. Массовая культура оптимально доносит до каждого информацию с помощью СМИ.

Познавательная функция заключается в упрощении специализированных знаний и обеспечении доступа масс к любой сфере культуры, которая становится, таким образом, более доступной. Кроме того, она избавляет от самостоятельного «поиска истины», предоставляя готовые решения и ответы.

Компенсаторная функция – это, пожалуй, основная функция, которая вытекает из всех предыдущих. Человек может снять напряжение в неутомительных произведениях массового искусства (сериалы, различные телешоу), а также найти ответы на свои вопросы, используя готовые шаблоны престижности и компетенции [3, с. 101].

Исходя из вышеперечисленных функций, можно сделать вывод, что массовая культура имеет как негативное, так и позитивное влияние на человека и общество в целом.

Философы часто критиковали массовую культуру, и это не случайно, поскольку философия сама по себе принадлежит к элитарной сфере. Наиболее ярким противником массовой культуры был Ф. Ницше, который обосновал мысль о «сверхчеловеке», некоем аристократе, наделённым волей и творческими способностями, в то время как большая часть человечества лишена этих качеств. Ф. Ницше связывал появление массовой культуры с проблемой потери духовности. Такого же мнения придерживался и А. Шопенгауэр. Он полагал, что человечество состоит из «людей пользы» и «людей гения», ориентированных на художественно-творческую деятельность [4].

Н. А. Бердяев так же рассуждал о противопоставлении элитарной культуры – массовой. Он считал, что «высокая культура нужна лишь немногим», а «для средней массы человечества нужна лишь средняя культура». Согласно его позиции подлинная культура может быть создана только аристократией, а уж никак не пролетариатом, который даже не стремится к этому [1, с. 313].

Идеи Бердяева близки к выводам знаменитого испанского философа Х. Ортеги-и-Гассета, теоретически обосновавшего феномен массовой культуры. Он считал, что массовая культура предназначена для «человека массы», который воспринимает жизнь как пространство наслаждений, убеждённого в том, что общество и государство должны удовлетворять его желания.

Зачастую звучат мнения о «культурной катастрофе», о негативном влиянии массовой культуры на науку. Так, американский ученый Д. Хофштадтер опубликовал статью «Массовая культура и угроза рациональной науке», в которой высказал свое мнение по поводу деградации культуры в XX в: «Современное общество, похоже, пропитано глубоким, бессознательным предупреждением против науки. И, пожалуй, еще важнее формирующееся в последние годы пренебрежительное отношение к науке как к средству познания мира, обратная сторона такого отношения – поощрение всевозможных так называемых «тайн» (жизнь после смерти, вторжение пришельцев, телекинез, ясновидение, экстрасенсорные способности и т. п.) [5].

Но как бы там ни было, массовая культура прочно укрепилась в современном обществе, и ожидать её спонтанного исчезновения не приходится, по крайней мере, в ближайшее время. Причиной этого является коммерциализация общественных отношений. Многие творческие организации тесно связаны с банковским и промышленным капиталом, что изначально подталкивает их к выпуску кассового развлекательного продукта.

Коммерческая культура удовлетворяет сиюминутные запросы людей, реагирует на любое новое событие и отражает его. Её образцы быстро теряют актуальность, устаревают, выходят из моды, в отличие от произведений элитарной и народной культуры. Но создание новых произведений масс-культуры поставлено на поток.

Несмотря на все недостатки массовой культуры, она имеет несомненные плюсы. Она делает предметы культуры доступными для человека, то есть её потребителями могут быть люди с разным уровнем образования, специфичными потребностями, с разной интеллектуальной и социальной принадлежностью. Массовая культура, так или иначе, консолидирует общество.

Можно сделать вывод, что в наше время люди стали зависимы от массовой культуры. Они уже сами не представляют свою жизнь без нее. Её развитие закономерно, поскольку она неразрывно связана с модернизацией общества и прогрессом технологий. И хотя большинство культурологов указывают на значительные недостатки массовой культуры, такие как её коммерческий характер, низкий художественный уровень, выдвигают обвинения в бездуховности и примитивности, все же реальной альтернативы массовой культуре не существует.

Научный руководитель – канд. филос. наук, доцент Потоцкая Ю. И.

Литература: 1. Бердяев Н. А. Философия неравенства. М.: Просвещение, 1990. 606 с. **2.** История философии: энциклопедия/под ред. А. А. Грицанова. Мн.: Интерпрессервис; Книжный Дом, 2002. 1376 с. **3.** Лукиева Е. Б. Теория и практика связей с общественностью. Томск: Изд-во ТПУ, 2009. 144 с. **4.** Классификация массовой культуры. URL: http://www.grandars.ru/college/sociologiya/massovaya-kultura.html. **5.** Хофштадтер Д. Массовая культура и угроза рациональной науке. URL: http://old.russ.ru/ist_sovr/other_lang/20001122_kun-pr.html.

ПРОБЛЕМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЗБАЛАНСОВАНОЇ СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ НА УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

УДК 05.21:658.8

Вернигор Є. В.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто проблемні питання, які виникають в процесі запровадження збалансованої системи показників на українських підприємствах. Порівняно умови для впровадження збалансованої системи показників в українській та зарубіжній економіках. Виявлено основні перешкоди застосування концепції на українських підприємствах та шляхи подолання цих перешкод.*

Ключові слова: *збалансована система показників, управлінські рішення, підприємства, бізнес, стратегія, капітал.*

© Вернигор Є. В., 2016

Аннотация. *Рассмотрены проблемные вопросы, возникающие в процессе внедрения сбалансированной системы показателей на украинских предприятиях. Проведено сравнение условий для внедрения сбалансированной системы показателей в украинской и зарубежной экономиках. Выявлены основные препятствия применения концепции на украинских предприятиях и пути преодоления этих препятствий.*

Ключевые слова: *сбалансированная система показателей, управленческие решения, предприятия, бизнес, стратегия, капитал.*

Annotation. *Consider issues arising in the implementation of the Balanced Scorecard in Ukrainian enterprises. Compared to the conditions for implementing the Balanced Scorecard in Ukrainian and foreign economy. The basic obstacles to the concept of Ukrainian enterprises and ways to overcome these barriers.*

Keywords: *balanced scorecard, management decisions, companies, business, strategy, capital.*

Економічна ситуація в Україні зумовлює використання українськими підприємствами сучасних підходів, інструментів і методів управління організацією для забезпечення їх конкурентоспроможності на внутрішньому та зовнішніх ринках. Вирішальне значення має стратегічне управління як один із сучасних підходів ефективної адаптації до мінливого зовнішнього середовища, забезпечення конкурентоспроможності та довгострокового успіху підприємства.

Існує значна кількість підходів до вибору стратегії розвитку організації. У більшості випадків вибір стратегії розвитку має суб'єктивний характер, також існує ряд матричних моделей для вибору стратегії, які враховують лише два фактори, але вибір стратегії вимагає більш комплексного, системного підходу – саме таким є збалансована система показників (ЗСП).

Збалансована система показників значно розширює можливості управління організацією, роблячи його більш реальним. З цієї причини теоретичні та прикладні аспекти формування і використання цієї концепції в системі управління вітчизняних підприємств мають перспективне значення і заслуговують на увагу з боку науковців і практиків [1].

Над проблемами стосовно впровадження збалансованої системи показників на підприємствах займалися такі зарубіжні та вітчизняні вчені, як: Нортон Д. С. [1], Сертаков А. С. [2], Мельник Ю. М. [3], Лясковська О. О. [4], Міцкевич А. М. [5] та ін.

Метою цієї статті є висвітлення основних проблемних питань системи збалансованих показників у системі управління підприємством і виявлення передумов її успішного впровадження.

Об'єктом дослідження є проблеми запровадження збалансованої системи показників на українських підприємствах.

Відсутність на багатьох підприємствах регулярного менеджменту, повної і достовірної інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень в усіх напрямках діяльності, недосконалість бізнес-процесів і ряд інших проблем не дозволяють повною мірою використовувати розглянутий нами інструмент реалізації стратегічних цілей як ЗСП. Слід зазначити, що і в самій концепції ЗСП містяться внутрішні фактори, що обмежують застосування концепції. Для їх подолання потрібна інтеграція концепції ЗСП з іншими управлінськими концепціями, що дозволить знизити вплив обмежень на ефективність впровадження системи збалансованих показників в Україні і забезпечить додатковий економічний ефект.

Проблеми, які виникають на вітчизняних підприємствах, які вирішили впровадити у себе цю методологію реалізації стратегії, полягають в методі автоматичного збору значень показників ЗСП. Більшість підприємств вважає, що є готовий набір типових показників ЗСП, які дозволять їм досягати бажаних результатів, однак експерти в цій галузі відзначають, що збалансована система показників вимагає творчого стратегічного мислення і серйозних рішень, унікальних для кожного підприємства. Крім того, ЗСП ґрунтується на лідерстві, навчанні, комунікаціях і є серйозною інноваційною системою управління, здатною змінити ситуацію на великому підприємстві. Створити ефективну і результативну ЗСП на великому підприємстві – це довгострокове, дороге і досить складне завдання [2]. У табл. 1 наведені умови впровадження ЗСП, наявні в Україні і за кордоном [3].

На сьогодні в Україні ще не до кінця сформувався бізнес-простір і клас професійних менеджерів. Більшість вітчизняних підприємців пройшли початкову підготовку в умовах централізованого розподілу матеріальних ресурсів і їх сприйняття бізнесу закінчується питаннями необхідності мати початковий капітал. На українському ринку питання традицій у бізнесі не актуальні, оскільки підприємства зі сформованою корпоративною культурою відсутні через недовговічність їх існування [4].

При розробці і впровадженні ЗСП керівникам підприємств необхідно мати уявлення про проблеми, які можуть виникнути та мати необхідний інструментарій для їх вирішення. Важливим моментом є вміння ідентифікувати проблему на певному етапі, що сприятиме якнайшвидшому її подоланню [5].

Таблиця 1

Умови для впровадження збалансованої системи показників

У зарубіжній економіці	В українській економіці
Основними показниками є показники перспективи «Фінанси»: рівень прибутковості капіталу; рентабельність інвестицій; зростання вартості акцій за курс	Використовуються такі показники: активи підприємства; прибуток підприємства; прибуток чистих активів; валовий прибуток; чистий прибуток; рентабельність інвестицій; рентабельність власного капіталу; сума дивідендів; ціна акції; показники руху грошових коштів; сумарні витрати; оцінка кредитоздатності; сума позикових коштів; період оборотності оборотних активів; коефіцієнт оборотності запасів; показники ліквідності; показники фінансової стійкості; інші показники
Наявність достовірних даних бухгалтерської звітності для прийняття рішень по кожній перспективі	Відсутність повної і достовірної інформації у фінансових документах, недоцільність їх використання в плануванні
Підвищення ефективності роботи компанії за рахунок зростання продуктивності праці	Мотивація співробітників здійснюється виключно на основі розміру виручки
Система фінансового обліку дозволяє оцінити прибутковість окремих сегментів ринку	Відсутність систематизованої і достовірної маркетингової інформації
Впровадження ЗСП за системою «знизу-вгору», високий рівень кадрової підготовки	Неузгодженість в організації бізнес-процесів, реалізація ЗСП «зверху-вниз», що характеризується неузгодженістю в системах обліку
1-й етап впровадження ЗСП – оцінка зовнішнього середовища компанії	На 1-му етапі проводяться семінари, вивчаються західні теорії, складається дерево цілей

Розглянемо ряд проблем, що необхідно враховувати при впровадженні ЗСП:

1. Висока (завищена) вартість збору й обробки даних за показниками. Як правило, подібна проблема виникає, коли в організації відсутні система моніторингу фінансових операцій і управлінський облік.

2. ЗСП буде ефективно функціонувати тільки за стабільних зовнішніх умов. У швидко мінливих умовах, нестабільній економіці і кризових ситуаціях ефективність ЗСП значно знижується. Це пов'язано з тим, що необхідно коригувати стратегію бізнесу та вносити зміни в стратегічну карту через короткі проміжки часу (дні, місяць, квартал). Такий процес буде трудомістким і дорогим процесом.

3. Відстрочка впровадження проекту через брак відповідних показників. Показників може не вистачати, але це багато в чому говорить про порушення в застосовуваній методології, а також про некомпетентність учасників проекту. Статичний (а не динамічний) характер здійснення робіт. Організація процесу не дозволяє впроваджувати проект розмірено, особливо в торговій компанії. Всі процедури повинні бути чітко сплановані та розподілені в часі.

4. Труднощі можуть проявлятися при автоматичному режимі здійснення збору значень показників ЗСП. У багатьох компаніях налаштувати правильний збір інформації в автоматичному режимі дуже складно, а в окремих випадках потрібно перебудовувати внутрішні системи організації для доступу до необхідних даних.

5. Недостатня інформованість персоналу про цілі впровадження проекту і принципи ЗСП тощо.

Багато підприємств, які впроваджують ЗСП, опиняються в умовах, коли ця система перестає працювати, незважаючи на те, що стратегія формалізована, стратегічна карта розроблена, система показників сформована. І, тим не менш, в наявності відсутність бажаних результатів реалізації поставлених цілей і керівництву компанії, як і раніше, не вдається отримувати інформацію по усіх напрямках діяльності підприємства та знайти відповіді на питання.

Такого роду ситуація виникає, оскільки ЗСП, як правило, існує самостійно і будь-який зв'язок з іншими елементами управління компанії відсутній. Тому необхідна адаптація ЗСП до інших, вже існуючих елементів системи управління. Інтегрована структура управління компаній повинна включати в себе всі можливі види таких взаємозв'язків.

З метою ефективної роботи будь-якої компанії необхідно поєднувати наявну методику впровадження ЗСП з системою стратегічного управління. При цьому доцільно включення в організаційну структуру будь-якого підприємства відділу стратегічного розвитку, в функції якого входитиме інтеграція ЗСП з системою планування всередині підприємства, постійний моніторинг кожного етапу впровадження ЗСП (відповідно до методики), а також забезпечення зворотного зв'язку та стратегічного інформаційного процесу .

Всі описані заходи дадуть можливість керівництву сфокусувати зусилля співробітників не на тактиці, а на стратегії і перенести стратегічні зусилля у сферу конкретних дій.

Таким чином, проведені дослідження показали, що на сьогодні прикладів успішного застосування збалансованої системи показників у практичній діяльності вітчизняних підприємств не так багато. Це пов'язано, в першу

чергу, з наявністю значної кількості проблемних питань методологічного, методичного й організаційного характеру. Трудомісткість розробки збалансованої системи показників і відсутність недорогих і ефективних програмних продуктів також є проблемами, з якими доводиться зіштовхуватися при практичній реалізації цієї системи.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Писарчук О. В.

Література: 1. Нортон Д., Каплан Р. Система сбалансированых показателей. От стратегии к действию. М.: Олимп-Бизнес, Библиотека, 2015. 214 с. **2.** Сертаков А. С. Ключевые факторы успешного внедрения сбалансированной системы показателей. *Финансовый менеджмент.* 2014. № 2. С. 134—144. **3.** Мельник Ю. М. Проблеми застосування збалансованої системи показників на вітчизняних підприємствах. *Маркетинг і менеджмент інновацій.* 2011. № 1. С. 192–203. **4.** Лясковська О. О. Переваги та недоліки збалансованої системи показників. *Актуальні проблеми економіки.* 2015. № 7 (85). С. 119–126. **5.** Міцкевич А. Структура збалансованої системи показників фірми. *Економічні стратегії.* 2015. № 5–6. С. 132–137.

ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В США

УДК 657(7/8

Воронін Р. Р.
Солохіна Є. К.

Студенти 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто сучасні методологічні підходи до організації бухгалтерського обліку в США. Описано принципи, критерії та процес організації бухгалтерського обліку, розкрито особливості плану рахунків, бухгалтерського обліку та бухгалтерської звітності в США.*

Ключові слова: *бухгалтерський облік, звітність, бухгалтерський баланс, принципи бухгалтерського обліку, міжнародні стандарти ведення бухгалтерського обліку.*

Аннотация. *Рассмотрены современные методологические подходы к организации бухгалтерского учета в США. Описаны принципы, критерии и процесс организации бухгалтерского учета, раскрыты особенности плана счетов, бухгалтерского учета и бухгалтерской отчетности в США.*

Ключевые слова: *бухгалтерский учет, отчетность, бухгалтерский баланс, принципы бухгалтерского учета, международные стандарты ведения бухгалтерского учета.*

Annotation. *The article deals with the modern methodological approaches to the organization of accounting in USA. It also describes the principles, criteria and process accounting organization, reveals the features chart of accounts, accounting and financial reporting in USA.*

Keywords: *accounting, reporting, balance sheet, accounting principles, international standards of accounting.*

Система обліку США відома як GAAP (General Accepted Accounting Practice), або загальноприйняті облікові принципи, які, по суті, виконують роль облікових стандартів. Спочатку до системи GAAP США відносили документи, що охоплюють питання облікової політики та техніки бухгалтерського обліку.

Американська система розвивалася досить тривалий час в умовах капіталістичної економіки. Відповідно, поняття фінансового обліку виросло там з внутрішньофірмового обліку на малих підприємствах при їхньому

© Воронін Р. Р., Солохіна Є. К., 2016

перекваліфікуванні у великі акціонерні товариства. Під час їхнього розвитку не існувало єдиної концепції обліку. Таким чином, розвиток відбувався поступово, і всі поняття розроблялися в міру виникнення потреби в них. Наприклад, з поняттям амортизації, яке увійшло в коло понять бухгалтерів і підприємців лише з появою великих капітальних споруд, таких як залізниці, коли виникла проблема розподілу їх вартості на період часу, протягом якого вони використовуються.

В американській обліковій теорії виділяються три періоди розвитку:

- неформальний період – до початку 30-х років XX століття;
- період вирішення проблем;
- виникнення FASB – Financial Accounting Standards Board (Рада зі стандартів бухгалтерського обліку) в 1973 році і розвиток концептуальної основи фінансового обліку [1].

У загальновизнаному американському визначенні фінансового обліку говориться, що «фінансовий облік – процес, який закінчується приготуванням фінансової звітності щодо підприємства в цілому, яка використовується як зовнішніми, так і внутрішніми користувачами. Ця звітність забезпечує послідовну і безперервну, виражену в грошовому вимірі історію економічних ресурсів і зобов'язань підприємства та економічної діяльності, яка змінює ці ресурси або зобов'язання» [2]. Визначення ж бухгалтерського обліку за українською традицією дещо відрізняється: «Бухгалтерський облік – це система спостереження, вимірювання, реєстрації, обробки та передачі інформації у вартісній оцінці про майно, джерела його формування (зобов'язання), господарські операції господарюючого суб'єкта (юридичної особи)» [3].

У кожному звіті аудитора є згадка того, що надана звітність відповідає GAAP – Generally Accepted Accounting Principles – загальноприйнятим принципам обліку. Однак не тільки не існує єдиного документа або набору документів, в яких були б сформульовані ці принципи, не існує навіть єдиного загальноприйнятого визначення того, що це таке. Визначення того, чи є цей конкретний принцип загальноприйнятим чи ні, досі не є елементарною задачею. Власне, вимоги SEC є лише піднабором GAAP.

В системі GAAP виділяються чотири рівні документів:

1) рівень А:

- положення зі стандартів фінансового обліку (випущені FASB);
- інтерпретації (видані FASB);
- думки (опубліковані APB);
- дослідні бюлетені з бухгалтерського обліку (опубліковані AICPA);

2) рівень В:

- технічні бюлетені (випущені FASB);
- галузеві керівництва з бухгалтерського обліку й аудиту (опубліковані AICPA);
- роз'яснення (опубліковані AICPA);

3) рівень С:

- загальні думки робочої групи, практичні бюлетені (опубліковані AICPA);

4) рівень D:

- коментарі з бухгалтерського обліку (опубліковані AICPA);
- посібники з застосування (видані FASB);
- облікова галузева загальновизнана практика.

Основу GAAP складають документи рівня А, яким віддається перевага при виникненні розбіжностей.

У процес розробки стандартів в США на цей час залучені кілька професійних організацій: Комітет зі стандартів фінансового обліку (Financial Accounting Standards Board - FASB); Комісія з цінних паперів і бірж (Securities and Exchange Commission – SEC); Американський інститут дипломованих громадських бухгалтерів (American Institute of Certified Public Accountants – AICPA); Американська бухгалтерська асоціація (American Accounting Association – AAA); Комітет зі стандартів обліку бюджетних організацій (Governmental Accounting Standard Board – GASB).

У США цілі обліку та звітності носять чільний характер. Їм підпорядковані принципи, яким, у свою чергу, підпорядковані методики обліку. Якщо виділяти головну вимогу, що пред'являється до звітності, то можна сказати, що в США головна вимога – розумність і корисність інформації для прийняття користувачем комерційних рішень.

Основний перелік принципів бухгалтерського обліку по GAAP, розроблених Міжнародним Комітетом Бухгалтерів та діючих у рамках Міжнародних бухгалтерських стандартів (IAS), виглядає так:

1. Принцип двобічності (Dual-aspect concept).

Сума коштів компанії завжди дорівнює сумі її зобов'язань і капіталу. Рівність Активи = Зобов'язання + Капітал називається балансовим рівнянням.

2. Принцип грошового виміру (Money-measurement concept).

Бухгалтерські звіти включають в себе тільки ті дані, які можуть мати грошовий вираз, внаслідок чого бухгалтерський облік являє собою неповний звіт про становище підприємства і не завжди містить найбільш важливу інформацію про стан справ компанії.

3. Принцип автономності підприємства (Entity concept).

Рахунки компанії за Міжнародними Бухгалтерським Стандартів (GAAP, IAS) повинні бути відокремлені від рахунків її власників або співробітників.

4. Принцип безперервності (Going-concern concept).

Концепція безперервності Міжнародних Бухгалтерських Стандартів (GAAP, IAS) заснована на тому, що підприємство буде продовжувати функціонувати невизначений час, якщо тільки відсутні факти, які підтверджують зворотне. У зв'язку з цим бухгалтерський облік не містить інформації про те, за якою ціною могли б бути реалізовані засоби підприємства, якби воно припинило свою діяльність.

5. Принцип собівартості (Cost concept).

У бухгалтерському обліку відповідно до принципу собівартості Міжнародних Бухгалтерських Стандартів (GAAP, IAS) оперують із собівартістю коштів, а не з їх ринковою вартістю. Тому бухгалтерський облік не містить інформацію про реальну (ринкову) вартість засобів підприємства на цей момент і не дає можливості визначити загальну цінність підприємства.

6. Принцип консерватизму (Conservatism concept).

Відповідно до принципу консерватизму дохід являє собою збільшення капіталу компанії, а бухгалтерський облік не фіксують збільшення капіталу до тих пір, поки угода не стає цілком певною подією (наприклад, відвантаження або доставка товару). Аналогічні міркування відносяться і до зменшення капіталу.

7. Принцип матеріальності (Materiality concept).

Відповідно до принципу матеріальності Міжнародних Бухгалтерських Стандартів (GAAP, IAS) в бухгалтерському обліку не повинні прийматися до уваги несуттєві операції, проте повинні знаходити відображення всі важливі події.

8. Принцип реалізації (Realization concept).

Відповідно до принципу реалізації Міжнародних Бухгалтерських Стандартів (GAAP, IAS) доходи враховуються компанією тоді, коли її продукція доставляється споживачеві (а не тоді, коли вона була зроблена), а послуги – в момент їх надання клієнту.

9. Принцип відповідності (Matching concept).

Згідно з принципом відповідності Міжнародних Бухгалтерських Стандартів (GAAP, IAS) витрати на сплату податку на прибуток показані в звіті про прибутки, повинні рівнятися величиною податку, розрахованого на основі бухгалтерського (а не оподатковуваного) прибутку.

10. Принцип обліку по нарахуванню (Accrual principle).

Цей принцип означає, що для обліку операцій компанії:

- фіксуються не тільки транзакції, які пов'язані з грошима, але і бартер, продаж у кредит, обмін активами і зобов'язаннями тощо;
- записуються всі операції, які мають потенційне грошове вираження; при цьому не обов'язкова наявність факту сплати грошей.

11. Принципи обліку виручки.

Згідно з міжнародними стандартами складання фінансової звітності виручку компанія повинна визнавати в той момент, коли виконані всі такі умови:

- компанія надала всі або більшу частину послуг, які вона повинна надати клієнту;
- компанія зазнала всі або значну частину витрат на надання цих послуг [4].

Таким чином, можна дійти висновку, що хід історії США, норми та закони пояснюють наявність особливостей розвитку американської бухгалтерської практики. Сучасні правила бухгалтерського обліку розробляються різними органами США, проте всі вони базуються на загальновизнаних принципах, що надають можливість уникати суперечності та протидії. Облік і аудит в США мають вагомі національні особливості, які зумовлені ліберальними принципами американської держави.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Кудіна О. М.

Література: 1. Chasteen L., Flaherty R., O'Connor M. Intermediate Accounting. 6th ed. Boston: Irwin McGraw Hill, 1998. **2.** Кондраков Н. П. Бухгалтерский учет: учебник. М.: ИНФРА-М, 2011. 681 с. **3.** Хендриксен Э. С., Ван Бреда М. Ф. Теория бухгалтерського обліку. М.: Финансы и статистика, 200. 577 с. **4.** Generally Accepted Accounting Principles in the United States. URL: http://cpaclass.com/gaap/gaap-us-01a.html.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ РЕАЛІЗАЦІЇ ТОВАРІВ У КРЕДИТ І З РОЗСТРОЧКОЮ ПЛАТЕЖУ

УДК 336.77:658.882

Воротинцева Р. В.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто відносини, за яких боржнику надається відстрочка виконання різних зобов'язань, що іменується комерційним кредитом у сучасних економічних умовах. Досліджено основні різновиди комерційних кредитів, до яких належать товарні кредити й одержані аванси. Розглянуто облік реалізації товарів у кредит і з розстрочкою платежу. Виокремлено особливості надання товарних кредитів.*

Ключові слова: *облік, товари, кредит, товарний кредит, комерційний кредит, зобов'язання.*

Аннотация. *Рассмотрены отношения, при которых должнику предоставляется отсрочка выполнения различных обязательств, называющихся коммерческим кредитом в современных экономических условиях. Исследованы основные разновидности коммерческих кредитов, к которым относятся товарные кредиты и полученные авансы. Рассмотрен учет реализации товаров в кредит и с рассрочкой платежа. Выделены особенности предоставления товарных кредитов.*

Ключевые слова: *учет, товары, кредит, товарный кредит, коммерческий кредит, обязательства.*

Annotation. *Consider the relationship in which the debtor is given delay implementation of various commitments, known as commercial loan in the current economic conditions. The basic types of commercial loans, which include trade credits and advances received. We consider accounting of goods on credit and deferred payment. Isolating features provide commercial loans.*

Keywords: *accounting, commodities, credit, trade credit, commercial credit, obligations.*

У сучасних умовах товарний кредит стає одним із основних інструментів просування товарів. Торговельні компанії з метою збільшення обсягів продажу, залучення нових контрагентів та утримання зайнятих позицій на ринку використовують товарне кредитування як центральний інструмент для досягнення зазначених вище цілей. В кризових умовах, які характерні для сучасного стану економіки Україні, до застосування відносин, що базуються та товарному кредиті, вдаються не тільки підприємства торгівлі, але і ті, що належать до інших галузей економіки. Кредитні відносини між господарюючими суб'єктами в умовах жорсткої конкурентної боротьби та мінливого зовнішнього середовища значно ускладнюються. Стрімкий розвиток боргових відносин між підприємствами обумовлює актуальність обраного дослідження.

Доцільність прийняття тих чи інших управлінських рішень, у тому числі й при товарному кредитуванні, можливе лише за умови врахування економічної сутності товарного кредиту та практичних особливостей його застосування. В практиці застосування товарного кредиту важливим також є поєднання особливостей податкового обліку й економічних передумов виникнення зазначених відносин.

© Воротинцева Р. В., 2016

Це питання досить часто розглядають у своїх працях провідні аудитори та консультанти з питань бухгалтерського та податкового обліку в Україні і за її межами, такі як: О. Тарасова [1], О. Водоп'янова [2] та ін.

Тому важливим моментом є вивчення порядку надання товарів у розстрочку та його облік з метою упорядкування та правильної організації цих процесів на підприємстві.

Порядок реалізації товарів у розстрочку регламентується Правилами торгівлі в розстрочку, затвердженими Постановою Кабінету Міністрів України від 01.07.1998 № 997 (з наступними змінами і доповненнями). Зазначеними Правилами встановлено порядок продажу суб'єктами господарювання непродовольчих товарів фізичним особам, у тому числі громадянам – суб'єктам підприємницької діяльності без створення юридичної особи, в розстрочку, тобто на умовах відстрочення кінцевого розрахунку на певний строк і під процент [3].

У податковому кодексі України товарний кредит можна визначити як «…товари (роботи, послуги), що передаються резидентом або нерезидентом у власність юридичних чи фізичних осіб на умовах договору, що передбачає відстрочення остаточних розрахунків на визначений строк та під процент. Товарний кредит передбачає передачу права власності на товари (роботи, послуги) покупцеві (замовникові) у момент підписання договору або в момент фізичного отримання товарів (робіт, послуг) таким покупцем (замовником), незалежно від часу погашення заборгованості» [4].

Звертаючись до Цивільного кодексу України з 01.01.2004 р. [5], можна говорити про те, що операції товарного кредитування отримали більш фундаментальну правову базу. Так, слід нагадати, що в старому Цивільному кодексі України операціям товарного кредитування була присвячена лише ст. 240 «Продаж товарів в кредит», норми якої застосовувалися до реалізації роздрібними торговельними підприємствами громадянам з розстроченням платежу товарів тривалого користування.

І. О. Бланк дає таке визначення поняття товарного кредиту: «… являє собою форму оптової реалізації продукції її продавцем на умовах відстрочки платежу, якщо така відстрочка перевищує звичайні строки банківських розрахунків» [6, с. 335].

Торгівля в розстрочку передбачає передачу товарів у розпорядження покупця в момент здійснення першого внеску (завдатку) з передачею права власності на товари після остаточного розрахунку.

Придбання товарів в розстрочку (або в кредит) може бути здійснене фізичними особами, які мають постійний дохід і постійно проживають або працюють у населеному пункті, в якому знаходиться продавець.

Порядок документального оформлення торгівлі в розстрочку залежить від способу погашення кредиту: через підприємство, де працює (навчається) покупець, шляхом утримання відповідних сум із заробітку (доходу) і перерахування продавцю; готівкою в касу або на поточний рахунок продавця у банку (безготівковим переказом) безпосередньо від покупця.

Головною особливістю товарного (комерційного) кредиту можна вважати те, що позика не є головною ціллю. Вона є супроводжуючим актом купівлі–продажу товару, сприяючи швидкому виконанню реалізаційних процедур на підприємстві.

З боку покупця товарний (комерційний) кредит може бути розглянуто як відносно не витратний спосіб отримання коштів, що не потребує забезпечення [7]. Отже, можуть бути зацікавлені обидві сторони економічних взаємин, як продавець (підрядник), так і покупець (замовник).

Товарний (комерційний) кредит має ознаки, які дещо відрізняють його від інших видів кредитів. Таким чином, кредиторами та позичальниками при комерційному кредитуванні є виробничі або торгівельні підприємства, тобто нефінансово-кредитні організації, основною діяльністю яких є надання кредитів. При цьому відбувається вливання до оборотного капіталу позичальника в натуральній формі. Але слід відзначити внутрішнє протиріччя розвитку товарного кредитування. Воно обумовлене тим, що, з одного боку, цей вид кредиту базується на русі позичкового капіталу у вигляді товарів та визначений ним, а з іншого – є однією із форм кредиту взагалі та віддзеркалює загальний стан його розвитку [7]. Товарний (комерційний) кредит у більшості випадків дуже тісним чином пов'язаний з банківським і трансформується у нього. Так, банки проводять акцептування, облік і переоблік комерційних векселів, приймають їх у заставу, проводять факторингові операції, опосередкованим чином кредитують інвестування обігових коштів підприємства у дебіторську заборгованість, тим самим рефінансуючи останню для підприємства.

Реалізація товарів у розстрочку і сплата внесків проводиться за цінами, що діють на день продажу. Наступна зміна цін на товари, аналогічні проданим в розстрочку, не тягне за собою перерахунку.

Передача покупцеві товару, що продається у розстрочку, здійснюється при оплаті не менше 25 % їхньої вартості, а товарів за ціною понад 50 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян – не менше 50 %.

Решта вартості товарів сплачується покупцем у строк від 6 до 12 місяців, а товарів за ціною понад 50 неоподатковуваних мінімумів доходів – у строк до 2 років. Під час купівлі у розстрочку транспортних засобів вітчизняного виробництва сума кредиту може бути погашена у строк до 5 років.

У той же час сума кредиту, що надається, не повинна перевищувати 3-місячну заробітну плату (стипендію, пенсію, заробіток) у разі розстрочення платежу на 6 місяців; 6-місячну – у разі розстрочення на 12 місяців і 12-місячну – на 2 роки [2].

А ось коли вартість товару перевищує граничну суму кредиту, різниця між вартістю товару та сумою кредиту повинна бути сплачена покупцем при отриманні товару.

На покриття витрат, пов'язаних із організацією продажу товарів у кредит, суб'єкт господарювання справляє проценти від суми наданого кредиту. Ставки процентів визначаються згідно із Законом «Про оподаткування прибутку підприємств» і в разі змін ставок за банківські кредити не перераховуються. Відсотки за кредит розраховуються за кожний місяць із застосуванням 1/12 річного розміру відсотків від фактичного кредиту, яким покупець користувався в місяці, за який сплачується черговий внесок.

Під час укладення договору покупець подає паспорт і довідку для придбання товарів у розстрочку з місця роботи (навчання). Довідки видаються адміністрацією підприємства лише тим особам, які пропрацювали не менше 3 місяців. Працівникам може видаватися лише одна довідка.

Договір купівлі-продажу товарів у розстрочку складається у 3 примірниках, один із яких залишається в магазині, другий – видається на руки покупцеві, третій – надсилається підприємству, що видало довідку, для здійснення розрахунків. Розрахунки проводяться один раз у місяць відрахуванням із заробітної плати (стипендії) суми чергового платежу в строки і в розмірах, передбачених договором.

У випадку погашення кредиту способом внесення грошей у касу підприємства (студенти, пенсіонери, учні), то договір складається в 2 примірниках. За несвоєчасне внесення покупцем чергових платежів за придбані товари в кредит нараховується пеня.

У разі звільнення працівника, який не оплатив вартість товару, проданого в кредит, адміністрація зобов'язана утримати з нього всю заборгованість, що залишилася, та якщо за звільненим працівником залишається заборгованість, підприємство зобов'язане протягом 5 днів надіслати суб'єкту господарювання 3-й примірник договору [3].

У разі прострочення сплати покупцем трьох чергових платежів уся сума заборгованості та відповідна пеня стягуються у примусовому порядку незалежно від настання строку чергових платежів. Стягаються ці суми через отримання виконавчого напису нотаріальної контори або за рішенням суду.

При реалізації товарів у розстрочку у звіт про роздрібний товарообіг включається повна вартість товару, і відповідно до цього мають бути сплачені всі податки з повної вартості проданих на виплат товарів. Це дещо стримує зацікавленість торговельних підприємств у збільшенні ралізації товарів у розстрочку.

Проблема реалізації товарів у розстрочку завжди буде мати місце у сфері торгівлі. В умовах низьких грошових доходів населення надзвичайно важливе значення має розширення реалізації товарів у розстрочку. Ця форма торгівлі надзвичайно популярна в усіх країнах світу. Водночас у нашій державі вона сьогодні застосовується обмежено.

Науковий керівник – старший викладач Доценко Н. С.

Література: 1. Тарасова О. В. Проблеми та перспективи ринку злиття та поглинання в Україні. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2010. № 69. С. 223–231. **2.** Водоп'янова О. Повернення товарів: оформлення та облік. *Дебет-Кредит.* 2007. № 40. С. 71–77. **3.** Скіцько В. І. Модель прогнозної оцінки показників діяльності підприємства в сфері комерційного (товарного) кредитування. *Вісник Запорізького національного університету.* 2010. № 1 (5). С. 102–112. **4.** Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755IV // Відомості Верховної Ради України. 2011. № 13–14, № 15–16, 17. Ст. 112. **5.** Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40–44. Ст. 356. **6.** Бланк И. А. Управление финансовыми ресурсами предприятия. Киев: Эльга, 2011. 574 с. **7.** Финансово-кредитный энциклопедический словарь/под общ. ред. А. Г. Грязновой. М.: Финансы и статистика, 2004. 1168 с.

РЫНОК ЦЕННЫХ БУМАГ УКРАИНЫ

УДК 336.761(477)

Вощенко К. Ю.

Студент 3 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрены рынок ценных бумаг Украины, формирование правовой базы, общие тенденции развития рынка ценных бумаг, а также основные фондовые биржи и индексы, по которым ведется анализ динамики изменения показателей.*

Ключевые слова: *рынок ценных бумаг, фондовая биржа, акции.*

Анотація. *Розглянуто ринок цінних паперів України, формування правової бази, загальні тенденції розвитку ринку цінних паперів, а також основні фондові біржі та індекси, за якими ведеться аналіз динаміки зміни показників.*

Ключові слова: *ринок цінних паперів, фондова біржа, акції.*

Annotation. *The stock market of Ukraine is evaluated, the formation of the legal framework, the general trend of development of securities market are examined. The main stock exchanges and indexes, with the help of which the analysis of dynamics indicators is conducted.*

Keywords: *stock market, stock exchange, stock.*

Исследованием рынка ценных бумаг Украины занимались многие ученые: Алексеев М. Ю., Алехин Б. И., Гольцберг М. А. и другие, однако эта тема остается актуальной, так как в Украине продолжается формирование рынка ценных бумаг.

Целью данной статьи является исследование тенденции развития рынка ценных бумаг Украины.

Объектом исследования является рынок ценных бумаг Украины. Предметом – необходимость изучения характерных черт РЦБ Украины и изменения в составах на фондовых биржах.

Рынок ценных бумаг (РЦБ) – это комплекс экономических отношений по поводу выпуска и обращения ценных бумаг между его участниками, являющийся единовременно и индикатором рыночной экономики, и основным ее финансовым рычагом. Принято выделять первичный рынок и вторичный. На первичном осуществляется первичное размещение выпущенных ценных бумаг, на вторичном происходит купля-продажа ранее выпущенных ценных бумаг.

Ценная бумага – документ установленной формы с соответствующими реквизитами, который удостоверяет денежное или иное имущественное право и определяет взаимоотношения между лицом, которое его разместило (выдало), и собственником и предусматривает выполнение обязательств согласно условиям его размещения, а также возможность передачи прав, вытекающих из этого документа, другим лицам (гл. 14, ст. 194 Гражданский кодекс Украины) [1].

Процесс развития РЦБ в Украине продолжается и сегодня. Негативными факторами, повлиявшими на замедленное развитие, были отсутствие правовой базы и опыта Украины как самостоятельного господствующего субъекта. В 1991 году принимается закон «О ценных бумагах и фондовой бирже» с целью обеспечения успешного функционирования РЦБ. Однако отсутствовал единый орган по координации государственной политики. Поэтому второй этап становления рынка ценных бумаг Украины характеризуется активным участием государства, что привело к развитию инфраструктуры рынка, формированию правового обеспечения и системы регулирования рынка. В 1996 году был принят Закон «О государственном регулировании рынка ценных бумаг в Украине», в 2006 году – «О ценных бумагах и фондовой бирже». Также данный этап характеризуется утверждением Постановлений Кабинета Министров Украины, Указов Президента [2].

Для национального рынка ценных бумаг характерны ориентация на банки (элемент европейской модели РЦБ) и ориентация на фондовый рынок (характерно для американской модели), тем не менее украинский РЦБ сильно отстает от развитых стран.

В мире наблюдаются общие тенденции развития рынка ценных бумаг, которые свойственны и для Украины. Рассмотрим некоторые из них:

– интернационализация и глобализация рынка (национальный капитал постепенно переходит границы, делая национальные рынки второстепенными. Инвесторы имеют возможность вкладывать деньги в ценные бумаги, которые обращаются в других странах);

© Вощенко К. Ю., 2016

– наращивание государственного контроля (дает право государству обеспечивать экономическую организованность, стабильность и получать налоговые поступления);

– компьютеризация рынка ценных бумаг (улучшение качества обслуживания и упрощение процедур расчета);

– секьюритизация (тенденция превращения все большей массы капитала в форму ценных бумаг [3].

В Украине фондовые биржи представлены в трех городах: Киев, Николаев и Днепропетровск (в других городах расположены филиалы бирж). Выделяют такие главные фондовые биржи Украины:

1. Фондовая Биржа ПФТС (Первая фондовая торговая система).
2. Украинская Биржа (УБ).
3. Киевская Международная Фондовая Биржа (КМФБ).
4. Украинская Фондовая Биржа (УФБ).
5. Фондовая Биржа «ИННЭКС».
6. ПрАТ Фондовая биржа «Универсальная» (ФБУ).
7. Торгово-Информационная Система «Перспектива».
8. Восточно-Европейская Фондовая Биржа (ВЕФБ) [4].

Анализ ситуации на фондовом рынке проводится путём анализа динамики изменений показателей биржевых индексов. В Украине основными действенными являются ПФТС индекс, UX Index [5].

Фондовая биржа ПФТС – крупнейшая биржа ценных бумаг Украины. Данный показатель рассчитывается ежедневно по результатам торгов фондовой биржи ПФТС на основе средневзвешенной цены по сделкам. Суть индекса заключается в определении процента роста средневзвешенных цен акций «индексной корзины» по отношению к базовому периоду. Индекс ПФТС, наряду с индексом UX является основным показателем состояния финансового рынка Украины. «Индексная корзина» состоит из наиболее ликвидных акций, по которым совершается наибольшее число сделок.

На Украинской бирже как на одной из важнейших бирж рассчитывается индекс UX. Данный индекс вычисляется в ходе торгов на бирже в электронном варианте каждые 15 секунд и транслируется через терминал всем участникам торговой биржи. Индекс UX рассчитывается по формуле:

$$\textit{Индекс UX} = \frac{\textit{Суммарная рыночная капитализация ценных бумаг "индексной корзины"}}{\textit{суммарная рыночная капитализация ценных индексной корзины на дату базового периода} \times \textit{Значение индекса на начальную дату} \times \times \textit{поправочный коэфициент}}, \quad (1)$$

где за значение индекса принято брать 500, а поправочный коэффициент равен 1 [5].

Изменения состава индексной корзины являются редким явлением, однако на Украинской Бирже 1 марта 2016 года впервые с 2009 года преобразовался состав «индексной корзины» (используется при расчете индекса украинских акций). Были исключены из «индексной корзины» индексы «Украинской биржи» акции Алчевского металлургического комбината, Енакиевского металлургического завода, Крюковского вагоностроительного завода. Более того, акции Авдеевского коксохимического завода были включены комитетом в лист ожидания на исключение из индекса «Украинской биржи». Акции Укртелекома и Мироновского хлебопродукта внесены в лист ожидания. 16 марта 2016 года данные изменения были признаны действительными. Получается, после внесенных изменений в индексе «Украинской биржи» учитываются котировки Авдеевского коксохимического завода, Азовстали, Райффайзен банка Аваль, компаний «Центрэнерго» и «Донбассэнерго», «Мотор Сич» и «Укрнафта» [6].

На Украинской Бирже с июля 2014 года рассчитывается индекс украинских аграрных компаний (индекс UXagro). Аграрная отрасль развивается быстрыми темпами, поэтому возникла потребность у инвестиционного общества в формировании дополнительного индекса. Состав индекса UXagro в 2016 году остается неизменным, в него входят: «Астарты», «Авангарда», агрохолдинга ИМК, «Кернела», «Мироновского хлебопродукта», «Милкиленда» и «Овостара» [7].

Таким образом, если учесть тот факт, что фондовый рынок Украины находится на этапе развития, то можно сказать, что он в будущем является перспективным. Несмотря на то, что в украинской экономике наблюдаются высокие темпы инфляции, валютный кризис, спад производства, паника среди населения, военные действия, Украина относится к привлекательным для инвесторов странам, поскольку здесь разрабатывается множество проектов, связанных с совершенствованием экономики. Несовершенное законодательство и отсутствие эффек-

тивного нормативного регулирования деятельности участников рынка не способствует полноценному развитию РЦБ в Украине. Стоит понимать, что для того, чтобы была налажена эффективная деятельность РЦБ Украины, надо произвести изменения во всех сферах, что в свою очередь даст возможность рынку ценных бумаг адекватно и органично влиться в налаженную экономику.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Часовникова Ю. С.

Литература: 1. Цивільний кодекс України: Закон України від 06.07.2012 № 5178-VI. URL: http://meget.kiev.ua/kodeks/grazdanskiy-kodeks/glava-14/. **2.** Правовое регулирование рынка ценных бумаг. URL: http://studbooks.net/48697/pravo/pravovoe_regulirovanie_rynka_tsennyh_bumag. **3.** Тенденции развития рынка ценных бумаг. URL: http://www.bibliotekar.ru/finance-2/43.htm. **4.** Вчинені правочині на біржах. URL: http://smida.gov.ua/db/exch. **5.** Индекс ПФТС (Украина). URL: http://index.minfin.com.ua/stock/?pfts. **6.** Индекс Украинской биржи. URL: http://www.epravda.com.ua/rus/news/2016/03/4/58424/. **7.** Количество акций эмитентов в составе главного индекса «Украинской биржи». URL: http://interfax.com.ua/news/economic/328792.html.

УДОСКОНАЛЕННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВ ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ

УДК 658.152:644.6

Галущак А. В.

Магістрант 1 курсу навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто важливість та особливості класифікації основних засобів підприємств водопостачання та водовідведення. Запропоновано зміни до класифікацій цих основних засобів. Наведено структуру основних фондів і статистику щодо використання основних фондів на підприємствах водопостачання та водовідведення.*

Ключові слова: *основні засоби, класифікація, підприємства водопостачання та водовідведення.*

Аннотация. *Рассмотрены важность и особенности классификации основных средств предприятий водоснабжения и водоотведения. Предложены изменения в классификации этих основных средств. Приведены структура основных фондов и статистика по использованию основных фондов на предприятиях водоснабжения и водоотведения.*

Ключевые слова: *основные средства, классификация, предприятия водоснабжения и водоотведения.*

Annotation. *The importance and characteristics of the classification of water utilities' fixed assets were discussed in this article. The changes in the classification of the assets were offered. The structure of the fixed assets and statistics of the using fixed assets in the water supply and sanitation facilities was shown.*

Keywords: *fixed assets, classification, enterprises of water supply and sanitation.*

Підприємства водопостачання і водовідведення (далі – ПВВ) є важливою ділянкою житлово-комунального господарства України. Головною метою їхньої діяльності є задоволення потреб споживачів у послугах, які ма-

© Галущак А. В., 2016

ють важливе соціальне значення. Проте в умовах самоокупності і самофінансування ці підприємства не завжди спроможні забезпечити надання послуг централізованого водопостачання і водовідведення належної якості та кількості. Причини цього криються у зношеності основних засобів (далі – ОЗ) і недоліках управління ними.

Оскільки частка матеріально-технічної бази в активах подібних підприємств перевищує 80 %, то це робить виробничий процес залежним передусім від стану та ефективності використання основних засобів. Так, згідно з даними Державного комітету статистики України більшість підприємств цієї підгалузі ЖКГ є збитковими, зношеність об'єктів основних засобів складає близько 65 %, з них ветхих і аварійних – більше третини [1, с. 1]. З огляду на це, особливого значення набуває необхідність своєчасного отримання об'єктивної, повної та достовірної інформації про стан і використання основних засобів. Саме якісно й адекватно організована система бухгалтерського обліку покликана створити умови для посилення контролю за господарськими операціями та забезпечення інформацією, необхідною для прийняття виважених та ефективних управлінських рішень щодо цих об'єктів.

Проблемами обліку та класифікації основних засобів займалися такі вітчизняні науковці, як З. М. Борисенко, С. Ф. Голов , М. І. Бондарь, П. Я. Хомин, Н. О. Гура, І. Д. Лазаришина, М. Г. Чумаченко та зарубіжні науковці: Я. В. Соколов, З. Танхойзер та інші. Усі факти, наведені вище, говорять про актуальність даної теми дослідження.

Важливе методологічне значення для організації обліку основних засобів має їх класифікація. Адже від класифікації залежатиме правильне віднесення основних засобів до певної групи і у майбутньому – операції з ними, нарахування амортизації, ведення аналітичного обліку, проведення аналізу.

Основні засоби підприємств водопровідно-каналізаційного господарства дуже різноманітні за складом і групуються залежно від мети за різними ознаками.

Основні засоби можна класифікувати за призначенням, поділяючи їх на виробничі та невиробничі. Під виробничими основними засобами розуміють засоби, які безпосередньо беруть участь у виробничому процесі. До них належать будівлі, споруди, машини та устаткування, транспортні засоби, робоча худоба, інші основні засоби, що діють у сфері матеріального виробництва. Невиробничі ж основні засоби – це засоби, що не беруть безпосередньої участі у процесі виробництва. Але що стосується саме ПВВ, то тут трохи інша ситуація, адже ті основні засоби, які для, наприклад, виробничого підприємства є невиробничого характеру, для водоканалів будуть саме виробничими. Для прикладу, споруда для забору води на ПВВ буде виконувати прямі функції і безпосередньо буде брати участь в основній діяльності суб'єкта господарювання. В той самий час на виробничому підприємстві ця споруда буде на балансі як основний засіб, який виконує обслуговуючу функцію, а основну функцію буде виконувати станок. Обслуговуючими для ПВВ будуть основні засоби, які використовуються адміністрацією або ремонтними цехами. Пропонуємо залишити таку класифікацію прийнятною для ПВВ, але з урахуванням особливостей цих підприємств.

На підприємствах водопостачання та водовідведення України структуру основних фондів у середньому характеризують таким співвідношенням: будівлі – 7 %; споруди – 88 %; машини й устаткування – 3 %; транспортні засоби – 1%; інші основні фонди – 1 % [2, с. 70]. Як видно з наведених даних, переважну групу складають споруди та передатні пристрої. Це специфічна особливість основних фондів водопровідно-каналізаційного господарства, тому що найбільш дорогі технологічні споруди (насосні станції, трубопроводи, мережі, контактні освітлювачі, поля зрошення і фільтрації, очисні ставки, аерофільтри і біофільтри, метантенки та аеротенки, мулові площадки, відстійники усіх видів) виконують головну виробничу функцію – очищають і транспортують воду та стічну рідину.

Іншою класифікаційною ознакою є право власності. Більшість із таких підприємств знаходиться у комунальній власності, і вибору стосовно права власності у них немає. Тому, на нашу думку, не зовсім доречна для підприємств водопостачання та водовідведення класифікація ОЗ на власні й орендовані. Велика кількість основних засобів не є власністю саме цього підприємства. Вони є комунальною власністю, якою область, район може розпоряджатися на свій власний розсуд. А оскільки такі підприємства зазвичай недофінансовані, то в них не вистачає коштів для ведення своєї діяльності, тому зустрічаються такі випадки, коли підприємство не орендує основний засіб, а здає його в оренду для отримання додаткових коштів. Тому нами запропоновано класифікувати основні засоби для ПВВ на ОЗ у комунальній власності, власні ОЗ та надані в оренду ОЗ.

Строк експлуатації є наступною класифікаційною ознакою. Зазвичай тут основні засоби розподіляються на нові, частково зношені та повністю зношені. Але знову ж таки у підприємств водопостачання та водовідведення трохи по-іншому. З тієї ж причини – відсутності належного фінансування, занедбання галузі, рідко, майже ніколи на таких підприємствах не зустрічаються нові основні засоби. Адже їхня вартість занадто непосильна для бюджетів. Тому такі суб'єкти господарювання змушені користуватись вже давно зношеними основними засобами. Отже, пропонується класифікувати ОЗ на нові; наполовину зношені (тому що поняття «частково зношені» кожен може розуміти по-різному, а потрібно встановити, де це «частково» буде обмежуватися); повністю зношені і такі, що не використовуються; повністю зношені і такі, що використовуються у діяльності.

З метою нарахування амортизації основні засоби групуються на 16 груп згідно з ПКУ – земельні ділянки; капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом; будівлі; машина та обладнання; транспортні

засоби; інструменти, прилади; тварини; багаторічні насадження; інші основні засоби; бібліотечні фонди; малоцінні необоротні матеріальні активи; тимчасові споруди; природні ресурси, інвентарна тара; предмети прокату; довгострокові біологічні активи [3]. Вносити свої зміні, гадаємо, не доречно, оскільки така класифікація встановлена законом, а кожне підприємство відповідно до своєї діяльності вибирає ту групу, яка йому підходить.

Також основні засоби можна класифікувати за дільницями. Саме для підприємств водопостачання та водовідведення це буде цілком доречно, адже ОЗ велика кількість, і одні і ті ж основні засоби можуть використовуватись на різних ділянках. Наприклад, на водозаборі та на насосній станції стоять два однакових верстати. Якщо на підприємстві ведеться аналітичний облік за ділянками, то було б ефективно нараховувати амортизацію по ділянках і класифікувати ОЗ по ділянках. Якщо б такої класифікації не було, а облік ведеться по ділянках, то витрати на амортизацію нараховувались б в цілому по підприємству, а це не дає можливості згрупувати витрати по центрам витрат. Тому пропонуємо розділяти основні засоби по ділянках водозабору, насосних станціях, водовідведенню, очисних спорудах і по водопровідних мережах.

Отже, на організацію обліку основних засобів впливають правові та технологічні особливості підприємств водопостачання та водовідведення, а саме: природний монополізм, постійний державний контроль, неможливість приватизації об'єктів централізованого водопостачання і водовідведення, поєднання декількох видів діяльності, безперервність виробничого процесу, залежність від територіальних особливостей і джерел водопостачання [4, с. 113; 5, с. 131]. Тому удосконалена класифікація основних засобів на таких підприємствах сприятиме більш ґрунтовному та системному накопиченню облікової інформації про основні засоби, розширить можливості використання даних синтетичного та аналітичного обліку для прийняття управлінських рішень.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Курган Н. В.

Література: 1. Самбурська Н. І. Облік і аналіз основних засобів на підприємсвтвах водопостачання і водовідведення: автореф. дис. … канд. екон. наук: 08.00.09. Одеса, 2013. 22 с. **2.** Агаджанов Г. К. Економіка водопровідно-каналізаційних підприємств: навч. посіб. Харків: ХНАМГ, 2010. 392 с. **3.** Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon4.rada.gov.-ua/laws/show/2755-17. **4.** Самбурська Н. І. Удосконалення обліку основних засобів підприємств водопостачання та водовідведення ЖКГ // Современные проблемы и пути их решения в науке, транспорте, производстве и образовании, 2012: материалы Междунар. науч.-практ. конф. Одесса, 2012. С. 102–114. **5.** Давидов Г. М., Головченко О. О. Удосконалення обліку основних засобів на підприємствах водопостачання та водовідведення. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету.* 2012. № 20 (172). С. 125–132.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЗА ВІТЧИЗНЯНИМИ ТА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ

УДК 657:005.936:006.032

Галущак А. В.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто спільні та відмінні риси обліку основних засобів на підприємствах згідно з національними положеннями та міжнародними стандартами. Наведено визначення основних засобів за міжнародними стандартами та виділено відмінності в обліку основних засобів при їх виникненні різними способами.*

© Галущак А. В., 2016

Ключові слова: *основні засоби, національні положення, міжнародні стандарти, облік, оцінка.*

Аннотация. *Рассмотрены общие и отличительные черты учета основных средств на предприятиях согласно национальным положениям и международным стандартам. Приведено определение основных средств по международным стандартам, а также выделены различия в учете основных средств при их возникновении различными способами.*

Ключевые слова: *основные средства, национальные положения, международные стандарты, учет, оценка.*

Annotation. *Common and distinctive features of fixed assets in enterprises in accordance with national regulations and international standards are considered in this article. Definition of fixed assets by international standards is shown. Differences in accounting of fixed assets in their different ways of the event were marked.*

Keywords: *fixed assets, national regulations, international standards, accounting, evaluation.*

В умовах інтеграційних процесів Україні все частіше потрібна достовірна та прозора бухгалтерська інформація, яка б була зрозуміла та доступна для всіх користувачів, у тому числі і для іноземних інвесторів, які є вкрай необхідними для нашої країни. Визначною частиною, яка забезпечує ефективне функціонування будь-якого суб'єкта господарювання, є основні засоби. Вони є основною складовою балансу і значно впливають на фінансовий результат діяльності підприємства, тому потрібно правильно вести їх облік, враховуючи міжнародний досвід. Отже, порівняння обліку основних засобів за міжнародними стандартами та національними є досить актуальною темою.

Оскільки основні засоби є однією з головних складових будь-якого підприємства, а необхідність ведення їх обліку відповідно до міжнародних стандартів постійно зростає, то науковці не обминули це питання. Розглядали його такі вчені, як В. М. Костюченко, О. В. Замазій, М. П. Войнаренко, С. Ф. Голов, Н. А. Пономарьов, І. В. Жолнер.

Національні стандарти бухгалтерського обліку (далі – П(С)БО) були розроблені на основі міжнародних стандартів, тому П(С)БО про облік основних засобів має багато спільного з Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку (далі – МСБО). П(С)БО 7 «Основні засоби» регламентує основні пункти щодо національного бухгалтерського обліку основних засобів та розкриття інформації про них у фінансовій звітності суб'єктів господарювання усіх форм власності. А ось МСБО 16 «Основні засоби» регулює облік основних засобів та надання інформації про них внутрішнім і зовнішнім споживачам в іноземних країнах. Згідно з ними основні засоби – це матеріальні об'єкти, які:

а) наявні для використання у виробничій діяльності або для постачання товарів чи надання послуг, для адміністративних цілей або для надання оренди;

б) будуть використовуватися протягом більше одного періоду [1].

Хоча за певної однакової структури документів, їх спільного тлумачення тих чи інших понять, при більш детальному розгляді можна виявити ряд певних відмінностей. Наприклад, МСБО 16 не дає пояснення щодо об'єкта основних засобів. Для того щоб віднести актив до класу основних засобів, потрібно прислухатися до професійної думки бухгалтера, базуватися на методі амортизації, що застосовується до нього, на умовах і місці використання основного засобу та на його майновій оцінці. Відповідно до П(С)БО 7 для посилення контролю об'єкт основних засобів може ділитися на окремі частини, але не кожне підприємство використовує такий спосіб на практиці. Міжнародний стандарт передбачає можливість групування незначних активів в один об'єкт, національні ж стандарти таку можливість не допускають [2, с. 138].

Проаналізувавши національні та міжнародні стандарти щодо обліку основних засобів, важливо зазначити відмінності і в класифікації. За П(С)БО 7 основні засоби класифікуються за такими групами: земельні ділянки; капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом; будівлі, споруди та передавальні пристрої; машини й обладнання; транспортні засоби; інструменти, прилади, інвентар (меблі); тварини; багаторічні насадження; інші основні засоби [3].

За міжнародними стандартними основні засоби поділяються на класи, а не на групи. Клас основних засобів – це група активів, однакових за характером і способом використання в діяльності суб'єкта господарювання. Прикладами окремих класів активів є: кораблі; земля; будівлі; літаки; автомобілі; машини та обладнання; меблі та приладдя; офісне обладнання [1].

Основні засоби можуть виникати внаслідок таких подій [4, с. 118–119]: придбання за грошові кошти; в кредит; обмін; за рахунок грантів; за рахунок пайових інструментів та як внесок до статутного капіталу. Розглядаючи ці події, можна простежити відмінності у формуванні первісної вартості основних засобів за національними та міжнародними стандартами (табл. 1).

Наступною потрібно розглянути переоцінку основних фондів, згідно з якою національні стандарти майже не відрізняються від міжнародних, але варто зазначити, що П(С)БО більш чітко визначає межу (більше 10 %), за

якою необхідно проводити переоцінку основних засобів. Міжнародні ж стандарти визначають цю межу як ту, яка «суттєво відрізняється» від балансової вартості.

Переоцінюються одночасно об'єкти, що входять до одного класу основних засобів. Це робиться для того, щоб не допустити вибіркову переоцінку активів і включення у фінансову звітність тих сум, у яких відображаються витрати та вартості за різні дати. Але можна переоцінювати клас активів і на безперервній основі. Це можливо лише за умови, якщо переоцінка класу активів завершується за короткий проміжок часу [1].

Таблиця 1

Формування первісної вартості основних засобів за МСБО 16 та П(С)БО 7

Напрямок	МСБО 16	П(С)БО 7
Придбання в кредит	У тому випадку, коли об'єкт основних засобів був придбаний за рахунок кредитних коштів, то виплати за їх відсотками здійснюються на основі МСФО 23 «Витрати на позики». Потрібно брати до уваги той факт, чи є основний засіб кваліфікованим активом та за яких умов сплачуються ці відсотки	Витрати на виплату відсотків не відносяться до первісної вартості основного засобу
Обмін	Собівартість об'єкто, який був результатом обміну, оцінюється за справедливою вартістю у тому випадку, якщо обмін носив комерційний характер і справедливу вартість отриманого активу можна оцінити. Якщо придбаний актив оцінити за справедливою вартістю не можливо, то він буде обліковуватися за балансовою вартістю активу, який вибув	1) обмін на подібний об'єкт: у цьому випадку первісна вартість отриманого об'єкта основних засобів дорівнює залишковій вартості переданого об'єкта основних засобів; 2) обмін на неподібний об'єкт: первісна вартість отриманого об'єкта основних засобів буде дорівнювати справедливій вартості об'єкта, який переданий, збільшеній або зменшеній на суму грошових коштів, що передана під час обміну
За рахунок грантів	У випадку надання грандів балансова вартість об'єкта основних засобів зменшується на суму отриманих грантів, якщо гранд був виділений саме під отримання основного засобу. МСБО 20 «Облік державних грантів і розкриття інформації про державну допомогу» регулює подібні питання	У національному обліку замість грандів існують кошти, виділені як цільове фінансування. Вартість придбаних основних засобів за рахунок таких коштів зменшувати на суму цільового фінансування не можна
Як внесок до статутного капіталу	Не передбачено	Справедлива вартість об'єктів основних засобів погоджується засновниками підприємства
За рахунок пайових інструментів	У тому випадку, коли при розрахунках підприємство використовує пайові інструменти, то в обліку подібні операції будуть відображатися проводкою Дт відповідних активів та Кт акціонерного капіталу; якщо суб'єкт використовує грошові кошти (сума яких дорівнює вартості запропонованих пайових інструментів) – Дт відповідних активів і Кт зобов'язань	У національному обліку не передбачено використання та розрахунок пайовими інструментами. Виключенням є тільки виплати працівникам

Джерело: сформовано автором на основі [4]

Вибуття ж основних засобів у П(С)БО і у МСБО здебільшого здійснюється шляхом продажу, але у національних стандартах є безоплатна передача, невідповідність критеріям визнання активу, а міжнародні стандарти мають у своєму складі такі шляхи вибуття, як виключення активу з використання без очікування економічних вигід від його вибуття.

МСБО не зазначають таке поняття, як часткова ліквідація основного засобу, а у П(С)БО первісна вартість та знос зменшуються на суму первісної вартості та зносу ліквідованої частини об'єкта.

При вивченні періодичності перегляду ліквідаційної вартості основного засобу можна дійти висновку, що деякі норми не є спільними для двох стандартів, норми, зазначені в одному, не наведені в іншому. Наприклад, міжнародний стандарт передбачає розгляд ліквідаційної вартості та терміну корисної експлуатації об'єкта основного засобу на кінець кожного фінансового року, а П(С)БО чітко не регламентує цей момент [5].

Отже, дослідивши положення про облік основних засобів, які містяться у національних і міжнародних стандартах, можна сказати, що вони мають багато спільного, адже будувались П(С)БО на основі МСБО. Але існує і ряд відмінностей, що ускладнює роботу бухгалтерів на іноземних фірмах і фірмах, які працюють з іноземними контрагентами. Тому, на нашу думку, було б краще з часом привести вітчизняні стандарти у відповідність до міжнародних, адже інтеграція відбувається все інтенсивніше, і переходу до міжнародних стандартів не оминути, тому зробити це краще поступово та з роботою над помилками.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Пасенко Н. С.

Література: 1. Міжнародні стандарти фінансової звітності 16 «Основні засоби»: Міжнародний документ від 01.01.2012 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_014. **2.** Войнаренко М. П., Пономарьова Н. А., Замазій О. В. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту: навч. посіб. Київ: Центр учб. літ., 2010. 488 с. **3.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 № 92 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00. **4.** Жолнер І. Фінансовий облік за міжнародними стандартами: навч. посіб. Київ: Центр учб. літ., 2012. С. 85–134. **5.** Руденко Л. М. Відмінності в обліку основних засобів за МСБО 16 і П(С)БО 7. URL: http://biznesinalogi.com/vidminnosti-v-oblikuosnovnix-zasobiv-za-msbo-16-i-psbo-7.

АНАЛІЗ СИСТЕМ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ ЗА НАЦІОНАЛЬНИМИ ТА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ

УДК 657:330.123.3:006.032

Гога І. Г.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено та виявлено суттєві розбіжності в обліку запасів згідно з національними положеннями бухгалтерського обліку та Міжнародними стандартами фінансової звітності. Проаналізовано відмінності понять та основних положень, що стосуються обліку запасів. Узагальнено економічні проблеми, викликані цими розбіжностями.*

Ключові слова: *запаси, методологія обліку, національні стандарти, міжнародні стандарти, оцінка, визнання.*

Аннотация. *Исследованы и выявлены существенные расхождения в учете запасов согласно национальным положениям бухгалтерского учета и Международным стандартам финансовой отчетности. Проанализированы различия понятий и основных положений, касающихся учета запасов. Обобщены экономические проблемы, вызванные этими разногласиями.*

Ключевые слова: *запасы, методология учета, национальные стандарты, международные стандарты, оценка, признание.*

Annotation. *Essential divergences in the accounting of stocks according to national provisions of accounting and International Financial Reporting Standards are investigated and revealed. Distinctions of the concepts and basic provisions concerning the accounting of stocks are analysed. Generalized economic problems caused by these differences.*

Keywords: *inventory, accounting methodology, national standards, international standards, evaluation, recognition.*

Сучасні умови потребують від підприємств постійних змін. Глобалізація – актуальна тема в усьому світі. Наша країна також діє на міжнародному ринку, спостерігається залучення іноземного капіталу в усі галузі виробництва, спроби вступити до міжнародних організацій, реформування економіки. А все це вимагає від керівників українських підприємств адаптувати свою систему обліку відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності.

© Гога І. Г., 2016

Запаси – це одна із таких важливих складових господарювання, без якої виробниче підприємство не зможе функціонувати. Тому питанням уніфікації обліку запасів відповідно до міжнародних стандартів займались такі вчені: Бутинець Ф. Ф., Голов С. Ф., Костюченко В. М., Жолнер І. В. та ін.

Мета роботи – теоретичні засади обґрунтування відмінностей обліку запасів у національній та міжнародній практиці.

Задачі дослідження: аналіз основних визначень і положень відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» (П(С)БО 9) та Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 2 «Запаси» (МСБО 2) та виявлення розбіжностей між ними; встановлення економічних проблем, викликаних цими відмінностями.

Багато підприємств виходять на міжнародні ринки, щоб отримати додатковий прибуток. Облік, не тільки запасів, повинен вестися як щодо вимог національних положень, так і відповідно до міжнародних стандартів. Але у міжнародних стандартах можна знайти як позитивні, так і негативні риси. До позитивних можна віднести:

- складання і подання прозорої управлінської звітності, яка повною мірою відображає всі процеси на підприємстві;
- розуміння звітності, складеної за міжнародними стандартами в усьому світі;
- логіка в усіх положеннях.

Негативним є те, що:

- існує деяка абстрактність міжнародних стандартів;
- відсутність роз'яснень щодо деяких ситуацій;
- різноманітність у методах обліку.

Відповідно до МСБО 2 запаси – це активи, які:

а) утримуються для продажу у звичайному ході бізнесу;

б) перебувають у процесі виробництва для такого продажу або

в) існують у формі основних чи допоміжних матеріалів для споживання у виробничому процесі або при наданні послуг [1].

Що стосується цього ж визначення в П(С)БО 9 [2], то воно майже ідентичне, окрім того, що запаси використовуються ще для споживання в процесі управління підприємством. На думку автора, це уточнення доречне, тому що, як показує практика, запаси можуть використовуватися не тільки для виробництва, бо процес виробництва не охоплює всієї господарської діяльності.

Що стосується положення сфери застосування, то в МСБО 2 не йдеться про капітальні інвестиції. Наприклад, якщо підприємство буде здійснювати капітальний ремонт власними силами, то будівельні матеріали, які є в нього на балансі, також будуть запасами.

Також в МСБО 2 сказано, що запаси оцінюються за найменшою із вартостей: собівартістю або чистою вартістю реалізації. Це пояснюється тим, що принцип обачності відіграє важливу роль у формуванні принципів МСБО, коли в українській практиці він не завжди використовується.

Значні відмінності щодо оцінки запасів в обліку за міжнародними та національними стандартами наведено на рис. 1.

Таким чином, слід зазначити, що між вітчизняними положенням про запаси та міжнародним є чимало спільного, а саме: підходи до визначення поняття «запаси»; методи оцінювання запасів при вибутті; оцінка запасів на дату балансу; терміни, які застосовуються в стандартах; відображення у звітності запасів за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації [3].

Наряду з цим наявні протиріччя сприяють виникненню певних складнощів у роботі підприємств, які працюють за міжнародними стандартами. Так, в МСБО 2 [1] зазначено витрати, які пов'язані з переробкою запасів, а в нашому законодавстві ці витрати зазначені тільки в П(С)БО 16 «Витрати» [4]. Також згідно з МСБО 2 не дозволяється включати до витрат на придбання запасів курсові різниці, в П(С)БО 9 про це нічого не сказано, але в П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» [5] надається інформація, схожа з МСБО 2.

Будь-які відмінності, навіть і незначні на перший погляд, можуть значно викривити фінансовий результат підприємства. Це стосується, насамперед, підприємств, які співпрацюють з іноземними партнерами, оскільки вони працюють на основі міжнародних стандартів. Оскільки міжнародні стандарти позитивно сприйняті і вдало використовуються багатьма країнами, то в нашій країні, на думку автора, треба національні стандарти більш стандартизувати під міжнародні. Це значно полегшить діяльність українських підприємств на міжнародному ринку.

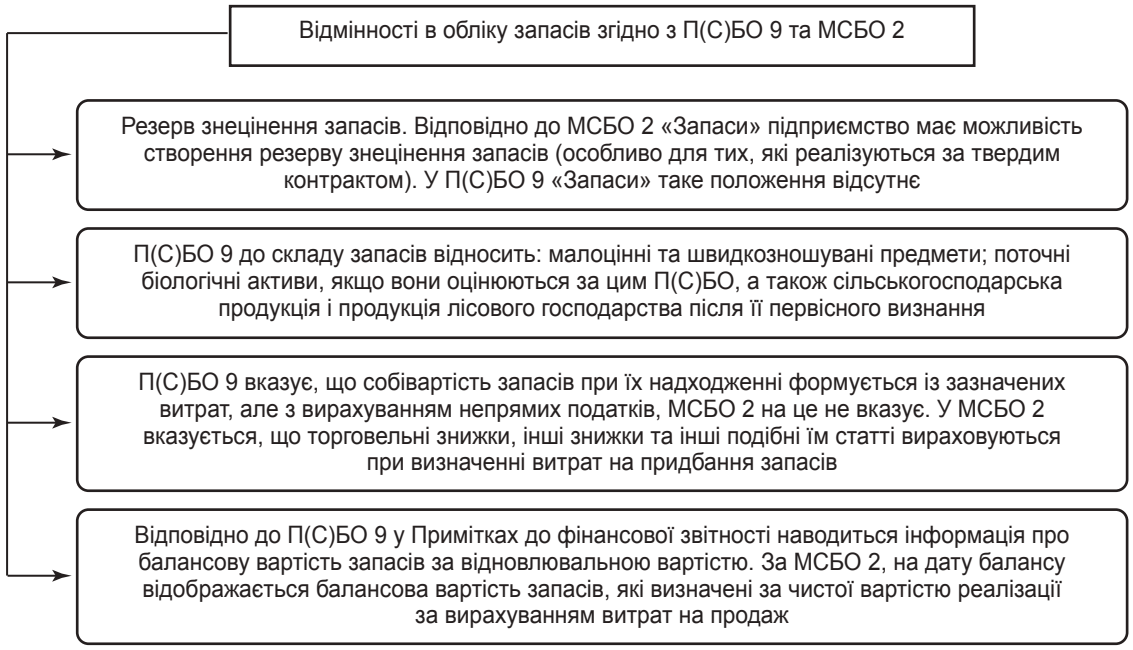

Рис. 1. **Відмінності в обліку запасів між П(С)БО 9 «Запаси» та МСБО 2 «Запаси»**

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Пасенко Н. С.

Література: 1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси»: Міжнародний документ від 01.01.2012 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/929_021. **2.** Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 № 246 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/l-aws/show /z0751-99. **3.** Безверхий К. В. Особливості бухгалтерського обліку за національними та міжнародними стандартами: порівняльний аспект. *Облік і фінанси.* 2014. № 2. С. 8–13. **4.** Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 № 318 // База даних «Законодавство України» /Верховна Рада України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/-laws/show/z0027-00. **5.** Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів»: Наказ Міністерства фінансів України від 10.08.2000 № 193 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show /z0515-00.

ПРОБЛЕМА ОЦІНКИ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ У ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

УДК 657.432

Головніна Д. С.

Студент 3 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто сутність дебіторської заборгованості у зарубіжній системі бухгалтерського обліку. З'ясовано основні проблеми визначення дебіторської заборгованості в зарубіжних країнах. Обґрунтовано аспекти та методичні основи бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості по зарубіжних країнах в цілому.*

Ключові слова: *заборгованість, дебіторська заборгованість, національний досвід, зарубіжний досвід країн, рахунки до сплати, знижки.*

Аннотация. *Рассмотрена сущность дебиторской задолженности в зарубежной системе бухгалтерского учета. Выяснены основные проблемы определения дебиторской задолженности в зарубежных странах. Обоснованы аспекты и методические основы бухгалтерского учета дебиторской задолженности по зарубежным странам в целом.*

Ключевые слова: *задолженность, дебиторская задолженность, национальный опыт, зарубежный опыт стран, счета к оплате, скидки.*

Annotation. *The article considers the nature of receivables in domestic and foreign accounting system. It is found major problems determining receivables in foreign countries. Grounded aspects and methodological basis of accounting receivable in foreign countries as a whole.*

Keywords: *receivable, accounts receivable, national experience, international experience of countries, accounts payable, discounts.*

Якими б видами діяльності не займалися підприємства, на якій би системі оподаткування вони не працювали та якими б не були характеристики самих цих підприємств, одна спільна ознака все ж простежується – в обліку майже кожного суб'єкта господарювання знаходиться місце для дебіторських заборгованостей.

Глобалізація ринків збуту привела до необхідності забезпечення єдиного підходу до визначення й обліку дебіторської заборгованості різних країн.

Дослідженням цієї проблеми займалися як українські вчені – Ф. Бутинець [1], С. Голов [2], Г. Кірейцев [3], та і зарубіжні автори – Є. Брікхем [4], І. Бланк [5] та ін. Проте питання проблеми оцінки дебіторської заборгованості залишається не вирішеним.

Об'єктом дослідження є дебіторська заборгованість у бухгалтерському обліку.

Предметом дослідження є методики обліку дебіторської заборгованості в бухгалтерському обліку.

Мета статті полягає в обґрунтуванні аспектів і методичних основ бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості в системі міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

Дебіторська заборгованість – це заборгованість покупців чи інших контрагентів бізнесу у результаті отримання ними товарів, робіт, послуг на умовах відстрочки платежів.

Здійснення будь-якої господарської операції підприємства пов'язане з розрахунками з іншими підприємствами. Використання різноманітних механізмів розширення клієнтської бази та збільшення обсягів реалізації призводить до зростання обсягу дебіторської заборгованості. Що, в свою чергу, потребує управління дебіторською заборгованістю.

Облік дебіторської заборгованості здійснюється відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності.

В закордонній практиці в балансі правила класифікації дебіторської заборгованості мають рекомендаційний, а не директивний характер.

За очікуваними термінами погашення дебіторська заборгованість поділяється на поточну та непоточну.

Поточна (короткострокова) дебіторська заборгованість виникає, коли підприємство реалізує продукцію в кредит (з відстрочкою платежу). Непоточна дебіторська заборгованість є довгостроковою заборгованістю. В окремих країнах непоточну заборгованість поділяють на середньострокову та довгострокову.

© Головніна Д. С., 2016

Безнадійна дебіторська заборгованість – це поточна дебіторська заборгованість, яка, ймовірно, не буде сплачена. В зарубіжних країн визначення безнадійної дебіторської заборгованості проводиться в індивідуальному порядку.

При розрахунку сумнівної дебіторської заборгованості використовуються два методи.

Метод відсотку від нетто-реалізації допускає, що частка виручки цього року не буде отримана. Для підрахунку сумнівної заборгованості треба множити виручку від реалізації на визначений процент. Цей процент ми отримуємо обчислюючи середній процент втрат за сумнівними боргами в попередніх періодах.

Метод обліку розрахунків за строками оплати полягає у тому, що частка сальдо за рахунками дебіторської заборгованості не буде сплачена. В той же час досвід попередніх років сприяє ранжируванню рахунків до отримання за строками оплати і віднесенню за строками сумнівних боргів визначеної частини заборгованостей з конкретним строком.

Відображення дебіторської заборгованості у фінансовій звітності згідно з Міжнародними стандартами не є обов'язковим у балансі, за винятком резерву сумнівної заборгованості.

За кордоном також поширена практика інвентаризації дебіторської заборгованості аудиторами.

Аналізуючи дебіторську заборгованість у системі міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, дійшли висновку, що в міжнародній системі обліку дебіторська заборгованість визнається як фінансовий актив, який характеризується отриманням грошових коштів від іншого підприємства. Класифікація та оцінка дебіторської заборгованості у міжнародних стандартах чітко не регулюються, всі норми мають рекомендаційний характер.

Наявні методи розрахунку сумнівної дебіторської заборгованості: метод відсотку та метод обліку є зручними для використання, але недосконалими. Тому необхідно і надалі модернізувати систему оцінки дебіторської заборгованості у зарубіжних країнах.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовникова Ю. С.

Література: 1. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник. Житомир: Рута, 2005. 756 с. **2.** Голов С. Ф., Костюченко В. М., Кравченко І. Ю. Фінансовий облік: підручник. Київ: Лібра, 2005. 974 с. **3.** Кірейцев Г. Г. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. Житомир: ЖІТІ, 2001. 432 с. **4.** Брігхем Є. Основи фінансового менеджменту. Київ: Молодь, 1997. 1000 с. **5.** Бланк И. А. Управление активами. Киев: Ника-Центр, Эльга, 2002. 702 с. **6.** Бугай В., Головко Н. Управління дебіторською заборгованістю підприємства. *Держава і регіони.* 2007. № 1. С. 60–63. **7.** Сопко В. В., Бойко О. В., Кучер М. І. Бухгалтерський облік: фінансовий та внутрішньогосподарський. Київ: Фенікс, 2003. 468 с.

ТЕХНОЛОГІЯ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

УДК 336.748.1:339.747

Гончар Ю. В.

Студент 4 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Проаналізовано складові підприємницької інфраструктури та визначено роль малого бізнесу у розвитку підприємництва в Україні. Розглянуто економічну сутність і структуру фінансової звітності*

© Гончар Ю. В., 2016

суб'єкта малого підприємництва; наведено нормативно-інструктивну базу складання фінансової звітності малого підприємства, а також характеристику форм фінансових звітів представників мікробізнесу та методологію їх складання.

Ключові слова: *мале підприємство, фінансова звітність, структура, зміст, технологія складання.*

Аннотация. *Проанализированы составляющие предпринимательской инфраструктуры, определена роль малого бизнеса в развитии предпринимательства в Украине. Рассмотрена экономическая сущность и структура финансовой отчетности субъекта малого предпринимательства; приведена нормативно-инструктивная база составления финансовой отчетности малого предпринимательства, а также характеристика форм финансовых отчетов представителей микробизнеса и методология их составления.*

Ключевые слова: *малое предприятие, финансовая отчетность, структура, содержание, технология составления.*

Annotation. *In the article the constituents of enterprise infrastructure are analysed and the role of small business is certain in development of enterprise in Ukraine. An author is consider economic essence and structure of the financial reporting of small business entity; a normatively-instructional base over of drafting of the financial reporting of small enterprise is brought; description over of forms of financial statements of representatives of small business and methodology of their drafting are brought.*

Keywords: *small enterprise, financial reporting, structure, maintenance, drafting technology.*

Метою діяльності суб'єкта підприємницької діяльності є отримання максимального ефекту його діяльності, який характеризується розміром прибутку. Прибуток як фінансовий результат діяльності підприємства відображає рівень ефективності системи менеджменту суб'єкта економічної діяльності. В свою чергу, управління підприємством являє собою творчий процес його керівництва, який ґрунтується на аналітичній інформації фінансової звітності компанії. Саме тому задля належного обґрунтування управлінських рішень фінансова звітність підприємства має відобразити повну, правдиву, неупереджену інформацію про результати діяльності та фінансове положення компанії та забезпечувати потреби зовнішніх і внутрішніх користувачів, які пов'язані з цим суб'єктом господарювання.

Дослідженню змісту та методології складання фінансової звітності суб'єктів господарювання та представників мікробізнесу присвячено роботи таких учених, як Блінова С. В., Єндовицький Є. О., Рахматулліна Р. Р., Кіслов Д. В., Новодворський В. Д., Сабанін Р. Л., Ласкіна М. В. Але, незважаючи на численність і вагомі наукові здобутки зазначених авторів, до сьогодні залишаються невирішеними питання наукового обґрунтування сутності та структури фінансових звітів суб'єктів малого бізнесу в системі управління та розвитку мікробізнесу в Україні.

Метою цього дослідження є з'ясування сутності, структури та методології складання фінансових звітів суб'єктів малого бізнесу як інформаційного забезпечення їх фінансового менеджменту.

Попереднім етапом дослідження фінансової звітності доцільно визначити роль малого бізнесу у підприємницькій інфраструктурі України в цілому. Кількість діючих в Україні суб'єктів господарювання та їх структуру наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Кількість діючих в Україні суб'єктів господарювання станом на кінець 2015 р., од.*

Рік	Усього	У тому числі:							
		підприємства				фізичні особи-підприємці			
		великі	середні	малі	з них: мікропідприємства	Усього	суб'єкти середнього підприємництва	суб'єкти малого підприємництва	з них: суб'єкти мікропідприємництва
2010	2 183 928	586	20 983	357 241	300 445	1 805 118	355	1 804 763	1 793 243
2011	1 701 620	659	20 753	354 283	295 815	1 325 925	306	1 325 619	1 313 004
2012	1 600 127	698	20 189	344 048	286 461	1 235 192	361	1 234 831	1 224 315
2013	1 722 070	659	18 859	373 809	318 477	1 328 743	351	1 328 392	1 318 703
2014	1 932 161	497	15 906	324 598	278 922	1 591 160	712	1 590 448	1 580 965

* Без урахування результатів діяльності банків, бюджетних установ, тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції

За даними табл. 1 видно, що протягом 2010–2014 рр. кількість діючих середніх і малих підприємств зменшилась. Кількість великих підприємств у період 2010–2012 рр. – зменшилась, а в 2013–2014 рр. – збільшилась. За

останні два роки поступово відбувалося зменшення фізичних осіб – підприємців та зменшення кількості юридичних осіб.

Фінансова звітність являє собою взаємопов'язані дані, котрі визначають фінансове положення компанії та результати її діяльності за відповідний період [1]. Як вже зазначалося вище, фінансова звітність потрібна для того, щоб надавати користувачам інформацію про діяльність підприємства, що звітує. Користувачами є особи, які потребують інформації про компанію та її діяльність для прийняття управлінського рішення: внутрішні (менеджер, керівник підприємства) та зовнішні (постачальники, покупці).

Згідно з П(С)БО суб'єкт малого бізнесу має 2 фінансових звіти – баланс (форма № 1-м) та звіт про фінансові результати (форма № 2-м) [2].

Баланс – звіт, який відображає активи, зобов'язання та власний капітал компанії на відповідну дату.

Активи – засоби, які знаходяться під контролем підприємства в результаті виконаних робіт, через які компанія планує одержати прибуток у майбутньому.

Зобов'язанням є борг компанії, котрий виник у минулому та погашення якого, як очікуються, доведе до зниження її засобів, що уособлюють в собі економічні вигоди [3].

Власний капітал – це різниця між активами компанії та зобов'язанням.

Баланс включає в себе такі розділи, як актив і пасив, які складаються з підрозділів. В активі таких підрозділів – три, а в пасиві цілих п'ять.

Для того щоб скласти баланс, спочатку необхідно обробити первинні документи, а потім скласти журнали та відомості на базі первинних документів. Після цього потрібно провести взаємоперевірку кореспондуючих рахунків у журналах і відомостях і перенести їх у Головну книгу, а за допомогою Головної книги скласти оборотну відомість. Оборотна відомість створена для того, щоб контролювати за операціями в обліку та виводити обороти на кінець звітного періоду. Лише після заповнення оборотної відомості можна переносити дані у Баланс.

Баланс призначений для аналізу його елементів і допомагає зменшити або збільшити відповідну статтю [4].

Звіт про фінансові результати – це документ, у якому зазначаються доходи, витрати та фінансові результати компанії. Малі підприємства використовують спрощену форму звіту про фінансові результати.

Прибуток є основним елементом, який показує ефективність роботи підприємства. Для того щоб отримати прибуток, необхідно, щоб доходи були більше, ніж витрати за звітний період.

Для розрахунку прибутку потрібно розрахувати різницю між доходами від реалізації товарів (без ПДВ) і витратами на них, а саме виробництво та реалізацію.

Доходи та витрати відображаються у той самий час, коли вони відбувалися [5].

У висновку можна сказати, що фінансова звітність – це важлива частина бухгалтерського обліку. Вона допомагає керівництву підприємства контролювати його діяльність і приймати управлінські рішення. Подальше дослідження у сфері фінансової звітності полягає у поліпшенні самих форм фінансових звітів.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Махота А. В.

Література: 1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Указ Президента України від 16.02.1999 № 996-XIV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14. **2.** Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва: Наказ Міністерства фінансів України від 25.02.2000 № 39 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00. **3.** Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 31.03.1999 № 87 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#n17. **4.** Бондар М. І., Верига Ю. А., Орищенко М. М. Звітність підприємства: підручник. Київ: Центр учб. літ., 2015. 570 с. **5.** Левицька С. О. Звітність підприємств: навч. посіб. Рівне: НУВГП, 2008. 200 с.

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ЛІКВІДНОСТІ БАНКУ

УДК 336.71

Горбатенко К. В.

Магістрант 2 року навчання
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Визначено сутність поняття «ліквідність банку», систематизовано основні теоретичні підходи до визначення цього поняття з позиції українських і зарубіжних авторів.*

Ключові слова: *банківська система, ліквідність, ризик ліквідності.*

Аннотация. *Определена сущность понятия «ликвидность банка», систематизированы основные теоретические подходы к определению єтого понятия с позиции зарубежных и украинских авторов.*

Ключевые слова: *банковская система, ликвидность, риск ликвидности.*

Annotation. *The article defines the essence of the concept of «liquidity» and systematized the main theoretical approaches to the determination of its position with foreign and Ukrainian authors.*

Keywords: *banking system, liquidity, liquidity risk.*

Ліквідність банку є одним із основних показників комерційного банку, на який звертає увагу майбутній інвестор і звичайний користувач. Тому розуміння визначення цього поняття останнім часом стає дуже актуальним.

Інформаційну основу та теоретичну базу дослідження за темою статті становлять наукові праці вітчизняних учених, зокрема: Єпіфанова А. О., Школьник І. О. [1], Примостки Л. О., Ребрик Ю. С. [9], Сало І. В. [13]. Проте вивчення питання ліквідності банку дає можливість зазначити, що на сьогодні в науці немає єдиного підходу до визначення цієї категорії, а отже, постає питання аналізу наявних точок зору та формування загального визначення

Метою дослідження є систематизація наявних теоретичних підходів до визначення поняття «ліквідність банку» з огляду на існування широкого кола зацікавлених осіб. У роботі було використано методи порівняння, аналізу й узагальнення.

Термін «ліквідність» (від лат. Liquidus – рідкий) у буквальному розумінні слова характеризує легкість реалізації, продажу, перетворення матеріальних цінностей у грошові активи [3, с. 69].

Загалом «ліквідність» має широкий спектр застосування й використовується в різних сферах економіки та пов'язується з різними об'єктами. Ліквідність використовується як самостійна економічна категорія у поєднанні з іншими поняттями, що відносяться до конкретних об'єктів, зокрема, товарів, цінних паперів і суб'єктів національної економіки – банку, підприємства, ринку, а також для визначення характерних рис діяльності економічних суб'єктів – балансу банку, балансу підприємства тощо [8, с. 111].

На макрорівні виділяють ліквідність банківської системи, яка залежить від ліквідності Національного банку і ліквідності банків першого рівня. В свою чергу, категорія «ліквідність банку» визначається за допомогою ліквідності балансу, а також ліквідності активів і пасивів. Всі вказані категорії тісно пов'язані між собою і розглядаються у взаємозалежності.

Ліквідність банківської системи – це спроможність забезпечити своєчасне виконання всіх боргових зобов'язань перед вкладниками, кредиторами та засновниками банківських установ, можливість залучати в повному обсязі вільні кошти юридичних і фізичних осіб і надавати кредити й інвестувати розвиток економіки країни [6, с. 20].

Аналіз публікацій, присвячених поняттю ліквідності банку, показав, що в економічній літературі залежно від цілей аналізу або досліджень окремі науковці дають різні тлумачення, систематизацію яких подано у табл. 1.

Отже, як видно із табл. 1, у працях А. О. Єпіфанова, Н. Г. Маслак, Г. С. Панової можна зустріти розуміння ліквідності банку як здатності банку купувати грошові кошти у центральному банку за прийнятною ціною. Також при тлумаченні поняття «ліквідність банку» більшість із зазначених авторів розуміють співвідношення сум активів і пасивів з однаковими термінами.

Найчастіше ліквідність банку визначається лише як здатність банку розраховуватись за своїми зобов'язаннями. Але в сучасних умовах ліквідність банків залежить не лише від незбалансованості активів і пасивів, а й від можливості задовольнити потреби клієнтів у кредитуванні.

© Горбатенко К. В., 2016

Таблиця 1

Визначення поняття «ліквідність банку»

Джерело	Визначення
Постанова Правління НБУ від 28.08.2001 № 368 [11]	Здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань, що визначається збалансованістю між строками та сумами погашення розміщених активів і строками й сумами виконання зобов'язань банку, а також строками та сумами інших джерел і напрямів використання коштів (надання кредитів, інші витрати)
А. О. Єпіфанов, Н. Г. Маслак, І. В. Сало [7, с. 62]	1) здатність банку своєчасно виконувати свої зобов'язання, причому не тільки щодо повернення вкладених коштів із виплатою встановленої плати, а й щодо надання кредитів; 2) здатність купувати грошові кошти у Національному (центральному) банку чи банків-кореспондентів за розумною ціною
А. М. Мороз [2, с. 373]	Здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань. Вона визначається збалансованістю між термінами та сумами погашення активів і сумами виконання зобов'язань банку, а також термінами та сумами інших джерел і напрямів використання коштів типу видачі кредитів і понесених витрат
І. В. Сало, О. А. Криклій [12, с. 232]	Здатність банку виконувати свої зобов'язання (у будь-який момент за зобов'язаннями до запитання і відповідно до термінів за терміновими зобов'язаннями), маючи для цього достатню кількість готівки та безготівкових коштів
М. І. Савлук [12, с. 317]	Здатність банку в будь-який момент часу виконувати свої зобов'язання перед вкладниками (фізичними та юридичними особами) в грошовій формі, на першу вимогу та в повній сумі
І. Б. Івасів [8, с. 111]	Спроможність банку виконувати свої зобов'язання, можливість задоволення кредитних заявок, які відповідають його стандартам кредитування
О. І. Лаврушин [4, с. 127]	Одна із узагальнених якісних характеристик діяльності банку, що обумовлює його надійність. Це здатність своєчасно і без втрат виконати свої зобов'язання перед вкладниками та кредиторами
Г. С. Панова [10]	Можливість продавати ліквідні активи, придбавати грошові кошти в Центральному банку і здійснювати емісію акцій, облігацій, депозитних і ощадних сертифікатів, інших боргових інструментів. Ліквідність для банку є його здатністю забезпечувати своєчасне виконання в грошовій формі своїх зобов'язань по пасиву. Ліквідність банку визначається збалансованістю активів і пасивів банку, ступенем відповідності термінів розміщення активів і залучених банком пасивів
Ю. С. Ребрик [9]	Спроможність банку вчасно та з мінімальними витратами розраховуватися за зобов'язаннями, що виникають у процесі його діяльності як фінансового посередника та як суб'єкта господарювання, а також задовольняти наявні та потенційні потреби клієнтів у кредитних ресурсах відповідно до стандартів кредитної політики та вимог законодавства

Найчастіше ліквідність банку визначається лише як здатність банку розраховуватись за своїми зобов'язаннями. Але в сучасних умовах ліквідність банків залежить не лише від незбалансованості активів і пасивів, а й від можливості задовольнити потреби клієнтів у кредитуванні.

Таким чином, на нашу думку, найвлучніше визначення ліквідності банку пропонує І. Б. Івасів, який розглядає ліквідність банку як його спроможність виконувати свої зобов'язання, що має бути доповнене вимогою задовольняти кредитні заявки клієнтів, котрі відповідають його стандартам кредитування [8, с. 111].

Отже, розглянувши сутність поняття «ліквідність», зазначимо таке його визначення: ліквідність – це стан фінансової установи, який досягається за рахунок постійного балансу між зовнішніми та внутрішніми факторами з метою урахування побажань стейкхолдерів і виконання своїх зобов'язань не тільки на поточний момент, а і на перспективу, що дозволить виконати функції посередництва на макрорівні та забезпечити стабільність банківської системи на макрорівні.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Медведєва І. Б.

Література: 1. Базель II: проблеми та перспективи використання в національних банківських системах: монографія/за ред. А. О. Єпіфанова, І. О. Школьник. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2011. 261 с. **2.** Банківські операції: підручник/за ред. А. М. Мороза. Київ: КНЕУ, 2000. 383 с. **3.** Банківські операції: підручник/за ред. В. І. Міщенка. Київ: Знання, 2006. 727 с. **4.** Банковское дело: учебник/под ред. О. И. Лаврушина. М.: Финансы и статистика, 1998. 573 с. **5.** Вступ до банківської справи: навч. посіб./під ред. М. І. Савлук. Київ: Лібра, 1998. 342 с. **6.** Галицька Е., Висоцька Л. Удосконалення системи показників ліквідності комерційних банків. *Банківська справа.* 2002. № 2. С. 19–25. **7.** Єпіфанов А., Маслак Г., Сало І. Операції комерційних банків: навч. посіб. Суми: Університет. кн., 2007. 522 с. **8.** Івасів І. Б. Ліквідність банку в умовах маркетингоорієнтованого менеджменту. *Фінанси України.* 2003. № 1. С. 109–116. **9.** Ребрик Ю. С. Антикризове управління ліквідністю банку: автореф. дис. … канд. екон. наук: 00.08.00. Суми, 2012. 24 с. **10.** Панова Г. С. Кредитная политика коммерческого банка. М.: ДИС, 1997. 464 с. **11.** Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні: постанова Національного

банку України від 28.08.2001 № 368 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01. **12.** Савлук М. І. Вступ до банківської справи. Київ: Лібра, 2006. 344 с. **13.** Сало І. В., Криклій О. А. Фінансовий менеджмент банку: навч. посіб. Суми: Університет. кн., 2007. 313 с. **14.** Щибиволок З. Аналіз ліквідності. *Банківська справа.* 2000. № 5. С. 33–37.

УЗАГАЛЬНЕННЯ ПІДХОДІВ ДО МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ РИЗИКОМ ЛІКВІДНОСТІ БАНКУ

УДК 336.71

Горбатенко К. В.

Магістрант 2 року навчання
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Узагальнено основні підходи до методичного забезпечення процесу управління ризиком ліквідності банку. Розглянуто положення коефіцієнтного аналізу ліквідності банку, динамічного GAP-аналізу, VaR-аналіз і стрес-тестування ризику ліквідності банку.*

Ключові слова: *банківська система, ліквідність, ризик ліквідності, управління ризиком ліквідності.*

Аннотация. *Обобщены основные подходы к методическому обеспечению процесса управления риском ликвидности банка. Рассмотрены положения коэффициентного анализа ликвидности банка, динамического GAP-анализа, VaR-анализ и стресс-тестирование риска ликвидности банка.*

Ключевые слова: *банковская система, ликвидность, риск ликвидности, управление риском ликвидности.*

Annotation. *This article summarizes the main approaches to the methodological support of the process of liquidity risk management of the bank. Considered ratio analysis liquidity position of the bank, the dynamic GAP-analizy, VaR analysis-and-stpes testyvannya pyzyky bank's liquidity.*

Keywords: *banking system, liquidity, liquidity risk, liquidity risk management.*

Ризик ліквідності є одним із основних видів фінансового ризику комерційних банків. Важливість оцінки й управління ризиком ліквідності останніми роками значно зросла. Насамперед це пов'язано з процесом глобалізації світової економіки, наслідком чого стало формування світової фінансової системи, стабілізуючим елементом якої є достатня ліквідність комерційних банків.

На сьогодні завдання методичного забезпечення управління ризиком ліквідності банку досліджують такі науковці, як: О. Криклій, І. Сало [6], Т. Ковальчук [3], Г. Карчева [2], В. Крилова [1], В. Стельмах, В. Міщенко [6], Ю. Ребрик [3], В. Савостьянов [5]. Проте залишається актуальним пошук ефективних методів управління ризиком ліквідності комерційних банків в Україні [2].

Метою роботи є узагальнення основні підходів до методичного забезпечення процесу управління ризиком ліквідності банку.

Практика виробила низку методів управління ліквідністю. Вони засновані на управлінні активами, пасивами або і тими, й іншими одночасно.

Найдавніший спосіб забезпечення потреб банку в ліквідних коштах відомий як управління ліквідністю через управління активами. Ця стратегія вимагає накопичення ліквідних коштів у вигляді ліквідних активів, насампе-

© Горбатенко К. В., 2016

ред коштів і цінних паперів, що швидко реалізовуються. Коли виникає потреба в ліквідних коштах, вибіркові активи продаються доти, поки не буде задоволено попит на наявні кошти. Таку стратегію управління ліквідністю часто називають трансформацією активів, оскільки ліквідні кошти надходять за рахунок перетворення негрошових активів у наявні кошти.

Для аналізу ліквідності банку застосовується: горизонтальний, вертикальний, порівняльний, коефіцієнтний і факторний аналіз.

Горизонтальний аналіз – аналіз, який використовується для визначення відхилення фактичних значень показників від базових. Розраховуються темпи зростання (приросту) окремих показників за кілька періодів і визначаються загальні тенденції їх зміни (або тренду) [4, с. 327].

Вертикальний аналіз передбачає аналіз структури об'єкта дослідження. Цей аналіз тісно пов'язаний із факторним аналізом, оскільки визначається вплив структурних елементів на загальний рівень показника через порівняння його до і після дії окремих факторів і тенденцій.

Для аналізу ліквідності банку в стабільних умовах функціонування також застосовується порівняльний аналіз, який передбачає зіставлення об'єкта дослідження з уже наявними тенденціями з метою визначення спільних ознак чи розбіжностей за основними параметрами аналізу [4, с. 326].

За коефіцієнтним аналізом розраховуються показники, які безпосередньо визначають ліквідність банку з точки зору запасу. Виділяють зовнішні (нормативи ліквідності, виконання яких контролюється НБУ) та внутрішні коефіцієнти ліквідності (сукупність значень відносних показників, що визначають мінімально допустимий рівень ліквідності банку) [3, с. 327]. Як правило, визначається один (або декілька) основний коефіцієнт для оцінки ліквідності. Інші слугують додатковими (допоміжними), які допомагають детальніше дослідити той чи інший аспект оцінки ліквідності [1, с. 25].

Доцільність факторного аналізу ліквідності ґрунтується на необхідності глибшого вивчення процесів, що впливають на дохідність банку. Оскільки основним завданням аналізу ліквідності є вивчення здатності банку виконувати свої короткострокові зобов'язання, при реалізації факторного аналізу в переважній більшості моделей використовують показник миттєвої ліквідності (Quick) – так званий «лакмусовий папірець», що розраховується за формулою:

$$Quick = CUR - DI/DP \times SP, \quad (1)$$

де *CUR* – показник поточної ліквідності (Current Ratio);

DI – період оборотності запасів, днів (Days of Inventory);

DP – період погашення кредиторської заборгованості, днів (Days of Payables);

SP – частка кредиторської заборгованості в короткострокових пасивах (Share of Accounts Payable in Current Liabilities).

При цьому доцільними є три основні напрями факторного аналізу ліквідності: оцінка ліквідності оборотних активів; аналіз джерел фінансування оборотних коштів; оцінка оборотності основних компонентів робочого капіталу [7, с. 25].

Згідно з Інструкцією про порядок регулювання діяльності банків в Україні банківська діяльність піддається ризику ліквідності – ризику недостатності надходжень грошових коштів для покриття їх відтоку, тобто ризику того, що банк не зможе розрахуватися в строк за власними зобов'язаннями у зв'язку з неможливістю за певних умов швидкої конверсії фінансових активів у платіжні засоби без суттєвих втрат [7].

Для оцінки ризику ліквідності застосовується GAP-аналіз, VaR-аналіз та стрес-тестування.

GAP-аналіз концентрує увагу на незбіганні активів і пасивів банку за обсягами та строками погашення на окремих часових інтервалах. Розробляється з метою проведення оцінки потреби в залученні додаткових коштів для зменшення ризику ліквідності. Передбачається побудова таблиці, в якій активи та пасиви групуються за строками погашення. Розраховується розрив між активами та пасивами (GAP) за кожним часовим інтервалом.

Для кількісного аналізу ліквідності банку встановлюються такі показники: GAP абсолютний як різниця між активами та пасивами за конкретним строком погашення, GAP кумулятивний – різниця між активами та пасивами зростаючим підсумком за визначеними строками. Ці показники мають інформаційний характер і використовуються для порівняння в динаміці. Відповідно до кількісних GAP-показників оцінюється достатність коштів для проведення активних операцій банку: у випадку якщо активи перевищують пасиви, спостерігається позитивний розрив, що свідчить про надлишкову ліквідність. В іншому випадку буде мати місце дефіцит ліквідності [4, с. 327].

Найкраща практика свідчить про доцільність застосування динамічного GAP-аналізу на противагу статичному. Тобто здійснюється порівняння вхідного та вихідного грошових потоків банку та визначення розриву ліквідності у кожному із періодів прогнозування за допомогою динамічного GAPу (рис. 1).

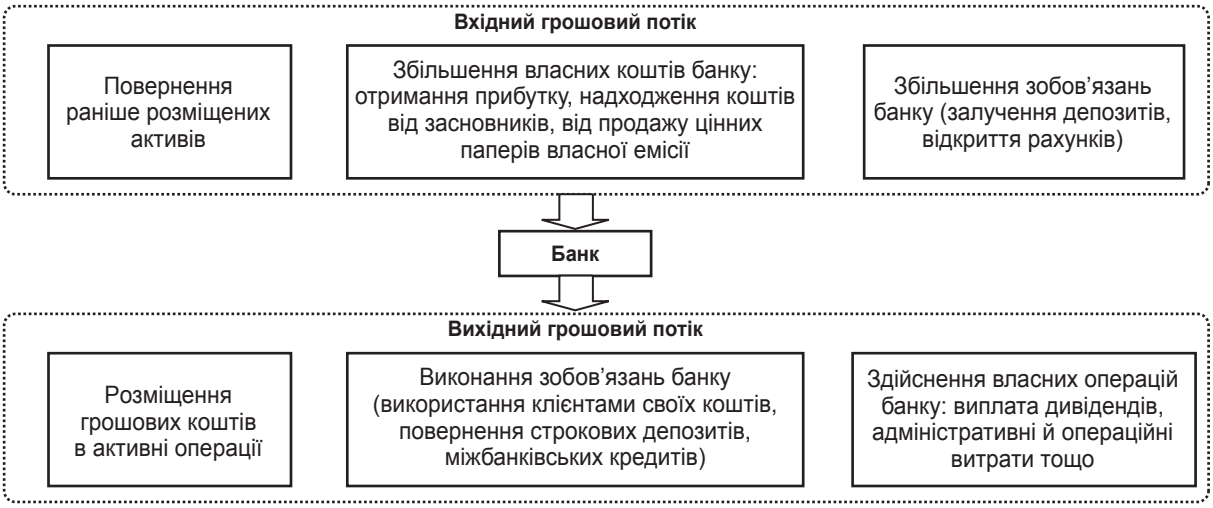

Рис. 1. **Схема вхідного та вихідного грошового потоку банку**

Допоміжним інструментом оцінки ризику ліквідності є VaR-аналіз. Value at Risk (*VaR*) – вартість під ризиком – це виражений у грошових одиницях розмір втрат (збитків), які не перевищать очікувані в цьому періоді часу втрати (збитки) із заданою ймовірністю. Тобто це сума, вище якої банк не зазнає втрат (збитків), у вигляді недоотриманого доходу або збитків від залучення дорогих ресурсів [2, с. 60].

У випадку негативного розриву передбачається залучення коштів на міжбанківському ринку. У випадку позитивного розриву передбачається розміщення надлишку коштів на міжбанківському ринку. VaR можна розрахувати за формулою:

$$VaRi = Z \times [+/-GAPi] \times Ti \times p/365, \quad (2)$$

де Z – рівень квантилю, що відповідає обраному рівню довіри;

$[+/- GAPi]$ – розрив між активами та пасивами на і-інтервалі оцінки;

Ti – половина строкового діапазону на і-інтервалі оцінки;

p – прогнозна відсоткова ставка на ринку.

Загальний *VaR* розраховується за формулою кореня квадратного суми квадратів *VaR* усіх строкових діапазонів. *VaR*-аналіз є ефективним лише за стабільних умов, оскільки не враховує оцінку потенційних втрат, що можуть бути понесені банком у випадку реалізації екстраординарних подій з імовірністю настання, що не включається в діапазон ймовірностей за нормальним законом розподілу [4, с. 327].

Отже, у кризових умовах доцільно застосовувати стрес-тестування, що враховує визначений недолік. У загальному вигляді механізм проведення стрес-тестування передбачає:

– виявлення факторів ризику, які можуть негативно вплинути на діяльність банку;

– побудову сценаріїв на основі визначення послідовності виникнення негативних подій ірівня впливу на фінансовий стан банку;

– визначення методики, яка б змогла оцінити наслідки впливу факторів ризику та кількісний розрахунок негативних наслідків;

– інтерпретацію результатів і внесення певних коректив у діяльність банку [5, с. 147].

Стрес-тестування ризику ліквідності може здійснюватися на основі оцінки чутливості зміни вартості портфеля банку в результаті дії певних шокових факторів, зокрема, значний відтік депозитних ресурсів, закриття доступу до міжбанківських кредитів тощо. Гіпотетичні й історичні сценарії можуть застосовуватися у контексті проведення GAP-аналізу з метою визначення ризику ліквідності в кризових умовах. Стрес-тестування за методом аналізу максимальних збитків передбачає оцінку втрати у випадку покриття розривів ліквідності на невигідних з точки зору вартості умовах [3, с. 328].

Отже, аналіз ліквідності банку складається з певних етапів. Також виділяють різні види аналізу: попередній, поточний, підсумковий, перспективний; стратегічний, тактичний і оперативний; комплексний і тематичний.

Серед методів аналізу ліквідності необхідно виділити горизонтальний, вертикальний, порівняльний, коефіцієнтний і факторний аналіз. При цьому також виділяють методи оцінки ризику ліквідності: GAP-аналіз,

VaR-аналіз і стрес-тестування. Кожен з цих методів має свої специфічні риси, етапи, завдання, тому важливим є комплексне застосування цих методів.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Медведєва І. Б.

Література: 1. Ковальчук Т. Т., Коваль Н. М. Ліквідність комерційних банків: навч. посіб. Київ: Знання, 2006. 120 с. **2.** Карчева Г. Т. Використання VAR-методології для оцінки ризику ліквідності банків. *Вісник Української академії банківської справи.* 2008. № 1. С. 59–64. **3.** Ребрик Ю. С. Аналіз ліквідності банку в умовах нестабільності фінансових ринків. *Економічний аналіз.* 2010. № 5. С. 326–328. **4.** Савостьянов В. Управління ліквідністю комерційних банків. *Фінансовий ринок України.* 2011. № 2. С. 23–27. **5.** Сало І. В., Криклій О. А. Фінансовий менеджмент банку: навч. посіб. Суми: Університет. кн., 2007. 313 с. **6.** Стельмах В. С., Міщенко В. І. Ліквідність банку: окремі аспекти управління та світовий досвід регулювання і нагляду. Київ: НБУ, 2008. 286 с.

МЕТОДЫ КАЛЬКУЛИРОВАНИЯ СЕБЕСТОИМОСТИ В ОТЕЧЕСТВЕННОЙ И ЗАРУБЕЖНОЙ ПРАКТИКЕ

УДК 657.47.01

Горковенко М. Г.

Студент 3 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрена сущность калькулирования себестоимости. Проведен анализ основных методов калькулирования себестоимости продукции, рассмотрены их основные характеристики. Проанализировано применение методов калькулирования себестоимости продукции в некоторых странах.*

Ключевые слова: *калькулирование, себестоимость, учет затрат, метод, цена.*

Анотація. *Розглянуто сутність калькулювання собівартості. Проведено аналіз основних методів калькулювання собівартості продукції, розглянуто їх основні характеристики. Проаналізовано застосування методів калькулювання собівартості продукції у деяких країнах.*

Ключові слова: *калькулювання, собівартість, облік витрат, метод, ціна.*

Annotation. *The essence of calculation of cost has been considered in the article. The basic methods of calculation of production costs have been analyzed, the main characteristics and differences between them have been considered. It was analyzed the usage of different methods of calculation in some countries.*

Keywords: *calculation, production costs, cost accounting, method, price.*

Эффективность работы любого предприятия во многом зависит от хорошо налаженной системы управления, учета и контроля. При этом себестоимость продукции следует рассматривать как важнейший показатель деятельности экономического субъекта, который напрямую влияет на получаемый им итоговый финансовый результат.

Способ определения себестоимости продукции носит название калькулирования (от лат. «calculation» – счет, подсчет). Конечным результатом калькулирования является составление калькуляций.

Впервые об учете затрат и калькулировании себестоимости заговорили в XVIII веке. Представитель французской бухгалтерской школы – Жан-Густав Курсель-Сенель разработал учения об учете затрат и калькуляции

© Горковенко М. Г., 2016

себестоимости. Он утверждал, что учет затрат ведется ради определения себестоимости [1]. Кроме того, вопросы калькулирования себестоимости изучаются многими учеными и в наши дни, среди них: Атамас П., Нападовська Л., Бутинець Ф., Маренич Т., Бегун С., Сльозко Т. и др.

Цель статьи – определить сущность понятия «калькулирование себестоимости», проанализировать основные методы и применение этих методов в различных странах. Предмет исследования – методы калькулирования себестоимости в различных странах. Объект исследования – основные характеристики и отличия в методах калькулирования себестоимости в различных странах.

Современная практика управления производством определяет новые требования к информации об издержках, а следовательно, и к показателю себестоимости продукции, который является количественным и качественным показателем отражения результатов хозяйственной деятельности, а также и имеющихся резервов [2].

В современном понимании метод исчисления себестоимости – совокупность приемов организации документирования и отражения производственных затрат, обеспечивающих определение фактической себестоимости продукции и необходимую информацию для контроля за процессом формирования себестоимости продукции [3].

В настоящее время существует множество методов калькулирования себестоимости. Все они были исследованы автором на основе литературных источников и основные из них представлены в табл. 1. Основная часть из описанных методов исчисления себестоимости относится к XX в. – началу XXI в. и обусловлена возросшими темпами развития бухгалтерской отрасли науки, которые, в свою очередь, определяются потребностями управления хозяйствующими субъектами. Традиционные» методы подразумевают в своей основе учет фактических, т.е. уже осуществленных, понесенных затрат [4].

Таблица 1

Характеристика отдельных методов калькулирования себестоимости продукции [3; 5; 7]

Методы	Сущность метода
1	2
Нормативный	Предусматривает создание системы действующих прогрессивных норм и нормативов и на ее основе – калькуляции нормативной себестоимости продукции (работ, услуг)
Позаказный	При данном методе объектом учета и калькулирования является отдельный производственный заказ, выдаваемый на заранее определенное количество продукции (изделий), объем работ и услуг
Попередельный	Данный метод учета затрат на производство применяется в массовых производствах. При этом методе учета затраты на производство продукции учитываются по цехам (переделам, фазам, стадиям) и калькуляционным статьям
Бесполуфабрикатный	Себестоимость рассчитывается без отражения в системном учете себестоимости полуфабрикатов своего производства, или полуфабрикатный вариант – с отражением себестоимости в системе счетов бухгалтерского учета при передаче полуфабрикатов своего производства из одного подразделения в другое
Пооперационный	Используется на производствах с массовым типом организации процесса. Затраты распределяются по единицам продукции, прошедшим эту операцию пропорционально средней величине добавочных затрат, затраты на основные материалы распределяются между готовой продукцией аналогично позаказному методу
Калькулирование себестоимости по прямым затратым	Заключается в калькулировании неполной себестоимости. На себестоимость продукции относятся только переменные расходы, накладные затраты в себестоимость продукции не включаются, а размещаются общей суммой из выручки в том периоде, когда они возникли
Калькулирование полной себестоимости	Его суть заключается в том, что прямые затраты непосредственно относят на себестоимость, а косвенные – пропорционально выбранной базе распределения
Директ-костинг	Прямые издержки обобщают по видам готовых изделий, косвенные же собирают на отдельном счете и относят на общие финансовые результаты того отчетного периода, в котором они возникли
Стандарт-костинг (standart costing)	Система учета затрат и калькуляции себестоимости с использованием нормативных затрат
Система Just in time (точно в срок)	Данный метод заключается в том, что во время производственного процесса необходимые детали оказываются на производственной линии точно в тот момент, когда это нужно, и в строго необходимом количестве
Activity Based Costing (дифференцированный метод учета)	Затраты учитывают по работам. Согласно методике определяется полный перечень и последовательность выполнения операций с одновременным расчетом потребности ресурсов для каждой операции
ФСА (функционально-стоимостный анализ)	Представляет собой анализ затрат на выполнение изделием его функций. Все объекты рассматриваются как совокупность функций, которую они должны выполнять
Target Costing (целевая стоимость)	Прежде всего определяется цена единицы продукции (товара, работы или услуги), которую планирует выпускать организация, а не себестоимость, как при традиционном подходе. При этом цена устанавливается с учётом двух факторов: конкурентоспособности и прибыльности
Kaizen costing (усовершенствование маленькими шагами)	Сущность заключается в постепенном снижение затрат на этапе производства продукции, в результате которого достигается необходимый уровень себестоимости и обеспечивается прибыльность производства

Окончание табл. 1

1	2
Benchmarking (метод сравнения с лучшими показателями конкурентов)	Выявление отставаний по ключевым позициям при выпуске продукции предприятия в сравнении с лучшими аналогами, доступными на рынке
Life Cycle Costing – LCC (концепция управления затратами жизненного цикла)	Определение стоимости полного жизненного цикла изделия: от проектирования до снятия с производства

С точки зрения управления себестоимостью продукции данные методы проявляют несостоятельность, поскольку при их применении отсутствует эффективное управление затратами. Под эффективным управлением затратами мы понимаем планирование и контроль затрат на всех стадиях производственного процесса, недопущение излишних затрат, выявление «узких мест» и резервов снижения затрат в целях формирования достоверных показателей деятельности предприятия [8].

Предпосылки возникновения современных методов учета затрат и калькулирования себестоимости связаны с трудами швейцарского ученого Иогана Фридриха Шера (1846–1924). Рассматривая порядок учета затрат, И. Ф. Шер обратил внимание на то, что множество фабричных производств можно свести к трем: 1) однопродуктовые однопередельные; 2) однопродуктовые многопередельные; 3) производства с параллельным циклом и последующей сборкой [1].

Применение методов калькулирования себестоимости продукции в некоторых странах приведено в табл. 2 [9].

Таблица 2

Применение методов калькулирования себестоимости продукции в некоторых странах

Метод	Украина	Беларусь	Казахстан	США	Англия	Германия	Япония
Нормативный	++	++	++	--	--	--	--
Позаказный	++	++	++	--	--	--	--
Попередельный метод	++	++	++	--	--	--	--
Бесполуфабрикатный	++	++	++	--	--	--	--
Пооперационный	++	++	++	--	--	--	--
Калькулирование себестоимости по прямым затратым	++	++	++	--	--	--	--
Калькулирование полной себестоимости	++	++	++	--	--	--	--
Стандарт-костинг (standart costing)	--	--	--	++	++	++	++
Директ-костинг	--	--	--	++	++	++	++
Система Just in time (точно в срок)	--	--	--	++	++	++	++
Activity Based Costing (дифференцированный метод учета)	--	--	--	++	++	++	++
ФСА (функционально-стоимостный анализ)	--	--	--	++	++	++	++
Target Costing (целевая стоимость)	--	--	--	++	++	++	++
Kaizen costing (усовершенствование маленькими шагами)	--	--	--	++	++	++	++
Benchmarking(метод сравнения с лучшими показателями конкурентов)	--	--	--	++	++	++	++
Life Cycle Costing – LCC (концепция управления затратами жизненного цикла)	--	--	--	++	++	++	++

Несмотря на многообразие методов калькулирования себестоимости, в них можно найти общие черты. Например, в нормативном методе и методе стандарт-костинг исчисление себестоимости производится на основании предварительно рассчитанных нормативов. Также нормирование затрат подразумевается при примене-

нии дифференцированного метода учета и методе функционально-стоимостного анализа. Вышеперечисленные основные методы учета затрат и калькулирования себестоимости продукции используются в данный момент на предприятиях различных отраслей во всем мире. Нужно отметить, что современные методы калькулирования себестоимости редко востребованы в практике управленческого учета нашей страны, поскольку экономика имеет сырьевую направленность. Применение той или иной системы учета затрат и калькулирования себестоимости зависит от особенностей отрасли, в которой осуществляется деятельность предприятия. Также при выборе метода учета затрат и калькулирования себестоимости следует руководствоваться задачами, поставленными перед управленческим учетом в конкретной организации.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Часовникова Ю. С.

Литература: 1. Соколов Я. В. История бухгалтерского учета. М.: Финансы и статистика, 2003. 270 с. **2.** Мизиковский И. Е. Генезис управленческого учёта на отечественных предприятиях. М.: Экономист, 2006. 199 с. **3.** Атамас П. Й. Управлінський облік: навч. посіб. Київ: Центр учб. літ., 2009. 440 с. **4.** Голов С. Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку: монографія. Київ: ЦУЛ, 2007. 522 с. **5.** Нападовська Л. В. Управлінський облік: [монографія]. Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2000. 450 с. **6.** Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський управлінський облік: підручник/за ред. Ф. Ф.Бутинця. Житомир: Рута, 2005. 480 с. **7.** Маренич Т. Методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції. *Бухгалтерський облік і аудит.* 2006. № 12. С. 19–25. **8.** Бегун С. І., Ковтун Н. В. Калькулювання собівартості продукції: порівняльний аналіз підходів до визначення економічного змісту. *Молодий вчений.* 2014. № 6. С. 79–83. **9.** Сльозко Т. Собівартість у постіндустріальній економіці: погляд бухгалтера. *Економіка України.* 2010. № 9 (586). С. 60–67.

ФОРМУВАННЯ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ ЗАСОБІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

УДК 330.123.7:631.11

Горяник О. В.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто питання формування та ефективність використання оборотних засобів сільськогосподарських підприємств. Проаналізовано сучасний стан сільськогосподарських підприємств стосовно забезпеченості оборотними засобами. Визначено основні заходи з управління дебіторською заборгованістю і прискорення отримання грошових засобів. Виявлено шляхи оптимізації управління оборотними засобами, які виходять із доцільності удосконалення їх структури, механізму нормування оборотних засобів.*

Ключові слова: *оборотні засоби, активи, нормування оборотних засобів, авансована вартість, рентабельність, економічний ефект.*

Аннотация. *Рассмотрены вопросы формирования и эффективность использования оборотных средств сельскохозяйственных предприятий. Проанализировано современное состояние сельскохозяйственных предприятий по обеспеченности оборотными средствами. Определены основные мероприятия по управлению дебиторской задолженностью и ускорению получения денежных средств. Выявлены пути оптимизации управления оборотными средствами, которые исходят из целесообразности совершенствования их структуры, механизма нормирования оборотных средств.*

© Горяник О. В., 2016

Ключевые слова: *оборотные средства, активы, нормирование оборотных средств, авансированная стоимость, рентабельность, экономический эффект.*

Annotation. *The problems of development and efficiency of working capital of agricultural enterprises. The current state of agricultural enterprises in relation to provision of working capital. The main activities of accounts receivable management and accelerate the receipt of funds. The ways to optimize the management of working capital arising from feasibility to improve their structure, mechanism of rationing working capital.*

Keywords: *working capital, assets, working capital rationing, pre-paid costs, profitability, economic effect.*

В сучасних умовах ринкової економіки, для того щоб ефективно розвиватися у конкретній галузі виробництва, економічному суб'єкту необхідно використати відповідне управління ресурсами, які знаходяться під його контролем, а також управління оборотними засобами. Використання оборотних засобів підприємством характеризує кінцевий результат його господарчої діяльності, тобто це виявляє внесок певного господарчого суб'єкта в економіку країни. Зокрема, накоплення запасів, нераціональна структура оборотних засобів призводить до зростання інфляції витрат. Слід зазначити, що відсутність або недостатність оборотного капіталу уповільнює промислове зростання, а така тенденція тягне за собою утримання темпів зростання економіки України. Все вищесказане підтверджує необхідність підвищеної уваги до проблеми керування оборотними засобами на всіх рівнях – від народного господарства в цілому до кожного конкретного підприємства.

Необхідно зазначити, що галузь сільськогосподарського виробництва не має права існувати без оборотних засобів. Пояснюється це тим, що саме оборотні засоби є найважливішою частиною діяльності будь-якого підприємства, і сільськогосподарське підприємство не є виключенням. У зв'язку з цим важливого значення набуває дослідження проблем, які тісно пов'язані зі збільшенням використання оборотного капіталу підприємства, оскільки рух вартості ресурсів стає можливим лише завдяки обслуговуванню цих процесів оборотними засобами.

Питанням формування та ефективності використання оборотних засобів у сільськогосподарських підприємствах займалися такі вчені-дослідники: В. Г. Андрійчук, Г. Ф. Білоусенко, В. І. Власов, М. Я. Дем'яненко, В. П. Дяченко, М. Ю. Коденська, М. Ф. Кропивко, Н. С. Лисиціан, М. Й. Малік та ін.

Слід зазначити, що на сьогодні проблеми діяльності оборотних засобів сільськогосподарських підприємств ще не повною мірою досліджені. У зв'язку з цим виникає необхідність подальшого дослідження й функціонування діяльності сільськогосподарських підприємств. Саме вдосконалення процесів формування й збільшення ефективності використання оборотних засобів сільськогосподарських підприємств зумовило актуальність обраної теми дослідження.

Перед тим, як почати свою виробничу та господарську діяльність, кожне підприємство повинно мати грошові ресурси. Саме завдяки ним підприємство має здатність закуповувати на ринку або в інших джерелах матеріали, сировину, сплачує всі надані рахунки за використання енергії та інших послуг, здійснює оплату заробітної плати своїм робітникам тощо. Все вищесказане має назву «оборотні засоби підприємства».

Що стосується оборотних засобів, то слід зазначити, що вони є гарантом ліквідності підприємства, формують собою собівартість продукції, оскільки здійснюють безперервний кругообіг у процесі господарської діяльності, при цьому змінюючи свою форму з товарної в грошову і навпаки.

Стосовно характерної особливості оборотних засобів саме сільськогосподарських підприємств необхідно зазначити, що вона тісно пов'язана з характером виробництва тією чи іншої галузі. Існують ряд чинників, що призводять до зменшення кількості оборотів на підприємстві, це, в першу чергу, розрив періодів інвестування засобів та отримання продукції, і зрештою доходів. З настанням таких умов сільськогосподарські підприємства потребують грошових ресурсів. Саме тоді вони закуповують матеріали для виробництва, здійснюють належні умови для праці, оплачують працю та інші послуги. Але при низькому рівні забезпеченості обіговими засобами виробнича діяльність не підтримується належним чином. У зв'язку з цим відбувається збій у виробництві, що тягне за собою погіршення фінансового стану, низький прибуток та неефективність вкладення засобів [1].

Як і будь-яка економічна категорія, сутність оборотних засобів виражається саме в його головних функціях. Дослідження зовнішньоторговельного обороту вартості в процесі відтворення, а також роль оборотних засобів у цьому процесі дають змогу виділити дві його економічні функції [2]:

- забезпечення безперервності процесу виробництва та реалізації;
- економічний вплив на цей процес.

Сутність першої функції полягає в тому, що оборотні засоби сільськогосподарського підприємства забезпечують безперервність процесу виробництва та реалізації продукції, а безперервність обороту самих оборотних засобів забезпечується через фінансово-кредитний механізм.

Сутність другої функції полягає в тому, що оборотні засоби сільськогосподарського виробництва мають значний економічний вплив на цей процес. Але не тільки на наявність у підприємства оборотних засобів, а й на те, яким чином вони сформовані.

У зв'язку з тим, що рух обороту активів є нерівномірним, його внутрішня структура і загальні розміри будуть значно відрізнятися від періоду до періоду. Згідно з цим необхідно проаналізувати ті головні чинники, які визначають середні розміри окремих складових оборотних засобів за звітний період. Зазначено, що структура й обсяг оборотних засобів визначаються насамперед природою господарських операцій [3].

Як вже зазначалось вище, управління підприємством більшою мірою залежить від безперервного процесу, який утворюється за допомогою функцій менеджменту. У його складі виділяють планування, організацію, координацію, мотивацію і контроль. Ці функції, тобто конкретний вид управлінської діяльності, послідовно складаються із збору, систематизації, передачі, зберігання інформації, вироблення і прийняття рішення, а також приведення в дію і контролю за виконанням рішень.

Загалом головною метою управління оборотними засобами сільськогосподарського підприємства є спрямування максимізації прибутку на рентабельність при забезпеченні стійкої і достатньої платоспроможності підприємства. А для забезпечення стійкої платоспроможності в кожному підприємстві повинна знаходитися на рахунках певна суму коштів, фактично вилучена з обігу і необхідна для поточних платежів. Частина коштів повинна бути розміщена у вигляді високоліквідних активів. Таким чином, важливим завданням в частині управління обіговими коштами підприємства є забезпечення оптимального співвідношення між платоспроможністю і рентабельністю шляхом підтримки відповідних розмірів і структури оборотних коштів. Необхідно також підтримувати оптимальне співвідношення власних і позикових джерел оборотних коштів, оскільки від цього безпосередньо залежать фінансова стійкість і незалежність підприємства [4].

З економічної точки зору важливе значення мають коефіцієнти оборотності виробничих запасів, грошових коштів, цінних паперів, дебіторської заборгованості. Їх функції полягають в тому, щоб слугувати вихідними даними для розрахунку ефективності використання оборотних засобів сільськогосподарського підприємства.

Таким чином, запропоновано заходи з управління дебіторською заборгованістю і прискорення отримання грошових засобів [5]:

– контроль за станом розрахунків за простроченими заборгованостями. Оскільки в умовах інфляції будь-яка відстрочка платежу призводить до того, що підприємства отримують лише частину вартості виконаних робіт, необхідно контролювати стан розрахунків. У зв'язку з цим необхідно розширити систему авансових платежів;

– нагляд за співвідношенням дебіторської і кредиторської заборгованості. Значне перевищення дебіторської заборгованості створює загрозу фінансовій стійкості підприємств і робить необхідним залучення додаткових джерел фінансування;

– забезпечення часткової або повної передоплати за продукцію, що користується великим попитом на ринку.

Таким чином, у кожному сільськогосподарському підприємстві структура оборотних засобів є досить різною, але існують і спільні риси. Це залежить від типу виробництва та складу витрат на виробництво продукції. Саме стан, структура та склад оборотних активів сільськогосподарського виробництва являються важливими індикаторами ефективності виробничо-комерційної діяльності підприємства. Для того щоб підвищити ефективність використання оборотних активів, треба забезпечити необхідну ліквідність оборотних активів для підтримування визначеного рівня платоспроможності підприємства за поточними фінансовими зобов'язаннями.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Леонова Ю. О.

Література: 1. Бечко В. П. Вдосконалення організації оборотних коштів сільськогосподарських підприємств в нових умовах господарювання. *Вісник КЕІ КНЕУ*. 2005. № 4. С. 37–40. **2.** Демчук Л. А. Нормування оборотних засобів сільськогосподарських підприємств. *Науковий вісник НАУ.* 2001. № 3. С. 183. **3.** Ковальчук М. І. Економічний аналіз діяльності підприємств АПК: підручник. Київ: КНЕУ, 2005. 390 с. **4.** Фінансовий менеджмент: підручник /кер. кол. авт і наук. ред. професор А. М. Поддєрьогіна. Київ: КНЕУ, 2005. 536 с. **5.** Гришова І. Ю. Методичні аспекти формування системи показників ефективності використання оборотних засобів молокопереробних підприємств // Ринкова трансформація економіки: стан, проблеми, перспективи: матеріали Всеукр. наук. конф. студ., майстрів та аспірантів. Т. 2. Київ: ІАЕ УААН, 2000. С. 203–205.

ОСОБЛИВОСТІ НАРАХУВАННЯ ТА СТРОКИ ПЕРЕРАХУВАННЯ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ І ПЛАТЕЖІВ ДО БЮДЖЕТУ

УДК 336.22

Грузіна І. В.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено чинний основний склад і розміри місцевих податків і платежів, що надходять до загальнодержавного та місцевого бюджетів; визначено порядок і відображення їх у бухгалтерському обліку; розглянуто прямі та непрямі податки місцевого бюджету, визначено систему оподаткування. Подано строки перерахування податків і зборів і зазначено обставини, за яких необхідні їх зміни.*

Ключові слова: *місцеві податки, місцеві платежі, бюджет, прямі податки, непрямі податки, податок, облік.*

Аннотация. *Исследованы действующий основной состав и размеры местных налогов и платежей, поступающих в общегосударственный и местный бюджет; определены порядок и отражение их в бухгалтерском учете; рассмотрены прямые и косвенные налоги местного бюджета; определена система налогообложения. Представлены сроки перечисления налогов и сборов и указаны обстоятельства, при которых необходимы их изменения.*

Ключевые слова: *местные налоги, местные платежи, бюджет, прямые налоги, косвенные налоги, налог, учет.*

Annotation. *In this article we investigated in detail the current basic structure and size of local taxes and payments in national and local budgets, defines the procedure and their reflection in accounting, we have reviewed the direct and indirect taxes to the local budget, defined system of taxation. Presents the terms of transfer of taxes and duties and specify the circumstances under which their necessary changes.*

Keywords: *local taxes, local fees, budget, direct taxes, indirect taxes, the tax, records.*

Податки є необхідною складовою для збагачення державного та місцевого бюджету, із яких фінансується армія, поліція, органи виконавчої та законодавчої влади. Тому виникає проблема щодо складу та розмірів місцевих податків.

Метою дослідження є вивчення особливостей нарахування та перерахування основних місцевих і державних податків і платежів до бюджету, їхній розмір.

Об'єкт дослідження – складові місцевих і державних податків і платежів.

Предмет дослідження – відображення податків і платежів у бухгалтерському обліку, терміни їх перерахування до бюджету.

Податки є формою фінансових відносин між державою і членами суспільства з метою створення загальнодержавного централізованого фонду грошових ресурсів, необхідних для здійснення державою її функцій [1].

Питання податків є дуже складним і багатогранним, що необхідно детально досліджувати з різних сторін. Визначний свій внесок зробили такі вітчизняні вчені, як В. Л. Андрущенко, О. Д. Василик, В. М. Суторміна, В. М. Федосов.

Збором (платою, внеском) є невід'ємний платіж до відповідного бюджету, що утримується з платників зборів, з умовою отримання ними особливої вигоди, у тому числі внаслідок вчинення на користь таких осіб державними органами, органами місцевого самоврядування, іншими уповноваженими органами й особами юридично значущих дій [1].

Податком є обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що утримується з платників податку відповідно до Податкового кодексу [1].

За формою оподаткування всі податки поділяються на дві групи: прямі та непрямі. Розмір прямих податків залежить від масштабів об'єкта оподаткування, які особисто встановлюються щодо платників. Непрямі податки знаходяться в цінах послуг і товарів, їх розмір для окремого платника прямо не залежить від його доходів, які стягуються у вигляді надбавки до ціни товару і сплачуються споживачами при його покупці (ПДВ, акцизний збір) [2].

© Грузіна І. В., 2016

Об'єктом оподаткування можуть бути товари, майно, прибуток або його частина, операції з поставки товарів (послуг, робіт), обороти з реалізації товарів та інші об'єкти, визначені податковим законодавством, з наявністю яких податкове законодавство пов'язує виникнення у платника податкового боргу [1].

До місцевих належать податки та збори, що визначені ПКУ, рішеннями сільських, селищних, міських рад і рад об'єднаних територіальних громад, що створені згідно із законом і планом формування територій громад, у межах їх повноважень і є обов'язковими до сплати на території відповідних територій. До таких податків належать: податок на майно (в частині транспортного податку та плати за землю), єдиний податок, туристичний збір, збір за місця для паркування транспортних засобів [3].

Строком сплати податку та збору визнається період, що розпочинається з моменту появи податкового обов'язку платника податку із сплати конкретного виду податку і завершується останнім днем строку, протягом якого такий податок чи збір повинен бути сплачений у визначеному податковим законодавством порядку. Строк його сплати обчислюється роками, кварталами, місяцями, декадами, тижнями, днями або вказівкою на подію, що повинна настати або відбутися [4].

Строк сплати податку та збору встановлюється відповідно до податкового законодавства для кожного податку та збору окремо. Зміна платником податку, податковим агентом або представником платника податку чи контролюючим органом встановленого строку сплати податку та збору забороняється, крім випадків, передбачених ПКУ. Зміна строку сплати обов'язкового платежу здійснюється шляхом зміни встановленого податковим законодавством строку сплати податку та збору або його частини на більш пізній строк.

Одним із істотних податків, які сплачуються до бюджету, є єдиний податок. Він сплачується суб'єктами господарювання, що використовують спрощену систему оподаткування. Ставки єдиного податку для платників першої – другої груп встановлюються у відсотках (фіксовані ставки) до розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового (звітного) року, і третьої групи – у відсотках до доходу (відсоткові ставки).

Відсоткова ставка єдиного податку для платників третьої групи встановлюється в розмірі: 3 % від доходу – у разі сплати податку на додану вартість відповідно до Податкового Кодексу; 5 % від доходу – у разі включення податку на додану вартість до складу єдиного податку.

Для платників єдиного податку четвертої групи розмір ставок податку з одного гектара сільськогосподарських угідь та земель водного фонду залежить від категорії земель, їх розташування становить (у відсотках бази оподаткування) від 0,16 % до 5,4 %.

Для узагальнення інформації для розрахунків податків, зборів, обов'язкових платежів використовується рахунок 64. Відповідно до нормативних документів рахунок використовується для відображення інформації про розрахунки підприємства за всіма видами платежів до бюджету, включаючи податки з працівників підприємств, а також за фінансовими санкціями, що надходять до бюджету.

Кредит 64 рахунку показує нарахування платежів до бюджету, а дебет відображає суми, що підлягають відшкодуванню з бюджету податків, їх сплату, списання (табл. 1).

Таблиця 1

Типові господарські операції з нарахуванням і сплати податків до місцевого бюджету

Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума (умовно)
1	2	3	4
Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки			
Відображена річна сума податку на нерухомість	39	641/Податок на нерухомість	16536,00
Списана на витрати сума податку на нерухомість за квартал	92 (93)	39	4134,00
Перерахована до бюджету сума податку за квартал	641/Податок на нерухомість	311	4134,00
Плата за землю			
Відображена річна сума плати за землю	39	641/Податок на землю	2400,00
Списана на витрати місячна сума плати за землю	92 (91,93)	39	200,00
Перерахована до бюджету сума податку на землю за місяць	641/Податок на землю	311	200,00

Закінчення табл. 1

1	2	3	4
Транспортний податок			
Відображена річна сума транспортного податку	39	641/Транспортний	
податок	25000,00		
Списана на витрати сума транспортного податку за квартал	92 (93)	39	6250,00
Перерахована до бюджету сума транспортного податку за квартал	641/Транспортний		
податок	311	6250,00	
Єдиний податок			
Нарахований єдиний податок	92	641/ЄП	7500,00
Перерахована до бюджету сума єдиного податку	641/ЄП	311	7500,00

Податки, які підлягають сплаті до місцевого бюджету, відображаються на субрахунку 641, де вказується назва податку, що стягується. Для кожного податкового платежу відкривається окремий рахунок [5].

Податки є важливою складовою надходжень коштів до місцевого та державного бюджетів. У сучасних економічних умовах вони є невід'ємною частиною підприємництва, що здійснюють суб'єкти господарської діяльності. За рахунок податків фінансується армія, митниця, міністерства, виплачується пенсія та допомога з тимчасової непрацездатності. Для узагальнення інформації проведених розрахунків з податків, зборів та обов'язкових платежів використовують рахунок 64. Аналітичний облік за субрахунками 641 і 642 ведуть за видами податків і зборів. Податки, збори відносять до адміністративних витрат (Дт 92).

Висновки. Створення системи місцевого оподаткування в Україні характеризується процесом впровадження та скасування місцевих податків і зборів, розробкою нормативно-правових актів, які постійно змінювалися та доповнювалися з метою покращення та вдосконалення податкової системи в цілому. Сучасний стан місцевих податків і зборів характеризується подальшим реформуванням системи місцевого оподаткування в Україні, реалізацією податкової реформи на законодавчому рівні. Положення оновленого Податкового кодексу України стали своєрідним взірцем для органів місцевого самоврядування під час прийняття ними рішень щодо запровадження місцевих податків і зборів. А раціонально організоване місцеве оподаткування забезпечить зростання економіки та суттєво підвищить соціальний добробут населення.

Науковий керівник – викладач Шушлякова О. В.

Література: 1. Податковий кодекс України: Закон України від 01.02.2016 № 909-VIII // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL:http://www.interbuh.com.ua. **2.** Фрадинський_О. А. Основи оподаткування. Львів: Новий світ-2000, 2010. 344 с. **3.** Бюджетний кодекс України: Закон України від 13.02.2016 № 937-VIII // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws /show/2456-17. **4.** Василик О. Д. Податкова система України. Київ: Поліграфкнига, 2014 478 с. **5.** Корягін М. В., Гончарук І. В., Гринкевич С. С. Соціально-економічна природа та функції податків. *Науковий вісник НЛТУ України.* 2013. Вип. 19.9. 132 с.

ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

УДК 657:658.2

Денисенко К. С.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено економічну сутність основних засобів підприємства. Розкрито визначення основних засобів згідно з нормативно-правовими актами: міжнародними стандартами бухгалтерського обліку порівняно з національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку та Податковим кодексом України.*

Ключові слова: *основні засоби, облік, Податковий кодекс, П(С)БО № 7, МСБО № 16.*

Аннотация. *Исследована экономическая сущность основных средств предприятия. Раскрыто определение основных средств согласно нормативно-правовыми актами: международными стандартами бухгалтерского учета по сравнению с национальными положениями (стандартами) бухгалтерского учета и Налоговым кодексом Украины.*

Ключевые слова: *основные средства, учет, Налоговый кодекс, П(С)БУ № 7, МСБУ № 16.*

Annotation. *The economic nature of the fixed assets of the company. Reveals the definition of fixed assets in accordance with legal regulations, international accounting standards, compared with the national regulations (standards) of accounting and tax Code of Ukraine.*

Keywords: *fixed assets, accounting, tax code, P(S)BO № 7, IAS № 16.*

Наявність основних засобів є важливою умовою для функціонування кожного підприємства. Основні засоби – це об'єкт обліку, який займає значну частку в активах промислових підприємств і відіграє важливу роль у господарській діяльності.

Інтеграція України в європейське середовище потребує відповідних змін і у бухгалтерській практиці. Як відомо, П(С)БО – положення (стандарти) бухгалтерського обліку є одним з головних нормативних документів, яким керуються бухгалтери українських підприємств. Світова облікова практика спирається на Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО). В Україні існують підприємства різних галузей і форм власності, розмірів та обсягів діяльності, але їх бухгалтерів об'єднує спільний факт – наявність основних засобів, що потребують грамотного обліку, тому обрана тема є актуальною.

Дослідження обліку основних засобів проводили такі науковці, як: Білуха М. Т., Бутинець Т. А., Стражева Н. С., Ладутько Н. І., Мочерний С. В., Загородній А. Г. Питання ведення обліку відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку відображено у роботах С. Ф. Голова, В. М. Костюченко, М. П. Войнаренко, Н. А. Пономарьова, О. В. Замазій.

Завдання дослідження: теоретично обґрунтувати економічну сутність основних засобів; проаналізувати визначення основних засобів в МСБО, ПКУ, П(С)БО.

Об'єкт дослідження – облік основних засобів.

Предмет дослідження – організація обліку основних засобів.

Виклад основного матеріалу. Основними нормативними актами, що регулюють облік основних засобів в Україні, є: Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 7 «Основні засоби» [1], Податковий кодекс України [2], Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку № 16 «Основні засоби» [3].

Згідно з Податковим кодексом України основні засоби – це матеріальні активи, у тому числі запаси корисних копалин наданих у користування ділянок надр (крім вартості землі, незавершених капітальних інвестицій, автомобільних доріг загального користування, бібліотечних і архівних фондів, матеріальних активів, вартість яких не перевищує 2500 гривень, невиробничих основних засобів і нематеріальних активів), що призначаються платником податку для використання у господарській діяльності платника податку, вартість яких перевищує 2500 гривень і поступово зменшується у зв'язку з фізичним або моральним зносом та очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких з дати введення в експлуатацію становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік) [2].

© Денисенко К. С., 2016

Стражева Н. С. пропонує таке визначення: основні засоби – це знаряддя праці, які використовуються тривалий час, зберігаючи при цьому свою натуральну форму, і переносять свою вартість на готову продукцію, товари, послуги у міру зносу [4].

Згідно з Ладутько Н. І. основні засоби підприємства є сукупністю матеріально-речових цінностей, що діють у натуральній формі протягом тривалого часу як у сфері матеріального виробництва, так і у невиробничій сфері [5].

Загородній А. Г. вважає правильним таке твердження: основні засоби – це сукупність матеріальних активів, які тривалий час у незмінній натурально-речовій формі використовуються у виробничому процесі [6].

Проаналізувавши наведені визначення, варто зазначити, що основними критеріями у визначенні основних засобів є термін їх використання, вартість і сталість матеріально-речової форми, мета використання.

Національні стандарти бухгалтерського обліку розроблялися з урахуванням міжнародних, саме тому П(С)БО щодо обліку основних засобів має ряд спільних моментів з МСБО.

Відповідно до П(С)БО № 7 основні засоби – матеріальні активи, які підприємство (установа) утримує з метою використання їх у процесі виробництва (діяльності) або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [1].

Згідно з МСБО № 16 основні засоби – це матеріальні об'єкти, які:

а) утримуються для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг для надання в оренду іншим або для адміністративних цілей;

б) використовуватимуться протягом більше одного періоду [3].

Аналізуючи Податковий кодекс, національні та міжнародні стандарти щодо обліку основних засобів. спостерігаються відмінності в визначенні поняття (табл. 1).

Таблиця 1

Визначення основних засобів в П(С)БО, МСБО, ПКУ

Критерії	П(С)БО	ПКУ	МСБО
Термін	більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік)	понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік)	більше одного періоду
Вартість	не обмежується	перевищує 2500 гривень	не обмежується
Призначення	з метою використання їх у процесі виробництва (діяльності) або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій	для використання у господарській діяльності платника податку	для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг, для надання в оренду іншим або для адміністративних цілей

Між національними та міжнародними стандартами щодо обліку основних засобів також є відмінність у класифікації. Згідно з П(С)БО № 7 до основних засобів належать:

1. Земельні ділянки;
2. Капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом;
3. Будівлі, споруди та передавальні пристрої;
4. Машини та обладнання;
5. Транспортні засоби;
6. Інструменти, прилади, інвентар (меблі);
7. Тварини;
8. Багаторічні насадження;
9. Інші основні засоби.

Згідно з МСБО № 16 до основних засобів належать:

1. Офісне обладнання;
2. Земля;
3. Земля та будівлі;
4. Машини та обладнання;

5. Кораблі;
6. Літаки;
7. Меблі та приладдя;
8. Автомобілі.

Висновки. Отже, на сьогодні у сучасних дослідженнях вчені в більшості випадків опираються на термінологію нормативно-правових актів, що є опорою аналізу основних засобів.

Після проведеного аналізу щодо визначення основних заобів в ПКУ, П(С)БО та МСБО, можна зазначити, що власники підприємств повинні дотримуватись усіх стандартів ведення бухгалтерського обліку. Проте оскільки МСБО вбирають в себе позитивний досвід багатьох країн, то було б доречним почати удосконалювати національні стандарти або ж надати міжнародним стандартам статус національних. Це б полегшило роботу бухгалтерів, підприємства яких мають справу з іноземними партнерами, і покращило імідж країни.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Писарчук О. В.

Література: 1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 7 «Основні засоби: Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 № 92 // Все про бухгалтерський облік. 27 січня 2012. № 8–9. С. 42–47. **2.** Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17. **3.** Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку № 16 «Основні засоби» URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_014. **4.** Стражева Н. С., Стражев А. В. Бухгалтерский учет: учеб.-метод. пособие. Мн.: Книжный Дом, 2005. 608 с. **5.** Ладутько Н. И., Борисевский П. Е., Дробишевский Н. П. Бухгалтерский учет. Мн.: ФУАинфармВ, 2003. 824 с. **6.** Загородній А. Г., Вознюк Г. Л., Смовженко Т. С. Фінансовий словник. Київ: Знання, 2000. 495 с.

ОГРАНИЧЕНИЯ ПО ВАЛЮТНЫМ ОПЕРАЦИЯМ В УКРАИНЕ

УДК 33.021:33.06(477)

Дерюжко В. А.

Студент 3 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Проведен анализ особенностей валютного регулирования и валютного контроля в Украине. Проанализированы предпосылки введения валютных ограничений Национальным банком Украины, последствия и эффективность их применения на современном этапе экономического развития.*

Ключевые слова: *валюта, валютные ограничения, валютный эквивалент, НБУ, либерализация.*

Анотація. *Проведено аналіз особливостей валютного регулювання і валютного контролю в Україні. Проаналізовано передумови запровадження валютних обмежень Національним банком України, наслідки й ефективність їх застосування на сучасному етапі економічного розвитку.*

Ключові слова: *валюта, валютні обмеження, валютний еквівалент, НБУ, лібералізація.*

Annotation. *The analysis of the characteristics of currency regulation and currency control are carried out at actual stage. Analyzed preconditions introduction of exchange restrictions by the National Bank of Ukraine, the impact*

© Дерюжко В. А., 2016

and effectiveness of their application at the present stage of economic development. Determined manifestation of liberal policies in their use.

Keywords: *currency, currency restrictions, currency equivalent, NBU, liberalization.*

Валютное регулирование позволяет сгладить неблагоприятные воздействия внешних рынков на валютный курс, предотвращать отток капиталов и прочие внешние негативные воздействия на национальную экономику. Поэтому регулирование данной сферы международных экономических отношений имеет большое значение для экономической безопасности страны.

Исследованиями в данной области занимались такие ученые, как Никифоров В. А., Журавка Ф. А., Максименко Т. С., Архипов А. Ю., Ишханов А. В., Линкевич Е. Ф. Но при этом на сегодняшний день валютные ограничения не являются действенным инструментом стимулирования экономической активности.

Целью данной статьи является рассмотрение валютных ограничений, целей и последствий их применения, а также проявления либерализма в рамках их использования.

Объектом исследования выступает валютное регулирование.

Предметом являются инструменты валютного регулирования, а именно – валютные ограничения.

Каждый украинец ощутил на себе введенные валютные ограничения на выдачу валюты в банках в валютном эквиваленте. Из-за этого пострадало не только население страны, но и предприятия, и банки, которые выполняли операции с деньгами.

Основной целью валютных ограничений было остановить неконтролируемый спрос на валюту, что в свою очередь вело к обесцениванию гривны [1]. В 2013 году было установлено ограничение на 15000 гривен на покупку валюты, что приостановило обесценивание гривны. Впоследствии, осенью 2014-го, Украина рассчитывалась со своими долгами, а Нафтогаз закупал валюту, спрос на иностранную валюту снова повысился, на что НБУ ввело запрет на продажу валюты более чем на 3000 грн [2]. Это дало большой спрос на черном рынке валют в Украине и не спасало падение гривны как валюты (рис. 1).

Возможность отмены этих ограничений следует рассматривать по некоторым факторам, которые дают ясно понять, что момент по отмене данных запретов настал.

Банкротство банков, политические факторы, скупка валюты Нафтогазом, общая ситуация на черном и официальном валютных рынках Украины показывают, что паники в стране уже нет, но при этом запреты уменьшают доверие к национальному банку и гаранту Украины [2].

В то же время для НБУ является приоритетным снятие запретов на бизнес, который может пустить деньги в экономику страны, в отличие от населения, которое держит деньги под матрасом. 70 % населения страны покупают валюту для накопления, а не для расчёта, что никак не повышает состояние экономики в целом.

Совсем иначе ведет себя бизнес предприятия, который напрямую работает с экономикой страны и данная связь является тесно зависимой. Поэтому решение снятия ограничений по внешнеэкономическим операциям является для НБУ более приоритетным, чем снятие ограничений по снятию с депозитов клиентами банков.

Основной целью введения банковских ограничений была стабилизация оттока вкладов, который с 18 по 20 февраля 2014 года упал на 7 % всего за 3 дня. Для приостановления резкого оттока средств НБУ поставил ограничения на снятие средств в иностранной валюте. Ограничения на снятие наличных позволили избежать полного коллапса системы, тем не менее, несмотря на значительное замедление темпов, отток продолжался. Летом 2015 года была зафиксирована стабилизация (рис. 2).

Осенью 2015 года снова появляется очередное постановление НБУ, в котором на следующие три месяца вновь устанавливались аналогичные ограничения. Прежде всего, речь идет об обязательной продаже выручки в иностранной валюте в размере 75 % и ограничении в ряде случаев срока расчетов с нерезидентами (90 дней) [3].

Снятие ограничений произойдет только тогда, когда гарант будет уверен в готовности банков пройти через данные условия. Но чем дольше будут стоять ограничения, тем меньше будет оставаться доверие у населения к текущим лидерам страны.

В долгосрочном периоде либерализация инвестиций населения за границу будет иметь такие последствия:

– создаст на внутреннем фондовом рынке конкурентную среду. Отечественные компании будут конкурировать с зарубежными в прозрачности, поведении в отношении кредиторов и тому подобное;

– увеличит финансовую грамотность населения и, как следствие, вложения в инструменты украинского фондового рынка;

– будет способствовать росту благосостояния населения и увеличению совокупного спроса – сэкономленные средства будут размещены в надежных инструментах, риск потери сбережений будет ниже, и, соответственно, население будет тратить больше на потребление;

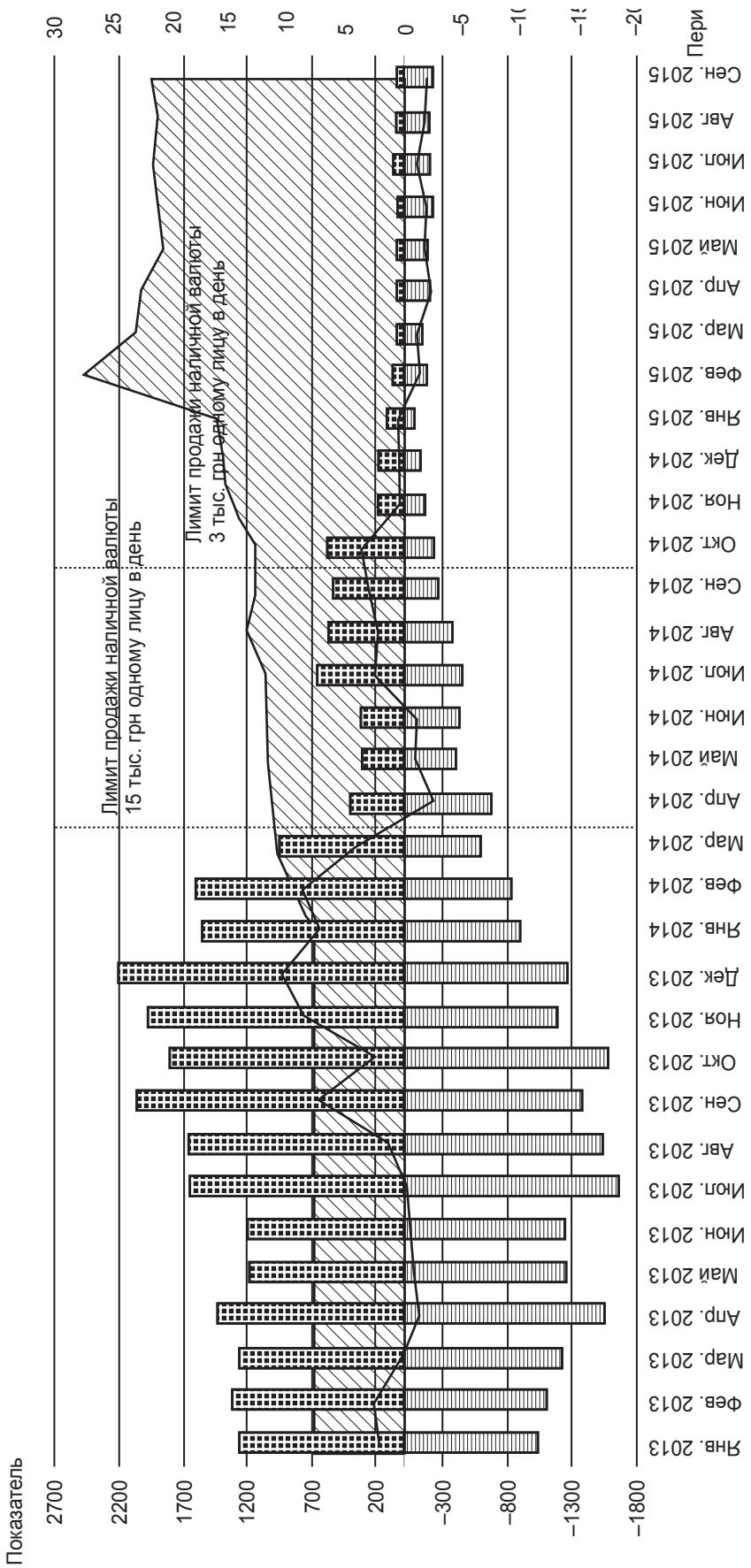

Рис. 1. **Ситуация на официальном наличном рынке**

– приведет к частичному переводу обслуживания оффшорных счетов в Украине, что положительно скажется на рынке финансовых услуг (в зависимости от налоговых условий) [4].

В долгосрочной перспективе снятие инвестиционных ограничений на движение капитала населения приведет к оживлению внутреннего фондового рынка, повышениюю финансовой активности население, а также развитию финансового посредничества.

Но остается вопрос, что делать в краткосрочной перспективе и какова вероятность этого? По мнению МВФ, инвестиции населения за границу – это последняя стадия в линеаризации движения капитала. Главная проблема в Украине – это то, что население уже давно инвестирует в другие страны через офшорные зоны, что, в свою очередь, не контролируется страной. Главная интрига остается в том, сработают ли долгосрочные меры в краткосрочном периоде?

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Часовникова Ю. С.

Литература: 1. Журавка Ф. А. Институциональное обеспечение системы валютного регулирования и валютного контроля в Украине. *Проблемы экономики.* 2012. № 1. С. 15–19. **2.** Карпова С. В. Купля-продажа иностранной валюты: учет в измененной реальности. *Бухгалтерия.* 2015. № 14. С. 53–57. **3.** Костюк А. П. Валютные ограничения: новые штрихи от НБУ. *Бухгалтерия.* 2015. № 50. С. 20. **4.** Архипов А. Ю., Ишханов А. В., Линкевич Е. Ф. Новый мировой валютный стандарт: поиски и перспективы. *Journal of Economic Regulation.* 2013. Т. 4. № 4. С. 73–84.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА ТА ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ ЙОГО ДОХОДІВ І ВИТРАТ

УДК 657:338.44

Дзюба А. В.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Проаналізовано основні аспекти формування та реалізації облікової політики, що впливає на ефективну діяльність підприємства. Зроблено низку висновків щодо позитивних змін, які пов'язані з відображенням достовірної інформації фінансового стану підприємства, за рахунок обліку доходів і витрат.*

Ключові слова: *облікова політика, фінансова звітність, прибуток.*

Аннотация. *Проанализированы основные аспекты формирования и реализации учётной политики, которая влияет на эффективную деятельность предприятия. Сделан ряд выводов относительно положительных изменений, связанных с предоставлением достоверной информации финансового состояния предприятия, за счет учёта доходов и затрат.*

Ключевые слова: *учётная политика, финансовая отчётность, прибыль.*

Annotation. *There are analyzed the main aspects of formation and implementation of accounting policies that affect the efficient operation of the enterprise. A number of conclusions regarding the positive changes associated with the provision of reliable information of the financial condition of the company, by taking into account revenues and costs.*

Keywords: *accounting policy, financial reporting, profit.*

© Дзюба А. В., 2016

Актуальність проблеми формування чіткої облікової політики пов'язана з основними аспектами її реалізації у практичній діяльності підприємства та його фінансовими результатами, оскільки головним завданням підприємства в сучасних умовах ринку є одержання максимального прибутку за мінімальних витрат.

Раціональна організація бухгалтерського обліку на підприємстві починається із ефективної розробки його облікової політики, яка має на увазі вибір комплексу методичних прийомів, способів організації та ведення бухгалтерського обліку підприємством з ряду загальноприйнятих у державі. Відповідно, облікова політика деякого підприємства залежить від державної політики у сфері бухгалтерського обліку. Ринкові відносини будь-якої країни потребують перегляду центральних елементів системи бухгалтерського обліку й аудиту, одним із яких є облік доходів і витрат підприємства.

Як відомо, облік є найважливішою функцією в управлінні. Зображення реальних процесів виробництва, розподілу, обігу та споживання дозволяє бухгалтерському обліку характеризувати фінансово-економічне становище підприємства та залишатися базою для планування його майбутньої діяльності.

Серед відомих учених-економістів, що зробили значний внесок у розвиток аспектів формування облікової політики підприємства, можна зазначити праці Пархоменка В. О. [1], Голова С. С. [2], Сопка В. А. [3], Нишенкота Л. П. [4] та ін. У цих працях досить ґрунтовно проаналізовано проблеми підприємства, з якими воно може спіткнутись під час застосування облікової політики. Також необхідно згадати зарубіжних учених, які вивчали питання обліку доходів і витрат, а саме Басманова І. А., Ткача В. І., Аксененка А. Ф. Але що стосується комплексних досліджень з приводу проблем витрат і доходів у сфері надання послуг, то вони майже відсутні у вітчизняній обліковій теорії і практиці.

Сучасні методи управління потребують досконалого ведення облікової політики на підприємстві, що насамперед вимагає поєднання аналітичного інтелекту та досвіду працівників на підприємстві. Нормативи облікової політики, що встановлює підприємство, можна порівняти з правилами дорожнього руху.

Наприклад, водій, що не бачить дороги та не розрізняє дорожніх знаків, напевно, вскочить у неприємності. Але якщо «дороги» не бачить головний бухгалтер, від дій якого залежать долі великої кількості людей, то, звісно, і наслідки будуть страшнішими в стократ.

Отже, облікова політика становить низку чинників, принципів і методів, що використовуються підприємством для складання фінансової звітності, з метою забезпечення всіх користувачів фінансової звітності достовірною інформацією щодо майнового та фінансового стану підприємства, а також результатів його діяльності для прийняття відповідних рішень.

Розробка облікової політики, як правило, покладається на головного бухгалтера. Але ліпше, коли братиме участь у розробці такого документа буде створена підприємством комісія, до складу якої будуть включатися засновники, головний бухгалтер, економіст, технолог, внутрішній аудитор та ін. Це дасть змогу зробити правильний (об'єктивний) вибір інструментарію облікової політики, що в подальшому позитивно вплине на діяльність підприємства в цілому, на ефективність його управління, а також на стратегію розвитку підприємства на тривалу перспективу [5].

Враховуючи умови української економіки, зрозумілo, що отримання прибутку для суб'єкта господарювання є необхідною складовою, як і забезпечення рентабельної діяльності, що зумовлює збільшення ринкової вартості підприємства. Тому, безсумнівно, важливим джерелом формування його капіталу та забезпечення платоспроможності є головний показник фінансових результатів – прибуток. Він характеризується доходами та витратами підприємства та знаходиться у функціональному зв'язку з ними. Отже, прибуток є одним із стратегічних завдань в управлінні підприємством і першочерговим об'єктом фінансового аналізу.

Раціонально створена облікова політика, що включає в себе умови та можливості керування господарською діяльністю, забезпечує:

- повноту відображення в бухгалтерському обліку всіх фактів господарської діяльності;
- готовність бухгалтерського обліку до втрат (витрат) і пасивів, ніж можливих доходів і активів, не допускаючи створення прихованих резервів;
- відображення в бухгалтерському обліку фактів та умов господарської діяльності, виходячи не тільки з їх правової форми, але й з їх економічного змісту;
- тотожність даних аналітичного обліку оборотам і залишкам по рахунках синтетичного обліку на 1-ше число кожного місяця, а також показників бухгалтерської звітності даним синтетичного й аналітичного обліку;
- раціональне ведення бухгалтерського обліку, виходячи з умов господарської діяльності та величини підприємства [5].

Можна зробити висновок, що основною метою формування облікової політики повинно бути досягнення максимального сумарного ефекту від діяльності підприємства. Вибір мети облікової політики має залежати,

в першу чергу, від пріоритетів, що ставить перед собою підприємство, спираючись на стратегічні, тактичні й оперативні цілі його діяльності.

Питання бухгалтерського обліку, його організації, політики, формування фінансової звітності по сьогодні залишаються надзвичайно актуальними для підприємств різних форм власності, розмірів і видів діяльності, адже їх розвиток є складовою частиною соціально-економічної політики держави.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Леонова Ю. О.

Література: 1. Пархоменко В. О. Принципи і підходи регулювання і регламентації бухгалтерського обліку. *Бухгалтерський облік і аудит.* 2007. № 11. С. 12–19. **2.** Голов С. С. Ретроспективний погляд на реформування бухгалтерського обліку в Україні. *Бухгалтерських облік і аудит.* 2006. № 1. С. 16–25. **3.** Сопко В. А. Економіко-правові основи і напрями уніфікації і адаптації термінології бухгалтерського обліку контролю до потреб міжнародної стандартизації. *Фінанси України.* 2006. № 8. С. 5–11. **4.** Нишенко Л. П. Гармонізація бухгалтерського обліку та фінансової звітності України з міжнародними стандартами в процесі гармонізації економічних взаємозв'язків. *Бухгалтерський облік та аудит.* 2006. № 9. С. 6–9. **5.** Максімова В. Ф. Бухгалтерський облік. *Бухгалтерський облік і аудит.* 2012. С. 345–349.

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ СТАНДАРТОВ УЧЕТА НЕМАТЕРИАЛЬНЫХ АКТИВОВ В УКРАИНЕ И ЗАРУБЕЖНЫХ СТРАНАХ

УДК 657.421

Дронь В. А.

Студент 3 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Проанализированы основные подходы, применяемые в украинской, американской и российской практиках для учета нематериальных активов, где используются П(С)БУ, GAAP и ПБУ. Основные различия с украинскими стандартами заключаются в составе нематериальных активов, методах их амортизации и оценки их доходности.*

Ключевые слова: *нематериальные активы, оценка доходности, амортизация, стандарты бухгалтерского учета, гудвилл, роялти.*

Анотація. *Проаналізовано основні підходи, що застосовуються в українській, американській і російській практиках для обліку нематеріальних активів, де використовуються П(С)БО, GAAP і ПБО. Основні відмінності з українськими стандартами полягають у складі нематеріальних активів, методах їх амортизації та оцінках їх прибутковості.*

Ключові слова: *нематеріальні активи, оцінка дохідності, амортизація, стандарти бухгалтерського обліку, гудвіл, роялті.*

Annotation. *It is devoted to the analysis of basic approaches that are used in Ukrainian, American and Russian practices in practice of accounting for intangible assets, which uses P(C)BU, GAAP results, and RAS. Main differences*

© Дронь В. А., 2016

between foreign and Ukrainian standards consists of structure of intangible assets, methods of their depreciation and profitability evaluation.

Keywords: *intangible assets, profitability evaluation, depreciation, accounting standards, goodwill, royalty.*

Современные рыночные преобразования обусловили неуклонный рост нематериальных активов, которые проявляются в виде прав, связанных с объектами интеллектуальной собственности и деловой репутацией в имущественном комплексе промышленных предприятий. Адекватная оценка прав предприятия, его позиций на рынке обеспечивает формирование информации о его конкурентоспособности, потенциальных выгодах от рынка, пользователями которой выступают как собственники, так и инвесторы.

Исследованию проблем учета и анализа нематериальных активов посвящены труды как отечественных, так и зарубежных ученых: Рубанова К., Манакина В., Нортона Д., Фурманчук О., Нижник А., Саюн А. и др.

Целью статьи является выявление преимуществ и недостатков национальных стандартов бухгалтерского учета путем их сравнения с подобными стандартами (положениями) в международной практике. Для этого предусмотрено исследовать особенности каждой системы стандартов, в частности, GAAP, ПБУ и П(С)БУ; выявить схожие и отличительные черты, предоставить им оценку.

Объектом исследования является понятие учета нематериальных активов.

Предметом исследования являются украинские и зарубежные методы учета нематериальных активов на предприятии.

Общепринятые принципы бухгалтерского учета (GAAP) рассматривают в качестве нематериальных активов патентные права, авторские права, гудвилл, организационные расходы и затраты на открытие бизнеса.

Принципы GAAP рассматривают наличие четырех основных характеристик нематериальных активов:

- они не имеют физического проявления;
- дают будущие экономические преимущества, но стоимость этих преимуществ трудно определить;
- время их полезного использования не может быть четко определено;
- их используют преимущественно в операционной, а не в инвестиционной деятельности предприятия.

Амортизационные отчисления нематериальных активов начисляются таким же способом, как и для основных средств. Норма амортизации начисляется линейным методом. Вначале для каждого актива определяется период использования. В качестве исключения можно использовать также кумулятивный метод амортизации.

В соответствии с Международными стандартами финансовой отчетности нематериальные активы подразделяются на две категории по начислению амортизации:

- активы, которые имеют неопределенный срок полезного использования. Для таких активов принято принимать срок полезного использования в размере 20 лет;
- активы, имеющие определенный (ограниченный) срок полезного использования.

Амортизация начисляется такими методами: линейный способ, способ уменьшения остатка, способ списания стоимости продукции пропорционально объему продукции (работ). В условиях ограниченной информации относительно будущих экономических выгод предпочтение отдается линейному способу.

Существует различие между украинским и российским законодательством относительно нематериальных активов. В законодательстве РФ к ним относят также гудвилл (деловую репутацию). Этому посвящен раздел Положения [1].

В украинском стандарт П(С)БУ 8 «Нематериальные активы» обозначено, что нематериальный актив – немонетарный актив, который не имеет материальной формы и может быть идентифицирован [2]. К нематериальным активам относят права пользования природными ресурсами, права пользования имуществом, права на коммерческие назначения, права на объекты промышленной собственности, авторское право и смежные с ним права, другие нематериальные активы. Настоящий стандарт не распространяется на гудвилл, нематериальные активы, расходы на приобретение которых признаются роялти.

В Украине предельный срок использования устанавливается исходя из одной из шести групп нематериальных активов, которые обозначены Налоговым кодексом Украины [3].

В П(С)БУ, а также в Налоговом кодексе отмечено, что к нематериальным активам может применяться любой из пяти методов амортизации, если он является целесообразным для данной группы. При невозможности определения условий получения будущих экономических выгод преимущество должно отдаваться прямолинейному методу.

Основное отличие принципов американского и украинского учета нематериальных активов заключается в том, что, с одной стороны, украинское законодательство предполагает гораздо больше возможностей для планирования амортизационных отчислений по нематериальным активам, в то время как американская система

ограничена двумя методами. С другой стороны, различия в амортизационной политике предприятий одного вида экономической деятельности будут способствовать ухудшению конкурентных преимуществ одного из них, но в то же время уделять больше альтернатив для улучшения финансового положения компаний.

Сохранение экономических выгод, которые приносят объекты нематериальных активов, на сегодняшний день является вопросом экономической безопасности предприятия [4, с. 113].

Итак, в ходе рассмотрения различных стандартов бухгалтерского учета нематериальных активов были обнаружены существенные различия в составе нематериальных активов, определении сроков их полезного использования и методах амортизации, которые можно применять для постепенного отнесения их стоимости на стоимость готовой продукции (работ, услуг). В частности, американские и российские стандарты имеют некоторые общие черты, а именно лояльность в определении правил амортизации нематериальных активов. Это характерно и для Украины, где в учете существует широкий набор элементов нематериальных активов, которые могут отображаться в балансе предприятия [5, с. 24].

Международные стандарты бухгалтерского учета являются более строгими, что, с одной стороны, обеспечивает необходимые альтернативы при начислении амортизации и учитывает только те элементы, которые могут быть юридически определены в виде документов (патентов, лицензий, других видов прав); а с другой стороны – позволяет предприятиям использовать в полной мере свои конкурентные преимущества для увеличения стоимости предприятия [6].

Среди перспектив совершенствования национальных положений (стандартов) бухгалтерского учета является унификация правил бухгалтерского и налогового учета нематериальных активов; предоставление возможности предприятиям учитывать гудвилл как нематериальный актив расширение спектра элементов нематериальных активов, но при условии, что они будут иметь четкую юридическую идентификацию.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Часовникова Ю. С.

Литература: 1. Об утверждении Положения по бухгалтерскому учету «Учет нематериальных активов» (ПБУ 14/2007): Приказ Министерства финансов Российской Федерации от 27.12.2007 № 153н URL: http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc. **2.** Об утверждении Положения (стандарта) бухгалтерского учета: Приказ Министерства финансов Украины от 18.10.99 № 242 URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99. **3.** Налоговый кодекс Украины: Закон Украины от 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство України» /Верховна Рада України. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page14. **4.** Фурманчук А. С., Нижник А. В. Проблемы учета и контроля нематериальных активов. *Экономика и регион.* 2010. № 4 (27). С. 111–116. **5.** Foster B., Fletcher R., Stout W. Valuating Intangible Assets. CPA *Journal*. 2003. October. P. 18–22. **6.** Moine L. Intangible Assets. *Accounting Advice*. 2004. № 9. URL: http://www.lemoineandjames.com/gaap/45intangible.html.

АВТОМАТИЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

УДК 657:004.4’24(477)

Дудник А. А.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Висвітлено сучасні проблеми та особливості автоматизації бухгалтерського обліку в Україні. Проаналізовано перспективи застосування спеціального програмного забезпечення з метою ефективного*

© Дудник А. А., 2016

ведення бухгалтерської діяльності. Розглянуто проблеми вибору найбільш функціонального програмного продукту.

Ключові слова: *автоматизація, програмний продукт, бухгалтерський облік, комп'ютерні технології.*

Аннотация. *Освещены современные проблемы и особенности автоматизации бухгалтерского учета в Украине. Проанализированы перспективы применения специального программного обеспечения с целью эффективного ведения бухгалтерской деятельности. Рассмотрены проблемы выбора наиболее функционального программного продукта.*

Ключевые слова: *автоматизация, программный продукт, бухгалтерский учет, компьютерные технологии.*

Annotation. *It was considered the modern problems and features automation of accounting in Ukraine. Analyzed the prospects of special software for the effective conduct of financial activities. It was considered the problem of choosing the most functional software.*

Keywords: *automation, software, accounting, computer technology.*

Сьогоднішні кризові умови економіки вимагають від керівників підприємств усіх рівнів чіткого та максимально ефективного фінансового контролю як однієї з найголовніших функцій управління. Надзвичайно гостро постає питання необхідності автоматизації бухгалтерського обліку на підприємстві, оскільки це значно допоможе скоротити кількість помилок у складанні бухгалтерських звітів, полегшить процес обліку, дасть більш чітке та наглядне зображення його діяльності, що дозволить об'єктивно оцінити його фінансовий результат. Отже, впровадження у бухгалтерському обліку комп'ютерних технологій за умов переходу країни до ринкової економіки є необхідним для будь-якого підприємства чи бюджетної установи, що зумовлює актуальність обраної теми.

Проблемами використання комп'ютерних технологій у фінансовій діяльності підприємств, а саме у веденні бухгалтерського обліку, займалися такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як Бенько М. М., Гільде Е. К., Загородній А. Г., Ісаков В. І., Марченко Д. М., Писаревська Т. А., Сушко Д. С. та ін. Але на практиці ми і досі можемо побачити ручне ведення бухгалтерського обліку, наприклад, у сільській місцевості, де просто немає коштів і можливостей для впровадження автоматизованих систем.

Проте слід зазначити деякі передумови, що стають підставою для обов'язкового та якнайшвидшого переходу до комп'ютерних технологій, а саме: прискорений розвиток суспільства, розробка нових програм, досвід зарубіжних країн, де використання спеціалізованих комп'ютерних продуктів ведення бухгалтерського обліку дозволило більш прозоро та доступно розробляти необхідні звіти та вирішувати конкретні завдання, майже уникаючи помилок.

В Україні, на жаль, ринок програмного забезпечення не є достатньо розвинутим. Можливо, це пояснюється недостатністю як матеріальних, так і людських ресурсів [1].

Загальновідомими представниками бухгалтерських програм із високим рівнем автоматизації процесів є продукти: «1С: Бухгалтерія 7.7», «1С:Підприємство 8.0», «Парус-Предприятие 7.11» та «Галактика».

Автоматизація бухгалтерського обліку на підприємстві має велику кількість переваг, тому впровадження такої системи суттєво підвищить якість облікової інформації, що буде отримана. Основними перевагами є:

1) можливість своєчасного оновлення чи удосконалення програмних продуктів у випадку зміни принципів ведення бухгалтерського обліку;

2) оперативна реакція на зміни у законодавстві;

3) можливість і вільний доступ до поновлюваної бази;

4) єдиний принцип обробки та систематизації первинних документів, формування зведеної документації, системи внутрішньої документації тощо;

5) створення баз даних для оперативного отримання інформації в електронному вигляді для обліку, аналізу та контролю діяльності установи;

6) можливість використання зовнішніх документів, наприклад, Word-файлів, Excel-файлів тощо;

7) можливість коригування системи програми під свою установу.

Наслідками впровадження автоматизованих систем бухгалтерського обліку на підприємстві будуть зручність і впорядкованість статей балансу, що дозволить швидко відшукати потрібну складову активу чи пасиву; значне скорочення кількості помилкових результатів; скорочення видатків на заробітну плату бухгалтерів, які виконували цю роботу вручну; набуття бухгалтерським обліком оперативності та зручності [2–4].

Таким чином, від правильного вибору форми бухгалтерського обліку, що зводиться до обрання якісного програмного продукту, залежить ефективність роботи підприємства чи бюджетної установи. Тому при обранні програми слід дотримуватися таких критеріїв:

1) назва програмного продукту повинна бути добре відомою, оскільки це свідчить про тривалу присутність програми на ринку;

2) наявність відповідної ліцензії, Свідоцтва Державного департаменту інтелектуальної власності України;

3) доступність, зрозумілість і зручність програми у використанні;

4) наявність системи сервісного обслуговування високого рівня, телефонів гарячої лінії, можливість зв'язку з розробниками через Інтернет тощо;

5) обсяг оброблюваної інформації.

Розглянемо деякі популярні програмні продукти, які найчастіше використовуються у процесі ведення бухгалтерського обліку в Україні. Найбільш точно зазначеним вище характеристикам відповідають такі бухгалтерські програми, як «1С: Бухгалтерія» та «Парус-Україна». Доцільно вказати основні переваги та недоліки використання кожної з цих програм на практиці.

Таблиця 1

Переваги та недоліки програмних продуктів автоматизації бухгалтерського обліку

Програмний продукт	Переваги	Недоліки
«1С: Бухгалтерія»	1. Наявність готових налаштувань (за невеликий період часу можливе отримання потрібних документів, з використанням певних форм). 2. Відсутність потреби у високій кваліфікації спеціалістів. 3. Розумна ціна, наявність розгалуженої мережі компаній-партнерів, потужна програмна і методична підтримка користувача	1. Неможливість ведення обліку в динаміці. 2. Відносно невисока швидкість проведення обрахунків. 3. Для певної діяльності використовують певну версію, тобто програма «1С» не є універсальною. 4. 1С геть позбавлена можливості працювати з графікою (тобто малювати лінії, інші геометричні фігури заданих розмірів)
«Парус-Бухгалтерія»	1. Інтуїтивно зрозумілий інтерфейс. Об'єднання облікових і управлінських можливостей у поєднанні із комунікаційними можливостями Web-технологій. 2. Доступність і можливість автоматизації підприємства поетапно. 3. Широкі функціональні можливості, які дозволяють автоматизувати всі ділянки обліку підприємства. 4. Можливість обліку фінансово-господарської діяльності у валюті	1. Програмний продукт не може підсумувати аналітику по субрахунках одного рахунку. 2. Висока ціна впровадження

Таким чином, програми, призначені для автоматизації бухгалтерського обліку можуть легко налагоджуватися відповідно до особливостей облікової роботи на підприємствах конкретної галузі. На ринку комп'ютерних програм реалізуються типові галузеві рішення для ведення обліку в конкретних установах, організаціях (наприклад, «1С:Бухгалтерський облік для бюджетних установ України», «1С:Бухгалтерський облік для військових частин», «1С:Бухгалтерський облік для аптечних закладів» та ін.) [3].

Автоматизація бухгалтерського обліку передбачає інтеграцію оперативного, статистичного та бухгалтерського обліків у єдину систему. Використання електронної мережі дає підприємству можливість виключення процесу ручного введення вхідних даних, що дозволяє уникнути технічних помилок, перевірити повноту, правильність заповнення реєстрів відповідно до нормативних актів, швидко виявити помилку і вказати способи її виправлення.

Отже, своєчасно отримана відповідним рівнем системи управління інформація оперативного й бухгалтерського обліку та відповідним чином інтерпретована до прийняття рішень може бути використана для регулювання діяльності підприємства [5; 6].

Таким чином, можна зробити висновок, що автоматизація бухгалтерського обліку є необхідною за сучасних економічних умов, тому що вона дає можливість проводити всебічний фінансовий та економічний аналіз діяльності підприємства, складати необхідну звітність, проводити потрібні розрахунки. Важливою рисою є те, що вартість і витрачений час на складання зазначених форм незначні, що дає змогу повністю задовольнити інформацією різноманітного характеру управлінський персонал, скласти прогнозні розрахунки для прийняття ефективних управлінських рішень.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Кудіна О. М.

Література: 1. Писаревська Т. А. Інформаційні системи в управлінні персоналом та економіки праці. Київ: КНЕУ, 2006. 284 с. **2.** Свірко С. В. Бухгалтерський облік у бюджетних установах: методологія та організація: монографія. Київ: КНЕУ, 2006. 244 с. **3.** Сушко Д. С. Застосування комп'ютерних технологій у ході проведення аудиту балансу. *Вісник Житомирського державного технологічного університету.* Серія: Економічні науки. 2006. № 2 (36). С. 116–122. **4.** Сопко В. В., Бенько М. М. Мета і принципи автоматизації бухгалтерського обліку. *Актуальні проблеми економіки.* 2010. № 12. С. 186–192. **5.** Марченко Д. М. Автоматизація бухгалтерського обліку як джерело підвищення його ефективності. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит.* 2009. № 6 (96). С. 248–254. **6.** Пилипенко А. А., Отенко В. І. Організація обліку і контролю: підручник. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2005. 424 с.

МЕТА, ЗАДАЧІ ТА ЗНАЧЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ЗА КОРДОНОМ І В УКРАЇНІ

УДК 25.458.485.12

Дяченко О. О.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто основні цілі, завдання управлінського обліку підприємств на території Україна та за кордоном. Описані основні проблеми управлінського обліку на вітчизняних підприємствах. Розглянуто історію становлення та розвитку методологій системи управлінського обліку за кордоном та в Україні.*

Ключові слова: *управлінський облік, система управлінського обліку, сільськогосподарське підприємство, бухгалтерський облік.*

Аннотация. *Рассмотрены основные цели, задачи управленческого учета предприятий на территории Украины и за рубежом. Описаны основные проблемы управленческого учета на отечественных предприятиях. Рассмотрена история становления и развития методологий системы управленческого учета за рубежом и в Украине.*

Ключевые слова: *управленческий учет, система управленческого учета, сельскохозяйственное предприятие, бухгалтерский учет.*

Annotation. *The basic goals, objectives of management accounting enterprises in Ukraine and abroad. The basic problem of management accounting in domestic enterprises. The history of the formation and development of managerial accounting methodologies abroad and in Ukraine.*

Keywords: *management accounting, management accounting system, agricultural enterprises, accounting.*

Управлінський облік в Україні час за часом здобуває сильнішого прийняття у зв'язку з виникненням і поширенням організацій, які мають орієнтацію на вимоги ринку. У боротьбі за прихильність споживача від раціональних управлінських рішень залежить становище підприємства на ринку, а також результати діяльності.

Задля раціонального прийняття управлінських рішень протягом виробничої діяльності важливо забезпечити інформацією про роботу підрозділів, відділів чи філій організації керівників всіх рівнів управління по організації. В теперішній час надана інформація має бути високоякісна та в повному обсязі відображати виробничий процес.

Чималий час в минулі століття на підприємствах вели тільки бухгалтерський облік і цього вистачало. В 10–30-ті рр. XIX століття власники підприємств самостійно вели облік і керували власними господарствами.

© Дяченко О. О., 2016

Але в середині XIX ст. об'єми господарств значно розширилися та з'явилися труднощі в організаційній структурі підприємств, внаслідок цього дані бухгалтерського обліку не повною мірою відображали господарські процеси на підприємствах. Поява управлінського обліку стала виходом із ситуації, що склалася, оскільки управлінський облік доповнював бухгалтерський у тих деталях, які були необхідні для прийняття правильних управлінських рішень.

Переглянувши праці вчених-економістів, таких як Г. Емерсон, Ч. Гаррісон, Р. Каплан, Ч. Хонгрен, можна сказати, що початок формалізації обліково-економічної діяльності в плані управлінського обліку пов'язаний насамперед з розвитком торговельних відносин.

Управлінський облік – це галузь (область) знань, котра необхідна кожному, хто займається підприємництвом [1]. Теперішня система бухгалтерського обліку не здатна створити надійну інформаційну базу для зростання ринку капіталу, приватизації, розвитку ринку інвестицій та аналізу ефективності господарської діяльності.

В середині XX ст. в Японії започаткувалась система управління «точно в строк», що стало шляхом до успіху японських організацій на світовій арені. Ця система полягала у пошуку найбільш раціональних методів використання ресурсів та у співвідношенні витрат і якості продукції [2]

На початку XX ст. великий внесок у розвиток управлінського обліку зробили американські економісти, які розробили метод вибуття запасів ФІФО, за яким передбачається, що товари, отримані першими, будуть першими відпущені на виробництво товарів, що веде до більш низької собівартості і до більш високого прибутку. Надалі були розроблені й інші методи оцінки [3].

На підприємствах Японії керівництво розробляє стратегію гарантії прибутковості на більш тривалий час, ніж у Сполучених Штатах Америки. Управлінський персонал на підприємствах Німеччини при побудові своєї стратегії керується фактичними витратами. В Швейцарії переважно орієнтувалися на кон'юктуру ринку. В Італії керівники підприємств переважно орієнтувались на результати переговорів з іноземними постачальниками чи покупцями.

Західноєвропейські системи управлінського обліку можна розмежувати за кількома ознаками. Однією з ознак можна охарактеризувати зв'язок фінансового й управлінського обліку, що полягає у наявності контрольних рахунків доходів і витрат.

На сьогодні облік у західноєвропейських країнах поділяється на фінансовий та управлінський, що є причиною відмінностей у цілях ведення внутрішнього та зовнішнього обліку. Керівництво самостійно приймає рішення про наявність на підприємстві системи управлінського обліку. Першочергово в системі управлінського обліку формується інформація про витрати підприємства. Адміністративний персонал самостійно приймає рішення щодо класифікації витрат і їх конкретизації.

Найвагоміша ознака західноєвропейських систем управлінського обліку – це ефективність обліку витрат. Тобто облік витрат підприємства класифікується як облік минулих витрат та облік витрат згідно з системою «standard-cost». Система «standard-cost» включає розробку стандартів на витрати праці, матеріалів, накладних витрат, складання стандартної калькуляції і облік фактичних витрат з виділенням відхилень від стандартів з метою контролю за формуванням фактичної собівартості й активного управління процесом її формування [4].

Ще однією ознакою західноєвропейських систем управлінського обліку є повне охоплення всіх витрат у собівартість продукції з поділом їх на прямі та непрямі.

Що стосується ціноутворення, то тут західноєвропейські підприємства при формування ціни більш ґрунтуються на попиті, ніж на пропозиції, тобто ціноутворення орієнтується на купівельну спроможність споживачів.

В Україні, на відміну від країн Америки та Європи, відбувається прискорена економічна реформа, яка потребує перевороту в бухгалтерському обліку. І, через значну запізненість від світових економічних процесів, Україні необхідно якнайшвидше та найбільш оптимальним шляхом перейти до реформ [5].

Внаслідок того, що Україна є здебільшого аграрною країною, де переважно вели облік в розрізі отриманої продукції та витраченої, поява управлінського обліку припала на кінець XIX ст., в той час як відбувалося широке розростання промислових підприємств, що потребувало введення нової форми обліку для повного задоволення потреб керівництва.

За останні десятиліття українські підприємства намагаються перетнути шлях, через який західноєвропейські підприємства проходили протягом двох століть. Незважаючи на те, що система управлінського обліку за кордоном являє собою більш широку систему, ніж тільки облік, організація обліку в Україні ґрунтується на засадах бухгалтерського обліку, який насамперед надає інформацію про понесені витрати та результати діяльності.

Управлінський облік є відносно новим для України напрямом, через це існують обмежені можливості у вирішенні поставлених завдань.

Через різницю в специфіці галузей економіки буде недоцільним використовувати методологічні основи управлінського обліку для промислових підприємств, що притаманні зарубіжним країнам, як принципи обліку

для сільськогосподарських підприємств. Також слід прийняти до уваги різницю у вимогах податкового законодавства.

В останній час було запропоновано основи управлінського обліку для більшості країн Заходу, а конкретного визначення специфічних для України методів цього типу обліку досі ще не було описано.

Проаналізувавши сучасне становище системи управлінського обліку в Україні, можна сказати, що більша частина суб'єктів господарювання використовує певні елементи управлінського обліку, однак вагома частка підприємств, які були започатковані ще з радянських часів, використовують непристосовані для нинішніх умов господарювання методики калькулювання собівартості.

На сьогодні увага до питань управлінського обліку зростає. Управлінський облік необхідний як державним, так і недержавним підприємствам чи організаціям.

В цілому українські підприємства та організації досить результативно переймають закордонний досвід із управлінського обліку. приймають методологію західноєвропейських систем управлінського обліку в своїй діяльності. На цей час управлінський облік в Україні знаходиться на стадії становлення та потребує певного часу для його освоєння. Отже, для наступного розвитку управлінського обліку потрібно конкретно визначати цілі підприємства та вчасно надавати інформацію для прийняття рішень з метою управління витратами, що є головною метою управлінського обліку.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Пасенко Н. С.

Література: 1. Баришнікова О. Міжнародні стандарти фінансової звітності як відображення глобалізації та реалії України. *Податкове планування.* 2012. № 9. С. 49–51. **2.** Чудовець В. Науково-практичні проблеми впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні. *Економіст.* 2012. № 12. С. 61–63. **3.** Скоун Т. Управлінський облік: Як його використовувати для контролю бізнесу/під ред. Н. Д. Еріашвілі. М.: Аудит; ЮНИТИ, 2010. 179 с. **4.** Друрі К. Введення в управлінський і виробничий облік. М.: Аудит; ЮНИТИ, 2011. 784 с. **5.** Каверіна О. Д. Управлінський облік. Системи, методи процедури. М.: Фінанси і статистика, 2010. 352 с.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ АНДЕРАЙТИНГУ В СТРАХОВИХ КОМПАНІЯХ УКРАЇНИ

УДК 368.023

Єнгібарян Л. Т.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Наведено теоретичний матеріал, який стосується організації андерайтингу та надання андерайтерських послуг страховими компаніями України. Встановлено відносини між андерайтером і сюрвейєром. Наведено оптимальні параметри організації андерайтерських служб в Україні.*

Ключові слова: *андерайтинг, андерайтер, сюрвейєр, андерайтинговий прибуток, дохід від андерайтингу.*

Аннотация. *Представлен теоретический материал, касающийся организации андеррайтинга и предоставления андеррайтерских услуг страховыми компаниями Украины. Установлены отношения между ан-*

© Єнгібарян Л. Т., 2016

деррайтером и сюрвейером. Представлены оптимальные параметры организации андеррайтерских служб в Украине.

Ключевые слова: *андеррайтинг, андеррайтер, сюрвейер, андеррайтинговая прибыль, доход от андеррайтинга.*

Annotation. *This article was submitted to information theory which deals with the organization and underwriting the provision of underwriting services of insurance companies of Ukraine. Established between the underwriter and surveyor. Also, given the optimal parameters of the organization underwriting services in Ukraine.*

Keywords: *underwriting, underwriter, surveyor, underwriting profit, income from underwriting.*

У рамках сучасних умов сутність страхування є одним з найважливіших постулатів у забезпеченні безпечної життєдіяльності кожної окремої людини, сім'ї, суспільства в цілому, підприємства, автомобіля. Ключові напрями процесу страхування пов'язані з необхідністю супроводження стійкого інструменту захисту суспільства, держави, суб'єктів економічної діяльності від ризиків. У цьому зв'язку андерайтинг є провідною складовою управління оперативної діяльності страхової компанії, а андерайтерський результат певною мірою визначає операційний результат страхової компанії.

Узагальнюючи наявні визначення, можна запропонувати таке.

Андерайтинг – це бізнес-процес страхування, що полягає:

1) у прийнятті на страхування (перестрахування) або відхилення заявленого об'єкта на основі оцінки ризиків, притаманних цьому обєкту, з метою формування чи коригування умов страхового страхового тарифу;

2) у розробці заходів щодо забезпечення фінансової стійкості частини або всього страхового портфеля;

3) у розробці та виконанні заходів щодо зниження прийнятих на страхування (перестрахування) ризиків [1].

Оскільки саме від грамотного андерайтингу залежить успішне відтворення страхових операцій і фінансовий результат, страхування стає проблематичною організацією андерайтингу в страхових компаніях країни.

Андерайтер – фахівець у сфері страхування. Дослівно «андррайтер» означає «підпис під ризиками». Андерайтер описує, оцінює і кваліфікує ризик, формує страховий портфель.

До обов'язків андерайтера входить візування від імені страховика договорів страхування, прийом на страхування (перестрахування) запропонованих страхових ризиків, кваліфікація ризиків при прийнятті на страхування конкретного об'єкта або фізичної особи, визначення тарифних ставок і конкретних умов договору страхування, складання висновків про можливість (або неможливість) укладення договору страхування на певних умовах, формування страхового (перестрахового) портфеля.

Андерайтер зобов'язаний володіти знаннями у сфері оцінки ризиків по особистому і майновому страхуванню, знати принципи побудови страхового портфеля, юридичні аспекти страхування, фінансову стійкість страхової організації, бюджетування, формування страхових резервів тощо. Важливим результатом роботи андерайтера є формування прибуткового страхового портфеля, тобто отримання андерайтингового прибутку. Під «андерайтинговим прибутком» розуміється різниця між розміром страхового портфеля та виплаченими страховими відшкодуваннями (для спрощення, результат за операціями перестрахування в розрахунок не приймається).

Залежно від ринкової ситуації та особливостей емітента з андерайтером може бути укладено два види угод:

1) «тверде зобов'язання» (Firm Commitment), що являє собою зобов'язання андерайтера викупити ту частину цінних паперів емітента, яка не буде реалізована третім особам;

2) «додаток максимальних зусиль» (Best Efforts Agreement), не містить зобов'язань андерайтера щодо викупу нереалізованої частини цінних паперів [2].

Необхідно зазначити, що найважливішим етапом діяльності страховика є передстрахова експертиза, від її якості залежить успіх всіх наступних етапів укладання та виконання договору страхування. На практиці застосовується як стандартна, так і індивідуальна експертизи. У загальному виразі передстрахова експертиза включає в себе вивчення об'єкта та предмета страхування за документами, а за необхідності – безпосередній огляд і складання висновку. Передбачається, що експерт, який виконує передстрахову експертизу, має відповідну підготовку. Аналіз об'єкта страхування проводиться на основі ознайомлення з документами страхувальника, вивчення їх, безпосереднього обстеження об'єктів, що заявляються на страхування. Передстрахове обстеження й оцінку ризику для цілей страхування може виконати і сам страхувальник безпосередньо або ж він може звернутися до страхового брокера. Отже, якщо страхувальник (або брокер) пропонує провести таке обстеження або представляє результати вже проведеного обстеження, страховику доцільно вивчити їх для оцінки ризику [3].

Якщо об'єкт не дуже складний, то передстрахова експертиза може проводитися і продавцем. У складніших випадках його проводять андерайтери разом із продавцем, а в найскладніших – сюрвейєри або перестрахувальники разом з андерайтером (і вже без продавця). Спочатку сюрвейєром називали експерта, який здійснює на прохання страхувальника або страховика огляд застрахованих суден, вантажність, що підлягають страхуванню, і дає висновок про їх стан. Згодом це поняття поширилося на інші види страхування, і сюрвейєром стали називати високоосвіченого представника, якого призначає страхова компанія. При встановленні страхового випадку сюрвейєр проводить розслідування обставин і визначає розмір пошкоджень застрахованого майна. Це необхідно для того, щоб швидко провести виплату страхового відшкодування. Також сюрвеєрськими послугами користуються у випадках, коли страхова подія не сталася.

Відносини між андерайтерами та сюрвейєрами засновані на довірі. Бізнес, який побудований на обслуговуванні страхування як процесу, – це переважно консалтинговий бізнес, це поради, рекомендації, оцінки. Відповідальність за наслідки виконання цих рекомендацій або відмови від них лежить виключно на особі, що приймає рішення. Загальна практика така: в будь-якому сюрвейерському звіті обов'язково присутня фраза про те, що висновки, що містяться у цьому звіті, не породжують ніяких зобов'язань з боку авторів або організацій, які підготували звіт, за наслідками застосування цих рекомендацій замовником.

Сюрвейєр виступає стосовно страховика як ризик-менеджер, у функції якого входять:

1) огляд заявлених на страхування (об'єктів) предметів і виявлення факторів ризику;
2) аналіз потенційних ризиків і загроз;
3) мінімізація ризиків шляхом проведення превентивних заходів;
4) оцінка і аналіз ефективності застосовуваних страховиком методів управління ризиками;
5) розгляд ймовірного страхового випадку як аварійного комісара [4].

Результатом праці будь-якого сюрвейєра є видача сюрвейерського рапорту (звіту), що повинен давати повне уявлення про виконану роботу і закінчуватися видачею рекомендацій щодо усунення знайдених недоліків і вдосконалення системи контролю та ризик-менеджменту компанії. Звіт надсилається замовнику, який оплачує роботу сюрвейєра. Якщо страховики оплачують сюрвейєр, то чорновий варіант звіту тим не менш відправляється і компанії з метою ознайомлення її зі змістом звіту, внесення поправок, уточнення рекомендацій і усунення фактичних неточностей і непорозуміння тощо. Звіт може бути використаний як в цілях управління ризиками всередині компанії, так і для обговорення умов страхування з потенційними страхувальниками [5].

Висновок. Таким чином, андерайтинг у страхуванні відіграє важливу роль, оскільки є ключовим індикатором попередньої і наступної економічної доцільності процесу страхування, адекватності системи управління операційною діяльністю страховика, маркетингової політики, тарифної політики, перестрахування. Андерайтинг є первинним чинником, що впливає на надійність, стабільність та організаційний розвиток страхової компанії, і є її визначальним показником стратегічного планування та бюджетного управління.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Леонова Ю. А.

Література: 1. Маслова-Юрченко К. Визначення андерайтингу у законодавстві України. *Цивільне право.* 2011. № 10. С. 54–64. **2.** Попова А. Особливості правового регулювання андерайтингу. URL: http://radnuk.info/statti/227-gosp-pravo/14559-2011-01-18-05-18-31.html. **3.** Мацак О. Особливості андеррайтингу та врегулювання збитків в Україні. URL: http://ie.at.ua. **4.** Веретнов. Андеррайтинг у страхуванні. URL: http://www.klubok.net. **5.** Архипов А. П. Андеррайтинг в страховании. Теоретический курс и практикум. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2007. 240 с.

ПОСЕРЕДНИЦЬКІ ДОГОВОРИ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

УДК 657.24

Єфремова О. О.

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто сутність посередницького договору, його значення та відображення у бухгалтерському обліку; вказано відмінності між договором доручення та посередницьким договором; визначено податкові наслідки за договором комісії на придбання товарів із передоплатою.*

Ключові слова: *комерційне посередництво, посередницький договір, договір комісії, комісіонер, комітент.*

Аннотация. *Рассмотрена сущность посреднического договора, его значение и отражение в бухгалтерском учете; указана разница между договором поручения и посредническим договором; определены налоговые последствия по договору комиссии на приобретение товаров с предоплатой.*

Ключевые слова: *коммерческое посредничество, посреднический договор, договор комиссии, комиссионер, комитент.*

Annotation. *The article examines the nature of the mediation agreement, its values and reflected in accounting, given the difference of commission and brokerage contract, determined the tax consequences under the commission contract to purchase prepaid products.*

Keywords: *commercial mediation, mediation agreement, agreement of commission, the commissioner, the consignor.*

Комерційне посередництво є різновидом підприємницької діяльності, що полягає у сприянні досягненню домовленості між двома сторонами (суб'єктом, якого представляє посередник, і клієнтом) щодо реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), що здійснюється третьою стороною (комерційним посередником). Ринок посередницьких послуг в Україні є достатньо розвиненим, а в деяких секторах переважна більшість підприємницьких відносин побудована на засадах комерційного посередництва.

Дослідження цієї теми займалися такі вчені, як *Д. Л.* Кузьмін, Г. Г. Казарян, В. І. Гостюк, А. М. Панченко, О. В. Потудінська, В. В. Рєзнікова, О. В. Ткаченко та ін.

Посередницькі договори за рахунок визначених для них спеціальних правил оподаткування часто використовувалися суб'єктами господарювання з метою оптимізації в частині ПДВ та податку на прибуток. З 1 січня 2015 року механізм обрахунку об'єкта оподаткування податком на прибуток повністю змінився. Тепер жодних спецправил для посередницьких договорів в розрізі податку на прибуток не передбачено.

Відповідно до ст.1011 Цивільного кодексу України (далі – ЦКУ) за договором комісії одна сторона (комісіонер) зобов'язується за дорученням другої сторони (комітента) за плату вчинити один або кілька правочинів від свого імені, але за рахунок комітента. По суті, комісіонер укладає угоди на користь комітента з третіми особами, в яких він виступає від власного імені (продавець, як правило, навіть не знає, для кого саме придбавається товар), вчиняє дії для набуття, зміни або припинення цивільних прав та обов'язків саме для себе, а не для комітента. На відміну від комісії, договір доручення передбачає вчення повіреним дій на створення, зміну та припинення цивільних прав та обов'язків саме для довірителя (ст. 1000 ЦКУ). Відповідно до ст. 1003 ЦКУ у договорі доручення або у виданій на підставі договору довіреності мають бути чітко визначені юридичні дії, які належить вчинити повіреному. Дії, які належить вчинити повіреному, мають бути правомірними, конкретними та здійсненними [1].

І повірений, і комісіонер діють не за власний рахунок, а за рахунок довірителя (комітента). Водночас ці договори різняться:

– комісіонера залучають на виконання одного-двох правочинів, дій, в той час як повірений за договором доручення має ширше коло можливих юридичних дій;

– для підтвердження права діяти від імені довірителя повіреному видається довіреність (ст. 1007 ЦКУ), комісіонеру вона не потрібна, адже в договорах із третіми особами він виступає від власного імені.

За посередницьким договором виникають дві операції:

1. Продаж або придбання активу (товару, послуги).

© Єфремова О. О., 2016

2. Надання посередницької послуги (надання послуги посередником: комісіонером, повіреним або комерційним агентом) – фактично це постачання послуги.

Розглянемо посередницький договір на придбання. Купівля товару та передача товару посереднику замовником за договором доручення відображається рухом по позабалансовому субрахунку 025 «Матеріальні цінності довірителя», за договором комісії – за субрахунком 024 «Товари, прийняті на комісію». Усі витрати на виконання договору у посередника накопичуються за дебетом субрахунку 903 «Собівартість реалізованих робіт і послуг», а нарахована винагорода за послуги, пов'язані з продажем або придбанням товарів в інтересах замовника, відображається у посередника за кредитом субрахунку 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг». У повіреного на субрахунку 703 має узагальнюватися інформація про доходи повіреного (сума винагороди) тільки за умови, що надання таких послуг є основним видом діяльності діяльності повіреного. В іншому разі такі доходи мають бути відображені на субрахунку 719 «Інші доходи від операційної діяльності» [2].

Дата відображення доходів у частині винагороди та понесених витрат на виконання договору буде визначатися фактом передачі звіту замовнику, а також складанням акта приймання-передачі наданих послуг (за наявності). Саме в цих документах будуть відображені суми винагороди та витрат, що підлягають компенсації. Жодних інших коригувань в розрізі податку на прибуток (податкових різниць) тут не виникатиме [3].

В частині ПДВ операція з передачі замовнику за посередницьким договором придбаного товару буде відповідати визначенню поставки за нормами пп. «е» пп. 14.1.191, пп. «а» п. 185.1 Податкового кодексу України (далі – ПКУ). Але оскільки за договором доручення документи про поставку товару оформлюються безпосередньо від постачальника до замовника, то ані права на податковий кредит (далі – ПК), ані податкового зобов'язання (далі – ПЗ) з ПДВ у виконавця – довіреної особи не виникає. Інша справа – договір комісії, за яким документально товари спочатку придбаваються комісіонером, а потім передаються комітенту. Базою оподаткування для товарів / послуг, що передаються / отримуються у межах договору комісії, є вартість постачання цих товарів (фактично – ціна їх придбання) за нормами ст. 188 ПКУ, а дата збільшення ПЗ та ПК платників податку, що здійснюють постачання / отримання товарів / послуг у межах договорів комісії, визначені ст. 187 і 198 ПКУ [4].

Але у визначенні бази оподаткування у межах посередницьких договорів у сфері зовнішньоекономічної діяльності є певні особливості. Зверніть увагу: якщо товари експортуються або імпортуються за посередницьким договором, діятимуть правила оподаткування для операцій з експортування товарів за межі митної території або з ввезення на митну територію України – це підтверджує п. 189.6 ПКУ. І ось саме тут виникає неоднозначна ситуація. Це означає – щойно за посередницьким договором виникають операції у сфері зовнішньоекономічної діяльності, то з метою оподаткування потрібно відокремлювати операцію на митній території України та поза митною територією [5].

Наприклад, за договором на купівлю товару, яка здійснюється посередником за кордоном, має місце така ситуація. Під час ввезення посередником-імпортером-платником ПДВ на митну територію України товарів датою виникнення ПЗ (за умови сплати ПДВ під час розмитнення товару посередником) є дата подання митної декларації для митного оформлення, а датою виникнення права на віднесення сум податку до ПК – дата сплати (нарахування) податку. При подальшій передачі ввезених товарів посередником-імпортером замовнику ПЗ визначаються або на дату зарахування коштів від замовника, або на дату відвантаження товарів [2].

Податковий і бухгалтерський облік операцій продажу через посередника на території України проходить у 5 етапів [6]:

1. Передача товару комітентом комісіонеру.
2. Передача товару комісіонером покупцю.
3. Перерахування покупцем грошових коштів комісіонеру в оплату за отримане майно.
4. Перерахування комісіонером комітенту грошових коштів, отриманих від покупця за продане майно, і надання звіту.
5. Виплата комітентом винагороди комісіонеру.

Податкові наслідки за договором комісії на придбання товарів із передплатою будуть мати місце за такою схемою [3]:

- посереднику перераховуються кошти на придбання товарів – нарахування у нього в обліку ПЗ на всю суму передплати;
- посередник купує товар, несе додаткові витрати – виникає право на ПК з ПДВ;
- при передачі оплаченого товару замовнику (завершальна операція) податкових наслідків немає,
- посередник подає замовнику звіт про виконання замовлення – має ПЗ з ПДВ в частині власної винагороди.
- посередник отримує винагороду за надані послуги (завершальна операція), податкових наслідків немає.

Податкові наслідки за договором комісії на придбання товарів на умовах післяплати будуть мати місце за такою схемою:

– посередник купує товар, несе витрати на виконання договору – виникає право на ПК з ПДВ в частині цих сум;

– посереднику перераховуються кошти в оплату придбаних товарів – нарахування у нього в обліку ПЗ з ПДВ на всю суму оплати;

– при передачі оплаченого товару замовнику (завершальна операція) податкових наслідків немає;

– посередник подає замовнику звіт про виконання замовлення – має ПЗ з ПДВ в частині власної винагороди;

– посередник отримує винагороду за надані послуги (завершальна операція), податкових наслідків немає [7].

Передача товару згідно з договором, за яким сплачується комісія, за правилами обкладення ПДВ визнається постачанням товару та прирівнюється до загальних правил виникнення податкових зобов'язань та формування податкового кредиту. В оподаткуванні операцій за посередницькими договорами діє правило першої події. Слід пам'ятати, що якщо посередницький договір здійснюється у сфері зовнішньоекономічної діяльності, порядок оподаткування таких операцій визначається окремими нормами. Крім того, така операція потребує окремого оподаткування на митній території України та за правилами ввезення / вивезення товарів. Базою оподаткування операцій з постачання товарів, ввезених раніше на митну територію України, є договірна вартість таких товарів, але не нижча від митної.

Як альтернатива, за посередницьким договором на продаж товару, для уникнення у сторін виникнення ПДВ за першою подією, можна передавати товар посереднику за договором зберігання. Адже це не є постачанням товару відповідно до пп. 196.1.2 ПКУ. А вже реалізація товару буде обкладатися ПДВ за загальним порядком.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Тютлікова В. В.

Література: 1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 №435-IV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15. **2.** Бухгалтерський та податковий облік посередницьких операцій. URL: http://cons.parus.ua/_d.asp?r=03ОР3с83с3578cfbac3ba9e4f78cc33767d39. **3.** Водоп'янова О. Посередницькі договори: обчислення ПДВ за ПКУ. URL: http://online.dtkt.ua/Book/10.epub/navPoint-10. **4.** Податковий Кодекс: Закон України від 24.12.2015 № 909-VIII // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17. **5.** Казарян Г. Г. Сутність поняття «посередницькі операції». *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю та аналізу*. 2011. № 3. Ч. 2 (21). С. 115–120. **6.** Посередницькі договори – 2015: податкова оптимізація. URL: http://www.buh24.com.ua/poserednitski-dogovori-2015-podatkova-optimiz/. **7.** Ткаченко С. О. Посередницькі структури як основа функціонування системи обігу. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ».* Темат. вип.: Актуальні проблеми управління та фінансово-господарської діяльності підприємства. 2012. № 12. С. 179–185.

ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ: ВІТЧИЗНЯНА ТА МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА

УДК 657:658.27(477)

Захарова О. В.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено особливості ведення бухгалтерського обліку основних засобів в Україні за П(С)БО 7 «Основні засоби» та у міжнародній практиці за МСБО 16 «Основні засоби». Проведено порівняльний аналіз відображення основних засобів в обліку за міжнародними та національними стандартами.*

© Захарова О. В., 2016

Ключові слова: *основні засоби, класифікація, актив, амортизація, переоцінка, міжнародні стандарти, національні стандарти.*

Аннотация. *Исследованы особенности ведения бухгалтерского учета основных средств в Украине по П(С)БУ 7 «Основные средства» и в международной практике по МСБУ 16 «Основные средства». Проведен сравнительный анализ отражения основных средств в учете по международным и национальным стандартам.*

Ключевые слова: *основные средства, класификация, актив, амортизация, переоценка, международные стандарты, национальные стандарты.*

Annotation. *The features of accounting of fixed assets in Ukraine for the R(S)A 7 «Fixed Assets» and internationally under IAS 16 «Property and equipment». A comparative analysis of fixed assets reflected in accounting for international and national standards.*

Keywords: *fixed assets, classification, asset, depreciation, revaluation, international standards, national standards.*

На сучасному ринку товарів і послуг конкурує велика кількість підприємств різних форм власності та розмірів. Проте кожне підприємство для нормального функціонування повинно мате у своїй власності основні засоби, які потребують грамотного та прозорого обліку. Але в умовах інтеграції України в європейське середовище постає питання адаптації національної системи обліку до вимог міжнародної практики. Оскільки основні засоби є одним з основних складових елементів активу балансу – правильне відображення їх в обліку впливає на визначення фінансового результату. Саме тому, на думку автора, набуває актуальності питання проведення аналізу особливостей ведення бухгалтерського обліку за національними та міжнародними стандартами щодо основних засобів.

Мета цієї статті полягає у проведенні порівняльного аналізу методики бухгалтерського обліку основних засобів згідно з національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку.

Питанням обліку основних засобів за національними та міжнародними стандартами займалися такі вчені, як: Голов С. Ф., Замазій О. В., Костюченко В. М., Попович В. І., Войнаренко М. П., Пономарьова Н. А. та ін.

Методичні основі формування та регулювання ведення бухгалтерського обліку основних засобів на підприємствах України регламентуються П(С)БО 7 «Основні засоби». Загальні правила ведення бухгалтерського обліку основних засобів у міжнародній практиці відображені в МСБО 16 «Основні засоби».

Порівняння поняття основних засобів за національними та міжнародним стандартами наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика поняття «основні засоби» за міжнародними та національними стандартами

П(С)БО 7 «Основні засоби»	МСБО 16 «Основні засоби»
Матеріальні активи, які підприємство / установа утримує з метою використання їх у процесі виробництва / діяльності або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [1]	Основні засоби – це матеріальні об'єкти, що: а) утримують для використання у виробництві або постачанні товарів чи наданні послуг для надання в оренду або для адміністративних цілей; б) використовуватимуть, за очікуванням, протягом більше одного періоду [2]

Проводячи порівняльну характеристику класифікації основних засобів, також можна побачити деякі відмінності. Так, згідно з П(С)БО 7 до основних засобів відносять: земельні ділянки, капітальні витрати на поліпшення земель, інструменти, прилади, інвентар, транспортні засоби, тварин, багаторічні насадження, машини та обладнання, будинки, споруди, інші необоротні активи. До груп основних засобів згідно з МСБО 16 відносять: літаки, кораблі, землю, офісне обладнання, будівлі, машини та обладнання, меблі та приладдя, автомобілі. За даними класифікаціями чітко видно, що у міжнародних стандартах відсутнє таке поняття, як «інші необоротні матеріальні активи» [1].

До таких активів можна віднести бібліотечні фонди або тимчасові (нетитульні) споруди тощо. Але це не означає, що таких активів зовсім немає на підприємстві. У міжнародній практиці деякі інші активи взагалі не відносять до довгострокових: як правило, їх не капіталізують, а списують на витрати поточного періоду.

Умови визнання об'єктів основних засобів активами у національному стандарті аналогічні міжнародному. До таких умов відносять ці характеристики: у майбутньому актив принесе економічну вигоду, собівартість активу можливо достовірно оцінити [3].

Також відрізняється порядок проведення амортизації основних засобів за національним стандартом від міжнародного. Спільним є одне – нарахування амортизації починається з того моменту, коли об'єкт основних засобів введено до стану, придатного до використання. За національним положенням рекомендується використовувати п'ять основних методів нарахування амортизації: прямолійний, виробничий, зменшення залишкової вартості, метод прискореного зменшення залишкової вартості та кумулятивний [4]. У МСБО 16 передбачено такі методи нарахування амортизації: прямолінійний, метод зменшення залишку, метод суми одиниць. Поняття зносу основних засобів у цьому стандарті взагалі не надається. Амортизація активів, які підлягають ремонту, в П(С)БО та і МСБО аналогічна – амортизація таких активів не припиняється у період проведення ремонту. Деякі відмінності можна побачити під час проведення амортизації землі. За національними стандартами – земля не підлягає амортизації, у міжнародній практиці – у деяких випадках земля може мати обмежений період корисного використання, в такому випадку її амортизують методом, який відображає вигоди, що мають бути отримані від неї [4].

Порівнюючи П(С)БО 7 та МСБО 16, можна простежити деякі відмінності у проведенні переоцінки основних засобів. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 надає право підприємству обирати для відображення в обліку одну з двох моделей оцінки основних засобів після визнання: модель собівартості та модель переоцінки. За національними стандартами передбачено тільки одну модель оцінки основних засобів: підприємство може переоцінювати об'єкт у тому випадку, якщо залишкова вартість такого об'єкта буде суттєво відрізнятися від його справедливої вартості на дату балансу.

Також слід виділити відмінності при відображенні в обліку витрат на поточний ремонт основних засобів. Опираючись на міжнародні стандарти, витрати на ремонт змінюють балансову вартість об'єкта основних засобів, який підлягає ремонту. У П(С)БО 7, навпаки, не передбачено зміни вартості об'єкта у разі проведення поточного ремонту. Понесені витрати, у тому числі вартість нових деталей, включають до витрат звітного періоду. За національним положенням вартість об'єкта може бути змінена тільки у випадку поліпшення основних засобів: реконструкції, модернізації тощо.

Вибуття основних засобів у національному та міжнародному стандартах здійснюється на основі продажу. Проте у П(С)БУ 7 також зазначено, що вибуття основних засобів може відбуватися також на основі безоплатної передачі, невідповідності критеріям визнання активу. У міжнародному стандарті – виключення активу з використання без очікування економічних вигід від його вибуття [5].

Отже, виходячи із усього вищеперерахованого, слід зазначити, що ПСБО 7 та МСБО 16 має як спільні риси ведення бухгалтерського обліку основних засобів, так і відмінні. Відмінності між стандартами можна пояснити тим, що міжнародні стандарти мають загальний рекомендаційний характер та не враховують особливостей національного ведення бухгалтерського обліку. Для подальшої інтеграції національних положень України з міжнародними слід визначити складові основних засобів, методи переоцінки та порядок її проведення, методи нарахування амортизації. Вирішення цих питань дозволить успішно вести міжнародну діяльність, залучати іноземні інвестиції та посилити довіру в іноземних контрагентів до показників фінансової звітності щодо використання основних засобів.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Пасенко Н. С.

Література: 1. Голов С. Ф., Костюченко В. М. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами. Київ: Екаунтінг, 2008. 384 с. **2.** Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби». URL: http://zakon2.rada.gov.ua/-laws/show/929_014. **3.** Попович В. І. Облік основних засобів: порівняльний аналіз МСБО та ПСБО/Мукачівський державний університет, кафедра обліку і контролю у сфері послуг та соціальної культури. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Menegment/2012_721/41.pdf. **4.** Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби». URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-005. **5.** Пасенко Н. С. Складання приміток до фінансової звітності з обліку основних засобів за міжнародними стандартами. *Управління розвитком.* 2009. № 15. С. 61–62.

ВИКОРИСТАННЯ МОДЕЛІ BSC У СТРАТЕГІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

УДК 356.98

Зілінська А. С.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто особливості впровадження системи збалансованих показників, переваги та недоліки системи BSC. Запропоновано доповнення моделі BSC показниками, що дозволяють кількісно вимірювати процеси. Визначено методи для впровадження і оцінки вартості інновацій.*

Ключові слова: *управління, метод управління, система збалансованих показників, можливості та перспективи.*

Аннотация. *Рассмотрены особенности внедрения системы сбалансированных показателей; преимущества и недостатки системы BSC. Предложено дополнение модели BSC показателями, позволяющими количественно измерять процессы. Определены методы для внедрения и оценки стоимости инноваций.*

Ключевые слова: *управление, метод управления, система сбалансированных показателей, возможности и перспективы.*

Annotation. *In the article features the introduction of a balanced scorecard. The advantages and disadvantages of the system BSC, BSC model proposed amendments indicators to quantitatively measure the processes. Defined methods for implementing and assessing the value of innovation.*

Keywords: *management, method of management, balanced score card, opportunities and prospects.*

Впровадження BSC необхідно для ряду вітчизняних підприємств, проте реакція на BSC практично однакова для кожного ринку. При використанні BSC одні аналітики посилаються на «підводні камені» методу і складність його застосування, інші ж, навпаки, апелюють прибутковими проектами, але, на жаль, таких результуючих проектів досить мало впроваджено у вітчизняну практику. І цей метод не так швидко завойовує прикладну популярність в Україні, як хотілося б, що і зумовило актуальність теми дослідження. Можна припустити, що багато великих компаній, які «як всі» прагнули впровадити BSC, зробили це з метою підвищення капіталізації, щоб конкурувати з аналогічними виробниками, або використовування як засобу контролю для подальшого прогнозування. Тобто виходить, що у підприємств достатня кількість стимулів для впровадження, але відсутні можливості застосовувати BSC в повному обсязі.

Метою статті є визначення використання моделі BSC у стратегічному управлінні.

Проведення стратегічного аналізу функціонування фірми завжди вимагає від керівника досвіду, вміння і стрімкої реакції на зміни в зовнішньому середовищі як короткострокового, так і довгострокового характеру. До того ж метою стратегічного аналізу є не формування та подання для підлеглих готових відповідей, а полегшення розуміння виникаючих складних питань.

BSC, окрім оцінки економічного ефекту, дозволяла кількісно оцінити і виміряти принципи роботи фірми, переводячи місію і головну стратегію фірми в систему чітко поставлених приватних стратегічних завдань і цілей, а також показників, що визначають ступінь досягнення цільових параметрів і установок. Результуючим показником роботи стає її кінцевий соціально-громадський і фінансово-економічний ефект, вимірюваний як кількісно, так і якісно [1].

Ще однією стороною застосування BSC є питання про ефективну взаємодію держструктур, суспільства (задоволення суспільних і соціально значущих потреб) і фірми шляхом впровадження нових процедур і застосування додаткових механізмів, що забезпечують цю взаємодію. Безсумнівно, переваги використовуваної системи BSC незаперечні. Однак поряд із перевагами необхідно виділити і вказати на недоліки, в тому числі і помилки, ігнорування яких може обійтися фірмам, які вирішили використовувати збалансовану систему, недешево. Отже, схематично наведемо наші спостереження у вигляді табл. 1.

Крім перерахованого вище, можна, на наш погляд, доповнити BSC показниками, що дозволяють кількісно вимірювати процеси: 1) надання суспільно значущих послуг; 2) оцінка відповідності діяльності фірми інтересам і потребам суспільства в цілому; 3) оцінка відповідності діяльності фірми і проведення в рамках її заходів компетенцій відомств; 4) при реалізації окремих програм можливість партнерства приватних компаній і громадських організацій, в тому числі й урядових.

© Зілінська А. С., 2016

Таблиця 1

Переваги та недоліки системи BSC

Критерії оцінки	Переваги	Недоліки
Реалізація цілей і стратегій	BSC – це інструмент реалізації цілей ті завдань компанії, що дозволяє з'єднати оперативне управління зі стратегічним управлінням	Якщо стратегічні цілі чітко не визначені або введено некоректно, то почнуть проявлятися помилки в завданнях і показниках ефективності підрозділів
Стратегія «зверху-вниз»	BSC будується «зверху-вниз», тобто стратегічні цілі бізнесу логічно розпадаються на похідні (приватні) складові і визначають завдання для лінійного менеджменту	Ієрархія «зверху-вниз» при реалізації стратегії без урахування зворотного зв'язку не завжди може успішно реалізовуватися
Самостійна розробка BSC	Ряд підприємств роблять акцент на тому, що грамотний фахівець у сфері організації, фінансів і менеджменту зможе сам розробити і в індивідуальному порядку впровадити BSC	При самостійній розробці BSC необхідний достатній досвід у цьому питанні, оскільки відсутність таких необхідних складових, як методика розробки та досвід реалізації, спеціальний інструментарій, зведе можливість самостійного впровадження BSC приблизно до нуля
Використання ERP-систем	Супроводжується використанням ERP-систем (ця система передбачає єдину базу даних по всіх підрозділах і завданнях фірми, що значно полегшує доступ до інформації)	Використовуючи BSC, ряд керівників відмовляються від впровадження ERP-систем через острах складності та новизни
Взаємозв'язок впливу індикаторів	Дозволяє показати взаємозв'язок і ступінь впливу індикаторів шляхом факторного аналізу впливу одного або декількох індикаторів на результуючий індикатор	Точної оцінки впливу не завжди виходить досягти, оскільки необхідні експертні оцінки та прогнози в різних прикладних областях.
Заміна системи мотивації	BSC зможе замінити повністю або частково систему мотивації	BSC не підходить для заміни традиційної системи мотивації. Рано чи пізно компанії відмовлялися від використання BSC як системи мотивації через велику кількість показників

Для ряду підприємств кількісне підтвердження BSC має супроводжуватися організаційним і процедурним забезпеченням функціонування BSC.

Зокрема, важливим моментом при розробці BSC є інноваційна активність. Інноваційна активність як складова BSC дозволяє максимізувати конкурентну перевагу за рахунок оптимізації виробництва і підготовки нових революційних продуктів, підвищення якості та послуг, що надаються [2, с. 12].

В сучасних умовах інновації поширюються за трьома основними напрямками: технологічний, маркетинговий та організаційний.

Організаційні нововведення – це освоєння нових форм і методів організації та регламентації виробництва і праці, зміни співвідношення сфер впливу (як по вертикалі, так і по горизонталі) структурних підрозділів, соціальних груп або окремих осіб компанії [3]. До того ж організаційний напрямок інновацій має супроводжуватися інноваційним аспектом, який зв'язується з фундаментальними надбаннями в науково-технічному середовищі.

Сьогодні управління підприємствами стикається з необхідністю впровадження і оцінки вартості інновацій, які можливо оцінити одним із трьох підходів:

- дохідний підхід оцінки, що базується на прогнозованому потоці доходів;
- ринковий підхід, який базується на ринкових даних вартості порівнянних об'єктів і аналогів;
- витратний підхід, який базується на вартості складових елементів або витрат на відтворення (вартість відновлення або вартість заміщення) [4].

Для оцінки ефективності й організації управління інноваційними процесами в промисловому секторі економіки використовується індекс інноваційної активності [5]. Він розраховується як інтегральний показник, в основу якого покладено фактори, що відбираються за тими чи іншими критеріями з суб'єктивної точки зору аналітиків, які проводять аналіз, і характеризують інновації або інноваційні процеси. Можна також рекомендувати підприємствам використовувати на практиці показник «інноваційний резерв», який являє собою різницю між потенціалом підприємства і його можливостями.

Отже, призначення концепції BSC відображає можливість реалізувати певний набір показників, де збалансовані короткострокові та довгострокові цілі, фінансово-економічні та нефінансові показники, випереджальні і запізнілі індикатори, внутрішні і зовнішні перспективи ефективності. Тому для будь-якого підприємства при реалізації концепції BSC важливо обрати «власний набір» показників, що стосується клієнтів, процесів і розвитку, адаптованих під ринкові умови функціонування підприємства, які стануть випереджаючими індикаторами

фінансово-економічного успіху. І тоді можна буде спрямувати всі зусилля підприємства на підвищення ефективності в перспективних напрямках.

Таким чином, у статті було розглянуто використання моделі BSC у стратегічному управлінні, визначено переваги та недоліки використання цієї моделі на підприємстві, а також запропоновано доповнення моделі BSC показниками, що дозволяють кількісно вимірювати процеси.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Писарчук О. В.

Література: 1. Виноградов В. В. Стратегічний аналіз як один з найважливіших напрямків перспектив розвитку економічного аналізу. *Економіка і управління.* 2013. № 4 (36). С. 110–113. **2.** Павлов К. В., Кочетков С. В., Кочеткова О. В. Система показників регулювання інноваційного потенціалу промислових підприємств. *Наукові відомості.* 2014. № 3 (34). С. 169–175. **3.** Білуха М. Т. Теорія бухгалтерського обліку. Київ, 2014. 692 с. **4.** Корягін М. В. Оцінювання вартості підприємства в системі бухгалтерського обліку: монографія. Львів: ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2012. 62 с. **5.** Єфремов В. С. Класичні моделі стратегічного аналізу і планування: модель BSC. *Менеджмент в Україні таза кордоном.* 2012. № 2 (41). С. 96–99.

ПОРІВНЯННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЗАГАЛЬНОПРИЙНЯТИХ ПРИНЦИПІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ У ПИТАННЯХ СКЛАДАННЯ ЗВІТУ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН

УДК 657.625

Зуєнко Д. Д.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Проведено порівняння загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку Сполучених Штатів Америки та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку і фінансової звітності в питаннях складання звіту про фінансовий стан; узагальнено основні відмінності між ними.*

Ключові слова: *МСБО, загальноприйняті принципи бухгалтерського обліку США, баланс, звіт про фінансовий стан.*

Аннотация. *Проведено сравнение общепринятых принципов бухгалтерского учета Соединенных Штатов Америки и международных стандартов бухгалтерского учета и финансовой отчетности в вопросах составления отчета о финансовом состоянии; обобщены основные различия между ними.*

Ключевые слова: *МСБУ, общепринятые принципы бухгалтерского учета США, баланс, отчет о финансовом состоянии.*

Annotation. *The article compares USA Generally Accepted Accounting Principles and International Accounting and Financial Reporting Standards in questions of Statement of financial position presentation, generalizes the main differences between them.*

Keywords: *International Accounting Standards, U.S. GAAP, balance, statement of financial position.*

© Зуєнко Д. Д., 2016

Внаслідок глобалізації та інтернаціоналізації МСБО стають все більш актуальними, тому сьогодні постає питання про порівняння міжнародних стандартів зі стандартами окремих країн, щоб виділити їх переваги та недоліки. В рамках цієї статті проводиться їх порівняння зі стандартами США, де розвиненість бізнесу та його специфіка привели до формування інших особливостей складання фінансової звітності, ніж МСБО. Стандарти США, якщо не брати в розрахунок тих, хто повинен подавати звітність до Комісії з цінних паперів та бірж США, є менш вибагливими, ніж міжнародні стандарти. Це викликано тим, що в питаннях фінансової звітності МСБО та МСФЗ повинні бути більш жорсткими, тому що більшість компаній, що дотримуються цих стандартів, діють на міжнародному рівні. А оскільки принципи складання фінансових звітів можуть серйозно відрізнятися в різних країнах, це може призвести до певних проблем в об'єктивному аналізі фінансової звітності. Таким чином, тема дослідження є актуальною, оскільки порівняння принципів складання фінансової звітності (перш за все балансу) дозволить всебічно дослідити доцільність певних аспектів складання фінансової звітності, що позитивно позначиться на розвитку бухгалтерського обліку в світі.

Питанням порівняння МСБУ та загальноприйнятих принципів США займалися: Ґ. Беррі, Д. Ґенон, Дж. Кайзер, Дж. Ларсен, Б. Портер, В. Пул, Л. Райвет, Дж. Санторо, С. Тейлор, К. Уілд та ін.

Метою дослідження є виділення загальних відмінностей між МСБУ та загальноприйнятими принципами бухгалтерського обліку США.

Об'єктом дослідження є загальноприйняті принципи бухгалтерського обліку США (Generally Accepted Accounting Principles, скорочено GAAP), розроблені Радою зі стандартів фінансового обліку (Financial Accounting Standards Board, скорочено FASB), Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (International Accounting Standards, скорочено IAS) та Міжнародні стандарти фінансової звітності, розроблені Радою по міжнародним стандартам бухгалтерського обліку (International Accounting Standards Board, скорочено IASB).

Метою МСБО є зближення стандартів ведення бухгалтерського обліку та принципів складання фінансової звітності окремих країн для створення єдиного міжнародного уніфікованого поля взаємодії підприємств і усунення бар'єрів між країнами у сфері бухгалтерського обліку. Зрозуміло, що МСБО на початку свого формування орієнтувалися на стандарти тих країн, що мали більш розвинуту систему бухгалтерського обліку, довшу історичну традицію та накопичений досвід методології. І однією з таких країн були США, найбільш розвинута з фінансової точки зору країна. Проте сьогодні, коли МСБО стають дуже поширеними, певні аспекти стандартів США наближуються до принципів міжнародних стандартів, незважаючи на це, МСБО та GAAP все ще відрізняються між собою в питаннях складання фінансової звітності [5].

Основні відмінності при складанні балансу стосуються: вимог до наявності статей, форм балансу, проміжних підсумків, відстрочених податкових активів і зобов'язань, рефінансування та пролонгацій заборгованості, наслідків порушення угод та взаємозаліку [1].

МСБО визначає мінімальний фіксований набір статей, які повинні бути у фінансовій звітності. У США вимоги щодо наявності конкретних статей є лише до тих, хто зобов'язаний подавати звітність до комісії з цінних паперів та бірж (самі GAAP не встановлюють стандартного формату балансу).

Як МСФЗ, так і GAAP вказують, що баланс повинен надавати інформацію про оборотні та необоротні активи і короткострокові та довгострокові зобов'язання у вигляді окремих розділів балансу. Проте МСФЗ дозволяє подавати баланс на основі ліквідності, якщо це дає більш актуальну та надійну інформацію, а GAAP встановлює виключення для тих галузей, коли між оборотними і необоротними активами та зобов'язаннями немає різниці або вона не має важливого значення.

МСБО не вказує вимоги до заповнення проміжних підсумків, за винятком випадків, коли це вважається більш доречним для розуміння фінансового стану підприємства. Згідно з GAAP підприємства повинні надавати загальну величину поточних зобов'язань, якщо вони складають баланс стандартної форми (не на основі ліквідності). Ті, хто подають звіти до Комісії з цінних паперів та бірж, зобов'язані розкривати інформацію про оборотні активи та поточні зобов'язання.

Відповідно до МСБО суб'єкт господарювання не може класифікувати відстрочені податкові активи та зобов'язання як оборотні / поточні, в той час як GAAP дозволяє поділ на оборотні / поточні та необоротні / довгострокові. Проте FASB має наміри змінити вимоги, відповідно до яких відстрочені податкові активи та зобов'язання будуть представлятися як необоротні / довгострокові [2].

Згідно з МСБО суб'єкт господарювання визначає свої фінансові зобов'язання як короткострокові, коли вони повинні бути погашені протягом 12 місяців після закінчення звітного періоду. Це стосується і тих випадків, коли початковий строк погашення складав більше 12 місяців, і угода про зміну графіків платежів або рефінансування була здійснена після закінчення звітного періоду, але до затвердження фінансової звітності. Якщо підприємство очікує рефінансувати або пролонгувати зобов'язання протягом принаймні 12 місяців після закінчення звітного періоду в рамках існуючої кредитної лінії, воно класифікує зобов'язання як довгострокове, навіть якщо інакше воно було б погашене протягом коротшого періоду. Якщо рефінансування або пролонгація зобов'язання проводиться не за бажанням підприємства, і воно не розглядає можливості рефінансувати зобов'язання, то воно кла-

сифікується як поточне. Згідно з GAAP короткострокові облігації виключаються зі складу поточних зобов'язань, якщо компанія має намір рефінансувати зобов'язання на довгостроковій основі і після звітної дати, але перед публікацією балансу, здійснюється випуск довгострокових облігацій або інших емісійних цінних паперів з метою рефінансування зобов'язання або укладається угода про фінансування, що дозволяє підприємству рефінансувати зобов'язання при дотриманні певних умов [3].

Відповідно до МСБО, якщо підприємство до кінця звітного періоду порушує положення угоди про заборгованість і може бути зобов'язане сплатити борг за вимогою, воно класифікує такі зобов'язання як поточні, навіть якщо кредитор погодився не вимагати сплати внаслідок порушення угоди. GAAP, на відміну від МСФЗ, не класифікує борг як довгостроковий, якщо кредитор погодився не вимагати оплати внаслідок порушення. Суб'єкт господарювання класифікує як поточні такі довгострокові зобов'язання, що вимагаються або будуть вимагатися до сплати кредитором через порушення положень угоди про заборгованість на звітну дату або через порушення, що має бути усунуто протягом зазначеного пільгового періоду. Це не поширюється на випадки, коли кредитор відмовився або втратив право вимагати погашення на строк більше одного року (або операційного циклу, якщо довше) з дати складання балансу або коли щодо довгострокових зобов'язань, що містять пільговий період, існує ймовірність того, що порушення буде усунуто вчасно.

Згідно з МСФЗ підприємство не компенсує активи та зобов'язання або доходи та витрати, якщо це не вимагається або дозволяється стандартом. Щодо GAAP взаємозалік дозволяється тільки тоді, коли право на залік існує: коли сторони мають один перед одним борг, суму якого можна точно визначити, існує право (повноваження) і намір на взаємозалік, і право на взаємозалік закріплене законом [4].

Різниця у принципах складання звітності залежить від оточення та мети стандартів. Так, можна побачити, що МСБО в цілому є більш вибагливими, оскільки це відповідає задачам ефективної взаємодії на міжнародному просторі, а стандарти США не мають причин для цього (хоча і там є більш жорсткі вимоги для публічних акціонерних компаній та інших організацій, цінні папери яких котируються на біржі). Таким чином, в результаті проведення дослідження було порівняно особливості складання звіту про фінансовий стан у різних стандартах.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Пасенко Н. С.

Література: 1. Comparison between U.S. GAAP and International Financial Reporting Standards // Grant Thornton LLP. 2015. 194 с. **2.** IFRS and US GAAP: similarities and differences // Price water house Coopers (PwC). 2015. 250 с. **3.** US GAAP/IFRS Accounting Differences Identifier Tool // EY. 2015. 437 с. **4.** IFRS compared to US GAAP. An overview // KPMG. 2015. 125 с. **5.** Gnanarajah R. U.S. Capital Markets and International Accounting Standards: GAAP Versus IFRS // Congressional Research Service. June 25, 2015. 25 с.

ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ РЕАЛІЗАЦІЄЮ НЕРУХОМОСТІ

УДК 658.153

Ісмаілов Д. І.

Магістрант 2 року навчання
фінансовий факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто сутність структурно-функціонального підходу до управління оборотним капіталом підприємства будівельної галузі. Розроблено основні напрями підвищення ефективності управління ре-*

© Ісмаілов Д. І., 2016

алізацією нерухомості як напряму підвищення ефективності управління оборотним капіталом будівельного підприємства.

Ключові слова: *оборотні активи, економічний показник, структурно-функціональне моделювання.*

Аннотация. *Рассмотрена сущность структурно-функционального подхода к управлению оборотным капиталом предприятия строительной отрасли. Разработаны основные направления повышения эффективности управления реализацией недвижимости как направления повышения эффективности управления оборотным капиталом строительного предприятия.*

Ключевые слова: *оборотные активы, экономический показатель, структурно-функциональное моделирование.*

Annotation. *In the article the essence of the structural-functional approach to managing the working capital of the enterprise of the construction industry. Developed the main directions of improving the effectiveness of the implementation of property management as the direction of improved management of working capital construction companies.*

Keywords: *current assets, economic indicator, structural and functional model.*

Однією з основних проблем функціонування будь-якого підприємства, особливо в економіці, поглинутій фінансовою кризою, є проблема забезпечення достатньої платоспроможності підприємства, що залежить від ефективності управління оборотними активами. В сучасних умовах процес прийняття управлінських рішень гостро потребує використання інтелектуальних систем підтримки прийняття рішень. Структурно-функціональна модель, яка використовується з метою вдосконалення процесу управління структурою капіталу підприємства, передбачає використання програмного продукту BP Win за стандартом IDEF0, який дозволяє описати алгоритм процесу управління за допомогою послідовно з'єднаних функціональних блоків із використанням вхідної, вихідної інформації, механізму й управління [1].

Отже, метою статті є структурно-функціональне моделювання управління реалізацією нерухомості як напрям удосконалення управління оборотними активами будівельної компанії.

ПАТ «ІБК «АВАНТАЖ» займається реалізацією нерухомості. Збільшення обсягів реалізації, тобто безперервне збільшення вхідного грошового потоку є основною цілю підприємства, що є основною умовою можливості існування на ринку. Реалізація нерухомості відбувається на стадії будівництва, тому проекти, які знаходяться на стадії незавершеного виробництва, теж реалізуються. Механізмом реалізації виступає Фонд фінансування будівництва (ФФБ). Отже, частина нерухомості реалізується через договори купівлі-продажу – 2–5 % і 95 % реалізується через ФФБ. Для ефективного управління реалізацією нерухомості необхідно здійснювати постійний облік і контроль за такими сутностями, як: клієнт; резерв; договір; проект; об'єкт нерухомості.

Наявність вичерпної інформації створює для фінансового менеджера «точки втручання», оскільки можливість діагностувати ситуацію надає можливість формувати в найкоротші строки найефективніші управлінські рішення відносно таких процесів, як: встановлення конкурентоздатних цін на об'єкти нерухомості залежно від району забудови, класності об'єкта та його характеристик (ціна, площа, кількість кімнат); визначення ліквідності об'єктів нерухомості; визначення дебіторської заборгованості, стадії виникнення та її характер; визначення недоліків будівництва. Аналіз діючої системи управління реалізацією нерухомості виявив неспроможність фінансового менеджера в короткий час створювати дієві управлінські рішення відносно прогнозів майбутніх платежів, обсягу прострочення, кількості відмов від виконання договору, величини загальної знижки, визначення потенціального попиту у розрізі об'єктів нерухомості. Тому було побудовано формалізовану модель системи управління реалізацією нерухомості з метою збільшення ліквідності об'єктів нерухомості; зменшення залишків нерухомості з метою максимізації грошового потоку та рентабельності продажу; створення бази статистичної інформації для реалізації прогнозування; підвищення якості будівельної продукції; контроль якості виконання менеджером функцій та мотивація персоналу; скорочення термінів підписання актів прийому-передачі та передачі всіх необхідних документів клієнту.

При організаційному проектуванні та моделюванні системи управління реалізацією нерухомості використаємо в програмному продукті BP WIN інструментальний засіб для моделювання – стандарт IDEF0. На рис. 1 зображено модель «Чорний ящик», яка описує вхід і вихід. Процес реалізації був розділений на три незалежних процеси: проведення переговорів; проведення операцій з нерухомістю; оформлення права власності.

Клієнт звертається в компанію за консультацією. В ході переговорів клієнт може виказати бажання (рис. 2): придбати нерухомість; зарезервувати; відмовитися; змінити нерухомість; переуступити нерухомість; залишити зауваження щодо якості об'єкта нерухомості. За умови позитивного закінчення переговорів між клієнтом та ПАТ «ІБК «АВАНТАЖ», або між клієнтом та ФФБ підписується договір купівлі-продажу, або учасника фонду фінансування будівництва. За умови резервування об'єкта менеджер фіксує термін резервування і в разі прострочення терміну узгоджує з клієнтом подальші дії: відкріплення об'єкта; продовження строків; підписання договору.

У разі відмови клієнта від підписання необхідно бачити статистику загальних звернень, відмов і підписання договорів.

Рис. 1. **Вхід і вихід моделі**

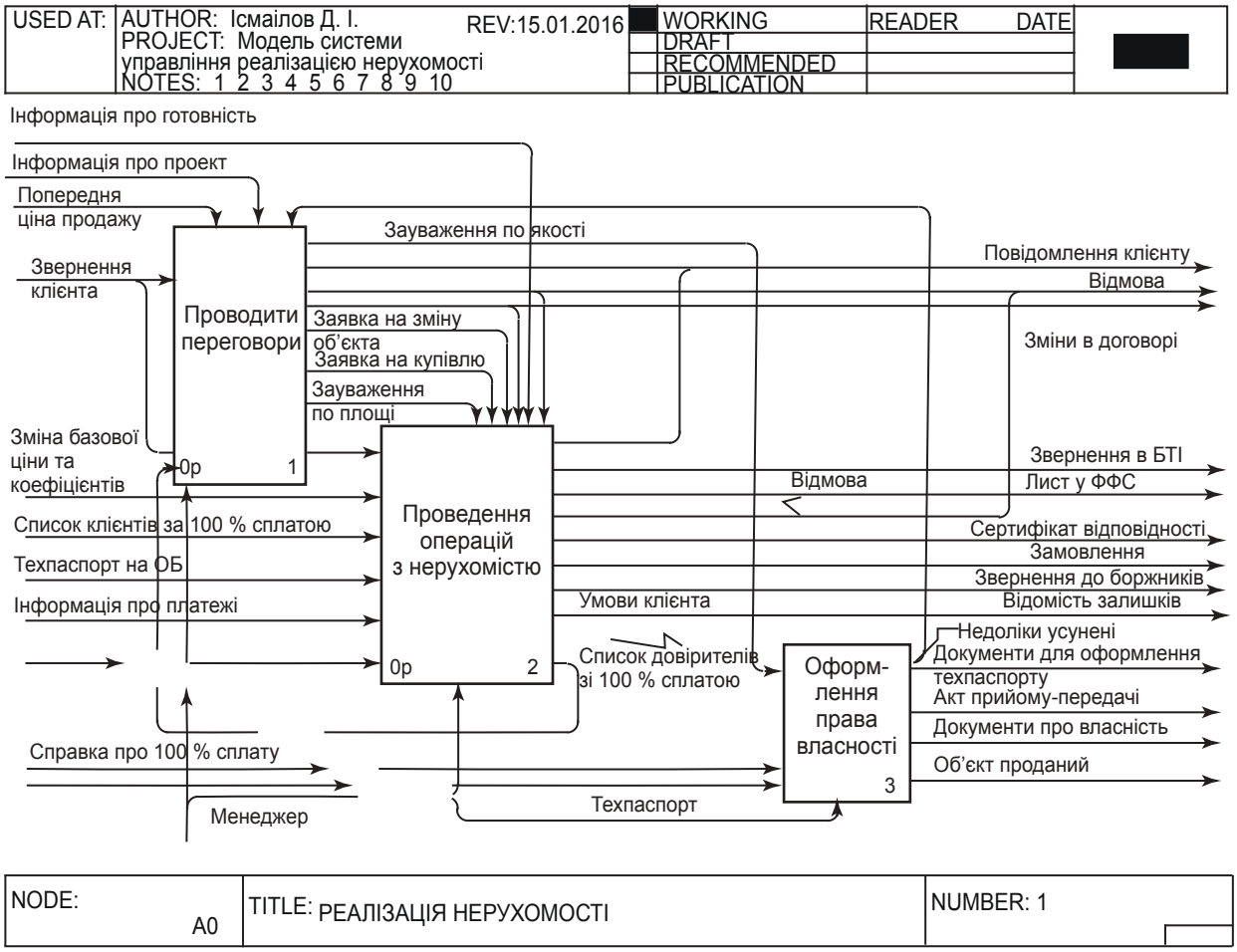

Рис. 2. **Реалізація нерухомості**

За кожним клієнтом має залишатися статистика його даних і вподобань. Стадія переговорів (рис. 3) включає в себе: консультування; роботу з резервом; узгодження умов. Якщо клієнта не влаштовує ціна, то менеджер виносить на розгляд можливість надання знижки нижче встановленої норми та заносить об'єкт нерухомості в резерв до вияснення рішення керівництва. При резервуванні клієнт надає П.І.Б. та номер телефону. Клієнт може змінити об'єкт резерву або перевести взаємовідносини на стадію підписання договору. За умови сформованої заявки на оформлення заказу: обраний об'єкт нерухомості; узгоджена ціна; узгоджений графік фінансування – менеджер фіксує паспортні дані клієнта та відправляє його на підписання договору з ФФБ або на підписання договору купівлі-продажу.

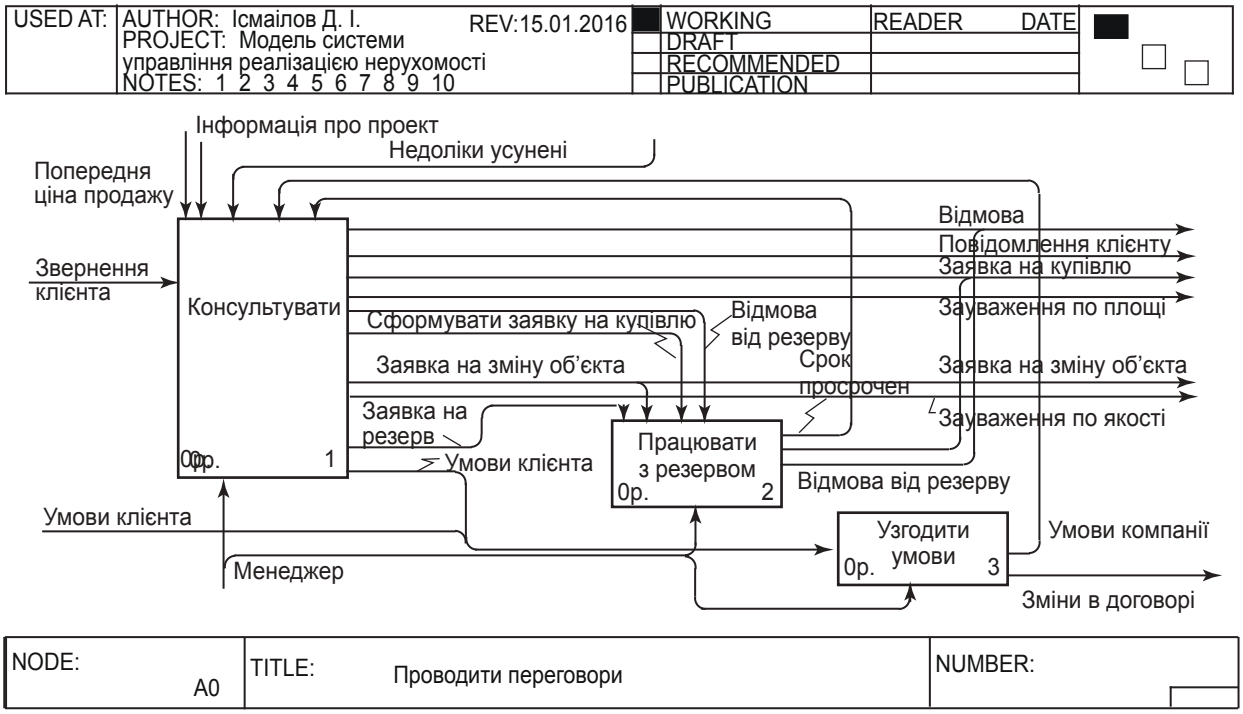

Рис. 3. **Проведення переговорів**

Далі клієнт підписує договір, і відбувається повний моніторинг сплати, заборгованості, терміну прострочки та суми. Ведеться робота з погашення наявної заборгованості. І у разі невиконання умов договору клієнт інформується про відкріплення, або переуступку об'єкта нерухомості. На стадії договору клієнт може побажати змінити об'єкт інвестування. *Для* цього необхідно узгодити попередньо ціну обміну та графік фінансування. У разі сплати клієнтом вартості договору, фінансова компанія видає клієнту довідку про 100 % сплату в обмін на сертифікат. За наявності сертифікату та відсутності претензій між будівельною компанією та клієнтом підписується акт прийому-передачі, а також довіреність на оформлення документів права власності. Надалі довідка про 100 % сплату, ідентифікаційні дані клієнта та довіреність подаються в держоргани на розгляд видачі правовстановлюючих документів. Менеджер контролює терміни виконання зобов'язань держорганів перед клієнтами та звертається у разі прострочення термінів повторно, *для* з'ясування причин затримок і майбутнього строку розгляду та видачі документів. У разі надання документів, клієнт отримує правовстановлюючі документи на об'єкт, і на цьому робота з клієнтом, а отже, і договір, вважаються виконаними.

Побудована модель дає можливість наочно відтворити процес реалізації з урахуванням всіх стадій і станів, які проходять сутності (клієнт, договір, об'єкт нерухомості). Реалізувати воронку продаж і створити передумови *для* створення автоматизованої системи управління з метою прискорення оборотності продукції, підвищення рентабельності, збільшення ліквідності та забезпечення високої конкурентоздатності майбутнім проектам. Також було побудовано модель системи реалізації нерухомості, яка має на меті скорочення запасів готової продукції та незавершеного виробництва, підвищення ліквідності продукції та максимізації рентабельності діяльності, за рахунок системної роботи з клієнтами за напрямками: консультація; підписання договору; контроль та управління дебіторською заборгованістю; зменшення будівельного браку; виконання умов по договору; прискорення термінів підписання актів прийому-передачі, отримання та передача правовстановлюючих документів.

Таким чином, побудовані моделі створюють точки втручання щодо управління якісними та кількісними параметрами оборотного капіталу з наступним визначенням їх оптимального значення. Тому подальша розвідка буде полягати в розробленні та обґрунтуванні моделі оптимізації оборотного капіталу за цими параметрами.

Науковий керівник – д-р екон. наук, професор Внукова Н. М.

Література: 1. Мінухін С. В., Беседовський О. М., Знахур С. В. Методи і моделі проектування на основі сучасних Case-засобів: навч. посіб. Харків: Вид-во ХНЕУ, 2008. 272 с.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

УДК 331

Іняткіна К. С.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено поняття «фінансовий результат». Визначено основні засади обліку фінансового результату за допомогою прибутку та збитку. З урахуванням поглядів професора Дубініної М. В. запропоновано шляхи удосконалення обліку й організації фінансового результату діяльності підприємства.*

Ключові слова: *фінансовий результат, прибуток, збиток, організація обліку, фінансові звіти.*

Аннотация. *Исследовано понятие «финансовый результат». Определены основные принципы учета финансового результата с помощью прибыли и убытка. С учетом взглядов профессора Дубининой М. В. предложены пути совершенствования учета и организации финансового результата деятельности предприятия.*

Ключевые слова: *финансовый результат, прибыль, убыток, организация учета, финансовые отчеты.*

Annotation. *This article explores the concept of «financial result». The basic principles of financial accounting results with profit and loss. Taking into account the views of Professor M.V. Dubinina, I propose the ways of improvement of accounting and financial results of the company.*

Keywords: *financial performance, profit, loss, organization of accounting, the financial statements.*

Розглядаючи таке поняття, як фінансовий результат, слід дати таке його трактування: це найважливіший показник, що цікавить всіх користувачів облікової інформації. Фінансові результати суб'єктів господарювання відображають ефективність господарювання підприємства за всіма напрямами його діяльності, становлять основу економічного розвитку підприємства і зміцнення його фінансових відносин із партнерами. Зростання фінансового результату створює фінансову основу для самофінансування діяльності підприємства, здійснюючи розширене відтворення [1].

Поняття фінансових результатів діяльності трактується в П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати».

Проблеми обліку й організації фінансових результатів розглянуті у працях провідних вітчизняних і зарубіжних науковців. Теоретичні та практичні рекомендації щодо фінансового й управлінського обліку, контролю фінансових результатів обґрунтовані в працях М. Т. Білухи, О. С. Бородкіна, Ф. Ф. Бутинця, Б. І. Валуєва, Ю. А. Вериги, С. Ф. Голова, І. І. Замули, О. В. Карпенко, Г. Г. Кірейцева, Н. Л. Правдюк, В. В. Сопка та ін.

© Іняткіна К. С., 2016

У зарубіжній літературі питання обліку фінансових результатів розкриті в працях М. Ван Бреда, К. Друрі, Б. Нідлза, Дж. Фостера та ін.

Метою написання статті є розкриття сутності фінансового результату, розгляд обліку фінансових результатів за допомогою прибутку та шляхи вдосконалення аналітичності обліку фінансових результатів.

Отже, фінансовим результатом господарської діяльності підприємства є збиток або прибуток. Прибуток в основному утворюється в результаті продажу готової продукції [2]. Крім того, підприємство може продавати інші матеріальні цінності та послуги допоміжних виробництв і господарств, а також мати доходи та збитки, що збільшують або зменшують розмір прибутку від інвестиційної діяльності.

Прибуток формується поступово протягом фінансово-господарського року. Більшу частину прибутку становить прибуток від реалізації продукції, одержаний у вигляді різниці між виручкою від реалізації і витратами на виробництво та збут. На підприємстві можливі доходи, витрати, які не пов`язані з реалізацією, але збільшують або зменшують суму прибутку або збитків, – це фінансові результати, отримані від інвестиційної та фінансової діяльності, а також результати, які пов`язані з надзвичайними подіями.

Отже, в бухгалтерському обліку фінансовий результат визначається шляхом порівняння доходів і витрат підприємства. Отриманий результат характеризує якість діяльності (ефективність його операційної, фінансової, інвестиційної діяльності) підприємства, форма вираження якого може бути прибуток або збиток. Від розміру отриманого прибутку залежать формування власного капіталу, виконання зобов'язань перед бюджетом, фінансування інвестицій, а також платоспроможність підприємства [3].

Для відображення фінансового результату за видами діяльності в господарствах використовують субрахунки до рахунку 79 «Фінансові результати», що знаходить відображення в оборотно-сальдовій відомості та формі фінансової звітності № 2 «Звіт про фінансові результати»:

- 791 «Результат операційної діяльності»;
- 792 «Результат фінансових операцій»;
- 793 «Результат іншої діяльності».

Таким чином, можна сказати, що назва субрахунків рахунку 79 «Фінансові результати» передбачає визначення кінцевого наслідку дій певного виду діяльності: операційної, фінансової та іншої діяльності. Після списання на відповідні субрахунки рахунку 79 «Фінансові результати» доходів і витрат відповідного виду діяльності необхідно визначити між ними різницю і закрити на інший рахунок, а саме – на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» [4].

Для поліпшення обліку фінансових результатів і націленість на кращий результат вважаємо за доцільне запровадити до рахунку 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)», субрахунки з обліку прибутку чи збитку, а саме:

- 441 «Нерозподілений прибуток від операційної діяльності»;
- 442 «Непокритий збиток від операційної діяльності»;
- 443 «Нерозподілений прибуток від фінансових операцій»;
- 444 «Непокритий збиток від фінансових операцій»;
- 445 «Нерозподілений прибуток від іншої діяльності»;
- 446 «Непокритий збиток від іншої діяльності»;
- 447 «Прибуток використаний у звітному періоді».

Така класифікація фінансових результатів за видами діяльності на рахунку 44 «Нерозподілений прибуток» (непокриті збитки») дозволить контролювати вплив результатів окремого виду діяльності на загальний результат діяльності підприємства.

Отже, необхідність формування якісної інформаційної бази про фінансові результати діяльності на підприємстві безпосередньо пов'язана з наданням своєчасної, достовірної, повної та неупередженої інформації про фінансовий стан і результати діяльності [5]. Рішення цієї проблеми породжує необхідність формування інформаційної концепції бухгалтерського обліку фінансових результатів.

Можна вважати за доцільне підтримати думку проф. Дубініної М. В. стосовно того, що структурними блоками цієї концепції можуть бути:

- вдосконалення облікових стандартів, націлення нормативних актів на якісне формування облікових даних про фінансові результати діяльності господарюючого суб'єкта;
- система рахунків бухгалтерського обліку, що адаптована до специфіки діяльності сільськогосподарських підприємств і формування даних про фінансових результатах;
- система регістрів бухгалтерського обліку (форми внутрішньої звітності).

Практична реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню ефективності рівня управлінських рішень.

Науковий керівник – викладач Жовтопуп М. М.

Література: 1. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник. Житомир: Рута, 2001. 672 с. **2.** Дубініна М. В. Напрями формування якісної інформаційної бази щодо фінансових результатів. *Фінансовий простір.* 2014. № 3 (15). С. 78–81. **3.** Загородній А. Г., Возуюк Г. Л. Фінансово-економічний словник: навч. посіб. Київ: Знання, 2010. 1072 с. **4.** Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 // База даних «Законодавство України»/Верховна рада України URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13. **5.** Тесленко Т. І., Конькова Н. В. Облік фінансових результатів: проблеми та шляхи вдосконалення. *Бізнес Інформ*. 2013. № 4. С. 356–360.

АВТОМАТИЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

УДК 331:332.1

Кадієвська А. С.

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Проаналізовано необхідність введення автоматизації бухгалтерського обліку; розглянуті різні за функціями та призначенням програми; запропоновано класифікацію бухгалтерських програм; висвітлені проблеми вибору найбільш функціонального програмного забезпечення бухгалтерського обліку підприємства у зв'язку зі специфікою підприємства.*

Ключові слова: *автоматизація, програма, комп'ютерні технології, бухгалтерський облік підприємства.*

Аннотация. *Проанализирована необходимость введения автоматизации бухгалтерского учета; рассмотрены различные по функциям и назначению программы; предложена классификация бухгалтерских программ; освещены проблемы выбора наиболее функционального программного обеспечения бухгалтерского учета предприятия в связи со спецификой предприятия.*

Ключевые слова: *автоматизация, программа, компьютерные технологии, бухгалтерский учет предприятия.*

Annotation. *In the article the necessity of driving the automation of accounting discussed different functions and purpose of the program, the proposed classification of accounting software, also highlighted the problem of choosing the most functional accounting software company in connection with a specific company.*

Keywords: *automation, software, computer technology, accounting companies.*

З кінця XX ст. комп'ютерна техніка змінила життя усього людства, з розвитком різноманітного програмного забезпечення стало зрозуміло, що ця техніка спрощує трудові затрати на виконання будь-якої роботи і, що важливо, робить її надзвичайно якісно та швидко. Інноваційні технології набули широкого розповсюдження

© Кадієвська А. С., 2016

у світі економіки, насамперед у бухгалтерському обліку. Цей процес на підприємстві відіграє ключову роль, але є надзвичайно складним, а помилки у ньому можуть нанести великі збитки для підприємства, тому застосування бухгалтерських програм вирішує весь комплекс проблем.

Саме тому, на сучасному етапі розвитку продуктивних сил перед підприємствами, котрі прагнуть ефективно організувати свою діяльність, постає завдання вибрати програмний продукт для автоматизації обліку, яка якнайкраще бути вирішувати всі питання і відповідатиме економічній спрямованості підприємства.

Питанням організації обліку в умовах застосування комп'ютерних технологій присвячені праці Ф. Ф. Бутинця, В. П. Завгороднього, С. В. Івахненко та ін. [1].

Метою дослідження є виявлення особливостей програмного забезпечення бухгалтерського обліку та визначення їх сфери застосування.

Історія автоматизації бухгалтерського обліку бере свій початок з 90-х років XX ст., вже через десять років після появи перших користувацьких комп'ютерів, і першість в Україні у цьому напрямку належить програмам: Фінанси без проблем, 1С, Інфо-Бухгалтер. До впровадження цих програм були спроби автоматизації бухгалтерського обліку, яка реалізовувалася шляхом впровадження електронних таблиць: SuperCalc, Quattro і Excel, які з успіхом замінили громіздкі паперові звіти.

У цих електронних таблицях всі операції послідовно вводилися в так званий журнал господарських операцій. Туди заносили інформацію про дату, Дебет, Кредит, суму та зміст операції. Надалі можна було отримувати вибірки з журналу для заповнення регламентованих бухгалтерських звітів [2].

На сучасному етапі існує безліч бухгалтерських програм, які наділені найрізноманітнішими якісними характеристиками, тому зорієнтуватися, яка програма підійде для підприємства найкращим чином. важко, отже, в цій роботі ми розглянемо їх переваги та недоліки у зв'язку з призначенням.

Програмне забезпечення «1С: Бухгалтерія 8 для України» займається вирішенням всіх задач, які стоять перед бухгалтерською службою. Суттєвою особливістю програми є відповідність методології обліку вимогам законодавства України.

До складу «1С: Бухгалтерія 8» включений план рахунків бухгалтерського обліку відповідно до Наказу Міністерства фінансів України «Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його використання» від 30.11.1999 № 291 зі змінами і доповненнями. Передбачена можливість самостійно створювати додаткові субрахунки та розрізи аналітичного обліку за необхідності. В рамках настройки облікової політики користувачі можуть самостійно управляти методикою обліку [3].

1С Бухгалтерія 8.2 вміє вести багатофірмовий облік, чого не вміла робити 1С бухгалтерія 7.7 та не вміють деякі облікові програми інших розробників. Суть багатофірмового обліку полягає в тому, що бухгалтер може вести облік в одній інформаційній базі одразу кілька своїх підприємств. Це можуть бути підприємства одного засновника, одного виду діяльності, нарешті, один бухгалтер просто може вести облік декількох фірм, що не мають нічого спільного, тобто надавати бухгалтерські послуги різним організаціям.

Великий спектр послуг ведення бухгалтерської звітності надає програмне забезпечення «Інфо-Підприємство». Серед особливостей програми можна виділити такі:

– для обліку господарських операцій у віддалених (відокремлених) бухгалтеріях передбачена синхронізація даних;

– на підставі практично будь-якого документа можна сформувати інший документ. Наприклад, виписавши рахунок, на його підставі можна сформувати податкову накладну, видаткову накладну, акт виконаних робіт і потім у звіті простежити весь ланцюжок виписаних документів;

– на відміну від 1С включає повноцінний розрахунок зарплати й облік кадрів, обмін між клієнт-банком, облік подорожніх листів, многокасовий облік із підтримкою фіскальних касових реєстраторів.

Наведені вище програми розроблені для професійного користування, але на ринку автоматизації бухгалтерського обліку існують програми, які дозволяють вести облік без додаткової підготовки, до них відносяться програма «ХЕПІ-БУХ» і «Деловод». «Деловод» не має стандартного плану рахунків, але побудований на принципі подвійного запису – кожен документ формує проведення, може бути проведений або просто збережений. Замість рахунків бухобліку в документах обирається вид операції, що фактично є аналогом кореспондуючого рахунку, а програма «ХЕПІ-БУХ» базується не на бухгалтерських проводках, а на веденні фінансових операцій шляхом постатейного обліку доходів і витрат.

Ще однією програмою для здійснення обліку є «УкрБланк», її основними функціями є виписка та друк таких документів, як рахунок-фактура, видаткова накладна (товарний чек, товарно-транспортна накладна (ТТН)), акт виконаних робіт, прибутковий касовий ордер, видатковий касовий ордер, платіжне доручення (заява на переказ готівки, повідомлення). Особливістю цієї програми є можливість спеціального збереження, а в подальшому – перенесення бланків на інші комп'ютери, де не встановлена основна програма, але встановлена спеціальна безкоштовна програма перегляду документів [4].

На основі наведеної інформації розроблено класифікацію бухгалтерських програм у зв'язку з їх цільовим призначенням.

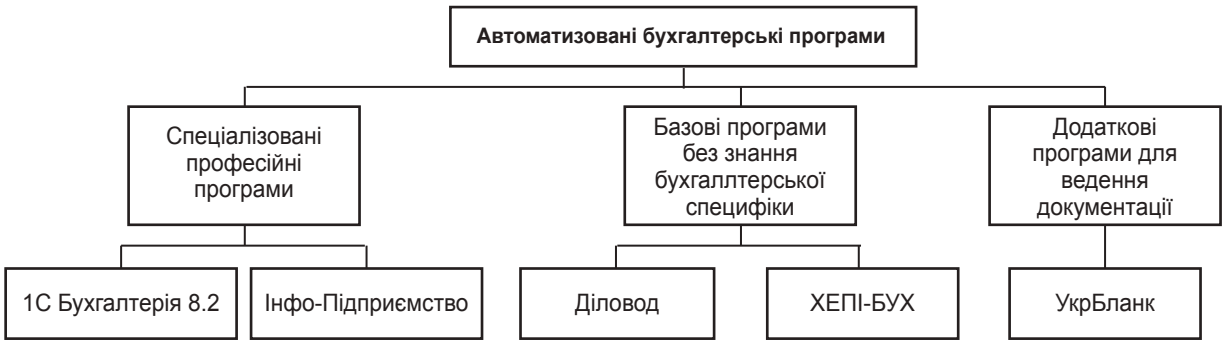

Рис. 1. **Класифікація бухгалтерських програм за їх цільовим призначенням**

Розроблена класифікація розподіляє проаналізовані нами бухгалтерські програми на три підрозділи, для кожного з яких характерні свої особливості. Так, спеціалізовані бухгалтерські програми слід використовувати на великих підприємствах, при цьому економічна спрямованість не має значення, тому що в таких програмах існує безліч модифікацій для всіх сфер господарювання.

Базові програми найкраще підійдуть для малого та середнього бізнесу, де не потрібна деталізація і ґрунтовні знання бухгалтерського обліку.

Додаткові програми мають використовуватися у комплексі з іншими програмами, оскільки самі вони не справляються з призначенням ведення бухгалтерського обліку, а в комплексі з іншими вони значно спрощують ведення документації.

Отже, проаналізувавши цілий ряд різноманітних бухгалтерських програм, були зроблені такі висновки: автоматизація системи бухгалтерського обліку дозволяє істотно полегшити працю бухгалтера, позбавити його від рутинної роботи, підвищує оперативність і точність облікової інформації; підприємствам необхідно визначитися з вибором програмного забезпечення, яке було здатне забезпечити всі потреби обліку підприємства і в той же час було досить економним і не вимагало великих витрат на його придбання.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Тютлікова В. В.

Література: 1. Бутинець Ф. Ф., Івахненко С. В. Інформаційні системи бухгалтерського обліку. Житомир: ЖІТІ, 1997. 20 с. **2.** Автоматизация бухгалтерского учета, контроля, анализа и аудита. Киев: А.С.К., 1998. 768 с. **3.** Демушкин Ю. В. Как выбрать бухгалтерскую программу // Инфо-Бухгалтер. URL: http://www.ib.ru/page/2431 **4.** Програмне забезпечення «1С: Бухгалтерія 8 для України». URL: http://v8.1c.ru/regional/ua.

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

УДК 657.1(477)

Калинів О. І.

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто поняття бухгалтерського обліку на підприємствах і проаналізовано проблеми його ведення. Досліджено законодавчу базу бухгалтерського обліку й основні його аспекти. Також зазначено, які дані повинні надавати підрозділи в бухгалтерію, для того щоб сформувати оцінку про діяльність організації.*

Ключові слова: *бухгалтерський облік, підприємство, господарська діяльність, фінансова звітність, ресурси підприємства.*

Аннотация. *Рассмотрено понятие бухгалтерского учета на предприятиях, и проанализированы проблемы его ведения. Исследованы законодательная база бухгалтерского учета и основные его аспекты. Также определено, какие данные должны предоставлять подразделения в бухгалтерию, для того чтобы сформировать оценку о деятельности организации.*

Ключевые слова: *бухгалтерский учет, предприятие, хозяйственная деятельность, финансовая отчетность, ресурсы предприятия.*

Annotation. *The article discusses the concept of accounting in problem analysis and its management. Studied the legal framework of accounting and its main aspects. Also found that data should provide the accounting departments in order to provide an assessment of the organization.*

Keywords: *accounting, company, business activities, financial statements, company's resources.*

Розвиток сучасних економічних відносин вимагає отримання достовірної інформації про діяльність будь-якого суб'єкта господарювання. За таких умовах потрібно фіксувати фінансові процеси на підприємствах України за допомогою ведення бухгалтерського обліку.

Вивченням цього питання займалися такі вчені, як: Бутинець Ф. Ф., Валуєв В. І., Жук В. М., Кірейцев Г. Г., Кужельний М. В., Кузнєцов С. А., Турянський Ю. І. та ін.

Метою статті є аналіз проблем в організації обліку на підприємстві та шляхи їх вирішення.

Бухгалтерський облік – це складний механізм, призначення якого надавати та забезпечувати інформацією внутрішніх і зовнішніх користувачів з метою здійснення ефективного й оперативного управління суб'єктом господарювання в сучасних умовах.

Підприємство вважається самостійним господарюючим суб'єктом, створеним з метою виготовлення продукції і надання послуг. Головною ціллю його існування є задоволення суспільних потреб і отримання прибутку.

Кожен господарюючий суб'єкт зобов'язаний вести бухгалтерський облік безперервно, починаючи від створення і до самої ліквідації. Дані обліку дають можливість:

1) здійснювати аналіз наслідків прийнятих рішень на підприємстві;
2) слідкувати за фактичною наявністю та рухом майна;
3) зрозуміти напрямки економічно-правових відносин установи;
4) одержати результати діяльності організації.

На законодавчому рівні здійснюється регулювання бухгалтерського обліку в Україні через низку законодавчих актів, основним із яких є Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Цей Закон поширюється на всіх юридичних осіб, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності, а також на представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності, яких він зобов'язує вести бухгалтерський облік і подавати фінансову звітність. Ряд суб'єктів господарської діяльності мають право вести спрощений облік і подавати скорочену фінансову звітність [1].

Існує п'ять форм звітності для підприємства: баланс (звіт про фінансовий стан); звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід); звіт про рух грошових коштів (за прямим і непрямим методом); звіт про власний капітал; примітки до річної фінансової звітності [2].

Незважаючи на схожість концептуальних основ бухгалтерського обліку в Україні з Міжнародними стандартами фінансової звітності, дані української фінансової звітності, складеної за українськими стандартами бухгалтерського обліку (П(С)БО), відрізняються (крім випадків, коли МСФЗ застосовується в обов'язковому порядку) [3].

© Калинів О. І., 2016

Відмінності фінансових даних і управлінської інформації пов'язані з тим, що дані бухгалтерського обліку покладені в основу податкового обліку та звітності підприємства. Таким чином, істотний вплив на бухгалтерський облік в Україні мають різні думки податкових органів.

Застосування українських положень (стандартів) бухгалтерського обліку не дозволяють прийняти правильне судження про діяльність підприємства в цілому. Тому що фактично в обліковій або звітній інформації підприємств мають місце пропуски, що змінюють її сенс, а часто і бухгалтерські дані, що роблять звітність недосконалою.

Облікова методологія допускає невизначеність і неясність ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, через це стає залежним від трактування (тлумачень) окремих бухгалтерів і державних органів.

Фінансові звіти, підготовлені за українськими стандартом, і фінансова звітність, підготовлена відповідно до МСФЗ (або будь-яких загальноприйнятих бухгалтерських принципів), зовні досить схожі [4].

Існують основні проблеми ведення бухгалтерського обліку на підприємствах:

1) організація облікового процесу;

2) прив'язка положень Податкового Кодексу України до даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності незалежно від використовуваних стандартів;

3) функціонування бухгалтерського відділу;

4) створення єдиних правил ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, які є обов'язковими для всіх підприємств, гарантують і захищають інтереси користувачів.

Для одержання даних про діяльність підприємства компонують звіти підрозділів організації, де потім всі дані фіксуються в бухгалтерії. Формування повної, достовірної інформації про господарські процеси та результати діяльності підприємства необхідно здійснювати для оперативного керівництва й управління. Також ознайомитись із звітністю можуть інвестори, постачальники, покупці, кредитори, податкова, статистичні та банківські установи.

Взаємозв'язок бухгалтерії зі структурними підрозділами підприємства наведений у табл. 1, де розглянуто основні підрозділи та перелік документів, які вони повинні надавати в бухгалтерію [5]. Високий рівень документообороту в організації може призвести до появи технічних помилок, оскільки документи до бухгалтерії надходять із усіх відділів, і досить важко контролювати цей процес.

Таблиця 1

Взаємозв'язок бухгалтерії зі структурними підрозділами підприємства

Структурні підрозділи	Зміст і найменування документів
Цехи	документи про окремі господарські операції, виробничі звіти по витрати і т. д.
Склади	документи, які засвідчують рух товарно-матеріальних цінностей (надходження, переміщення і видачу)
Відділ праці та зарплати	положення про оплату праці та преміювання окремих категорій працюючих, зміни ставок, окладів
Відділ кадрів	Списки осіб (накази) про зарахування (прийняття) на роботу, звільнення, відпустки, переміщення всередині підприємства

Для того щоб облегшити ведення обліку діяльності підприємства, бажано ввести нові комп'ютерні програми. Вони допоможуть швидко збирати, оброблювати, групувати й узагальнювати всі господарські операції, які відбуваються в організації за звітний період.

Серед найважливіших недоліків бухгалтерського обліку можна виділити проблему його державного регулювання. Адже на сьогодні розширилися права підприємств, і стала більш вільною їх господарська діяльність, у той же час сфера державної регламентації обліку звузилася.

Відсутність практичних методик і технологій організації бухгалтерського обліку, на які може орієнтуватись керівництво при розробці управління, є однією із причин виявлення проблем в організації.

Також було б доцільно запровадити раціональні схеми документообігу, що дозволять із найменшими затратами трудових, матеріальних і фінансових ресурсів забезпечити своєчасне виконання поставлених завдань.

Одним із шляхів вирішення проблем із веденням бухгалтерського обліку можна запропонувати створення на основі нормативно-правої бази сайту в мережі Інтернет, який би містив дані щодо змін законодавства в усіх видах діяльності і мав би гнучку систему сортування даних, а також безкоштовний доступ зареєстрованим користувачам.

Отже, результатом цієї статті є розуміння поняття бухгалтерського обліку та його функціонування на підприємстві. Було виявлено, що якщо система обліку в організації не відповідає сучасним стандартам, то користувачі отримуватимуть недостовірну та викривлену інформацію про господарські процеси та фінансовий стан господарюючого суб'єкта. Це, в свою чергу, може призвести, з одного боку, до втрати підприємством потенцій-

них інвесторів, покупців, замовників, а з іншого – до санкцій і штрафів податкових органів. Тому система обліку на підприємстві повинна бути належним чином організована відповідно до особливостей установи, сфери її діяльності, нормативно-правового законодавства, конкретних економічних, правових та інших умов країни. Але, на жаль, теперішній стан бухгалтерського обліку в Україні не можна вважати досконалим. Він потребує певного реформування, тобто необхідним на сьогодні є створення такої моделі бухгалтерського обліку, яка б реально відображала господарську та фінансову діяльність підприємств України.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Тютлікова В. В.

Література: 1. Жук В. М. Розвиток регулювання бухгалтерського обліку в Україні. *Агросвіт.* 2010. № 16. С. 29–32. **2.** Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14. **3.** Гладких Т. В. Проблеми організації бухгалтерського обліку. URL: http://www.google.com/url?sa=t&r. **4.** Островерха Р. Е. Шляхи удосконалення організації облікового процесу. *Сталий розвиток економіки. Всеукраїнський науково-виробничий журнал.* 2012. № 1. С. 178. **5.** Мартиненко П. Ю. Основні проблеми розвитку бухгалтерського обліку в Україні та шляхи їх подолання. URL: http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2010/Economics/6359.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

УДК 657.432.6

Калініна В. Ю.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено сутність поняття «дебіторська заборгованість», визначено класифікацію дебіторської заборгованості за певними критеріями. Визначено поняття довгострокової та поточної дебіторської заборгованості та надано елементи, за якими вона визначається. Наведені внутрішні та зовнішні фактори, які окреслюють обсяг дебіторської заборгованості.*

Ключові слова: *дебіторська заборгованість, поточна та довгострокова дебіторська заборгованість.*

Аннотация. *Исследована сущность понятия «дебиторская задолженность», определена классификация дебиторской задолженности по определенным критериям. Определено понятие долгосрочной и текущей дебиторской задолженности, предоставлены элементы, по которым она определяется. Приведены внутренние и внешние факторы, которые очерчивают объем дебиторской задолженности.*

Ключевые слова: *дебиторская задолженность, текущая и долгосрочная дебиторская задолженность.*

Annotation. *The essence of the concept «receivables», defines the classification of receivables according to certain criteria. Define the concept of long-term and current receivables and provided the elements on which it is defined. Given internal and external factors that shape the amount of receivables.*

Keywords: *accounts receivable, current and long-term receivables.*

© Калініна В. Ю., 2016

Метою цієї роботи є визначення теоретичних аспектів сутності дебіторської заборгованості підприємстві в Україні.

В сучасному економічному житті таке поняття, як дебіторська заборгованість, є досить важливим елементом у відносинах, що складаються між підприємствами. Будь-яке підприємство бажає як можна швидше реалізувати свою продукцію для продовження його виробничого процесу, але може статися так, що у контрагентів не буде вільних коштів у повному обсязі, ось тоді і виникає така форма кредитних відносин, як дебіторська заборгованість.

Зазначимо, що відносини між підприємствами дещо полегшуються завдяки дебіторській заборгованості, оскільки вона на деякий час відстрочує сплату за якісь поставлені товари підприємству. Внаслідок цього підприємство змушене знімати кошти з грошового обороту для створення резервних фондів.

Слід зазначити, що цій проблематиці багато вчених приділяють велику увагу, оскільки вважають її одним із важливих завдань у фінансовій стратегії підприємств. Також можна побачити, що останні публікації у сфері управління дебіторською заборгованістю показують достатню розробленість цієї проблеми. Такі автори, як Дубровська С., Білик М. розкрили проблемні питання саме сутності поняття «дебіторська заборгованість»; Ніколаєнко О., Лищенко О. приділили увагу аналізу дебіторської заборгованості; Момот Т., Савчук В. розглядали проблеми управління дебіторською заборгованістю в умовах фінансової кризи. Окремо необхідно виділити зарубіжних учених, таких як: Стоун Д., Хітчінг К., Хорн Ван Дж., Боді З., Мертон Р., які також присвячували свій час саме вирішенню цієї проблеми.

Згідно з П(С)БО № 10 дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату. При цьому дебіторами виступають усі юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певну суму грошових коштів [1].

Дебіторська заборгованість – це стале поняття, воно є економічно загальновизнаним, відображається окремим рядком балансу підприємства, відноситься до активів та обліковується в бухгалтерських документах [2].

На нашу думку, слід виділити декілька причин, що призводять до виникнення дебіторської заборгованості. Перша причина – це труднощі дебіторів у фінансовому плані; друга – недисциплінованість або неуважність особи; третя – нерозуміння підприємством наслідків несплати.

Також є безліч факторів, які окреслюють обсяг дебіторської заборгованості, – це внутрішні та зовнішні.

До зовнішніх факторів слід зарахувати [3]:

- стан розрахунків у країні;
- грошово-кредитну політику;
- рівень інфляції;
- ринок і його насиченість.

До внутрішніх факторів, які визначають розмір дебіторської заборгованості, відносять [3]:

- кредитну політику підприємства;
- діяльність фінансового менеджера, який займається управлінням дебіторської заборгованості підприємства;
- вид розрахунків;
- стан контролю за дебіторською заборгованістю.

Треба зауважити, що зовнішні фактори практично не залежать від діяльності підприємств, і обмежити їх вплив досить складно. Що стосується внутрішніх, то вони залежать від того, як у межах діяльності підприємства організовано управління дебіторською заборгованістю.

Дебіторська заборгованість відображається у формі № 1 «Баланс» у складі активів.

Згідно з П(С)БО 10 дебіторська заборгованість може поділятися на поточну та довгострокову.

Довгострокова дебіторська заборгованість – сума дебіторської заборгованості, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу.

Для того щоб дебіторська заборгованість була віднесена до довгострокової дебіторської заборгованості, слід дотримуватися таких елементів:

- строк погашення повинен бути більше одного року (12 місяців);
- він не повиннен виникати в ході нормального операційного циклу.

Якщо виконуються ці дві умови, то дебіторську заборгованість слід віднести до поточної.

Поточна дебіторська заборгованість – сума дебіторської заборгованості, яка виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу [1].

Щоб віднести дебіторську заборгованість або до поточної, або до довгострокової, необхідно звернути увагу на строк, що залишився до погашення заборгованості з дати балансу.

Слід зазначити, що багато фахівців з обліку вважають поділ дебіторської заборгованості на довгострокову та поточну неоднозначним. Деякі вважають, що такий розподіл є важливим інструментом фінансового аналізу, інші – джерелом розкриття інформації про активи та зобов'язання у фінансовій звітності.

Виділяють таку класифікацію дебіторської заборгованості за певними критеріями [4]:

- строк погашення та зв'язок з нормальним операційним циклом;
- об'єкти, щодо яких вона виникла;
- своєчасність погашення.

Слід зазначити, що ознаку класифікації підприємство може обирати самостійно. Досить доречною є пропозиція ряду науковців про поділ дебіторської заборгованості за ступенем дотримання фінансової дисципліни на допустиму та невиправдану (виникає при недоліках у діяльності підприємства). Це дасть можливість простежити порушення фінансово-господарської дисципліни та виявити неякісну роботу контрагента [5].

Роль ефективного управління дебіторською заборгованістю, попередження безнадійних боргів зростає саме в умовах кризи неплатежів. Не слід забувати, що тактика управління дебіторською заборгованістю є не тільки фінансовою складовою, а й складовою маркетингової стратегії підприємства.

Отже, дебіторську заборгованість можна розглядати як складну категорію. З одного боку, її можна назвати позитивною в тому плані, що без дебіторської заборгованості виникли би проблеми загальноекономічного характеру, які відносяться до реалізації продукції підприємствами. З іншого – вона все ж таки негативна, оскільки саме дебіторська заборгованість спричиняє несплату коштів із обороту підприємства. Саме це дає підстави стверджувати, що дуже важливо контролювати та проводити всебічний аналіз за її станом.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Леонова Ю. О.

Література: 1. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 09.08.2013, підстава z1242-13 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00. **2.** Багатко Н. Продаж дебіторської заборгованості: визначення, оцінка, облік. *Бухгалтерія. Право. Податки. Консультації.* 2004. № 22. С. 57–63. **3.** Басюк Т. П. Реструктуризація дебіторської заборгованості підприємства. *Фінанси України.* 2004. № 12. С. 115–124. **4.** Кузенко Т. Б., Сизова В. С. Управління дебіторською заборгованістю як фактор забезпечення фінансової безпеки підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості.* 2010. № 29. С. 124–126. **5.** Рибалко О. М., Сичова М. Б. Деякі аспекти ефективного управління дебіторською заборгованістю. *Вісник Запорізького національного університету.* 2010. № 1. С. 164–169.

СПРОЩЕНА СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ ДЛЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ – ПІДПРИЄМЦІВ

УДК 330.534.4

Канигін С. М.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто особливості спрощеної системи оподаткування для фізичних осіб, що ведуть підприємницьку діяльність в Україні, проаналізовано ефективність цієї системи та зроблено відповідні висновки та рекомендації.*

Ключові слова: *фізичні особи – підприємці, податкова ставка, єдиний податок, база оподаткування, об'єкт оподаткування.*

Аннотация. *Рассмотрены особенности упрощенной системы налогообложения для физических лиц, ведущих предпринимательскую деятельность в Украине, проанализирована эффективность этой системы, и сделаны соответствующие выводы и рекомендации.*

Ключевые слова: *физические лица – предприниматели, налоговая ставка, единый налог, база налогообложения, объект налогообложения.*

Annotation. *This article describes the features of simplifying the tax system for individuals conducting business in Ukraine, analyzed the effectiveness of the system and the correct conclusions and recommendations. Ключові слова: фізичні особи – підприємці, податкова ставка, єдиний податок, база оподаткування, об'єкт оподаткування.*

Keywords: *physical persons – entrepreneurs, tax rate, single tax, tax base, object of taxation.*

Фізичні особи – підприємці (ФОП) є важливою ланкою в економіці країни. Тому дуже важливо, щоб вони сплачували податки справно. Отже, варто розглянути та проаналізувати механізм, який використовується для зняття з них податків.

Правові засади застосування спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності, а також справляння єдиного податку описані у Податковому кодексі України. Згідно з Податковим кодексом існує спрощена система оподаткування, обліку та звітності – особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів, на сплату єдиного податку в порядку та на умовах, визначених щодо ФОПів, з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності.

Слід зазначити, що юридична особа чи фізична особа – підприємець може самостійно обрати спрощену систему оподаткування, якщо така особа відповідає вимогам, встановленим Кодексом. При цьому потрібно звернути увагу, що ФОПи поділяються на групи:

1) перша група – ФОПи, які не використовують працю найманих осіб, здійснюють виключно роздрібний продаж товарів із торговельних місць на ринках та / або провадять господарську діяльність з надання побутових послуг населенню, і обсяг доходу яких протягом календарного року не перевищує 300000 гривень. Вони сплачують податок у межах до 10 відсотків розміру мінімальної заробітної плати;

2) друга група – ФОПи, які здійснюють господарську діяльність з надання послуг, у тому числі побутових, платникам єдиного податку та / або населенню, виробництво та / або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства, за умови, що протягом календарного року вони не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, одночасно не перевищує 10 осіб, а обсяг доходу не перевищує 1500000 гривень. Вони сплачують податок у межах до 20 відсотків розміру мінімальної заробітної плати.

3) третя група – ФОПи, які не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, та юридичні особи – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми, у яких протягом календарного року обсяг доходу не перевищує 5000000 гривень. Вони сплачують від 3 до 5 відсотків доходу – залежно від того, сплачують вони податок на додану вартість чи ні [1].

4) четверта група – сільськогосподарські товаровиробники, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 відсотків. Для цієї групи розмір ставок податку з одного гектара сільськогосподарських угідь та / або земель водного фонду залежить від категорії (типу) земель, їх розташування [2].

Як бачимо, критеріями, за якими відбувається розподіл по цих групах, є кількість працівників та обсяг доходу. З працівниками все відносно зрозуміло, а доходи ФОПів, що описані у Податковому кодексі, слід розглянути докладніше.

© Канигін С. М., 2016

Згідно з Кодексом для ФОПів 1–3 груп це дохід, отриманий протягом податкового (звітного) періоду в грошовій формі (готівковій та / або безготівковій); матеріальній або нематеріальній формах, визначених Кодексом. При цьому до доходу не включаються отримані такою фізичною особою пасивні доходи у вигляді процентів, дивідендів, роялті, страхові виплати і відшкодування, а також доходи, отримані від продажу рухомого та нерухомого майна, що належить на праві власності фізичній особі та використовується в її господарській діяльності. Також до суми доходу платника єдиного податку включається вартість безоплатно отриманих протягом звітного періоду товарів (робіт, послуг). До суми доходу платника єдиного податку третьої групи, який є платником податку на додану вартість за звітний період, також включається сума кредиторської заборгованості, за якою минув строк позовної давності [3].

До складу доходів ФОПів 1–3 груп, що включаються до бази оподаткування, не включаються:

1) суми податку на додану вартість;

2) суми коштів, отриманих за внутрішніми розрахунками між структурними підрозділами платника єдиного податку;

3) суми фінансової допомоги, наданої на поворотній основі, отриманої та поверненої протягом 12 календарних місяців з дня її отримання, та суми кредитів;

4) суми коштів цільового призначення, що надійшли від Пенсійного фонду та інших фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, з бюджетів або державних цільових фондів, у тому числі в межах державних або місцевих програм;

5) суми коштів (аванс, передоплата), що повертаються покупцю товару (робіт, послуг) – платнику єдиного податку та / або повертаються платником єдиного податку покупцю товару (робіт, послуг), якщо таке повернення відбувається внаслідок повернення товару, розірвання договору або за листом-заявою про повернення коштів;

6) суми коштів, що надійшли як оплата товарів (робіт, послуг), реалізованих у період сплати інших податків і зборів, встановлених цим Кодексом, вартість яких була включена до доходу юридичної особи при обчисленні податку на прибуток підприємств або загального оподатковуваного доходу фізичної особи – підприємця;

7) суми податку на додану вартість, що надійшли у вартості товарів (виконаних робіт, наданих послуг), відвантажених (поставлених) у період сплати інших податків і зборів, встановлених Кодексом;

8) суми коштів ы вартість майна, внесені засновниками або учасниками платника єдиного податку до статутного капіталу такого платника;

9) суми коштів у частині надмірно сплачених податків і зборів, встановлених Кодексом, та суми єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, що повертаються платнику єдиного податку з бюджетів або державних цільових фондів;

10) дивіденди, отримані платником єдиного податку – юридичною особою від інших платників податків, оподатковані в порядку, визначеному цим Кодексом [4].

Базою оподаткування податком для платників єдиного податку четвертої групи для сільськогосподарських товаровиробників є нормативна грошова оцінка одного гектара сільськогосподарських угідь (ріллі, сіножатей, пасовищ і багаторічних насаджень), з урахуванням коефіцієнта індексації, визначеного за станом на 1 січня базового податкового (звітного) року відповідно до порядку, встановленого розділом XII цього Податкового кодексу [5].

Таким чином, в Україні проблема з оподаткуванням фізичних осіб – підприємців існує тільки через те, що Податковий кодекс містить дуже багато інформації, яку людині, що тільки починає займатись бізнесом, важко осягнути. Тому можна запропонувати два виходи: спростити Податковий кодекс або ввести безкоштовні якісні консультації щодо оподаткування для підприємців. Другий варіант дозволить зменшити страх серед потенціальних підприємців, що в майбутньому збільшить національний дохід, а відповідно – податкові надходження.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Леонова Ю. О.

Література: 1. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство України»/Верховна рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17. **2.** Малис Н.И. Плюсы и минусы изменения ставки налога на прибыль. *Финансы.* 2013. № 9. С. 26–29. **3.** Юрий С. И., Квасовский О. Р. Фискальная и стимулирующая эффективность упрощенных режимов налогообложения для предприятий. *Финансы Украины.* 2012. № 8. **4.** Огаян К. И. Основные направления совершенствования налогообложения. *Финансы.* 2010. № 5. **5.** Педько А. Концептуальные основы регрессивного налогообложения. *Экономист.* 2010. № 10. С. 37–39.

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ЗБАЛАНСОВАНОЇ СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ НА ВІТЧИЗНЯНИХ КОМПАНІЯХ

УДК 338.2.001.76

Карасьов Б. О.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто необхідність впровадження на українських підприємствах системи збалансованих показників, труднощі її впровадження, зумовлені специфікою історичного розвитку країни. Запропоновано рішення, що сприяють її успішному впровадженню та ефективній роботі в умовах перехідної економіки.*

Ключові слова: *система збалансованих показників, стратегічний менеджмент, зростання конкурентоспроможності.*

Аннотация. *Рассмотрена необходимость внедрения на украинских предприятиях системы сбалансированных показателей, обозначены трудности ее внедрения, обусловленные спецификой исторического развития страны. Предложены решения, способствующие ее успешному внедрению и эффективному функционированию в условиях переходной экономики.*

Ключевые слова: *система сбалансированных показателей, стратегический менеджмент, рост конкурентоспособности.*

Annotation. *Article consider the need for implementation at Ukrainian enterprises balanced scorecard, the difficulties of implementation due to specific historical development. We offer solutions that contribute to successful implementation.*

Keywords: *balanced scorecard, strategic management, increase competitiveness.*

Таке явище, як менеджмент, з'явилося в Україні досить пізно порівняно з іншими країнами. Лідерами тут є США і країни Європи – родоначальники наукового менеджменту.

У нашій країні існував свій специфічний досвід управління підприємствами, що сформувався в умовах функціонування планової економіки. Це управління не пов'язане з інститутом менеджменту, оскільки умовою реалізації цієї форми управління є наявність в країні ринкової економіки.

Різкий перехід України до ринкової економіки потребував термінових заходів з розробки та впровадження нових методів управління вітчизняними компаніями, заснованих на принципах наукового менеджменту. Час та інші можливості для формування свого підходу до цього питання були відсутні, тому українськими керівниками всіх рангів копіювався відповідний західний досвід. Однак запозичення всього готового ззовні призвело до усвідомлення і розуміння, що в умовах нашої незрілої ринкової економіки західні управлінські стандарти здебільшого неефективні. Результативні керуючі дії там часто виявилися марними тут, і основною причиною такого факту з'явилася економічна на сучасному етапі відсталість країни. Стало абсолютно очевидним, що сформовані в інших умовах стандарти, системи, методи, алгоритми дій вимагають серйозної і тривалої адаптації до умов ще не зміцнілої ринкової економіки нашої країни.

Питанням збалансованої системи показників (ЗСП) займалися такі вчені, як: П. Хорват [1], Д. Привольнев [2], Л. Малярець [3], А. Штереверя [4], О. Ачкасова [5] та ін. Проте недостатньо висвітленими є питання адаптації концепції ЗСП до умов української економіки, що враховувало би національні особливості ведення бізнесу, менталітет, ділові звичаї та ін.

Мета статті – визначити проблеми на шляху успішного впровадження ЗСП на українських підприємствах.

Очевидно, що на сьогодні назріла необхідність розвитку стратегічного менеджменту вітчизняних компаній. Цей напрямок має на увазі не тільки формування стратегії компанії, а й створення систем управління виробництвом, ресурсами, ризиками [6]. Все це необхідно для створення особливої організаційної структури, яка дозволить реалізувати зазначену стратегію. Вкрай важливо створити умови для підготовки професіоналів високого рівня. Грамотний стратегічний менеджмент підвищує конкурентоспроможність компаній тим, що дозволяє швидше реагувати на різні зміни в зовнішньому середовищі [7].

Реалізації ефективного стратегічного менеджменту на цей час перешкоджає наявна в більшості українських компаній висока централізація керівництва. Керівник компанії прагне особисто приймати всі рішення, здійснює

© Карасьов Б. О., 2016

строгий контроль, який позбавляє підлеглих ініціативи, відповідальності та самоконтролю. Компанії з зазначеним директивним стилем управління часто неграмотно оцінюють ефективність роботи підприємства. Керівнику часом не вистачає знань, щоб сформулювати необхідні показники ефективності роботи підприємства, які можуть показати справжню картину того, що відбувається. Такі керівники обмежуються лише фінансовими показниками. Недолік орієнтації тільки на фінансові показники полягає в неможливості побудови довгострокових цілей компанії і орієнтації тільки на короткострокову прибуток. Причина в тому, що не враховуються такі чинники, як конкуренція, стан ринку, інвестори, стан економіки й інші зовнішні чинники. Дії компанії в таких умовах будуть приносити прибуток лише короткий проміжок часу, а довгострокові плани будувати просто неможливо. Фінансові показники не відображають поточний стан компанії та її становище на ринку, оскільки містять інформацію про стан компанії в минулому [7]. Тому фінансові показники – це тільки одна зі складових необхідної системи показників, яка повинна використовуватися при грамотному стратегічному управлінні компанією.

Рішення проблеми недостовірності відображення поточного стану конкретної компанії бачиться у впровадженні ЗСП, заснованої на стратегічному підході до управління. Цей метод був створений в 1990-х роках професором бізнес-школи при Гарвардському університеті Робертом Кепленом і американським консультантом з питань управління Девідом Нортоном. Саме вони довели, що використання тільки фінансових показників не дає достовірну інформацію про поточний стан бізнесу та заважає побудові довгострокових планів для розвитку компаній. У ЗСП вчені чітко визначили, які показники необхідно вимірювати, щоб збалансувати фінансову діяльність компанії. Фінансові показники були доповнені показниками задоволеності клієнтів діяльністю компанії, стану внутрішніх бізнес-процесів, ефективності роботи персоналу і можливості компанії до розвитку в майбутньому. ЗСП має на увазі представлення основних факторів діяльності компанії у вигляді набору спеціальних показників. Для реалізації зворотньої стратегії ці показники регулярно аналізуються і перевіряються на предмет відхилення від стратегії компанії.

Проблеми впровадження ЗСП в Україні також багато в чому пов'язані з тим, що багато керівників вважають, що ЗСП має готовий набір показників, які можна застосувати до будь-якої організації [8]. У той же час використання цієї системи передбачає процес адаптації до кожної організації, прийняття рішень щодо використання тих чи інших показників пов'язане зі стратегією конкретної компанії. Створення ефективної ЗСП – це довгострокова, дорога та складна процедура. Щоб ЗСП стала помічником в управлінні підприємством, вона повинна бути унікальною для конкретного підприємства.

Ми бачимо, що економічні умови країн Заходу більш сприятливі для впровадження ЗСП в силу більшої уваги довгостроковим планам і широкого використання для оцінки ефективності діяльності компанії різних критеріїв. В України ж, як зазначалося, присутня орієнтація тільки на виручку, що призводить до труднощів при спробах впровадження і використання цієї ЗСП. Саме зміна зазначених критеріїв і освоєння ЗСП допоможе вивести економіку окремих підприємств, а в подальшому – і всієї України, на новий, більш високий рівень. Для полегшення і прискорення цих змін у країні необхідно сформувати клас професійних менеджерів, який поки що занадто малий [8]. Більшість сучасних підприємців не є професійними управлінцями та мають досвід управління, отриманий в умовах планової економіки. Вони негативно сприймають різні нововведення, тому що не знають, як їх використовувати [9]. Така поведінка переважної більшості управлінців робить негативний вплив на економіку країни, а отже, цю поведінку потрібно змінювати.

Основною проблемою при впровадженні ЗСП на українських підприємствах є неправильна інтерпретація принципів самої системи. Не можна впроваджувати вже готову систему. Систему необхідно адаптувати під організацію. лише дотримуючись деяких рекомендацій. Недостатня поінформованість про призначення ЗСП призводить до того, що багато хто вважає її неефективною.

Друга проблема впровадження ЗСП – це орієнтація на ключові показники ефективності, замість орієнтації на стратегічні показники, які є інструментом управління. Така помилка призводить до втрати зв'язку між цілями та діями, роблячи ЗСП безглуздою. Нечітко сформульовані цілі організації також є проблемою при впровадженні ЗСП. У такій ситуації підбір необхідних показників стає неможливим. Це трапляється, коли компанію цікавить тільки факт впровадження системи, а подальше її обслуговування не береться до уваги.

Неграмотне впровадження ЗСП тягне за собою серйозні витрати, що відлякує багато компаній, які вважають, що ці витрати є обов'язковими при впровадженні ЗСП. Співробітники, які не мали досвід роботи з цією ЗСП раніше, не готові обтяжувати себе додатковими обов'язками з моніторингу оперативних показників і вести статистичний облік за своїм підрозділом. Тому необхідно створити певну мотивацію для співробітників, яка допоможе їм якісно виконувати свої обов'язки, що позитивно позначиться на загальних показниках компанії.

Серйозною причиною неефективності ЗСП в українських компаніях є нерозуміння співробітниками нижчої та середньої ланки особливостей і переваг Системи [9]. У всьому світі тільки близько 60 % співробітників знають і розуміють стратегію підприємства, на якому вони працюють. А в України ця цифра ще нижча. Така ситуація негативно впливає на реалізацію стратегії, роблячи цей процес складніше. Щоб вирішити цю проблему, керівники повинні долучати співробітників різних рівнів до стратегії компанії, регулярно доводити до їхнього відома поточ-

ні результати діяльності. У підсумку така поведінка керівників дозволить зацікавити працівників результатами своєї діяльності й успіхами компанії.

Незважаючи на перераховані вище проблеми, впровадження ЗСП дозволяє істотно поліпшити показники компанії. Згідно з рядом проведених статистичних досліджень компаніями ACE-Consultting і МАГ КОНСАЛТИНГ [9], використання ЗСП справило значний вплив на показники діяльності цих компаній. Близько 80 % українських компаній заявили про поліпшення показників своєї діяльності у зв'язку з використанням ЗСП.

Таким чином, можна дійти висновку, що впровадження ЗСП в українських компаніях стикається з певними труднощами. Але всі проблеми впровадження позначені досить чітко, що полегшує завдання пошуку їх рішень. Витративши деякий час і кошти на адаптацію системи до умов українських підприємств, в майбутньому можна серйозно підвищити ефективність і успіх компаній, а отже, посприяти розвитку вітчизняної економіки.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Писарчук О. В.

Література: 1. Хорват П. Т. Сбалансированная система показателей как средство управления предприятием. URL: http://www.balancedscorecard.ru/bsc847.htm. **2.** Привольнев Д. А. Сбалансированная система показателей: очередная панацея или рабочий инструмент топ-менеджера? URL: http//www.citcity.ru/bi/news/11351/. **3.** Малярець Л. М., Штереверя А. В. Збалансована система показників в оцінці діяльності підприємства: монографія. Харків: Вид-во ХНЕУ, 2008. 180 с. **4.** Малярець Л. М., Ачкасова О. В. Збалансована система показників як інструмент визначення стратегії підприємства в умовах кризи: монографія. Харків: Вид-во ХНЕУ, 2012. 304 с. **5.** Кизим М. О., Пилипенко А. А., Зінченко В. А. Збалансована система показників: монографія. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2007. 192 с. **6.** Методы внедрения Balanced Scorecard // Компьютерное обозрение. 2002. № 47. URL: http://www.balancedscorecard.ru/bsc855.htm. **7.** Лагода Т., Деревянко Е. BSC своїми руками. *Бизнес.* 2005. № 16. С. 74–78. **8.** Horvarth and Partners. Внедрение сбалансированной системы показателей. М.: Альпина Бизнес Букс, 2008. 478 с. **9.** Секреты применения BSC от Роберта Каплана E-xecutive, Ward Howell International. URL: http: //www.balancedscorecard.ru/bsc856.htm.

ИСКУССТВО В ПОЛИТИЧЕСКОЙ ПРОПАГАНДЕ

УДК 321:111.852

Карая Ю. М.

Студент 1 курса
факультета экономики и права ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрена проблема использования искусства в политической пропаганде. В частности, уделено внимание такому аспекту проблемы, как значение визуальной пропаганды и её соотношение с искусством.*

Ключевые слова: *искусство, пропаганда, политическая пропаганда.*

Анотація. *Розглянуто проблему використання в політичній пропаганді мистецтва. Зокрема, приділено увагу такому аспекту проблеми, як значення візуальної пропаганди та її співвідношення з мистецтвом.*

Ключові слова: *мистецтво, пропаганда, політична пропаганда.*

Annotation. *This article deals with the problem of using of art in political propaganda. In particular, attention is paid to such an aspect of the problem, as the importance of visual propaganda and its relation with art.*

Keywords: *art, propaganda, political propaganda.*

© Карая Ю. М., 2016

Во все времена искусство выполняло определенные политические функции, и произведения талантливых художников, скульпторов, архитекторов были весомыми аргументами в руках правящей верхушки, помогая манипулировать сознанием граждан. Искусство захватывает души людей и может использоваться как инструмент для управления ими.

Данная тема и в настоящее время не теряет своей актуальности, поскольку влияние политической сферы на человека и общество постоянно усиливается. Чтобы определиться, каким образом политическая пропаганда влияет на искусство, нужно ответить на следующие вопросы: возможно ли отказаться от использования искусства в пропаганде, и может ли искусство существовать независимо от политики?

Целью статьи является определение значения исскуства в политической пропаганде.

Понятие «пропаганда» ученые определяют по-разному. В широком смысле слова пропаганду можно рассматривать как деятельность, направленную на создание единой позиции путем манипулирования важными понятиями-символами (Г. Лассуэлл). Многочисленные исторические примеры показывают, что нет четкой границы между пропагандой, которая опирается на правду, и той, что использует ложь для достижения поставленной цели. Обычно всё же более эффективным является распространение информации, которая в целом соответствует действительности, но все зависит от мастерства ее изложения и навязывания определенных клише [2, с. 135].

Мы часто сталкиваемся с пропагандой в нашей жизни. Человек постояннго подвергается пропагандистским воздействиям со всех сторон. Пропаганда различается по форме распространения (устной и письменной), а также по средствам, которые она использует, а именно: история и другие общественные и гуманитарные науки, изобразительное искусство (графика, живопись, иконопись, архитектура, скульптура, карикатура), литература (поэзия, проза, драматические произведения, речи), музыка, танец, театр, кино, пресса, радио, телевидение.

Современную культуру характеризуют как аудио-визуальную (Х. Маклюэн), однако если рассматривать визуальную пропаганду, то ее считают наиболее эффективной и часто применяемой. Ярким примером являются пропагандистские приёмы в СССР: красный цвет, серп и молот, красная звезда – эти символы превалировали повсюду как важный элемент декоративно-прикладного искусства советской эпохи.

Как было сказано выше, визуальная пропаганда проводится через различные сферы искусства, так каким же образом это происходит, и какая сфера играет наиболее важную роль в этой деятельности?

Считается, что едва ли не самую важную роль в визуальной пропаганде играет архитектура. Еще с древних времен строительство велось с целью произвести определенное впечатление – например, богатства, силы, величия, постоянства и стабильности. Примером служат пирамиды, триумфальные арки, гробницы, дворцы монархов.

Что касается скульптуры, то наиболее характерными для пропагандистской деятельности являются идеализированные образы политических лидеров или религиозных фигур.

Пропаганда коснулась и живописи. Она служит пропагандистским целям уже несколько тысячелетий. Старейшие рисунки, продвигающие религиозные идеи и славящие господствующую династию, существовали еще в Древнем Египте. Со времен Ренессанса художники стали рисовать портреты своих правителей по их заказу. В частности, этим видом творчества занимались Лоренцо Гиберти, Паоло Учелло, Сандро Боттичелли, Рафаэль Санти.

Большое значение для достижения политических и религиозных целей имеет музыка, именно она создает у слушателя соответствующий настрой, вызывает ожидаемые эмоции, в том числе и агрессивные настроения, побуждает к военным действиям или же прославляет и возвеличивает вождей [3, с. 88].

Если умело и правильно подойти к вопросу использования пропаганды, то можно вполне успешно влиять на различные сферы человеческой жизни и тем самым достигать все поставленные цели. Умение распространять информацию, ораторский талант и способности к манипуляции помогают захватить и укрепить власть. В пропагандистской деятельности используется лояльность, патриотизм, национализм, самые разнообразные чувства и настроения, присущие определенным социальным группам. Целью процесса является возможность управлять, покорность и поддержка со стороны населения, создание выгодных для господствующей прослойки мифов и представлений, основанных на информации, более или менее соответствующей истине [4, с. 367].

Как известно из истории нашей страны, основной функцией советского искусства было воспитание «нового советского человека». На протяжении всей истории СССР с помощью средств массовой информации, искусства, всенародных праздников, парадов, демонстраций и фестивалей доносились и навязывались основы коммунистической идеологии. Трудящиеся всех национальностей в СССР должны были любить свою родину именно за ее социалистическую сущность – за справедливую демократическую Конституцию, социалистический гуманизм, колхозный строй, счастливую и обеспеченную жизнь и другие достижения социализма.

Духом интернационализма были пропитаны все сферы жизни, воспитание нового поколения в этом ключе было важной задачей, которое стояло перед социалистической пропагандой. До людей доносили мысль, что они живут в государстве с «самой совершенной демократией в мире», в которой коллективная воля играет более заметную роль, чем где бы то ни было.

Советские искусствоведческие труды не отражали реальную художественную ситуацию на территории СССР, «забывали» о художниках, чье творчество не соответствовала линии партии, обвиняли их в субъективизми, ограниченности, формализме, национализме. Труды советского времени, посвященные авангардном искусству, являются заангажированными и необъективными, а об украинском искусстве этого направления вообще не упоминают.

Исходя из всего вышесказанного, можно заключить, что в тоталитарном обществе определить точную грань между искусством и пропагандой не всегда легко. А учитывая, что любая власть стремится к тотализации, то эта грань довольно тонка при любом политическом режиме.

В первую очередь, искусство представляет собой язык человечества, оно обладает огромным потенциалом и как средство передачи знаний, и как средство формирования образно-художественного мировоззрения. Так что, можно с уверенностью сказать, что отказаться от использования искусства в пропаганде практически невозможно, поскольку оно является одним из ведущих средств воздействия на граждан. Политика и искусство взаимосвязаны и взаимозависимы, и использование художественных произведений в качестве пропаганды способствует достижению определенных политических целей.

Науковий керівник – канд. филос. наук, доцент Потоцкая Ю. И.

Литература: 1. Акиншевич Г. Агитткань. *Декоративное искусство СССР.* 1979. № 11 (264). 338 с. **2.** Аронсон Э., Пратканис Э. Эпоха пропаганды: механизмы убеждения. СПб.: Прайм-еврознак, 2001. 384 с. **3.** Березин В. М. Массовая коммуникация: сущность, каналы, действия. М.: Рип-Холдинг, 2003. 174 с. **4.** Почепцов Г. Г. Пропаганда и контрпропаганда. М.: Центр, 2004. 576 с.

ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЕКСПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ УКРАЇНИ

УДК 657:339.564(477)

Кібасова Т. І.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розкрито сутність зовнішньоекономічної діяльності та зовнішньоторговельного балансу України. Проведено аналіз теоретичних основ експортних відносин та охарактеризовано їх динаміку. Виявлені основні особливості бухгалтерського обліку експортних операцій в Україні.*

Ключові слова: *зовнішньоекономічна діяльність, експорт, міжнародні відносини, валюта, облік.*

Аннотация. *Раскрыта сущность внешнеэкономической деятельности и внешнеторгового баланса Украины. Проведен анализ теоретических основ экспортных отношений и охарактеризована их динамика. Выявлены основные особенности бухгалтерского учета экспортных операций в Украине.*

Ключевые слова: *внешнеэкономическая деятельность, экспорт, международные отношения, валюта, учет.*

Annotation. *The article reveals the essence of foreign economic activity and foreign trade balance of Ukraine. The analysis of the theoretical foundations of export relationships and characterized their dynamics. Revealed the main peculiarities of accounting of export operations in Ukraine.*

Keywords: *foreign trade, exports, foreign relations, currency, accounting.*

© Кібасова Т. І., 2016

На сьогодні підприємницька діяльність України на світовому ринку – одна з основних форм економічних відносин із іноземними державами. Так, експортні операції є невід'ємною частиною зовнішньоекономічного функціонування, що тільки підкреслює актуальність цієї теми. Значущість експортних відносин пов'язана з тим, що експорт товарів і послуг грає ключову роль в економіці країни, оскільки він, насамперед, дає приплив іноземної валюти і забезпечує ефективну зайнятість населення.

Дослідження бухгалтерського обліку експортних операцій України знайшли своє відображення в економічній літературі багатьох учених, серед яких найбільший внесок зробили Уварова Е., Ковальов Д., Чельтер С., Мобеєнко А., Прокопенко С., Новіков С. та ін.

Перш ніж розглянути особливості податкового обліку експортних операцій в бухгалтерському обліку, необхідно розкрити поняття терміна «експорт», яке регулюється Законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [1].

Так, експорт – це продаж товарів суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності України (резидентами) іноземним суб'єктам господарської діяльності (нерезидентам), у тому числі з оплатою в негрошовій формі, з вивезенням або без вивезення цих товарів через митний кордон України, включаючи реекспорт товарів.

Розглядаючи результати зовнішньоекономічної діяльності України, слід сказати, що господарюючі економічні суб'єкти беруть активну участь у міжнародному економічному співробітництві. Так, на рис. 1 можна побачити динаміку експортних відносин в Україні за останні роки порівняно з номінальним ВВП за рік [2].

Зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) суб'єктів впливає на розмір ВВП і суттєво відрізняється від звичайної господарської діяльності всередині країни, як з оподаткування, обліку, звітності, так і за специфікою ввезення та вивезення продукції, робіт, послуг.

Слід зазначити, що ЗЕД – це діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, побудована на взаємовідносинах між ними, що мають місце як на території України, так і за її межами [1].

Враховуючи всі тонкощі економічної діяльності на міжнародному ринку, на підприємстві існує наказ про облікову політику, що повинен передбачати порядок відображення доходу за експортними операціями. Порядок ведення організаціями бухгалтерського обліку експортних операції суттєво залежить від умов, зазначених у зовнішньоекономічних контрактах, які застосовуються в діловому обороті організації, форм розрахунків з іноземними покупцями, а також від виходу українського постачальника експортного товару на зовнішній ринок самостійно або через посередника. При виборі методу експортування товарів необхідно враховувати кількість потенційних замовників, частоту продажів, тип проданого продукту, обсяг замовлень [3].

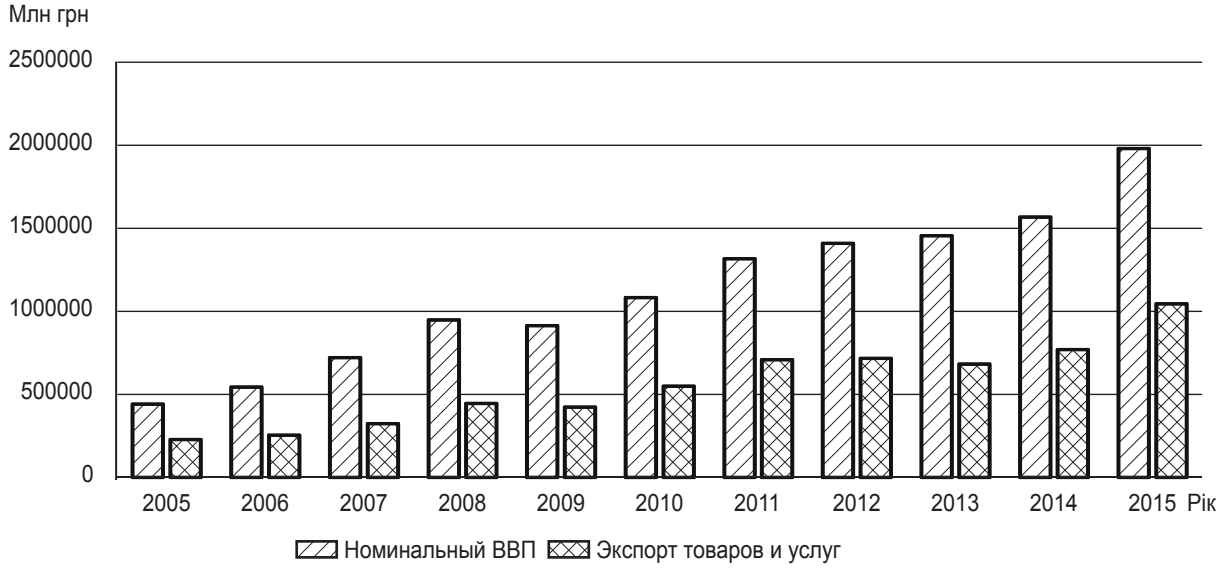

Рис. 1. **Зовнішньоторговельний баланс України з 2005 по 2015 роки** (млн грн) [2]

Безумовно, основною метою підприємської діяльності є визначення фінансових результатів. Для цього необхідно зіставляти доходи та витрати від експортних операцій за один звітний період. Інакше кажучи, облік витрат необхідний для отримання повної і своєчасної інформації про структуру та види витрат, пов'язаних зі здійсненням експортних операцій.

Бухгалтерський облік експортних операцій здійснюється в загальноприйнятому порядку з використанням для відображення нарахування доходів і витрат підприємства, пов'язаних з реалізацією П(С)БО 15 «Дохід» і 16 «Витрати».

Однак при дослідженні такої сфери міжнародної економіки, як експорт, доцільно розглянути особливості бухгалтерського обліку експортних операцій.

Облік витрат ведеться на підставі відповідних первинних документів: рахунків, квитанцій, виписок та ін. Для групування даних по експортних операціях на цьому рахунку відкривається спеціальний субрахунок. Вартість робіт і послуг може бути виражена як в гривнях, так і в іноземній валюті.

Тому однією з перших особливостей відображення експортно-імпортних операцій у бухгалтерському обліку є розрахунки в іноземній валюті [4].

Згідно з п. 3 ст. 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» операції в іноземній валюті відображаються як у національній грошовій одиниці України, так і у валюті розрахунків і платежів по кожній іноземній валюті окремо [5].

Підприємства, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, відкривають валютний рахунок в комерційних банках, які мають ліцензію Національного банку України (НБУ) на ведення валютних операцій.

В результаті зміни офіційного курсу НБУ валюти у період між датою здійснення господарської операції і датою розрахунків за цими операціями виникають курсові різниці.

Залежності від того, відбулося зростання курсу гривні щодо іноземної валюти чи його зниження, курсова різниця відображається у бухгалтерському обліку на рахунках доходів або витрат.

У бухгалтерському обліку суб'єкта ЗЕД відображення доходу підприємства при реалізації продукції, товарів, робіт, послуг на експорт відповідно до норм П(С)БО 15 «Дохід» відбувається в момент передачі нерезиденту товаророзпорядчих документів на продукцію або товар відповідно до базисних умов поставки або в момент підписання сторонами акта про виконання робіт, послуг. Передоплата, отримана українським резидентом у рахунок майбутньої експортної операції, у бухгалтерському обліку доходом не визнається [4].

Для того щоб відобразити специфіку експортних операцій із зазначених вище етапів обліку підприємствам, доцільно відкрити та вести субрахунки першого та другого порядків.

Пропозиція відкриття таких субрахунків є доступною та оптимальною, адже наявність таких субрахунків забезпечить контроль за рухом і цілісністю експортних товарів, контроль за розрахунками, а також дасть можливість складати бухгалтерський баланс експорту товарів, робіт, послуг, який є складовою бухгалтерського балансу основної діяльності.

Тому аналітичний облік доходів підприємства при виконанні експортного контракту ведеться залежно від джерела його одержання по кредиту рахунку 70 «Доходи від реалізації» по таких субрахунках:

- 701 «Дохід від реалізації готової продукції»;
- 702 «Дохід від реалізації товарів»;
- 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг» [6].

Але слід зазначити, що при відкритті спеціальних субрахунків на принципах відповідальності та нарахування доходів і витрат у бухгалтерському обліку при відвантаженні продукції (товарів, робіт, послуг) на експорт дохід визнається під час збільшення активу або зменшення зобов'язання. А отже, це зумовить зростання власного капіталу.

Також не менш значною особливістю бухгалтерського обліку експортних операцій в Україні є застосування «нульової» ставки ПДВ. Це означає, що податкове зобов'язання в українського резидента – платника ПДВ виникає в розмірі 0 грн, а податковий кредит, що виникає при проведенні операції, може бути використаний як для погашення інших зобов'язань звітного періоду, так і відшкодований з бюджету [4].

Бухгалтерський облік експортних операцій у виробника продукції й невиробника, має певні особливості. При цьому необхідно враховувати, що невиробник товарів, що викупив їх у свою власність відповідно до чинного законодавства України, не є посередником і на нього не поширюються норми, які обмежують посередницьку діяльність.

Таким чином, зовнішньоекономічна діяльність підприємств, невід'ємною і найбільшою складовою якої є експортні операції, є пріоритетом формування і розвитку міжнародного бізнесу, тому потребує правильного та достовірного бухгалтерського обліку та контролю з боку держави, а саме регулювання низкою нормативних актів. Але також треба враховувати те, що на сьогодні Україна залишається тією державою, яка не має реально діючої законодавчої бази та належної системи державної фінансової підтримки експортної діяльності. Ця обставина негативно впливає на просування товарів і послуг українських підприємств на міжнародні ринки, а тому іноземні конкуренти мають незаперечні переваги перед українськими експортерами. В умовах економічної кризи

необхідно вживати всіх можливих заходів щодо удосконалення зовнішньоекономічної діяльності. Дуже важливо організувати цю діяльність таким чином, щоб вона була якісною і приносила прибутки.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Кудіна О. М.

Література: 1. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 № 959-XII // База даних «Законодавство України»/Верховна рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/959-12. **2.** Міністерство фінансів України: офіц. сайт. URL: http://www.minfin.gov.ua. **3.** Кожухова Т. А. Визначення валового доходу при експорті продукції. *Економічний аналіз.* 2008. Вип. 2 (18). С. 350–352. **4.** Єрмаченко В. Є., Лабунська С. В, Маляревська О. Г. Облік і техніка зовнішньоекономічної діяльності: навч. посіб. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2011. 500 с. **5.** Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV // База даних «Законодавство України»/Верховна рада України. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14. **6.** Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 18.06.2015 № 573. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99.

ДОПОМОГА ПО ТИМЧАСОВІЙ НЕПРАЦЕЗДАТНОСТІ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ, МЕТОДИКА РОЗРАХУНКУ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ

УДК 331

Ковальова М. О.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Визначено законодавчу базу щодо розрахунку допомоги з тимчасової втрати працездатності; приведено порядок розрахунку такої допомоги і відображення її на рахунках бухгалтерського обліку. Розглянуто поняття лікарняного листка та вивчено його складові частини.*

Ключові слова: *допомога по тимчасовій непрацездатності, лікарняний листок, страховий випадок, середньоденна допомога, страховий стаж.*

Аннотация. *Определена законодательная база относительно расчета помощи по временной потере трудоспособности; приведен порядок расчета такой помощи и отражения ее на счетах бухгалтерского учета. Рассмотрено понятие больничного листа и изучено его составные части.*

Ключевые слова: *пособие по временной нетрудоспособности, больничный лист, страховой случай, среднедневная помощь, страховой стаж.*

Annotation. *The article identifies the legislation regarding the calculation of assistance for temporary loss of disability, the calculation order of such assistance and reflect it in the accounts. Examines the concept of sick leave and studied its component parts.*

Keywords: *temporary disability benefits, sick leave, insurance case, the average daily assistance, insurance experience.*

В Україні постійно відбувається вдосконалення законодавства, зокрема питань щодо методики розрахунку допомоги по тимчасовій непрацездатності. Останні зміни відбулись в 2016 році, чим можна підтвердити актуальність дослідження обраної теми.

© Ковальова М. О., 2016

Вивченням питання щодо розрахунку та відображення в обліку допомоги по тимчасовій непрацездатності займались такі вчені, як Бутинець Ф. [1], Санін К., Санін М., Волкова І., Лень В. та ін.

Законодавство України, що регулює відносини у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням, базується на Конституції України, складається з основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, Кодексу законів про працю України, Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням» та інших нормативно-правових актів [2, с. 302–304].

Допомога по тимчасовій непрацездатності відповідно до ст. 35 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням» від 18.01.2001 за № 2240-III [3] надається застрахованій особі у формі матеріального забезпечення, що повністю або частково компенсує втрату заробітної плати у разі настання в неї одного з таких страхових випадків:

1) тимчасова непрацездатність внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві;

2) необхідність догляду за хворою дитиною;

3) необхідність догляду за хворим членом сім'ї;

4) догляд за дитиною віком до трьох років або дитиною-інвалідом у віці до 16 років у разі хвороби матері або іншої особи, яка доглядає за цією дитиною;

5) карантин, накладений органами санітарно-епідеміологічної служби;

6) тимчасове переведення застрахованої особи відповідно до медичного висновку на легшу, нижчеоплачувану роботу;

7) протезування з поміщенням у стаціонар протезно-ортопедичного підприємства;

8) санаторно-курортне лікування.

Інструкція про порядок видачі документів, що підтверджують тимчасову непрацездатність громадян, затверджена Наказом МОЗ України від 13.11.2001 № 455 [4].

Підставою для призначення допомоги по тимчасовій непрацездатності, по вагітності та пологах відповідно до ст. 51 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням» є виданий у встановленому порядку листок непрацездатності, а в разі роботи за сумісництвом – копія листка непрацездатності, засвідчена підписом керівника і печаткою за основним місцем роботи.

Слід зазначити, що з 2016 року допомога по тимчасовій непрацездатності виплачується застрахованим особам залежно від страхового стажу в таких розмірах [5]:

1) 60 % середньої заробітної плати – застрахованим особам, які мають страховий стаж до п'яти років;

2) 80 % середньої заробітної плати – застрахованим особам, які мають страховий стаж від п'яти до восьми років;

3) 100 % середньої заробітної плати – застрахованим особам, які мають страховий стаж понад вісім років.

Порядок заповнення листка непрацездатності викладено в Інструкції про порядок заповнення листка непрацездатності, затвердженої спільним Наказом Мінестерства освіти і здоров'я України, Мінестерства праці України, Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності та Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України від 03.11.2004 № 532/274/136-ос/1406 [6]. Цим же Наказом затверджено зразок листка непрацездатності (далі – ЛН).

Лицьовий бік бланка ЛН заповнюється лікуючим лікарем, а зворотна сторона – за місцем роботи застрахованої особи. При прийомі ЛН звертають увагу на період тимчасової непрацездатності, наявність відміток про порушення режиму, усіх необхідних підписів і печаток на лицьовій стороні листка.

Зворотна сторона ЛН розділена на чотири частини. Перша частина містить відомості про характер роботи, період відсутності працівника, неробочі дні в періоді відсутності і дату виходу на роботу. Ці дані заповнюються особою, уповноваженою вести табель. Друга частина заповнюється відділом кадрів і містить відомості про страховий стаж, необхідні для визначення розміру допомоги по тимчасовій непрацездатності. Заповнення третьої частини здійснюється комісією із соціального страхування або особою, уповноваженою вирішувати питання про призначення допомоги. У разі прийняття позитивного рішення про призначення допомоги тут вказується розмір допомоги у відсотках від середньої заробітної плати застрахованої особи залежно від страхового стажу. Четверта частина зворотного боку ЛН заповнюється бухгалтерією підприємства. У таблицю «Довідка про заробітну плату» заносяться дані про нараховану заробітну плати в місяцях розрахункового періоду, на підставі яких роз-

раховується середня заробітна плата. В таблиці «Належить до виплати» вказується період, за який виплачується допомога, кількість робочих днів, розмір допомоги у відсотках від середньої заробітної плати та сума. Зазначені дані засвідчуються підписами керівника та головного бухгалтера підприємства [4].

Отже, лікарняні оплачуються з урахуванням:

1) стажу працівника;

2) середньої зарплати працівника;

3) кількості днів за лікарняним листком.

Визначення суми допомоги по тимчасовій непрацездатності проводиться в такій послідовності:

– розраховується середньоденна допомога як частка від середньої зарплати працівника за останній рік і кількості відпрацьованих днів, помножена на відсоток згідно зі страховим стажем;

– розраховується допомога по тимчасовій непрацездатності як добуток середньоденної допомоги на кількість днів непрацездатності.

– до розрахунку середньої ЗП для визначення середньої зарплати працівника за останній рік включають всі види виплат, крім:

1) середнього заробітку працівників, покликаних на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, сума якого компенсується з бюджету;

2) допомоги з тимчасової непрацездатності за рахунок коштів ФСС з сумою оплати перших 5 днів хвороби за рахунок коштів роботодавця;

3) допомоги по вагітності та пологах;

4) матеріальної допомоги разового характеру, яка надається окремим працівникам у зв'язку із сімейними обставинами, на оплату лікування, поховання та ін.

Оплата допомоги з тимчасової непрацездатності в перші 5 робочих днів хвороби проводиться за рахунок коштів роботодавця, а останні дні – за рахунок коштів Фонду соціально страхування з тимчасової втрати непрацездатності.

Нарахування та сплата допомоги з тимчасової непрацездатності супроводжуються в бухгалтерському обліку такими записами.

Таблиця 1

Кореспонденція рахунків за операціями нарахування та сплати допомоги по тимчасової непрацездатності

№	Зміст	Дт	Кт
1	Нараховано допомогу по тимчасовій втраті працездатності працівнику за перші 5 днів непрацездатності (за рахунок підприємства)	23,91, 92,93	661
2	Нараховано допомогу по тимчасовій втраті працездатності працівнику за останні дні хвороби (за рахунок Фонду соціального страхування з тимчасової втрати непрацездатності)	651	661
3	Утримано ПДФО, військовий збір із суми допомоги по тимчасовій втраті працездатності	661	641, 642
4	Виплачена допомога по тимчасовій втраті працездатності з каси підприємства	661	311

Науковий керівник – викладач Жовтопуп М. М.

Література: 1. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник. Житомир: Рута, 2009. 911 с. **2.** Плиса В. Й. Страхування: навч. посіб. Київ: Каравела, 2005. 392 с. **3.** Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням: Закон України від 18.01.2001 № 2240-III // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2240-14. **4.** Про затвердження Інструкції про порядок видачі документів, що засвідчують тимчасову непрацездатність громадян: Наказ Міністерства освіти і здоров'я України від 13.11.2001 № 455 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1005-01. **5.** Светлана С. Страховой стаж для больничных: как считать в 2016 году // Бухгалтерия. 2016. № 8. URL: http://www.buhgalteria.com.ua/Hit.html?id=4307. **6.** Інструкція про порядок заповнення листка непрацездатності: Наказ МОЗ України, Мінпраці України від 03.11.2004 № 532/274/136-ос/1406 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1456-04.

7. Лесникова Е. Больничный лист // Школа бухгалтера. 2006. № 16. URL: http://dtkt.com.ua/show/3cid11576.html.

ФЕНОМЕН КРИМИНАЛЬНОЙ ПОДРОСТКОВОЙ СУБКУЛЬТУРЫ

УДК 316.723:343.97

Ковальчук М. Н.

Студент 1 курса
факультета экономики и права ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрен феномен криминальной подростковой субкультуры. Исследованы причины её формирования и приобщения к ней современных подростков. Кроме социально-культурных причин, особое значение, с точки зрения автора, имеют психологические факторы.*

Ключевые слова: *субкультура, молодёжная субкультура, преступность, подростки.*

Анотація. *Розглянуто феномен кримінальної підліткової субкультури. Досліджено причини її формування та залучення до неї сучасних підлітків. Крім соціально-культурних причин, особливе значення, з точки зору автора, мають психологічні чинники.*

Ключові слова: *субкультура, молодіжна субкультура, злочинність, підлітки.*

Annotation. *This paper deals with the phenomenon of juvenile criminal subculture. The author explores the reasons for its formation and initiation of modern teenagers to it. From the point of view of the author, in addition to sociocultural reasons, the psychological factors have particular importance.*

Keywords: *subculture, youth subculture, criminality, teenagers.*

В настоящее время субкультуры имеют большое влияние на становление молодого поколения. Это касается молодёжи, принадлежащей к разным слоям общества. Следует отметить, что подростковый возраст является очень важным и тяжелым. В этот период формируются социальные установки и ориентиры, основы морали личности, вырабатывается собственное отношение к различным нравственным и правовым запретам, ведется поиск пределов допустимого в поведении [2, с. 82]. Наряду с этим существуют проблемы, вызванные противоречиями между социально-нравственным и физическим созреванием. Для подростков в целом характерна повышенная возбудимость, неуравновешенность. Такие особенности нервной системы могут служить причиной нарушения дисциплины и общественного порядка, часто влекут за собой проступки в поведении и отношении к другим [1, с. 176].

Изучение криминальной субкультуры молодежи началось в США, где начиная с первой половины XX в. в крупных городах значительно возросла преступность, причем одним из ключевых субъектов преступности выступали молодежно-подростковые группировки. Проблемами криминальной субкультуты занимаются следующие ученые: К. Берс, В. Катин, Дж. Катц, М. Маффесоли, У. Миллер, В. Тимошенко, Л. Яблонски, М. Янковски и др.

Целью статьи является изучение и анализ феномена криминальной подростковой культуры.

Молодежь живёт в общем для всех социально-культурном пространстве, и поэтому кризис общества и его основных институтов не может не отразиться на содержании и направленности молодежной культуры.

Сомнительные источники информации формируют у молодого человека ущербное развитие личности, неадекватность самооценки, повышенную эмоциональность [5, с. 63]. Коммерциализация средств массовой инфор-

© Ковальчук М. Н., 2016

мации, а также художественной культуры, имеющей огромное влияние на общество, формирует определенный характер молодёжной субкультуры не в меньшей степени, чем основные агенты социализации – семья и система образования [5, с. 69].

Институт семьи и семейного воспитания также переживает кризис. Подавление индивидуальности и инициативности ребенка, подростка, молодого человека со стороны родителей, педагогов, других представителей «взрослого» мира не может не привести к социальному и культурному инфантилизму, потребительству. С другой стороны, это часто приводит к прагматизму, нигилизму и в перспективе – к социальной неадаптированности и проявлениям противоправного или экстремистского характера.

Многие авторы в своих исследованиях обращают особое внимание на то, что влияние определенных субкультур на подростков может быть крайне негативным и приобретать криминальный характер [2, с. 87]. Хотя, разумеется, подростковая субкультура и криминальная подростковая субкультура не одно и то же [4, с. 421].

Американский социолог Т. Селлин, один из основателей научной криминологии, в 1938 году опубликовал свою работу под названием «Конфликт культур и преступность». В этом исследовании он описал противоречия и столкновения между культурными ценностями различных сообществ. Субкультуры формируются именно как системы духовных ценностей и норм, присущие социальным группам и отличающиеся от господствующей культуры большинства. Иными словами, субкультура – это социальная, этническая или экономическая группа с особым собственным характером в пределах общей культуры общества. Именно в таком контексте социологи впервые использовали само понятие «субкультура» для определения культурных образцов поведения и ценностей у различных молодежных меньшинств [3, с. 52].

Субкультура возникает в результате интеграции людей, чьи взгляды, деятельность и образ жизни не соответствуют господствующим в обществе или провозглашаемым и принимаемым обществом. Приобщаясь к субкультуре, несовершеннолетний получает огромные возможности для самоутверждения, самореализации своего «Я» и компенсации тех неудач, которые постигли его в обществе с его системой общепринятых правил.

В благоприятных условиях потребности молодого человека в общении и самоутверждении должны быть относительно успешно реализованы. Молодые люди должны обладать возможностями в области социально значимой полезной деятельности. Если этого не происходит и личность не получает признания; а в структуре личности преобладают отрицательные качества, то приобщение к криминальной субкультуре будет происходить достаточно быстро и являться своеобразным способом компенсации неудач.

Подросток склонен отстраняться от взрослых и осознанно выбирать для себя референтную группу. Криминальная субкультура является притягательной для подростков и сравнительно легко ими усваивается. При этом действенными факторами, в частности, являются стремление к группированию со сверстниками и оппозиционность общепринятым стандартам поведения.

В подростковом и юношеском возрасте общение со сверстниками превращается в смысл существования, и группа становится ведущим фактором развития личности, именно она является носителем норм и ценностей [2]. Включенность в группу является внутренней потребностью молодого человека, поэтому идет активный поиск группы как образца для сравнения и как источника социальных норм.

В дальнейшем уже сама группа в силу логики своего существования должна контролировать и наказывать отклоняющихся от общей линии членов, поскольку они могут создавать препятствия на пути общегруппового движения. В группах существуют нормы, которые должны беспрекословно выполняться. Если все требования и нормы выполняются, группа поощряет своих членов – повышается их статус, возрастает уважение к ним. В противном случае группа наказывает членов: это может быть бойкот, понижение его статуса, исключение из структуры коммуникативных связей, применение насилия и т. д. [3, с. 22]. Применяемые санкции (даже если речь не идет о насилии), действительно, серьезны для подростков, именно в связи с возрастными особенностями, их потребностью в общении, признании, принятии. Субкультура не признает свободы выражения личности, ее прав, полагая, что права имеются только у тех, кто находится вверху иерархической лестницы. Таким образом, происходит становление группового поведения.

Молодежная субкультура, в том числе, и криминальная, – реальный феномен обыденной жизни. Понимание причин возникновения и закономерностей её функционирования, с учетом специфических особенностей и возрастных психологических аспектов, позволит понять причины нарушения закона и преступности подростков и молодежи, а также позволит улучшить взаимоотношения взрослых – учителей, родителей, воспитателей – с подростком.

Научный руководитель – канд. филос. наук, доцент Потоцкая Ю. И.

Литература: 1. Абраменкова В. В. Подростковая субкультура как пространство самореализации. *Мир психологии.* 2008. № 1. С. 175–189. **2.** Баева И. А. Психология молодежной субкультуры. *Вестник практической психологии образования.* 2007. № 1. С. 82–91. **3.** Омельченко Е. Молодежные культуры и субкультуры. М.: Ин-т социологии РАН, 2000. 261 с. **4.** Райс Ф. Психология подросткового и юношеского возраста. СПб.: Питер, 2000. 625 с. **5.** Сочивко Д. В., Полянин Н. А. Криминальные идеологемы современных молодежных субкультур. *Прикладная юридическая психология.* 2009. № 4. С. 62–70. **6.** Сочивко Д. В. Психология молодежных субкультур, или «Хлеба и зрелищ» на современный лад. *Прикладная юридическая психология.* 2008. № 1. С. 131–141.

ОБЛІК ГРОШОВИХ КОШТІВ НА ВАЛЮТНИХ РАХУНКАХ

УДК 657.1

Козак В. С.

Студент 2 курсу
факультету консалтінгу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто види валютних рахунків, особливості відкриття валютного рахунку, порядок здійснення та оформлення операцій по валютних рахунках в бухгалтерському обліку, а також продаж валюти; валютний виторг; господарські зв`язки з підприємствами та організаціями.*

Ключові слова: *валюта, валютний рахунок, курсова різниця, валютна виручка, іноземна валюта.*

Аннотация. *Рассмотрены виды валютных счетов, особенности открытия валютного счета, порядок осуществления и оформления операций по валютным счетам в бухгалтерском учете, а также продажа валюты; валютная выручка; хозяйственные связи с предприятиями и организациями.*

Ключевые слова: *валюта, валютный счет, курсовая разница, валютная выручка, иностранная валюта.*

Annotation. *In this article kinds of currency accounts, features of opening of the currency account, an order withvershenija and registrattions of operetions under currency accounts in accounting and also sale of currency and a currency gain are considered and economic ties with enterprises and organizations.*

Keywords: *currency, the currency account, exchange rate difference, currency gain, foreign currency.*

У процесі здійснення своєї діяльності торговельні підприємства вступають у господарські зв'язки з різними підприємствами, організаціями та особами: постачальниками товарно-матеріальних цінностей (робіт, послуг), покупцями, фінансовими, податковими органами, органами соціального страхування та ін. Розрахунки між ними здійснюються у грошовій формі.

Велика частина розрахунків здійснюється в безготівковому порядку. Готівкові розрахунки застосовуються при реалізації товарів населенню, дрібним оптом деяким установам, оплаті праці і в деяких інших випадках. Безготівкові розрахунки проводяться шляхом перерахування грошових коштів із рахунку платника на рахунок одержувача. При цьому посередником при розрахунках між підприємствами та організаціями вступають відповідні установи банку. Відносини між банками та клієнтами носять договірний характер. Клієнти (підприємства, фірми та ін.) самостійно вибирають банки для кредитно-розрахункового обслуговування.

Грошові кошти – це кошти у вигляді грошей, що знаходяться в касі підприємства, в дорозі, на рахунках в установах банку, в акредитивах і депозитах до запитання [1].

© Козак В. С., 2016

У бухгалтерському обліку грошові кошти відносяться до оборотних активів підприємства і використовуються протягом операційного циклу або дванадцяти місяців із дати балансу.

Грошові кошти можуть бути виражені в національній та іноземній валютах.

Основними завданнями обліку грошових коштів і розрахунків є: своєчасне і правильне документування операцій по руху грошових коштів і розрахунків, контроль за збереженням грошових коштів і цінних паперів в касі підприємства; використанням грошових коштів за їх цільовим призначенням; своєчасністю розрахунків із постачальниками, покупцями (замовниками), бюджетом, банками, органами соціального страхування, робітниками та службовцями; своєчасна перевірка розрахунків з дебіторами і кредиторами для попередження простроченої заборгованості.

До видів зовнішньоекономічної діяльності належать:

1) експорт та імпорт товарів (продукції, послуг, робіт, прав інтелектуальної власності та інших майнових прав, призначених для продажу), капіталів і робочої сили: надання послуг, в тому числі: виробничих, транспортно-експедиційних, страхових, консультаційних, маркетингових, експертних, посередницьких, брокерських, агентських, консигнаційних, управлінських, облікових, аудиторських, юридичних, туристичних;

2) наукова, науково-технічна, науково-виробнича, виробнича, навчальна та інші кооперації з іноземними суб'єктами господарської діяльності; навчання та підготовка спеціалістів на комерційній основі;

3) спільна підприємницька діяльність, що включає створення спільних підприємств різних видів і форм власності, проведення спільних господарських операцій та спільне володіння майном як на території України, так і за її межами;

4) підприємницька діяльність, пов'язана з наданням ліцензій, патентів, «ноу-хау», торгових марок та інших нематеріальних об'єктів власності на території України і за її межами;

5) товарообмінні (бартерні) операції та інша діяльність, побудована на формах зустрічної торгівлі; орендні, в тому числі лізингові, операції; операції з придбання, продажу й обміну валюти на валютних аукціонах і біржах, міжбанківському валютному ринку;

6) міжнародні фінансові операції та операції з цінними паперами;

7) кредитні та розрахункові операції: створення кредитних і страхових установ на території України і за її межами;

8) організація діяльності в галузі проведення виставок, аукціонів, конференцій, симпозіумів, семінарів та інших подібних заходів, що здійснюються на комерційній основі, за участю суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності; організація та здійснення оптової консигнаційної торгівлі на території України за іноземну валюту.

Іноземна валюта використовується як засіб платежу в розрахунках між резидентами та нерезидентами в межах торговельного обороту. Порядок здійснення таких розрахунків регулюється Законом України від 23.09.1994 № 185/94 «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті», введеним в дію з 5 жовтня 1994 [2].

Підприємства, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, відкривають валютні рахунки в комерційних банках, які мають ліцензію Національного банку України (НБУ) на ведення валютних операцій. Для цього необхідно мати такі документи:

1) оригінал або нотаріально засвідчену копію установчих документів;

2) свідоцтво або розпорядження уповноважених органів державної влади про реєстрацію підприємства;

3) свідоцтво регіонального управління статистики;

4) копію (нотаріально завірену) про реєстрацію в Міністерстві зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі України;

5) копію інвестиційного свідоцтва Міністерства фінансів України для спільних підприємств з іноземними інвестиціями;

6) індивідуальну ліцензію НБУ на ведення торгівлі товарами з оплатою в іноземній валюті за умови здійснення роздрібної торгівлі;

7) договір про відкриття банківського рахунку;

8) дві картки зі зразками підписів осіб, уповноважених розпоряджатися рахунком [3].

Бухгалтерський облік валютних операцій (і зовнішньоекономічної діяльності) ведеться на основі Плану рахунків бухгалтерського обліку виробничо-господарської діяльності об'єднань, підприємств і організацій в національній валюті з виділенням в аналітичному обліку операцій в іноземній валюті. Для обліку специфічних операцій можуть відкриватися додаткові субрахунки зі збереженням номерів діючого плану рахунків.

Підставою для бухгалтерських записів з обліку валютних операцій і операцій зовнішньоекономічної діяльності є належним чином оформлені документи. Їх можна розділити на такі основні групи:

– технічна документація – технічні паспорти машин і обладнання, формуляри й опис виробів, інструкції з установки, монтажу, налагодження, управління та ремонту;

– товарно-супровідна документація – сертифікат про якість товару, відвантажувальна специфікація, пакувальний лист, комплектувальні відомості;

– складська документація – приймальний акт порту України на експортний товар, генеральний акт розвантаження пароплава з імпортними вантажами в порту прибуття України, Докова розписка про прийняття вантажу на зберігання іноземним портом, варант – документ іноземного комерційного складу, що містить розписку про прийняття товару на зберігання і заставне свідоцтво;

– митна документація – вантажна митна декларація, сертифікат про походження товару, довідки про сплату мита, акцизів і зборів, податку на додану вартість;

– документи щодо недостачі і псування товару - акт про недостачу, аварійний сертифікат;

– розрахункова документація – рахунок-фактура, розрахункова специфікація, перекладний вексель (тратта);

– банківська документація – заява про переведення валюти, інкасове доручення, первістка про відкриття акредитива, чек, доручення на розподіл експортної виручки; виписки операцій по розрахунковому і валютному рахунках [4].

Облік зовнішньоекономічної діяльності ведеться в єдиній грошовій одиниці України. З цією метою всі операції в іноземних валютах перераховуються в еквівалент грошової одиниці України за курсом Національного банку України на дату здійснення операції.

До змін курсових різниць призводять зміни курсу валюти в період між датою здійснення господарської операції і датою розрахунку за зобов'язаннями, що випливають з цієї операції.

Курсові різниці визначаються за валютними активами та пасивами відповідно до Положення про організацію бухгалтерського обліку і звітності в Україні, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 03.04.1993 № 250.

До валютних статей активів і пасивів підприємства відносяться:

залишки коштів іноземної валюти (у касі, на валютному рахунку в банку, в дорозі);

– платіжні документи в іноземних валютах – векселі, тратти, чеки, акредитиви;

– грошові документи в іноземних валютах – поштові марки, оплачені проїзні, лікувально-туристичні та інші документи, термін використання яких не настав;

– фондові цінності в іноземних валютах – акції, облігації, сертифікати;

– кредити банків в іноземній валюті;

– дебіторська та кредиторська заборгованості в іноземних валютах стосовно юридичних і фізичних осіб [5].

Різниця між оцінкою в українській валюті активів і пасивів, вартість яких виражена в іноземній валюті, обчисленої виходячи з курсу Національного банку України на дату проведення розрахунків або на дату складання бухгалтерської звітності за звітний період, і оцінкою в українській валюті цих активів і пасивів виходячи з курсу Національного банку України на дату відображення їх у бухгалтерському обліку в звітному періоді або на дату складання бухгалтерської звітності за попередній звітний період для цілей бухгалтерського обліку, вважається курсовою різницею.

Курсові різниці в бухгалтерському обліку і звітності відображаються в тому звітному періоді, до якого належить дата розрахунку або протягом якого складається бухгалтерська звітність.

Науковий керівник – викладач Жовтопуп М. М.

Література: 1. Кафедра бухгалтерского учета ДонНУЭТ. URL: http://www.buhobl.donnuet.dn.ua/different/Novosty/4.pdf. **2.** Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті: Закон України від 23.09.1994 № 185/94-ВР // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/185/94-вр.**3.** Інструкція Національного Банку України: Постанова Правління Національного Банку України від 11.10.1994 № 169 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0003500-94. **4.** Учет денежных средств и расчетных операций (Украина). URL: http://www.km.ru/referats/D31A43DF298A408399CD3C2EE4F76DC3. **5.** Облік грошових коштів на рахунках у банку та у касах: синтетичний та аналітичний // Osvita.ua. URL: http://osvita.ua/vnz/reports/accountant/17513/.

ВПЛИВ ДЕБІТОРСЬКОЇ І КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТЕЙ НА ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА

УДК 336/334

Козирєва К. М.

Студент 3 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто фактори, які впливають на фінансовий стан підприємства, а саме співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей. Визначено роль дебіторської заборгованості при визначенні ліквідності балансу, обґрунтовано необхідність фінансового аналізу на підприємстві та важливість управління заборгованістю.*

Ключові слова: *дебіторська заборгованість, кредиторська заборгованість, показники фінансового стану.*

Аннотация. *Рассмотрены факторы, влияющие на финансовое состояние предприятия, а именно соотношение дебиторской и кредиторской задолженностей. Определена роль дебиторской задолженности при определении ликвидности баланса, обоснована необходимость финансового анализа на предприятии и важность управления задолженностью.*

Ключевые слова: *дебиторская задолженность, кредиторская задолженность, показатели финансового состояния.*

Annotation. *Factors affecting the financial condition of the enterprise, namely the ratio of receivables and payables have been considered. The role of receivables in determining the liquidity of balance, the need for a financial analysis of the company and the importance of debt management was justified.*

Keywords: *accounts receivable, accounts payable, financial indicators.*

У сьогоднішній сучасній діяльності підприємства велику роль відіграє дебіторська та кредиторська заборгованості. Тому що стабільна і ефективна робота підприємства значною мірою залежить від того, як підприємство здатне виплачувати поточні та довгострокові зобов'язання, а також отримувати кошти від реалізації товарів і послуг, тобто керувати своєю дебіторською заборгованістю. Отже, ефективна робота підприємства залежить від ступеня його кредитоспроможності та платоспроможності. Саме тому ця тема є досить актуальною в наш час.

Метою цієї статті є визначення впливу дебіторської та кредиторської заборгованості на фінансовий стан підприємства.

Об'єктом дослідження цієї роботи є аналіз стану фінансової стійкості підприємства.

Предметом статті є визначення необхідності фінансового аналізу на підприємстві.

Питання, пов'язані з вивченням дебіторської і кредиторської заборгованостей відображалися у наукових працях Шип В. Ю., а також у працях вітчизняних науковців, таких як: Євлаш Т. О., Близнюк В. В., Шевченко Б. О., Біла О. Г. та багато ін.

Необхідне поглиблене вивчення цієї теми, бо фінансовий стан підприємства значно погіршується, коли збільшується відношення залучених коштів до власних та оборотних коштів підприємства.

Коли кредиторська заборгованість перевищує дебіторську, це свідчить про те, що підприємство використовує в своєму обороті значну частину залучених коштів. В іншому випадку підприємство майже не використовує залучені кошти й ефективно налагоджує свою роботу з дебіторами.

Управління дебіторською заборгованістю – це певний вид управління фінансами, що призначений для підвищення прибутку підприємства за допомогою налагодження ефективної роботи з дебіторами. На ряду з управлінням дебіторською заборгованістю важливим є управління кредиторською заборгованістю [1].

За допомогою ефективної роботи з кредиторами можна вирішити певні задачі, які має вирішувати підприємство [2]:

- буде відбуватися постійний і дієвий контроль за станом заборгованості, необхідна інформація буде надходити вчасно та достовірно;
- будуть дотримуватися необхідні розміри заборгованостей та їх співвідношення;
- будуть виявлятися неплатоспроможні та недобросовісні платники.

© Козирєва К. М., 2016

Дебіторська заборгованість і її поточний стан суттєво впливають на фінансову стійкість підприємства. У тому випадку, коли підприємство не дотримується дисципліни, пов'язаної з розрахунками, та несвоєчасно висуває претензії, пов'язані з боргами, це призводить до того, що дебіторська заборгованість невиправдано зростає, а фінансовий стан підприємства погіршується.

Фінансова стійкість – це досить стабільне фінансове становище підприємства, що підтримується завдяки високій частці власного капіталу в балансі підприємства [2].

Неабияке значення аналіз дебіторської і кредиторської заборгованостей має для банків, інвестиційних фондів і компаній, які завжди аналізують бухгалтерську звітність клієнтів, особливо дебіторську та кредиторську заборгованість, а вже потім надають кредит або здійснюють фінансові вкладення [3].

Якщо є суб'єкт, щодо якого заборгованість перевищує встановлену підприємством суму, і погашення якої вже прострочено більш ніж на три місяці, то необхідно проаналізувати цього суб'єкта з метою перспективи погашення ним зобов'язань.

Безпосередніми завданнями кредиторської і дебіторської заборгованостей є такі [4]:

– облік руху грошей і будь-яких операцій, пов'язаних з їх рухом, повинен бути точний і своєчасний;

– необхідно дотримуватися контролю за платіжною та касовою політиками розрахунків;

– потрібно визначати структуру та співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості, а також частку простроченої заборгованості в загальному обсязі;

– необхідно визначити, наскільки правильно використовуються позики;

– потрібно визначити, наскільки правильно проводяться розрахунки з робітниками, постачальниками та підрядниками, дебіторами та кредиторами;

– необхідно виявляти резерви для погашення поточної заборгованості та можливість стягнення дебіторських боргів.

Для того щоб оцінити вплив управління заборгованістю на фінансовий стан підприємства використовують певні показники: наскільки швидко обертається кредиторська заборгованість, скільки коштує комерційний кредит, яка частка кредиторської заборгованості до бюджету та позабюджетних коштів [5].

Значний вплив на фінансову стійкість підприємства мають також розміри балансових залишків дебіторської та кредиторської заборгованостей, а також період їх обороту.

Однак балансові залишки можуть слугувати тільки початковим етапом в дослідженні впливу дебіторських і кредиторських розрахунків на фінансову стійкість підприємства. Наприклад, якщо дебіторська заборгованість перевищує кредиторську, це може підтверджувати високий рівень коефіцієнта ліквідності підприємства. Водночас це може свідчити про те, що кредиторська заборгованість обертається швидше дебіторської. Внаслідок цього виникає нестача грошей в обігу, а тому необхідно залучати додаткові джерела фінансування.

Отже, при визначенні ліквідності балансу підприємства необхідно враховувати, щоб дебіторська заборгованість була більше, ніж короткострокові кредити та позики, або дорівнювала їм.

Таким чином, можна сказати, що управління дебіторською і кредиторською заборгованістю дозволяє підвищити платоспроможність і ліквідність підприємства, а також підвищити його фінансову стійкість. Отже, аналіз заборгованостей є дуже важливим для підприємства.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовникова Ю. С.

Література: 1. Біла О. Г. Фінанси підприємства. Львів: Магнолія, 2008. 215 с. **2.** Шип В.Ю. Дебіторська заборгованість: сутність та класифікація. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* Серія: Економіка. 2010. Вип. 29, ч. 2. С. 96–99. **3.** Євлаш Т. О. Інформаційне забезпечення обліку операцій з дебіторської заборгованості та його удосконалення. *Вісник Запорізького національного університету.* 2010. № 4 (8). С. 161–171. **4.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2001 № 20 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00. **5.** Шевченко Б. О. Теоретичні аспекти поняття «дебіторська заборгованість». URL: http://www.rusnauka.com/31_PRNT_2010/Economics/73594.doc.htm.

ЯКІСТЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК СКЛАДОВА ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

УДК 657

Косенко Є. Р.

Студент 2 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто сучасний стан та ефективність ведення бухгалтерського обліку в Україні. Виявлено, як завдяки своїм особливостям бухгалтерський облік здатний забезпечити необхідну інформацію для складання фінансової, управлінської, податкової і статистичної звітності.*

Ключові слова: *бухгалтерський облік, якість обліку, проблеми бухгалтерського обліку, фінансовий облік, управлінський облік.*

Аннотация. *Рассмотрено современное состояние и эффективность ведения бухгалтерского учета в Украине. Выявлено, как благодаря своим особенностям бухгалтерский учет способен обеспечить необходимую информацию для составления финансовой, управленческой, налоговой и статистической отчетности.*

Ключевые слова: *бухгалтерский учет, качество учета, проблемы бухгалтерского учета, финансовый учет, управленческий учет.*

Annotation. *This article examines the current status and effectiveness of accounting in Ukraine. And how the characteristic of accounting is able to provide the necessary information for the preparation of financial, administrative, fiscal and statistical reporting.*

Keywords: *accounting, quality accounting, accounting problems, financial accounting, management accounting.*

Інтеграція України у Світовий економічний простір, удосконалення інвестиційного клімату, розвиток сучасних ринкових відносин, покращення ефективності діяльності підприємств у державі вимагають наявності якісної та достовірної інформації про фінансовий стан і господарську діяльність її підприємств. Основним постачальником такої інформації є бухгалтерський облік. Ефективне та раціональне ведення бухгалтерського обліку, що відповідатиме національним інтересам держави, можливе лише з урахуванням національних умов господарювання, змін в економічному та соціальному житті, вивченням зарубіжного досвіду і використанням фундаментальних положень, прийнятих у розвинутих країнах із ринковою економікою.

Метою цієї статті є дослідження сучасного стану бухгалтерського обліку, аналіз ефективності його здійснення, вивчення впливу бухгалтерського обліку на ефективність діяльності підприємств.

Перехід економіки України до ринкового господарювання призвів до значних структурних змін в організації, що вимагають нових підходів до підготовки бухгалтерських кадрів.

Нині бухгалтерський облік в Україні, як і вся економіка держави, знаходяться у кризовому стані. Це, в свою чергу, негативно впливає на ефективне та прибуткове ведення підприємницької діяльності. Крім того, багато підприємств в умовах кризи перестають функціонувати. Населення втрачає роботу, а держава – надходження до бюджету. На сучасному етапі розвитку економіки України необхідною умовою ефективної підприємницької діяльності є реформування бухгалтерського обліку Основними причинами незадовільного стану бухгалтерського обліку у нашій державі є: відсутність послідовної концепції реформування бухгалтерського обліку [1, с. 163].

Ефективність забезпечення бухгалтерського обліку залежить від форми та змісту підготовки бухгалтерських кадрів, змісту бухгалтерського обліку та розуміння його місця, ролі та значення в управлінні підприємством. Бухгалтерський облік як особлива сфера людської діяльності має багатовікову історію. У всьому світі бухгалтерський облік давно є особливою галуззю науки. Історично склалося декілька міжнародних наукових шкіл з бухгалтерського обліку, аналізу й аудиту. До найбільш відомих відносяться: англосаксська, європейська, латиноамериканська, східноєвропейська [2, с. 48].

Важливість бухгалтерського обліку обумовлена тим, що він є унікальним, єдиним у своєму роді та суспільно визнаним методичним інструментом економіко-правового узгодження економічних інтересів всіх учасників бізнесу з приводу справедливого розподілу зароблених доходів на рівні окремих узятих суб'єктів господарювання. Головна особливість бухгалтерського обліку полягає в тому, що він забезпечує всі зацікавлені сторони (власників, найманих працівників, органів державного регулювання, кредиторів) об'єктивною, сформованою на

© Косенко Є. Р., 2016

загальноприйнятих принципах і тому достовірною інформацією, яка необхідна для ухвалення рішень. Значною мірою інвестори застосовують облікову інформацію для визначення результативності та доцільності інвестування коштів у той чи інший бізнес.

Якість обліку – це здатність його елементів формувати інформацію про стан фінансово-господарської діяльності, необхідної для здійснення основних функцій управління [3, с. 116]. Показниками якості процесу обліку можна виділити такі: аналітичність, що передбачає ведення обліку відповідно до встановленого методологією планування і обліку об'єктів виробничо-господарської діяльності підприємства, з метою одержання по цих об'єктах інформації у встановлених об'ємах; достовірність; своєчасність; стисліть; ретельність; надійність; оперативність; повнота відображення об'єктів виробничо-господарської діяльності; відповідність об'єктів виробничо-господарської діяльності заданому значенню.

Методика оцінки ефективності організації бухгалтерського обліку, зокрема на сільськогосподарському підприємстві, визначає порядок проведення аналітичних процедур, направлених на виявлення фактичного стану організації фактичного стану бухгалтерського обліку. Оцінка ефективності організації бухгалтерського обліку здійснюється за такими елементами: організація облікової політики, застосування плану рахунків бухгалтерського обліку, організація системи складання та подання звітності, організація документообігу, організація матеріально-технічного забезпечення облікової системи, професійно-кадровий склад облікової системи та деякі додаткові показники [4, с. 5].

Перешкоди у вирішенні проблем адаптацій обліку до вимог економічної системи полягають у відсутності належної нормативної бази. При ознайомленні із законодавчими актами, які регламентують облік, можна помітити їх неузгодженість, неоднозначність і спірність трактувань одних і тих же категорій.

Однією із причин кризового стану в бухгалтерському обліку в Україні є розбіжність між бухгалтерським і податковим обліком. Дослідження свідчать, що найбільш суттєві розбіжності мають місце за трьома основними позиціями: доходи, витрати, амортизація. Основна причина полягає в тому, що вони регулюються різними директивними документами. Покращання вимагає також і система підготовки кадрів. Нині багато вищих навчальних закладів здійснюють підготовку та навчання бухгалтерів, проте кількість не завжди означає якість. Необхідно адаптувати сучасну систему підготовки фахівців із урахуванням Міжнародних стандартів та Національних стандартів, адже саме вони є виконавцями у здійсненні обліку.

На сьогодні недостатня увага приділяється деяким положенням організації обліку. Серед останніх негайного вирішення потребують три головні їх складові: організація документування господарських операцій, бухгалтерська звітність та запровадження системи вимог і критеріїв щодо ведення бухгалтерського обліку паперовими та комп'ютерними формами обліку. Очевидно, що розв'язання цієї проблеми потребує узгоджених дій усіх компетентних державних установ із метою запровадження в кожній галузі однотипної системи первинної документації для забезпечення облікових записів відповідно до П(С)БО.

Важливе значення має відпрацювання в державі вимог і критеріїв щодо форм бухгалтерського обліку. Робота має проводитись не тільки з урахуванням комп'ютерних технологій, але й необхідно враховувати технологію виробництва, аналітичні та синтетичні регістри паперових і комп'ютерних форм обліку по галузях. Необхідним кроком у системі поліпшення бухгалтерського обліку є вирішення проблеми розподілу системи бухгалтерського обліку на фінансовий та управлінський. Це питання носить досить дискусійний характер з приводу правомірності розподілу системи бухгалтерського обліку на вищезгадані види та місця кожного з видів обліку в обліковій системі.

Серед більшості вчених немає сумніву, що фінансовий облік є частиною бухгалтерського. Більше того, багато науковців вважають, що фінансовий облік прийшов на зміну бухгалтерського. Він складається із сукупності правил і процедур, що забезпечують підготовку та оприлюднення інформації, яка відображається у фінансовій звітності відповідно до чинних нормативно-правових актів. Саме тому його називають «бухгалтерський фінансовий облік» [5, с. 269].

При здійсненні управлінського обліку відбувається адаптація інформації до потреб менеджменту підприємства, зокрема, формування витрат за місцями виникнення і цільовим спрямуванням, а доходи – за сегментами діяльності. В усіх випадках ефективна реалізація функцій управління зумовлює використання своєчасної, повної та достовірної обліково-аналітичної інформації [6].

Належна якість обліково-аналітичного забезпечення потребує побудови відповідної системи бухгалтерського обліку й аналізу. В умовах ринкових відносин існує пряма залежність між прибутковим веденням господарської діяльності та якістю облікової інформації, ефективністю її використання. В результаті можна сказати, що завдяки побудові й організації дієвої облікової системи можна поліпшити стан підприємництва в Україні

Таким чином, особливості бухгалтерського обліку здатні забезпечити необхідну інформацію для складання фінансової, управлінської, податкової і статистичної звітності. У розвитку бухгалтерського обліку зацікавлені всі сторони господарського життя суспільства – власники засобів виробництва, наймані працівники, держава, креди-

тори, інвестори, банки. Адже у системі бухгалтерського обліку відображаються найважливіші аспекти економічного життя суспільства.

Науковий керівник – викладач Жовтопуп М. М.

Література: 1. Задорожний З. Актуальні проблеми бухгалтерського обліку в Україні. *Економічний аналіз.* 2010. № 6. С.163–169. **2.** Євдокімов В. В. Значення бухгалтерського обліку в сучасних умовах господарювання // Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Тернопіль: ТНЕУ, 2010. С. 48–49. **3.** Ковальчук Є. К., Гладчак Н. В. Якість бухгалтерського обліку як умова формування обліково-аналітичного забезпечення управління // Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Тернопіль: ТНЕУ, 2010. С. 116–117. **4.** Жук В. М. Методика оцінки ефективності організації бухгалтерського обліку на сільськогосподарському підприємстві. *Облік і фінанси АПК.* 2010. № 3. С. 4–22. **5.** Микитюк Н. Фінансовий облік – основа інформаційної системи підприємства. *Економічний аналіз.* 2010. № 6. С. 269–271. **6.** Кирейцев Г. Г. Глобализация экономики и унификация методологи бухгалтерського учёта: научный доклад. Житомир: ЖГТУ, 2008. 76 с.

ОБЛІК КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ

УДК 657.44

Кочеткова А. О.

Студент 2 курсу
факультету консалтінгу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Відображено основні вимоги встановлення ліміту каси та обмеження лімітів каси. Визначено основні напрямки застосування касових операцій на підприємстві. Визначено матеріально відповідальних осіб за збереження грошей у касі.*

Ключові слова: *каса, ліміт каси, касові операції, прибутковий ордер.*

Аннотация. *Отражены основные требования установления лимита кассы и ограничения лимитов кассы. Определены основные направления применения кассовых операций на предприятии. Определены материально ответственных лиц за сохранность денег в кассе.*

Ключевые слова: *касса, лимит кассы, кассовые операции, приходный ордер.*

Annotation. *Reflected the basic requirements of establishing a limit of cash and cash constraints limits. The basic directions of use of cash transactions in the enterprise. Definition of materially responsible persons for the safety of money in the cash register.*

Keywords: *cash, cash limit, cash transactions, credit order.*

Касові операції здійснюється на підставі «Порядку ведення касових операції в народному господарстві України», затвердженого Постановою Правління Національного банку України від 02.02.1995 № 21 [1].

Всі підприємства незалежно від форм власності (державні, орендні, колективні, кооперативні, спільні) зобов'язані зберігати свої грошові кошти в установах банку.

Каса – самостійний структурний підрозділ підприємства, призначений для зберігання грошових коштів і проведення розрахунків готівкою. Матеріальну відповідальність за збереження грошових коштів і здійснення касових операцій покладено на касира, з яким укладають договір про матеріальну відповідальність у формі

© Кочеткова А. О., 2016

зобов'язань касира (або іншої уповноваженої особи).

Грошові кошти в касу надходять з розрахункового рахунку, розміщеного в банку, внаслідок реалізації товарно-матеріальних цінностей, від підзвітних осіб тощо [2].

Надходження грошових коштів в касу оформляють прибутковими касовими ордерам, видачу – видатковими касовими ордерами. Прибуткові касові ордери підписують головний бухгалтер і касир. У прибуткових ордерах вказують – від кого, за що або на які цілі отримані гроші, а у видаткових – кому, за що або для яких цілей вони видаються. В ордерах також проставляють кореспондуючі рахунки, на яких повинні бути відображена операція і зазначені виправдувальні документи, що послужили підставою для складання ордерів (чеки, авансові звіти).

Банк встановлює ліміт залишку готівки в касі в розмірі, необхідному для виплати невідкладних витрат. Готівку можна витрачати лише на ті цілі, на які вони видані банком.

Підприємства можуть мати у своїй касі готівку в межах лімітів залишку та використовувати їх з виручки у межах норм. Ліміти залишку готівки в касі встановлюються щорічно і за необхідності переглядаються для колективів сільськогосподарських підприємств керівництвом цих підприємств за погодженням з відповідною установою банку.

Ліміти залишку готівки в касі та норми їх витрати з виручки регулюються Тимчасовим положенням щодо встановлення ліміту залишку готівки в касі, норм їх витрати з виручки, строків і порядку здавання виручки підприємствами, організаціями та колективними сільськогосподарськими підприємствами, затвердженим Постановою Правління Національного банку України від 02.02.1995 № 21 [3].

Без обмеження норм витрачаються готівкові грошові кошти з виручки:

– підприємствами й організаціями роздрібної торгівлі, громадського харчування, побутового обслуговування незалежно від форм власності на оплату праці працівників магазинів, столових буфетів і інших торговельних підприємств – в межах коштів, спрямованих на споживання;

– сільськими та районними споживачами, які не мають у своєму складі галузевих об'єднань, – на виплату заробітної плати працівникам апарату управління, суспільства, а також працівникам підвідомчих підприємств і організацій, які не перебувають на господарському розрахунку (хлібопекарень, складів, баз, перукарень), – в межах коштів, спрямованих на споживання, підприємствами торгівлі – на закупівлю скляної тари у населення;

– колективними сільськогосподарськими підприємствами, що мають грошовий виторг від реалізації сільськогосподарської продукції власного виробництва та продуктів її переробки, включаючи виготовлену на давальницьких умовах і отриману в порядку зустрічного продажу, – на оплату праці, стипендій, допомоги по соціальному страхуванню своїм працівникам.

Підприємства, які витрачають кошти з виручки без обмеження норм, не мають права затримувати в своїх касах готівку для оплати праці і на інші цілі до настання терміну виплат.

Всі готівкові грошові кошти понад установлений ліміт повинні здаватися для зарахування їх на рахунки в порядку і строки, узгоджені з установою банку. Підприємства, організації та установи, виконкоми сільських і міських (міст пораненого підпорядкування) Рад народних депутатів мають право зберігати понад встановлений ліміт у касах грошові кошти, отримані в банку для виплати заробітної плати, допомоги по тимчасовій непрацездатності, стипендій і премій протягом трьох робочих днів; колективні сільськогосподарські підприємства, підприємства залізничного транспорту – для виплати заробітної плати працівникам віддалених дільниць. Після закінчення цих термінів суми грошових коштів, не використані за призначенням, повертаються в банк не пізніше наступного робочого дня і згодом видаються підприємствам, організаціям і установам на першу їх вимогу на ці ж цілі.

Видача готівкових коштів під звіт на витрати, що пов'язані зі службовими відрядженнями, здійснюється в межах сум, призначених відрядженим особам на ці цілі відповідно до порядку, встановленого урядом України.

Касові операції оформляються документами, типові міжвідомчі форми яких затверджені Міністерством статистики України за погодженням з Національним банком України і Міністерством фінансів України і повинні використовуватися без зміни на всіх підприємствах незалежно від їх відомчої підзвітності і форм власності.

Касові операції здійснюються на підставі оформлених документів. Надходження в касу і видачу грошових коштів підприємства оформляють прибутковими та видатковими касовими ордерами, які виписує бухгалтерія, використовуючи форми № КО-1 і № КО-2.

Касові ордери передаються до виконання касирові підприємства безпосередньо бухгалтером, але не через особу, яка отримує або вносить гроші. На підприємстві ведеться тільки одна касова книга, в якій касир відображає наявність і рух грошових коштів. Записи в касовій книзі здійснюють за кожним прибутковим і видатковим ордером. Але якщо в організації є інші види валют, крім національної, то касові книги відкриваються на кожну валюту окремо.

Всі касові ордери після їх використання касир підписує, а додані до них документи, щоб уникнути повтор-

ного використання, гасить штампом або написом від руки «Одержано» з позначенням дати.

Записи в касовій книзі здійснюються тільки під копірку, тобто в двох примірниках (другий примірник служить звітом для касира). В кінці робочого дня касир підбиває підсумки оборотів по приходу і видачі грошових коштів і визначає залишки на наступний день. Перші відривні аркуші, що є звітом касира, разом з прибутковими та видатковими ордерами і прикладеними до них виправдувальними документами касир передає бухгалтерії під розписку в касовій книзі.

Бухгалтер перевіряє правильність оформлення касових ордерів, їх обґрунтування, виконання записів у касовій книзі і виведеного залишку на кінець дня і проти кожної суми проставляє шифр кореспондуючих рахунків [3].

Касова книга є регістром аналітичного обліку. Касові документи слід збирати окремо від бухгалтерських документів, вони повинні мати самостійну нумерацію, і при здачі в бухгалтерський архів необхідно фіксувати в архівній книзі факт прийняття касових документів.

Касову книгу можна вести автоматизованим способом, при якому листки формують у вигляді машинограм «Вкладний аркуш касової книги», а також машинограм «Звіт касира».

Для обліку залишків і руху готівкових грошових коштів у касі використовують активний рахунок № 50 «Каса» зі своїми субрахунками.

Для забезпечення збереження грошових коштів бухгалтерія повинна здійснювати раптові перевірки каси не рідше одного разу на квартал з перерахунком всієї готівки та інших цінностей, що знаходяться в касі, і складати відповідні акти. Виявлені перевірками лишки грошових коштів оприбутковуються до каси на користь бюджету, а нестача стягується з касира [2].

В кінці місяця в журналі-ордері № 1 і відомості № 1 підраховують надходження та витрачання грошових коштів і визначають на перше число наступного місяця залишок грошей в касі, який повинен бути рівнозначним показнику в касовій книзі. Підсумкові дані цих регістрів записують до Головної книги.

Суб'єкти підприємницької діяльності, які здійснюють торгівлю та надають послуги за готівку, зобов'язані вести книгу реєстрації, яка повинна бути завірена керівником підприємства та скріплена сургучною печаткою фінансового органу місцевої державної виконавчої влади.

Книгу реєстрації видають під розписку матеріально-відповідальній особі на підставі проведеної інвентаризації залишків товарів і готівки, які записуються як початкове сальдо [4].

Матеріально-відповідальні особи зобов'язані щоденно здавати до бухгалтерії звіт із доданими відповідними документами і щодня здавати в касу підприємства денну виручку, яка відображається в звіті.

Бухгалтерські записи ведуть на основі перевірених відривних листків касової книги і доданих до них документів. Залишок і надходження грошових коштів відображають за дебетом рахунка, а видані готівкові гроші – по кредиту. Суб'єкти підприємницької діяльності, які здійснюють торгівлю та надають послуги за готівку, зобов'язані вести книгу реєстрації, яка повинна бути завірена керівником підприємства і скріплена сургучною печаткою фінансового органу місцевої державної виконавчої влади.

Науковий керівник – викладач Жовтопуп М. М.

Література: 1. Про затвердження Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: Постанова Правління Національного банку України від 15.12.2004 № 637 // База даних «Законодавство України» /Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0040-05. **2.** Савлук Н. В. Бухгалтерский учет. Киев: ЛИБРА, 1997. 128 с. **3.** Завгородний В. П. Бухгалтерский учет, контроль и аудит в системе управления предприятием. Киев: ВАКЛЕР, 1997. 976 с.

ОСОБЛИВОСТІ НАРАХУВАННЯ ЛІКАРНЯНИХ В ОПЛАТІ ПРАЦІ

УДК 657.471

Кравчук І. О.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розкрито особливості нарахування лікарняних в Україні. Розглянуто випадки, за яких працівник може претендувати на компенсацію тимчасової непрацездатності, пов'язаної з хворобою самого працівника, його дитини або іншого члена сім'ї. Розкрито особливості відображення в обліку лікарняних в Україні.*

Ключові слова: *оплата праці, праця, трудовий договір, робітник, тимчасова непрацездатність, лікарняні.*

Аннотация. *Раскрыты особенности начисления больничных в Украине. Рассмотрены случаи, при которых работник может претендовать на компенсацию временной нетрудоспособности, связанной с болезнью самого работника, его ребенка или другого члена семьи. Раскрыты особенности отражения в учете больничных в Украине.*

Ключевые слова: *оплата труда, труд, трудовой договор, работник, временная нетрудоспособность, больничные.*

Annotation. *The article details the features disclosed accrual hospital in Ukraine. The cases in which the employee may claim compensation temporary disability associated with the illness of the employee, his children, or other family member. The features in accounting hospital in Ukraine.*

Keywords: *wages, labor, employment contract, an employee, temporary disability, hospital.*

Незважаючи на те, що питання обліку розрахунків з оплати праці досліджувались багатьма вченими, зокрема Сопко В. В., Білухою М. Т., Кузьмінським А. М., Бутинцем Ф. Ф., Горєлкіним В. Г., Головом С. Ф., Завгороднім В. П., Зубілевичем С. Я. та ін., деякі з них залишаються недостатньо вирішеними і дискусійними [1].

Метою дослідження є вивчення нарахування та обліку лікарняних в Україні.

Об'єкт дослідження – теоретичні і методичні аспекти нарахування лікарняних в оплаті праці.

Актуальність теми полягає в тому, що заробітна плата – це найважливіша економічна категорія, один з економічних важелів, який з'єднує водночас інтереси працівника, підприємця і держави. Зв'язок заробітної плати працівників з кількісними та якісними результатами їхньої праці здійснюється за допомогою форм і систем заробітної плати. За даними бухгалтерського обліку проводиться економічний аналіз, за допомогою якого необхідно регулювати кінцеві результати фінансової діяльності підприємства. Обов'язковою складовою організації будь-якої трудової діяльності є оплата праці. На сьогодні в нашій країні існує велика кількість невирішених питань і протиріч у сфері оплати праці. Питання обліку праці та її оплати постійно обговорюються в науковій літературі з організації бухгалтерського обліку. Для належної організації обліку праці та її оплати на підприємстві необхідне чітке дотримання вимог чинного законодавства.

Оплата праці – це заробіток, розрахований, як правило, в грошовому виражені, який за трудовими договорами власник чи уповноважений ним орган виплачує за виконану роботу чи надані послуги [2].

Однією зі складових виробничого процесу є наймані працівники, які називаються персоналом. Від кількісного та якісного складу персоналу значною мірою залежить продуктивність праці, випуск і реалізація продукції, фінансові результати. Особливе значення для бухгалтерії має табель обліку використання робочого часу та розрахунку заробітної плати, в якому відображаються дані про кожного працюючого щодо явок і неявок на роботу за кожен день і разом за місяць. Трудовий договір – це угода між працівником і власником підприємства, за якою працівник зобов'язується виконувати роботу, зазначену цією угодою, а власник зобов'язується виплачувати працівникові заробітну плату і забезпечувати умовами праці.

Українське законодавство гарантує всім трудящим оплату їх тимчасової непрацездатності, пов'язано це з хворобою самого працівника, його дитини або іншого члена сім'ї. Згідно зі ст. 35 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» працівник може претендувати на компенсацію тимчасової непрацездатності в таких випадках [3].

Тимчасова непрацездатність внаслідок захворювання або травми, не пов'язана з нещасним випадком на виробництві; необхідність догляду за хворою дитиною; необхідність догляду за хворим членом сім'ї; догляд за

© Кравчук І. О., 2016

дитиною віком до трьох років або дитиною-інвалідом віком до 18 років у разі хвороби матері або іншої особи, яка доглядає за цією дитиною; карантин, накладений органами санітарно-епідеміологічної служби; тимчасове переведення застрахованої особи відповідно до медичного висновку на легшу, нижчеоплачувану роботу тощо. Допомога з тимчасової непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві та професійним захворюванням, виплачується Фондом соціального страхування починаючи з шостого дня непрацездатності за весь період до відновлення працездатності. Оплата перших п'яти днів тимчасової непрацездатності в цьому випадку здійснюється за рахунок коштів роботодавця (Дт 949 Кт 663; Дт 378 Кт 663). Допомога з тимчасової непрацездатності по догляду за хворою дитиною віком до 14 років виплачується Фондом з першого дня за період, протягом якого дитина за висновком лікаря потребує догляду, але не більш ніж за 14 календарних днів. Допомога по тимчасовій непрацездатності по догляду за хворим членом сім'ї надається застрахованій особі з першого дня, але не більш ніж за 3 календарні дні, а у виняткових випадках, з урахуванням тяжкості хвороби члена сім'ї та побутових обставин, – не більш ніж за 7 календарних днів. Допомога по тимчасовій непрацездатності в разі захворювання матері або іншої особи, яка фактично здійснює догляд за дитиною віком до трьох років або дитиною-інвалідом віком до 18 років, надається за весь період захворювання [3].

Законом передбачено вичерпний перелік випадків, коли у виплаті лікарняних може бути відмовлено: у разі одержання застрахованою особою травм або його захворювання при вчиненні злочину; за час перебування під арештом і за час проведення судово-медичної експертизи; за час примусового лікування, призначеного за постановою суду; у разі тимчасової непрацездатності у зв'язку із захворюванням або травмою, що сталися в результаті алкогольного, наркотичного, токсичного сп'яніння або дій, пов'язаних із таким сп'янінням. Зазначено, що нарахування та виплати, які відносяться до грудня 2015 року, оподатковуються за ставками, що діяли в грудні 2015 року. У разі нарахування та виплати в грудні 2015 року за місяці 2016 року, ставка ЄСВ – 22 %, яка діє з 01.01.2016 року.

Таким чином, якщо працівникові в січні 2016 року нараховуються лікарняні за період тимчасової непрацездатності, яка припадає на грудень 2015 року і січень 2016 року, то: на такі лікарняні ЄСВ нараховується за ставкою, яка діє з 01.01.2016 року – 22 %; утримання ЄСВ не здійснюється.

Так, Порядком № 440 визначено, що оплата днів тимчасової непрацездатності здійснюється за основним місцем роботи застрахованої особи та за місцем роботи за сумісництвом у формі матеріального забезпечення, що повністю або частково компенсує втрату заробітної плати. При цьому зазначений Порядок не містить положення щодо оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності за рахунок коштів роботодавця в разі звільнення застрахованої особи в період втрати працездатності [4].

Приклад. Для нарахування оплати за листком непрацездатності, що наданий працівником, є така інформація: період тимчасової непрацездатності – з 19 березня по 25 березня включно. Начальнику цеху Семенко Г. В. за березень нараховано заробітну плату згідно з його окладом 3961,90 грн. Основна заробітна плата, яка нарахована з 7 вересня 2015 року по 7 березня 2016 року: 20150 грн. За цей же період отримана матеріальна допомога, що має систематичний характер: 1500 грн. Семенком Г. В. отримана премія за підсумками роботи за 2015 рік в розмірі 1040 грн. Фактично відпрацьовано за розрахунковий період 115 днів. Його страховий стаж становить 6 років.

Таблиця 1

Особливості нарахування лікарняних

Зміст	Дт	Кт	Сума
1. Нарахована заробітна плата	91	661	3961,90
2. Нарахований лікарняний за рахунок підприємства: 151.27 × 5 днів	91	661	756,35
3. Нарахований лікарняний за рахунок Фонду соціального страхування: 151,27 × 2 дні	652	661	302,54
4. Утримано Воєнний збір (1.5 %)	661	642	75,31
5. Утримано ПДФО (18 %)	661	641	903,74
6. Нараховано ЄСВ (22 %)	91	65	1104,57
7. Виплачено з каси заробітну плату	661	301	4041,74

Під час роботи, метою якої було визначення особливостей нарахування лікарняних в Україні, можна сказати, що облік праці займає одне з центральних місць у всій системі обліку на підприємстві. Заробітна плата є основним джерелом прибутків робітників фірми, підприємства. Підставою для призначення допомоги по тимчасовій непрацездатності є виданий в установленому порядку листок непрацездатності, а в разі роботи за сумісництвом – копія листка непрацездатності, засвідчена підписом керівника та печаткою за основним місцем роботи.

Для призначення допомоги по тимчасовій непрацездатності в розмірі 100 відсотків середньої заробітної плати (доходу) потрібно також додати копії відповідних посвідчень або інші документи, що підтверджують право на пільгу. У разі ліквідації (реорганізації) підприємства чи організації матеріальне забезпечення за страховими

випадками, які настали до ліквідації (реорганізації), виплачується правонаступником, а в разі відсутності правонаступника – виконавчою дирекцією відділення Фонду за місцем здійснення обліку ліквідованого підприємства.

Дуже важливо відображати економічно достовірну й обґрунтовану інформацію про виконання нормативів і динаміку показників про працю, нагляд за дотриманням співвідношення зростання продуктивності праці та заробітної плати, за зменшенням невиробничих витрат скритих і явних збитків робочого часу, стимулювання праці на підприємстві. На основі цієї інформації здійснюється контроль за виконанням робочого часу на підприємстві, впровадженням прогресивних методів праці, дотриманням правильного співвідношення між зростанням продуктивності праці та заробітної плати.

Науковий керівник – викладач Шушлякова О. В.

Література: 1. Бутинець Ф. Ф. Облік праці. Житомир: ЖДТУ, 2010. 140 с. **2.** Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 № 108/95-ВР // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80. **3.** Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 № 1105-XIV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1105-14/ed20160401. **4.** Соломченко Д. Організація обліку розрахунків з оплати праці на підприємстві. *Вісник Київського інституту бізнесу та технологій.* 2013. № 1. С. 46–50. **5.** Про затвердження положення (стандарту) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам»: Наказ Міністерства фінансів України від 28.10.2003 № 601 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03.

РОЛЬ І МІСЦЕ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

УДК 657:005.936.3

Кривець А. В.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто місце бухгалтерського обліку в системі управління підприємством, визначено роль облікової інформації як важливого засобу прийняття ефективних управлінських рішень і необхідної основи для здійснення процесів планування, аналізу та контролю.*

Ключові слова: *бухгалтерський облік, облікова інформація, система управління, внутрішні користувачі, зовнішні користувачі.*

Аннотация. *Рассмотрено место бухгалтерского учета в системе управления предприятием, определена роль учетной информации как важного средства принятия эффективных управленческих решений и необходимой основы для осуществления процессов планирования, анализа и контроля.*

Ключевые слова: *бухгалтерський учет, учетная информация, система управления, внутренние пользователи, внешние пользователи.*

Annotation. *The article considers the place of accounting in the management of the enterprise, the role of accounting information as an important means of making effective management decisions and the necessary basis for the planning, analysis and control.*

Keywords: *accounting, accounting information, management system, internal users, external users.*

© Кривець А. В., 2016

Важливу роль в управлінні підприємством відіграє бухгалтерська звітність, що забезпечує достовірну інформацію і можливість її мобілізації. У поточних ринкових умовах важливе значення має приділятися науковим досягненням розвитку бухгалтерського обліку, які будуть відповідати соціально-економічним відносинам у країні.

Вагомий внесок у розвиток облікових систем здійснили Валуєв Б., Кірсанова В., Позов А. та ін., але питання місця бухгалтерського обліку в системі управління підприємством потребують більш ретельного дослідження.

Метою статті є визначення ролі бухгалтерського обліку й облікової інформації в процесі прийняття управлінських рішень.

Ранні визначення бухгалтерського обліку в цілому орієнтовані на традиційні функції обліку: запис, угруповання і накопичення особливим способом і в грошовій оцінці операцій і подій, які хоча б частково носять фінансовий характер, а потім – аналіз результатів.

Сучасні визначення бухгалтерського обліку набагато ширше: він повинен забезпечувати господарюючі суб'єкти кількісними даними, головним чином, фінансовими за своєю природою, які необхідні для прийняття економічних рішень. У сферу діяльності бухгалтерського обліку, крім облікових записів, включені планування і рішення проблем, контроль і управління, оцінка, перевірка, аудит [1]. Сучасний бухгалтер концентрує свою увагу на нагальних потребах тих, хто використовує облікову інформацію, незалежно від того, чи знаходяться вони в цій організації або поза нею. Вимірюючи, обробляючи та передаючи фінансову інформацію про господарський об'єкт, бухгалтерський облік дозволяє робити обгрунтований вибір альтернативного використання обмежених ресурсів при управлінні організацією та економічною діяльністю.

Подальший розвиток усіх сторін економічного життя людського суспільства не змінив ролі бухгалтерського обліку в системі управління. Основна його функція – дати інформацію керівнику про стан керованого об'єкта.

Бухгалтерський облік в сучасних умовах розглядається як облік, що обслуговує діяльність, пов'язуючи ділову активність із прийняттям рішень.

По-перше, бухгалтерський облік відображає ділову активність шляхом запису даних для подальшого використання. По-друге, в результаті обробки дані відносяться на зберігання до появи потреби в них, потім вони обробляються таким чином, щоб стати цінною інформацією. По-третє, інформацію у формі звітів передають тим, хто використовує її для прийняття рішень. Можна сказати, що дані про ділову активність знаходяться на вході системи бухгалтерії, а інформація, що корисна для тих, хто приймає рішення, –на її виході [2].

Облікова інформація повинна формуватися не заради самого бухгалтерського обліку, а бути корисною внутрішнім і зовнішнім її користувачам, служити необхідною основою для здійснення процесів планування, аналізу та контролю, тобто виступати важливим засобом прийняття ефективних управлінських рішень.

У складі користувачів обліковою інформацією можна виділити такі групи:

– власники й інвестори, яких цікавить виявлення відповідності доходів і ступеня ризику зроблених інвестицій;

– держава, яку цікавить виявлення відповідності доходів і зроблених податкових платежів, а також відповідність темпів розвитку організації бажаному зростанню економіки в цілому;

– кредитори, яким необхідно мати інформацію про наявність у організації ресурсів для погашення кредитів і виплати відсотків;

– постачальники та покупці, яких цікавить наявність ресурсів для продовження нормального функціонування і забезпечення довгострокового співробітництва;

– співробітники організації, яким дуже важливо знати інформацію про оцінку стабільності та рентабельності організації з метою визначення перспективи своєї зайнятості, отримання фінансових та інших пільг і виплат;

– менеджмент організації, якого цікавить забезпечення прозорості всіх бізнес-процесів для прийняття обгрунтованих управлінських і фінансових рішень [3].

Як видно, кожна з вищеназваних груп користувачів інформації переслідує свої цілі в процесі її використання та істотним чином впливає на діяльність підприємства тією чи іншою мірою.

Так, для інвесторів пріоритетною є інформація про реальні величини активів, фінансові результати і дебіторську та кредиторську заборгованість, а також про стан і структуру активів, джерел фінансування, взаємовідносини з інвесторами і т. д. Для управлінського персоналу організації пріоритетною є інформація про доходи, витрати та результати діяльності в необхідних для цілей управління аналітичних розрізах.

Бухгалтерський облік є фінансовим центром управлінської інформаційної системи.

Система – це безліч елементів, що знаходяться у зв'язку один із одним та утворюють єдність. Системою бухгалтерського обліку є такий логічний комплекс, який узагальнює процеси постачання, виробництва, реалізації, вирішує завдання на мікро- та макрорівні, забезпечує управління організацією.

Усі види господарського обліку відносяться до загальних функцій управління – планування, обліку, контролю, аналізу, регулювання. Функція обліку може бути наведена як система спостереження, вимірювання, реєстра-

ції, обробки та передачі апарату управління інформації про господарську діяльність організації, тобто можна визначити як інформаційну базу.

Облікова (інформаційна) функція бухгалтерського обліку полягає в отриманні інформації про господарську діяльність.

За допомогою бухгалтерського обліку на підставі первинних даних і їх подальшої обробки виходить необхідна для управління облікова інформація про господарську діяльність. Крім своєї основної функції (інформаційної), бухгалтерський облік може видавати особливий вид інформації, що являє собою облікове рішення (сума заробітної плати до видачі, податків і т.д.). Воно відрізняється від звичайної інформації тим, що тут не тільки фіксується той чи інший стан засобів, фактів, а й приймається рішення про проведення тієї чи іншої операції, що не вимагає спеціального втручання керівництва підприємства. Звідси випливає така важлива функція бухгалтерського обліку, як підготовка облікових рішень і розробка проектів управлінського рішення [4; 5].

Таким чином, було розглянуто місце бухгалтерського обліку в системі управління підприємством, а також визначено роль облікової інформації як важливого засобу прийняття ефективних управлінських рішень та необхідної основи для здійснення процесів планування, аналізу та контролю. Економічно обґрунтоване управління організацією неможливе без добре організованої системи бухгалтерського обліку. Будь-які інші функції системи управління економікою без цієї системи будуть недосконалі або взагалі неможливі.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Писарчук О.В.

Література: 1. Валуєв Б. Про багатоцільовий бухгалтерський облік. *Бухгалтерський облік і аудит.* 2012. № 5. С. 3–9. **2.** Кірсанова В. В., Пеліпадченко Д. О. Вплив облікової політики підприємства на формування його фінансових результатів. *Інноваційна економіка.* 2013. № 6. С. 321–325. **3.** Позов А. Х. Обліково-аналітичне забезпечення внутрішньогосподарської (управлінської) звітності. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія».* Серія: Економіка. 2012. Вип. 19. С. 204–206. **4.** Кірейцев Г. Г. Регулювання розвитку бухгалтерського обліку в сільському господарстві України: наук. доп. на Міжнар. наук-практ. конф. Подільського держ. аграрно-техніч. ун-ту, 24–25 вересня 2009 р. Кам'янець-Подільський, 2009. 28 с. **5.** Валуєв Б. І. Проблемні питання розвитку науки про бухгалтерський облік. *Вісник національного університету «Львівська політехніка».* 2007. Вип. № 577. С. 40–46.

ПОНЯТТЯ СВОБОДИ У ФІЛОСОФІЇ НОВОГО ЧАСУ

УДК 141.5 «654»

Крикун А. І.

Студент 1 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Проаналізовано розуміння категорії свободи у філософії Нового часу. Розглянуто, як раціоналісти раннього Модерну намагалися пов'язати детермінізм із вірою у свободу людину. Зроблено висновок, що у філософії панувала точка зору, згідно з якою людина повинна, перш за все, бути вільною від власних афектів.*

Ключові слова: *свобода, необхідність, детермінізм, Новий час.*

Аннотация. *Проанализировано понимание категории свободы в философии Нового времени. Рассмотрено, как рационалисты раннего Модерна пытались связать детерминизм с верой в свободу человека. Сделан вы-*

© Крикун А. І., 2016

вод о том, что в философии господствовала точка зрения, согласно которой человек должен, прежде всего, быть свободным от собственных аффектов.

Ключевые слова: *свобода, необходимость, детерминизм, Новое время.*

Annotation. *The article deals with the understanding of the category of freedom in the early modern philosophy. The author examines how early modern rationalists tried to reconcile determinism with a belief in human freedom. The author concludes that in philosophy the point of view prevailed, according to which a person must first of all to be free from their own passions.*

Keywords: *freedom, necessity, determinism, the early modern period.*

Свобода – одна з проблем, яку неможливо оминути, осмислюючи сутність людини. У філософії є багато поглядів на свободу, чимало визначень цього поняття. Свобода може бути зовнішньою та внутрішньою, соціальною та особистою, абсолютною та відносною тощо. Проблема свободи має багато аспектів і вимірів.

Представники філософської думки Нового часу – Б. Спіноза, Р. Декарт, Г. Ляйбніц, Дж. Локк, Т. Гобсс – уважно вивчали цю категорію. Епоха Модерну актуалізувала проблему свободи, пов'язуючи її з проблемою розуму. Це була доба раціоналізму та наукової революції.

Б. Спіноза (1632–1677 рр.) розумів свободу як пізнану необхідність. На його думку, коли пізнання підноситься до єдиної вічної і безкінечної субстанції, виявляється, що субстанція є вільною, бо її існування зумовлюється не чим-небудь зовнішнім відносно до неї самої, а лише її власною необхідною сутністю. Таким чином, вічна та безкінечна субстанція, не припиняючи бути необхідністю (тобто незмінним Законом), у той же час є свободою.

Своє вчення про свободу Б. Спіноза переніс до області антропології та етики. Людина, на його думку, може бути свободною, але їй заважають афекти, влада яких породжує нездатність керувати собою. Людина знаходиться у рабстві, залежності від власних афектів, але серед них є один особливий – пристрасть до пізнання. Той, для кого ця пристрасть стає власною, як для філософа, досягає свободи, тому що його існування визначається тільки тим афектом, який власне і становить сутність людини [5].

Пізнаючи і люблячи інтелектуальною любов'ю Бога, вічний і безкінечний порядок, філософ усвідомлює та приймає його необхідність. Таким чином, він стає внутрішньо вільним.

Подібно до античних стоїків Спіноза вважав, що не можна змінити світ, але можна змінити своє ставлення до світу. Від попередників Спінозу відрізняє більш виразне проведення погляду, згідно з яким свобода – не постійна властивість людини, а наслідок пізнання. Свобода – рідкісне явище та надбання людського життя, вона є досягненням інтелектуальної еліти. Отримати свободу може тільки людина діяльна [3].

Г. Ляйбніц (1646–1716), як і Спіноза, не визнавав у світі свободи волі, оскільки вона повинна була би бути нічим не обумовленою (недетермінованою) [5, с. 134]. На думку філософа, свобода не може реалізуватися в силу наявності встановленної Богом гармонії. Г. Ляйбніц В. фактично утворив фаталістичну картину світу.

Проте він розрізнював абсолютну необхідність і гіпотетичну, існуючу в рамках закону достатньої підстави.

Діяльність людини мотивується конкретними обставинами. Для людини «детермінуватися розумом до кращого і означає бути вільною». Як і Б. Спиноза, Г. Ляйбніц вважає, що егоїзм робить людину рабою афектів, а позбавитися цього рабства можна за допомогою просвітництва, пізнання зв'язків між явищами світу.

Дж. Локк (1632–1704 рр.) вважав, що свобода полягає в тому, що індивід може діяти або не діяти згідно зі своїм вибором. Він має можливість відкласти виконання бажання, обмірковувати свої дії, всебічно пізнавати об'єкти та процеси.

Для досягнення щастя і свободи людина має навчитися керувати своїми пристрастями. У незакінченому творі «Про користування розумом» Дж. Локк розглядав розум як вищу інстанцію, котра постійно контролює та керує людиною [4, с. 234]. Саме розум є двигуном прогресу. Існують два види свободи – природна та громадянська, чи соціальна, свобода. Природна свобода полягає в тому, що людина від природи є «автономною», вільною від будь-якої влади, що стоїть над нею, і може сама спонукати себе на звершення будь-яких дій, якщо вважає їх прийнятними для себе. Ніякий закон або воля будь-якої людини не владна над автономним субєктом.

Для Р. Декарта (1596–1650 рр.) свобода волі є одним із проявів духовної субстанції. Людська свобода волі є абсолютною, і воля може приймати рішення завжди, часто і не погоджуючи свої рішення з розумом, більш того, воля за своєю сутністю є настільки вільною, що її взагалі не можна примусити. Свобода волі – це можливість вчинити по-різному в однакових обставинах, при однаковому стані мозку. Воля (душа) обирає той чи інший шлях, а мозок втілює рішення у життя.

Ясний розум здатний привести до вищої щаблі у розвитку свободи волі, коли людина здатна бути дійсно відповідальною, зважити й обдумати всі можливості перед вчиненням вибору.

Декарт намагався механістично пояснити взаємодію живих істот зі світом, для цього він вводить поняття рефлексу. Живі істоти – це автомати, які діють з необхідністю, закономірно, а не вільно. Людина також підко-

ряється усім законам механіки, оскільки має фізично тіло. Але, припускаючи існування двох субстанцій – матеріальної та духовної, Декарт зайняв позицію дуалізму. Задля того щоб врятувати поняття свободи і відповідальності, Декарт звертається саме до дуалізму: людина, окрім тіла, має мислячу душу. Субстанція, що мислить, є незалежною від фізичної субстанції, тому її свобода є цілком можливою.

Важливою рисою філософії Нового часу було те, що в цей період виникає нова концепція в метафізиці, де свобода стає однією з основних характеристик життя індивіда. Уперше було обґрунтовано автономію людини, її право вільно визначати для себе правила й орієнтири. Ще з часів античності існувала традиція ототожнювати свободу зі спонтанністю та випадковістю. Але філософи Нового часу знаходились під впливом механіцизму. Для детерміністів, які вважають світ впорядкованим, таке розуміння свободи не підходило. Але вони не хотіли розлучатися з вірою у свободу: з цією категорією у добу Модерну були пов'язані дуже важливі соціальні смисли та надії. Тому найбільш розповсюджена філософська точка зору трактувала свободу як усвідомлену необхідність, тобто здатність діяти на підставі знання об'єктивних закономірностей.

Науковий керівник – канд. філос. наук, доцент Потоцька Ю. І.

Література: 1. Бойченко І. Філософія історії. Київ: Знання, 2000. 724 с. **2.** Воронкова В. Філософія: навч. посіб. Київ: Професіонал, 2004. 460 с. **3.** Кремень В. Філософія: Мислителі. Ідеї. Концепції. Київ: Книга, 2005. 525 с. **4.** Локк Дж. Сочинение: в 3 т. Т. 3. М.: Мысль, 1988. 610 с. **5.** Спиноза Б. Избранное. М.: Попурри, 1999. 411 с.

ОСОБЕННОСТИ УЧЕТА СОБСТВЕННОГО КАПИТАЛА

УДК 657.3

Крокосенко В. В.

Студент 3 курса
факультета консалтинга и международного бизнеса ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Отражены особенности создания и формирования собственного капитала на предприятии, ведения бухгалтерского и аналитического учета собственного капитала. Рассмотрено законодательство, в соответствии с которым создается собственный капитал на предприятии.*

Ключевые слова: *капитал, собственный капитал, зарегестированный капитал, взнос, предприятие, прибыль.*

Анотація. *Висвітлено особливості створення та формування власного капіталу на підприємстві, ведення бухгалтерського й аналітичного обліку власного капіталу. Розглянуто законодавство, відповідно до якого створюється власний капітал на підприємстві.*

Ключові слова: *капітал, власний капітал, зареєстрований капітал, внесок, підприємство, прибуток.*

Annotation. *This article describes the features of creation and the formation of equity in the company, accounting and analytical accounting of own capital. It is also considering legislation by which creates equity in the company.*

Keywords: *capital, own capital, registered capital, payment, company profits.*

В начале деятельности организация формирует собственный капитал, в дальнейшем она должна постоянно следить за его достаточностью, принимать меры для поддержания и наращивания его величины. Собственный

© Крокосенко В. В., 2016

капитал – это важный показатель деятельности предприятия, т.к. показывает, что у предприятия есть соответствующие гарантии. Это очень важно для инвесторов, а также для партнеров, работников и других участников деятельности организации.

Вопросы теории, методологии и практики организационно-экономического развития собственного капитала исследовались в работах Кучеренко Т., Мервенецкой В., Соколова Г., Онищенко В., Краснолудской Л. Несмотря на большое разнообразие затронутых научных проблем и глубину их исследования, отдельные их аспекты остаются недостаточно разрешенными. Так, существующие методы требуют адаптации в направлении совершенствования управления собственным капиталом и усиления его роли в обеспечении конкурентоспособности экономики.

Составляющие зарегистрированного капитала отражают стоимость активов, которые собственники передали в распоряжение предприятия как взносы, а также остатки созданной дополнительной стоимости в форме нераспределенной прибыли, стоимость активов, полученных предприятием в свое распоряжение от других лиц без возвращения, и сумму дооценки необоротных активов [1].

Основным элементом учета собственного капитала на предприятии является зарегистрированный капитал. Зарегистрированный капитал, являясь суммой внесенных взносов, предоставляет необходимую информацию о доле в нем каждого из собственников. Размер доли, в свою очередь, определяет степень участия каждого из собственников в управлении предприятием, сумму средств в общей стоимости собственного капитала предприятия, которую он должен получить при ликвидации предприятия, а также в некоторых случаях при его выходе из числа учредителей.

Величина зарегистрированного капитала информирует пользователей финансовой отчетности предприятия о минимальной величине его собственного капитала. Если, например, в хозяйственном обществе другие составляющие собственного капитала могут уменьшаться собственниками по их самостоятельному решению, то для уменьшения зарегистрированного капитала требуется проведение предусмотренных законодательством процедур и отсутствие возражений кредиторов [2].

При организации учета собственного капитала необходимо учитывать следующие факторы: форму собственности; организационно-правовую форму хозяйствования, количество учредителей, а также информацию о собственном капитале, который приводится в приказе об учетной политике.

Согласно Закону Украины «О хозяйственных обществах» [3] и Гражданскому кодексу акционерные общества имеют право увеличивать размер зарегистрированного капитала. Увеличение зарегистрированного капитала осуществляется в установленном законодательством порядке с учетом требований Государственной комиссии по ценным бумагам, установленных «Положением о порядке увеличения (уменьшения) размера зарегистрированного капитала акционерного общества».

Указанное положение разработано в соответствии с Законами Украины «О государственном регулировании рынка ценных бумаг в Украине» [4] и «О ценных бумагах и фондовой бирже» [5].

Положение регулирует порядок увеличения (уменьшения) размера зарегистрированного капитала акционерного общества, за исключением случаев увеличения размера зарегистрированного капитала, которое осуществляется в порядке обмена облигаций на акции, и увеличения размера зарегистрированного капитала в связи с индексацией основных средств (дооценкой необоротных активов), которые регулируются другими актами Государственной комиссии по ценным бумагам и фондовому рынку [6].

Структура собственного капитала предприятия меняется с каждым отчетным периодом. Его увеличение является результатом эффективной хозяйственной и финансовой деятельности и больше всего интересует собственников предприятия, потому что свидетельствует о росте имущества, которое им принадлежит. Основу собственного капитала составляет зарегистрированный капитал предприятия и нераспределенная прибыль.

К основным функциям собственного капитала относятся: финансирование деятельности на долгосрочный и текущий период в виде инвестиций в необоротные и оборотные активы на постоянной основе, то есть средствами, что всегда и неограниченно долго находятся в распоряжении предприятия; гарантирование имущественной защиты прав собственников предприятия (в акционерных обществах – участников) на часть зарегистрированного капитала; защита прав кредиторов, которые способны обратить свои требования на имущество предприятия в пределах собственного капитала и особенно в части его уставного фонда; распределение доходов по результатам финансового года между собственниками предприятия путем раскрытия структуры инвестированных собственниками и приравненных к ним средств с целью определения доли каждого собственника, которая направляется на выплату дивидендов; распределение имущества предприятия между собственниками в случае ликвидации предприятия путем раскрытия структуры инвестированных собственниками и приравненных к собственным средств при определении доли каждого собственника; определение уровня власти каждого из собственников по принятию решений по управлению предприятием; определение самостоятельности предприятия по виду деятельности, которую оно осуществляет для достижения поставленных перед ним целей [7].

Для обобщения информации о состоянии и движении средств собственного капитала предназначены счета четвертого класса Плана счетов, в частности, такие как: 40 «Зарегистрированный капитал», 41 «Паевой капитал», 42 «Дополнительный капитал», 43 «Резервный капитал», 44 «Нераспределенные прибыли (непокрытые убытки)», 45 «Изъятый капитал», 46 «Неоплаченный капитал», 47 «Обеспечение будущих расходов и платежей», 48 «Целевое финансирование и целевые поступления», 49 «Страховые резервы».

Особенности формирования собственного капитала и отражения соответствующих операций в формах финансовой отчетности раскрываются в следующих примерах (табл. 1).

Таблица 1

Учет собственного капитала на предприятии

№	Содержание операции	Дт	Кт	Сумма
1	Зарегистрированный капитал	46	40	1 000000
2	Получены денежные средства	31	46	300000
3	Отражена сумма эмиссионного дохода	31	421	15000
4	Оприходованы основные средства	10	46	100000
5	Учтена сумма эмиссионного дохода	10	421	5000
6	Получены нематериальные активы	12	685	43750
7	Отражена сумма налогового кредита	641	685	8750
8	Отражено погашение суммы задолженности по взносам	685	46	50000
9	Учтена сумма эмиссионного дохода	685	421	2500
10	Оприходованы ТМЦ	20	685	131250
11	Отраженна сумма налогового кредита	641	685	26250
12	Отражено погашение суммы задолженности по взносам	685	46	150000
13	Учтена сумма эмиссионного дохода	685	421	7500
14	Оформлена передача ценных бумаг	14	46	70000
15	Учтена сумма эмиссионного дохода	14	421	3500
16	Отраженна оплата учредителями госпошлины за регистрацию выпуска акций	421	685	1000

Операционная, инвестиционная и финансовая деятельность предприятия влияет на объемы и структуру капитала. По результатам всех финансовых операций, осуществленных в течение отчетного периода, составляется баланс на соответствующую дату. При этом финансовый менеджер определяет объемы и структуру собственного капитала в балансе не только по факту проведенных трансакций, но и по прогнозным данным развития предприятия. В последнем случае баланс предприятия принимает форму планового документа.

Таким образом, можно сделать вывод, что структура собственного капитала предприятия меняется с каждым отчетным периодом. Его увеличение является результатом эффективной хозяйственной и финансовой деятельности и больше всего интересует собственников предприятия, потому что свидетельствует о росте имущества, которое им принадлежит. Основу собственного капитала составляет зарегистрированный капитал предприятия и нераспределенная прибыль.

Правильность учета собственного капитала имеет большое значение для учредителей и участников общества, поэтому должна быть разработана усовершенствованная нормативная и законодательная база, которая смогла бы защитить как учредителей, так и потребителей выпускаемой предприятием продукции.

Научный руководитель – преподаватель Шушлякова О. В.

Литература: 1. Білоуськo В., Беленкова І. Теорія бухгалтерського обліку: навч. посіб. Житомир: Рута, 2002. 646 с. **2.** Грабова Н. М. Теорія бухгалтерського обліку/за ред. М. В. Кужельного. Київ: А.С.К., 2001. 327 с. **3.** Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 № 1576-XII // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1576-12. **4.** Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні: Закон України від 14.10.2014 № 1697-VII // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80. **5.** Про цінні папери і фондову біржу: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1201-12. **6.** Завгородний В. П., Савченко В. Н. Организация бухгалтерского учета. М.: Блиц-Инофрм, 2005. 245 с. **7.** Скороходова Н. В. Собственный капитал предприятия, его сущность, структура и функции и особенности формирования. URL: http://studbooks.net/. **8.** Лишиленко А. В Бухгалтерский учет: учебник. Киев: Центр учеб. лит., 2008. 736 с.

ПРОБЛЕМЫ УНИФИКАЦИИ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА

УДК 657.1:006.32

Курочкин Д. И.

Студент 3 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Определены тенденции унификации бухгалтерского учета. Рассмотрены основные проблемы перехода к единым стандартам бухгалтерского учета. В результате анализа были определены основные факторы, влияющие на формирование стандартов, и представлены возможные пути решения проблем унификации.*

Ключевые слова: *унификация бухгалтерского учета, международные стандарты финансовой отчетности, интеграция отчётности.*

Анотація. *Визначено тенденції уніфікації бухгалтерського обліку. Розглянуто основні проблеми переходу до єдиних стандартів бухгалтерського обліку. В результаті аналізу були визначені основні фактори, що впливають на формування стандартів, і наведені можливі шляхи вирішення проблем уніфікації.*

Ключові слова: *уніфікація бухгалтерського обліку, міжнародні стандарти фінансової звітності, інтеграція звітності.*

Annotation. *Tendencies harmonization of accounting. The basic problems of the transition to a unified accounting standards. The analysis identified the main factors influencing the formation of standards and presents possible solutions to the problems of unification.*

Keywords: *standardization of accounting, international financial reporting standards, the integration of reporting.*

В условиях постоянного развития международного сотрудничества, а также при переходе экономики в новую фазу своего развития изменение определенных требований к формированию отчетности разных стран является неизбежным процессом. Именно это подталкивает к международной интеграции отчетности. Соответственно, наиболее рациональным является пересмотр стандартов учета разных стран и принятие общих норм ведения учета.

Финансовая отчётность – совокупность показателей учёта, характеризующих движение имущества, обязательств и финансовое положение компании за отчётный период [1]. Финансовая отчётность представляет собой систему данных о финансовом положении компании, финансовых результатах её деятельности и изменениях в её финансовом положении и составляется на основе данных бухгалтерского учёта.

Системы учета разных стран имеют существенные различия, которые обоснованы не только экономическими предпосылками, а также географическим положением, социальными и политическими условиями в стране. В качестве экономических факторов можно выделить уровень развития рынка, уровень инфляции, количество предприятий и инвесторов. Социальными причинами могут выступить уровень жизни в стране, уровень образования и организация предприятий. Недоработанное законодательство и политическая напряженность могут повлиять на ситуацию как политические причины.

Как видно, унификация бухгалтерского учета относительно международных стандартов становится важной не только для частных компаний, а также для инвесторов и для национальных компаний, которые работают на международных рынках и стремятся привлечь инвестиции из-за границы.

Стоит отметить, что большинство ученых (Федосова Т. В., Палий В. Ф. [1] и др.), а также бухгалтеров и аудиторов по всему миру волнует несоответствие моделей учета, а следовательно, проблема унификации бухгалтерского учета носит всемирный характер.

Целью статьи является рассмотрение проблем унификации бухгалтерского учета. Предметом – процесс унификации бухгалтерского учета. Объектом – система бухгалтерского учета.

Унификация – приведение к единообразной системе или форме [2], то есть подразумевается исключение альтернативных методов учета.

На данном этапе развития существуют два подхода к ее решению: стандартизация и гармонизация. Стандартизация – ограниченный набор альтернативных методов для поддержания гибкости бухгалтерского учета.

© Курочкин Д. И., 2016

Реализация идеи стандартизации учета происходит в рамках унификации учета, которую проводит Совет по Международным стандартам финансовой отчётности (International Accounting Standards Board), разрабатывающий Международные стандарты финансовой отчетности – МСФО (International Accounting Standards – IAS). Стандартизация состоит в разработке набора норм, которые могут быть применены в любой стране, следовательно, необходимость создания национальных стандартов сводится к нулю. Что касается внедрения унифицированных стандартов, то это должно быть достигнуто не через законодательство, а по добровольному согласию стран профессиональных организаций [3].

К позитивным факторам введения международных стандартов стоит отнести не только сокращение расходов компаний на подготовку отчетности, но и более высокую информационную целостность самих отчетов, а также снижение рисков инвесторов. Совокупность этих и других преимуществ обусловливает стремление большинства стран к принятию стандартов МСФО в национальную методику.

Однако существует и ряд недостатков, таких как слишком обобщенный характер стандартов, которые не всегда подходят к особенностям национальных экономик, отсюда – отсутствие подробных инструкций в форс-мажорной ситуации. Из этого следует, что стандартизация может распространяться на группу стран со сходными историческими, экономическими и культурными традициями, но достаточно тяжело реализуется в глобальном масштабе.

Также стоит отметить, что международные стандарты в основном нужны компаниям, чтоб размещать акции на бирже, но в это же время они должны вести отчетность по национальным стандартам.

Гармонизация – увязка различных систем бухгалтерского учета и отчетности путем введения их в рамки общей классификации [4]. Подразумевается более лояльная форма стандартизации с сохранением существенных различий.

Наиболее известным примером реализации идеи гармонизации систем бухгалтерского учета является Европейское сообщество (ЕС). Суть такой гармонизации состоит в том, что каждая страна может использовать для организации учета собственную модель, главное, чтоб стандарты данной модели не противоречили стандартам в странах-членах сообщества.

С целью развития гармонизации бухгалтерского учета в странах-членах ЕС в 1961 году была сформирована группа по проблемам бухгалтерского учета. Результаты работы этой группы были опубликованы в виде норм, которые были включены каждой страной-членом ЕС в национальные модели бухгалтерского учета.

Таким образом, можно сделать вывод, что при трансформации экономики выдвигаются новые требования, что должно повлечь значительные изменения в методике ведения бухгалтерского учета.

Внедрению унифицированных стандартов в оборот препятствуют значительные различия в традициях и уровне развития, а также нежелание стран уступать свои национальные стандарты в области регулирования учета. Также стоит понимать, что любые изменения системы учета требуют больших денежных и временных затрат.

Из вышеприведенного следует, что решение проблем унификации учета, особенно в условиях быстроразвивающейся экономики, является глобальным приоритетом. И во всемирном масштабе нужно стремиться именно к гармонизации, чтобы достичь прозрачности и сопоставимости информации, которую содержит финансовый отчет.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Часовникова Ю.С.

Литература: 1. Палий В. Ф. Международные стандарты учета и финансовой отчетности. М.: ИНФРА-М, 2007. 512 с. **2.** Езерская О. Учебное пособие по МСФО (IAS) «Отчёты о движении денежных средств». URL: www.banks2ifrs.ru. **3.** Современный толковый словарь. URL: http://slovar.cc/rus/bse/528086.html. **4.** Официальный сайт СМСФО. URL: http://www.ifrs.org/Pages/default.aspx.

ПРОБЛЕМА ВИБОРУ МЕТОДУ ОЦІНКИ ВИБУТТЯ ЗАПАСІВ І ЙОГО ВПЛИВ НА ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЗА П(С)БО ТА МСБО

УДК 657:658.14/.17

Лєбошина Т. О.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто проблему вибору оцінки методу вибуття запасів і його вплив на фінансовий результат діяльності підприємства згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку та Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку, наведені переваги та недоліки різних методів.*

Ключові слова: *оцінка, метод вибуття, запаси, фінансовий результат, П(С)БО, МСБО.*

Аннотация. *Рассмотрена проблема выбора оценки метода выбытия запасов и их влияние на финансовый результат деятельности компаний согласно Положению (стандарту) бухгалтерского учета и Международным стандартам финансового учёта, приведены преимущества и недостатки разных методов.*

Ключевые слова: *оценка, метод выбытия, запасы, финансовый результат, П(С)БУ, МСБУ.*

Annotation. *The problem of the choice of estimation method of disposal of stocks and its impact on the financial results of the company according to regulations (standards) of accounting and international accounting standards are the advantages and disadvantages of various methods.*

Keywords: *assessment, method of disposal, reserves, financial result, P(S)BU, IAS.*

Для забезпечення безперебійної, злагодженої та ефективної роботи будь-якого підприємства йому поряд із основними фондами засобами потрібно мати виробничі та невиробничі запаси. Запаси є невід'ємною часткою виробничого процесу. Саме через це система обліку та контролю запасів є важливою ланкою обліку на підприємстві.

Запаси мають особливе місце у структурі витрат підприємств різних сфер і займають чи не найбільшу питому вагу у структурі активів підприємств.

Для прикладу розглянемо структуру та динаміку активів ТОВ «Мобіліс Аутсорсинг» (підприємство працює у сфері складського господарства, засноване у 2012 році, власних складів не має).

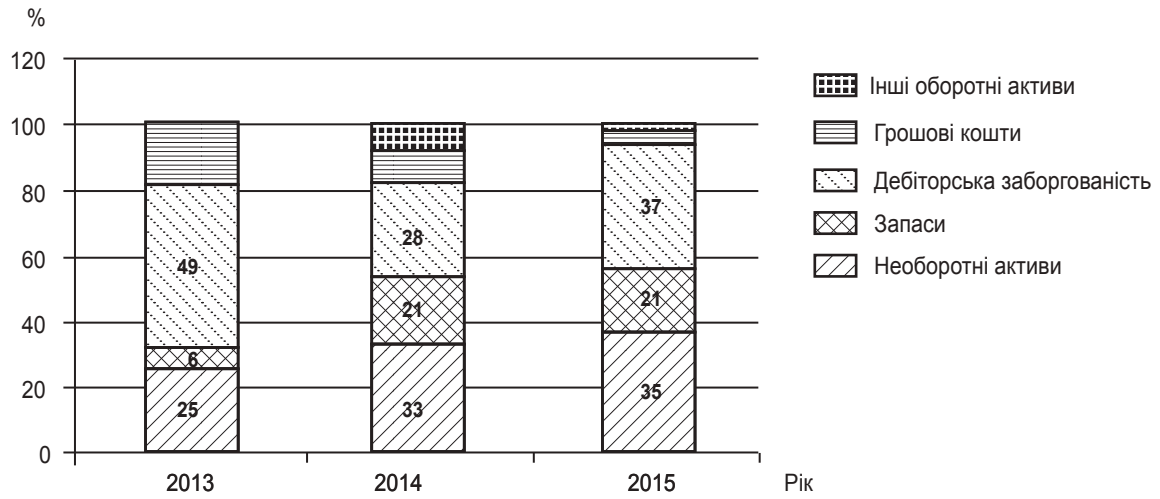

Рис. 1. **Структура та динаміка активів ТОВ «Мобіліс Аутсорсинг» за 2013–2015 роки**, %

При цьому валюта балансу у 2013 році становила 510,33 тис. грн, у 2014 році – 584,9 тис. грн, а у 2015 році – 416,9 тис. грн. З рис. 1 видно, що два роки валюта балансу йшла на зростання, а у 2015 році значно впала. Також

© Лєбошина Т. О., 2016

на основі структури та динаміки активів ТОВ «Мобіліс Аутсорсинг» протягом досліджуваних періодів можна зробити висновок про те, що у 2014 році частка необоротних активів зросла на 8 % порівняно з попереднім роком і становила 33 %. У 2015 році вона також збільшилася на 2 % і склала 35 %. Частка оборотних активів також коливалась. Необоротних активів, утримуваних для продажу, та груп вибуття протягом досліджуваних періодів не було.

Необоротні активи мають невелику частку в загальній валюті балансу. Це пояснюється тим, що підприємство, хоча і працює у сфері складського господарства, але вважає доцільнішим (за для мобільності) орендувати склади. Основними фондами являються складська техніка та авто.

Достовірна інформація про наявність і рух запасів впливає на дані про отриманий прибуток.

У зв'язку із нестабільною економічною ситуацією різка зміна цін на запаси є майже стандартною ситуацією, тому проблема їх оцінки набуває все більшої актуальності. На великих підприємствах кількість запасів значна, тому оцінити їх без певної методології досить важко [1].

Питання, що стосуються обліку виробничих запасів в Україні та зарубіжних країнах, знаходяться в центрі уваги багатьох учених і дослідників. Зокрема, ці питання досліджували М. Бойцов, Ф. Бутинець, П. Гарасим, С. Голов, Л. Горецька, В. Жуков, Г. Журавель, В. Завгородній, В. Кузнєцов, М. Литвиненко, М. Луговий, О. Маханько, М. Пушкар, В. Сопко, Б. Усач та ін.

Метою статті є порівняння методів оцінки запасів за П(С)БО та МСФЗ та оцінка їх впливу на фінансовий результат підприємства.

Згідно з МСФЗ: запаси (inventories) – це активи, які:

- утримуються для продажу у звичайному ході бізнесу;
- перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу виготовлюваного продукту; або
- існують у формі основних чи допоміжних матеріалів для споживання у виробничому процесі або при наданні послуг.

У П(С)БО визначення запасів певною мірою дублюється і несе аналогічне смислове значення. За П(С)БО оцінка запасів при їх вибутті (продажу, відпуску у виробництво тощо) відбувається за п'ятьма методами [2]: ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів; середньозваженої собівартості; собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО); нормативних затрат; ціни продажу.

Згідно з МСФО методи оцінки вибуття запасів аналогічні [3]. Кожен метод оцінки вибуття запасів має свої переваги та недоліки. Тож підприємству слід обрати метод, який буде найдоречніший у його діяльності. У табл. 1 наведені переваги та недоліки кожного методу.

Таблиця 1

Переваги і недоліки методів вибуття запасів

№ з / п	Назва методу		Переваги	Недоліки
	П(С)БО 9 «Запаси»	МСФЗ 2 «Запаси»		
1	2	3	4	5
1	Ідентифікована собівартість відповідної одиниці запасів	Метод конкретної ідентифікації	Для кожної одиниці товарів використовується спеціальне маркування, що дає змогу ідентифікувати кожен товар, а отже, його собівартість. Таким чином, у підприємства є змога регулювати свій прибуток через реалізацію дорожчих або дешевших товарів. Метод є найбільш точним	Одні і ті ж самі запаси обліковуються за різними вартостями. Це трудомісткий процес, особливо при широкому асортименті товарів і великій кількості однакових товарів
2	Середньозважена собівартість	Середньозважена собівартість	Не потребує детального обліку. Середня ціна запасів збільшується за рахунок придбання (можливо, одноразово) більш дорогих запасів, звідси збільшиться собівартість вибувших запасів, збільшаться витрати та зменшиться податок на прибуток (до чого усі прагнуть)	Не зручний у використанні якщо велика номенклатура, кількість запасів, і вони надходять щоденно. Коли підприємство підвищує ціни, фактичний прибуток підприємства менший, ніж заявлений, а отже, збільшується сума податку на прибуток
3	Собівартість перших за часом надходжень запасів (ФІФО)	Метод за формулою «перше надходження – перший видаток»	Метод найпростіший у використанні. При ньому не має змоги «маніпулювати» прибутком. Тоді коли ціни зростають, досягається найбільший рівень чистого доходу. Залишки запасів будуть відображені у звітності за ціною, яка стояла на дату ближчу до дати балансу, а отже, більш реальною	У період інфляції її підвищення цін сума прибутку невиправдано завищується, а отже, збільшуються платежі із податку на прибуток

Закінчення табл. 1

1	2	3	4	5
4	Нормативні витрати	Метод стандартних (нормативних) витрат	У цьому випадку можна рідше здійснювати інвентаризацію товарів. Відокремлений облік змін норм, тобто контроль за здійсненням режиму економії, можливість поточного оперативного обліку витрат шляхом обліку відхилень від норм	Постійний перегляд норм використання запасів, праці, виробничих потужностей та діючих цін. Охоплення нормативними калькуляціями значної частини витрат
5	Ціна продажу	Метод роздрібних цін	Швидке реагування на зміну ціни придбання	У балансі відображається продажна вартість товарів за вирахуванням нереалізованої торгової націнки. Розрахована у такий спосіб величина досить орієнтовна та може відхилятися від реальної вартості товарів

Як видно із поданої вище таблиці, кожен метод має свої недоліки та переваги. Підприємству важливо обрати метод, який буде не лише якнайточніше відображати вартість запасів, але і враховувати економічні інтереси підприємства та галузь його роботи. Метод оцінки вибуття запасів впливає на залишкову вартість у фінансовій звітності, а отже, на показники, що розраховуються за балансом.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Пасенко Н. С.

Література: 1. Гончаров Ю. В., Кравченко І. В. Оцінка виробничих запасів: вітчизняний та зарубіжний досвід. *Облік і фінанси АПК.* 2011. № 1. С. 50–53. **2.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 № 246 // База даних «Законодавство України» /Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0751-99. **3**. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси»: Міжнародний документ від 01.01.2012. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/929_021.

ТЕХНОЛОГІЯ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

УДК 336.748.1:339.747

Літвінова Г. В.

Студент 4 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Визначено зміст і структуру фінансової звітності підприємства; розкрито її роль як інформаційного джерела в процесі управління компанією; визначено економічний зміст і види аудиту; з'ясовано суб'єкти й об'єкти аудиту фінансової звітності суб'єкта господарювання; наведено послідовність етапів проведення аудиту фінансової звітності підприємства.*

Ключові слова: *підприємство, фінансова звітність, аудит, суб'єкти аудиту, етапи аудиту.*

© Літвінова Г. В., 2016

Аннотация. *Определена сущность и структура финансовой отчетности предприятия; раскрыта ее роль как информационного источника в процессе управления компанией; определены экономическое содержание и виды аудита; уточнены субъекты и объекты аудита финансовой отчетности предприятия; представлена последовательность этапов проведения аудита финансовой отчетности предприятия.*

Ключевые слова: *предприятие, финансовая отчетность, аудит, субъекты аудита, этапы аудита.*

Annotation. *In the article the essence and structure of the financial statements; disclosed in its role as an information source in the management company; defined economic content and type of audit; found objects and subjects of the audit of financial statements of the entity; are the sequence of the audit of the financial statements.*

Keywords: *company, financial statements, audit, audit subjects, audit phases.*

Актуальність проблематики аудиту фінансової звітності підприємств на сьогодні полягає у необхідності сучасних обліковців знати і вміти достовірно та правильно надавати інформацію про своє фінансове становище, результати діяльності та зміни у фінансовому стані. Фінансова звітність повинна достовірно представляти фінансове положення організації, фінансові результати її діяльності, рух грошей і зміни у фінансовому стані.

В процесі діяльності компанія стикається з необхідністю документувати всі операції, які були нею проведені, вони відображаються в різного роду документах бухгалтерського обліку. Це дозволяє завжди мати під рукою повну інформацію про те, яким чином у певний момент йдуть справи на підприємстві. Документування операцій проходить у кілька етапів. Спочатку всі операції відображаються в так званих документах первинної стадії – договори, товарні чеки, накладні тощо. Потім інформація з цих документів переноситься в більш узагальнені регістри, а звідти – у звіти.

Головною метою складання таких звітів є надання користувачам цыэї інформації повної картини життя компанії для прийняття тих чи інших управлінських рішень. Природним є те, що бухгалтерам властиво помилятися або ненавмисно змінювати дані. Тому з метою недопущення помилок або шахрайства проводиться аудит фінансової звітності.

Аудит фінансової звітності являє собою перевірку повноти та якості інформації, наведеної у фінансовій звітності на відповідність даним бухгалтерського обліку на основі загальноприйнятих стандартів бухгалтерського обліку, прийнятих у державі.

Згідно з Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [1] до фінансової звітності підприємства відносять:

- Звіт про фінансовий стан (баланс);
- Звіт про фінансові результати (сукупний дохід);
- Звіт про рух грошових коштів;
- Звіт про власний капітал;
- Примітки до річної фінансової звітності.

Правові основи аудиторської діяльності в Україні визначає Закон України «Про аудиторську діяльність» [2]. Відповідно до цього Закону аудит фінансової звітності підприємства проводиться незалежними аудиторами, які проходять обов'язкову сертифікацію. Сертифікація аудиторів проводиться Аудиторською палатою України.

Метою аудиту фінансової звітності є вираз думки щодо достовірності фінансової звітності підприємств і відповідність порядку ведення бухгалтерського обліку законодавству України (під достовірністю розуміється ступінь точності даних фінансової звітності, яка дозволяє користувачеві цієї звітності на основі її даних робити правильні висновки про результати господарської діяльності, фінансове (майнове) положення фірм і приймати, спираючись на ці висновки, обгрунтовані рішення).

Роботи при проведенні аудиту бухгалтерської звітності можна розділити на три послідовних етапи: ознайомчий, основний, заключний. На кожному етапі повинні бути виконані певні процедури перевірки.

Ознайомчий етап – на цьому етапі проводиться аудиторська перевірка остаточних записів за підсумками звітного року та перевіряється, як закривається результат від звичайних видів діяльності. На цьому етапі аудиту необхідно встановити, чи були проведені організацією певні облікові роботи, які передують складанню бухгалтерської звітності.

Перед складанням річного звіту у кожній організації проводяться інвентаризація основних видів цінностей і зобов'язань, списання виявлених відхилень за призначенням і коригування витрат зі списання калькуляційних різниць ізакриттям ряду операційних рахунків [3].

Основний етап – аудитор узагальнює всю отриману інформацію і оцінює вплив виявлених відхилень. Перевіряється правильність формування і використання різних фондів і резервів, створених в організації, супутніх установчих документів і положень. На основному етапі аудиту бухгалтерської звітності необхідно вивчити склад і зміст бухгалтерської звітності.

Заключний етап – етап, заради якого все й відбувалося. На цьому етапі формується аудиторський звіт (висновок аудитора) і разом з іншими робочими документами надається замовникові перевірки. Озвучуються помилки, допущені при веденні обліку.

Результатом аудиту фінансової звітності є висновок аудитора – документ, що має юридичне значення для всіх фізичних і юридичних осіб, органів державної влади й управління, органів місцевого самоврядування і судових органів. Висновок аудитора (аудиторської фірми) за результатами перевірки фінансової звітності, проведеної за дорученням державних органів, прирівнюється до висновку експертизи, призначеної відповідно до процесуального законодавства України.

Висновок аудитора (аудиторської фірми) має складатися з трьох частин – вступної, аналітичної та підсумкової [4].

1. У вступній частині вказується:

для аудиторської фірми: юридичну адресу та телефони; порядковий номер, дату видачі та найменування органу, який видав ліцензію на здійснення аудиторської діяльності, а також строк дії ліцензії; номер реєстраційного свідоцтва; номер розрахункового рахунку; прізвище, ім'я і по батькові всіх аудиторів, що брали участь у перевірці;

для аудитора, який працює самостійно: прізвище, ім'я, по батькові, стаж роботи як аудитора; дату видачі та найменування органу, що видав ліцензію на здійснення аудиторської діяльності, а також строк дії ліцензії; номер реєстраційного свідоцтва; номер розрахункового рахунку.

2. В аналітичній частині вказуються:

найменування економічного суб'єкта і період його діяльності, за який проводиться перевірка; результати експертизи організації бухгалтерського (фінансового) обліку, складання відповідної звітності та стану внутрішнього контролю; факти виявлених у ході аудиторської перевірки суттєвих порушень встановленого порядку ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, що впливають на її достовірність, а також порушень законодавства України при здійсненні господарсько-фінансових операцій, які завдали або можуть завдати шкоди інтересам власників економічного суб'єкта, держави та третіх осіб.

3. У підсумковій частині аудиторського висновку міститься запис про підтвердження достовірності фінансової звітності економічного суб'єкта.

У разі якщо економічним суб'єктом – замовником у ході проведення перевірки не були усунуті істотні порушення у веденні бухгалтерського обліку, складанні відповідної звітності та додержанні законодавства України, у підсумковій частині аудиторського висновку робиться запис про неможливість підтвердження достовірності фінансової звітності. Кожна сторінка аудиторського висновку підписується аудитором, що проводив перевірку, і завіряється його особистою печаткою.

При проведенні перевірки аудиторською фірмою аудиторський висновок, крім того, підписується в цілому керівником аудиторської фірми або уповноваженою ним іншою посадовою особою аудиторської фірми і завіряється печаткою аудиторської фірми. Економічний суб'єкт зобов'язаний надавати зацікавленим особам тільки підсумкову частину аудиторського висновку [5].

Отже, аудит фінансової звітності виступає важливим етапом її підготовки для оприлюднення та надання широкому колу внутрішніх і зовнішніх користувачів бухгалтерської інформації про ефективність господарської діяльності суб'єктів підприємництва.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Махота А. В.

Література: 1. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 // База даних «Законодавство України»/Верховна рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13. **2.** Про аудиторську діяльність: Закон України від 22.04.1993 № 3126-XII // База даних «Законодавство України»/Верховна рада України. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3125-12. **3.** Пчелина С. Л., Минаева М. Н. Международные стандарты финансовой отчетности: учеб. пособие. М.: Высшая школа экономики, 2015. 254 с. **4.** Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. // База даних «Законодавство України»/Верховна рада України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14. **5.** Фінансова звітність за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку: практ. посіб. Київ: Лібра, 2012. 336 с.

НЕОБХОДИМОСТЬ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА ЧЕЛОВЕЧЕСКИХ РЕСУРСОВ

УДК 331.101.262

Лищенко Ю. А.

Студент 3 курса
факультета экономики и права ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрены сущность и содержание понятия «человеческий капитал». Проанализированы особенности такого вида капитала, обусловлена необходимость классификации его как нематериального актива, а также выделены общие критерии оценки человеческого капитала как нематериального актива.*

Ключевые слова: *бухгалтерский учет, человеческий капитал, нематериальные активы, трудовые ресурсы, инвестиции в человеческий капитал.*

Анотація. *Розглянуто сутність і зміст поняття «людський капітал». Проаналізовано особливості такого виду капіталу, обумовлено необхідність класифікації його як нематеріального активу, а також виділено загальні критерії оцінки людського капіталу як нематеріального активу.*

Ключові слова: *бухгалтерський облік, людський капітал, нематеріальні активи, трудові ресурси, інвестиції в людський капітал.*

Annotation. *The article considers the essence and content of the notion of human capital. Analyzes the features of this type of capital, gives the necessity of classifying it as an intangible asset, as well as highlighted the general criteria for the evaluation of human capital as an intangible asset.*

Keywords: *accounting, human capital, intangible assets, human resources, investment in human capital.*

На современном этапе развития экономики всё чаще выдвигаются тезисы о том, что трудовые ресурсы имеют все меньшее значение. Однако НТП требует постоянного повышения качества трудовых ресурсов, высокого образовательного уровня работников, развития их творческих способностей, способности к обучению, ответственного отношения к труду. До сих пор трудовые ресурсы выступают как совокупность работников с их способностью к производительному труду и не являются объектом бухгалтерского учета, поскольку отражаются статистическими методами и денежной оценки не имеют.

В рассуждении о качественном и количественном представлении информации в отчетности компании уместным будет вопрос о том, насколько целесообразно и в каком объеме представлять информацию в финансовой отчетности о человеческом капитале, который, по сути, является капиталом в форме интеллектуальных способностей и практических навыков, полученных в процессе образования и осуществления практической деятельности человека.

Целью написания данной статьи является анализ понятия человеческого капитала, выявление необходимости его учета и формулировка критериев такой оценки.

Под человеческим капиталом в экономике понимается имеющийся у человека запас знаний, здоровья, навыков, опыта, которые используются индивидом для получения дохода [1]. Итак, можно сказать, что это не просто совокупность знаний, способностей, которыми обладает человек, а:

1) приобретенный запас знаний, которые целесообразно использовать в той или иной сфере общественной деятельности, что способствует росту производительности труда и производства;

2) использование данного запаса приводит к росту заработков (доходов) данного работника;

3) увеличение доходов способствует заинтересованности работника, что приводит к дальнейшему инвестированию в человеческий капитал.

Отличительная черта человеческого капитала – неотделимость от личности своего носителя. Эта его особенность имеет целый ряд важных теоретических и практических следствий. Но в остальном человеческий капитал подобен физическому: он представляет собой благо длительного пользования, но с ограниченным сроком службы; как и любой другой исчерпаемый ресурс, он требует расходов по «ремонту» и содержанию; он может морально устаревать еще до того, как произойдет его физический износ; его ценность может расти и падать в зависимости от изменений в предложении комплементарных (взаимодополняющих) производственных факторов и в спросе на их совместные продукты [2].

© Лищенко Ю. А., 2016

Современные экономисты к понятию человеческий капитал относятся по-разному. Но они сходятся во мнении, что человеческий капитал является главной движущей силой общества, и что государство, а не только сам индивидуум, должно на формирование человеческого капитала обращать особое внимание.

Инвестиции в человеческий капитал приносят национальной экономике наибольший доход и «подталкивают» ее к росту. Они определяют восприимчивость общества к новым знаниям и технологиям, создают мотивацию развития. Поэтому вложения в образование рассматриваются как одна из наиболее выгодных форм вложений капитала.

Международные стандарты финансовой отчетности трактуют нематериальные активы как контролируемые организацией ресурсы, от которых компания ожидает экономических выгод в будущем [3].

В системе национальных счетов (СНС), принятой в 1993 году, признается, что инвестиции в человеческий капитал во многом схожи с инвестициями в основной капитал, поскольку увеличивают производственный потенциал индивидов и выступают для них источником экономических выгод.

Тем не менее, согласно действующей методологии СНС, человеческий капитал не включается в число капитальных активов на том основании, что он:

1) не является физическим;

2) не поддается присвоению (знания и навыки, воплощенные в индивидах, не перемещаемы от одного человека к другому (cannot transferred to others) и не могут отражаться в балансах предприятий, на которые они трудятся);

3) не поддается измерению;

4) несовместим с конвенциями и институтами, регулирующими стандартные трансакции, получающими отражение в финансовой отчетности [2].

Споры, возникающие вокруг признания и оценки человеческого капитала как актива, основываются на субъективной трактовке традиционных основ теории бухгалтерского учета, не учитывая главного – потребностей бизнеса, что исторически предопределяло развитие учетной практики.

Инвестиции в интеллектуальный капитал, носителем которого является человек, имеют ряд особенностей, отличающих их от других видов инвестиций [4]:

1. Отдача от инвестиций в интеллектуальный капитал непосредственно зависит от продолжительности трудоспособного периода его носителя. Чем раньше делаются вложения в человека, тем быстрее они начинают давать отдачу. Но нужно иметь в виду, что более качественные и длительные инвестиции приносят более высокий и более долговременный эффект.

2. По мере накопления интеллектуального капитала его доходность повышается до определенного предела, ограниченного верхней границей активной трудовой деятельности (активного трудового возраста), а потом резко снижается.

3. Не всякие инвестиции в человека могут быть признаны вложениями в интеллектуальный капитал, а лишь те, которые общественно целесообразны и экономически эффективны.

4. Характер и виды вложений в человека обусловлены историческими, национальными, культурными особенностями и традициями.

5. По сравнению с инвестициями в иные различные формы капитала инвестиции в интеллектуальный капитал являются наиболее выгодными, как с точки зрения одного человека, так и точки зрения всего общества.

Реальностью сегодняшнего дня является большой удельный вес в структуре себестоимости затрат на содержание, привлечение, оценку качества и развитие персонала. Для бизнеса очевидно, что такие затраты приносят значительный экономический эффект компании, игнорирование данного фактора развития приведет к общему краху бизнеса компании. Не редки ситуации перехвата – «покупки» сотрудников у конкурирующих фирм, что составляет значительные вложения капитала.

Другими словами, работник выступает как товар, обладающий определенным набором качеств, который имеет эквивалент денежной оценки. В данном случае нет необходимости определять человеческий ресурс под стандартные определения «актив», есть необходимость признать, что данный вид капитальных вложений имеет место быть, при этом имеет долгосрочный характер, что определяет будущие экономические выгоды.

Так, исходя из сущности и содержании понятии человеческого капитала его учет возможен только как учет нематериального актива.

Одним из основных критериев признания человеческого капитала как актива является их объективная оценка. Анализируя общность критериев оценки можно выделить следующие модели:

1. Модель оценки, основанная на учете сумм вложений (инвестиций) в человеческий капитал.

2. Модель оценки, основанная на определении стоимости замещения аналогичным по качественным характеристикам работником.

3. Модель оценки, основанная на оценке дисконтированных денежных потоков [5].

Несмотря на многочисленность работ, исследующих человеческий капитал, и разнообразие подходов к его оценке, на практике в измерении величины данного вида капитала остается множество нерешенных проблем. Помимо того, что подсчет стоимостных значений сам по себе является очень трудоемким процессом, гораздо большее затруднение вызывают сбор, обработка и оценка достоверности необходимой информации, причем это касается любого уровня исследования [6].

На основании вышеизложенного считаем:

- поскольку трудовые ресурсы выступают в качестве одного из системообразующих факторов воспроизводственного потенциала, процесс управления ими в контексте определения ключевого вектора развития организации как микроэкономической системы целесообразно рассматривать с точки зрения выделения «человеческого капитала» в качестве самостоятельной экономической категории;

– оценку воспроизводства трудовых ресурсов в рыночных условиях целесообразно проводить на основе оценки величины «человеческого капитала»;

– результаты такой оценки могут находить отражение в управленческой отчетности компании и использоваться в целях оптимизации ее корпоративной стратегии (в рамках функциональной стратегии управления персоналом).

Эффективная работа данной системы будет зависеть от ее способности к непрерывному функционированию и качественному обновлению посредством капитализации и рационализации дальнейшего использования результатов финансово-хозяйственной деятельности.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Тютликова В. В.

Литература: 1. Васильев А. В. Основные подходы к определению человеческого капитала. *Известия Гомельского государственного университета имени Ф. Скорины.* 2010. № 2 (59). **2.** Краковская И. Н. Измерение и оценка человеческого капитала организации: подходы и проблемы. *Экономический анализ: теория и практика.* 2008. № 19. **3.** Синявская О. В. Основные факторы воспроизводства человеческого капитала. *Экономическая социология.* 2001. № 1. **4.** Чайковская Л. А., Быстрова Ю. О. Интеллектуальный капитал в финансовой отчетности. *Международный бухгалтерский учет.* 2011. № 4 (154). С. 18. **5.** Дорошенко Ю. А., Лебедев О. В. Человеческий капитал как приоритетный объект инвестиций. *Креативная экономика.* 2007. № 5. С. 11–18. **6.** Тугускина Г. Н. Анализ человеческого капитала коммерческих предприятий. *Управление персоналом.* 2009. №1 (203). С. 42–44.

ОБЛІК ВИДАНИХ КОРОТКОСТРОКОВИХ ВЕКСЕЛІВ

УДК 657.1

Ліпік О. Є.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто особливості застосування підприємствами вексельної форми розрахунків із постачальниками, підрядниками. Досліджено облік векселів, а саме висвітлено окремі теоретичні питання сто-*

© Ліпік О. Є., 2016

совно обліку виданих короткострокових векселів, а також визначено особливості вексельних розрахунків, їх вплив на розширення ділової активності, удосконалення обліку та аудиту вексельних операцій.

Ключові слова: *вексель, короткостроковий вексель, виданий вексель, векселедавець, обіг векселів, борговий інструмент, платіжний засіб, форма розрахунків.*

Аннотация. *Рассмотрены особенности применения предприятиями вексельной формы расчетов с поставщиками, подрядчиками. Исследован учет векселей, а именно освещены отдельные теоретические вопросы по учету выданных краткосрочных векселей, а также определены особенности вексельных расчетов, их влияние на расширение деловой активности, совершенствование учета вексельных операций.*

Ключевые слова: *вексель, краткосрочный вексель, выданный вексель, векселедатель, обращение векселей, долговой инструмент, платежное средство, форма расчетов.*

Annotation. *In the article the features of application forms undertakings bill payments to suppliers, contractors and other transactions. Studied accounting bills, namely covers some theoretical issues concerning accounting issued short-term notes, as well as defining features of bill payments and their impact on business activity expansion, improvement and auditing bill operations.*

Keywords: *promissory note, short-term promissory note issued by the bill drawer, the circulation of bills, debt instrument, a means of payment, method of payment.*

В сучасних умовах господарювання для більшості українських підприємств особливої актуальності набувають питання, пов'язані зі зростанням сум дебіторської і кредиторської заборгованостей. Одним із альтернативних варіантів вирішення зазначеної проблеми є використання векселів, які здатні сприяти підвищенню вартості фірми за рахунок зменшення обсягів простроченої та зростання оборотності дебіторсько-кредиторської заборгованості. Відповідно до потреб підприємства існує можливість пролонгації векселя. Крім того, векселі можуть стати альтернативним джерелом залучення інвестиційних ресурсів і невід'ємним елементом у господарській діяльності підприємств різних форм власності. Застосування вексельної форми розрахунків стало особливо актуальним в умовах економічної кризи. У зв'язку з нестачею коштів та обмеженими фінансовими можливостями компанії не можуть своєчасно та в повному обсязі розраховуватися за власними зобов'язаннями. Дефіцит грошових коштів призводить до зростання кредиторської заборгованості, що порушує платіжний оборот підприємства та негативно впливає на його загальний фінансовий стан.

Найбільш ґрунтовно проблеми відновлення вексельного обігу в Україні досліджено у працях А. В. Демківського, Ю. М. Лисенкова, Ю. М. Мороза, Б. С. Юровського. Питання теорії та методології обліку операцій з векселями знайшли своє відображення в дослідженнях таких вітчизняних і зарубіжних науковців: Ф. Ф. Бутинця, Б. І. Валуєва, В. В. Воловика, І. Ф. Сидорова, В. Л. Яроцького, В. А. Бєлова, Л. Г. Єфімова, О. Виговського, В. В. Грачьова, Л. Ю. Добриніна, Д. Л. Іванова, Н. А. Крутицького, Ю. Н. Мороза.

Однак окремі питання вексельного обігу в Україні залишаються ще недостатньо вивченими та дослідженими [1].

Отже, метою цієї статті є розгляд особливостей обліку виданих короткострокових векселів.

Відповідно до ст. 14 Закону «Про цінні папери та фондовий ринок» вексель – цінний папір, який посвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця або його наказ третій особі сплатити після настання строку платежу визначену суму власнику векселя (векселедержателю) [2].

Особливу роль у сфері правового регулювання вексельного обігу відіграє Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок». У ньому наводено визначення векселя, його види, особливості видачі й обігу векселів, здійснення операцій з векселями.

Законом України «Про обіг векселів в Україні» передбачено, що векселі можуть видаватися лише для оплати за поставлену продукцію, виконані роботи та надані послуги [3].

Відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій для відображення вексельних операцій розрахунків за заборгованістю постачальникам, підрядникам та іншим кредиторам за одержані сировину, матеріали, товари, послуги, роботи та за іншими операціями, на яку підприємством видані векселі, передбачено рахунок 62 «Короткострокові векселі видані». Аналітичний облік по рахунку 62 «Короткострокові векселі видані» ведеться по кожному виданому векселю та за строками їх погашення [4].

За рахунком 62 «Короткострокові векселі видані» ведеться облік розрахунків за заборгованістю постачальникам, підрядникам та іншим кредиторам за одержані сировину, матеріали, товари, послуги, роботи та за іншими операціями, на яку підприємством видані векселі.

Рахунок 62 «Короткострокові векселі видані» має такі субрахунки:

- 621 «Короткострокові векселі, видані в національній валюті»;
- 622 «Короткострокові векселі, видані в іноземній валюті».

За кредитом рахунку 62 «Короткострокові векселі видані» відображається видача векселів для забезпечення поставок (робіт, послуг) постачальниками та інших кредиторами та забезпечення інших операцій, за дебетом – погашення заборгованості за виданими векселями, її списання тощо [5].

З метою підвищення рівня аналітичних даних вексельних розрахунків з контрагентами векселедавцю можна запропонувати вести спеціальну відомість, що буде містити упорядковану інформацію про вексельні зобов'язання окремо за кожним векселем і термінами погашення.

Згідно з основним принципом бухгалтерського обліку – превалювання сутності над формою – інформація повинна обліковуватись відповідно до її сутності, а не лише виходячи з юридичної форми. Але цьому принципу заперечує використання значної кількості синтетичних рахунків для обліку векселів, що призводить до неекономічності їх обліку. Так, за формою векселі є в іноземній та національній валюті, а за сутністю їх розподіляють на видані й отримані, а також одночасно на короткострокові та довгострокові [6].

Відомість обліку векселів отриманих повинна містити в собі такі графи: «дата отримання векселя», «дата погашення», «векселедавець», «сума векселя», «відмітка про оплату», «відсоток за векселем», «відмітка про оплату». Зазначену відомість можна застосовувати для обліку виданих векселів, замінивши графу «дата отримання» на «дата видачі», а графу «векселедавець» на «векселеотримувач».

У бухгалтерському обліку при набуванні векселя його векселедавцем (трасат) шляхом відчуження (купівля, міна, дарування) у держателя, згідно з нормами П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції» та п. 29, 30 П(С)БО 13 «Фінансові інструменти». Спочатку відображають оприбуткування фінансової інвестиції: за дебетом субрахунків 144 «Довгострокові векселі придбані», або 353 «Короткострокові векселі придбані» в кредит, або субрахунку 311 «Поточні рахунки в національній валюті», у випадку їх придбання за грошові кошти, або субрахунку 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями» у випадку їх придбання в обмін на поставлені товари, роботи, послуги, або субрахунку 745 «Дохід від безоплатно одержаних активів». Цю операцію можна здійснювати і через кредит субрахунку 377 «Розрахунки з іншими дебіторами», з попереднім відображенням його дебету в кредит, або субрахунку 311 «Поточні рахунки в національній валюті», або 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями», або 745 «Дохід від безоплатно одержаних активів» залежно від призначення – грошового розрахунку чи товарообмінного розрахунку (вексельного платежу), чи дарування відповідно.

В бухгалтерському обліку векселеотримувача (першого векселедержателя) операцію з відчуження векселя на користь його векселедавцеві (трасат) розглядають так само, як і на користь наступному векселедержателеві. Тобто як продаж, міну, дарування векселя за ціною, що може бути вищою за номінал і відсотки, або нижчою від них, або рівною ним, або передаватися безкоштовною. А саме [4]:

– за кредитом запропонованих субрахунків 345 «Векселі одержані, утримувані для продажу в національній валюті» для короткострокових і довгострокових векселів, що визнані утримуваними для продажу (відчуження), (як такі, що раніше були переведені із субрахунків 182 «Довгострокові векселі одержані» або 341 «Короткострокові векселі, утримувані до погашення в національній валюті»), а у разі відчуження процентного векселя ще й за кредитом субрахунку 373 «Розрахунки за нарахованими доходами» (попередньо нараховані за дебетом цього субрахунку і кредитом субрахунку 732 «Відсотки одержані»);

– у дебет субрахунку 311 «Поточні рахунки в національній валюті», у разі викупу векселя за грошові кошти та в дебет субрахунку 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками та підрядниками», у разі викупу векселя у не грошовій (бартерній) формі шляхом вексельного платежу. Цю операцію можна здійснювати і через дебет субрахунку 685 «Розрахунки з іншими кредиторами», субрахунку 311 «Поточні рахунки в національній валюті», або 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками та підрядниками» залежно від призначення – грошового розрахунку чи вексельного платежу відповідно.

Таким чином, система обліку вексельних розрахунків визначає ефективність подальшого функціонування підприємства. У зв'язку з цим для вирішення питань, що стоять перед системою обліку операцій з використанням векселів, і стабілізації економічної ситуації підприємств України в умовах кризи запропоновано систематизувати вексельні рахунки та використовувати зазначену відомість їх оперативного обліку. Незважаючи на те, що вексельна форма розрахунків поки що не достатньо розповсюджена в нашій країні, вона має неабияке значення в загальній структурі розрахунків між суб'єктами господарювання.

Науковий керівник – викладач Шушлякова О. В.

Література: 1. Конвенція, якою запроваджено Уніфікований закон про переказні векселі та прості векселі: Міжнародний документ від 07.06.1930 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_009. **2.** Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws

/show/3480-15. **3.** Про обіг векселів в Україні: Закон України від 05.04.2001. № 2374-III // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2374-14. **4.** Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99. **5.** Шевченко Я. Оптимізація на шляху створення нових бізнес-моделей. Мій бізнес. 2010, січень. № 6. С. 16. 8. Єрмак О., Басенко О. Бухгалтерський облік розрахунків з векселями. *Бухгалтерський облік і аудит.* 2008. № 10. С. 29–33. **6.** Ткаченко Н. М. Бухгалтерський облік на підприємствах з різною формою власності: навч. посіб. Київ: А.С.К., 2004. 784 с.

ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЗА НАЦІОНАЛЬНИМИ ТА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ

УДК 657:330.123.7

Лозенко А. Е.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто особливості ведення бухгалтерського обліку основних засобів за національними та міжнародними стандартами; досліджено склад, первісну та переоцінену вартість, розрахунок зносу та шляхи вдосконалення обліку основних засобів.*

Ключові слова: *облік, основні засоби, національні та міжнародні стандарти.*

Аннотация. *Рассмотрены особенности ведения бухгалтерского учета основных средств по национальным и международным стандартам; исследованы состав, первоначальная и переоцененная стоимости, расчет износа и пути совершенствование учета основных средств.*

Ключевые слова: *учет, основные средства, национальные и международные стандарты.*

Annotation. *The features of accounting of fixed assets on national and international standards; studied composition, the initial cost and revalued, depreciation calculation and ways of improvement of fixed assets.*

Keywords: *accounting, fixed assets, national and international standards.*

На сьогодні в Україні підприємства, які забезпечені основними засобами, прагнуть вести облік за міжнародними стандартами. Цей перехід дозволить зручно та відкрито вести облік. Облік за принципами МСФЗ внесе позитивні зміни в сучасну систему країни. Оскільки в Україні спостерігається перехідний тип економіки, її потрібно постійно вдосконалювати організацію обліку основних засобів на підприємстві.

У виробничо-господарському процесі важливу роль відіграють основні засоби, їх використання впливає на результат діяльності підприємства. В бухгалтерському обліку основних засобів основним завданням є надання достовірної інформації про вибуття та надходження основних засобів, правильна їх оцінка та нарахування амортизації. Для результатів діяльності підприємства й оцінки фінансового стану це стане також важливою складовою для коректного інформування зовнішніх і внутрішніх користувачів.

Інформацію про облік основних засобів наведено у П(С)БО 7 «Основні засоби» та МСБО 16 «Основні засоби». Слід зауважити, що П(С)БО 7 розроблено на основі міжнародних стандартів, що свідчить про наближеність українських стандартів до міжнародних. Проте ці два стандарти мають і розбіжності.

Метою цієї статті є порівняння національних і міжнародних стандартів бухгалтерського обліку щодо основних засобів, за допомогою яких виявимо спільні та відмінні особливості обліку операцій з основними засобами.

© Лозенко А. Е., 2016

Дослідженню обліку основних засобів за національними та міжнародними стандартами приділяли свою увагу такі науковці, як: Войнаренко М. П., Голов С. Ф., Замазій О. В., Костюченко В. М., Пономарьова Н. А., Попович В. І. та ін.

Велика кількість документів, що регулюють облік основних засобів, являють собою як рекомендаційний, так і загальнообов'язковий характер. Важливою складовою нормативно-правового регулювання обліку основних засобів є стандарти бухгалтерського обліку, як національні, так і міжнародні.

П(С)БО 7 «Основні засоби» надає інформацію про основні засоби в бухгалтерському обліку, інформацію про інші необоротні матеріальні активи, незавершені капітальні інвестиції в НМА; у фінансовій звітності розкрито інформацію про них.

МСБО 16 «Основні засоби» визначає обліковий підхід до основних засобів, інформацію про інвестиції суб'єкта господарювання в його основні засоби та зміни в них [1]. Основним питанням обліку основних засобів є визнання їх як активів визначення їх балансової вартості, амортизаційних відрахувань, збитків від зменшення корисності тощо.

Згідно з МСБО 16 «Основні засоби» – це матеріальні об'єкти, що утримуються для адміністративних цілей, у виробництві, у наданні послуг, наданні в оренду іншим, постачанні товарів.

Згідно з П(С)БО 7 «Основні засоби» – матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [2].

У стандартизованих примітках до фінансової звітності міститься інформація про вартість, за якою основні засоби відображені в балансі; вартість та суми зносу на початок звітного року; суми зміни вартості та зносу у результаті переоцінки; вартість та суми зносу, які вибули; суми нарахованої амортизації тощо [3].

Але в національних стандартах висвітлені витрати на податки та збори.

Міжнародний стандарт не уточнює, що є об'єктом основних засобів. На підставі професійної думки бухгалтера з урахуванням конкретних обставин визначається належність окремих видів майна до основних засобів, в окремих випадках – методів нарахування амортизації.

У національному стандарті також може бути поділений об'єкт основних засобів на окремі частини, проте не всі підприємства на практиці застосовують подібний спосіб коригування амортизаційних відрахувань і покращення контролю [4].

Національні стандарти не передбачають об'єднання окремих незначних активів в один об'єкт основних засобів, а міжнародні стандарти передбачають таку можливість.

За П(С)БО 7 відомо, що амортизація активу починається, коли об'єкт почав використовуватись за призначенням.

За МСБО 16 на момент ремонту або іншого технічного обслуговування об'єкта основних засобів амортизація не нараховується. Відповідно до ПСБО амортизація нараховується в період ремонту, модернізації та реконструкції.

Як у П(С)БО, так і у МСБО вибуття основних засобів відбувається при продажі. У національному стандарті є безоплатна передача основних засобів, яка відбувається на основі невідповідності критеріям об'єкта.

У міжнародному стандарті вибуття основних засобів відбувається, коли об'єкт після тривалого використання не дав очікуваної економічної вигоди.

У МСБО не враховується часткова ліквідація об'єкта основних засобів. У П(С)БО зменшується первісна вартість і знос на відповідну суму первісної вартості та зносу об'єкта ліквідованої частини.

У МСБО потрібно припиняти визнання балансової вартості об'єкта після вибуття основних засобів, або якщо не має економічних вигод від його вибуття, використання. Цей момент не позначено у П(С)БО.

Причини вибуття об'єктів основних засобів у стандартах різні. Продаж, здача в оренду, дарування є причиною у міжнародних стандартах. Основні засоби вилучаються, коли продаються, передаються безоплатно, не відповідають критеріям – так зазначено у національних стандартах. Деякі з пунктів є однаковими, але різні у формуванні.

Порівнюючи національні та міжнародні стандарти, можна побачити близький зміст нормативних документів, досліджуючи теоретичні та практичні основи організації обліку основних засобів. Викладення матеріалу, інформації, яка подана, схожі, хоча є і відмінності.

Способи розрахунку зносу основних засобів детально викладено в національному стандарті. Складові витрати, що входять до первісної вартості основних засобів, – у міжнародному стандарті.

Так, МСБО носить загально рекомендаційний характер, який не враховує національних стандартів особливостей ведення бухгалтерського обліку.

Для того щоб в українській економіці вводити міжнародні стандарти, потрібно узгодити ряд питань: елементи, що включаються до первісної вартості, визначати складові основних засобів, методи розрахунку зносу, методи переоцінки та її порядок.

В Україні вирішення цих та інших питань дозволить на міжнародному ринку вести господарську діяльність, а також залучати іноземні інвестиції.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Пасенко Н. С.

Література: 1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби»: Міжнародний документ від 01.01.2012 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: file:///D:/IAS%2016%20(ed_2013)ua.pdf. **2.** Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 № 92 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1027.243.0. **3.** Пасенко Н. С. Складання приміток до фінансової звітності з обліку основних засобів за міжнародними стандартами. *Управління розвитком.* 2009. № 15. С. 61–62. **4.** Жолнер І. Фінансовий облік за міжнародними стандартами: навч. посіб. Київ: Центр учб. літ., 2012. С. 185–189.

ОБЛІК ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ ФІЗИЧНИХ ОСІБ У ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК»

УДК 657:336.717.22

Лютий В. В.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Проаналізовано депозитну політику ПАТ КБ «ПриватБанк», наведено приклад розрахунку процентів за депозитом порівняно з надходженням за депозитами за 2014–2015 рр. Визначено вплив обсягу депозитів на прибуток банку.*

Ключові слова: *депозити, депозитна політика, депозитні ресурси.*

Аннотация. *Проанализирована депозитная политика ПАО КБ «ПриватБанк», приведен пример расчета процентов по депозиту по сравнению с поступлениями по депозитам за 2014–2015 гг. Определено влияние объема депозитов на прибыль банка.*

Ключевые слова: *депозиты, депозитная политика, депозитные ресурсы.*

Annotation. *In the article analyse the deposit policy of PJSC CB «PrivatBank», an example, calculate interest of the deposit, compared to income of the deposits 2014-2015 years. Determine the influence of the deposits in the bank's profit.*

Keywords: *the deposit, deposit policy, deposit resources.*

Сьогодні проблема полягає у нестабільності надходженні депозитних коштів до ПАТ КБ «ПриватБанк», про що свідчать дані Мінфіну, які наведено у табл. 1 [1].

© *Лютий В. В., 2016*

Таблиця 1

Динаміка залучених депозитів ПАТ КБ «ПриватБанк» за 2014–2015 рр.

Сума депозитів	Період
107710 млн грн;	IV кв. 2014 р.
121230 млн грн	I кв. 2015 р.
119209,89 млн грн	II кв. 2015 р.
121546,88 млн грн	III кв. 2015 р.

Згідно з даними табл. 1, однією з найголовніших проблем є якість обслуговування клієнтів банку, низький рівень лояльності співробітників до клієнтів, відгуки клієнтів банку [1].

Актуальність теми полягає в тому, що надійність ПАТ КБ «ПриватБанк» залежить від депозитів фізичних осіб. Якщо банк буде закривати очі на якість обслуговування фізичних осіб при відкриванні депозитів, то банк ризикує збанкрутувати. Необхідно підвищити лояльність працівників до клієнтів.

У 2015 р. в стадії ліквідації знаходяться 55 банків. Загальний фінансовий результат за всіма банками України складає збиток у 95462,971 млн грн [2].

Цим дослідженням займалися так вчені, як: *Л.* С. Кутідзе, О. А. Гранько, О. *Д.* Дмитрієва, І. М. Федосік, В. В. Рисін [3], С. В. Науменко, *Л.* С. Хміль, В. М. Антонюк та ін. Постійні зміни в економіці України потребують нових досліджень.

Мета статті полягає в обслуговуванні клієнтів банку у разі відкриття депозитних рахунків, нарахування відсотків на депозитні рахунки фізичних осіб, визначенні методу нарахування відсотків, який використовує ПАТ КБ «Приватбанк», визначенні факторів, які впливають на депозитні ресурси банку.

Депозитний рахунок – це рахунок, що відкривається банком клієнту на договірній основі для зберігання коштів, що передаються клієнтом банку в управління на встановлений строк і під визначений процент відповідно до умов договору [4].

Оформлення документації при відкриванні депозитного рахунку відбувається таким шляхом: фізична особа повинна надати посвідчення (паспорт, військовий квиток, закордонний паспорт); потім укладається договір між власником рахунку та установою банку на визначений у договорі строк. Договір укладається з обох сторін і скріплюється печатками. Працівник банку реєструє договір у Книзі реєстрації, потім фіксує дату, номер договору та номер депозитного рахунку. Потім співробітник банку надає прибутковий касовий ордер, фізична особа повинна внести гроші на рахунок.

Вкладник перераховує кошти на депозитний рахунок, та його грошові кошти можуть бути внесені:

1) готівкою;

2) перераховані з іншого депозитного рахунку;

3) перераховані з поточного рахунку.

Після оформлення договору один примірник видається клієнту. Якщо із закінченням строку дії договору жодна зі сторін не побажає його розірвати, то договір, як правило, вважається продовженим на такий же строк і на тих же умовах.

При відкриванні депозиту банк відкриває новий рахунок для фізичної особи, яка відкрила депозит, вид рахунку залежить від типу вкладу, та закриває рахунок після того, як фізична особа отримає свої кошти.

Банки повертають депозити фізичній особі готівкою чи в безготівковій формі на зазначений у договорі рахунок вкладника для повернення коштів чи за заявою вкладника на інший його рахунок.

Депозитний договір дає право комерційному банку управляти залученими від фізичної особи коштами та право вкладників отримати в чітко визначений строк суму депозитного вкладу і відсотків за його користування. Розглянемо приклад нарахувань відсотків по вкладах у ПАТ КБ «ПриватБанк».

ПАТ КБ «ПриватБанк» розраховує відсотки за методом «факт / факт». Припустимо що депозит складає 32900,00 грн, який виданий на 1 рік за річною ставкою 23,5 %. У 2014 році за кожен день нараховувалося 17,69 грн, а у 2015 році нараховувалося 16,63 грн (табл. 2) [1]. На сьогодні за кожен день нараховується 17,01 грн (табл. 3).

У 2014 році Президент України підписав законопроект №4101а «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо пасивних доходів». Згідно з цим Законом з вкладників утримували 15 % від отриманого доходу за відсотками, з пасивного доходу. Він включає в себе такі категорії: відсотки від поточного або депозитного банківського рахунку, відсотки від депозиту в кредитному товаристві або спілці, а також інші доходи, в числі яких знаходяться і дисконтні відсотки [4].

Таблиця 2

Нарахування відсотків у ПАТ КБ «ПриватБанк» по вкладу за 2015 р.

Період нарахування%	Кінець періоду нарахування, %	Процентна ставка	Кількість днів у періоді нарахування, %	Сума вкладу	Сума нарахування, % за період	Підсумкова сума нарахування, %
1	2	3	4	5	6	7
19.12.2015	19.12.2015	23,50	1	32900 грн	16,62 грн	16,62 грн

Таблиця 3

Нарахування відсотків у ПАТ КБ «ПриватБанк» по вкладу за 2016 р.

Період нарахування%	Кінець періоду нарахування, %	Процентна ставка	Кількість днів у періоді нарахування, %	Сума вкладу	Сума нарахування, % за період	Підсумкова сума нарахування, %
1	2	3	4	5	6	7
17.02.2016	17.02.2016	23,50	1	32900 грн.	17,01 грн	17,01 грн

До того ж доходи фізичних осіб обкладаються додатковим військовим збором, який становить 1,5 %. У 2014 р. із вкладників утримували 20 %, а також військовий збір у розмірі 1,5 %; 2016 – 18 %. військовий збір – 1,5 %. У 2015 р. утримують 20 %, військовий збір – 1,5 %.

ПАТ КБ «ПриватБанк» надає дуже високі відсотки за депозитними вкладами фізичних осіб, середній розмір відсотків по вкладу становить 21 %. Середні процентні ставки інших банків менше (табл. 4) [1].

Таблиця 4

Середні процентні ставки в банках України за депозитами фізичних осіб станом на 5 квітня 2016 р.

Період	Депозити в гривні	Депозити в доларах	Депозити в євро
3 міс.	↓ 18.59%	↓ 5.95%	↓ 5.14%
6 міс.	↓ 19.64%	↓ 6.74%	↓ 5.76%
9 міс.	↓ 19.75%	↓ 6.38%	↓ 5.33%
12 міс.	↓ 20.30%	↓ 6.90%	↓ 5.80%

Таким чином, для вирішення проблем із залученням депозитів банку було б доцільно знизити процентну ставку на депозити. Якщо процентна ставка по депозиту значно більше, ніж в середня, то банк завтра може збанкротувати. Основною метою депозитної політики має бути залучення великого обсягу депозитних ресурсів за нижчою ціною.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Литвиненко А. О.

Література: 1. Міністерство фінансів України: офіц. сайт. URL: http://minfin.com.ua/deposits/. **2.** Банки, що ліквідуються // Фонд гарантування вкладів фізичних осіб (станом на 1 вересня 2015 р.). URL: http://www.fg.gov.ua /not-paying/liquidation. **3.** Рисін В. В. Роль депозитів населення у формуванні ресурсної бази банку. *Регіональна економіка.* 2007. № 1. С. 43–68. **4.** Український банківський портал. URL: http://banker.ua/officialrating/ finance /finance_result/12/2014.

РОЗВИТОК ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

УДК 336.76(477)

Мадика В. В.

Студент 1 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено сучасний стан фондового ринку України й охарактеризовано основні показники його функціонування, а також виявлені основні проблеми розвитку ринку цінних паперів і надані рекомендації щодо їх вирішення.*

Ключові слова: *фондовий ринок, цінні папери, фінансові інструменти, державне регулювання.*

Аннотация. *Исследовано современное состояние фондового рынка Украины, и охарактеризованы основные показатели его функционирования, выявлены основные проблемы развития рынка ценных бумаг и даны рекомендации по их решению.*

Ключевые слова: *фондовый рынок, ценные бумаги, финансовые инструменты, государственное регулирование.*

Annotation. *The article examines the present-day condition of the stock market of Ukraine and the main parameters of its functioning are described, as well as the main problems of development of the security market of Ukraine are determined and recommendations on their solution are given.*

Keywords: *stock market, securities, financial tools, state regulation.*

На сучасному етапі економічного розвитку фондовий ринок має велике значення для функціонування фінансового ринку країни, бо він є його частиною. В свою чергу, фондовий ринок України ще знаходиться на етапі розвитку та становлення, що потребує значної уваги з боку держави, а також вивчення світового досвіду функціонування фондових ринків. В умовах перехідного етапу в економіці України важко створити відповідні умови для сталого розвитку торгівлі на фондовому ринку, адже економічна ситуація ускладнюється важкими соціально-економічними та політичними умовами останніх років. Саме тому дослідження сучасних умов та особливостей функціонування фондового ринку, тенденцій його розвитку, а також проблем регулювання стає актуальним для економіки України.

В свою чергу, значний внесок у дослідження сучасного стану та проблем розвитку фондового ринку у світі і в Україні зробили такі науковці, як: В. Базилевич, О. Баул, Д. Бутенко, Л. Дудко, Д. Леонов, О. Мозговий, Н. Кузнєцова, Ю. Раделицький, М. Савлук, Г. Яцюк та ін. Проте сучасний стан фондового ринку України демонструє значну кількість проблем розвитку та функціонування, які потребують подальшого вивчення.

У сучасних умовах фондовий ринок як елемент фінансової системи України ще знаходиться на етапі становлення та поетапного розвитку. Взагалі формування фондового ринку в Україні розпочалося у 1991 році, коли був прийнятий Закон України «Про цінні папери і фондову біржу», який потім змінив Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» [1] (2006). Саме тоді в Україні на законодавчому рівні були закріплені поняття фондового ринку, фондової біржі, цінних паперів, а також інструменти та професійні учасники ринку для розбудови фінансового сектора економіки.

Відповідно до цього в українському законодавстві закріплене поняття фондового ринку або ринку цінних паперів. Закон [1] розглядає фондовий ринок (ринок цінних паперів) як сукупність учасників фондового ринку та правовідносин між ними щодо розміщення, обігу й обліку цінних паперів і похідних (деривативів). В свою чергу, фондовий ринок також можна розуміти як частину ринку капіталів, де здійснюються емісія, купівля і продаж цінних паперів. Проте необхідно зауважити, що в цілому фондовий ринок виступає абстрактним поняттям, що характеризує комплекс механізмів, які забезпечують торгівлю цінними паперами [5].

Для забезпечення розвитку фінансової системи України на фондовий ринок покладено деякі важливі функції, а саме: залучення капіталу та забезпечення його ефективного використання; забезпечення переливу капіталу між галузями та сферами економіки; розподіл і перерозподіл капіталу корпорацій, контроль за їхньою діяльністю; забезпечення оперативної інформації про рух індивідуальних капіталів.

Розглядаючи питання розвитку та особливостей функціонування фондового ринку, слід приділити увагу його регулюванню. Відповідно до законодавчих актів в Україні регулювання фондового ринку здійснює держава та саморегулівні організації. Державне регулювання ринку цінних паперів покладено на спеціально створену ко-

© Мадика В. В., 2016

місію – Національну комісію з цінних паперів і фондового ринку (НКЦПФР) [5], а також інші державні органи у межах своїх повноважень, визначених законом.

Зауважимо, що, незважаючи на кризовий стан економіки, фондовий ринок України продовжує свій розвиток. Проте у 2014–2015 рр. простежуються тенденції до зменшення обсягів торгів порівняно з попередніми роками. Це підтверджують відповіні дані НКЦПФР, згідно з якими за результатами торгів обсяг біржових контрактів з цінними паперами протягом 2014 року становив 629,43 млрд грн, що порівняно з даними аналогічного періоду 2013 року демонструє збільшення на 35,82 % (або на 166,00 млрд грн). Обсяг біржових контрактів з цінними паперами у 2014 році на вторинному ринку становив 96,71 % від загального обсягу біржових контрактів протягом зазначеного періоду [5].

Проте у 2015 році можна спостерігати негативні зміни у торгівлі цінними паперами на українському фондовому ринку. Варто зазначити, що обсяг біржових контрактів з цінними паперами протягом січня – жовтня 2015 року склав 244,80 млрд грн (табл. 1). Однак протягом 10 місяців 2015 року порівняно з аналогічним періодом 2014 року обсяг біржових контрактів з цінними паперами в межах організованої торгівлі зменшився на 53,35 % (або на 279,96 млрд грн). Таке зменшення обсягів торгівлі на фондовому ринку України є наслідком погіршення загальної економічної ситуації в країні, на яку відповідно реагує фондовий ринок як елемент фінансової системи України.

Крім того, варто зазначити, що дестабілізація фінансової системи країни може призвести до ускладнення існуючого стану фондового ринку та зменшити присутність іноземних інвесторів.

Таблиця 1

Обсяг біржових контрактів із цінними паперами в межах організованої торгівлі протягом січня – жовтня 2015 року (млн грн) [5]

	Організатор торгівлі										Усього
	УФБ (українська фондова бірда)	КМФБ (київська міжнародна фондова біржа)	ФБ «ПФТС» (перша фондова торгова система)	УМВБ (українська міжбанківська валютна біржа)	Товарна біржа «ІННЕКС»	ПФБ (придніпровська фондова біржа)	УМФБ (українська міжнародна фондова біржа)	Фондова біржа «ПЕРСПЕКТИВА»	СЄФБ (східно-європейська фондова біржа)	УБ (українська біржа)	
Усього	294,21	2 821,81	36 877,17	118,82	217,12	536,59	5,94	177 725,37	20 647,45	5 552,00	244 796,48

Однією зі складових функціонування фондового ринку є фондова біржа. Проте зазначимо, що в Україні мережа фондових бірж не має системного характеру та характеризується високою фрагментарністю. Згідно з даними НКЦПФР за підсумками січня – жовтня 2015 в Україні діють 10 організаторів торгівлі, а найбільшою фондовою біржею України за загальним обсягом торгів є Фондова біржа «Перспектива» з оборотом 177,72 млрд грн, що складає 72,6 % від всього біржового ринку (частка на вітчизняному біржовому ринку склала 67,7 %), далі йдуть «ПФТС» (36,87 млрд грн) та «СЄФБ» (20,64 млрд грн).

Ще одним елементом характеристики сучасного стану фондового ринку України є структура торгів відносно фінансових інструментів.

Станом на жовтень 2015 року найбільший обсяг торгів за фінансовими інструментами на організаторах торгівлі зафіксовано з державними облігаціями України – 215,41 млрд грн (88,00 % від загального обсягу біржових контрактів) та облігаціями підприємств – 10,00 млрд грн (4,08 % від загального обсягу біржових контрактів) (рис. 1).

Для розширення кола фінансових інструментів на фондовому ринку України можуть бути спрямовані такі дії [2, с. 223]: зниження вимог до цінних паперів при допуску до лістингу; необхідність підвищити вимоги щодо ліквідності цінних паперів (наприклад, збільшення обсягу торгів і наявність маркет-мейкера); обов'язкове додержання принципів корпоративного управління; підвищення інформаційної прозорості емітентів.

Також, окрім дослідження статистичних показників сучасного стану фондового ринку, необхідно приділити увагу нагальним проблемам, які заважають його подальшому розвитку та функціонуванню.

На основі аналізу загальних засад функціонування фондового ринку України (нормативно-правова база, дозволи, статистичний моніторинг та ін.), сучасний стан фондового ринку характеризується такими проблемами: велика кількість фондових бірж (окремі біржі здійснюють операції нерегулярно і в незначних обсягах); необхідність створення ефективного механізму взаємодії бірж із депозитарною системою і єдиних стандартів проведення розрахунків і клірингу; зниження ліквідності ринку; централізація торгівлі певними фінансовими інструментів;

недостатність надійних фінансових інструментів для формування диверсифікованого портфеля; незадовільний рівень інформованості населення; проблеми залучення іноземних інвесторів; недосконалість законодавчого регулювання діяльності на ринку.

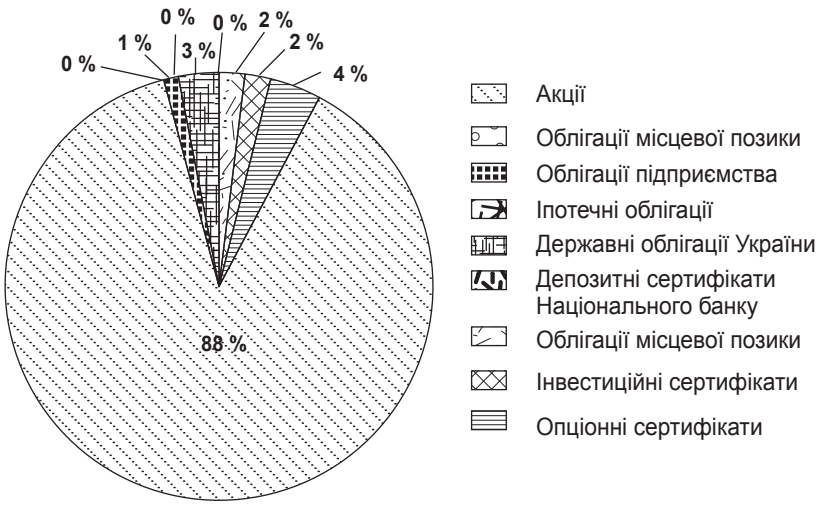

Рис. 1. **Обсяг біржових контрактів із цінними паперами з розподілом за видом фінансового інструменту протягом січня – жовтня 2015 року**, % [5]

Виявлені під час дослідження проблеми створюють перепони для сталого розвитку фондового ринку України, а також стримують відновлення економіки та знижують рівень інвестування. Саме тому необхідно розробити систему комплексних рішень щодо подолання цих перешкод і подальшого розвитку. На нашу думку, вирішенню сучасних проблем фондового ринку України можуть сприяти такі рекомендації: консолідація фондових бірж, яка буде спрямована на створення стандартних критеріїв лістингу та справедливих ринкових цін на ринку; підвищення ліквідності та прозорості фондового ринку шляхом збільшення пропозиції фінансових інструментів (допуск на ринок нових боргових інструментів, інноваційних структурованих продуктів); переосмислення та реформування системи державного регулювання та нагляду на фондовому ринку, забезпечення захисту прав інвесторів; підвищення вимог щодо обов'язкової наявності мінімального капіталу, відповідно до наявного ризику фінансової установи; запровадження незалежної оцінки якості активів, забезпечення і наявних резервів для відшкодування можливих втрат за кредитами та інвестиціями тощо [2, с. 224; 4, с. 64].

Отже, виявлені проблеми функціонування фондового ринку протребують значної уваги – як з боку державного регулятора, так і з боку учасників ринку. В свою чергу, незважаючи на кризові явища в економіці, наявні проблеми та зниження обсягів торгівлі, – фондовий ринок України не припиняє свого розвитку та реалізує поступові зміни.

Проте на сучасному етапі потенціал для розвитку не може бути реалізований повністю, що є результатом впливу чисельних негативних чинників. Ефективне функціонування ринку цінних паперів забезпечить засади для економічного зростання та довіри до фінансового ринку країни. Таким чином, розробка стратегії і програми реформування фондового ринку здатна створити необхідні умови для переходу ринку цінних паперів на новий рівень з найменшими втратами.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Зайцева І. С.

Література: 1. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23.06.2006 № 3480-IV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3480-15. **2.** Калініченко Л. Л., Глазкова А. С. Аналіз фондового ринку України та перспективи його розвитку. *Вісник економіки транспорту і промисловості.* 2013. № 42. С. 221–225. **3.** Краснова І. В. Фондовий ринок в Україні: стан та перспективи розвитку. *Проблеми економіки.* 2014. № 1. С. 129–134. **4.** Івахненко І. Вплив ринку цінних паперів на інвестування в реальний сектор економіки. *Вісник КНУ ім. Т. Шевченка.* 2015. № 2 (167). С. 60–67. **5.** Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. URL: http://www.nssmc.gov.ua/.

РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ В ОЗДОРОВЛЕННІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

УДК 336.2.332.1

Майборода В. Р.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто проблеми Державного бюджету, а також вплив інструментів фіскальної політики на економіку країни. Визначено напрямки проведення бюджетної політики. Запропоновано шляхи удосконалення фіскальної політики України.*

Ключові слова: *Державний бюджет, фіскальна політика, економічне зростання.*

Аннотация. *Рассмотрены проблемы Государственного бюджета, а также влияние инструментов фискальной политики на экономику страны. Определены направления проведения бюджетной политики. Предложены пути совершенствования фискальной политики Украины.*

Ключевые слова: *Государственный бюджет, фискальная политика, экономический рост.*

Annotation. *In the article the problem of state budget and fiscal policy instruments impact on the economy. Directions conduct of fiscal policy. Ways of improving fiscal Ukraine.*

Keywords: *State budget, fiscal policy, economic growth.*

Забезпечення соціально-економічних потреб громадян – це основне завдання бюджету будь-якої країни. Тому питання ролі Державного бюджету в оздоровленні економіки України на сьогодні є актуальним. Одним із важелів регулювання є фіскальна політика, від дій якої залежить стабільність, розвиток економіки або навпаки – її занепад. Тему державного бюджету та фіскальної політики досліджувало чимало вітчизняних і зарубіжних учених: Пасічний М. [1], Соломенко С. [2], Скоропад І. [3], Мельник В. [4], Лютий І. [5] та ін. У своїх наукових працях вони досліджували проблеми поповнення Державного бюджету та шляхи оздоровлення економіки. Незважаючи на значні здобутки у дослідженні вказаної проблеми, низка питань вимагає подальших досліджень і наукових розробок.

Метою статті є визначення ролі Державного бюджету в соціально-економічному розвитку держави, а також визначення шляхів удосконалення фіскальної політики України.

Фіскальна політика – це один із інструментів державного втручання в економіку з метою подолання економічного спаду. Вона складається з дискреційної фіскальної політики та автоматичної. Під дискреційною політикою розуміють свідоме регулювання державою оподаткування і державних витрат з метою впливу на реальний обсяг валового внутрішнього продукту (ВВП), зайнятість, інфляцію, економічне зростання. Як правило, дискреційну фіскальну політику можна прогнозувати в різні періоди економічного циклу. У період спаду стимулююча дискреційна політика складається зі збільшення державних витрат, зниження податків і поєднання зростання державних витрат зі зниженням податків. Така фіскальна політика призводить фактично до дефіциту бюджету, але забезпечує скорочення падіння виробництва [3].

В умовах інфляції при надлишковому попиті стримуюча дискреційна фіскальна політика складається зі зменшення державних витрат, збільшення податків і скорочення державних витрат із зростаючим оподаткуванням. Така політика орієнтується на позитивне сальдо бюджету. Безумовно, це абстрактна схема поведінки парламенту й уряду, і механізм дискреційної фіскальної політики далеко не такий простий, оскільки в реальній економіці діють паралельні та різноспрямовані фактори. Отже, зрозуміло, що пошук оптимальної фіскальної політики – це складне завдання.

Таким чином, зростання державних видатків, а отже, і бюджетного дефіциту, є одним з інструментів стимулюючої фіскальної політики. Крім того, для виконання своїх функцій державі потрібно мати достатні грошові фонди, які формуються шляхом перерозподілу ВВП, що здійснюється державою, насамперед через Державний бюджет.

Бюджету належить центральне місце в системі державних фінансів, а також у всій фінансовій системі. Він є невіддільною складовою ринкових відносин і водночас важливим інструментом реалізації державної політики. Бюджет є основним засобом впливу на стан економіки. Розміри бюджету (а особливо його дефіциту), характер податкової політики та структура видатків допомагають визначити темпи економічного розвитку, тенденції зміни зайнятості, процентні ставки та цінові зміни.

© Майборода В. Р., 2016

Згідно з Бюджетним кодексом України бюджет – план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються органами державної влади, місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду.

Сутність бюджету, його економічну природу складають економічні відносини. При функціонуванні цих відносин чітко виділяються три учасники – держава, господарюючі суб'єкти та населення.

Сутність бюджету реалізується через його функції. В економічній літературі вирізняють декілька функцій Державного бюджету, а саме: розподільчу, контролюючу та стимулюючу. Реалізація розподільчої функції полягає в акумулюванні бюджетних надходжень із подальшим відповідним їх використанням. Контролююча функція означає, що суспільство через певні структури контролює і вирівнює бюджетний розподіл. Реалізація цієї функції забезпечує контроль за бюджетними ресурсами. Стимулююча функція бюджету проявляється в тому, що, змінюючи базу та ставки оподаткування, використовуючи пільги, тарифи тощо, уряд здійснює обмежувальну політику, впливаючи на циклічні коливання економіки, зміну її структури тощо [6].

Останні кілька років Державний бюджет України формується у складних умовах, тому він не повністю виконує проаналізовані вище функції, а отже, на сьогодні не виступає ефективним інструментом оздоровлення економіки України. Причинами такого стану є непослідовне і непередбачуване законодавчо-нормативне забезпечення; зменшення податкової бази; високий рівень інфляції; підвищення рівня безробіття; неефективне функціонування економіки; поглиблення фінансової кризи та ін. [7].

Так, макроекономічна ситуація в Україні у І півріччі 2015 року залишалася несприятливою. Реальний ВВП порівняно з відповідним показником 2014 року (у постійних цінах 2010 року) зменшився на 14,6 %. Водночас у країнах Європейського Союзу (ЄС-28) відбулося зростання реального ВВП на 1,6 %, у країнах Єврозони – на 1,2 %. Номінальний ВВП у І півріччі 2015 року склав 817,2 млрд грн, що на 131,4 млрд грн, або на 19,1 % більше, ніж у попередньому році. Це становить лише 44,2 % від показника номінального ВВП, який було враховано при складанні державного бюджету на 2015 рік. Продовжувалася тенденція до зменшення обсягів промислового виробництва. Так, індекс виробництва промислової продукції становив 79,5 % порівняно з 96,0 % у відповідному періоді 2014 року. В січні – червні 2015 року обсяги виробництва за більшістю галузей продовжили скорочуватися, насамперед це стосується виробництва автотранспортних засобів і виробництва готових металевих виробів. Зріс індекс споживчих цін, який становив 148,1 % проти 111,6 % у відповідному періоді 2014 року. За аналізований період ціни зросли на всі товари та послуги. Реальна заробітна плата за січень – червень 2015 року скоротилась на 23,5 % (за відповідний період 2014 року зростання становило 0,4 %). Як бачимо, основні макроекономічні показники в Україні підтверджують те, що об'єктивних підстав для припинення спаду та початку економічного зростання, на жаль, поки що немає.

Наслідком невиконання бюджетом своїх функцій є подальше гальмування економічного й інвестиційного розвитку держави, який і без того відчуває вплив негативних економічних і політичних факторів. Крім того, зазначені фактори провокують загрозливий рівень незбалансованості державного бюджету в напрямі перевищення видатків над доходами – дефіцит бюджету [8].

У будь-якій розвиненій країні бюджет надає бізнесу певні орієнтири, як в плані макроекономічних показників розвитку, так і стосовно обсягів підтримки певних галузей, чого не можна сказати про основний фінансовий закон України. Бюджет 2015 року вирізняється не на краще, адже він скоріше дезорієнтує бізнес, населення, місцеву владу. Державний бюджет України на 2015 рік спочатку був побудований на оптимістичному сценарії розвитку ситуації, що передбачає падіння реального ВВП на 5,5 % за інфляції 26,7 % і зростання номінального ВВП до 1,85 трлн грн. Проте перегляд бюджету у Верховній Раді 17 вересня базувався на прогнозі реального спаду на 8,9 % за інфляції 45,8 %, що дозволило збільшити оцінку номінального ВВП до 1,981 трлн грн. Згодом Нацбанк України погіршив прогноз падіння економіки в поточному році до 11,5 %, а Світовий банк – до 12 %.

Таким чином, сьогодні суспільство вимагає від усіх учасників бюджетного процесу нових підходів до форм і методів роботи. І насамперед це уміння ефективно управляти фінансовими ресурсами держави, що дасть змогу досягти мети, тобто забезпечити соціально-економічні потреби громадян України [8].

З метою усунення проблем, окреслених вище, на сучасному етапі бюджетну політику доцільно реалізовувати за такими напрямами :

– сприяння процесу збалансованості макроекономічної стабілізації, подоланню інфляції та структурній перебудові економіки;

– здійснення податкової політики в напрямі стимулювання вітчизняних товаровиробників і зменшення податкового навантаження на них;

– здійснення структурних реформ за критерієм економічного зростання;

– формування взаємовідносин у бюджетній сфері у напрямі забезпечення самостійності місцевих бюджетів;

– оптимізація рівня бюджетного дефіциту, державного боргу та пошук джерел їх фінансування;
– пошук додаткових джерел доходів бюджету.

Науковий керівник – викладач Митрофанова А. С.

Література: 1. Пасічний М. Система бюджетного регулювання економіки в умовах економічної кризи. URL: http://tppe.econom.univ.kiev.ua/data/2010_21/Zb21_47.pdf. **2.** Савченко А. Г. Бюджет повної зайнятості та фіскальна політика. *Фінанси України.* 2007. № 4. С. 3–12. **3.** Скоропад І. С. Фіскальна політика як спосіб наповнення державного бюджету. URL: http://ena.lp.edu.ua:8080/handle/ntb/12884. **4.** Мельник В. М. Фіскальна політика держави в умовах фінансової кризи. *Фінанси України.* 2008. № 12. С. 11–17. **5.** Лютий І. Соціальні пріоритети фіскальної політики в посткризовий період. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка.* 2014. № 1 (154). С. 28–33. **6.** Бюджетний кодекс України: Закон України від 21.06.2001 № 2542-III // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2542-14. **7.** Гузак О. Фіскальна політика як засіб стабілізації економіки. URL: http://www.rusnauka.com/1_NIO_2011/Economics/77763.doc.htm. **8.** Фоменко Ю. О. Значення бюджету та бюджетного процесу у суверенній державі. URL: http://ndi-fp.asta.edu.ua/thesis/.

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ ІЗ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

УДК 336.227.212.1

Майборода В. Р.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Проаналізовано бухгалтерський облік і завдання обліку операцій з охорони навколишнього середовища, визначено актуальність екологічного обліку. Розглянуто основні природоохоронні заходи та напрями витрат на охорону навколишнього природного середовища, а також існуючі проблеми обліку операцій з охорони навколишнього середовища.*

Ключові слова: *екологія, бухгалтерський облік, екологічний облік, екологізація.*

Аннотация. *Проанализированы бухгалтерский учет и задачи учета операций по охране окружающей среды, определена актуальность экологического учета. Рассмотрены основные природоохранные мероприятия и направления расходов на охрану окружающей среды, а также существующие проблемы учета операций по охране окружающей среды.*

Ключевые слова: *экология, бухгалтерский учет, экологический учет, экологизация.*

Annotation. *Analyzes accounting and job accounting for Environment, revealed the relevance of environmental accounting. The main areas of environmental protection measures and costs for environmental protection, and existing problems of accounting for environmental protection.*

Keywords: *ecology, accounting, environmental accounting, greening.*

На сучасному етапі розвитку економіки та суспільства застосування таких методів, як ведення господарства, вимагає від господарюючих суб'єктів оцінки впливу на навколишнє середовище та проведення природоохорон-

© Майборода В. Р., 2016

них заходів. Головним інструментом для вирішення такої задачі на рівні підприємства являються бухгалтерський екологічний облік або облік у природокористуванні.

З переходом України на міжнародні стандарти обліку та звітності багато великих підприємств практикують розробку екологічної політики, планування заходів із охорони навколишнього середовища та забезпечення екологічної безпеки. Проте на сучасному етапі не вироблені такі стандарти та правила, які охоплювали б усі складові обліку природокористування та природоохоронної діяльності підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми бухгалтерського обліку операцій із охорони навколишнього середовища стали об'єктом дослідження вітчизняних і зарубіжних учених: Н. Байдона, Д. Біттла, І. Жиглей, В. Жука. Основні теоретичні аспекти формування екологічного обліку на Україні широко розглядалися в роботах А. Білоусова, О. Васильчука, Г. Моткіна та ін.

Мета статті – розглянути та вивчити основні напрямки бухгалтерського обліку операцій з охорони навколишнього середовища.

Виклад основного матеріалу. Люди не турбувались про проблеми навколишнього середовища, оскільки не знали про забруднення. Вони не знали, тому що це не досліджувалося. Звідси розуміємо, що відсутність дослідження призводить до ігнорування проблем. Бухгалтерський облік – це процес вимірювання. Облік – це основа для всіх інших економічних рішень у підприємстві. Неможливо прийняти рішення без виміру та збору інформації [1]. Тобто для зменшення негативного впливу людини на навколишнє середовище необхідно, в першу чергу, дослідити (відобразити в бухгалтерському обліку) зазначений вплив.

Пошук оптимального шляху вирішення дилеми «економіка-екологія» на сьогодні визначає не тільки темпи технічного прогресу, але й сферу існування майбутніх поколінь. З цієї точки зору значущою умовою при організації системи бухгалтерського обліку підприємства є формування обліку операцій з охорони навколишнього середовища.

Облік операцій з охорони навколишнього середовища – це система збору, реєстрації та узагальнення інформації про вплив діяльності підприємства на навколишнє середовище. Завдання обліку операцій з охорони навколишнього середовища такі:

- збереження земельних угідь власника від забруднення;
- контроль за рівнем витрат на охорону навколишнього середовища;
- формування повної достовірної інформації про діяльність сільськогосподарських підприємств з охорони навколишнього середовища;
- визначення впливу операцій з охорони навколишнього середовища на фінансові результати підприємства [2].

Господарська діяльність підприємств передбачає використання різних природних ресурсів і пов'язана з негативною дією на навколишнє середовище, а отже, на умови проживання і здоров'я людини. Забезпечення захисту життєво важливих інтересів від реальних загроз, що виникають внаслідок антропогенного впливу на навколишнє середовище, визначається як екологічна безпека.

Сьогодні техногенне навантаження на природу не можна порівняти навіть з природними катаклізмами [3]. Підприємство повинно усунути забруднення, незважаючи на те, з чиєї вини забруднені земельні ділянки.

Проблеми створюються для різних груп споживачів екологічно-економічної інформації, підвищується сукупність соціальних, виробничих і фінансових ризиків, оскільки відсутня достатня кількість інформації про процеси природокористування господарюючих суб'єктів. У зв'язку з цим виникла необхідність екологізації інформаційної системи бухгалтерського обліку [4]. Необхідність обліку операцій з охорони навколишнього середовища зумовлена такими передумовами:

- в бухгалтерському обліку підприємства повинні відображатися заходи, пов'язані з охороною довкілля, а також вплив цих операцій на фінансові результати господарської діяльності;
- інвесторам необхідно мати інформацію про природоохоронні заходи для прийняття рішень щодо інвестування підприємства;
- конкурентна боротьба, в якій підприємства матимуть конкурентні переваги, якщо зможуть показати, що їхні товари і послуги краще з екологічної точки зору, це збільшить доходи підприємств.

Завдання підсистеми бухгалтерського екологічного обліку, який також називають обліком природокористування, опосередковано може сприяти зниженню екологічного навантаження економічного суб'єкта, сприяти його сталому розвитку.

Для більшого сприйняття поняття «бухгалтерський екологічний облік» розглянемо в табл. 1 основні напрями об'єктів обліку [4].

Таблиця 1

Характеристика поняття «бухгалтерський екологічний облік»

Напрямок	Об'єкт обліку	Визначення
Екологічний облік як облік екологічних аспектів діяльності підприємств	Різноманітна за складом екологічна інформація	Екологічний облік – систематичний і документально оформлений процес отримання та обробки даних екологічного характеру з метою управління та дотримання законодавства
Екологічний облік як частина системи екологічного менеджменту	Природоохоронна діяльність, документація, внутрішня і зовнішня звітність економічного суб'єкта	Екологічний облік – систематичний збір і ідентифікація, реєстрація і узагальнення інформації за екологічними аспектами діяльності підприємства з метою виявлення її відповідності запланованим цілям, завданням, структурі й екологічній політиці підприємства
Екологічний облік як інформаційна основа для проведення екологічного аудиту, страхування і оцінки інвестиційних проектів	Екологічна політика та звітність економічного суб'єкта	Екологічний облік – процес формування екологічної інформації про організацію, її аналіз з метою визначення екологічної спроможності екологічного суб'єкта

Актуальність впровадження систем екологічного обліку в господарську діяльність підприємств на сучасному етапі має економічний, екологічний і соціальний аспекти. До них відносять екологічний менеджмент, екологічний аудит, погіршення стану навколишнього середовища, виснаження природних ресурсів, ставлення з громадськістю та населенням.

До неврегульованих питань поширення практики екологічного обліку, які не дозволяють достовірно визначити окремі показники природоохоронної діяльності, а отже, не сприяють повною мірою задоволенню інформаційних потреб у сфері природокористування, відносять:

– складність і невизначеність бухгалтерських оцінок в екологічній сфері;

– короткостроковий характер формованої інформації, в той час як рішення екологічних питань має довгостроковий характер;

– орієнтацію системи на результат минулих економічних подій;

– відсутність комплексної методики відображення екологічних аспектів в обліку, вимог і рекомендацій щодо формування і розкриття екологічної звітності [5].

Існує інструкція щодо заповнення форми державного статистичного спостереження № 1-екологічні витрати «Звіт про витрати на охорону навколишнього природного середовища та екологічні платежі». Ця форма заповнюється на основі даних первинного обліку фактичних витрат на охорону навколишнього природного середовища та екологічних платежів. Форма складається з 4 розділів, у яких відображаються фактично витрачені у звітному періоді обсяги капітальних інвестицій та поточних витрат організації на заходи з охорони навколишнього природного середовища без урахування податку на додану вартість за напрямами, у розвиток яких вони були спрямовані, а також екологічні платежі та послуги підприємства протягом звітного року.

Перелік основних природоохоронних заходів і напрямів витрат на охорону навколишнього природного середовища приведено в табл. 2 [6].

Таблиця 2

Основні природоохоронні заходи та напрями витрат

Код	Найменування напряму
100	Охорона атмосферного повітря і проблеми зміни клімату
200	Очищення зворотних вод
300	Поводження з відходами
400	Захист і реабілітація ґрунту, підземних і поверхневих вод
500	Зниження шумового і вібраційного впливу (за винятком заходів для охорони праці)
600	Збереження біорізноманіття і середовища існування
700	Радіаційна безпека (за винятком заходів для запобігання аваріям і катастрофам)
800	Науково-дослідні роботи природоохоронного спрямування
900	Інші напрями природоохоронної діяльності

Найважливішою проблемою в управлінні організацією взагалі й у сфері бухгалтерського екологічного обліку, зокрема, є своєчасне отримання достовірної та повної інформації про екологічно-економічні процеси, які породжують їх причинно-наслідкові взаємозв'язки. Інформаційне забезпечення екологічного обліку являє собою наукову систему безперервного, цілеспрямованого підбору, реєстрації, узагальнення, оцінки, аналізу та про-

гнозування відповідних показників, необхідних для підготовки управлінських рішень з усіх аспектів виробничої, фінансової, інвестиційної та іншої діяльності підприємства.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Кудіна О. М.

Література: 1. Бешуля І. В. Напрямки стандартизації екологічного обліку. *Регіональні перспективи.* 2009. № 2–3. С. 161–163. **2.** Максимів Л. І. Формування екологічного обліку та аудиту. *Науковий вісник.* 2010. Вип. 9.3. С. 97–102. **3.** Петрик О. Проблеми розвитку та здійснення екологічного аудиту в Україні. *Вісник податкової служби України.* 2004. № 16. С. 61–64. **4.** Мартичян Г., Блам І. Сталий розвиток і облік в галузі охорони навколишнього середовища. *Питання статистики.* 2005. № 12. С. 3. **5.** Терехова В. А., Васильчук О. І., Петрова А. Ю. Облік витрат на природоохоронну діяльність. *Екологічні проблеми сучасності.* 2012. С. 45. **6.** Інструкція щодо заповнення форми державного статистичного спостереження №1-екологічні витрати «Звіт про витрати на охорону навколишнього природного середовища та екологічні платежі». URL: http://www.profiwins.com.ua/uk/forms-and-blanks/statistic/393.html.

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ АУТСОРСИНГ: ПОНЯТТЯ, ВИДИ, ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

УДК 657

Максимова Т. Д.

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено поняття аутсорсингу та бухгалтерського аутсорсингу, його переваги та недоліки використання в Україні. Досліджено моделі бухгалтерського ауторсингу, доцільності його використання в тому чи іншому вигляді, а також законодавчі аспекти існування аутсорсингу в нашій країні. Визначено перспективи розвитку цього виду послуг.*

Ключові слова: *аутсорсинг, бухгалтерський аутсорсинг, документообіг, звітність.*

Аннотация. *Исследовані понятие аутсорсинга и бухгалтерского аутсорсинга, его преимущества и недостатки использования в Украине. Исследованы модели бухгалтерского ауторсинга, целесообразности его использования в том или ином виде, а также законодательные аспекты существования аутсорсинга в нашей стране. Определены перспективы развития данного вида услуг.*

Ключевые слова: *аутсорсинг, бухгалтерский аутсорсинг, документооборот, отчётность.*

Annotation. *The concept of outsourcing and Accounting outsourcing was explored, its advantages and disadvantages in Ukraine. The models accounting outsourcing, the feasibility of its use in a particular appearance and legal aspects of outsourcing existence in our country. The prospects of this type of service was explored.*

Keywords: *outsourcing, accounting outsourcing, flow of documents, reporting.*

Забезпечення раціонального й ефективного господарювання на підприємстві з метою зменшення витрат вимагає постійного пошуку альтернатив для розвитку бізнес-процесів. Однією з таких альтернатив є аутсорсинг.

Наразі явище аутосрисингу розповсюджене на Заході та стає більш популярним останнім часом в Україні. Розуміння щодо необхідності та доцільності використання аутсорсінгових послуг зростає та укорінюється в усіх

© Максимова Т. Д., 2016

колах світового бізнес-суспільства. Вивченням цих проблем займаються як закордонні, так і українські науковці та практики. Серед них Берсін Д., Донеллан М., Йордон Є., Морган М., Хейвуд Дж., Анікіна Б., Дворцевая В., Зозульов О., Каленський О., Микало О., Михайлов Д., Шуригіна І. та ін.

Однак в Україні процес аутсорсингу і досі не повністю закріплено на законодавчому рівні, та до цього методу зменшення витрат підприємці і досі ставиться не дуже довірливо. Тому метою статті є аналіз переваг і ризиків використання аутсорсингу для підприємств України.

Аутсо́рсинг (англ. outsourcing) – передача компанією частини її завдань або процесів стороннім виконавцям на умовах субпідряду. Аутсорсинг бухгалтерського обслуговування – передача аутсорсеру (зовнішньому для компанії виконавцю) функцій з ведення та організації бухгалтерського обліку підприємства, складання і введення його фінансової звітності. [1] Підприємство укладає з аутсорсинговою фірмою договір про надання бухгалтерських послуг на умовах аутсорсингу.

В Європі послугами таких компаній користуються 86 % компаній малого та середнього бізнесу, в США – 92 %, в Ізраїлі – 96 %. І ті й інші передають насамперед на аутсорсинг такі функції, як розрахунок заробітної плати і податки, тоді як в Україні згідно з даними інтернет-порталу Prostoblog.com.ua станом на грудень 2014 року вартість аутсортингу бухгалтерських послуг становить: від 500 до 1500 грн в місяць для компаній на єдиному податку і від 500 до 2500 грн в місяць для компаній на загальній системі оподаткування, і користується аутсорсингом не більше 10 % вітчизняних підприємств [2]. Серед українських підприємств, які користуються такими послугами, є здебільшого фармакологічні підприємства та ІТ-компанії.

Перш ніж визначити переваги та недоліки аутсорсингу, доцільно розглянути перелік послуг, які підприємство може замовити для виконання аутсорсинговій компанії. До таких послуг належать:

- ведення бухгалтерського обліку по всіх напрямках відповідно до чинного законодавства;
- гарантія своєчасного виконання зобов'язань клієнта перед місцевими державними органами;
- підготовка та подання податкових декларацій і звітів;
- представлення інтересів клієнта у податкових органах;
- надання консультацій щодо реорганізації обліку господарських операцій клієнта та фінансових процесів на підставі налагодження процесу бухгалтерського документообігу, оптимізації процесу підтвердження бухгалтерських документів, встановлення контролюючих механізмів [3];зберігання фінансових звітів після затвердження відповідними державними органами, та іншої бухгалтерської документації;
- проведення усіх необхідних розрахунків;
- підготовка фінансової, статистичної та інших форм звітності.

Широкий спектр процедур і послуг, які для виконання бере аутсорсингова компанія, дозволяє сформулювати певні переваги такого співробітництва. До основної переваги обрання ауторсингової компанії можна назвати те, що у випадку помилки бухгалтера оплату штрафних санкції несе сам бухгалтер підприємства або в деяких випадках – саме підприємство, тоді як у випадках помилок саме аутсорсингової компанії матеріальну відповідальність несе тільки компанія, яка здійснює бухгалтерські послуги. Також з'являться альтернатива використання основних засобів і коштів, що відводилися на бухгалтерію.

У бухгалтерському аутсорсингу виділяють такі варіанти роботи із замовником:

1 варіант – повний аутсорсинг. Замовник передає всі функції бухгалтера аутсорсеру. Ця модель підходить для всіх типів підприємств.

2 варіант – частковий аутсорсинг. Для більш великих компаній, де є штатний бухгалтер, бухгалтер-аутсорсер може виконувати лише деякі неосновні функції (перевірки на окремих ділянках господарської діяльності, ведення кадрового обліку, обліку за окремими проектами, тим самим звільняючи час штатного бухгалтера). Для невеликих підприємств, які не можуть дозволити собі штатного бухгалтера, аутсорсери можуть допомогти складати звітність.

3 варіант – зовнішній контролер. Аутсорсер перевіряє бухгалтерську документацію, аналізує роботу підприємства та дає висновок про те, як поліпшити діяльність.

4 варіант – абонентське обслуговування. У цьому випадку аутсорсер виступає консультантом, інформує замовника про нововведення та консультує з інших питань. Звичайно, допускаються змішані варіанти співпраці аутсорсера та підприємства. Наприклад, складні бухгалтерські питання віддають аутсорсеру для того, щоб розвантажити штатного бухгалтера, який в цей час виконує щоденні операції [4; 5].

Проте у використанні послуг таких компаній можуть виникнути і труднощі. Перш за все, з юридичної точки зору договір між підприємством та компанією повинен бути дуже чітко сформульований, починаючи з пунктів про оплату праці та закінчуючи матеріальною відповідальністю.

Ще однією проблемою, яка перешкоджає розвитку фінансового аутсорсингу, є те, що в Україні відсутня

чітка та зрозуміла законодавча база з аутсорсингу. Ст. 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» говорить: «підприємство самостійно обирає форму організації бухгалтерського обліку». [6] Відповідно може вести бухгалтерський облік на договірних засадах централізованою бухгалтерією або аудиторською фірмою. Саме як централізована бухгалтерія виступає фірма-аутсорсер для замовника. Ось цим і обмежуються законодавчі норми, тому і не дивно, що відсутній належний контроль за діяльністю таких фірм.

І третій пункт – це те, що більшість українських підприємств намагаються зберегти у таємниці фінансову інформацією та з недовірою ставляться до передачі комерційних таємниць третім особам. Проте в Україні наразі існують не тільки вітчизняні маленькі ауторсингові фірми, а й філіали великих міжнародних консалтингових підприємств, які мають дуже хорошу репутацію на світовому ринку.

Звичайно ж, застосування аутсорисngу – це особиста справа кожного підприємства. Проте слід відкинути стереотипне мислення щодо організації системи обліку на підприємстві і сприймати провайдера не як «економічного шпигуна», а як висококваліфікованого партнера, що підвищить вашу конкурентоспроможність на ринку. Універсального рецепта впровадження аутсорсингових послуг у фінансовій сфері не існує. Все залежить від бажань клієнта та від досвіду і можливостей аутсорсингової фірми. Тому, незважаючи на деякі недоліки, при взаємній угоді та зацікавленості сторін аутсорсинг може мати тільки позитивні наслідки.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Волошан І. Г.

Література: 1. Макаренко В. А. Словарь современных терминов и понятий. М.: Республика, 2000. 510 с. **2.** Білоус О. Г., Гаврилюк О. В. Глобальний конкурентний аутсорсинг: монографія. Київ: КНЕУ, 2010. 349 с. **3.** Писарчук О. Місце аутсорсінгових та консалтингових компаній в організації обліку. *Наукові праці КНТУ.* 2010. № 17. С. 113–117. **4.** Грозний І. С. Використання аутсорсингу у процесі досягнення конкурентних переваг промисловим підприємством. E*кономічний вісник НГУ.* 2009. № 1. С. 47–51. **5.** Кесарчук Г. С. Бухгалтерський аутсорсинг: поняття, види, переваги та недоліки. *Науковий вісник Ужгородського університету.* 2014. № 1. С. 201–204. **6.** Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-14.

ОСОБЛИВОСТІ АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ: ВДОСКОНАЛЕННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

УДК 657.6:005.936

Мамедов Н. К.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто особливості аудиту основних засобів та аудиторської перевірки. Наведені цілі, методи, етапи, завдання аудиту основних засобів. Досліджено шляхи вдосконалення аудиту основних засобів та операції, пов'язані з їх вибуттям у сучасних умовах.*

Ключові слова: *основні засоби, аудит, етапи аудиту, аудиторська перевірка, фінансова звітність, вартісна оцінка.*

Аннотация. *Рассмотрены особенности аудита основных средств и аудита. Приведенные цели, мето-*

© Мамедов Н. К., 2016

ды, этапы, задачи аудита основных средств. Исследованы пути совершенствования аудита основных средств и операции, связанные с их выбытием в современных условиях.

Ключевые слова: *основные средства, аудит, этапы аудита, аудиторская проверка, финансовая отчетность, стоимостная оценка.*

Annotation. *In the article the features of fixed assets and auditing audit. These objectives, methods, stages and objectives of the audit of fixed assets. Investigated ways to improve audit of fixed assets and transactions associated with their disposal in modern conditions.*

Keywords: *fixed assets, audit, phases of audit, auditing, financial reporting, valuation.*

Аудиторська перевірка основних засобів є одним із трудомістких процесів в аудиторській діяльності, вимагає великої зосередженості, знань нормативних та інструктивних матеріалів із наступними змінами, а також особливостей правильного обчислення виробничих витрат в окремих видах господарської діяльності організації.

Дослідження аудиту основних засобів проводили такі науковці, як: Р. Адамс, І. Белікова, А. Шеремет, В. Суйц, М. Білуха, Т. Бутинець та ін.

Проте й досі лишається ряд невирішених питань у цьому напрямі, що й обумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Метою статті являється розгляд особливостей аудиту основних засобів.

Основні засоби підприємств і організацій незалежно від форм власності відображаються у бухгалтерському обліку та звітності за фактичними витратами на їх придбання, перевезення, встановлення, державну реєстрацію, які становлять їх первісну вартість.

До складу основних засобів відносяться: земельні угіддя, будівлі, споруди, машини й обладнання, транспортні засоби, інструменти, виробничий і господарський інвентар, робоча та продуктивна худоба, багаторічні насадження та інші основні засоби.

Мета аудиту основних засобів – перевірка правильності складу, повноти та реальності обліку руху основних засобів і достовірності нарахування амортизації, встановлення відповідності застосовуваної в організації методики обліку та оподаткування чинним нормативним документам [1].

Мета аудиту основних засобів полягає в одержанні належних і достатніх аудиторських доказів про те, що їх облік відповідає законодавчим і нормативним вимогам, а інформація про них у фінансовій і податковій звітності є достовірною в усіх суттєвих аспектах.

Оскільки аудиторська перевірка – це строго організований процес, якому притаманні певні етапи і порядок ведення та складання документації проведення аудиторських процедур, то процес аудиторської перевірки руху основних засобів в господарюючих суб'єктах повинен складатися з чотирьох основних етапів: етап збору інформації; етап планування; етап здійснення аудиту; етап подання звіту (складання аудиторського звіту).

Основним завданням і метою аудиту основних засобів є:

1) встановлення правильності документального оформлення і своєчасного відображення в обліку операцій з основними засобами, їх надходження, внутрішнє переміщення і вибуття;

2) перевірка правильності розрахунку;

3) своєчасне відображення зносу основних засобів;

4) перевірка доцільності проведення ремонту основних засобів, контроль за витратами на капітальний ремонт, за правильністю їх відображення;

5) перевірка правильності відображення в обліку фінансових результатів вибуття (в т.ч. ліквідації) основних засобів;

6) контроль за збереженням основних засобів;

7) перевірка правильності проведення індексації основних засобів;

8) підтвердження законності та правильності відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій з основними засобами;

9) встановлення своєчасності та правильності списання недоамортизованої частини основних засобів на фінансові результати [2].

Аудитору необхідно з'ясувати склад і структуру основних засобів, що значаться на підприємстві.

Для цього аудитор повинен вимагати від керівництва докладний список основних засобів, в який необхідно включити такі показники: найменування об'єкта, дата придбання, коротка характеристика, балансова вартість, норма амортизації, сума нарахованої амортизації.

У ході перевірки складу та структури основних засобів слід знати, що до них відносяться: будинки, спору-

ди, обладнання, робітники та силові машини, інструмент, виробничий і господарський інвентар та інші основні засоби.

Під час аудиту операцій з надходження основних засобів слід звернути увагу на правильність формування первісної вартості об'єкта, оскільки вона є базою для нарахування амортизації, що підлягає включенню до собівартості виробленої продукції (робіт, послуг).

Таким чином, аудиторській перевірці підлягають операції, пов'язані з вибуттям основних засобів [3].

Такі операції мають місце у разі безоплатної передачі їх іншим підприємствам і організаціям у порядку перерозподілу; ліквідації у зв'язку з повним зносом; продажу зайвих і непотрібних; при нестачах, виявлених при інвентаризаціях і перевірках; внесках до статутного капіталу; передачі у довгострокову оренду; в результаті стихійного лиха тощо.

Особливість аудиту операцій з ліквідації основних засобів полягає в тому, що аудитор повинен переконатися у правильності списання фінансового результату від ліквідації недоамортизованої частини вартості основних засобів [4].

Вдосконалення аудиту основних засобів на підприємстві можливе за рахунок вдосконалення програми аудиту.

Так, можна виділити такі етапи:

- ознайомлення з обліковою політикою підприємства;
- інвентаризація основних засобів;
- визнання основних засобів, критерії віднесення до основних засобів;
- класифікація основних засобів;
- визначення права власності;
- встановлення одиниць обліку основних засобів;
- перевірка достовірності оцінки основних засобів;
- перевірка правильності нарахування амортизаційних відрахувань;
- перевірка документів, які засвідчують надходження, переміщення та вибуття основних засобів;
- перевірка правильності заповнення регістрів бухгалтерського обліку;
- перевірка правильності відображення операцій на рахунках бухгалтерського обліку [5].

Отже, можна зазначити, що в аудиторському висновку, крім перевірки основних засобів, необхідно визначити заходи стосовно покращення збереження обладнання, транспортних засобів, наприклад: підвищення ефективності використання капітальних вкладень і основних фондів, скорочення цілоденних і змінних простоїв, впровадження заходів науково-технічного прогресу, підвищення кваліфікації робочого персоналу, економічне стимулювання основних і допоміжних робітників, що передбачає залежність заробітної плати від випуску і якості виробленої продукції, поліпшення умов праці та відпочинку, оздоровчі заходи, які позитивно впливають на фізичний і духовний стан робітника.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Кудіна О. М.

Література: 1. Бондар М. І. Аудит в АПК: навч. посіб. Київ: КНЕУ. 2003. 188 с. **2.** Бхгалтерский учёт: учеб. пособие/под ред. П. С. Тютюнника. Харьков: ИД «ИНЖЭК», 2008. 340 с. **3.** Кругляк Б., Гуменюк А. Аудит основных средств промышленных предприятий: методический аспект. *Бухгалтерский учет и аудит.* 2007. № 7. С. 55–58. **4.** Бурцев В. Організація внутрішнього аудиту в компанії. *Фінансовий ринок України.* 2007. № 2 (40). С. 25–30. **5.** Усач Б. Ф., Душко З. О., Колос М. М. Організація та методика аудиту: підручник. Київ, 2006. 295 с.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЗГІДНО З П(С)БО ТА МСФЗ

УДК 657.421.1

Мельник І. В.

Студент 3 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто сутність положення бухгалтерського обліку «Основні засоби». Проаналізовано структуру основних засобів згідно з П(С)БО та МСФЗ. Були вказані основні відмінності в обліку основних засобів за українським і міжнародним стандартами. Зроблені висновки щодо необхідності уніфікації обліку основних засобів в Україні до міжнародних стандартів.*

Ключові слова: *основні засоби, активи, МСФЗ, П(С)БО.*

Аннотация. *Рассмотрена сущность положения бухгалтерского учета «Основные средства». Проанализирована структура основных средств согласно П(С)БУ и МСФО. Были указаны основные различия в учете основных средств по украинским и международным стандартам. Сделаны выводы о необходимости унификации учета основных средств в Украине с международными стандартами.*

Ключевые слова: *основные средства, активы, МСФО, П(С)БУ.*

Annotation. *The essence of Accounting Positions «Fixed Assets» were considered. The structure of fixed assets in accordance with P(S)A and IAS was analyzed. The main differences in accounting for fixed assets for the Ukrainian and international standards were indicated. Conclusions on the need for unification of fixed assets in Ukraine with international standards were made.*

Keywords: *fixed assets, assets, IAS, P(S)A.*

Питання основних відмінностей між українськими та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку є надзвичайно актуальним, враховуючи євроінтеграційні процеси, що відбуваються в нашій державі. Оскільки в більшості країн Європейського Союзу діють міжнародні стандарти фінансової звітності (надалі МСФЗ), то виникає необхідність зведення стандартів української системи бухгалтерського обліку до міжнародних зразків. Тому важливо розуміти спільні та відмінні риси кожної з систем. Аналіз категорії «Основні засоби» за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (надалі П(С)БО) та МСФЗ є однією зі складових роботи над уніфікацією національних стандартів до міжнародних.

Економіко-теоретичні питання щодо аналізу українських і міжнародних положень бухгалтерського обліку розглядалися багатьма вченими. Серед них особливу увагу слід приділити Голову С. Ф., Костюченко В. М., Маляревському Ю. Д., Фартушняк О. В. Однак питання уніфікації українських стандартів бухгалтерського обліку до міжнародних зразків все ще залишається відкритим.

Мета роботи – визначити суть поняття «основні засоби», його складові згідно з українськими та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку. Предмет дослідження – українські та міжнародні стандарти класифікації та оцінки основних засобів. Об'єкт дослідження – основні відмінності в українських і міжнародних стандартах обліку основних засобів.

Будь-яка компанія характеризується тим, що має в своєму розпорядженні матеріальні та нематеріальні активи. До перших відносяться реальні активи компанії, її основний капітал. Основні засоби – складова матеріальних активів компанії.

Українські положення бухгалтерського обліку та міжнародні стандарти фінансової звітності мають різні тлумачення цієї категорії. Згідно з українськими стандартами бухгалтерського обліку основними засобами є матеріальні активи, що утримуються в підприємстві з метою використання їх в процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, передачі в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [1].

В МСФЗ основними засобами називають матеріальні активи, які:

1. Призначені для використання в процесі виробництва або постачання товарів і надання послуг, для передачі в оренду або для використання в адміністративних цілях;

2. За очікуванням, передбачені до використання протягом більш ніж одного звітного періоду.

© Мельник І. В., 2016

Згідно з МСФЗ 16 критеріями та особливостями визнання активів основними засобами є такі:

1. Компанія з великою ймовірністю отримає пов'язані з активом майбутні економічні вигоди.

2. *Для* компанії можна надійно оцінити собівартість активу [2].

Критерії визнання активів основними засобами згідно з П(С)БО є майже ідентичними до МСФЗ. Проте існує одна відмінність: *для* малоцінних необоротних активів використовують критерій вартості.

Ці активи відображаються в рахунку 112. Підприємство має право самостійно вирішувати, що відносити до малоцінних необоротних активів, і *для* них використовується спрощена норма амортизації.

Українське положення бухгалтерського обліку містить широкий перелік об'єктів, які слід відносити до основних засобів. В табл. 1 наведений список основних засобів, які визначені П(С)БО, та їх наявність або відсутність у МСФЗ.

Таблиця 1

Група основних засобів, визначених П(С)БО [3]

Класифікація згідно з П(С)БО		МСФЗ
1. Основні засоби		
1.1	Земельні ділянки	Поширюється
1.2	Капітальні витрати на покращення земель	Поширюється
1.3	Будівлі, споруди та передавальні пристрої	Поширюється
1.4	Машини й обладнання	Поширюється
1.5	Транспортні засоби	Поширюється
1.6	Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	Поширюється
1.7	Робоча та продуктивна худоба	IAS 41
1.8	Багаторічні насадження	IAS 41
1.9	Інші основні засоби	-
2. Інші необоротні матеріальні активи		
2.1	Бібліотечні фонди	-
2.2	Малоцінні необоротні матеріальні активи	-
2.3	Тимчасові спорудження	-
2.4	Природні ресурси	IFRS 6
2.5	Інвентарна тара	-
2.6	Предмети прокату	IAS 40
2.7	Інші необоротні матеріальні активи	-
3. Незавершені капітальні інвестиції		Поширюється

Варто зауважити, що в МСФЗ взагалі відсутні такі статті, як інші основні засоби, бібліотечні фонди, малоцінні необоротні матеріальні активи, тимчасові спорудження, інші необоротні матеріальні активи. *Для* регулювання таких активів, як робоча і продуктивна худоба, багаторічні насадження, використовується спеціальний галузевий стандарт IAS 41 Agriculture (Сільське господарство). Предмети прокату регулюються у стандарті IAS 40 Investment Property (Інвестиційна власність), природні ресурси відображені в IFRS 6 Exploration for and Evaluation of Mineral Resources (Розвідка та оцінка мінеральних ресурсів).

Для того щоб підприємство могло здійснювати облік та економічні розрахунки, повинна бути проведена оцінка первісної вартості основних засобів.

Стандарти, за якими визначається первісна вартість основних засобів по МСФЗ та П(С)БО, відображені в табл. 2.

Таблиця 2

Первісна оцінка основних засобів [4]

МСФЗ	П(С)БО
Оцінка об'єкта основних засобів, що підпадає під критерії визнання активу, відбувається за собівартістю. Собівартість являє собою суму грошових коштів, які сплачені, та їх еквівалентів. Також собівартість – це справедлива вартість іншої форми компенсації, яка надана з метою отримання активу на момент його придбання або створення, або сума, на яку цей актив розподілений при первісному визнанні згідно з конкретними вимогами інших МСФЗ, наприклад, МСФЗ 2	Первісною вартістю називають фактичну собівартість необоротних активів у сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) необоротних активів

Таким чином, слід зазначити, що критерії первісної оцінки основних засобів згідно з П(С)БО та МСФЗ ідентичні. Норми обох систем бухгалтерського обліку передбачають оцінку не лише за фактичною, але і за справедливою вартістю.

Справедлива вартість, як за МСФЗ, так і згідно з П(С)БО, – сума, за якою може бути здійснений обмін активу, або оплата зобов'язання в результаті операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами.

Фінансовий результат (прибуток або збиток) від вибуття основних засобів згідно з МСФЗ визначається як різниця між чистими надходженнями (якщо такі відбулися) і балансовою вартістю об'єкта, що вибув (§71 IAS 16). Під чистими надходженнями слід розуміти номінальну виручку від продажу, тобто суму, обумовлену договором, без урахування відсотків за відстрочення й інших доплат. Різниця між номінальною сумою компенсації та сумою, що фактично надійшла (або сумою, що підлягає отриманню за фактом), обліковується як відсотки, на окремому рахунку доходів (§72 IAS 16). Практично те ж саме під фінансовим результатом від вибуття ОС мається на увазі у п. 34 П(С)БО. Проте є нюанси, про які в національних П(С)БО не йдеться.

Визнання балансової вартості об'єкта основних засобів припиняється при його вибутті, або коли жодних вигод від його подальшої експлуатації або вибуття не очікується (§67).

Якщо вибуває об'єкт, який був конструктивною частиною іншого об'єкта, і його балансову вартість визначити неможливо (наприклад, тому, що він не амортизувався окремо), то замінена частина може бути списана за первісною вартістю тієї частини, яка призначена її замінити (§70). Замінена частина списується з балансу незалежно від того, чи амортизувалася вона окремо.

Доходи та витрати (і як результат – прибутки та збитки) визнаються в обов'язковому порядку, за винятком окремих випадків продажу з подальшою орендою, обумовлених в §59 – §61 IAS 17 Leases (договори оренди) (§68). Зокрема, якщо ціна продажу на умовах зворотної оренди нижча від балансової вартості продаваного таким чином активу, то фінансовий результат на момент здійснення операції визнається обов'язково, за винятком випадків, коли втрати передбачається компенсувати за рахунок майбутніх орендних платежів, встановлених нижче рівня ринкових. В останньому випадку втрати від продажу зі зворотною орендою обліковуються як відкладений збиток і списуються на збитки по мірі надходження орендних платежів і пропорційно до цих платежів. Виручка від продажу визнається виходячи з критеріїв IAS 18 Revenue (доходи), а доходи від вибуття шляхом продажу на умовах зворотної оренди – виходячи з критеріїв IAS 17 Leases (§69) [5].

Отже, провівши порівняльний аналіз обліку основних засобів згідно з МСФЗ та П(С)БО, варто зазначити, що найбільші відмінності між двома стандартами полягають у класифікації основних засобів, а також в операціях, які проводяться після вибуття об'єкта основних засобів. Тому для Міністерства фінансів України було б доцільно ліквідувати зазначені вище відмінності, для того щоб країнам, які працюють за МСФЗ, було легше співпрацювати з нашою державою.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовникова Ю. С.

Література: 1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14. **2.** Міжнародні стандарти фінансової звітності // Міністерство фінансів України: офіц. сайт. URL: http://www.minfin.gov.ua/news/view/mizhnarodni-standarty-finansovoi-zvitnosti-versiia-perekladu-ukrainskoiu-movoiu---rik?category=bjudzhet. **3.** Сравнение основных средств в МСФО и П(С)БУ. URL: http://dtkt.com.ua/show/1cid12797.html. **4.** Первоначальная оценка основных средств по МСФО и П(С)БУ. URL: http://cons.parus.ua/_d.asp?r=07Z7D11329df246e70fa2102347cd671d786b 5. МСФО IAS16 «Основные средства». URL: http://www.ippnou.ru/article.php?idarticle=002712.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКУ

УДК 657.44:[336.717:336.748]

Мельник К. В.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто особливості обліку валютних операцій комерційних банків. Проаналізовано сутність обліку валютних операцій. Розкрито сутність банківських валютних операцій, запропоновані підходи, спрямовані на підвищення якості бухгалтерського обліку валютних операцій.*

Ключові слова: *мультивалютний облік, валютний ринок, іноземна валюта, національна валюта, валютна операція.*

Аннотация. *Рассмотрены особенности учета валютных операций коммерческих банков. Проанализирована сущность учета валютных операций. Раскрыта сущность банковских валютных операций, и предложены подходы, направленные на повышение качества бухгалтерского учета валютных операций.*

Ключевые слова: *мультивалютный учет, валютный рынок, иностранная валюта, национальная валюта, валютная операция.*

Annotation. *The peculiarities of accounting of foreign exchange transactions of commercial banks. Examines the nature of accounting for foreign currency transactions. The essence of Bank currency transactions and the proposed approaches aimed at improving the quality of accounting of currency transactions.*

Keywords: *multi-currency accounting, currency market, foreign currency, national currency, exchange transaction.*

Мультивалютний облік банківських операцій забезпечується на основі плану рахунків бухгалтерського обліку банків. Це пояснює той факт, що виникнення зобов'язань (пасиву) або вимог (активу) в ненаціональній валюті будуть відображатися так само на рахунках в гривневому активі чи пасиві. Але облік мультивалютності може поширюватися тільки на рахунки 1, 2, 3, 4, 9 класів, а на рахунках 5, 6, 7 класів відбувається тільки в національній валюті, тобто облік забезпечується тільки в гривневому еквіваленті держави, на прикладі України.

Один із напрямів діяльності банків – це операції, пов'язані з валютним ринком: операції з клієнтами, власні операції банків. Однак банк покладає на себе і контролюючу роль, яка має зобов'язувати до здійснювання контролю з приводу дотриманням вимог валютного законодавства.

Для точного відображення в обліку операцій з валютою слід розуміти такі поняття та терміни, як валютні цінності, валюта України (гривня), іноземна валюта а також платіжні документи які виражені в іноземній валюті.

З метою глибокого аналізу досліджуваного питання необхідно сформулювати визначення валютної операції. Валютна операція – це вид діяльності у сфері міжнародних валютних відносин, який спрямований на отримання прибутку й охоплює різні види операцій з валютними коштами, що здійснюються на регіональному, національному і міжнародному фінансових ринках як за дорученням клієнтів, так і за рахунок банків [1].

Операції в іноземній та в національній валютах мають зв'язок, який забезпечується за допомогою використання технічних, таких як 3800 «Позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів» та рахунку 3801 «Еквівалент позиції банку щодо іноземної валюти та валюти і її вартості, перерахованої у гривні». Рахунок 3800 відкривається за кодами валют в іноземній валюті та в гривнях, а рахунок 3801 відкривається тільки в гривнях, аналітичний облік при цьому ведеться за видами валют. При цьому формування фінансової звітності здійснюється без урахування залишків за рахунками 3800 та 3801 [2].

Однією з особливостей обліку валютних операцій можна зазначити необхідність в подвійній оцінці всіх валютних операцій, тобто в гривневому еквіваленті та в іноземній валюті за офіційним курсом НБУ.

Країна самостійно здійснює вибір методу обліку валютних операцій залежно від традицій, умов господарювання, історичного розвитку та рівня розвитку науки й економіки.

Доходи та витрати (нараховані, отримані, сплачені) в іноземній валюті відображені на бухгалтерських рахунках шостого і сьомого класів в гривневому еквіваленті за офіційним курсом гривні щодо іноземних валют на дату їх визнання з використанням технічного рахунку групи 380 «Позиція банку щодо іноземної валюти та банківських металів» [3].

© Мельник К. В., 2016

Між гривневою оцінкою майна та зобов'язань в ненаціональній валюті на дату складання звітності за поточний звітний період і за минулий звітний період також може виникнути різниця.

Різниці між сумами залишків у гривневому еквіваленті відповідної іноземної валюти та банківських металів за аналітичним рахунком 3800 у розрізі кодів іноземної валюти та банківських металів, що виникають у зв'язку з математичним округленням, відображаються за балансовим рахунком 6204 «Результат від торгівлі іноземною валютою та банківськими металами» [3]. Тобто це називають курсовими різницями.

Майже всі курсові різниці, за винятком тих, які відображуються у зв'язку з приводу формування статутного капіталу, можуть підлягати зарахуванню до прибутку або збитку підприємства. Якщо курсові різниці будуть зараховані до прибутку або збитку підприємства, треба одноразово наприкінці звітного періоду, або для акумулювання курсових різниць в період усього року і визначення сальдо використовувати рахунок 83 «Доходи майбутніх періодів» [4]. Але все ж таки на сьогодні в бухгалтерському обліку банків не має такого рахунку, який може відображати курсові різниці, тому доцільно було би удосконалити план рахунків і долучити до нього ще й рахунок як курсову різницю.

Безумовно, серед валютних операцій є ті, які можуть відображатися на позабалансових рахунках. До них можна віднести: вимоги банку, які виникають в майбутніх періодах та за якими банк може зазнати ризику; офіційні папери, угоди. Всі вони тягнуть за собою виникнення вимог, які відображаються за датою операції у балансі. Але є такі операції, за якими не співпадають дата операції та дата розрахунку, такі операції впливають на розмір валютної позики поза балансом.

Таким чином, можна сказати, що на сьогодні значна кількість банків виходить на міжнародні ринки, тому треба приділити велику увагу щодо правильного та своєчасного відображення на рахунках бухгалтерського обліку операції валютних операцій.

Специфіка валютних операцій характеризується кількістю ознак, які потрібні в сучасному економічному середовищі, своїм підвищеним ризиком до їх проведення. Процес валютних операцій повинен базуватися на обґрунтованих дослідженнях, тому що виконання цих операцій спрямовані на одержання прибутку банка. Такий аналіз неможливий в умовах відсутності швидкої та правильної облікової інформації. Тобто процедура прийняття управлінських рішень має базуватися на якісній інформації, сформованій у межах системи бухгалтерського обліку комерційних банків України. Ці умови можуть бути реалізовані тільки в результаті зосередження уваги науковців у цій сфері діяльності та спільних зусиль для досягнення домовленостей у вирішенні проблем. Таким чином, для ефективного регулювання валютних операцій потрібно усунути облікові недоліки та сформувати необхідну інформаційну базу.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Леонова Ю. А.

Література: 1. Положение (стандарт) бухгалтерского учета 21 « Влияние изменений валютных курсов». URL: http://search.ligazakon.ua. **2.** Васюренко О. В. Банковские операции. URL: http://pidruchniki.ws/15840720/bankivska_sprava/bankivski_operatsiyi_-_vasyurenko_ob. **3.** Зовнішньоекономічна діяльність підприємства. URL: http://bibliograph.com.ua/vneshneeconomicheskaya-deyatelnost-2/151.htm **4.** Про систему валютного регулювання і валютного контролю: Декрет Кабінету Міністрів України від 19.02.1993 № 15-93 // База даних «Законодавство України» /Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4205-17. **5.** Левицька С. О. Облік і аудит операцій в іноземній валюті: автореф. дис. … канд. екон. наук: 08.06.04. Тернопіль, 2000. 20 с.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ІЗ ОПЛАТИ ПРАЦІ

УДК 657.4.012.2

Мишура Д. В.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Проаналізовано основні статті бухгалтерського балансу підприємства. Обґрунтовано їх склад і зміну залежно від проведення фінансових операцій. Охарактеризовано вплив статей балансу на діяльність підприємства. Визначено основні характеристики статей бухгалтерського обліку та їх відображення у фінансовій звітності підприємства.*

Ключові слова: *баланс, активи, інвестиції, готова продукція, дебіторська заборгованість, капітал, зобов'язання, кредити.*

Аннотация. *Проанализированы основные статьи бухгалтерского баланса предприятия. Обоснованы их состав и изменение в зависимости от проведения финансовых операций. Охарактеризовано влияние статей баланса на деятельность предприятия. Определены основные характеристики статей бухгалтерского учета и их отражение в финансовой отчетности предприятия.*

Ключевые слова: *баланс, активы, инвестиции, готовая продукция, дебиторская задолженность, капитал, обязательства, кредиты.*

Annotation. *The basic articles of the balance sheet of the company. Proved their composition and change depending on financial transactions. The influence of balance sheet items for the farm. The main characteristics of accounting items and their reflection in the financial statements.*

Keywords: *balance sheet, assets, investments, finished goods, accounts receivable, assets, liabilities, loans.*

Актуальність цієї теми полягає у тому, що на сучасному етапі розвитку економіки важливу роль відіграє аналіз господарської діяльності підприємств. Особливо важливо враховувати зміни, які відбуваються в статтях бухгалтерського обліку підприємства. Проводячи господарські операції, потрібно враховувати коливання різних факторів, які можуть позитивно або негативно сказатися на кінцевому прибутку.

Аналізу різних наукових поглядів на статті бухгалтерського обліку присвячені праці таких провідних вітчизняних учених, як Г. Г. Кірейцев, В. Ф. Палій, Л. В. Безкоровайна, В. С. Гливенко.

Основним звітним документом фірми є бухгалтерський баланс, який являє собою моментальний знімок фінансово-господарського стану фірми на певну дату. Баланс дозволяє зробити оцінку найсуттєвіших ознак фірми. Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» баланс визначено як Звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал [1]. Зміст і форма балансу, а також загальні вимоги щодо визначення і розкриття змісту його статей встановлені Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 2 «Баланс [2]. На підприємстві облік є основою для реалізації функції контролю й аналізу господарської діяльності. Облік повинен забезпечувати повсякденний контроль за правильним і цільовим використанням коштів, матеріальних, енергетичних і трудових ресурсів, їх збереженням, а також на основі аналізу сприяти поліпшенню фінансово-господарської діяльності підприємств і організацій [3].

Підсумок за активом балансу на початок року й кінець звітного періоду дорівнює підсумку його пасиву. Ця рівність визначає сутність балансу: у ньому відображається майно економічного суб'єкта у двох площинах, а саме в лівій стороні, активі балансу, – по видах, складу й розміщенню, а в правій – пасиви по джерелах формування цього майна.

Проводячи аналіз звіту балансу підприємства, потрібно зазначити його головні господарські операції. Якщо в класі «Необоротні активи» збільшується вартість основних засобів і нематеріальних активів в результаті їх оновлення, а не переоцінки їх вартості, то для підприємства – це позитивний ефект. Розглядаючи «Капітальні інвестиції», можна сказати, що наявність залишків коштів по «незавершених капітальних інвестиціях» свідчить про те, що підприємство здійснює довгострокові капітальні інвестиції, оскільки інвестиції являються фактором зростання економіки підприємства. Але якщо в організації є «заморожені» інвестиції, то це свідчить про те, що вільні кошти заморожені і не можуть бути використані на додаткові потреби.

© Мишура Д. В., 2016

Аналізуючи зміни, що відбулися в складі запасів підприємства, маючи в своєму розпорядженні тільки дані, що наведені в бухгалтерському балансі, дати їм однозначну оцінку досить складно. В цілому зростання вартості запасів (якщо тільки причиною цього не стала інфляція) свідчить про кращу забезпеченість підприємства необхідними для виробництва і комерційної діяльності ресурсами. Водночас для більш об'єктивної оцінки зміни запасів бажано порівняти їх наявність із реальними потребами підприємства, виявити в їх складі неліквідні та непридатні для використання запаси [4].

Тому зайві запаси підприємству не потрібні, бо потрібні кошти на їх зберігання, з часом вони втрачають свої властивості (старіння, зношування), та підприємство втрачає частину своїх доходів через замороження коштів у запасах.

З огляду на нестабільну ситуацію, яка має місце в сучасній українській економіці (інфляційні явища, сплески цін на окремі види ресурсів, пряме державне втручання тощо), ряд підприємств вважають за доцільне створювати солідні запаси сировини та матеріалів, щоб не відчувати труднощів із їх придбанням в момент дефіциту або не переплачувати за них після чергового зльоту цін [4].

Що стосується вартості готової продукції, то, з одного боку – це явище можна розглядати як позитивне, бо збільшується об'єм виробництва продукції. З іншого – якщо якість продукції низька, але її запаси зростають, то в результаті цього зменшується попит на продукцію, і підприємство несе збитки. Повна відсутність продукції може свідчити про сезонність виробництва, але це може бути також у випадку, якщо підприємство зупинило свою діяльність або ж втратило продукцію у разі нещасного випадку (пожежі, крадіжки).

Наступна стаття обліку – дебіторська заборгованість. Ця стаття характеризує суму боргу господарюючому суб'єкту з боку юридичних і фізичних осіб, держави і т.д. Зростання дебіторської заборгованості можна оцінювати як позитивно, так і негативно. Позитивно – якщо зростання заборгованості співпадає з підвищенням об'ємів виробництва та реалізації продукції за відсутності будь-яких проблем зі своєчасним погашенням цієї заборгованості. Негативно оцінюється дебіторська заборгованість, якщо її зростання є наслідком порушення покупцем умов розрахунків і договірної дисципліни. Наявність дебіторської заборгованості свідчить про тимчасове вилучення коштів із обігу підприємства: коли економічний суб'єкт сам є позичальником, оплачує фінансовій установі за кожен день користування кредитними ресурсам, його контрагенти користуються коштами підприємства безкоштовно (за умови, що немає домовленостей про збільшення вартості поставок залежно від термінів проведення розрахунків).

Неоднозначно оцінюються і зміни за ст. «Грошові кошти». З одного боку, їх відсутність або зменшення їх розміру може бути пов'язано з критичним станом розвитку підприємства. Водночас аналогічна ситуація з відсутністю коштів на конкретну дату балансу може бути характерна і для успішного підприємства, що дотримується у своїй діяльності правила: «гроші повинні «працювати», а не «зависати «на поточних банківських рахунках і в касі» [5].

Аналізуючи баланс підприємства, потрібно також оцінити такий клас, як «власний капітал». На законодавчому рівні поняття «власний капітал» закріплене у НП(С)БО № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»[6]. Так, під власним капіталом розуміється частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань. Це визначення відображає порядок розрахунку власного капіталу, але не розкриває джерел формування та напрямків використання власного капіталу. У процесі господарської діяльності підприємства можуть накопичувати власний капітал. Так, на підприємстві може формуватись капітал в дооцінках за рахунок проведення дооцінок необоротних активів та фінансових інструментів [7].

Наявність довгострокових та короткострокових кредитів свідчить про високий ступінь довіри до підприємства фінансових установ. При цьому в ході аналізу слід з'ясувати, на яких умовах залучаються позикові кошти, чи не перевищує процентна ставка по кредиту з урахуванням встановлених додаткових платежів і комісій рівня валової рентабельності активів підприємства, чи не порушується графік погашення кредитів і сплати відсотків по них.

Наявність кредиторської заборгованості у підприємства – абсолютно нормальне, властиве всім без винятку суб'єктам економіки явище, але тільки за умови, що ця заборгованість не є простроченою. Існування кредиторської заборгованості ряду підприємств пов'язано з розбіжністю кордонів облікового циклу та календарних дат виплат (борг по заробітній платі, який числиться в балансі станом на останній день звітного періоду, підлягає погашенню вже на початку наступного періоду; податки й обов'язкові платежі, нараховані за поточний місяць або квартал, теж підлягають сплаті в установлені строки тощо). Саме тому, аналізуючи стан кредиторської заборгованості підприємства, слід враховувати цю обставину і давати негативну оцінку лише зростанню заборгованості, терміни розрахунків по якій пройшли.

За результатами проведеного дослідження доходимо висновку, що бухгалтерський баланс є важливим джерелом інформації про фінансовий стан суб'єкта господарювання для власників і менеджерів підприємства, його постачальників і клієнтів, інвесторів і кредиторів, органів державної влади й управління. Водночас тільки грамот-

на, зважена оцінка цієї форми фінансової звітності, вміння читати між рядків, а в окремих випадках – залучення додаткових джерел інформації – дозволить з'ясувати справжній стан справ у досліджуваного суб'єкта.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Кудіна О. М.

Література: 1. Про затвердження Положень (стандартів) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Закон України від 31.03.1999 № 87 // База даних «Законодавство України»/Верховна рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0391-99. **2.** Черноиванова А. С. Роль бухгалтерского учета в системе управления предприятием // Современные проблемы управления предприятиями: теория и практика: материалы Междунар. науч-практ. конф. Харьков: ХНЭУ, 2012. **3.** Юшко С. В. Аналіз бухгалерського балансу підприємства: основні нюанси і тонкості // Збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 50-річчю економічного факультету Вятської ГСХА «Економічний погляд на проблеми сучасного суспільства». 2015. С. 325–328. **4.** Савчук В. П. Управление финансами предприятия. М.: БИНОМ, Лаборатория знаний, 2003. 480 с. **5.** Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13. **6.** Безкоровайна Л. В. Особливості обліку власного капіталу на підприємствах // Глобальні та національні проблеми економіки. 2015. № 4. URL: http://www.global-national.in.ua.

БЕНЧМАРКІНГ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

УДК 005.21:005.51:005.332.4

Мовчан А. С.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто поняття бенчмаркінгу як одного з найефективніших інструментів, що дає можливість підприємству підвищувати свою конкурентоспроможність. Обґрунтовано необхідність використання бенчмаркінгу як важеля, здатного змінити структуру організації, стиль ведення бізнесу, керуючись при цьому головним принципом «від кращого до кращого».*

Ключові слова: *бенчмаркінг, конкурентоспроможність, ефективність підприємства.*

Аннотация. *Рассмотрено понятие бенчмаркинга как одного из самых эффективных инструментов, который позволяет предприятию повышать свою конкурентоспособность. Обоснована необходимость использования бенчмаркинга в качестве рычага, способного изменить структуру организации, стиль ведения бизнеса, руководствуясь при этом главным принципом «от лучшего к лучшему».*

Ключевые слова: *бенчмаркинг, конкурентоспособность, эффективность предприятия.*

Annotation. *The article describes the question of benchmarking as one of the most effective tools that enable companies to increase their competitiveness. Substantiated the necessity of the use of benchmarking as a lever that can change the structure of the organization, business style, guided by the main principle of «from the best to the best».*

Keywords: *benchmarking, competitiveness, the effectiveness of the company.*

Сучасний розвиток економіки визначає конкретні вимоги до підвищення рівня конкурентоспроможності підприємств, а саме потребує більш швидкого реагування на зміну господарської ситуації з метою підтримки

© Мовчан А. С., 2016

стійкого фінансового стану і постійного вдосконалення організації діяльності відповідно до зміни кон'юнктури ринку. При цьому посилюється багатоаспектне значення показників конкурентоспроможності компаній. Ці вимоги можна реалізувати за допомогою інструментів менеджменту, чільне місце серед яких посідає бенчмаркінг [1].

Дослідженню питань бечмаркінгу приділяють значну увагу як зарубіжні вчені, так і вітчизняні науковці, наприклад С. Богданова, Ч. Джон, А. Дутка, Д. Маслов.

На сьогодні бенчмаркінг стає невід'ємною частиною стратегічного управління і підвищення конкурентоспроможності підприємства. Звичайно, будь-яка організація знаходиться і функціонує в середовищі, та кожна її дія залежить від безлічі чинників. Саме тому важливо, щоб компанія реагувала на зміни, які вже відбуваються, а також на майбутні зміни зовнішнього оточення з позицій системного підходу. Тобто організація повинна бути готова за потреби в будь-який момент часу запропонувати своїм клієнтам продукцію кращої якості, за вигіднішою ціною і з кращими умовами, ніж конкуренти, при збереженні стабільності свого функціонування [2].

Компанії вдаються до використання бенчмаркінгу у таких випадках: по-перше, не існує ідеальних компаній, кожна компанія прагне до вдосконалення. Адже компанія, керівництво якої вважає, що вона функціонує без збоїв і проблем, при цьому ігнорує тривожні сигнали, швидше за все, рано чи пізно стикнеться з кризою, з якої вийти без сторонньої допомоги (наприклад, з боку консалтингових фірм у сфері управління) буде дуже складно. По-друге, існує стійка необхідність в удосконаленні діяльності на основі впровадження передового досвіду у сфері управління. По-третє, функціонувати в інформаційному вакуумі не може жодне підприємство, у зв'язку з чим для підвищення ефективності роботи компанії рекомендується регулярно відслідковувати інформацію про передовий досвід вітчизняних і зарубіжних компаній задля адаптації її під свої умови. Всі зазначені вище проблеми можуть бути вирішені за допомогою бенчмаркінгу. Прикладом може служити проведений бенчмаркінг «Nokia Mobile Phones», який дав поштовх до зростання, допоміг раціоналізації використання ресурсів компанії (з урахуванням бенчмаркінгових досліджень компаній-конкурентів), за допомогою чого і була збільшена частка на ринку.

Бенчмаркінг не є одноразовим аналізом. Щоб були віддача, підвищення ефективності підприємства, необхідно зробити бенчмаркінг складовою частиною роботи, регулярним процесом інновацій і удосконалень у бізнесі.

Можна виділити чотири типи бенчмаркінгу, які можуть бути ефективно застосовані на українських підприємствах:

- функціональний бенчмаркінг – використовується порівняння за функціями;
- загальний бенчмаркінг – порівняння фірми з непрямими конкурентами за максимальної кількості ознак;
- внутрішній бенчмаркінг – порівнянню підлягає діяльність підрозділів усередині компанії;
- конкурентний – порівняння своєї організації з конкурентами по максимальній кількості параметрів.

Таким чином, система бенчмаркінгу повинна включати в себе комплекс заходів із вивчення ефективності підприємства [3]. Багато фірм, що використовують бенчмаркінг, переконані, що він сприяє надійному забезпеченню конкурентоспроможності, а також створенню передумов постійного відстеження рівня продуктивності компанії в умовах інтернаціоналізації процесів закупки сировини та матеріалів [4]. Досвід бенчмаркінгу використовується також для визначення стратегії успіху підприємства. Пильна увага спрямована на такі питання: хто? як? чому? (Яка фірма забралася на вершину конкуренції? Чому власна організація не стала кращою в своїй галузі? Що можна змінити, а що потрібно зберегти на підприємстві, щоб воно стало кращим? Яким чином впроваджувати відповідну стратегію, щоб вийти вперед?) [5].

Ця технологія сьогодні популярна, оскільки в більшості випадків справляється з поставленим завданням поліпшення певних характеристик діяльності компанії. Оскільки досліджується досвід прямих конкурентів, що займають більш сильні позиції в займаній ніші, це дозволяє уникнути необхідності пошуку власних напрямків розвитку, користуючись уже перевіреними і тими напрямками, які довели свою ефективність методами.

Інструменти бенчмаркінгу є певним захистом від можливих ризиків, оскільки управлінський персонал фірми, яка позичає, тим самим позбавляє себе від необхідності тестувати невизначену кількість методів, з яких адекватним ситуації виявиться, наприклад, лише один, а відразу ж застосовує на практиці свідомо успішний варіант. Про це писав і відомий філософ давнини, Сунь-Цзи в своєму трактаті під назвою «Мистецтво війни»: «Знаючий ворога та знаючий себе не виявиться у небезпеці навіть у ста битвах».

Крім того, що компанія таким чином може мінімізувати виникнення ризиків, істотно скорочуються тимчасові витрати на здійснення стратегічного планування. Менеджерам не потрібно самостійно розробляти механізми поліпшення, наприклад, якості обслуговування клієнтів – замість цього, вони користуються готовим, свідомо ефективним методом.

Інструменти бенчмаркінгу дозволяють поліпшувати якість найважливішого ресурсу компанії – її управлінського персоналу. Так, топ-менеджери, досліджуючи досвід кращих із кращих, розвивають навички творчого

мислення, досконально вивчають особливості своєї компанії, знаходячи оптимальні шляхи її вдосконалення, що не можливо не брати до уваги.

Таким чином, можна дійти висновку про те, що технологія бенчмаркінгу – це найкращий варіант, якщо йдеться про необхідність підвищення ефективності діяльності компанії. Однак всі інструменти бенчмаркінгу повинні впроваджуватися тільки після їх адаптації до умов конкретного виробництва. Якщо ж цю умову не буде дотримано, спроба обернеться невдачею. В сучасних умовах бенчмаркінг – це необхідна складова успіху будь-якої організації. Уникнути ризику практично неможливо, але можна передбачити, запобігти або заздалегідь пом'якшити несприятливі наслідки. Мінімум невизначеності – ось до чого потрібно прагнути, адже не дарма ж кажуть: «Попереджений – значить озброєний!».

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Леонова Ю. О.

Література: 1. Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрями підвищення: монографія/за заг. ред. О. Г. Янкового. Одеса: Атлант, 2013. 470 с. **2.** Рейдер Р. Бенчмаркинг как инструмент определения стратегии и повышения прибыли. М.: РИА Стандарты и качество, 2008. 244 с. **3.** Князев Е. А., Евдокимова Я. Ш. Бенчмаркинг для вузов: учеб.-метод. пособие. М.: Университетская книга, Логос, 2006. 205 с. **4.** Михайлова Е. А. Основы бенчмаркинга. М.: МАУП, 2002. 110 с. **5.** Воеводина Н. А., Кулагина А. В., Логинова Є. Ю., Тальберг В. Б. Бенчмаркинг – инструмент развития конкурентных преимуществ: практ. пособие. СПб.: Пітер, 2004. 272 с.

ОГЛЯД ОСТАННІХ ЗМІН ЩОДО ЄДИНОГО СОЦІАЛЬНОГО ВНЕСКУ

УДК 657.471.12:330.534

Морозова Г. А.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто основні правові й організаційні засади забезпечення єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, умови та порядок його нарахування і сплати, особливості його обліку, а також зміни, які відбулися у законодавстві на поточний 2016 рік. Наведено визначення ЄСВ, ставки його нарахування, термін сплати.*

Ключові слова: *облік, єдиний соціальний внесок, соціальний захист населення, законодавство, соціальне страхування.*

Аннотация. *Рассмотрены основные правовые и организационные основы обеспечения единого социального взноса на общеобязательное государственное социальное страхование, условия и порядок его начисления и уплаты, особенности его учета, а также изменения, которые произошли в законодательстве на текущий 2016 год. Приведено определение ЕСВ, ставки его начисления, срок оплаты.*

Ключевые слова: *учет, единый социальный взнос, социальная защита населения, законодательство, социальное страхование.*

Annotation. *Article considers the main legal and organizational basics of ensuring of unified social tax for obligatory national social insurance, terms and order of its calculation and payment, collection and accounting in order changes*

© Морозова Г. А., 2016

which have happened in legislation for the current year 2016. The definition, rates of calculation, the payment period of NSI are given.

Keywords: *accounting, unified social tax, social protection, legislation, social insurance.*

Соціальний захист населення – важливий напрямок політики у будь-якій державі. Наша країна не виняток. З метою здійснення захисту прав застрахованих осіб на отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування існує єдиний соціальний внесок, який забезпечує кошти на виплату за випадками, які регламентовані законодавством.

Питанням нарахування та сплати зборів на обов'язкове державне страхування присвячені праці В. П. Завгороднього, В. Я. Савченко, М. Я. Дем'яненка, Ф. Ф. Бутинця та ін.

Метою цієї роботи є визначення єдиного соціального внеску на обов'язкове державне страхування, змін, щодо порядку нарахування та сплати ЄСВ, які відбулися у 2016 році.

Згідно із Законом України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [1] єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування – консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб на отримання страхових виплат (послуг) за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування;

Єдиний соціальний внесок був прийнятий 01.01.2011 року Законом України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» та поєднав у собі чотири збори:

- державне пенсійне страхування;
- державне соціальне страхування на випадок безробіття;
- державне соціальне страхування на випадок тимчасової втрати працездатності та витрат, пов'язаних із похованням;
- державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, що призвели до втрати працездатності.

Регулювання ЄСВ включає у собі облік ЄСВ, порядок його нарахування, розрахунку та внесення на відповідні рахунки податкових органів України, занесення та регулювання здійснення сплат сум внеску платниками, внесення останніх до Державного реєстру соціального страхування [2].

Органи, які уповноважені проводити регулювання єдиного соціального внеску, виконують функції ідентифікації платників, їх облік, встановлення наявності об'єктів оподаткування, надання послуг із консультації, організують і контролюють своєчасність плати внеску відповідно до чинного законодавства України.

Спершу функції обліку ЄСВ покладалися на Пенсійний фонд України. Платники збору перераховували відповідні суми до сплати саме на рахунки Пенсійного фонду, а вже після цього кошти розподілялися на рахунки інших фондів. Проте після утворення Міністерства доходів і зборів влада передала обов'язки із регулювання ЄСВ йому [3].

21 травня 2014 року Кабінет Міністрів України прийняв Положення № 236, яке свідчило про утворення нового органу – Державної фіскальної служби, що перейняла обов'язки із регулювання единого соціального внеску [4].

Розглянемо зміни, які відбувалися у зміні ставок, порядку нарахування, утримання та сплати, та обліку єдиного соціального внеску у 2016 році.

Величина єдиного соціального внесу до змін, які відбулися у 2016 році, формувалася так: для роботодавців – згідно із класом професійного ризику виробництва, до якого віднесено платників єдиного соціального внеску, з урахуванням видів економічної діяльності. Згідно із Порядком визначення класу професійного ризику виробництва за видами економічної діяльності існують 67 класів професійного ризику виробництва. Певна ставка може коливатися від 36,76 % для першого класу до 49,7 % для 67 класу професійного ризику виробництва. Чим небезпечніший вид діяльності, тим більший відсоток внеску має бути сплачений роботодавцем [5]. Необхідно зауважити, що для цивільно-правових договорів було встановлено єдину ставку соціального внеску – 34,7 %, а для бюджетних установ ЄСВ становив 36,3 %.

Для фізичних осіб – підприємців мінімальний ЄСВ до 2016 року становив 34,7 % від розміру мінімальної зарплати.

Щодо утримання ЄСВ працівників підприємств, які є найманими працівниками, або тих, осіб, які забезпечують себе роботою самостійно, то відсоток ЄСВ становив 3,6 %.

Після змін, що відбулися 01.01.2016 року, існує один розмір єдиного соціального внеску – 22 % від фонду оплати праці. Утримання із заробітної плати робітників було скасовано.

Наведемо порівняння щодо ставок нарахування та бази оподаткування єдиного соціального внеску у табл. 1.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика єдиного соціального внеску

Ознака	2015	2016
Податкова база	Заробітна плата й інші доходи, які є відмінними від заробітної плати особи	Заробітна плата й інші доходи, які є відмінними від заробітної плати особи
Гранична величина доходу	Не більше, ніж 17 мінімальних заробітних плат (20706 грн)	Не більше, ніж 25 мінімальних заробітних плат (34450 грн)
Ставка ЄСВ	Роботодавець – від 36,76–49,7 % залежно від класу професійного ризику Робітник – 3,6 %	Роботодавець – 22 % Робітник – 0 % (скасовано утримання ЄСВ у розмірі 3,6 %)

Основною причиною здійснення таких змін можна вважати спробу подолання зарплат у конвертах, зменшення податкового тиску на підприємців та збільшення прибутку, як наслідок – уряд очікує від роботодавців підвищення заробітних плат своїм працівникам.

У 2015 році при виплаті офіційної зарплати роботодавець утримував зі співробітника 15 % податок на доходи фізичних осіб, якщо сума не перевищувала 12180 грн, і 20 % ПДФО з суми перевищення плюс 1,5 % військового збору і 3,6 % ЄСВ, а також нараховував залежно від класу ризику від 36,76 % до 49,7 % ЄСВ.

Тобто з кожної нарахованої співробітнику 1 тис грн за умови, що загальна зарплата не перевищувала 12180 грн, утримувалося 195,60 грн і нараховувалося залежно від класу професійного ризику від 367,60 грн до 497 грн ЄСВ.

Загальні витрати підприємства при максимальному розмірі ЄСВ становили 1497 грн. Співробітник на руки отримував 804,40 грн, 692,60 грн становили податки.

Хоча у 2016 році із переліку податків, які підлягали сплаті із заробітної плати найманого робітника, виключили єдиний соціальний внесок, сума податкових платежів була збільшена іншим шляхом. До 2016 року утримання податку на доходи фізичних осіб зменшувалося на суму єдиного соціального внеску, а зі зникненням ЄСВ база оподаткування для податку на доходи фізичних осіб збільшилася, що призвело до збільшення утримань.

Розглянемо на умовному прикладі, як відображаються в обліку підприємства нарахування та сплата єдиного соціального внеску (табл. 2).

Таблиця 2

Відображення єдиного соціального внеску в обліку підприємства

Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Сума, грн
Нарахована заробітна плата робітникам виробництва	23	661	20000
Утримано із заробітної плати:			
ПДФО (18 %)	661	641	3600
Військовий збір (1,5 %)	661	651	300
Нарахований ЄСВ на фонд оплати праці (22 %)	23	651	4400
Перерахований:			
ЄСВ	651	311	4400
ПДФО	641	311	3600
Військовий збір	651	311	300
Виплачена заробітна плата робітникам	661	311	16100

Сплата внеску до бюджету повинна проводитися щоразу, коли роботодавець виплачує заробітну плату своїм найманим працівникам. ЄСВ перераховується на рахунки податкових органів України.

Висновки. Узагальнюючи, можна сказати про те, що нові реформи, які відбулися у 2016 році щодо редагування Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», встановили певні зміни ставок оподаткування та умов нарахування та утримання збору, метою здійснення яких є зменшення податкового навантаження на роботодавців і найманих працівників. Ставка єдиного соціального внеску розміром у 22 % зменшила розмір збору, який повинен сплатити наймач, а утримання із доходу працівників були скасовані. Здавалося б, це зменшить податкове навантаження працівників, але розмір несплаченого ЄСВ компенсується виплатами податку на доходи фізичних осіб. Тому необхідно удосконалювати та покращувати умови та особливості цього збору для збільшення доходів найманих працівників, а отже, покращення рівня їх життя.

Науковий керівник – викладач Шушлякова О. В.

Література: 1. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010 № 2464-VI // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2464-17. **2.** Карамишев Д. В. Механізм формування системи збору та обліку єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування в Україні. URL: http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2010-2/doc/2/02.pdf. **3.** Абліцов О. Єдиний соціальний внесок. Зміни у системі державного пенсійного та соціального страхування. URL: http://byhgalter.com/yedinij-socialnij-vnesok-zmini-u-sistemi-derzhavnogo-pensijnogo-ta-socialnogo-straxuvannya. **4.** Про Державну фіскальну службу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2014 № 236 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-%D0%BF. **5.** Про затвердження Порядку визначення класу професійного ризику виробництва за видами економічної діяльності: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.02.2012 № 237 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/237-2012-%D0%BF.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТА НАЦІОНАЛЬНИХ СТАНДАРТІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ДЛЯ МАЛИХ І СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ

УДК 330.101.8

Мостовенко Д. Ю.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено порівняльну характеристику міжнародних стандартів фінансової звітності та національних стандартів бухгалтерського обліку для малих і середніх підприємств. Виділено позитивні та негативні риси від застосування МСФЗ для МСП.*

Ключові слова: *міжнародні стандарти, національні стандарти, бухгалтерський облік, застосування, малі та середні підприємства.*

Аннотация. *Исследована сравнительная характеристика международних стандартов финансовой отчетности и национальных стандартов бухгалтерського учета для малых и средних предприятий. Выделены положительные и отрицательные черты от применения МСФО для МСП.*

Ключевые слова: *международные стандарты, национальные стандарты, бухгалтерский учет, применения, малые и средние предприятия.*

Annotation. *Studied comparative characteristic International Financial Reporting Standards and the Microsoft Flight standaptov accounting for malyh spednem and enterprises. It highlights the positive and negative features of the application of the IFRS for SMEs.*

Keywords: *international standards, national standards, accounting, applications, small and medium enterprises.*

Останнім часом Україна досить активно бере участь у введенні міжнародних стандартів фінансової звітності. Для рівня країни це є досить важливим кроком при виході на світовий ринок. Головним чином це дозволяє зробити ведення бухгалтерського обліку відповідним до світових стандартів, звітність українських підприємств стане зрозумілою та зіставною для іноземних користувачів, що приведе до більш тісної та активної співпраці.

Важливе значення має введення МСФЗ для малих і середніх підприємств, оскільки вони забезпечують робочими місцями велику кількість працездатного населення – приблизно 10 % національного ВВП, насичують

© Мостовенко Д. Ю., 2016

український ринок вітчизняними товарами. Саме тому необхідно, щоб інформація відносно діяльності цих підприємств була повною, зрозумілою, надійною.

Дослідженням проблем впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності в секторі малих і середніх підприємств останнім часом активно займаються як науковці, так і практики у сфері бухгалтерського обліку. Особливу увагу цьому питанню приділяли такі науковці, як С. Голов, В. Завгородній, Т. Вільчинська, Ф. Бутинець.

Метою статті є порівняльний аналіз фінансової звітності малих та середніх підприємств відповідно за П(С)БО та МСФЗ.

Особливе значення при реформуванні бухгалтерського обліку в Україні, як на малих і середніх підприємствах, так і на великих, є реформи у сфері фінансової звітності.

В Україні основним документом, який контролює складання та подання фінансової звітності, є Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва». Цей стандарт був розроблений і прийнятий Міністерством фінансів України разом з іншими П(С)БО і набув чинності з 25 лютого 2000 року. Проте окремі положення викладені і в інших нормативних актах і законах [1].

У міжнародній практиці складання фінансової звітності малими підприємствами контролює Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств (МСФЗ для МСП), розробка якого почалася ще в 2000 році. Офіційно опублікований та набрав чинності він 9 липня 2009 року [2].

Кожен з цих нормативних документів регламентує складання фінансової звітності для малих і середніх підприємств. Проте їх зміст має значні відмінності.

П(С)БО містить у собі 12 сторінок, а також включає типові форми фінансової звітності для малих і середніх підприємств; містить у собі інформацію про загальні положення, де розкривається сфера дії цього стандарту, постатейно розкривається зміст фінансових звітів малого підприємництва. У додатку наводяться типові форми фінансової звітності для малих підприємств.

МСФЗ для МСП є значно розширеним і деталізованим і містить 230 сторінок, на яких викладені опис малих і середніх підприємств, наведені концепції та основоположні принципи складання фінансової звітності, постатейно розкрита інформація про кожну з форм фінансової звітності, розкрита інформація відносно облікової політики, питання стосовно фінансових інструментів, розкриті питання стосовно інвестицій, детально розписана інформація по оцінці, переоцінці та визнанні активів і зобов'язань підприємства, розкрита інформація стосовно пов'язаних сторін, надана інформація про перше застосування МСФЗ для МСП, розкриті інші питання стосовно діяльності малих і середніх підприємств а також відображення її в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності.

Таким чином, МСФЗ для МСП є більш детальним і конкретизованим, ніж національний П(С)БО 25. Міжнародний стандарт стосується не тільки складання та подання фінансової звітності, а й детально роз'яснює важливі аспекти ведення бухгалтерського обліку саме для малих і середніх підприємств.

Іншою важливою відмінністю є те, що П(С)БО 25 не дає власного визначення суб'єкта малого підприємництва. Тому для визначення приналежності підприємства до суб'єкта малого підприємництва необхідно керуватися іншими нормативними документами.

Зокрема, ст. 154 розд. III Податкового кодексу України суб'єкти малого підприємництва визначаються як ті, що відповідають таким критеріям:

середньооблікова чисельність працівників не перевищує 20 осіб, і щорічний обсяг доходів не перевищує трьох мільйонів гривень;

середньооблікова чисельність працівників не перевищує 50 осіб, і щорічний обсяг доходів не перевищує одного мільйона гривень [3].

Відповідно до ст. 55 II розділу Господарського кодексу України суб'єкти господарювання залежно від кількості працюючих і доходів можуть належати до суб'єктів малого підприємництва, в тому числі до суб'єктів мікропідприємництва, середнього або великого підприємництва [4].

Згідно з Законом України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» суб'єктами малого підприємництва виступають суб'єкти господарювання, які відповідають критеріям, наведеним у ст. 55 розд. II Господарського кодексу України [5].

МСФЗ для МСП дає чіткий опис малих і середніх підприємств.

Отже, МСФЗ для МСП є більш зручним, оскільки саме він безпосередньо визначає ті підприємства, на які поширюється, шляхом надання конкретного опису малих і середніх підприємств. В той час як за українським П(С)БО 25 необхідно додатково досліджувати інші нормативні акти для віднесення підприємства до правильної категорії, в результаті чого можуть виникнути складнощі.

Наступною відмінністю є структура та склад фінансової звітності.

Згідно з П(С)БО 25 існують встановлені законодавством чіткі форми фінансової звітності. Окрім цього, підприємство може складати та подавати фінансову звітність, використовуючи спрощену форму, яка також чітко визначена законодавством.

Відповідно до МСФЗ для МСП чітко встановлених типових форм фінансової звітності не існує. Проте існують вимоги відносно інформації, яка обов'язково має розкриватися в кожній звітній формі.

Отже, зазначимо, що П(С)БО 25 є більш зручним для бухгалтерів, оскільки не існує необхідності самостійно складати форму для фінансової звітності.

Також слід зазначити й те, що у національній практиці ведення бухгалтерського обліку на малих підприємствах, окрім П(С)БО 25, необхідно застосовувати багато інших нормативних активі та стандартів, серед яких слід виділити НП(С)БО 1 [6].

Підводячи підсумки, виділимо позитивні та негативні риси від застосування МСФЗ для МСП (рис. 1).

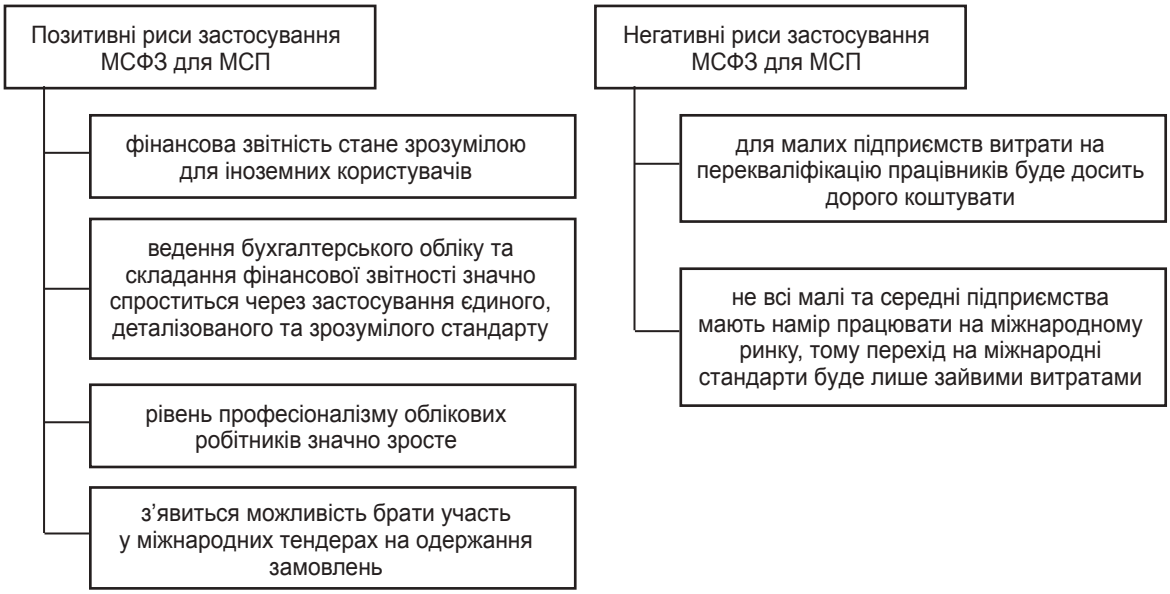

Рис. 1. **Позитивні та негативні риси застосування МСФЗ для МСП**

Отже, можна дійти висновку, що перехід до складання звітності за міжнародними стандартами суб'єктами малого та середнього підприємництва є одним із раціональних шляхів удосконалення бухгалтерського обліку, оскільки концепція створення міжнародних стандартів ґрунтується на створенні єдиних правил ведення бухгалтерського обліку й увібрала всі найкращі якості міжнародного досвіду ведення бухгалтерського обліку. Проте це є ефективним лише для тих підприємств, які мають намір вести підприємницьку діяльність не тільки в Україні, але й закордоном.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Пасенко Н. С.

Література: 1. Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 № 627 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1242-13. **2.** Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств (МСФЗ для МСП). URL: http://www.ifrs.org/IFRS-for-SMEs/Documents/IFRS-for-SMEs-UKR.pdf. **3.** Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17. **4.** Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV // База даних «Законодавство України» /Верховна Рада України. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15. **5.** Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4618-17. **6.** Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13.

ФОРМЫ И СИСТЕМЫ ЗАРАБОТНОЙ ПЛАТЫ В УКРАИНЕ И ДРУГИХ СТРАНАХ МИРА

УДК 331.2(477+1-87)

Мухина Е. А.

Студент 1 курса
факультета менеджмента и маркетинга ХНЄУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Заработная плата является одной из самых актуальных проблем экономики. И чтобы работа была эффективной, нужно изучить все формы и системы заработной платы, сравнить их использование в Украине и других странах мира для возможности успешного совершенствования.*

Ключевые слова: *заработная плата, формы и системы заработной платы, Украина, средняя зарплата.*

Анотація. *Заробітна плата є однією з найбільш актуальних проблем економіки. І щоб робота була ефективною, потрібно вивчити всі форми та системи заробітної плати, порівняти їх використання в Україні та інших країнах світу для можливості успішного вдосконалення.*

Ключові слова: *заробітна плата, форми та системи заробітної плати, Україна, середня заробітна плата.*

Annotation. *Salary is one of the most common aspects of the economy. Because it concerns every worker. And to make work effective, it is necessary to study all forms and systems of salary, compare the iruse in Ukraine and another countries to be able to successfully improve them.*

Keywords: *salary, forms and systems of salary, Ukraine, the average salary.*

Актуальность работы состоит в том, что системы и формы заработной платы должны быть экономически оправданными и способствовать более эффективной работе сотрудников.

Цель работы: анализ заработной платы, ее систем и форм в Украине и других странах.

Заработная плата в общем понимании это – превращенная форма стоимости и цены рабочей силы, которые зависят от количества и качества вложенного труда работником.

Существуют две основные формы зарплаты: сдельная и повременная.

Повременная заработная плата начисляется тогда, когда сложно или невозможно нормировать труд работника. Конечно, основным положительным моментом есть то, что эта зарплата начисляется независимо от снижения уровня производства в данный период времени.

Но есть и минусы: работник не может повысить свой заработок путем внесения большей доли своего труда в производство, соответственно, нет стимула к работе. Это может значительно сказаться на объеме выпуска продукции.

Еще существует сдельная форма заработной платы. В этой форме существует прямая зависимость количества произведенной продукции от оплаты труда. Положительным моментом является то, что работник может увеличить заработок с помощью повышения интенсивности своего труда.

Отрицательный момент состоит в том, что работник получает нестабильную зарплату, существует определенный риск. В погоне за количеством сотрудники могут забывать о качестве.

В Украине применяются эти две формы согласно ст. 97 КЗоТ, в которой указано, что форму оплаты труда работодатель может выбирает самостоятельно. Но чаще применяют повременную форму заработной платы.

В других странах тоже используются эти же формы, но чаще применяется сдельная. Ведь почасовая оплата, по данным статистики, гораздо выше, чем в Украине.

Таблица 1

Уровень средней заработной платы в Украине и некоторых других странах мира в 2014 г.

Украина	Норвегия	Япония	Германия	США	Франция
357$	4215$	2782$	2851$	3258$	2761$

Из табл. 1 видно, что в других странах мира уровень заработной платы гораздо выше, чем в Украине.

Если рассмотреть ситуацию в Украине, то первые признаки надвигающегося мирового финансово-экономического кризиса были зафиксированы в сентябре 2008 года, когда курс доллара резко превысил психологическую черту в 5 грн / 1 долл. США. Поэтому отправной точкой анализа будет 2008 год.

© Мухина Е. А., 2016

Если рассматривать динамику номинальной и реальной заработной платы в национальной валюте, то можно сделать вывод, что показатели росли довольно равномерными темпами? без каких-либо нетипичных снижений, что видно из диаграммы, представленной ниже.

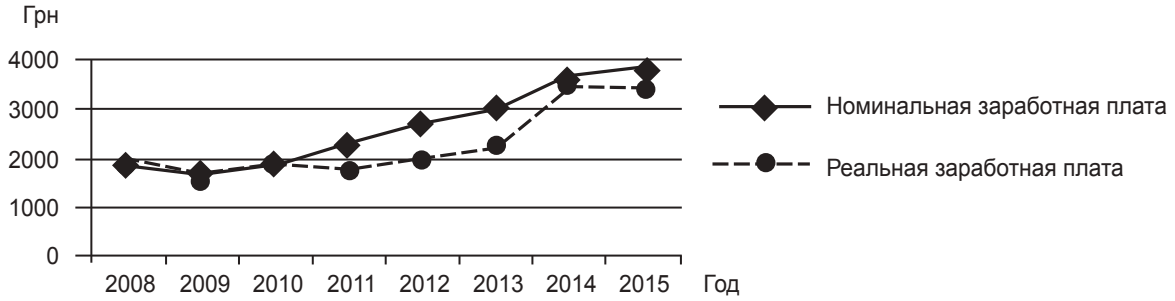

Рис. 1. Динамика изменений реальной и номинальной заработной платы в национальной валюте (Украина)

Также анализ показал, что была существенная разница между реальной и номинальной заработной платой. Однако не стоит забывать об инфляции, на диаграмме реальная заработная плата показывает покупательскую способность с учетом инфляционных процессов в указанный промежуток времени.

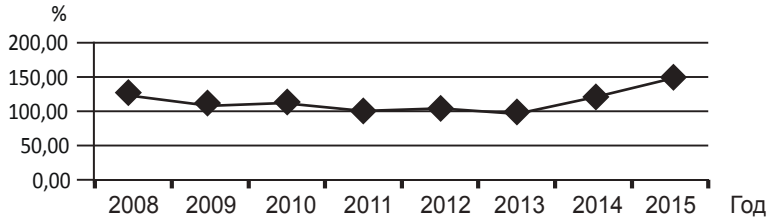

Рис. 2. **Динамика индекса потребительских цен в Украине**

Если сравнить динамику доходов населения в долларовом эквиваленте, то можно наблюдать, что зарплата населения стала ниже, чем в докризисный период. Если принимать во внимание реальную зарплату в американской валюте, то можно сделать вывод о том, что она стала меньше на треть.

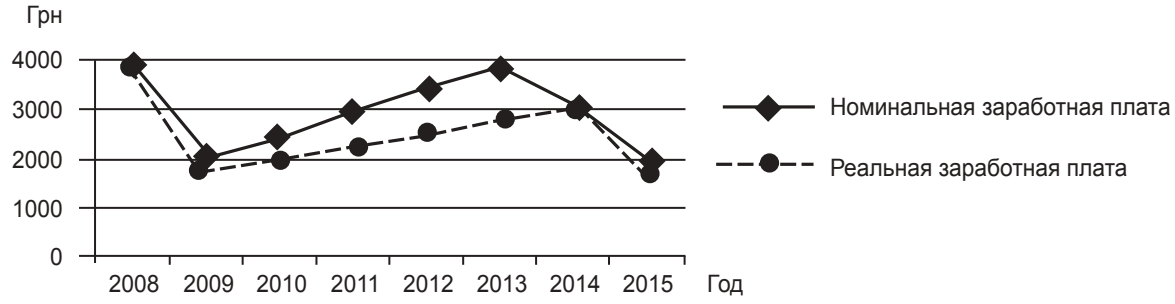

Рис. 3. **Динамика номинальной и реальной заработной платы в Украине, в долларах США согласно курсу каждого года**

Таким образом, динамика заработной платы в Украине в гривне свидетельствует о незначительных улучшениях, а динамика, представленная в американской валюте, говорит об ухудшении покупательской способности.

Что касается систем оплаты труда, то есть несколько наиболее распространенных в Украине: тарифная, повременно-премиальная, сдельно-премиальная, аккордно-премиальная.

Это не все существующие системы, но наиболее применяемые.

Анализ тарифной системы показывает, что она уже устарела. Повременно-премиальная система оплаты труда заключается в том, что сотрудник получает помимо своего фиксированного заработка премию. Это помогает большей стимуляции сотрудника к работе.

Если брать сдельно-премиальную систему, то к оплате за объем выработки продукции добавляется еще и премия за перевыполнение установленных норм выработки, за перевыполнение заданий, назначенных на месяц, неделю, день, год.

Наиболее эффективная система оплаты труда – аккордно-премиальная. Она заключается в том, что оплата производится за количество и качество произведенной продукции в определенный срок. Эта система эффективна потому, что придает работнику стимул к производству большего количества товаров, обращая также внимание на качество. Это еще и наиболее справедливая и объективная оплата труда. Премия начисляется за досрочное выполнение задания, улучшение качества продукции и, конечно же, за выпуск большего количества, но при условии, что качество не изменится.

Если рассматривать другие страны мира, то можно увидеть, что они применяют гибкие бестарифные системы, с помощью которых и решают такие проблемы, как стимулирование, то есть расстановка приоритетов производится не на административном уровне, а имеет объективный экономический характер. Также стимулирующие выплаты имеют прямую связь с количеством и качеством произведенной продукции; величина выплат для сотрудника значима, и система выплат признается работником справедливой, ведь только тогда он будет иметь стимул для работы.

Гибкими эти системы называют потому что они могут трансформироваться под любые задачи стимулирования. Бестарифные, поскольку базовые параметры зарплаты берутся из конъюнктуры рынка труда в этом регионе, в этой отрасли и т. д.

Ставка устанавливается, учитывая квалификацию и навыки работника, то есть за его умения и знания.

Отдельное внимание стоит уделить системам оплаты труда в одних из наиболее развитых стран мира: США, Япония.

Японская система оплаты труда достаточно специфичная, это связано с традициями пожизненного найма. Заработная плата устанавливается в виде фиксированной тарифной ставки, но выплачиваются и бонусы. Основные принципы начисления зарплаты в Японии: заработная плата каждого сотрудника определяется в зависимости от того, сколько получают другие сотрудники; какие результаты у предприятия, на котором работает японец; премия устанавливается исходя из социальных факторов, а не экономических; низкий уровень дифференциации труда; корректирование заработной платы с учетом роста инфляции.

Если рассматривать систему заработной платы в США, то главной особенностью есть то, что оплата труда в США может только расти и не может уменьшаться. Ставка работника устанавливается в зависимости от опыта работы, стажа на определенном предприятии. Но есть еще и дополнительные поощрения: премии, которые выплачиваются управленческому персоналу; специальные премии менеджерам, ориентируясь на их успехи; премии, которые на прямую зависят от прибыли; оплата почасовых ставок; компенсационные выплаты с выходом в отставку; доплата за стаж и особые успехи в работе. Большинство экономистов считает, что такой вид начисления заработной платы имеет наибольшее стимулирование сотрудников.

Каждая система и форма заработной платы имеет как положительные, так и отрицательные стороны. Была лишь поверхностно рассмотрена оплата за труд в Украине и некоторых странах мира. Но даже исходя из этого, можно сделать вывод о том, что нашей стране нужно усовершенствовать системы заработной платы, и тогда производительность труда будет выше, что, в свою очередь, благотворно повлияет на развитие экономики.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Бережная Н. И.

РОЛЬ МСФО В ОБЪЕКТИВНОМ РАСКРЫТИИ ФИНАНСОВОЙ ИНФОРМАЦИИ

УДК 657.632.2

Надеина М. В.

Студент 3 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Исследованы принципы, особенности Международных стандартов финансовой отчетности. Сравнены МСФО с национальными и общепринятыми принципами бухгалтерского учета, исследованы возможные пути искажения финансовых показателей и методы их выявления аудиторскими процедурами.*

Ключевые слова: *Международные стандарты финансовой отчетности, международные корпорации, стандартизация, финансовая информация, национальные стандарты.*

Анотація. *Досліджено принципи, особливості Міжнародних стандартів фінансової звітності. Порівняно МСФЗ із національними та загальноприйнятими принципами бухгалтерського обліку, досліджено можливі шляхи викривлення фінансових показників і методи їх виявлення аудиторськими процедурами.*

Ключові слова: *Міжнародні стандарти фінансової звітності, міжнародні корпорації, стандартизація, фінансова інформація, національні стандарти.*

Annotation. *Main principles, assumptions of International Financial Reporting Standards are researched, some comparison is made between IFRS and national standards of accounting, it has been researched some methods of «creative accounting» and ways of their revealing by audit procedures.*

Keywords: *international financial reporting standards, international corporations, standardization, financial information, the national standards.*

В настоящее время происходит переход от национальных стандартов ведения бухгалтерского учета к международным. Перед Украиной стоит проблема согласования национальных стандартов с международными. Наряду со стандартами учета и отчетности проникают и методы искажения отчетности. Соответственно, возникает проблема их выявления и устранения. Отчетность, составленная по Международным стандартам финансовой отчетности (МСФО), позволяет объективно отразить финансовую информацию. Этим вопросом занимались такие ученые, как Кузьминский Ю. А., Кузьминський А. М., Сопко В. В., Кужельный М. В., Голов С. В., Данька И. Я. и др.

Целью данной работы является определение сущности МСФО, выяснение различия национальных и международных правил составления отчетностей.

Предметом исследования являются Международные стандарты финансовой отчетности. Объектом – принципы и правила построения финансовой отчетности согласно МСФО.

Во второй половине XX в. история развития бухгалтерского учета вступила в новую фазу – фазу международной стандартизации. Этому способствовали объективные предпосылки, среди которых можно выделить: развитие мировых производительных сил, при котором экономические процессы стали всеобъемлющими, глобальными и интернациональными; относительно значительное проникновение капиталов различных стран в виде производственных, капитальных и финансовых инвестиций; создание систем международного кредитования и экономического регулирования; возникновение интегрированных совместных предприятий, корпораций, транснациональных компаний (ТНК), что способствовало дальнейшей взаимообусловленности и взаимозависимости экономик различных стран; свободная конвертация валют ведущих стран, а также введение единой европейской валюты стимулировали дальнейшее укрепление международных экономических связей; необходимость реализации межнациональных программ в социальной и экономической сферах определила необходимость в наличии единых подходов к управлению экономическими процессами [1].

Экономические традиции, различные законодательные нормы в различных регионах мира способствовали появлению различных систем финансового учета. Но тенденции мировой экономики выявили необходимость интеграции, сближения существующих моделей учета. В таких условиях бухгалтерский учет, который остается весомой информативной базой, не мог оставаться в рамках региональных или национальных стандартов. Возможность объединения национальных стандартов в значительной степени вызвана похожими экономическими процессами и решениями. Например, покупка-продажа актива, инвестирование и т. д. Поэтому в значительной степени процесс стандартизации отчетности и учета был вызван большими компаниями, а именно ТНК. Без унифицированных правил представления и обработки финансовой информации значительные ресурсы расходо-

© Надеина М. В., 2016

вались бы на унификацию стандартов внутри структуры ТНК. Спецификой финансовой информации ТНК является то, что данные экономические структуры осуществляют свою деятельность в различных правовых системах. Многообразие моделей и принципов финансового учета и финансовой отчетности в разных государствах может создавать проблемы для ведения бизнеса при анализе деятельности компании, принятии решений, при консолидации финансовой информации. В таком случае возникает необходимость приспособления к правовым нормам ведения учета различных государств.

Как известно, международные корпорации являются влиятельными игроками международного бизнеса и международной политики. ТНК действует как одна структура, но работает в различных правовых режимах. Финансовые отчеты в различных регионах, где действует международная корпорация, могут строиться на разных принципах. Поэтому для получения достоверной финансовой информации из различных дочерних компаний возникает потребность стандартизации представления и раскрытия финансовой информации. МСФО позволяют ТНК составлять отчетность на единых принципах и по единым правилам, что позволяет сравнивать, анализировать и оценивать работу различных дочерних подразделений ТНК. Наряду с этим МСФО позволяют объективно составлять финансовую отчетность, уменьшая возможность ее искажения и мошенничества. На данный момент почти все известные ТНК и финансовые институты публикуют свою финансовую информацию по МСФО. Создание международных рынков капитала также стимулировало сближение систем отчетности и учета. К середине XX века каждое государство имело относительно достаточное количество капитала для обеспечения развития своей экономики. Значительному росту международных рынков капитала способствовали план Маршалла, появился еврорынок валют [3].

Нужно отметить, что ни одна экономически развитая страна в настоящее время не применяет непосредственно МСФО, а пользуется своими национальными стандартами. В полной мере международным стандартам руководствуются только ТНК, для которых применять национальные методики учета каждой страны неудобно. Однако во многих государствах проводится работа по сопоставлению с МСФО национальных стандартов, в некоторых из них национальные стандарты максимально приближены к международным [1].

Финансовая отчетность, составленная в соответствии с МСФО, удовлетворяет информационные потребности, которые являются общими для всех пользователей. Но такие финансовые отчеты не способны обеспечить отдельных пользователей всей информацией, необходимой им для принятия решений. Существует тенденция, что украинские компании все чаще обращаются к международным принципам составления отчетности. В значительной степени это влияние международных ТНК, требующих представления финансовой отчетности именно по МСФО.

Существует несколько основных причин представления финансовой отчетности украинских компаний по международным стандартам: желание привлечь кредиты от международных финансовых институтов; подача отчетности дочерних компаний, которые находятся в Украине, материнским ТНК; листинг на бирже; сотрудничество с иностранными компаниями.

Следует отметить, что и МСФО, и Общепринятые принципы бухгалтерского учета созданы для предотвращения мошенничества. Их существует великое множество. Распространенные способы: как и просто искажение финансовой отчетности в целом, так и мошенничество в сфере переоценки или недооценки активов или пассивов компании. Наиболее распространены следующие способы искажения отчета о доходах и расходах: расчеты через подставные компании, досрочное признание выручки, сокрытие расходов в бухгалтерском учете, необъективная капитализация затрат, продажа с условием, необъективное отражение выполнения долгосрочных договоров.

Часто мошенничество касается и баланса. Распространены такие способы искажения информации об активах и пассивах компании: завышение стоимости запасов, необъективное раскрытие информации о дебиторской задолженности и необоротных активах [4].

МСФО пытается увеличить объективность в раскрытии финансовой информации. Например, в стандарте МСФО 38 (Нематериальные активы) активами считаются только те нематериальные активы, которые могут принести экономическую выгоду. Поэтому расходы на общенаучные исследования не могут быть капитализированы и относятся просто на текущие расходы предприятия. Расходы на создание нематериального актива признаются как его себестоимость только тогда, когда данный нематериальный продукт может быть признан как «генератор» будущих доходов [2].

Проблема принятия Международных стандартов в Украине заключается в том, что стандарты между собой тесно связаны. Нельзя принять один, проигнорировав остальные. С одной стороны, для успешной интеграции Украины в международный бизнес существует необходимость принимать международные стандарты, с другой стороны – для этого следует перестраивать систему отчетности, что создаст определенные проблемы. Вместе с международными стандартами финансовой отчетности в Украину проникает практика ее искажения. Чаще всего примеры выявления мошенничества в финансовой отчетности были в США, поскольку важным источником капитала в данном государстве является фондовый рынок. Поэтому для увеличения рыночной стоимости своих ценных бумаг компании прибегали к мошенничеству, как правило, с целью искусственного увеличения своих до-

ходов. Хотя в аудиторской деятельности одной из известных компаний был случай, когда прибыли искусственно занижались генеральным директором, для того чтобы собственник не изымал свободные денежные средства из оборота, тем самым не приближая предприятие к краху. Это единичные случаи, поэтому в составлении финансовой отчетности и аудите есть два известных принципа: не занижать обязательства и не завышать активы. Как правило, именно эти две вышеуказанные вещи пытается сделать менеджмент для искажения финансовой отчетности.

На основе представленной информации можно утверждать, что разница между украинскими и международными стандартами заключается в принципах учета и отчетности и в раскрытии финансовой информации. Вместе с тем в Украину проникает и практика искажения финансовой отчетности. Для выявления мошенничества привлекаются соответствующие компании, проводятся соответствующие аудиторские процедуры.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Часовникова Ю. С.

Литература: 1. Теория и практика финансового учета. URL: http://gaap.ru. **2.** Голов С. Ф., Костюченко В. М. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: приклади та коментарі. Київ: Лібра, 2011. 840 с. **3.** Данькiв Й. Я. Стандартизація обліку і аудиту: навч. посіб. Київ: Знання, 2014. 310 с. **4.** Кужельний М. В. Контроль фінансової звітності та правильності її складання: навч. посіб. Київ: Ельга, Ніка-Центр, 2011. 240 с. **5.** Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент: підручник. Київ: Знання, 2010. 439 с.

СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ И ПОЛОЖЕНИЙ (СТАНДАРТОВ) БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА УКРАИНЫ

УДК 657.01

Нгуен Хонг Хай

Студент 3 курса
факультета экономики и права ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрены Международные стандарты финансовой отчетности (МСФО) (International Financial Reporting Standards, ранее известные как International Accounting Standards) и наведена их сравнительная характеристика с Положениями (стандартами) бухгалтерского учета Украины (П(С)БУ). Также выявлены тенденции развитии сферы бухгалтерского учета на предприятиях с учетом международной интеграции.*

Ключевые слова: *Международные стандарты финансовой отчетности (МСФО), финансовая отчетность, бухгалтерский учет, Положения (стандарты) бухалтерского учета (П(С)БУ), закон, активы, стандарты.*

Анотація. *Розглянуто Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) (International Financial Reporting Standards, раніше відомі як International Accounting Standards) і наведено їх порівняльну характеристика з Положень (стандартів) бухгалтерського обліку України (П(С)БО). Також виявлено тенденції розвитку сфери бухгалтерського обліку на підприємствах із урахуванням міжнародної інтеграції.*

Ключові слова: *Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), фінансова звітність, бухгалтерський облік, Положення (стандарти) бухалтерского обліку (П(С)БО), закон, активи, стандарти.*

© Нгуен Хонг Хай, 2016

Annotation. *The author of the article studied the International Financial Reporting Standards (IFRS, also known as the International Accounting Standards) and conducted a comparison analysis of these standards with the National Accounting Standards of Ukraine. Several tendencies of the development of enterprise accounting in accordance with international integration were also identified.*

Keywords: *International Financial Reporting Standards (IFRS), financial statement, accounting, National Accounting Standards, law, assets, standards.*

Процесс активной интеграции Украины в Европейский Союз привел к необходимости стандартизации системы финансового учета, которая является информационной базой для принятия взвешенных управленческих решений. Национальную систему финансового учета на сегодняшний день следует базировать на основе Международных стандартов финансовой отчетности (МСФО) для установления эффективного информационного и партнерского взаимопонимания в мировом сообществе. Сегодня многие украинские предприятия подробно знакомятся с Международными стандартами финансовой отчетности. Вместе с тем начинать ведение бухгалтерского учета по новым нормам обычно проще, если они уже согласованы действующим П(С)БУ.

Принципы и методики ведения активов и отражения их в отчетности достаточно глубоко рассмотрены в литературе такими авторами, как Дзюба Н., Клименко А., Котенко Л. и др. В их работах были рассмотрены вопросы классификации и состава активов, их оценки, отражения в учете поступления и т.д., но не раскрыты пути качественного улучшения ведения бухгалтерского учета для развития внешних торговых отношений. Целью данной статьи является выявление недостатков бухгалтерского учета в Украине путем сравнения международной и отечественной системы ведения отчетности.

Несмотря на то, что оба стандарта применяют одинаковые объекты в качестве актива и основных средств (табл. 1) и в целом в содержании международных стандартов есть схожие черты с украинскими стандартами, существует ряд различий. Например, в МСФО есть такие стандарты, которых нет в украинских: IAS 10 – События после отчётной даты; IAS 20 – Учёт государственных субсидий и раскрытие информации о государственной помощи; IAS 23 – Затраты по займам; IFRS 4 – Договоры страхования; IFRS 7 – Финансовые инструменты: раскрытие информации [1, с. 181].

Таблица 1

Критерии признания объекта в качестве актива и основного средства по МСФО и П(С)БУ

МСФО	П(С)БУ
Критерии признания в качестве актива	
Себестоимость объекта основных средств подлежит признанию в качестве актива только в том случае, если: – существует вероятность того, что будущие экономические выгоды, связанные с данным объектом, поступят субъекту хозяйствования; – себестоимость объекта может быть достоверно оценена [1, с. 179]	Объект основных средств признается активом если существует вероятность того, что предприятие получит в будущем экономические выгоды от его использования, и стоимость его может быть достоверно определена [2]
Критерии признания в качестве объекта основных средств	
Основные средства – это материальные активы, которые: – предназначены для использования в процессе производства или поставки товаров и предоставления услуг при сдаче в аренду или в административных целях; – предполагаются к использованию в течение более чем одного отчетного периода [1, с. 175]	Основные средства – это материальные активы, которые предприятие удерживает с целью использования их в процессе производства или поставки товаров, предоставления услуг, сдачи в аренду другим лицам или для осуществления административных и социально-культурных функций, ожидаемый срок полезного использования (эксплуатации) которых более одного года (или операционного цикла, если он более года) [3, с. 242; 4, с. 112]

Отличия присутствуют также и в отражении денежных потоков от инвестиционной деятельности. Согласно П(С)БУ в разделе инвестиционной деятельности отражается поступление денежных средств от продажи инвестиционной недвижимости [5, с. 45]. В то время как МСФО выплаты денежных средств для производства и приобретения активов, содержащихся для аренды и впоследствии содержащихся для продажи, требует отражать как денежные потоки от операционной деятельности [1, с. 192].

П(С)БУ четко определено «место» в Отчете о движении денежных средств полученных и выплаченных процентов и дивидендов, в то время как МСФО требует классификации процентов и дивидендов, полученных и уплаченных как движения денежных средств от операционной, инвестиционной или финансовой деятельности из периода в период в зависимости от сути транзакции [1, с. 208; 6].

Основной стратегической задачей реформирования бухгалтерского учета в Украине является переход к применению Международных стандартов финансовой отчетности, которые признаны одним из инструментов, спо-

собствующих улучшению инвестиционного климата, повышению доверия к украинским предприятиям со стороны иностранных инвесторов.

Существенным шагом в направлении реформирования системы бухгалтерского учета и финансовой отчетности на базе международных стандартов стал Закон Украины «О внесении изменений к Закону Украины «О бухгалтерском учете и финансовой отчетности в Украине» от 12.05.2011 года, согласно которому МСФО в Украине применяют компании, законодательно обязанные составлять финансовую отчетность и консолидированную финансовую отчетность по международным стандартам: публичные акционерные общества, банки, страховики, а также предприятия, перечень которых определен Кабинетом министров Украины, и предприятия, которые самостоятельно определяют целесообразность использования международных стандартов для составления финансовой и консолидированной финансовой отчетности [4, с. 110].

В процессе перехода к МСФО предприятия Украины должны учитывать направления ведения бухучета, обобщенные в табл. 2.

Таблица 2

Классификация факторов влияния на предприятия при переходе к МСФО

Направление	Требование
Адаптация П(С)БУ к МСФО	Необходимость обучения работников (бухгалтеров, предпринимателей и аудиторов) предприятия МСФО
Замена П(С)БУ на МСФО	Необходимость подтверждения квалификации бухгалтера и аудитора путем сдачи экзаменов и получения соответствующего сертификата
Одновременное существование П(С)БУ и МСФО (разрешается в течение нескольких лет вести учет и формировать отчетность по П(С)БУ или МСФО по выбору предприятия	Необходимость дополнительных консультаций с профессиональными организациями, другими предприятиями
	Необходимость привлечения специалистов для составления финансовой отчетности
	Необходимость замены автоматизированных программ обмена или их совершенствования

Благодаря активному сотрудничеству государственного, общественного и коммерческого сектора, при поддержке компаний разработчиков программ МСФО разработаны этапы трансформации финансовой отчетности (табл. 3), благодаря чему удается качественно решить основную часть возникающих проблем [7, с. 195; 8, с. 22–24].

Таблица 3

Этапы трансформации финансовой отчетности

Название	Характеристика		
Организационный	1. Отображение хозяйственных операций, касающихся разреженностей в отчете П(С)БУ и МСФО		
	2. Сравнение требований относительно стандарта	Найдены несовпадения?	*(НЕТ)* Подача финансового отчета по нормам П(С)БУ
	(ДА) 3. Составление сравнительной ведомости требований П(С)БУ и МСФО		
Методический	4. Составление расчетов показателей, которые корректируются	Отображение корректировок в журнале корректировок	
	5. Формирование трансформированной модели		
	6. Формирование рабочего плана счетов для составления финансового отчета согласно требованиям МСФО		
	7. Составление корреспонденции счетов для трансформирования статей финансовой отчетности	Заполнение журнала регистрации трансформирования статей	
Итоговый	8. Осуществление трансформации финансовой отчетности		
	9. Анализ полученных в процессе трансформации данных по статьям финансовой отчетности для составления объяснительной записки		
	10. Составление объяснительной записки с указанием выбранных методов и способов отображения фактов хозяйственной деятельности		

Таким образом, несмотря на то, что процесс внедрения МСФО занимает значительный период времени, требует привлечения существенных финансовых, кадровых, консалтинговых ресурсов преимущества от использования МСФО очевидны. Сегодня субъекты хозяйствования Украины получают новые возможности для экспорта и импорта товаров, капиталов, рабочей силы, предоставления разнообразных услуг на внешних рынках, проведения научно-технической, научно-производственной деятельности в кооперации с иностранными субъектами,

подготовки специалистов за границей, совершения международных финансовых, кредитных, расчетных, лизинговых операций, операций с ценными бумагами, совместной предпринимательской деятельности, включающей создание совместных предприятий, проведение совместных хозяйственных операций, совместного владения имуществом на территории Украины и за ее пределами.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Тютликова В. В.

Литература: 1. Pacter P. IFRS as global standards: a pocket guide. London: IFRS Foundation, 2015. 205 с. **2.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи»: Наказ Міністерства фінансів України від 18.10.1999 № 242 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99. **3.** Клименко А., Пустовит М. Нематериальные активы: от приобретения до ликвидации. Харьков: Фактор, 2006. 354 с. **4.** Котенко Л. М., Польова Т. В. Удосконалення документування операцій з обліку нематеріальних активів. *Актуальні проблеми економіки.* 2005. № 5. С. 109–115. **5.** Крысенко Т. Нематериальные активы. *Бухгалтерия. Налоги. Бизнес.* 2006. № 15. С. 42–46. **6.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 2 «Баланс»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.03.1999 № 87 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0391-99. **7.** Парамонова Л. А. Корпоративная отчетность организаций сферы услуг: тенденции развития. *Экономика и управление: новые вызовы и перспективы.* 2010. № 1. С. 194–195. **8.** Дзюба Н. Операции с нематериальными активами. *Налоги и бухгалтерский учет.* 2007. № 66. С. 9–46.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КАСОВИХ ОПЕРАЦІЙ У КОМЕРЦІЙНИХ БАНКАХ

УДК 657.44:336.717.1

Несвятипаска Є. С.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Визначено актуальність дослідження нинішнього стану обліку касових операцій, їх організації в комерційному банку з метою покращення та вдосконалення; зосереджено увагу на важливості такої складової, як обслуговування клієнтів в комерційному банку.*

Ключові слова: *касове обслуговування, комерційний банк, валютні цінності, грошові кошти, довідка, прибутковий і видатковий касові ордери, денні та вечірні каси.*

Аннотация. *Определена актуальность исследования нынешнего состояния учета кассовых операций, их организации в коммерческом банке с целью улучшения и усовершенствования; сосредоточено внимание на важности такой составляющей, как обслуживание клиентов в коммерческом банке.*

Ключевые слова: *кассовое обслуживание, коммерческий банк, валютные ценности, денежные средства, справка, приходный и расходный кассовые ордера, дневные и вечерние кассы.*

Annotation. *Identified the relevance of the study of the current state of the account of cash operations, their organization in a commercial Bank to improve and improve; focuses on the importance of such a component, as customer service in a commercial Bank.*

Keywords: *cash management, commercial bank, foreign exchange assets, cash, certificate, credit and debit cash orders, day and evening cashier.*

© Несвятипаска Є. С., 2016

Касове обслуговування – це традиційна послуга будь-якого комерційного банку. Головна мета цієї операції полягає в тому, що комерційний банк приймає готівкові кошти від клієнтів за умовою наступного зарахування останніх на поточний рахунок і видачі готівкових валютних коштів за їх вимогою на відповідні цілі.

Обіг документів за касовими операціям вважається дуже великим. Вважаємо, це обумовлено тим, що банк намагається уникнути оплати несправжніх або сумнівних документів, щоб досягти цілісності та єдності валютних коштів клієнтів. Отже, всі касові папери частіше за все витратні та підлягають ще більшому контролю з боку керуючого, головного бухгалтера, керівника каси.

Головним питанням перед банком постає саме визначення оптимальної суми валютних коштів у касі для виконання власних зобов'язань. На цей час до касових операцій відносять операції підприємств, що пов'язані між собою, а також операції, що здійснюються з підприємцями та фізичними особами, які пов'язані між собою за способом і видачею грошових коштів при проведенні розрахунків через касу будь-якого підприємства.

Вважаємо, що таким чином виконання касового обслуговування банком власних клієнтів дає змогу регулювати чисельність грошових коштів, які знаходятся в обігу. Банк у змозі здійснювати обслуговування грошового обороту в країні в цілому [1].

Говорячи про касові операції комерційного банку, можна зауважити, що вони передбачають значний розмір робіт, а також охарактеризовують одну з найголовніших функцій банку. До того ж контроль за станом ринку операцій з готівкою, що спрямований на банківську систему, вважається однією з найголовніших передумов удосконалення та покращення фінансової ситуації в Україні.

Структуру операційної каси та чисельність касових працівників, а також потребу встановлення банкоматів банк визначає самостійно. Місця працівників, які займаються здійсненням і прийманням, а також обробленням готівки, повинні бути обладнані приладами для контролю захисних елементів банкнот. Крім того, робоче місце з приймання готівки також має бути обладнане саме так, щоб клієнт мав змогу спостерігати за перерахуванням грошових коштів.

До складу операційних кас відносять прибуткові та видаткові каси. Прибуткові каси складаються з денних і вечірніх кас. Денні каси займаються прийомом готівкових коштів протягом всього операційного дня банку. Також кошти того ж дня повинні бути зараховані банком на рахунки клієнтів. Задля обслуговування клієнтів, які здатні здійснити готівкові розрахунки у пізній час, банки відкривають насамперед вечірні каси, які приймають грошові кошти від клієнтів вже після закінчення робочого операційного дня. Кошти, які надходять до вечірніх кас, повинні обов'язково бути зараховані на рахунки клієнтів наступного робочого дня. Залишок грошей в операційній касі обов'язково обмежений граничним розміром, що затверджується за погодженням з Національним банком України [2].

Що стосується збереження грошових коштів, а також бланків суворої звітності та інших документів або цінностей, то в установі банку відводиться певне приміщення – грошове сховище. У сховищі мають бути спеціальні сейфи, залізні шафи, а також полиці та возики, котрі повинні замикатися на ключ певною посадовою особою, яка є відповідальною за збереження валютних коштів, у тому числі цінностей, які знаходяться у сховищі банку.

Облік за яким ведеться прийняття у сховище валютних білетів, монет та інших цінностей, відображений у спеціальній «Книзі обліку готівки операційної каси банку».

Головний обов'язок зі збереження грошових коштів, а також різних цінностей в установленому приміщенні й операційних касах, а саме установ банків, несуть особи, які були уповноважені указом головного керівника установи банку. До цих посадових осіб відносять керівника або заступника керівника, головного бухгалтера установи банку або його заступника, а також керуючого касою. Валютні сховища, в яких знаходяться грошові кошти, що відносяться до операційної каси, та деякі цінності, повинні відкриватися та замикатися на три ключі, та опечатуватися печатками саме трьох службових осіб, які відповідальні за приміщення та схоронність цінностей, які знаходяться в ньому. Можна сказати, що всі валютні сховища, сейфи, а також залізні шафи, в яких зберігаються грошові кошти, а також цінності, повинні обов'язково мати певні дублікати ключів, які точно з доскональним описом вкладаються в пакет [3].

Слід враховувати, що весь облік переміщення грошових коштів відображається на встановленому рахунку 1001, який має назву банкноти та монети в касі банку. За дебетом повинні проводитись суми готівки в державній та іноземній валютах, що вносяться до вказаної операційної каси комерційного банку.

Кошти з кас банківських установ видаються тільки за наявністю таких документів:

а) за валютним чеками – юридичним особам, певним відокремленим підрозділам, а також підприємцям;

б) за наданою заявою про видачу грошових коштів – фізичним особам і юридичним особобам за рахунок нарахування депозитних переказів;

в) за наявністю акта про придбання переказу в грошовій формі, установленою вказаною платіжною системою, – юридичним і фізичним особам.

Під час прийому готівкових коштів за відсутності відкриття рахунку на необхідну суму (насамперед понад 50000 грн), враховуючи еквівалент вказоної суми у валюті іномного номіналу, метою якого є ідентифікація осіб в певному акті прибуткового кассового значення, неодмінно зобов'язані вказувати такі реквізити: для фізичних осіб: ім'я, прізвище та по батькові клієнта, дату народження, серію і номер паспорта, дату видачі та орган видачі, місце проживання, ідентифікаційний номер; для юридичних осіб: назва, місце знаходження, ідентифікаційний код, реквізити банку, в якому відкрито нинішній рахунок, ім'я, прізвище, по батькові особи – представника юридичної особи, яка конкретно має внести або переказати готівку, а також дату народження, серію і номер паспорта, дату видачі й орган видачі. В кінці кожного робочого операційного дня касир повинен скласти певну «Довідку касира», в якій будуть вказані всі нарахування до каси. Довідка повинна бути затверджена та підписана касиром із зазначеним у ній касовим оборотом; записи мають бути звірені в касовому журналі операційних працівників [4].

Прийом коштів від компаній, а також певних компаній і населення в кінці операційного робочого дня мають здійснювати вечірні каси.

Кошти, які були прийняті вечірніми касами, мають бути зараховані до відповідні рахунків до початку наступного робочого дня. Здійснювати всілякі операції за видачею, за винятком операцій за внесками, та з важливими документами працівникам вечірніх кас не можна.

Прийом коштів вечірніми касами здійснюється касиром під наглядом бухгалтера-наглядача, який має «Договір про доскональний персональний матеріальний обов'язок за збереження коштів та інших цінностей», який має перевагу контрольного підпису від прізвища установи банку згідно з прибутковими касовими документами [5].

На нашу думку, головною специфікою у розрахунково-касовому обслуговуванні є те, що форми безготівкових розрахунків, які займають левову частку в грошовому забезпеченні цього господарського обігу різних суб'єктів підприємницької діяльності, досі припадає на грошові кошти.

Саме тому банки, які прагнуть надавати повні комплексні банківські послуги, насамперед займаються дотриманням якісного виконання всіх головних операцій з касового обслуговування юридичних і фізичних осіб.

Таким чином, точність в оформленні касових операцій і достовірна організація бухгалтерського обліку – це дуже потрібна інформація, що має важливе значення в безперечній банківській роботі, яка займає певне місце в організації платіжного обігу.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Леонова Ю. О.

Література: 1. Смирнова О. Касові операції. *Новий економічний журнал.* 2009. № 4. С. 21–24. **2.** Деньги. Кредит. Банки: учебник/под ред. Е. Ф. Жукова. М.: ЮНИТИ, 2000. 624 с. **3.** Рощина В. Ф. Новий порядок ведення касових операцій в кредитних організаціях. *Регламентація банківських операцій. Документи та коментарі.* 2008. № 5. С. 58–64. **4.** Про вдосконалення касового виконання державного бюджету України: Постанова КМУ і НБУ від 21.01.1998 № 68 // Офіційний вісник України. 1998. № 3. С. 208. **5.** Парфьонов К. Особливості касових операцій у банках. *Бухгалтерія і банки.* 2011. № 11. С. 45–46.

ОСОБЛИВОСТІ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

УДК 338.23:336.74(477)

Нечитайло І. В.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Надано сутнісні характеристики грошово-кредитної політики. Оцінено стан сучасної монетарної політики в Україні та проаналізовано антикризову державну монетарну політику. Визначено роль монетарної політики в усуненні кризових явищ, стабілізації економіки. Виявлено перспективи удосконалення державної грошово-кредитної політики.*

Ключові слова: *монетарна політика, інфляція, девальвація, облікова ставка, монетарне регулювання.*

Аннотация. *Предоставлены сущностные характеристики денежно-кредитной политике. Оценено состояние современной монетарной политики в Украине, и проанализирована антикризисная государственная монетарная политика. Определена роль монетарной политики в устранении кризисных явлений, стабилизации экономики. Выявлены перспективы совершенствования государственной денежно-кредитной политики.*

Ключевые слова: *монетарная политика, инфляция, девальвация, учетная ставка, монетарное регулирование.*

Annotation. *Provided the essential characteristics of the monetary policy. It assesses the state of the modern monetary policy in Ukraine and analyzed the anti-crisis national monetary policies. The role of monetary policy in addressing the crisis, stabilize the economy. Revealed prospects for improving the state of monetary policy.*

Keywords: *monetary policy, inflation, devaluation, discount rate, monetary regulation.*

Актуальність дослідження полягає в тому, що протягом 2014 року в Україні відбулося загострення соціально-політичної ситуації (внутрішні та зовнішні шоки, бойові дії на сході країни), що негативно вплинуло на розвиток економіки, скоротило економічну активність. Внаслідок цього прискорилася інфляція споживчих цін, і знецінилася національна грошова одиниця. Такий перебіг економічних процесів вказує на необхідність проведення ефективної монетарної політики, формулювання комплексу практичних заходів.

Вивченням проблем монетарної політики присвячені праці багатьох учених, зокрема В. Стельмах [1] розкриває механізм впливу монетарної політики на макроекономічні показники та правові засади її реалізації; С. Циганов [2] досліджує роль і значення, яке відіграє монетарна (грошово-кредитна) політика в системі забезпечення макрофінансової стабільності; О. Мельниченко [3] досліджує результати антикризових дій центральних банків і урядів щодо рефінансування і фінансової підтримки банків та їх наслідки для економіки.

Метою цього дослідження є оцінка стану національної монетарної політики України, визначення основних заходів щодо вирішення проблем монетарної політики.

Грошово-кредитна політика як складова частина економічної політики держави сприяє досягненню прогнозованих соціально-економічних показників шляхом реалізації монетарних цілей і завдань інструментами грошово-кредитного та валютного регулювання [1].

Відповідно до чинної законодавчо-нормативної бази основною метою грошово-кредитної політики є утримання стабільності у монетарній сфері національної грошової одиниці як важливої передумови фінансової і макроекономічної рівноваги та сталого соціально-економічного розвитку країни. Досягнення цієї мети базується на виконанні прогнозних показників монетарної сфери, що спрямовані на здійснення за допомогою інструментів грошово-кредитної політики регулювання грошового обігу та кредитування економіки з метою забезпечення стабільності грошової одиниці як основної цілі грошово-кредитної політики Національного банку України [1].

Основними економічними засобами та методами грошово-кредитної політики є регулювання обсягу грошової маси через [4]:

- облікову ставку;
- визначення та регулювання норм обов'язкових резервів для банків;
- процентну політику;
- рефінансування банків;

© Нечитайло І. В., 2016

– управління золотовалютними резервами;

– операції з цінними паперами (крім цінних паперів, що підтверджують корпоративні права), у тому числі з казначейськими зобов'язаннями, на відкритому ринку;

– регулювання імпорту та експорту капіталу;

– запровадження на строк до шести місяців вимоги щодо обов'язкового продажу частини надходжень в іноземній валюті;

– зміну строків розрахунків за операціями з експорту й імпорту товарів;

– емісію власних боргових зобов'язань та операції з ними.

Вирішення інфляційних проблем – одне з найважливіших завдань уряду. Інфляція дуже негативно впливає на економічний розвиток суспільства, зменшуючи обсяги нагромадження капіталів [2].

Протягом 2008–2009 рр. відбувалося зниження темпів інфляції за рахунок стримання зовнішнього та внутрішнього попиту. У 2010 році тільки індекс цін виробників промислової продукції збільшився до 120,9, що зумовило пожвавлення кон'юктури світових товарних ринків. З 2010 по 2013 роки спостерігається спад інфляційних процесів. У 2013 році спостерігається найнижчий рівень інфляції за період 2008–2014 роки. Позитивний вплив на загальний інфляційний фон в Україні мала стабілізація цін на нафту у світовому ринку. Базова інфляція в Україні в 2013 році знаходилася на низькому рівні (0,1 %), що стримувало розвиток інфляційних процесів у країні. Зростання вартості послуг нівелювалося здешевленням непродовольчих товарів. Крім того, виважена грошово-кредитна політика Національного банку України не допускала шоків монетарного характеру і сприяла поліпшенню ринкових очікувань.

У 2014 році споживчі ціни зросли на 24,9 % внаслідок девальвації гривні, підвищення адміністративно регульованих цін і стрімкого зростання інфляційних очікувань. Зниження обмінного курсу гривні, перш за все, вплинуло на динаміку базового ІСЦ, який упродовж року збільшився на 22,8 %. Зростання базової інфляції в 2014 році відбувалося під впливом підвищення цін на продукти харчування з високим ступенем оброблення та подорожчання непродовольчих товарів, значна частка яких є імпортованими. У 2014 році ІЦВ збільшився на 31,8 % переважно через девальвацію гривні, яка безпосередньо впливала на вартість промислової продукції та зумовила підвищення цін на енергоносії, зокрема граничних цін на газ для промислових підприємств на 70,6 % [5].

Протягом 2010–2013 років спостерігалася тенденція до зниження облікової ставки Національного банку України, зокрема, у 2013 році облікова ставка встановилась на найменшому за чотири роки рівні – 6,5 %. Експансійна політика з 2010 по 2013 роки спрямована на подолання спаду виробництва та пожвавлення ділової активності, стимулювання інвестиційних процесів, розширення обсягів кредитних операцій, зниження процентних ставок і загальне зростання грошової маси на грошово-кредитному ринку. У 2014 році НБУ підвищив облікову ставку до 14 %, що свідчить про проведення рестрикційної політики.

Монетарна політика в Україні не є ефективною, про що свідчить збільшення рівня інфляції у 2014 році, і не сприяє покращенню економічного стану. У зв'язку з цим НБУ прийняв певні стратегічні підходи для покращення стану монетарної політики у 2015 році [6]:

– забезпечення інституційної та операційної незалежності Національного банку;

– підвищення довіри учасників ринку та суспільства в цілому до Національного банку;

– відновлення та надійне забезпечення повноцінної роботи ключових елементів інфраструктури грошово-кредитного ринку;

– підвищення ефективності застосування кредитного каналу емісії і операцій на відкритому ринку.

Центральні банки інших країн активно застосовували поряд із стандартними інструментами монетарної політики також нестандартні. До основних нестандартних інструментів монетарної політики можна віднести такі їх види [3]:

– інструменти кількісного пом'якшення;

– інструменти кредитного пом'якшення;

– інструменти політики зобов'язань;

– інструменти підвищення рівня ліквідності.

На основі вищезазначеного можна дійти таких висновків. Центральними банками держав з перехідною економікою і країн, що розвиваються, переважно використовуються стандартні інструменти. Національний банк України використовує облікову ставку, процентну політику, рефінансування банків, операції на відкритому ринку, норми обов'язкових резервів, золотовалютні резерви для стабілізації макроекономічних показників. Центральні банки інших держав також використовують стандартні інструменти, але й користуються нестандартними інструментами для боротьби з негативними наслідками фінансової кризи. Великий спектр монетарних інстру-

ментів забезпечує вплив на різні сфери економіки. Адже використання нового інструмента монетарного впливу дасть змогу ефективніше реалізовувати грошово-кредитну політику.

Науковий керівник – викладач Митрофанова А. С.

Література: 1. Монетарна політика Національного банку України: сучасний стан і перспективи змін: монографія /за ред. В. С. Стельмаха. Київ: ЦНД НБУ; УБС НБУ, 2009. 404 с. **2.** Циганов С., Табакова Т. Фіскальна і монетарна політика – складові забезпечення макрофінансової стабільності національної економіки. *Вісник Національного банку України.* 2014. № 5. С. 34. **3.** Мельниченко О. Антикризові інструменти фіскальної та монетарної політики. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету.* 2013. № 5. С. 45–57. **4.** Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV // Відомості Верховної Ради України. 1999. № 29. Ст. 238. **5.** Офіційний сайт Національного банку України. URL: http://bank.gov.ua. **6.** Основні засади грошово-кредитної політики на 2015 рік. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/vr028500-14.

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДІВ ОЦІНКИ ЗАПАСІВ ПРИ ЇХ ВИБУТТІ

УДК 330.123.3:330.44

Нечитайло І. В.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Надано сутнісні характеристики різних методів оцінки запасів при їх вибутті. Визначено позитивні та негативні сторони кожного методу оцінки запасів при їх вибутті. Проаналізовано особливості кожного методу. Виявлено, у якій сфері діяльності оптимальніше застосовувати кожний із методів оцінки запасів при їх вибутті.*

Ключові слова: *запаси, метод ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів, метод середньозваженої собівартості, метод ФІФО, метод нормативних затрат, метод ціни продажу.*

Аннотация. *Предоставлены сущностные характеристики различных методов оценки запасов при их выбытии. Определены положительные и отрицательные стороны каждого метода оценки запасов при их выбытии. Проанализированы особенности каждого метода. Выявлено, в какой сфере деятельности оптимальнее использовать каждый из методов оценки запасов при их выбытии.*

Ключевые слова: *запасы, метод идентифицированной себестоимости соответствующей единицы запасов, метод средневзвешенной себестоимости, метод ФИФО, метод нормативных затрат, метод цены продажи.*

Annotation. *Courtesy of the essential characteristics of the different methods of stock assessment at their disposal. Positive and negative aspects of each method of inventory valuation at their disposal. The features of each method. Discovered in which the field of optimal use one of the methods of stock assessment at their disposal.*

Keywords: *stocks, the method identified the cost of the respective items of inventory, weighted average cost method, FIFO method, standard cost method, selling price method.*

© Нечитайло І. В., 2016

Виробничі запаси являються важливою частиною у загальній структурі оборотних активів підприємств. Тому виникають проблеми стосовно їх обліку, бо результат, відображений у первинному обліку виробничих запасів, безпосередньо впливає на підсумковий фінансовий результат діяльності суб'єкта господарювання. Вибір оптимального методу оцінки запасів при їх списанні має великий вплив на формулювання реальної вартості запасів, що впливає на вартість продукції, величину прибутку підприємства та рівень конкурентоспроможності товарів, що виготовляються. Саме тому найбільшу увагу треба приділити визначенню найефективнішого методу оцінки запасів.

Вивченням проблем оцінки запасів займалися вітчизняні вчені-економісти: Очеретько Л. М. [1] вивчає проблему вибору оптимального методу вибуття запасів у машинобудуванні; Шендригоренко М. Т. [2] здійснює критичний огляд нормативних джерел, що регламентують методи оцінки запасів у разі їх вибуття; Шамота Г. М. [3] пропонує структурно-логічний підхід до оцінки собівартісті запасів, Козіцька Х. [4] надає загальну характеристику кожному методу.

Мета дослідження – розглянути методи оцінки запасів при їх вибутті; визначити негативні та позитивні сторони кожного методу; дізнатися, у якій сфері діяльності краще застосувати певні методи.

Згідно з П(С)БО 9 «Запаси» при відпуску запасів у виробництво, з виробництва, продажі та іншому вибутті оцінка їх здійснюється за одним з таких методів [5]:

- ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів;
- середньозваженої собівартості;
- собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО);
- нормативних затрат;
- ціни продажу.

На рис. 1 зображено характеристики кожного методу оцінки запасів при їх вибутті.

Метод ідентифікованої собівартості	використовують для оцінки вибуття запасів, придбаних з метою їх реалізації на спеціальне замовлення, і для оцінки вибуття запасів, які не заміщають один одного
Метод середньозваженої собівартості	застосовується відносно кожної одиниці запасів. Сумарна вартість залишку запасів на початок звітного місяця і вартості одержаних у звітному місяці запасів ділиться на сумарну кількість запасів на початок звітного місяця і одержаних у звітному місяці запасів [4]
Метод ФІФО	метод оцінки вибуття запасів за цінами перших закупівель, тобто метод FIFO, базується на гіпотезі, що запаси, які прийшли першими, першими і збуваються [2]
Метод нормативних затрат	полягає у використанні норм витрат на одиницю продукції (робіт, послуг), які встановлені підприємством з урахуванням нормальних рівнів уживання запасів, праці, виробничих потужностей і діючих цін. Оцінка продукції за нормативними затратами коригується до фактичної виробничої собівартості [4]
Метод ціни продажу	засновано на використовуванні підприємствами роздрібної торгівлі середнього проценту торговельної націнки товарів. Собівартість реалізованих товарів визначається як різниця між роздрібно вартістю реалізованих товарів і сумою торговельної націнки на ці товари

Рис. 1. **Характеристика методів оцінки запасів при їх вибутті**

Метод ідентифікованої собівартості є вигіднішим при використанні комп'ютерних технологій обліку запасів, пристроїв зчитування штрихових кодів. Метод середньозваженої собівартості краще використовувати у торгівлі значним асортиментом товарів. Метод ФІФО уживають у торгівлі і виробництві зі швидким обігом запасів. Метод нормативних затрат доцільніше використовувати у промисловості, а метод ціни продажу – у роздрібній торгівлі [3].

В табл. 1 зображено позитивні та негативні риси кожного методу оцінки запасів при їх вибутті.

Таблиця 1

Позитивні та негативні риси методів оцінки запасів при їх вибутті

Метод	Позитивні риси	Негативні риси
Метод ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів	– простий у використанні; – найточніший метод; – при застосуванні цього методу для кожної одиниці запасів використовується спеціальне маркування, яке дозволяє визначити її собівартість, таким чином підприємство може регулювати прибуток шляхом реалізації більш дорогих або більш дешевих запасів [1]	– неможливо використовувати в умовах розширеного асортименту товару; – є трудомістким
Метод середньозваженої собівартості	– дає об'єктивну інформацію про рух запасів, що перешкоджає махінаціям з даними та не потребує детального обліку за кожною одиницею запасів; – при застосуванні цього методу чистий прибуток буде мати середнє значення, яке найбільш наближене фактичному; – рівномірність списання запасів, реальність стану залишків запасів у балансі та вартості витрачених матеріальних цінностей	усереднення вартості залишків і не приділяється увага останнім за часом надходженням запасам, внаслідок чого, за умов інфляції, підприємство оголошує більший прибуток за справедливий, а також збільшує кількість сплачених податків, а собівартість готової продукції є не зовсім об'єктивною; не приділяється увага цінам, а вони більш доречні в оцінці доходу та під час прийняття управлінських рішень [1]
Метод ФІФО	– простий, систематичний та об'єктивний; не допускається маніпулювання даними в сторону штучного завищення або заниження вартості запасів, тобто сприяє запобіганню можливості маніпулювання прибутком, забезпечує відображення у балансі суми запасів, яка – приблизно співпадає з поточною ринковою вартістю; залишки, що відображаються за цінами, які максимально наближені до реальної ринкової вартості [1]	– вплив зовнішніх чинників на показник валового прибутку окремо взятого підприємства; – при значній інфляції виникає завищення вартості залишків запасів, надлишкові виплати податків і нестача коштів для придбання нових партій запасів; – заниження величини витрат, які списуються за – закупівельними цінами на собівартість продукції, що реалізується [1]
Метод нормативних затрат	– стабільність собівартості запасів протягом одного виробничого циклу; – можливість рідше здійснювати інвентаризацію незавершеного виробництва; – укрупнення об'єктів обліку, оскільки нормативні калькуляції складають по всіх видах виробів, а відхилення враховують за групами однорідної продукції, унаслідок чого зменшується число об'єктів калькулювання [2]	постійний перегляд норм використання запасів, праці, виробничих потужностей та діючих цін
Метод ціни продажу	швидке реагування на зміну ціни придбання	продажна вартість досить приблизна та може відхилятися від реальної вартості товарів; важко вести кількісний облік

Таким чином, кожний із приведених методів вибуття запасів має свої позитивні та негативні сторони. Залежно від власних інтересів і цілей підприємство обирає метод списання. Найбільш ефективним методом списання виробничих запасів для підприємства є метод ФІФО. Саме цей метод дає найправдивішу інформацію про облік вибуття запасів, бо лишаються тільки ті товари, які були закуплені пізніше; запаси відображаються у балансі, у такій сумі, яка приблизно співпадає з поточною ринковою вартістю. Крім того, фінансова звітність, у якій відображено значну сума прибутку, є привабливою і для потенційних інвесторів.

Науковий керівник – викладач Кудіна О. М.

Література: 1. Очеретько Л. М., Пальцева М. В. Шляхи вдосконалення методів оцінки вибуття виробничих запасів. *Сталий розвиток економіки.* 2014. № 2. С. 141–147. **2.** Шендригоренко М. Т. Особливості та сфери застосування методів оцінки запасів при їх вибутті. *Економічні науки. Серія: Економіка та менеджмент.* 2012. Вип. 9 (2). С. 572–579. **3.** Шамота Г. М., Федько О. І. Вдосконалення методів оцінки вибуття виробничих запасів // Економічні погляди: теорія і практика: зб. тез наук. робіт Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 3–4 лютого 2012 р.): у 2 ч. Одеса: Центр економічних досліджень та розвитку, 2012. Ч. ІІ. С. 28–31. **4.** Козіцька Х. Вибір оцінки вибуття запасів сировини // Природничі та гуманітарні науки. Актуальні питання: зб. тез ІІІ Всеукр. студент. наук.-техн. конф. (Тернопіль, 22–23 квітня 2010). Тернопіль: ТНТУ, 2010. Т. 2. С. 113. **5.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 № 246 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99.

АНАЛІЗ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ЗА ВІТЧИЗНЯНОЮ ТА МІЖНАРОДНОЮ ПРАКТИКОЮ

УДК 336.277

Низова М.

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто особливості обліку дебіторської заборгованості згідно з вітчизняною методикою П(С)БО та Міжнародними стандартами фінансової звітності. Виявлено та сформульовано спільні риси та відмінності у підходах до її визнання й оцінки в національній системі обліку та в міжнародній практиці.*

Ключові слова: *дебіторська заборгованість, облік дебіторської заборгованості, П(С)БО, МСФЗ, бухгалтерський облік, інтеграція, фінансові активи.*

Аннотация. *Рассмотрены особенности учета дебиторской задолженности согласно отечественной методике П(С)БУ и Международных стандартов финансовой отчетности. Обнаружены и сформулированы общие черты и различия в подходах к ее признанию и оценке в национальной системе учета и в международной практике.*

Ключевые слова: *дебиторская задолженность, учет дебиторской задолженности, П(С)БУ, МСФО, бухгалтерский учет, интеграция, финансовые активы.*

Annotation. *The peculiarities of accounts receivable according to National Accounting Standards and IFRS have been discussed. Common and distictive features in approaches to its recognition and assessment in the national accounting system and international practice have been revealed and formulated.*

Keywords: *accounts receivable, account receivable, IFRS accounting, integration, financial assets.*

Значні економічні зміни, котрі стали причиною утворення нової економічної системи, основою якої виступають ринкові відносини, міжнародне спрямування українських підприємств, необхідність залучення значних іноземних інвестицій та поступова євроінтеграція України – все це потребує узгодження української системи фінансової звітності НП(С)БО 1 та західної практики ведення бухгалтерського обліку та надання фінансової звітності. На сьогодні облік дебіторської заборгованості лишається досить актуальним питанням. Це відбувається тому, що фінансова складова підприємницької діяльності в багатьох аспектах залежить від ефективності управління цим видом заборгованості, тому наукове дослідження організації обліку дебіторської заборгованості у зарубіжних країнах дозволить у майбутньому практично застосовувати їх досвід у нашій державі з урахуванням національного законодавства.

Питання обліку дебіторської заборгованості були досліджені багатьма вченими, серед яких можна виділити: Скорбу О. А., Нашкерську Г. В., Бутинця Ф. Ф., Горецьку Л. Л., Губачову О. М., Мельник С. І. та ін. Але це питання ще не можна вважати цілком вивченим, а отже, воно потребує подальших досліджень.

Метою статті є проведення аналізу підходів до обліку дебіторської заборгованості за національними та міжнародними стандартами фінансової звітності та пошук шляхів удосконалення вітчизняного обліку розрахунків із дебіторами.

У межах українського законодавства питання обліку дебіторської заборгованості регулює П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» та П(С)БО 13 «Фінансові інструменти», в міжнародній практиці використовується МСФЗ 1 «Подання фінансових звітів», МСФЗ 32 «Фінансові інструменти: розкриття та подання» та МСФЗ 39 «Фінансові інструменти: визнання та оцінка».

Відповідно до національного стандарту бухгалтерського обліку П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату [1].

У наукових публікаціях вітчизняних учених для характеристики розрахунків із дебіторами використовуються терміни «торговельна», «товарна», «операційна» дебіторська заборгованість, при цьому ці терміни часто використовуються як синоніми, що є некоректним. Поняття товарної та торгової дебіторської заборгованості розрізняються у змісті товарних і торгових операцій. Товарні операції – це операції, пов'язані зі зберіганням товарів і їх рухом [2]. Тобто товарні операції не обов'язково припускають купівлю-продаж товару, до них відносяться також операції з передачі товарів за договорами застави, зберігання тощо. Такий підхід дає підстави деяким економістам говорити про те, що товарна заборгованість повинна погашатися тільки поставкою товарів.

© Низова М., 2016

У свою чергу, торгова дебіторська заборгованість виникає в результаті торгових операцій, пов'язаних з купівлею-продажем товарів і наданням послуг покупцям. Її можна визначити як вимоги до третіх осіб на отримання в майбутньому грошей (інших компенсацій) в результаті здійснення торгових операцій. Це трактування поняття відповідає положенням міжнародних стандартів, які визначають торгову дебіторську заборгованість як заборгованість, що виникає в процесі звичайної операційної діяльності компанії за умови продажу товарів або надання послуг у кредит.

Операційна дебіторська заборгованість, виходячи з суті самої назви, пов'язана з відповідним видом діяльності підприємства. Відповідно до п. 4 П(С)БО 4 «Звіт про рух грошових коштів» «операційна діяльність – основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною або фінансовою діяльністю» [3].

В процесі операційної діяльності може виникати дебіторська заборгованість не тільки за торговими операціями, але і за виданими авансами, за претензіями, відшкодуванням матеріальних збитків, заборгованістю бюджету та позабюджетних фондів та ін. Таким чином, поняття операційної дебіторської заборгованості є ширшим щодо торгової і товарної дебіторської заборгованостей [4].

У зарубіжних країнах дебіторську заборгованість групують для оцінки фінансового результату, для прийняття управлінських рішень, для контролю і регулювання. МСБО 1 «Надання фінансової звітності» рекомендує виділяти в Балансі торговельну та іншу дебіторську заборгованості, що відбивається на рахунках «Рахунки до отримання», які підтверджуються рахунками-фактурами, і «Векселі отримані», які підтверджуються офіційними борговими зобов'язаннями.

Класифікацію дебіторської заборгованості для цілей бухгалтерського обліку, контролю, аналізу й управління наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Класифікація дебіторської заборгованості

Ціль класифікації	Класифікаційна ознака	Види дебіторської заборгованості
Для цілей бухгалтерського обліку	За терміном погашення	– довгостокова, – поточна
	Залежно від валюти розрахунків	– в національній валюті, – в іноземній валюті
	За впевненістю у погашенні	– нормальна, – сумнівна, – безнадійна
	За контрагентами	– вітчизняних дебіторів, – іноземних дебіторів
	За елементами фінансової звітності	– заборгованість покупців і замовників, – векселі до отримання, – аванси видані, – заборгованість залежних і дочірніх товариств, – інші дебітори
	За формою погашення	– монетарна, – немонетарна
	За забезпеченістю	– забезпечена векселем, – незабезпечена векселем
	Стосовно контрагента	– підтверджена, – непідтверджена
Для цілей контролю, аналізу й управління	За ступенем дотримання фінансової дисципліни	– допустима (виправдана), – невиправдана
	За способом виникнення	– торгова, – неторгова
	За ступенем схильності до планування	– планована, – непланована
	За ступенем залежності від ризику невиплати	– ризикована, – неризикована
	За ступенем ліквідності	– високоліквідна, – середньоліквідна, – неліквідна
	Стосовно підприємства	– внутрішня, – зовнішня

Джерело: сформовано автором на основі [4 с. 28]

Звіт про рух грошових коштів за МСФЗ найбільшою мірою відповідає Звіту про рух грошових коштів по П(С)БО [5]. Незначні відмінності містяться у визначенні еквівалентів грошових коштів. МСФЗ визначає вкладення як еквівалент грошових коштів, коли термін платежу 3 місяці і менше від дати придбання. Зазначимо, що для МСФЗ нехарактерно встановлення чітких часових рамок або, наприклад, ймовірностей. Така практика більше властива US GAAP. У той же час П(С)БО еквіваленти грошових коштів визначають як короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошових коштів і які характеризуються незначним ризиком зміни їх вартості [1].

Відмінності присутні також у відображенні грошових потоків від інвестиційної діяльності. Так, згідно з П(С)БО в розділі інвестиційної діяльності відображається надходження грошових коштів від продажу інвестиційної нерухомості. У той час як МСФЗ виплати грошових коштів для виробництва і придбання активів, утримуваних для оренди, а згодом – для продажу, вимагає відображати як грошові потоки від операційної діяльності.

Відповідність обліку, в тому числі дебіторської заборгованості, світовим вимогам, є однією з передумов успішної інтеграції українського бізнесу в міжнародне економічне середовище. Головною відмінністю вітчизняного обліку дебіторської заборгованості від міжнародної практики є те, що він чітко регламентований і не передбачає альтернативи для підприємства, а також те, що МСФЗ розглядають дебіторську заборгованість більш широко з урахуванням тривалого досвіду співпраці з іноземними контрагентами.

Проте, незважаючи на близькість П(С)БО і МСФЗ, вони містять ряд суттєвих відмінностей, які слід враховувати при трансформації національної звітності у звітність за міжнародними стандартами. Крім того, процес ускладнюється динамічністю МСФЗ, зміни в які вносяться сьогодні досить активно внаслідок їх зближення з US GAAP на шляху до глобальних стандартів.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Тютлікова В. В.

Література: 1. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: Наказ Міністерства фінансів України від 08.10.1999 № 237 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99. **2.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 13 «Фінансові інструменти»: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.2001 № 559 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1050-01. **3.** Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) та їх тлумачення. Київ: Фенікс, 2004. 1272 с. **4.** Скорба О. А. Регулювання обліку дебіторської заборгованості у вітчизняній та зарубіжній практиці. *Економіст.* 2012. № 11. С. 50–56. **5.** Сопко В. В., Бойко О. В., Кучер М. І. Бухгалтерський облік: фінансовий та внутрішньогосподарський. Київ: Фенікс, 2003. 468 с.

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК – ІНСТРУМЕНТ В УПРАВЛІННІ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

УДК 657. 05:351.863

Нікітіна Г. Ю.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто фактори впливу на організацію обліково-інформаційного забезпечення системи управління ризиками та визначено її роль. Досліджено поняття «ризик», його види та методи зменшення та нейтралізації ризику. Запропоновано шляхи подальшого вдосконалення методів управління ризиками.*

© Нікітіна Г. Ю., 2016

Ключові слова: *ринок робочої сили, ринок праці, безробіття, робоча сила.*

Аннотация. *Рассмотрены факторы, влияющие на организацию учетно-информационного обеспечения системы управления рисками, и определена ее роль. Исследовано понятие «риск», его виды и методы уменьшения и нейтрализации риска. Предложены направления дальнейшего совершенствования методов управления рисками.*

Ключевые слова: *риск, управленческие решения, методы, ликвидация, нейтрализация, резервы.*

Annotation. *The factors influence the organization of accounting and information support risk management and defined its role. The concept of «risk», its types and methods of reducing and neutralizing risks. Directions of further improving risk management practices.*

Keywords: *risk, management solutions, methods, elimination, neutralization, reserves.*

Сьогодні в Україні в умовах нестабільної економічної ситуації спостерігається погіршення результатів діяльності суб'єктів господарювання, що пов'язано з загостренням конкурентної боротьби, нестабільністю валюти, постійним зростання цін, невигідними умовами кредитування, відсутністю новітніх технологій, низьким рівнем кваліфікації працівників та іншими ризиками. Повністю їх ліквідувати неможливо, тому управлінці повинні уміти правильно й ефективно ними керувати на основі інформації, отриманої з системи бухгалтерського обліку підприємства. Саме тому обрана тема на сьогодні є актуальною.

Проблему покращення організації обліку дебіторської заборгованості вивчали такі науковці, як: В. Вітлінський, С. Іванюта, І. Панченко, М. Положевець, Г. Савицька та ін.

Метою написання статті є дослідження ролі бухгалтерського обліку в управлінні ризиками підприємства та методів управління ними.

Об'єкт дослідження – роль бухгалтерського обліку як інструмента управляння ризиками підприємства. Предмет – методи управління ризиками підприємства.

Найважливішою складовою системи управління ризиками є збір інформації про імовірні види ризику, характер їх прояву на конкретному підприємстві або на інших аналогічних і в подібних умовах.

Якість інформаційного забезпечення процесу управління ризиками має важливе значення, оскільки дає змогу правильно оцінити рівень ризику та його фінансові наслідки. Необхідна інформація отримується з зовнішніх і внутрішніх джерел, основу яких становить інформація бухгалтерського обліку та звітності. Джерелами внутрішньої інформації є: фінансова та статистична звітність; первинні документи; регістри синтетичного й аналітичного обліку, аналітичні розрахунки і т. д.

Сьогодні в економіці основним джерелом інформації для ухвалення обґрунтованих управлінських рішень є саме бухгалтерська звітність. Будь-яка звітність (фінансова, управлінська, статистична) містить певний ризик, зумовлений людським фактором і неточністю організації облікового процесу. Взагалі під поняттям «ризик» у бухгалтерському обліку розуміють: ймовірність несприятливого фінансового результату внаслідок неправильного відображення фактів господарської діяльності або невідповідності обраної облікової політики [1].

Економіст С. В. Волосович [2] взагалі виділяє три напрями визначення поняття «ризик»: невизначеність; імовірність; ототожнення ризику зі збитком чи можливістю отримання прибутку.

Поняття «ризик» і «ризик-менеджмент» як складові теорії управління з'явилися в США в другій половині XX століття, у Європі – в 1970–1980 роках, а в Україні – лише в 1990 році [3].

Ризик залежить не лише від самого підприємства, а й від кредитних установ, органів влади, постачальників, споживачів та інших суб'єктів, з якими підприємство співпрацює, тобто від зовнішнього середовища.

Ризики мають свою класифікацію. За фактором, що обумовлює виникнення ризиків, виділяють: зовнішні ризики (фінансовий, економічний (законодавчий) та форс-мажорних обставин) та внутрішні ризики (операційний, організаційний). За типом впливу на діяльність підприємства: ризики втрат і ризики мінливості.

Необхідно зазнаити, що бухгалтерський ризик утворюється в процедурах реєстрації, оцінки й узагальнення інформації у грошовому вимірнику про майно, власний капітал і зобов'язання підприємства.

У зв'язку з цим підприємству необхідно жорстко регламентувати облікові процедури, що дозволить ідентифікувати ризики та вчасно виявляти їх наслідки. Важливу роль у цьому питанні повинна відігравати якісно розроблена облікова політика підприємства. Також для зменшення загрози бухгалтерських ризиків важливо своєчасно і якісно проводити періодичні інвентаризації майна підприємства та його розрахунків, документальні перевірки, застосовувати процедури внутрішнього і незалежного аудиту.

Необхідність удосконалення порядку та форми організації обліково-інформаційного забезпечення системи управління ризиками пов'язана з обмеженою можливістю бухгалтерського обліку в повному обсязі забезпечити управлінський персонал вчасною та необхідною інформацією про ризики та їх можливі наслідки. Діюча система

бухгалтерського обліку має фіскальну спрямованість та орієнтована на дотримання вимог податкового законодавства (вчасна сплата податків і звітування в податкові органи). Тим самим потреби внутрішніх користувачів облікової інформації стосовно господарського управління забезпечуються лише частково, оскільки управлінський облік не передбачає фінансових санкцій.

Недостатній рівень підготовки облікового персоналу до формування інформації для потреб управління, а управлінського персоналу – до сприйняття та використання такої інформації є фактором інформаційної обмеженості процесу управління ризиками.

Існують два основних типи стратегій нейтралізації ризиків – активна та пасивна. Пасивна стратегія націлена на уникнення ризику (повна відмова від ризикових операцій або зменшення їх частки). Активна – спрямована на здійснення ризикових операцій з максимально можливим запобіганням їх негативним наслідкам завдяки використанню спеціальних методів.

До методів зниження ризиків відносяться [4]:

1. Традиційні методи: отримання додаткової інформації, розподіл ризику (диверсифікація), створення резервів (самострахування) та попередження ризику.

2. Прогресивні методи: страхування ризиків, хеджування ризиків, передача ризику тощо.

Комерційне страхування ризиків – це нейтралізація ризиків через укладання договору зі страховою компанією, яка відшкодовує частину втрат при настанні страхового випадку.

Диверсифікація ризиків – це спосіб оптимізації управлінських рішень з метою зменшення сукупного ризику за рахунок його розподілу між елементами, яким притаманні різні рівні ризику. Наприклад, суб'єкт господарювання вкладає кошти не в один, а в декілька видів цінних паперів (декількох емітентів); виготовляє декілька моделей продукції; здійснює декілька комерційних проектів і т. д.

Хеджування ризиків – метод спрямований на використання похідних цінних паперів (деривативів). До деривативів відносяться: форвардні та ф'ючерсні контракти, опціони та своп-контракти.

До бухгалтерських методів нейтралізації негативного впливу ризиків на фінансові результати діяльності суб'єкта господарювання відносять створення різного роду резервів (самострахування) [5]. При самострахуванні страхові резерви формуються самим підприємством за рахунок внутрішніх ресурсів. За рахунок відрахувань від прибутку або за рахунок поточних витрат формують такі резерви: резервний капітал, забезпечення майбутніх витрат і платежів, резерв сумнівних боргів, резерв гарантійного ремонту та ін. Такий метод чітко регулюється законами України, нормативно-правовими актами, галузевими стандартами, а також обліковою політикою самого підприємства.

Наприклад, відповідно до Закону України «Про акціонерні товариства» акціонерні товариства, які здійснюють розміщення простих та привілейованих акцій, повинні формувати резервний капітал у розмірі не менше 15 % статутного капіталу шляхом щорічних відрахувань від чистого прибутку або за рахунок нерозподіленого прибутку [6]. Випуск продукції з гарантією та організація її післяпродажного обслуговування також відноситься до ризикової діяльності та вимагає створення резерву гарантійного ремонту.

Ще одним методом запобігання втратам від ризикових операцій є вдосконалення договірної сфери, тобто контроль за оформленням різних господарських договорів і контрактів. У документах необхідно передбачати застосування санкцій за порушення умов, способів відшкодування збитків, вирішення суперечливих питань. Так, для обліку отриманих гарантій і забезпечень за ризиковими контрактами навіть використовують окремий позабалансовий рахунок 06 «Гарантії та забезпечення отримані».

Бухгалтерський аутсорсинг також сміливо можна віднести до методів запобігання бухгалтерським ризикам. Під «бухгалтерським аутсорсингом» розуміють використання ресурсів сторонніх організацій (аудиторських і консалтингових фірм) [1]. Так, частково функція бухгалтерського обліку передається на договірних засадах іншим спеціалізованим фірмам, які мають професіоналів відповідної кваліфікації, які володіють сучасними навичками, знаннями, досвідом, методиками, що забезпечує надання повної та достовірної бухгалтерської інформації, на основі якої будуть прийматися управлінські рішення стосовно зменшення або нейтралізації ризиків. Бухгалтерський аутсорсинг дає можливість перерозподілити відповідальністьі за можливі порушення законодавства.

Отже, під час дослідження було розглянуто та проаналізовано методи зменшення та нейтралізації ризиків для підприємств, запропоновано нові шляхи щодо їх вдосконалення, але це питання остаточно не вирішено, а отже, воно потребує подальшого вивчення.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Писарчук О. В.

Література: 1. Атамас П. Й. Атамас П. О., Крамаренко Г. О. Роль бухгалтерського обліку в управлінні ризиками підприємництва. *Академічний огляд.* 2016. № 1. С. 60–69. **2.** Волосович С. В. Страхування ризиків кредитної сфери: монографія. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2013. 388 с. **3.** Карпенко О. С. Необхідність розробки і впровадження методик управління ризиками на промислових підприємствах України. *Інноваціна економіка.* 2012. № 5. С. 49–51. **4.** Фоміна О. В., Гончаренко О. М. Оцінка ризиків підприємства в системі обліку. *Економічний часопис-XXI.* 2015. № 3–4 (2). С. 67–70. **5.** Атамас П. Й., Атамас О. П. Вплив на фінансові результати підприємства методики відображення в обліку резервів // Реформування фінансово-економічної системи: погляд у майбутнє: матеріали XXXI Міжнар. наук.-практ. конф. 2013. Ч. 2. С. 77–80. **6.** Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 № 514-V1 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/514-17.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ВИЗНАЧЕННЯ МИТНОЇ ВАРТОСТІ ТОВАРІВ, ЯКІ ІМПОРТУЮТЬСЯ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

УДК 747.21

Нікітіна Л. Ю.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розкрито поняття імпорту та митної вартості товару; розглянуто напрями щодо використання митної вартості товару. Визначено та досліджено основні та додаткові методи розрахунку митної вартості товарів, які імпортуються в Україну; розглянуто складові кожного з методів. Виявлено проблемні ділянки визначення такої вартості та необхідність доопрацювання заходів контролю митної вартості.*

Ключові слова: *митний режим імпорту, імпорт, митна вартість, договірна вартість.*

Аннотация. *Раскрыто понятие импорта и таможенной стоимости товара; рассмотрены направления относительно использования таможенной стоимости товара. Определены и исследованы основные и дополнительные методы расчета таможенной стоимости импортируемых товаров, рассмотрены составляющие каждого из методов. Выявлены проблемные участки определения такой стоимости и необходимость доработки мер контроля таможенной стоимости.*

Ключевые слова: *таможенный режим импорта, импорт, таможенная стоимость, договорная стоимость.*

Annotation. *In the article generalized the concept of import and customs value of goods. Considered uses of the customs value of goods. Defined and studied basic and advanced methods for calculating the customs value of imported goods are considered components of each method. Revealed problem areas and determine such value identified need to improve controls customs value.*

Keywords: *regime of import, import, customs value, contract price.*

Митна вартість товарів відіграє важливу регулятивну та захисну роль для вітчизняного виробника, а також стимулює активне включення національної економіки до світового економічного простору. На сьогодні митна вартість є одним із найбільш проблемних питань, а саме стосовно необ'єктивного її визначення. Якщо митна вартість завищена, то надмірному фіскальному тиску піддаються підприємства-імпортери, що надає негативного

© Нікітіна Л. Ю., 2016

відтінку міжнародному іміджу держави. В разі заниження національний ринок втрачає конкретність, а держава – податкові надходження. Тому держава повинна нормативно-законодавчими актами підтримувати баланс. Оцінюючи ж нинішні інтегративні намагання України та тенденції до провадження ліберальної зовнішньоторговельної політики, подальший розвиток і вдосконалення науково-методологічної бази, визначення митної вартості як інструмента регулювання міжнародної торгівлі сприятимуть побудові адекватного механізму протидії зовнішнім загрозам і швидкому світогосподарському позиціонуванню України в рамках світових торгово-інтеграційних відносин. Таким чином, обрана тема є актуальною.

Дослідженням проблематики митної вартості займалися такі вчені-економісти: І. Бережнюк, Г. Коблянська, В. Драганов, О. Єгоров, А. Макаренко, Л. Бабій, В. Свінухов та ін.

Метою статті є вивчення та виявлення особливостей застосування методів визначення митної вартості товарів, які імпортуються на території України в сучасній митній системі держави.

Доопрацювання митних законодавчих норм створює умови постійного розвитку зовнішньої торгівлі та інтеграції до міжнародного ринку. Експорт та імпорт є важливим елементом економіки країни. Однак саме експорт забезпечує населення товарами, які недоступні на території України, та розширює асортимент ринку. Законодавчо-нормативними актами встановлено, що всі імпортні товари потрапляють на територію України через митний режим імпорту. Термін «імпорт» означає митний режим, за яким іноземні товари після сплати всіх митних платежів, встановлених законами України на імпорт таких товарів, та виконання усіх необхідних митних формальностей випускаються для вільного обігу на митній території України [1].

Для того щоб товар знаходився у вільному обігу на території України, під час проходження митного контролю імпортер повинен сплатити митні платежі та виконати всі інші необхідні митні формальності (декларування) стосовно товару, який ввозить на територію країни. Ці процедури дають змогу контролювати потік товарів, їх якість і наповнювати бюджет країни.

Розрахунок мита проводиться на основі митної вартості товару. Саме тому важливою частиною здійснення імпортних операцій є визначення митної вартості товару. В митній декларації суворому контролю піддається саме митна вартість товару. Митна вартість визначається на момент перетинання товарами митного кордону України. Варто зазначити, що грань між митною вартістю, заявленою імпортером і митницею, є суттєвою. Така грань виникає у зв'язку з тим, що під час проходження митного контрою митний пункт має право погодитись або не погодитись з ціною товару, вказаною у митній декларації. Контролюючий орган може не погоджуватись з ціною, заявленою в декларації, якщо вказана вартість менше, ніж вартість товару, що визначена по митній базі товарів. Така митна база знаходиться у доступі виключно митних органів [2].

Митна вартість товарів, які переміщуються через митний кордон України – це вартість товарів, що використовується для митних цілей, яка базується на ціні, що фактично сплачена або підлягає сплаті за ці товари [1]. На рис. 1 наведено розрахунки, для яких використовується митна вартість.

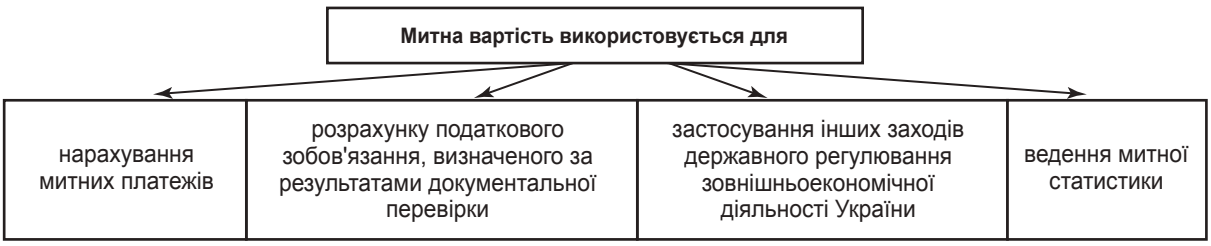

Рис. 1. **Напрями застосування митної вартості**

Встановити митну вартість можливо одним із шістьох методів, що наведені на рис. 2.

Головним і найчастіше використовуваним методом вважається метод «за ціною договору щодо товарів, які імпортуються». За цим методом митна вартість товару визначається безпосередньо за договором, укладеним сторонами.

Перший метод визначення митної вартості товарів не застосовується, якщо використані декларантом або уповноваженою ним особою відомості не підтверджені документально або не визначені кількісно і достовірні, або відсутня хоча б одна зі складових митної вартості, яка є обов'язковою при її обчисленні [3]. Інші методи використовуються тільки у випадку, якщо митна вартість товарів не може бути встановлена шляхом застосування попереднього методу відповідно до норм Митного кодексу України.

Метод «за ціною договору щодо ідентичних товарів» передбачає, що ідентичними товарами є товари, виготовлені в одній країні та однакові у всіх відношеннях, включаючи фізичні характеристики, якість та репутацію. Якщо використовується ціна більша, ніж в одній з угод щодо ідентичних товарів, митна вартість визначається на основі найнижчої ціни [3].

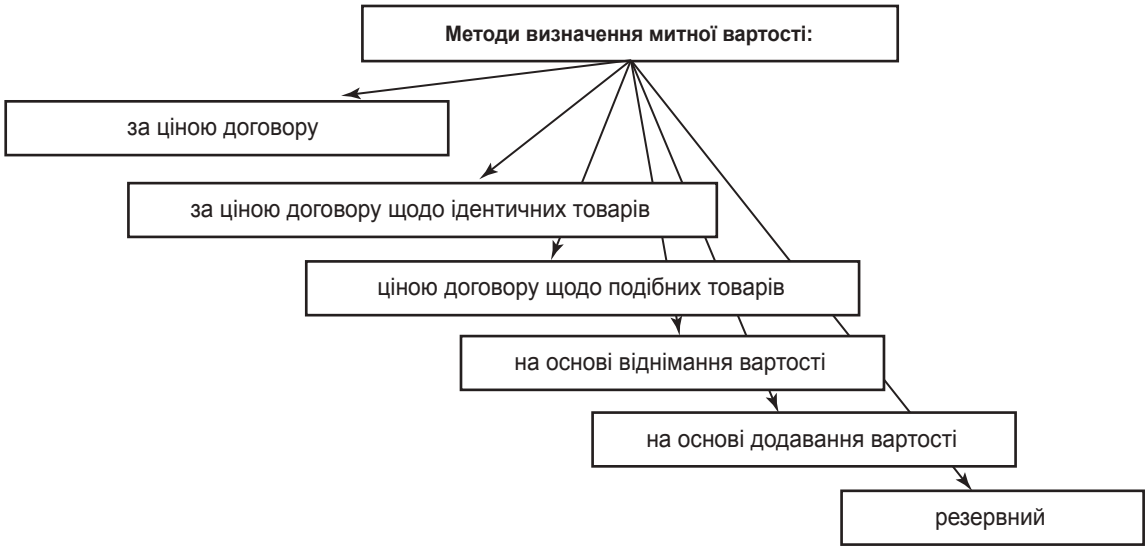

Рис. 2. **Методи визначення митної вартості**

Метод «за ціною договору щодо подібних товарів» розуміє під подібними товарами товари, які виготовлені в одній країні, мають східні характеристики та компоненти, що дає можливість їм виконувати однакові функції та бути комерційно взаємозамінними, враховуючи їх якість, репутацію і торговельну марку.

Метод «віднімання вартості» ґрунтується на визначенні ціни за одиницю, за якою продаються ідентичні чи подібні імпортовані товари на ринку, у значних обсягах особам, що не пов'язані з продавцями. При визначенні митної вартості за цим методом «з ціни за одиницю товару» виключаються: витрати на виплату комерційних винагород, звичайні надбавки на прибуток і загальні витрати, пов'язані із продажем; звичайні витрати на транспортування та страхування на території ЄС; суми ввізного мита, інші податки та обов'язкові платежі, які підлягають сплаті у зв'язку з продажем у ЄС.

Метод «додавання вартості» передбачає розрахунок вартості, яка складається з наведених нижче сум:

1) вартість чи ціна матеріалів і виробництва або іншої обробки, що застосовується при виготовленні імпортних товарів;

2) величина прибутку та загальних витрат, які рівні тим, що звичайно відображаються під час продажу товарів того ж класу чи виду, що й товари, які оцінюються та які виготовляються виробниками у країні експорту з метою експорту до ЄС;

3) вартість і собівартість транспортування і страхування до ввезення на митну територію Спільноти [4].

Резервний метод застосовується лише тоді, коли не неможливо застосувати перші п'ять методів. Така вартість повинна ґрунтуватись на раніше визнаних органами державно фіскальної служби митних вартостях. При цьому Кодексом встановлені жорсткі обмеження щодо цього методу – для митної оцінки не можуть використовуватись довільні, фіктивні, мінімальні вартості тощо [5].

Таким чином, під час здійснення імпортних операцій суб'єкти підприємницької діяльності мають ставитися відповідально до визначення митної вартості і використовувати при цьому розроблені методи, дотримуючись розробленої послідовності. Виконання цих процедур скоротить перебування імпортера на митому пункті та транспортні простої підприємства.

Варто зазначити, що положення нормативних митних документів спрямовані на визначення й конкретизацію процедур обчислення митної вартості товарів і процедур контролю за її числовим значенням із боку митних органів. Значна частина норм Митного Кодексу не є нормами прямої дії, а лише посилається на положення національних урядових і відомчих нормативно-правових актів. Адміністрування митної вартості товарів здійснюється лише шляхом порівняння митної вартості товарів, що декларуються, з ціновою базою контролюючого органу, а не розрахунку митної вартості товарів. Проблемою залишиться невпровадження методологічних змін щодо здійснення контролю за методами встановлення митної вартості. Шкода, що таке нестабільне становище сприяє стрімкому розвитку інфляційних процесів.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Курган Н. В.

Література: 1. Митний кодекс України: Закон України від 13.03.2012 № 4495-VI // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4495-17. **2.** Коблянська Г. Методика обліку експортно-імпортних операцій та складання і подання звітності за сегментами діяльності. *Актуальні проблеми міжнародних відносин.* 2011. Ч. 2. Вип. 70. С. 268–275. **3.** Коблянська Г. Законодавче регулювання зовнішньоекономічної діяльності. *Формування ринкових відносин в Україні.* 2013. Вип. 5 (72). С. 42–46. **4.** Коблянська Г. Методологічні аспекти обліку операцій з імпорту. *Науково-технічна інформація.* 2012. Вип. 2 (32). С. 17–23. **5.** Бабій Л. І. Порядок здійснення експортно-імпортних операцій і його вплив на організацію обліку. *Вісник ЖДТУ.* 2011. № 1 (31). С. 19–25.

ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ КОНСОЛІДОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ ЗА МСФЗ

УДК 647.21

Нікітіна Л. Ю.

Студент 5 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розкрито поняття консолідованої фінансової звітності, материнського підприємства, дочірнього підприємства згідно з міжнародними стандартами. Визначено принципи консолідації фінансової звітності за МСФЗ, охарактеризовано етапи консолідації фінансової звітності та визначено їх особливості. Виявлено недопрацьованість нормативної бази, необхідність розробки методичних рекомендацій і положень, що будуть враховувати специфіку галузей і містити конкретні інструкції.*

Ключові слова: *консолідована фінансова звітність, материнське підприємство, дочірнє підприємство, етапи консолідації.*

Аннотация. *Раскрыто понятие консолидированной финансовой отчетности, материнского предприятия, дочернего предприятия в соответствии с международными стандартами. Определены принципы консолидации финансовой отчетности по МСФО, охарактеризованы этапы консолидации финансовой отчетности, а также определены их особенности. Обнаружена недоработка нормативной базы и необходимость разработки методических рекомендаций и положений, которые будут учитывать специфику отраслей и содержать конкретные инструкции.*

Ключевые слова: *консолидированная финансовая отчетность, материнское предприятие, дочернее предприятие, этапы консолидации.*

Annotation. *In the article generalized the concept of the consolidated financial statements, parent, subsidiary in accordance with international standards. Generalized principles of consolidation financial statements under IFRS. Described the stages of consolidation of financial statements and determined their features. Revealed lack of regulatory framework and the need to develop guidelines and regulations that will take into account the specific sectors of industry and include specific instructions.*

Keywords: *consolidated financial statements, the absolute parent, subsidiary, phase of consolidation.*

З розвитком ринкових умов господарювання та інтеграцією бізнесу в європейський економічний простір підприємства стали утворювати холдинги та консолідовані групи. Такі об'єднання дають змогу впливати на рух капіталів усередині групи та залучити додаткові фінансові ресурси іззовні.

© Нікітіна Л. Ю., 2016

Компанії об'єднуються в групи (холдинги) з метою отримання більшого прибутку, розширення виробничих можливостей; загального комплексного використання джерел ресурсів; оволодіння новими ринками збуту, новими сферами виробничо-господарської діяльності; підвищення дієздатності маркетингу; наближення науково-технічної бази до виробничої; пошуку нових можливостей реалізації продукції; зниження витрат виробництва в результаті загальної діяльності; зниження капітальних витрат, ризику, при створенні нових виробничих потужностей тощо [1].

Для моніторингу та контролю з боку материнського підприємства стосовно дочірнього, відображення економічних взаємозв'язків між господарськими одиницями в групі підприємств використовується консолідована фінансова звітність. Регламентація консолідації здійснюється на основі Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ). В табл. 1 наведено основну термінологію, яка використовується при складанні консолідованої фінансової звітності.

Таблиця 1

Дефініція термінів МСФЗ 10 «Консолідована фінансова звітність» щодо суб'єктів фінансової звітності та консолідованих фінансових звітів [2]

№	Термін	За МСФЗ
1	Консолідовані фінансові звіти	Фінансова звітність групи, в якій активи, зобов'язання, капітал, дохід, витрати та потоки грошових коштів материнського підприємства та його дочірніх підприємств наведені як активи, зобов'язання, капітал, дохід, витрати та потоки грошових коштів єдиного суб'єкта економічної діяльності
2	Материнське підприємство	Підприємство, яке контролює одне чи декілька підприємств
3	Дочірнє підприємство	Суб'єкт господарювання, зокрема некорпоративний суб'єкт господарювання, наприклад, партнерство, яке контролює інший суб'єкт господарювання (відомий як материнське підприємство)

Компанія оперує релевантною інформацією для прийняття і обґрунтування управлінських рішень лише у випадку коректно сформованої фінансової звітності. Тому МСФЗ сприяють високому рівню ведення бухгалтерського обліку на міжнародному рівні. На рішення про консолідацію груп компаній здійснюють вплив такі фактори:

1) необхідність вдосконалення механізму інформаційного забезпечення користувачів;

2) стрімке зростання значення інформаційних потоків у світі;

3) постійний пошук високоприбуткових сегментів бізнесу для здійснення переливання капіталів;

3) необхідність інформації про розвиток інститутів громадянського суспільства;

4) власники й акціонери як ніхто інший зацікавлені в актуальній і достовірній інформації про діяльність підконтрольної групи підприємств;

5) застосування єдиних облікових методів для уніфікації обліку в разі неможливості представлення інформації в стандартизованій формі –розкриття інформації про такі відмінності;

6) загострення економічної боротьби за ресурси та технології;

7) постійна боротьба за ринки збуту;

8) перерозподіл економічної влади;

9) намагання виключити ризики зловживання та викривлення інформації методами контролю дочірніх підприємств [3].

Сам процес і методика консолідації фінансової звітності складається з послідовних етапів, які зображені схематично на рис. 1.

Особливістю складання консолідованої звітності є регламентація відповідних правил (методів) консолідації звітності групи компаній, які наведені в табл. 2.

Особливістю складання консолідованої фінансової звітності виступає необхідність здійснення операцій з елімінування статей, за якими наслідки реалізації угод між членами корпоративної групи не включають у консолідовану звітність – показують тільки активи та зобов'язання, доходи та витрати від операцій із третіми особами.

Однак на сьогодні проблемними аспектами складання консолідованої фінансової звітності відповідно до МСФЗ залишаються: нерозроблений інструментарій для бухгалтерів по практичному застосуванню вимог МСФЗ; неузгодженість з МСФЗ та чинним законодавством України; наявність технічних аспектів, пов'язаних як зі специфікою МСФЗ, так і з національними особливостями; національні стандарти не передбачають примітки й аналіз фінансових показників, які передбачені МСФЗ; відсутність кваліфікованих кадрів, які вміють застосувати на практиці МСФЗ; МСБО 27 «Окрема фінансова звітність» містить підстави для звільнення материнського підприємства від подання консолідованої фінансової звітності, а це, в свою чергу, не збігається із національним стандартом.

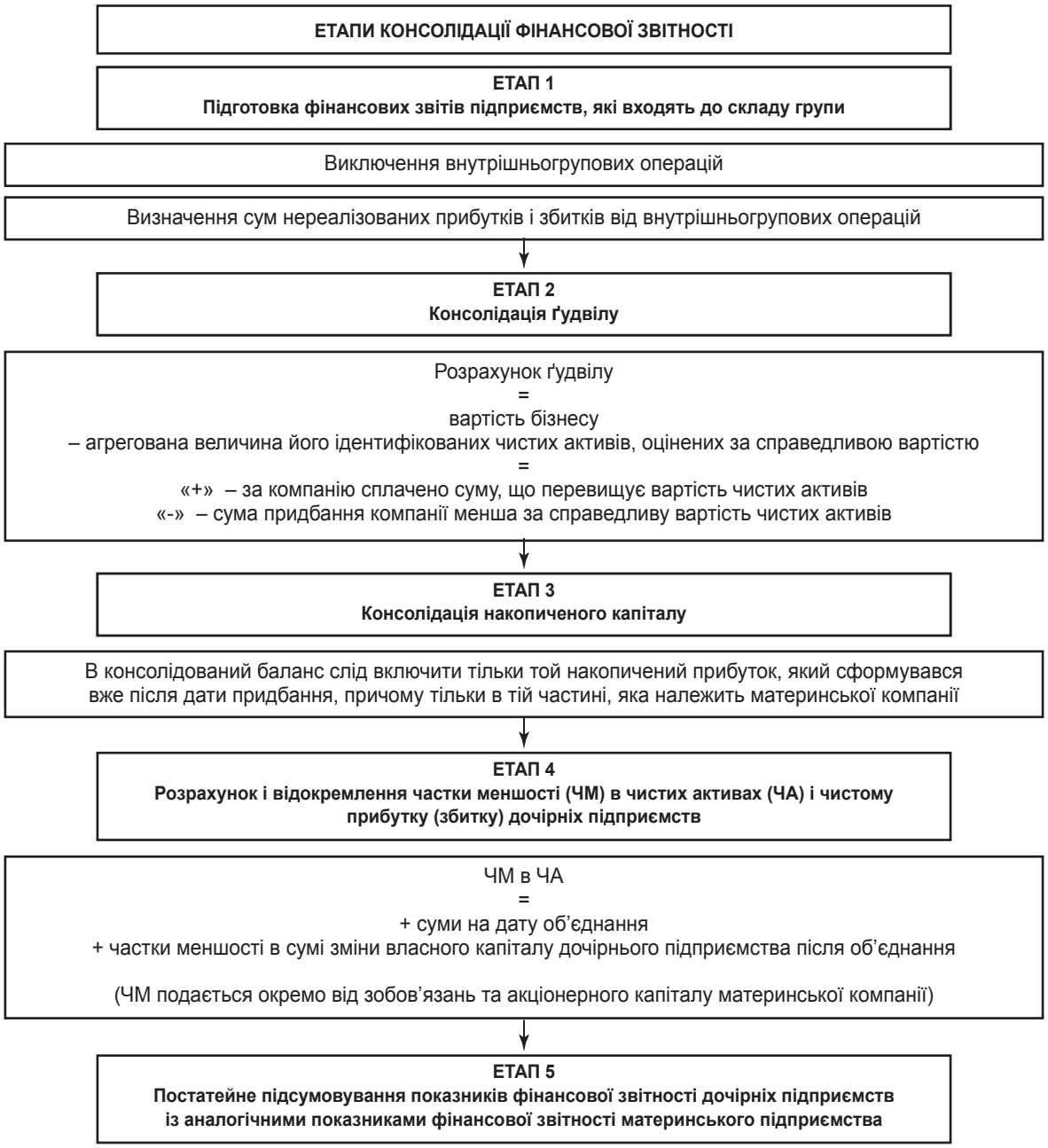

Рис. 1. **Етапи консолідації фінансової звітності** [4]

Таблиця 2

Методи консолідації групи компаній

Ступінь підконтрольності	Статус об'єкта контролю	Метод консолідації	Регулюючий стандарт
1	2	3	4
Суттєвий вплив	Асоційоване підприємство	Використовується при обліку інвестицій в асоційовані компанії. Інвестиції у момент інвестування відображаються за номінальною вартістю, при цьому виникає ґудвіл. Зміна частки інвестора в чистих активах, а також знецінення ґудвілу відображаються у консолідованому балансі кореспонденції з рахунками прибутків і збитків. Асоційована компанія не є частиною групи, тому елімінування внутрішньогрупових операцій не застосовується, а частка групи в прибутку асоційованої компанії, накопиченої з моменту інвестування, показується окремо від накопиченого капіталу групи	МСБО 28 [5]

Закінчення табл. 2

1	2	3	4
Спільний контроль	Спільне підприємство	Метод пропорційної консолідації для спільної діяльності. Відмінність від повної консолідації полягає в тому, що консолідуються не контрольовані активи, а тільки ті, якими учасник спільного проекту реально володіє. В цьому разі частка меншості в консолідованій звітності не присутня. Участь у спільній діяльності може показуватися у звітності учасника або разом з іншими аналогічними активами, пасивами, прибутками та витратами, або як окремі позиції	МСБО 31 [6]
Контроль	Дочірнє підприємство	Виходить із того, що група є єдиним економічним утворенням, при цьому консолідації підлягають всі чисті активи дочірніх компаній, а права меншості відображаються в пасиві консолідованого балансового звіту. Використовується для дочірніх підприємств, що утворилися в результаті придбання або злиття	МСБО 27[7]
Мінімальний вплив	Інвестиції	Метод обліку за собівартістю та метод обліку за справедливою вартістю	МСБО 27 [7]

Розкриті в статті етапи формування консолідованої фінансової звітності підприємств дають можливість якісно складати консолідовану фінансову звітність для задоволення інформаційних потреб як внутрішніх, так і зовнішніх її користувачів.

Звітність відіграє важливу роль при проведенні фінансового аналізу, особлива увага приділяється збитковим економічним одиницям у структурі групи, адже вони є індикатором фінансових проблем групи підприємств. Це важливий елемент в інформаційному забезпеченні учасників ринку для збалансування інтересів користувачів. Для України це позитивне явище, але повністю не адаптоване до практичних умов господарювання.

Для більш досконалого й ефективного складання консолідованої фінансової звітності необхідно розробити методичні рекомендації та положення, що будуть враховувати специфіку галузей і містити конкретні інструкції.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Пасенко Н. С.

Література: 1. Яцко М. В., Яцко Г. В. Консолідована фінансова звітність в умовах зростання конкурентної боротьби. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка.* 2014. Вип. 43. Ч. 2. С. 190–193. **2.** Міжнародний стандарт фінансової звітності 10 «Консолідована фінансова звітність»: Міжнародний документ від 01.01.2013 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws /show/929_065. **3.** Сахно О. О., Букало Н. А. Методичні аспекти складання консолідованої фінансової звітності. *Економіка. Управління. Інновації.* 2014. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2014_1_96. **4.** Овчаренко В. Основні принципи, методика та проблеми складання консолідованої фінансової звітності за МСФЗ. *«Вісник МСФЗ» в Україні.* 2015. № 17. **5.** Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 28 «Інвестиції в асоційовані підприємства»: Міжнародний документ від 01.01.2012 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_046. **6.** Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 31 «Частки у спільних підприємствах»: Міжнародний документ від 12.03.2013 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_040. **7.** Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 27 «Консолідована та окрема фінансова звітність»: Міжнародний документ від 01.01.2012 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_045.

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

УДК 657:33.021(477)

Нурлаєва Е. Л.
Ткаченко Я. О.

Студенти 4 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто сутність облікової політики на підприємстві, принципи та питання її організації в Україні. Було порівняно основні міжнародні та вітчизняні нормативні документи з регулювання облікової політики та визначено відмінності між ними. Визначено основні проблеми формування облікової політики підприємств в Україні та запропоновано шляхи їх вирішення.*

Ключові слова: *облікова політика, П(С)БО, фінансовий результат.*

Аннотация. *Рассмотрены сущность учетной политики на предприятии, принципы и вопросы ее организации в Украине. Было проведено сравнение основных международных и отечественных нормативных документов по регулированию учетной политикой, и определены различия между ними. Определены основные проблемы формирования учетной политики предприятий в Украине, и предложены пути их решения.*

Ключевые слова: *учетная политика, П(С)БУ, финансовый результат.*

Annotation. *This article was reviewed by the essence of the company's accounting policy, principles and issues of its organization in Ukraine. A comparison of the main international and domestic regulations to regulate the accounting policy and identified the differences between them. The main problem of the formation of accounting policy of enterprises in Ukraine and ways of their solution was defined.*

Keywords: *accounting policy, P(S)BU, the financial result.*

Чимало сучасних підприємств пов'язують свою діяльність із нововведеннями, пошуком нових місць на ринках збуту, мають на меті удосконалити ефективність своєї роботи та якість продукції чи послуг, виробленням яких і займається те чи інше підприємство. За таких умов необхідною є розробка моделі обліку, яка повинна забезпечити інформацію про діяльність підприємства, як для зовнішніх користувачів, так і для внутрішнього менеджменту. Саме тому на підприємстві необхідно розробляти облікову політику, бо саме після введення її в дію і починається ефективна та раціональна організація бухгалтерського обліку на підприємстві.

Дослідженням проблемних питань і різних аспектів в організації обліку й облікової політики підприємств займалися такі українські вчені: М. Т. Білуха, Ф. Ф. Бутинець, Л. М. Кіндрацька, Ю. А. Кузьмінський, І. Ю. Пасічник, а також зарубіжні: Р. А. Алборов, П. С. Безруких, С. Л. Коротаєв, М. І. Кутер, Е. С. Хендриксен. Але на цей час формування та застосування ефективної облікової політики на підприємстві залишається актуальним і потребує подальших досліджень.

Метою статті є узагальнення сутності облікової політики та розроблення рекомендацій щодо формування ефективної облікової політики в сучасних умовах господарювання.

Облікова політика є невід'ємною складовою процесу організації обліку на підприємстві. Саме від правильності її організації і залежить подальша діяльність суб'єкта господарювання, тобто як саме ефективно він має використовувати ресурси, для того щоб отримати максимальний прибуток.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» «облікова політика – сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються підприємством для складання і подання фінансової звітності. Основною її метою є забезпечення одержання достовірної інформації про результати фінансово-господарської діяльності, необхідної для користувачів фінансової звітності з метою прийняття відповідних управлінських рішень» [1]. Тобто під обліковою політикою насамперед можна розуміти сукупність способів ведення бухгалтерського обліку, поточного групування та узагальнення фактів господарського життя.

Термін «облікова політика» на практиці набуває свого поширення лише в кінці 80-х років XX століття, а вже починаючи з 1999 року він був офіційно затверджений Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Окремого єдиного нормативного акта, що регулює питання облікової політики, а саме: обрання, використання, оформлення, внесення змін, відображення у фінансовій звітності – в Україні немає, тому неможливо вважати її досить ефективною.

У чинних документах державного регулювання облікової політики в Україні відсутні чіткі вимоги щодо її змісту, ступеня деталізації інформації, форми її документального оформлення, але частково ці питання розглядаються в нормативних документах, які наведені в табл. 1 [2].

© Нурлаєва Е. Л., Ткаченко Я. О., 2016

Таблиця 1

Зіставлення міжнародних і вітчизняних нормативних документів із регулювання облікової політики

Міжнародне регулювання	Регулювання в Україні
Концептуальна основа	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»
МСБО 1 «Подання фінансових звітів»	П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»
МСБО 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки»	П(С)БО 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»

Окрім визначення, поданого в Законі України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», П(С)БО 1 містить деякі положення стосовно облікової політики, зокрема, вказує на принципи її розкриття, які аналогічні до принципів оцінки статей звітності [3]. Зіставляючи міжнародні документи, що регулюють дотримання принципів облікової політики, з тими, що наявні в Україні, можна стверджувати, що ніби одні й ті ж принципи наводяться в різній послідовності. Це питання не є дуже значущим, проте для удосконалення наочності та можливості порівняння цих принципів потрібно сформувати єдиний список на базі конкретного логічного порядку.

Що стосується П(С)БО 6 [4], то цей документ ще не повністю підходить інтернаціональному аналогу, зокрема щодо таких важливих питань, як виправлення залишків за статтями особистого капіталу, а не лише нерозподіленого прибутку, зразків облікових оцінок, потреби пояснення суб'єктами господарювання конфігурацій облікової політики. Саме тому в нашій країні і з'являються непорозуміння щодо того, як саме слід застосовувати облікову політику підприємства на практиці.

Потреба у формуванні облікової політики пов'язана з переорієнтацією обліку на надання актуальної, достовірної, досконалої і неупередженої інформації про діяльність компанії, як зовнішнім, так і внутрішнім користувачам. Цей процес вважається важливим і нелегким завданням, оскільки впливає на фінансові результати й ефективність діяльності компанії.

На практиці при розробці облікової політики не приділяють достатньо уваги обліку особливостей діяльності певних компаній. Саме тому поширеним вважається формальний підхід до створення та запровадження облікової політики, який знаходить відображення в неправильності його документального оформлення.

Традиційно, облікова політика регламентується наказом про облікову політику підприємства, який містить відображення методичних принципів і питань організації бухгалтерського обліку. Але цей документ ніяк не повинен бути єдиним, а лише головним з питань узгодження правил ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності на підприємстві. Цей указ потрібно доповнювати внутрішніми правилами, інструкціями, положеннями, регламентами, рішеннями власників і т. д. Крім того, на будь-якому підприємстві необхідно розробити та прийняти проектну документацію з побудови бухгалтерського обліку, до якої можна віднести графіки документообігу, план організації бухгалтерського обліку, проекти автоматизації бухгалтерського обліку та інші, які дадуть документальне оформлення не лише прийнятних способів ведення бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності, але і засобів їх реалізації.

Таким чином, облікова політика вважається інструментом, який гарантує ефективність інформаційного зв'язку між суб'єктом господарювання та користувачами звітності. Її детальне опрацювання та виявлення в примітках до фінансової звітності разом з обліковими оцінками гарантує реалізацію якісних показників зрозумілості, а також повноти викладу інформації про фінансовий стан компанії за той чи інший період.

В Україні, як і в більшості країн світу, компанії зобов'язані самостійно визначати облікову політику, обирати форму бухгалтерського обліку, форми первинних документів, створювати систему внутрішнього контролю. При цьому потрібно дотримуватися вимог законодавства, які не завжди є досконалими. Створення облікової політики має бути націлене на прийняття управлінських рішень щодо розподілу й ефективного використання наявних ресурсів і отримання максимальної вигоди. Як наслідок, вірно підібрана і введена облікова політика компанії дає їй змогу використовувати успішну схему для ведення бухгалтерського та податкового обліку, зменшувати фінансові та податкові ризики, поліпшити схему оподаткування, що надасть відповідну ефективність прийнятих економічних рішень і господарської діяльності підприємства.

Підсумовуючи вищевикладене, можна сказати, що дійсно облікова політика вважається важливим інструментом організації бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Успішно підібрана та поглиблено проаналізована комбінація можливих варіантів облікової політики дозволить підприємству відмінно виконувати свою господарську діяльність.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Кудіна О. М.

Література: 1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14. **2.** Бойчук Т. Формування облікової політики підприємства: мета, побудова та сфера застосування. *Економічний аналіз.* 2010. Вип. 6. С. 36–38. **3.** Про затвердження Положень (стандартів) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності«: Наказ Міністерства фінансів України від 31.03.1999 № 87 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0391-99. **4.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»: Наказ Міністерства фінансів України від 28.05.1999 № 137 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0392-99.

АНАЛІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ У КРАЇНАХ ІЗ ПЕРЕХІДНОЮ ЕКОНОМІКОЮ

УДК 006.032:657.37(477)

Обіход Н. І.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто досвід застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності в різних країнах із перехідною економікою. Визначено основні переваги та недоліки впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності в українських компаніях.*

Ключові слова: *фінансова звітність, бухгалтерський облік, система бухгалтерського обліку, МСФЗ, облікова політика.*

Аннотация. *Рассмотрен опыт использования Международных стандартов финансовой отчетности в разных странах с переходной экономикой. Определены основные преимущества и недостатки внедрения Международных стандартов финансовой отчетности в украинских компаниях.*

Ключевые слова: *финансовая отчетность, бухгалтерский учет, система бухгалтерского учета, МСФО, учетная политика.*

Annotation. *The article deals with experience of application of international financial reporting standards in different countries with economies in transition. The main advantages and disadvantages of the implementation of international financial reporting standards for financial reporting for Ukrainian companies are identified.*

Keywords: *financial reporting, accounting, accounting system, IFRS, accounting policies.*

Реформа бухгалтерського обліку в Україні отримала значний розвиток після прийняття Постанови Кабінету Міністрів України від 28.10.1998 № 1706 «Про затвердження Програми реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів». Відповідно до неї в останній час у практиці бухгалтерського обліку окремих категорій осіб в Україні велика увага приділяється впровадженню Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) [1]. Зараз перехід до МСФЗ в Україні супроводжується палкими дискусіями у визначенні різних підходів у напрямку вирішення проблеми його організації. Зокрема, використання МСФЗ у сфері бухгалтерського обліку та фінансової звітності суб'єктами господарювання в Україні викликає деякі проблеми, методологічні та технічні питання, які потребують подальшого вивчення та пошуку рішень.

© Обіход Н. І., 2016

Проблеми гармонізації та стандартизації національної системи бухгалтерського обліку у напрямку переходу до МСФЗ привернули увагу багатьох учених і фахівців цієї області. Серед них: В. Г. Швець, Ф. Ф. Бутинець, М. Г. Чумаченко, Н. В. Кужельний, В. В. Сопка, С. Ф. Голов, В. Ф. Палій, В. Ф. Юсач, Ю. В. Соколов. Наукові праці цих вчених присвячені вивченню досвіду різних країн, які перейшли до МСФЗ, доводячи необхідність впровадження МСФЗ в Україні.

Досвід переходу до МСФЗ у країнах з перехідною економікою виявляє певні проблеми, пов'язані, перш за все, з визначенням підходу до реалізації глобальних реформ національних систем обліку. Актуальні питання переходу до МСФЗ вимагають уваги у вирішенні внутрішніх проблем підприємств, а саме: відсутність кваліфікованих кадрів, відсутність збору інформації (програмного забезпечення), а також збільшення кількості пакетів звітності (за МСФЗ та національними стандартами).

Мета цього дослідження полягає у вивченні досвіду різних країн у застосуванні МСФЗ, визначенні та обґрунтуванні основних переваг і недоліків використання МСФЗ у сфері бухгалтерського обліку та фінансової звітності суб'єктами господарювання в Україні.

Застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності в європейських країнах здійснюється відповідно до Правил ЄС №1606/2002 Європейського парламенту і Ради про застосування Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку [2]. У ст. 4 встановлюється обов'язкова підготовка консолідованої фінансової звітності відповідно до МСФЗ компаніями, які перераховані. Компаніям, які не перераховані, також дозволяється застосовувати МСФЗ при підготовці річної бухгалтерської звітності. На сьогодні існує велика різноманітність підходів до застосування МСФЗ. Проте в будь-якому випадку з уведенням міжнародних стандартів компанії будуть менш схильні вдаватися до маніпуляції і приховування прибутку бізнес-результатів [3].

Аналіз впровадження МСФЗ у бухгалтерській практиці компаній світу показує зростаючі тенденції останніми роками та позитивний ефект. Таким чином, було розглянуто досвід впровадження МСФЗ у різних країнах із перехідною економікою.

За останні три роки Молдова поступово переходить у систему обліку та звітності відповідно до МСФЗ. В цей час Молдова досягла значних результатів, а саме: створення нової нормативно-правової бази обліку, розробка та реалізація нових фінансових звітів, введення програми професійної освіти та сертифікації бухгалтерів і аудиторів. Законодавство з бухгалтерського обліку ґрунтується на МСФЗ і встановлює загальні принципи та правила бухгалтерського обліку для всіх господарюючих об'єктів незалежно від їх галузевої приналежності, форми власності й організаційно-правової форми. Система безперервної освіти та сертифікації бухгалтерів і аудиторів була введена на ранній стадії переходу до МСФЗ і вже зараз бухгалтери з кваліфікаційними сертифікатами мають значні переваги у сфері зайнятості як державної форми власності, так і приватної.

Початком процесу реформування системи в Казахстані стало прийняття Указу Президента Республіки Казахстан «Про бухгалтерський облік» від 29 грудня 1995 року. Казахські стандарти обліку засновані на міжнародних стандартах, але вони також враховують особливості місцевої ринкової економіки та вимоги законодавства. Нова система бухгалтерської звітності, прийнята в Казахстані відповідно до МСФЗ, дозволяє компаніям організовувати облік таким чином, щоб він міг задовольнити специфічні форми організації, вид діяльності та вимоги, представлені користувачами фінансової інформації. Схожу ситуацію мають країни-сусіди Казахстану: Туркменістан, Таджикистан і Киргизстан [4]. Зважаючи на специфіку кожної країни, в тому числі й України, досвід цих країн є гарним прикладом позитивного впливу переходу до МСФЗ.

На основі досвіду, накопиченого в ході першого впровадження і застосування МСФЗ в країнах з перехідною економікою, слід виділити основні перешкоди, які можуть виникнути під час процесу застосування міжнародних стандартів у сфері бухгалтерського обліку та фінансової звітності:

- відсутність уніфікованих вимог для застосування національних стандартів фінансової звітності та МСФЗ;
- відсутність кваліфікованих фахівців;
- наявність незалежного аудиту та професійних організацій бухгалтерів і аудиторів;
- наявність жорстких правил, що стосується механізму впровадження МСФЗ;
- фінансова нездатність малих і середніх підприємств застосовувати МСФЗ [5].

Незважаючи на усі вищезгадані перешкоди, в переході до МСФЗ можна знайти такі переваги, яких може досягнути українське національне господарство:

- доступ до міжнародних ринків капіталу;
- більш ефективне використання інформації для прийняття економічних рішень;
- залучення іноземних інвестицій в економіку;
- підвищення прозорості у звітності вітчизняних компаній;

– підвищення якості статистичної інформації.

Основний ефект переходу до МСФЗ полягає у забезпеченні менеджерів інформацією, яка підвищує ефективність управління, зміцнює систему корпоративної поведінки, а, отже, і створює умови довіри до управління, якої так не вистачає в українських компаніях [6].

На основі попереднього аналізу можна зробити деякі висновки стосовно України. Перехід до міжнародних стандартів фінансової звітності може мати як і позитивні, так і негативні наслідки для компаній. Серед позитивних аспектів можна виокремити: підвищення прозорості, поліпшення і спрощення процесу звітності, збільшення можливостей для аналізу діяльності та полегшення шляхів доступу до міжнародних ринків капіталу. Однак перехід до МСФЗ вимагатиме залучення додаткових трудових ресурсів компаній і капіталу, а також це нововведення не одразу матиме позитивну економічну оцінку.

Використання основних принципів міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, безумовно, було б корисним для різних компаній в Україні. Проте необхідно встановити різні вимоги до об'єктів розкриття інформації фінансової звітності для різних груп компаній.

Проблеми організації бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні є важливими причинами для проведення економічних реформ. За допомогою нових реформ перехід до МСФЗ в українських системах обліку, звітності та контролю суб'єктів економіки приведе до створення прозорих і зрозумілих умов для усіх зацікавлених сторін.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Кудіна О. М.

Література: 1. Про затвердження Програми реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.1998 № 1706 // База даних «Законодавство України»/Веровна Рада України. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1706-98-%D0%BF. **2.** Про застосування IAS: Правила ЄС № 1606/2002 Європейського парламенту і Ради. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_404. **3.** Грабовський К. МСФЗ – поради і досвід Польщі. URL: http://msfz.minfin.gov.ua. **4.** Доповідь про міжнародне застосування МСФЗ. Ч. 2 // FCO: аудит. Фінанси. Закон. URL: http://fkcb.ffms.ru/catalog.asp?ob_no=1794. **5.** Бухгалтерский учёт: учеб.пособие/под ред. П. С. Тютюнника. Харьков: ИД «ИНЖЭК», 2008. 340 с. **6.** Крилов Т. В. Перші підсумки впровадження МСФЗ за кордоном. URL: http://www.nsfo.ru/docs/first%20results.pdf.

ФИСКАЛЬНАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ АКЦИЗНОГО НАЛОГА В УКРАИНЕ

УДК 336.226.33(477)

Овсянникова И. И.

Студент 3 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрена сущность косвенного налогообложения. Проведен анализ структуры и динамики акцизного налога, а также исследовано влияние акцизного налога на формирование Государственного бюджета Украины. Приведены размеры поступлений от уплаты плательщиками акцизного налога.*

Ключевые слова: *косвенные налоги, косвенное налогообложение, акцизный налог, доходная часть бюджета.*

© Овсянникова И. И., 2016

Анотація. *Розглянуто сутність непрямого оподаткування. Проведено аналіз структури та динаміки акцизного податку, а також досліджено вплив акцизного податку на формування Державного бюджету України. Наведено розміри надходжень від сплати платниками акцизного податку.*

Ключові слова: *непрямі податки, непряме оподаткування, акцизний податок, дохідна частина бюджету.*

Annotation. *The nature of indirect taxation was considered in this article. The structure and dynamics of the excise tax were analyzed as well as the impact of the excise tax on the formation of the State Budget of Ukraine. Given the size of the proceeds from payment of excise tax payers.*

Keywords: *indirect taxes, indirect taxation, excise tax, the revenue part of the budget.*

Одним из важнейших факторов экономического роста страны является эффективная налоговая система. Государство с помощью налогов оказывает влияние на экономическую систему страны. Одним из видов косвенного налогообложения является акцизный сбор. Это достаточно важный финансовый инструмент регулирования экономических и социальных процессов в государстве. Вводя акцизный сбор на определенные товары, государство добивается ограничения их потребления. При акцизном налогообложении импорта осуществляется защита собственных товаропроизводителей. Благодаря своему специфическому направлению он способен существенно влиять на процесс принятия решений потребителями подакцизной продукции, а также на распределение финансовых и других видов ресурсов. Поэтому на сегодняшний день это актуальный вопрос для Украины.

Среди ученых, которые исследовали проблемы функционирования акцизного налогообложения, можно выделить отечественных ученых, таких как: В. М. Андрущенко, П. А. Гайдук, С. В. Мочерний, Т. К. Подгорная, Н. В. Нечай, Ю. М. Руденко. Вопросами повышения эффективности акцизного налога занимаются В. В. Буряковский, Е. С. Гордиенко, В. И. Коротышка, А. И. Луцика, В. В. Макаренко, Т. В. Медынская. Но при этом на сегодняшний день акцизный сбор в Украине не является действенным инструментом стимулирования экономической активности.

Целью статьи является анализ фактических показателей мобилизации акцизов в бюджет Украины и выявление проблем, которые непосредственно влияют на фискальную эффективность акцизного налога. Объектом выступает акцизное налогообложение. Предметом выступает практика взымания акцизов на некоторые виды продукции.

Оптимальное сочетание прямых и косвенных налогов является залогом успеха для эффективной налоговой политики. Преобладание косвенных налогов говорит о фискальном характере налоговой системы, а прямых – о регулирующем характере налогового законодательства в стране. Это зависит от того, что в разных условиях эти виды налогов могут быть как преимуществами, так и недостатками.

В соответствии с зарубежным опытом косвенные налоги пытаются вводить в период роста экономики или стабильности. Они в некоторых случаях благоприятнее влияют на процессы накопления в бюджет, так как в меньшей мере затрагивают субъектов хозяйствования, которые являются одним из главных источников накопления. Но при этом включается полностью в стоимость товаров, что снижает совокупный спрос населения и способствует росту инфляции в стране.

В Украине все же предпочтение отдается косвенным налогам. В связи с тем, что на протяжении последних лет структура налоговых поступлений не менялась из–за отсутствия трансформационных мер, увеличения значимости прямых налогов не наблюдается, что видно из табл. 1

Таблица 1

Сравнение отдельных видов доходов Государственного бюджета Украины за 2011–2015 годы
(млрд грн) [1]

Классификация доходов	2011	2012	Отклонение 2012 от 2011, %	2013	Отклонение 2013 от 2011, %	2014	Отклонение 2014 от 2013, %	2015
Все поступления	303,9	372	122,4	363,1	97,6	395,3	108,9	427,4
налоговые поступления	257	311,1	121,1	300,8	96,7	326,3	108,5	323,8
% от всех поступлений	84,6	83,6	-	82,8	-	82,5	-	75,8
Непрямые налоги	177,6	218,2	122,9	191,7	87,9	238,3	124,4	256,9
% от всех поступлений	58,4	58,7	-	52,8	-	60,3	-	60,1
% от налоговых поступлений	69,1	70,1	-	63,7	-	73,1	-	79,3
Акцизный налог	36,7	41,7	133,6	40,7	97,6	44,6	109,6	50,7
% от всех поступлений	12,1	11,2	-	11,2	-	18,7	0	11,9

Удельный вес акцизного налога по состоянию на 2015 год составил 11,9 %. Как и налог на добавочную стоимость, он оплачивается не производителем, а покупателем. Акцизный налог относится к категории специфических налогов, которые в отличие от НДС устанавливаются на определенные товары по дифференцированным ставкам.

В соответствии с Налоговым Кодексом Украины к подакцизным товарам относятся:

- спирт этиловый и другие спиртовые дистилляты, алкогольные напитки, пиво;
- табачные изделия, табак и промышленные заменители табака;
- нефтепродукты, сжиженный газ;
- автомобили легковые, кузова к ним, прицепы и полуприцепы, мотоциклы;
- электрическая энергия [2].

Ставка установлена в твердой сумме с единицы товара. Она зависит от качественных характеристик товара и определена в гривнах (относительно табачных изделий) и в евро (по бензину, дистилляторов, пива, алкогольных напитков). Платится налог за алкоголь и табачные изделия, приобретая акцизные марки (знак, свидетельствующий об уплате акциза, наклеивают на продукт) [3].

Поступления в бюджет от акцизного налога делятся на те, что уплачиваются производителями или импортерами маркированной продукции и другими плательщиками. В табл. 2 показана структура акцизного налога в Государственном бюджете Украины.

Таблица 2

Структура акцизного налога в Государственном бюджете Украины в 2011–2015 годах (млрд грн) [1]

Акцизный налог	С произведенных в Украине подакцизных товаров (продукции)			С ввезенных на таможенную территорию Украины подакцизных товаров (продукции)			Всего
	всего	маркированная	отклонение, %	всего	маркированная	отклонение, %	
2011	30,8	24,3	78,9	5,9	1,3	22	36,7
2012	31,4	27,3	86,9	10,3	1,5	14,6	41,7
Отклонение по годам %	101,9	112,3	-	174,6	115,4	-	113,6
2013	30,7	25,9	84,4	10	1,7	17	40,7
Отклонение по годам %	97,8	94,9	-	97,1	113,3	-	97,6
2014	33,4	29,5	88,3	11,2	2,5	22,3	44,6
Отклонение по годам %	108,8	113,9	-	112	147,1	-	109,6
2015	31,1	-	-	19,6	-	-	50,7

Как видно из табл. 2, доля, полученная от подакцизных товаров, составляет 78,9–88,3 % от всех запланированных поступлений налога. Главные отечественные плательщики акцизного налога – это производители алкогольной продукции (без пива) и табачных изделий. Ежегодно на них приходится 4/5 всех поступлений. Что касается импорта подакцизных товаров, удельный вес здесь меньше – от 14,6 % до 22,3 % от общих объемов импорта. Это связано с тем, что Украина сама производит эти товары и значительная их часть экспортируется.

Доля в экспорте отечественных подакцизных товаров значительна. Что касается алкогольной продукции, то на них приходится треть производимых товаров. Табачные изделия, в свою очередь, составляют четверть.

Украиной используется принцип назначения при формировании непрямых налогов, как и в соседних государствах. То есть непрямые налоги взыскиваются со всех товаров, работ и услуг, которые были ввезены в юрисдикцию для конечного потребления, независимо от того, где эта продукция была произведена [4].

К преимуществам акцизного администрирования следует отнести:

- производство и реализация таких товаров находятся под контролем государства;
- характеризуются эластичностью спроса по цене;
- в государстве принято считать, что использование этих товаров не приносит пользы потребителям и с большой вероятностью вызывает отрицательные внешние эффекты;
- к подакцизным не относятся товары первой необходимости [5].

Недостатки отражаются в том, что довольно часто поднимаются ставки акцизного налога [5]. Но, несмотря на это, вопрос об отмене этого налога в Украине за все годы его администрирования, в отличие от представителя универсального акциза – НДС, не поднимался.

Украинская налоговая система в 2015 году поднялась на 19 позиций – и находилась на 164 месте среди 189 стран. Но при этом она не обеспечивает эффективный экономический рост в стране, и система администрирования не гарантирует уклонений от уплаты налогов. Ухудшение экономической ситуации в Украине требует коррекции ее налоговой политики в направлении совершенствования налоговых механизмов стимулирования предпринимательства по принципу «положительный экономический эффект с минимальными потерями для бюджета». В Украине «фискально безопасные» налоговые стимулы целесообразно применить прежде всего из-за того, что фиксируется существенное уменьшение выполнения плана налоговых поступлений бюджета по сравнению с 2011 годом, в частности акцизного налога. Снижение темпов роста импорта является одной из главных причин, которые привели к уменьшению поступлений акцизного налога. Но при этом выросла доля акцизного налога в сравнении с другими поступлениями. Это связано с увеличением ставок обложения ряда подакцизных товаров (в частности, ставки акцизов на пиво увеличились на 8,6 %, на спирт этиловый – на 9,4 %, на сигареты – на 17,1 %, на легкие дистилляты – в 12,3 раза).

При этом принцип назначения определяет уплату налогового обязательства, который основывается на произведенных и реализованных в Украине товаров. При существующей положительной ценовой политике, сравнительно низкой себестоимости и акцизной налоговой нагрузке нужно применять оба существующих принципа в акцизном налогообложении (места назначения и страны происхождения товара). Это позволит увеличить доходы в бюджет, и при этом никакого негативного влияния на конкурентоспособность отечественного товаропроизводителя наблюдаться не будет, что и обеспечит фискальную эффективность акцизного налога.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Часовникова Ю. С.

Литература: 1. Державна служба статистики України: офіц. сайт. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/. **2.** Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство України»/ Верховна Рада України. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17. **3.** Мединська Т. В., Слюсар Р. Ю. Особливості застосування акцизу в Україні та деяких країнах світу. *Науковий вісник НЛТУ України.* 2012. № 22 (2). С. 207–212. **4.** Гордієнко Є. С., Коханевич Є. М. Податкове регулювання в Україні: проблеми та шляхи вирішення. *Економічні науки.* 2012. № 9 (33). С. 126–132. **5.** Данілов О. Д., Паєнтко Т. В. Проблеми справляння акцизного збору та шляхи їх усунення. *Фінанси України.* 2011. № 5. С. 58.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

УДК 657.371

Огородник А. О.

Студент 4 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Висвітлено актуальні проблеми проведення інвентаризації на сільськогосподарських підприємствах, враховуючи специфіку їх діяльності; розглянуто деякі питання, пов'язані з організацією процесу інвентаризації, а також на основі отриманих результатів обґрунтовано необхідність впровадження заходів щодо підвищення ефективності інвентаризації в Україні.*

Ключові слова: *інвентаризація, довгострокові біологічні активи, основні засоби, бухгалтерський облік.*

© Огородник А. О., 2016

Аннотация. *Освещены актуальные проблемы проведения инвентаризации на сельскохозяйственных предприятиях, учитывая специфику их деятельности; рассмотрены некоторые вопросы, связанные с организацией процесса инвентаризации, а также на основе полученных результатов обоснована необходимость внедрения мероприятий по повышению эффективности инвентаризации в Украине.*

Ключевые слова: *инвентаризация, долгосрочные биологические активы, основные средства, бухгалтерский учет.*

Annotation. *The article highlights the current problems of inventory in agricultural enterprises, given the specificity of their activity. In the article the actual problems of inventory in agricultural enterprises are observed, some questions related to the organization of process inventory are studied.*

Keywords: *inventory, long-term biological assets, fixed assets, accounting.*

Актуальність теми. В умовах ринкової економіки існує потреба у нових підходах до здійснення господарської діяльності підприємства. Основою для прийняття оперативних і стратегічних управлінських рішень є повна, правдива та всебічна інформація про економічний стан підприємства, джерелом якої виступають дані бухгалтерського обліку та звітності.

Забезпечити достовірність показників обліку та запобігти можливим відхиленням покликана інвентаризація – один із головних методів обліку та контролю. Її проведення дає змогу з'ясувати розходження між даними бухгалтерського обліку та фактичною наявністю, станом і оцінкою активів, власного капіталу та зобов'язань підприємства, перевірити повноту документального оформлення і відображення в обліку господарських операцій, підтвердити реальність показників звітності підприємства.

У зв'язку з цим виникає об'єктивна необхідність у такому способі, який би забезпечив можливість взяти на облік можливі розходження між даними обліку та фактичною наявністю господарських засобів. Це досягається за допомогою інвентаризації, де вона є одним із важливих методів бухгалтерського обліку, яким забезпечується перевірка та документальне підтвердження достовірності даних бухгалтерського обліку про наявність і стан матеріальних і нематеріальних активів, іншого майна, капіталу, інвестицій, розрахунків, резервів і зобов'язань.

Отже, можна сказати, що проведення інвентаризації та розгляд проблем і шляхів вдосконалення її проведення на підприємстві на сьогодні є досить актуальною темою, яка потребує детального розгляду.

Метою дослідження є визначення особливостей проведення інвентаризації на сільськогосподарських підприємствах.

Дослідження теоретичних основ інвентаризації, напрацювання нових підходів до практичного здійснення процесу інвентаризації знайшли висвітлення у наукових працях багатьох учених, серед яких Бардаш С. В., Бєлов М. Г., Білуха М. Т., Бутинець Ф. Ф., Грабова Н. М., Дем'яненко М. Я., Дорош Н. І., Калюга Є. В., Крамаровський Л. М., Кужельний М. В., Лінник В. Г., Мурашко В. М., Нападовська Л. В., Нємчинов П. П., Пилипенко І. І., Соколов Я. В., Сопко В. В., Сук Л. К., Цал-Цалко Ю. С., Швець В. Г., Шевчук В. О., Шпиг О. А., Штейнман М. Я. та ін. [1].

Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» для підтвердження правильності та достовірності даних бухгалтерського обліку та звітності передбачено проведення підприємствами, їх об'єднаннями та госпрозрахунковими організаціями незалежно від форм власності інвентаризації майна, коштів і фінансових зобов'язань.

Інвентаризація – це перевірка та документальне підтвердження наявності та стану матеріальних та інших цінностей, основних засобів і вкладень підприємства, розрахунків і зобов'язань, звірка фактичної наявності з даними бухгалтерського обліку, врегулювання виявлених різниць і відображення результатів інвентаризації в обліку. Інвентаризації підлягає все майно підприємства, яке реформується, включаючи об'єкти невиробничого призначення, діючі об'єкти, об'єкти та предмети, що передані в оренду або перебувають на реконструкції, модернізації, консервації, у ремонті, запасі або резерві незалежно від технічного стану [2].

Метою проведення інвентаризацій є встановлення відхилень облікових даних від фактичної наявності господарських засобів, що може бути спричинено помилками в обліку, природними втратами або псуванням матеріальних цінностей, зловживанням матеріально відповідальних осіб тощо.

Процес інвентаризації поділяється на організаційно-підготовчий, технологічно-документальний, порівняльно-аналітичний і результативний (підсумковий) етапи. Під час виокремлення етапів враховуються такі базові критерії та принципи, як існування логічного взаємозв'язку інвентаризаційних процедур і прийомів, їх здійснення різними органами та посадовими особами підприємства у чітко встановлених часових межах із оформленням відповідних документів інвентаризації. Поділ інвентаризації на етапи є необхідною передумовою створення ефективної та раціональної методики її здійснення. На його основі вдосконалено та систематизовано методику інвентаризації матеріальних активів, власного капіталу, дебіторської та кредиторської заборгованості [3].

Для проведення інвентаризаційної роботи на сільськогосподарських підприємствах розпорядним документом їх керівника створюються постійно діючі інвентаризаційні комісії у складі керівників структурних підрозділів, головного бухгалтера, які очолюються керівником підприємства або його заступником.

На підприємствах, де через великий обсяг робіт проведення інвентаризації не може бути забезпечено однією комісією, для безпосереднього проведення інвентаризації у місцях збереження та виробництва розпорядним документом керівника підприємства створюються робочі інвентаризаційні комісії у складі інженера, технолога, механіка, виконавця робіт, товарознавця, економіста, бухгалтера й інших досвідчених працівників, які добре знають об'єкт інвентаризації, ціни та первинний облік [4].

При створенні інвентаризаційних комісій одночасно головним бухгалтером складається календарний план проведення інвентаризацій по підприємству. Календарний план інвентаризаційної роботи та склад комісій затверджується наказом підприємства.

Відображення результатів інвентаризації проводиться на рахунках бухгалтерського обліку в тому місяці, в якому закінчена інвентаризація, відразу при затвердженні інвентаризаційного акта і при поданні до бухгалтерії необхідних підтверджувальних документів.

Основні причини недоліків, що допущені під час інвентаризаційного процесу, мають переважно об'єктивний характер і включають: недосконалість чинних законодавчо-нормативних актів, що регулюють проведення інвентаризації, їх невідповідність вимогам реформованого бухгалтерського обліку, неналежне документальне забезпечення, в тому числі відсутність затверджених форм документів із інвентаризації окремих і недоліки в методичному забезпеченні інвентаризації [5].

Висновок. Таким чином, проведення інвентаризації дозволяє вчасно й ефективно вирішити багато проблем у діяльності сільськогосподарських підприємств і забезпечує одержання повної, достовірної та неупередженої інформації про наявність і стан активів, власного капіталу та зобов'язань; можливість контролю з боку власника за наявністю і станом переданого в оренду чи безоплатне користування майна тощо. Інвентаризація виступає важливим елементом методики визначення фінансових результатів діяльності фермерських господарств (у частині визначення витрат), що розширює зміст інвентаризації як методу обліку.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Леонова Ю. А.

Література: 1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14. **2.** Про Інструкцію по інвентаризації основних фондів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів і документів та розрахунків: Наказ Міністерства фінансів України від 11.08.1994 № 69 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0202-94. **3.** Інструкція по обліку молодняка тварин, птиці та тварин на відгодівлі: Наказ Міністерства сільського господарства і продовольства України від 15.01.1997 № 7. URL: https://docs.dtkt.ua/download/pdf/1021.1212.1. **4.** Лишиленко О. В. Бухгалтерський облік: підручник. Київ: Центр учб. літ., 2009. 670 с. **5.** Огійчук М. Ф., Плаксієнко В. Я., Беленкова М. І. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами: підручник. Київ: Алерта, 2011. 1042 с.

ТРАНСФОРМАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ

УДК 657.37:006.36(132)

Олініченко К. М.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розкрито необхідність і послідовність трансформації фінансової звітності в Україні, яка складена згідно з вимогами національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку та Міжнародних стандартів фінансової звітності.*

Ключові слова: *фінансова звітність, НП(С)БО, МСФЗ, трансформація фінансової звітності, етапи трансформації фінансової звітності.*

Аннотация. *Раскрыта необходимость и последовательность трансформации финансовой отчетности в Украине, которая составлена по требованиям национальных Положений (стандартов) бухгалтерского учета и Международных стандартов финансовой отчетности.*

Ключевые слова: *финансовая отчетность, НП(С)БУ, МСФО, трансформация финансовой отчетности, этапы трансформации финансовой отчетности.*

Annotation. *Revealed the need for transformation and consistency of financial reporting in Ukraine, which is prepared for the requirements of national regulations (standards) of accounting in accordance with International Financial Reporting Standards.*

Keywords: *financial statements, NR(S)A, IFRS, transformation of financial statements, stages of transformation of financial statements.*

Завдяки активній інтеграції України з Європейським Союзом та привабливості вітчизняних підприємств для іноземних інвесторів, незважаючи на політичну ситуацію у країні, в українських підприємствах і компаніях з'явився шанс залучитися до міжнародного ринку капіталу. Обов'язковий крок, який повинні зробити компанії, щоб залучити інвестиції, це представити результати своєї діяльності згідно з Міжнародними стандартами фінансової звітності (далі – МСФЗ). Для чого це необхідно? Інвесторам необхідно оцінювати свої вигоди від капіталовкладень в ту чи іншу компанію, і це можливо завдяки аналізу фінансової звітності обраних компаній, які складені за міжнародними стандартами. Використовування компаніями МСФЗ для складання фінансової звітності робить її прозорою та показує правдиві результати діяльності, які будуть зрозумілі для потенціальних інвесторів.

Тому на сьогодні актуальним є визначення відмінностей, які існують між МСФЗ та Національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (далі – НП(С)БО).

Питаннями розгляду послідовності трасформації фінансової звітності та відмінностей між обліком за НП(С) БО та МСФЗ займалися такі українські вчені-економісти: Войнаренко М. П. [1], Кулага О. М., Голов С. Ф. [2] та Костюченко В. М.

Мета статті – розкрити позитивну сторону та розглянути послідовність трансформації фінансової звітності в Україні, яка складена за вимогами НП(С)БО та МСФЗ.

Процес трансформації української звітності згідно з МСФЗ виступає об'єктом дослідження.

Предметом дослідження є методика трансформації фінансової звітності українських компаній відповідно до вимог МСФЗ.

Ведення бухгалтерського обліку за МСФЗ потребує з боку бухгалтерів опанування нових навичок та отримання більш глибоких знань від працівників бухгалтерії та фінансової служби компанії. Відповідно, створюється необхідність у підвищенні кваліфікації робітників.

Вивчення та розуміння МСФЗ робітниками відповідних служб дозволить компанії відкрити нові двері у своїй міжнародній діяльності та правильно складати фінансову звітність.

Володіння такими знаннями дасть змогу фахівцям трасформувати українську фінансову звітність і складати для закордонних інвесторів міжнародну звітність.

Слід зазначити, що НП(С)БО є регламентом для українських підприємств. Але, на жаль, вони майже не мають ніякої схожості з МСФЗ, які, в свою чергу, не містять запропонованих форм і надають свободу вибору при складанні фінансової звітності, проте все ж мають суттєві вимоги стосовно розкриття інформації у ній.

© Олініченко К. М., 2016

На сьогодні під час трансформації фінансової звітності слід врахувати такі відмінності між НП(С)БО та МСФЗ: визнання, оцінка, розкриття інформації стосовно активів, зобов'язань, витрат і доходів [3].

Використання НП(С)БО й інших стандартів підприємствами, які обрали МСФЗ як концептуальну основу для складання фінансової звітності, не можливе.

Важливим моментом перед трансформацією є проведення інвентаризації всіх існуючих активів і зобов'язань підприємства, капіталу, а також згідно з МСФЗ 1 «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності» [4] треба провести виправлення помилок, які були допущені при складанні звітності за НП(С)БО, якщо такі мали місце.

Як відомо, на практиці трансформація звітності фахівцями здійснюється з використанням трансформаційної таблиці, яка створена за принципом оборотно-сальдової відомості. Уся інформація з оборотно-сальдової відомості служить вихідними даними на день трансформації. Дані, які були отримані після інвентаризації та узагальнені за відповідними рахунками, що відповідають міжнародним стандартам, представляють собою фінальні, кінцеві суми, й вони будуть включені до звітності за МСФЗ [5].

Більш детальне розуміння послідовності трансформування фінансової звітності показано на рис. 1.

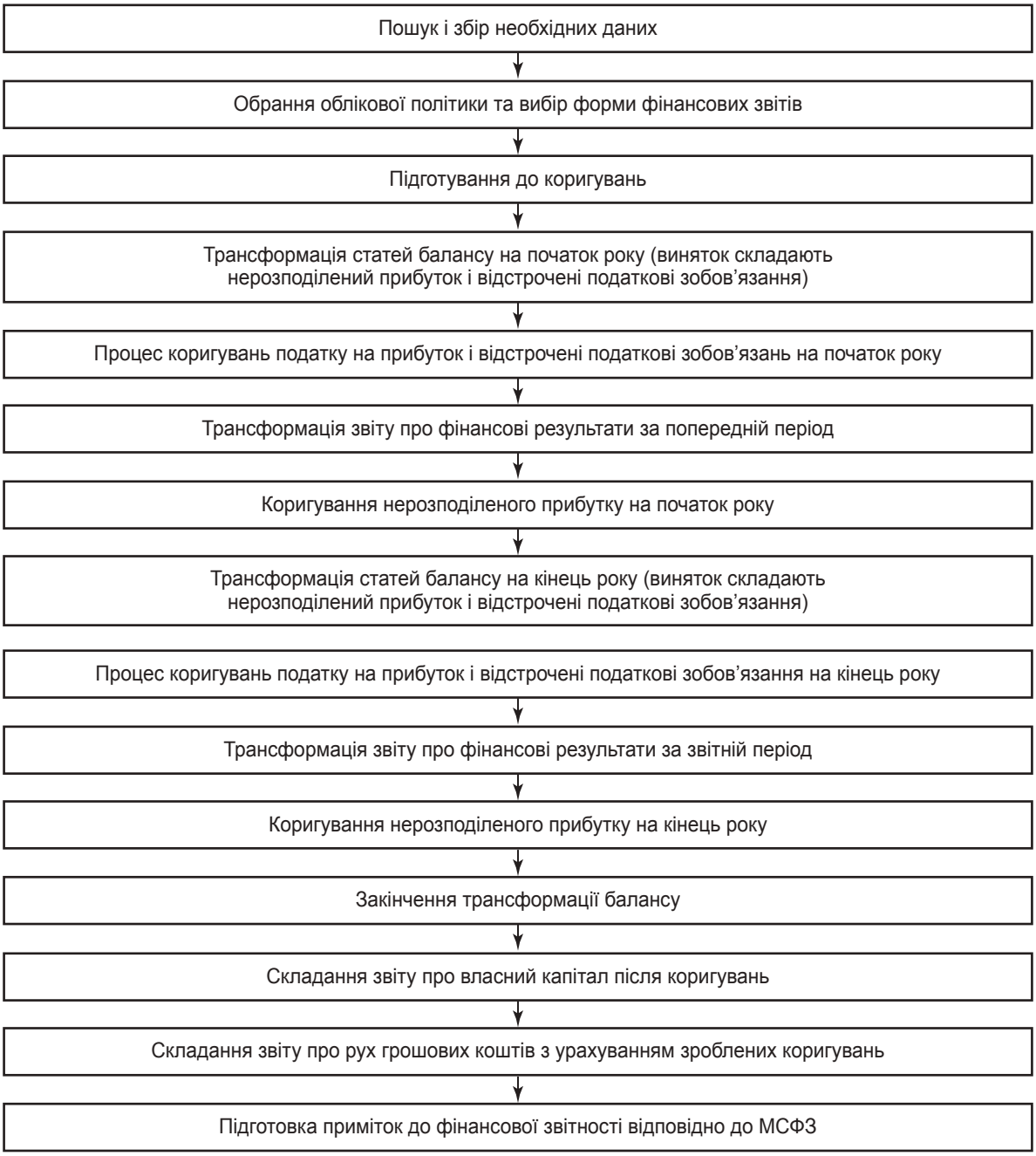

Рис. 1. **Послідовність трансформації фінансової звітності**

На початку, коли відбувається визначення форм фінансової звітності, слід пам'ятати, що ані МСФЗ, ані МСБО їх не затверджують. Отже, який формат буде мати фінансова звітність повністю залежить від професіонального судження бухгалтера, адже стандарти лише мають перелік необхідних основних статей, які мають обов'язково подаватися та розкриватися у звітності. Але на практиці переважно складання звітності відповідно до МСФЗ відбувається з використанням форм звітності, що затверджені НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [6].

Таким чином, є очевидним, що вміння застосовувати міжнародні стандарти для складання фінансової звітності в Україні все більше стає необхідним. Насамперед це пов'язано з залученням іноземних інвестицій у країну. Адже інвесторам необхідно оцінювати свої вигоди від капіталовкладень в українські компанії, що стає можливим завдяки аналізу фінансової звітності обраних компаній, що складені за міжнародними стандартами. Використання компаніями МСФЗ для складання фінансової звітності робить її зрозумілою для потенційних інвесторів.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Пасенко Н. С.

Література: 1. Войнаренко М. П., Пономарьова Н. А., Замазій О. В. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту: навч. посіб. Київ: Центр учб. літ., 2010. 488 с. **2.** Голов С. Ф. Трансформація фінансової звітності українських підприємств у фінансову звітність за міжнародними стандартами: методичні рекомендації. Вінниця: Консоль, 2010. 308 с. **3.** Буравцова К. І. Трансформація української звітності до міжнародних стандартів. *Управління розвитком.* 2013. № 5 (145). С. 162–164. **4.** Міжнародний стандарт фінансової звітності 1 «Перше застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності»: Міжнародний документ від 01.01.2012 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/929_004. **5.** Грибовська Ю. М. Трансформація фінансової звітності та перехід на МСФЗ. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка.* 2015. Вип. 162. С. 113–122. **6.** Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерств фінансів України від 07.02.2013 № 73 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13.

ТРАНСФЕРТНЕ ЦІНОУТВОРЕННЯ: ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ СТАНДАРТІВ

УДК 338.53(477)

Онацька Ю. І.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено сутність трансфертного ціноутворення та принципів, що лежать в його основі; особливості трансфертного ціноутворення в Україні на основі змін, уведених у податкове законодавство. Висвітлено методи трансфертного ціноутворення в зарубіжних країнах.*

Ключові слова: *трансфертне ціноутворення, оподаткування, звичайна ціна, справедлива ціна, пов'язані особи, методи витягнутої руки.*

Аннотация. *Исследована сущность трансфертного ценообразования и принципов, лежащих в его основе; особенности трансфертного ценообразования в Украине на основе изменений, введенных в налоговое законодательство. Освещены методы трансфертного ценообразования в зарубежных странах.*

© Онацька Ю. І., 2016

Ключевые слова: *трансфертное ценообразование, налогообложение, обычная цена, справедливая цена, связанные лица, методы вытянутой руки.*

Annotation. *Investigated essence of transfer pricing and the principles underlying it. Investigated the features of transfer pricing in Ukraine based on the changes made in the tax law. When covering methods of transfer pricing in foreign countries. Covered methods of transfer pricing in foreign countries.*

Keywords: *transfer pricing, taxation, regular price, a fair price, related person, arm's length principle.*

Виникнення трансфертного ціноутворення тісно пов'язане з процесом транснаціоналізації капіталу на початку XX ст., наслідком котрого стало створення міжнародних корпорацій. З урахуванням масштабів діяльності останніх можна стверджувати, що в цей час трансфертне ціноутворення багато в чому визначає рівень світових цін, а також впливає на всі основні сфери національної та світової економіки: валютну, фінансову, інвестиційну, зовнішньоторгову.

Основною метою використання механізму трансфертного ціноутворення є максимізація прибутку корпорації, яка часто досягається шляхом ухилення від сплати податків і незаконного переміщення доходів і капіталу, що спонукає багато держав вдосконалювати способи організації ефективного податкового контролю та методи виявлення трансфертних цін.

Питанню трансфертного ціноутворення приділено багато уваги з боку таких зарубіжних і вітчизняних науковців: Т. Григораш [1], П. Дзюба, Е. Ковтун [2], М. Макаренко, Л. Павленко, Т. Савченко, О. Терещенко, Ф. Ткачик [3], Е. Аткінсон, К. Друрі, Дж. Фостер та ін. Однак питання формування трансфертних цін, незважаючи на грунтовні дослідження в зарубіжних виданнях, є недостатньо вивченими в умовах українських реалій.

Необхідність вивчення досвіду зарубіжних країн в області регулювання трансфертного ціноутворення викликана постановкою якісно нових завдань економічного розвитку України: створення сприятливих умов для взаємопроникнення капіталу й інвестицій, створення спільних підприємств і транснаціональних корпорацій [3]. Актуальність досліджень в цьому напрямку також підтверджується нещодавніми спробами законодавчих органів ввести податковий контроль за трансфертними ціноутворенням, про що свідчить проект доповнень і змін до Податкового кодексу України.

Метою написання статті є узагальнення досвіду, отриманого світовою спільнотою у сфері регулювання трансфертного ціноутворення та розробка рекомендації за змістом вітчизняного стандарту з трансфертного ціноутворення.

На сьогодні законодавство, що регулює трансфертне ціноутворення, базується на міжнародному стандарті, що погоджений державами-членами Організації економічного співробітництва і розвитку (далі ОЕСР) та Податковому кодексі України. Так, якщо раніше нормативно-правове регулювання трансфертного ціноутворення здійснювало лише невелика кількість промислово розвинених країн, то сьогодні країни, які порівняно недавно стали активно стежити за дотриманням законодавчо-нормативних вимог у сфері трансфертного ціноутворення, швидко заповнюють цей пробіл [2].

Дослідження ще раз підтвердило прагнення більшості країн відповідати загальноприйнятим стандартам у сфері трансфертного ціноутворення, прийнятим ОЕСР. У той же час практична реалізація принципів і механізмів у кожній країні може суттєво відрізнятися.

Основоположним принципом регулювання трансфертного ціноутворення згідно з Рекомендаціями ОЕСР є принцип «витягнутої руки» (arm's length principle). Його суть зводиться до аналізу конкретної операції між взаємозалежними особами з точки зору того, якими були б їхні стосунки, якби вони були незалежними сторонами. Відповідно до цього принципу трансфертна ціна повинна дорівнювати ринковій, що склалась у подібних умовах між незалежними фірмами [1].

Цей принцип оподаткування повинен поставити взаємозалежних (асоційованих) і незалежних осіб у рівне становище з позиції оподаткування. Це особливо важливо, оскільки податкові переваги можуть безпосередньо впливати на конкурентоспроможність господарюючих суб'єктів. При цьому наявність факту взаємозалежності не дає підстави розглядати їх відносини як такі, що спрямовані на маніпулювання сукупної податкової прибутком, оскільки можливі об'єктивні причини неможливості достовірного встановлення ринкових цін: відсутність «ринкових сил» або реалізація певної бізнес-стратегії.

На сьогодні основними напрямками податкового контролю за трансфертними цінами, виробленими світовою практикою, є: визначення складу контрольованих угод; порівняння застосовуваних за даними угодами цін з деякою справедливої ціною.

Для реалізації першого напряму використовуються два основних підходи: формальний, заснований на встановленні певного значення частки участі; фактичний, заснований на аналізі фактичних взаємовідносин між сторонами.

В основу аналізу трансфертних угод покладено позицію раціонального господарюючого суб'єкта, що діє у специфічних умовах зовнішньої і внутрішньої економічної середовища. При цьому приведення порівнянних угод у такий же вигляд (так званий аналіз порівнянності) на практиці є досить проблематичним. Його сутність зводиться до приведення угод між взаємозалежними особами до умов відкритих угод, щоб нівелювати вплив відмінностей в умовах угод на показники їх ціни і рентабельності.

Аналіз порівнянності є найбільш трудомістким етапом податкових розслідувань, пов'язаних із трансфертним ціноутворенням, які вимагають різноманітної інформації і аналітичної роботи. Однак його результати не є прямим доказом застосування трансфертного ціноутворення, швидше, індикатором можливого застосування трансфертних цін. Він дозволяє визначити, по-перше, чи мало місце трансфертне ціноутворення, по-друге, встановити масштаб можливих ухилень від сплати податків або інших зловживань.

Після того, як факт застосування трансфертного ціноутворення підтверджується, ціна за трансфертною угодою наближається до реальних ринкових умов за допомогою методу, який з урахуванням фактичних обставин і умов контрольованої операції дозволить найбільш обгрунтовано визначити відповідність ціни угоди ринковим цінам.

У сучасних умовах виявлення об'єктивної ринкової ціни представляється досить складним через множинність цін. Це означає, що одночасно один і той же товар може пропонуватися за різними цінами. В таких умовах вибір еталона, зіставляючи з яким можна судити про ступінь маніпулювання цінами, – питання, що не має досі однозначного рішення, прийнятного для всіх обставин.

Рішення названої проблеми бачиться у прив'язці до принципу «витягнутої руки», яка використовується в рекомендаціях ОЕСР, ніж до поняття «ринкова ціна». Відповідно до цього підходу заслуговує на увагу таке формулювання поняття: «справедлива вартість» – сума грошових коштів, на яку можна обміняти актив в операції між добре обізнаними, зацікавленими та незалежними одна від одної сторонами. Ціна, що відповідає категорії «справедлива вартість», є той еталон, з яким слід порівнювати трансфертну ціну, оскільки вона, по-перше, оцінюється як найбільш ймовірна ціна і її можна отримати на ринку за станом на дату угоди; по-друге, відображає ринкову кон'юнктуру та фактичні умови, що діють станом на звітну дату; по-третє, є найкраща ціна, яку може отримати продавець, і сама сприятлива ціна, яку повинен заплатити покупець [2].

Використання принципу «витягнутої руки» до визначення ринкової ціни відповідає принципам міжнародного стандарту в області трансфертного ціноутворення та звільняє з розрахунку ринкової ціни предмета угоди в кожному конкретному випадку. Цей аспект слід врахувати при розробці вітчизняного стандарту з трансфертного ціноутворення.

Другим за значущістю елементом системи регулювання трансфертного ціноутворення є методика його оцінки. Відповідно до рекомендацій з трансфертного ціноутворення ОЕСР методи виявлення трансфертних цін діляться на три групи: методи угод (transaction methods); методи, засновані на аналізі прибутку від угод (transactional profit methods); метод глобальної формули (global formulary apportionment method).

Перша група методів оцінки трансфертного ціноутворення базується на принципі «витягнутої руки» і передбачає порівняння комерційних і фінансових умов угод між пов'язаними особами з умовами відкритого ринку. У ситуаціях, коли застосування принципу «витягнутої руки» неможливо або важко (відсутність ринкової інформації про ціни або відсутність товару-аналога), застосовуються методи, засновані на аналізі прибутку. Суть третього методу полягає в розподілі прибутку корпорації на основі спеціально розробленої та погодженої між податковими органами та підрозділами корпорації формули.

Податковий кодекс України встановлює такий перелік базових методів трансфертного ціноутворення відповідності умов контрольованої операції принципу «витягнутої руки»: порівняльної неконтрольованої ціни; ціни перепродажу; «витрати плюс»; чистого прибутку; розподілення прибутку [4; 5]. Найбільш повно методи трансфертного ціноутворення використовуються в Аргентині, Великобританії, Ізраїлі, США, Італії та Австралії, де нарівні з базовими застосовуються другорядні методи оцінки трансфертних цін, включаючи методи глобальної формули та порівняння прибутковості.

Незважаючи на досить розвинену методологію оцінки трансфертного ціноутворення, єдино вірного методу щодо відповідності ціни угоди ринковим цінам не існує, що підкреслюється в Рекомендаціях ОЕСР. Випадки використання трансфертних цін настільки різноманітні, що вибір того чи іншого методу повинен здійснюватися після ретельного аналізу конкретної ситуації. У той же час пошук універсального методу оцінки трансфертного ціноутворення, який може бути застосовний у будь-яких економічних умовах, триває.

Ведення податкового контролю за трансфертними цінами в нашій країні є, безумовно, прогресивним кроком. При цьому найважливішим принципом регулювання трансфертного ціноутворення має стати взаємовигідна співпраця держави (в особі податкових органів) із корпораціями. Цей принцип передбачає розробку з боку держави відповідної нормативно-правової бази, яка повинна враховувати особливості функціонування корпорацій, а з боку корпорацій – надання допомоги в проведенні цінового моніторингу й забезпечення іншою необхідною інформацією. На додаток до цього принципу вводиться вимога максимальної простоти до механізму конт-

ролю за трансфертним ціноутворенням як для платників податків, так і для податкових органів. Це дозволить мінімізувати ризики, пов'язані з проведенням податкового розслідування, для великого бізнесу.

Ефективним засобом зниження податкових ризиків для корпорацій також можуть служити попередні угоди про трансфертне ціноутворення, що знайшли широке застосування в міжнародній практиці. Виконання умов такої угоди, що укладається між платником податків і податковими органами протягом зазначеного терміну, дозволяє уникнути додаткових перевірок обґрунтованості використовуваних цін із точки зору правильності визначення податкової бази.

Облік передового міжнародного досвіду у сфері регулювання трансфертного ціноутворення та прийняття принципів, сформульованих в рекомендаціях ОЕСР, будуть сприяти підвищенню рівня податкової культури в цій області та стануть знаком визнання нашою державою міжнародного стандарту в області трансфертного ціноутворення.

Таким чином, у статті було розглянуто зміст трансфертного ціноутворення та принципи що лежать в його основі, проаналізовано досвід зарубіжних країн і розроблені рекомендації у сфері регулювання трансфертного ціноутворення.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Писарчук О. В.

Література: 1. Григораш Т. Ф., Поплавська В. О., Шутова Д. М. Переваги та недоліки трансфертного ціноутворення. *Молодий вчений.* 2016. № 1 (28). С. 52–55. **2.** Ковтун Е. О., Павловська А. Р. Трансфертне ціноутворення як елемент тіньової економіки // Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України: зб. наук. пр. II Міжнар. наук.-практ. конф. 2014. С. 270–276. **3.** Ткачик Ф. П. Трансфертне ціноутворення як об'єкт моніторингу податкових консультантів. *Науковий вісник Херсонського державного університуту. Серія «Економічні науки».* 2015. № 15. С. 148–151. **4.** Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році: Закон України від 24.12.2015 № 909-VIII // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/909-19. **5.** Савченко Т. Г. Трансфертне ціноутворення як інструмент внутрішньобанківської рівноваги. *Економічний простір.* 2010. № 39. С. 134–148.

АВТОМАТИЗАЦІЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В АУДИТОРСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 004:657.635

Онацька Ю. І.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено питання комп'ютеризації аудиторської діяльності, зроблено аналіз наявного програмного забезпечення на ринку аудиторських програм. Проаналізовано ключові можливості впровадження програмного забезпечення для практичного застосування.*

Ключові слова: *аудит, комп'ютерний аудит, програмне забезпечення, інформаційні технології.*

Аннотация. *Исследован вопрос компьютеризации аудиторской деятельности, проведен анализ имеющегося программного обеспечения на рынке аудиторских программ. Проанализированы ключевые возможности внедрения программного обеспечения для практического применения.*

© Онацька Ю. І., 2016

Ключевые слова: *аудит, компьютерный аудит, программное обеспечение, информационные технологии.*

Annotation. *Investigated the question of computerization of audit activities and made an analysis of the existing software on the market of audit programs. Analyzed the key capabilities of the software implementation for practical application.*

Keywords: *audit, computer audit, software, information technologies.*

В сучасний момент розвитку комп'ютерних технологій інновації потрібні в усіх галузях економіки. Так само розвивається і сфера аудиторських послуг у країні. На сучасному етапі перед усіма економічно розвиненими країнами постає проблема якості наданих аудиторських послуг. Вирішення питань підвищення якості аудиторських послуг і можливості їх контролю розглядаються з великою точністю.

Розвиток інформаційних технологій позитивно впливає на розвиток методології і технології бухгалтерського обліку, організації проведення аудиту чи внутрішнього контролю на підприємстві.

Всі підприємства ведуть бухгалтерський облік із використанням інформаційних технологій, оскільки вони є невід'ємною частиною сучасної бухгалтерської, інформаційної та контрольної інформаційних систем. Як наслідок, обов'язковим для аудиторів є повне розуміння впливу інформаційних технологій на аудит клієнтської фінансової звітності, як з точки зору процесу підготовки та представлення фінансової інформації у фінансовій звітності клієнта, так і в контексті використання аудитором інформаційних технологій для аудиту фінансової звітності.

Питання впровадження інформаційних технологій в аудиторській діяльності досліджували такі вчені: Н. Б. Бойко, М. І. Гордієнко, С. В. Івахненков, Л. М. Макарова, С. І. Савченко, А. О. Саюн, Л. О. Ходаківська, О. В. Шипунова. Вивчення цього питання в наукових статтях низкою вчених свідчить про актуальність цієї теми та наявність великої кількості невирішених проблем комп'ютеризації аудиту.

Метою написання статті є дослідження питання впровадження комп'ютерних технологій в аудит і вивчення ринку програмного забезпечення аудиту, аналіз існуючих програм в умовах сучасних інформаційних систем для запровадження їх у практичній діяльності.

Для досягнення мети були поставлені такі завдання: виявлення наявності програмного забезпечення аудиторської діяльності, аналіз наявних програм, призначених для проведення аудиту, вибір оптимально розробленої програми та шляхи практичного впровадження інформаційних технологій.

Вітчизняними та зарубіжними вченими виділено ряд завдань, які мають виконуватися при автоматизації аудиторської діяльності. На рис. 1 наведені узагальнені головні завдання, що виникають при використанні комп'ютерних аудиторських програм під час проведення аудиту.

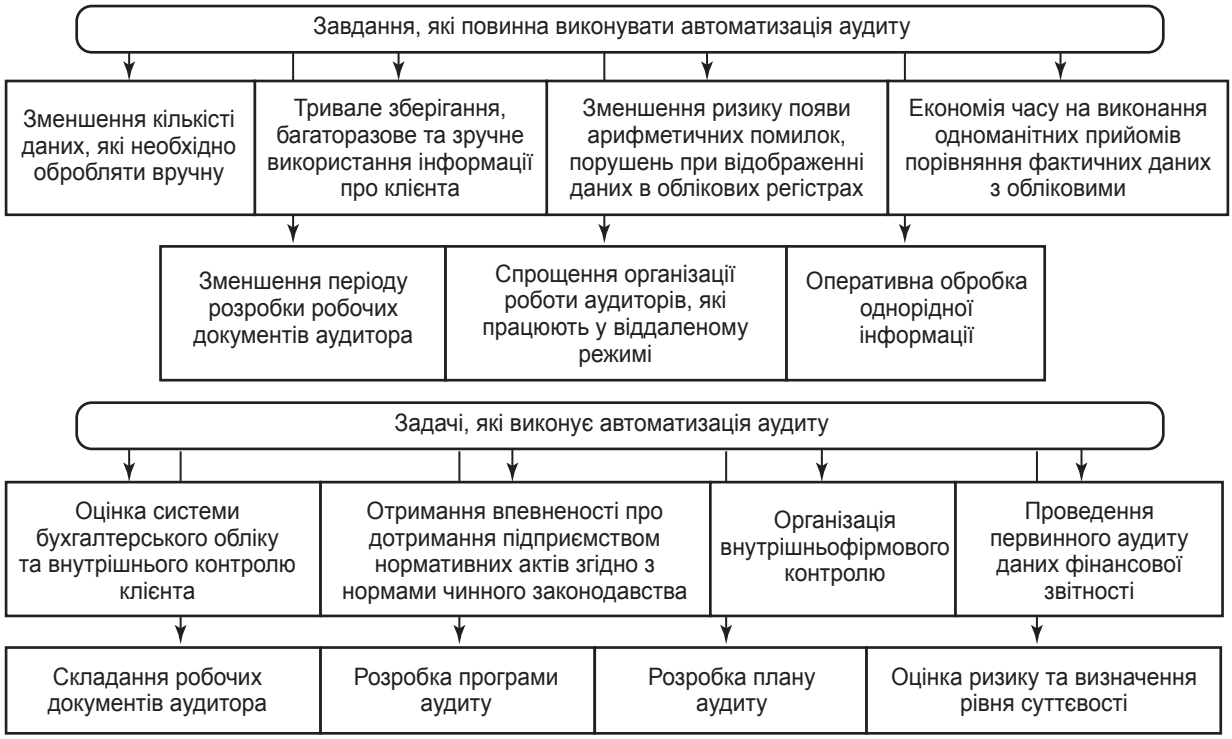

Рис. 1. **Завдання та задачі, що постають перед автоматизацією аудиту**

Джерело: сформовано автором на основі [1; 2]

Комп'ютеризація аудиторської діяльності має передбачати розробку та впровадження в аудиторську практику програмних продуктів, які б забезпечували автоматизацію виконання завдань із надання впевненості щодо різних предметів перевірки та супутніх послуг і включали б можливості експертних систем.

На цей час аудитори та аудиторські фірми, що практикують, поки що недостатньо використовують спеціалізовані програми для ведення аудиту. Досі головними засобами автоматизації аудиторської діяльності в Україні залишаються MS Word та MS Excel, використання яких також не дуже далеко вийшло за рамки калькулятора та друкарської машинки.

Спеціалізоване аудиторське програмне забезпечення характеризується як загальне поняття та охоплює все програмне забезпечення, створене з метою тестування систем внутрішнього контролю та проведення основних аудиторських процедур.

Оскільки ринок професійного аудиторського забезпечення в Україні тільки починає розвиватись, то він пропонує лише закінченні програмні продукти закордонної розробки. Поки вітчизняні аудитори та фахівці програмування розробляють свій вітчизняний продукт, українські аудитори й аудиторські фірми можуть використовувати російські ліцензовані програми, які так само підійдуть і для українського користувача, оскільки аудит проводиться згідно з Міжнародними стандартами аудиту. Зараз на українському ринку програмного забезпечення поширені такі аудиторські програми, як: «ЕкспресАудит: ПРОФ»; AuditXP; «IT Audit: Аудитор» [3].

З метою надання рекомендацій для вибору найкращого програмного забезпечення стосовно ведення аудиторської діяльності варто розглянути детальну характеристику кожного програмного продукту аудиторської програми, який представлений на українському ринку програмування. В табл. 1 наведено програми, що використовуються в Україні.

Таблиця 1

Характеристики та функціональні можливості програм автоматизації аудиту

	ЕкспресАудит: ПРОФ	**AuditXP**	**IT Audit**
1	**2**	**3**	**4**
Рік випуску	2004	2005	2005
Виробник	«Лабораторія аудиту»	«Гольдберг-Софт»	ТОВ «Майстер-Софт»
Заявлена мета програми	Комплексна система автоматизації проведення аудиторської перевірки	Автоматизація аудиторської діяльності	Комплексна автоматизація аудиту
Сфера застосування	Зовнішній і внутрішній аудит		
Актуальна версія	«Auditmodern» (версія 2.2)	Audit XP «Комплекс аудит» 2013.1.2.102	IT Аудит: Аудитор v4.2.0.1
Основні модулі	– центр планування та проведення аудиту (ЦППА); – мобільне робоче місце аудитора (МРМА)	– блок керування; – аудит звітності; – стандартні процедури; – фінансовий аналіз; – контроль якості; – блок методології	– методика аудиту; – підготовка програми аудиту підприємства; – автоматичне заповнення робочих документів; – підготовка звіту аудитора; – внутрішній контроль якості аудиту; – вибіркове дослідження в програмі аудиту
перевірка незалежності аудитора	-	+	+
Оцінка невід'ємного ризику	+	+	+
Оцінка аудиторського ризику	-	+	+
Визначення рівня суттєвості	-	+	+
Аудиторська вибірка	-	+	+
Імпорт даних клієнта з бухгалтерської бази	+ - (частково)	+	+
Загальний план перевірки	План аудиту автоматично формується на підставі програми аудиту		РД «План аудиту» (з вибором розділів аудиту з довідника)
Трудомісткість роботи аудиторів	Планується по кожному об'єкту аудиту вручну	Трудомісткість і терміни плануються за допомогою окремого РД	У Плані аудиту – нормо-години вручну або автоматично з програми аудиту
Програма аудиторської перевірки	Програма аудиту формується з дворівневого класифікатора	В наявності є РД «Програма аудиту»	РД «Програма аудиту» (з вибором процедур аудиту з довідника)
Можливість внесення коригувань до програми аудиту	+	+	+

Закінчення табл. 1

1	2	3	4
Оцінка вартості аудиторської перевірки	РД «Розрахунок обсягу робіт і вартості аудиторських послуг»	РД «Оцінка вартості аудиту»	Можливість оцінки вартості та рентабельність проектів
Організація виїзної перевірки	Є головний (центральний) модуль і є локальний (мобільний) модуль	Є експорт-імпорт даних з головної бази в локальні бази	Є база на центральному сервері, і є локальна база (вивантажувати)
Збір аудиторських доказів	Автоматизований		
Документування аудиту	Автоматизоване складання робочих документів		
Систематизація помилок	Автоматично формуються зведені відомості виявлених порушень	По кожному рядку балансу та звіту про прибутки і збитки підсумовується вплив створень	Автоматично за даними різних джерел (перевірка журналу операцій клієнта, вибірка, інші робочі документи)
Звіт аудитора	Автоматично на підставі коментарів аудитора з оброблених питань	Автоматично за шаблонами	Автоматично на засаді скорегованого журналу виявлених помилок
Аудиторський висновок	Автоматично за шаблонами для різних форм висновків		
Ціна програми, грн	8450	7300	4700

Отже, проаналізувавши функціональні можливості аудиторських програм, можна дійти висновку, що найкращими програмами можна вважати AuditXP і IT Audit. Оскільки ці дві програми оснащені найбільш автоматизованим веденням аудиторської діяльності. В наявності у цих програм є всі робочі документи, що необхідні аудитору. Передбачена максимальна автоматизація і спрощеність всіх дій.

Оцінка функціональних характеристик наявного на вітчизняному ринку програмного забезпечення, розробленого для автоматизації аудиторської діяльності, встановила, що більшість програм вирішують усі завдання, поставлені перед автоматизацією аудиту, на всіх етапах його здійснення.

Розробка та впровадження засобів автоматизації аудиторської діяльності дозволять підвищити якість і знизити трудомісткість проведення аудиту, ефективно організувати процес планування аудиту, здійснювати оперативний контроль за якістю аудиту.

Причинами повільного рівня розвитку впровадження спеціалізованого програмного забезпечення в практичній діяльності є низький рівень комп'ютерної освіченості користувачів, а також висока вартість для малих аудиторських фірм, важкість розробки аудиторського програмного забезпечення.

Для подолання стримування розвитку автоматизації аудиту в Україні слід підвищити поінформованість серед аудиторів щодо автоматизованих систем аудиту, які дозволять підвищити якість їх роботи та зменшити час на виконання аудиторської перевірки. А також важливим кроком для розвитку програмного забезпечення в Україні Аудиторська палата України мусить затвердити рекомендації щодо розробки та затвердження концепції системи автоматизації аудиторської діяльності, її параметрів і технічних вимог. На державному рівні слід розробити власне українське програмне забезпечення за допомогою ІТ-спеціалістів, що відповідало б усім вимогам проведення аудиту згідно з міжнародними стандартами аудиту та вимогами, визначеними Аудиторською палатою України, та посприяло б поліпшенню якості проведення аудиторських перевірок.

Підвищення рівня вимог до вітчизняних аудиторів стосовно рівня їх обізнаності у сфері сучасних інформаційних технологій. З боку Аудиторської палати України – шляхом офіційного визнання необхідності поглиблення рівня автоматизації аудиторської діяльності, а також розробкою та запровадженням ряду заходів, спрямованих на реалізацію освітніх програм у цій сфері та включення аспектів використання сучасних спеціалізованих інформаційних систем і технологій в аудиторській діяльності до навчальних програм постійного удосконалення професійних знань аудиторів. Це також простимулює розвиток автоматизації аудиторської діяльності.

Усі значені заходи дозволять підвищить довіру незалежних аудиторів та аудиторських фірм до вітчизняного програмного забезпечення.

Науковий керівник – канд. екон. наук, викладач Дейнеко Є. В.

Література: 1. Ходаківська Л. О. Організація проведення аудиту за допомогою комп'ютерних інформаційних систем. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Серія «Економічні науки».* 2012. Вип. 4, т. 3. С. 230–238. **2.** Івахненков С. В. Аудиторське програмне забезпечення для аналізу даних: перший український досвід. *Бухгалтерський облік і аудит.* 2009. № 10. С. 38–44. **3.** Дегтяренко А. В. Перешкоди на шляху розповсюдження комп'ютерного аудиту в Україні. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка і ме-*

неджмент». 2012. № 4. С. 20–25. **4.** Бойко Н. М. Порівняльна оцінка та вибір програмних продуктів аудиту реальних інвестицій. *Вісник національного університету «Львівська політехніка».* 2009. № 647. С. 250–255 **5.** Савченко С. І. Комп'ютеризація аудиту: теорія та практичні рішення. *Інноваційна економіка.* 2015. № 1. С. 681–647.

ЕФЕКТИВНІСТЬ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ

УДК 657.432:336.27:330.131.5

Панасенко О. М.

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Проаналізовано поняття «дебіторська заборгованість». Розглянуто вплив дебіторської заборгованості на фінансовий стан підприємства. Проаналізовано ефективну систему управління дебіторською заборгованістю. Наведено етапи використання оборотних активів, а також заходи удосконалення обліку дебіторської заборгованості за допомогою автоматизації.*

Ключові слова: *заборгованість, зобов'язання, розрахунки, дебіторська заборгованість, дебітори, система управління.*

Аннотация. *Проанализировано понятие «дебиторская задолженность». Рассмотрено влияние дебиторской задолженности на финансовое состояние предприятия. Проанализирована эффективная система управления дебиторской задолженностью. Приведены этапы использования оборотных активов. Предложены меры совершенствования учета дебиторской задолженности за счет автоматизации.*

Ключевые слова: *задолженность, обязательство, расчеты, дебиторская задолженность, дебиторы, система управления.*

Annotation. *Analyzed the concept of «accounts receivable». Influence of receivables on the financial position of the company. The analysis of the effective management of receivables. The stages of working assets. The proposed measures improving accounts receivable due to automation.*

Keywords: *debt, obligation, calculations, account receivable, debtors, management system.*

Організація обліку дебіторської заборгованості на підприємстві будь-якої форми власності має важливе значення, адже сприяє упорядкуванню інформації, прозорості та достовірності даних із розрахункових операцій за борговими правами (з дебіторами). Облік дебіторської заборгованості регламентується П(С)БО 10, за допомогою нього відбувається аналіз і досліджуються шляхи розв'язання проблем.

Проблемам обліку й аналізу дебіторської заборгованості присвячено ряд праць зарубіжних і вітчизняних учених-економістів: С. Батехіна, І. Бланка, Ф. Бутинця, М. Білика, С. Голова, С. Грязнової, З. Гуцайлюка, Р. Дамарі, В. Завгороднього, О. Заруби, В. Ковальова та ін.

Метою дослідження є визначення ефективності системи управління дебіторської заборгованості та розробка послідовних етапів ефективного використання оборотних активів.

Дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату [1]. Це складова оборотного капіталу, яка передбачає певні вимоги до фізичних чи юридичних осіб щодо оплати товарів, продукції, послуг. Обов'язковою складовою збутової діяльності будь-якого підприємства є дебіторська заборгованість. Адже велика її частка в загальній структурі активів знижує ліквідність і фінансову стійкість підприємства та підвищує ризик фінансових збитків.

© Панасенко О. М., 2016

За допомогою показників, які характеризують стан дебіторської заборгованості за певний період, можна визначити основні завдання політики управління дебіторською заборгованістю. До таких показників належать: оборотність дебіторської заборгованості; період погашення дебіторської заборгованості; середній період інкасації дебіторської заборгованості; коефіцієнт простроченої дебіторської заборгованості; частка дебіторської заборгованості в загальному обсязі поточних активів; відношення середньої величини дебіторської заборгованості до виручки від реалізації; ефект, отриманий від інвестування коштів у дебіторську заборгованість; якість дебіторської заборгованості.

Система управління дебіторською заборгованістю являє собою частину загального управління оборотними активами та маркетингової політики підприємства, що спрямована на розширення обсягу реалізації продукції та полягає в оптимізації розміру цієї заборгованості та забезпеченні своєчасної її оплати [2, с. 125].

Можна визначити такі проблеми бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості:

а) якість змісту бухгалтерських записів, що визначається в процесі визнання й оцінювання дебіторської заборгованості;

б) відсутність наукових і практичних розробок можливих форм бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості, що забезпечило б надання якісної бухгалтерської інформації про розрахунки з дебіторами різним користувачам.

Відомий український науковець проф. Бланк І. О. виділяє такі основні етапи управління дебіторською заборгованістю:

1. Аналіз дебіторської заборгованості в минулому періоді. На цьому етапі необхідно провести комплексний аналіз дебіторської і кредиторської заборгованостей. Слід проаналізувати кількісний і якісний склад заборгованостей, коефіцієнти оборотності, співвідношення заборгованостей за сумами та строками оплати, їх вплив на фінансові результати підприємства.

2. Формування принципів кредитної політики щодо покупців. Тип кредитної політики характеризує принципові підходи до її здійснення з позиції співвідношення рівнів прибутковості та ризику кредитної діяльності підприємства. Розрізняють три типи кредитної політики підприємства стосовно покупців продукції: консервативний, помірний і агресивний.

3. Формування параметрів дебіторської заборгованості згідно з обраним типом кредитної політики: рівень кредитного ліміту як гранична межа рівня дебіторської заборгованості; ліміт строку інкасації дебіторської заборгованості; шкала нормативної рентабельності для формування договірної ціни за товари та послуги; шкала знижок для розрахунків із замовниками на умовах попередньої оплати та у випадку скорочення строку інкасації дебіторської заборгованості.

4. Формування стандартів оцінки покупців і диференціація умов надання кредиту. Цей процес базується на вивченні кредитоспроможності покупців.

5. Формування процедури інкасації дебіторської заборгованості, який передбачає розробку заходів із погашення дебіторської заборгованості, терміни сплати якої прострочені.

6. Забезпечення використання на підприємстві сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості, які прискорюють її переведення в грошову форму оборотних активів. При цьому можуть застосовуватися різні форми рефінансування: факторинг, облік векселів, виданих покупцями продукції, форфейтинг.

7. Побудова ефективної системи контролю за рухом і своєчасною інкасацією дебіторської заборгованості. Найбільшого значення набуває здійснення контролю, який дозволяє з'ясувати, наскільки ефективно та своєчасно відбувається погашення дебіторської заборгованості, наскільки запропонована відстрочка платежу відповідає вимогам ринку та стану на ньому підприємства [3, с. 196–201].

Проведення аналізу дебіторської заборгованості дає змогу визначити: склад і структуру такої заборгованості та її зміни в динаміці за період, що аналізується; встановити реальність погашення дебіторської заборгованості; визначити показники якості, ліквідності та обіговості дебіторської заборгованості; визначити вплив дебіторської заборгованості на фінансовий стан підприємства; розробити заходи щодо оптимізації величини та частки дебіторської заборгованості в обігових активах підприємства [4].

Для ефективного використання оборотних активів необхідно застосовувати інструменти аналізу дебіторської заборгованості та з їхньою допомогою розробляти внутрішні стандарти підприємства, які визначають умови, правила й обмеження щодо термінів та обсягів дебіторської заборгованості [5]. При цьому можна визначити комплекс завдань і послідовність їх проведення таким чином:

1 етап – збір інформації, що стосується кредитної історії дебітора;

2 етап – обробка інформації для подальшого аналізу фінансового стану партнерів;

3 етап – визначення основних кредитних умов і форм погашення заборгованості для всіх дебіторів;

4 етап – здійснення моніторингу відповідності термінів надання товарного кредиту та платежів контрагентів;

5 етап – проведення аналізу та контролю довгострокових зобов'язань дебіторів;

6 етап – контроль і проведення процедур із повернення дебіторської заборгованості, якої минув термін погашення;

7 етап – аналіз заборгованості, що не повернеться, та визначення стратегії поведінки підприємства для компенсації цієї заборгованості.

Від початку формування ринкових відносин в Україні і досі існує багато актуальних питань, пов'язаних із обліком дебіторської заборгованості [6]:

а) для прийняття зацікавленими особами адекватних s вчасних рішень щодо існуючої політики управління в процесі антикризового регулювання фінансово-господарського стану істотне значення мають актуальність і якість інформації про стан розрахунків ss дебіторами, що формується на базі даних бухгалтерського обліку конкретних суб'єктів господарювання. Конфіденційність баз даних бухгалтерського обліку зумовлює неможливість отримання інформації про дебіторську заборгованість в обсязі і вигляді, достатньому для проведення аналізу розрахунків із дебіторами зокрема та заборгованості загалом з метою прогнозування ймовірності настання платіжної кризи суб'єктів господарювання, складання рекомендацій щодо її попередження;

б) невирішені проблеми відображення в обліку довгострокової дебіторської заборгованості, оцінки поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи та послуги;

в) застосовувати у наших умовах традиційні за кордоном методики аналізу дебіторської заборгованості не завжди доцільно через відсутність необхідного обсягу вірогідної і доступної інформації щодо розрахунків із дебіторами. Крім цього, загальна криза неплатежів, характерна для сучасної української економіки, змушує сумніватися в об'єктивності, своєчасності та корисності отриманих результатів аналізу. Використання вітчизняних методик не дає змоги однозначно оцінити стан дебіторської заборгованості, а також ступінь його впливу на фінансово-господарський стан підприємств. Зазначені проблеми вказують на необхідність пошуку специфічних засобів аналізу дебіторської заборгованості, спрямованих на отримання інформації комплексного характеру, достатньої для прийняття рішень щодо глибини кризи неплатежів аналізованого суб'єкта.

З метою удосконалення обліку дебіторської заборгованості при її автоматизації необхідно здійснити такі заходи [6]:

- створити інформаційну базу дебіторської заборгованості учасників розрахунків;
- знайти найбільш раціональні способи погашення взаємної заборгованості;
- провести взаємозаліки, поступово скорочуючи обсяги заборгованості;
- вести облік і звітність проведених взаєморозрахунків.

Склад дебіторської заборгованості впливає на фінансовий стан підприємства. Значне збільшення дебіторської заборгованості та її частки в оборотних активах може свідчити або про неефективну кредитну політику підприємства до покупців, або про збільшення обсягів реалізації, або про неплатоспроможність частини покупців. Зменшення заборгованості за рахунок скорочення періоду її погашення, а не за рахунок зменшення обсягів реалізації позитивно характеризує управління дебіторською заборгованістю. Для того щоб підприємство функціонувало ефективно, потрібно дотримуватись етапів аналізу й удосконалити облік дебіторської заборгованості.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Тютлікова В. В.

Література: 1. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: Наказ Міністерства фінансів України від 08.10.1999 № 237 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99. **2.** Момот Т. В. Фінансовий менеджмент. Київ: ЦУЛ, 2011. 712 с. **3.** Бланк И. А. Финансовый менеджмент. Киев: Эльга, 2004. 655 с. 4. Білик М. Д. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: Вид-во КНЕУ, 2005. 592 с. **5.** Рибалко О. М. Деякі аспекти управління дебіторською заборгованістю. *Економічні науки.* 2010. № 9/8. С. 164–167. **6.** Соловей Н. М. Проблеми обліку дебіторської заборгованості. URL: https://docviewer.yandex.ua/?url=http%3A%2F%2Fjrnl.nau.edu.ua%2Findex.

МЕСТО СУБКУЛЬТУР В СОЦИАЛЬНО-КУЛЬТУРНОМ ПРОСТРАНСТВЕ

УДК 316.723

Панченко Т. И.

Студент 1 курса
факультета экономики и права ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрены феномены субкультуры и контркультуры. Проанализирована проблема трансформации субкультур в контркультуры, а также их связь с доминирующей культурой. Сделан вывод о том, что контркультура способна вытеснить культурные ценности, господствующие в обществе.*

Ключевые слова: *официальная культура, субкультура, контркультура.*

Анотація. *Розглянуто феномени субкультури та контркультури. Проаналізовано проблему трансформації субкультур у контркультури, а також їх зв'язок з домінуючою культурою. Зроблено висновок про те, що контркультура здатна витиснути культурні цінності, що панують у суспільстві.*

Ключові слова: *офіціальна культура, субкультура, контркультура.*

Annotation. *The article deals with the phenomena of subculture and counterculture. The author analyzes the problem of the transformation of subcultures into the counterculture, as well as their relationship with the dominant culture. The author concludes that the counterculture is able to displace the cultural values prevailing in the society.*

Keywords: *official culture, subculture, counterculture.*

Для того чтобы определить границы между официальной культурой, субкультурой и контркультурой, следует обозначить, что представляет собой культура вообще.

Культура – понятие, имеющее огромное количество значений применительно к различным областям человеческой деятельности [1, с. 9]. Под культурой понимают все формы и способы человеческого самовыражения и самопознания, накопление навыков и умений человеком и социумом в целом. В пространстве культуры производятся и сохраняются духовные нормы и ценности: познавательные, этические, эстетические. Культура предстает проявлением человеческой субъективности, но также отражает стремление к объективному знанию и адекватному пониманию реальности.

Проблема определения понятия «молодежная субкультура» возникает в контексте определения понятия «культура», относящегося к числу фундаментальных в науке. Поэтому первую группу составили исследования, рассматривающие феномен культуры, что позволило определиться с авторской дефиницией культуры. Развёртывание содержания понятия «культура» в произведениях А. Тойнби, Э. Тоффлера, Л. Уайта, О. Шпенглера; исследования, связанные с изучением культуры как системы (С. Арутюнов, П. Гуревич, Б. Ерасов, М. Каган, Л. Коган, Э. Маркарян, Б. Малиновский, В. Межуев, В. Фофанов); теория социального наследия Л. Ионина; концепция культуры как совокупности ценностей М. Вебера, В. Виндельбанта, П. Гуревича, Г. Рик-керта. М. Шелера; символическая концепция культуры Э. Кассирера; работы Э. Гидценса, Э. Дюркгейма, Т. Парсонса, Н. Смелзера, П. Сорокина, Г. Спенсера, Ф. Тенниса позволили определить культуру важнейшим фактором развития общества, активной творческой деятельностью; системой, имеющей многообразие форм, носителями которых нередко являются социальные группы, пользующиеся частью культурных ценностей. В этом многообразии выделяются подсистемы, близкие к культуре по структуре и ряду свойств, имеющие с нею различия в содержании. Эти культурные формы по-разному трактуются исследователями, в том числе как субкультуры.

Целью статьи является изучение феномена субкультур, его эволюции и особенностей развития.

Для субкультур характерен ряд особенностей, которые находят отражение в жизни отдельной социальной группы. Например, можно говорить о субкультурах молодежи, представителей мира искусства или преступного мира, где имеются свои особые моральные нормы, язык (жаргон), манеры, стиль поведения [4, с. 220]. Субкультуры – крупные составные части целостных локальных культур (этнических, национальных, социальных), отличающиеся определенной спецификой и возникающие вследствие того, что любое общество неоднородно по своему составу и включает в себя разные социальные группы (национальные, возрастные, профессиональные и т. д.).

Несмотря на различия, существующие между субкультурами, у них есть некоторые общие ценности и нормы, обусловленные доминирующей культурой, общими для всех условиями жизни. Можно сказать, что главные черты субкультуры согласуются с официальной или доминирующей культурой. По сути каждая субкультура – это часть общей культуры какого-то народа.

© Панченко Т. И., 2016

К примеру, молодежная культура является субкультурой, существующей наряду с другими. Она представляет собой довольно аморфное образование, охватывающее студенческую, творческую, рабочую, сельскую молодежь, разного рода маргиналов и т.д. Значительная часть молодежи либо не связана с ней, либо же эта связь является весьма слабой, поверхностной. Молодежная культура распадается на множество групп и течений, которые формируются вследствие объединения людей вокруг тех или иных исполнителей, брендов, увлечений.

Однако, учитывая то, что некоторые из субкультур не просто отличаются от официальной культуры, но и прямо противостоят ей, появляется понятие контркультуры.

Под контркультурой понимают социокультурные установки, противостоящие фундаментальным принципам, лежащим в основе той или иной культуры, и характеризующиеся отказом от социальных ценностей, моральных норм и идеалов, стандартов и стереотипов доминирующей в обществе культуры.

Например, критическим отношением к принятым в господствующей культуре ценностям отличались молодежные движения 1960-х годов (хиппи, панки и др.). Основными движущими силами тогда выступило студенчество и интеллигенция. Подобные протестные субкультуры формируют контркультуру.

В данном случае для молодёжной контркультуры был характерен комплекс установок, направленных против официальной буржуазной культуры с её уважением к частной собственности, индивидуализмом, установкой на достижение успеха. Молодые люди выступали против основ западной цивилизации, против технократизма индустриального общества. Они позиционировали себя как «новые левые» (хиппи) или анархисты (панки).

Первоначально движение возникло как леворадикальное политическое. В начале 60-х годов оно соединилось с культурным движением и стало быстро приобретать силу и популярность, превратившись в мощное движение контркультуры. Не отказываясь от политических целей, оно решило идти к ним не прямо, а через искусство, через революцию в сознании, стиле жизни и системе ценностей. Движение опиралось на идеи Ж.-Ж. Руссо, Ф. Ницше, К. Маркса, З. Фрейда. Философским обоснованием движения стала концепция немецкого фрейдо-марксиста Г. Маркузе, изложенная им в работе «Эрос и цивилизация» (1955) [2].

Контркультура предлагала новую систему ценностей, в которой особое место занимали избавленная от всяких внешних ограничений любовь, свобода самовыражения, игра, воображение и фантазия, «невербальные» способы коммуникации. На пути к достижению новых ценностей большое значение придавалось поиску «новой общности», конкретными формами которой выступали различного рода «коммуны», возникавшие на основе естественных, спонтанных отношений братства и любви, лишенных какой-либо иерархии, субординации, условностей и корысти. Провозглашалось возвращение к идеалам первых христиан.

Особая роль в контркультурном движении отводилась «сексуальной революции», которая должна была сделать любовь подлинно свободной, избавить ее от традиционных «ханжеских» ограничений, сформировать «новую чувственность» [3, с. 136]. Институт семьи и семейные ценности провозглашались предрассудками, а их защитники рассматривались как ретрограды.

Весь процесс истории культуры иногда представляется в виде борьбы официальной культуры и контркультуры. Например, христианские общины в первых веках новой эры резко противопоставляли свои ценности господствующим установкам эпохи античности времени упадка. В Советском Союзе контркультурными признавались все установки, направленные против коммунистической и государственной идеологии. И в том и в другом случае контркультура после долгих лет борьбы вытеснила официальную культуру и заняла ее место [1, с. 5].

Однако можно ли говорить, что западная молодёжная контркультура шестидесятых годов вытеснила господствующую буржуазную культуру? Частично её ценности и идеалы прижились, что проявляется в кризисе семьи, но в главных чертах господствовавшая «буржуазная» культура устояла.

В целом роль и значение суб- и контркультур, их влияние на общую культуру остаются локальными. Однако на определенных исторических этапах их роль и влияние на общество могут резко возрастать как по своим масштабам, так и по своему значению.

Научный руководитель – канд. филос. наук, доцент Потоцкая Ю. И.

Литература: 1. Беляев И. А., Беляева Н. А. Культура, субкультура, контркультура. *Духовность и государственность.* 2002. Вып. 3. С. 5–18. **2.** Кравченко А. И. Культурология: учеб. пособие для вузов. М.: Акад. проект, 2001. 496 с. **3.** Мейлер Н. Белый негр. Беглые размышления о хипстере. *Вопросы философии.* 1992. № 9. С. 131–145. **4.** Щепанская Т. Б. Система: тексты и традиции субкультуры. М.: ОГИ, 2004. 286 с.

ОБЛІК ТА АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ХАРКІВСЬКОМУ РЕГІОНІ

УДК 330.322

Пацера Ю. А.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено специфіку інвестиційної діяльності Харківського регіону. Розглянуто методи бухгалтерського обліку інвестицій. Проаналізовано динаміку капітальних інвестицій за останні 5 років. Проведено структурний аналіз інвестицій в окремому регіоні.*

Ключові слова: *інвестиційна діяльність, бухгалтерський облік інвестицій, довгострокові фінансові інвестиції, поточні фінансові інвестиції.*

Аннотация. *Исследована специфика инвестиционной деятельности Харьковского региона. Рассмотрены методы бухгалтерского учета инвестиций. Проанализирована динамика капитальных инвестиций за последние 5 лет. Проведен структурный анализ инвестиций в отдельном регионе.*

Ключевые слова: *инвестиционная деятельность, бухгалтерский учет инвестиций, долгосрочные финансовые инвестиции, текущие финансовые инвестиции.*

Annotation. *Investigated the specificity of investment activity in Kharkiv region. Considered methods of accounting of investments. Analyzed the dynamics of capital investment over the past 5 years. A structural analysis of investments in a particular region, and conclusions.*

Keywords: *investment activity, accounting of investments, long-term financial investments, current financial investments.*

У наш час інвестиції є найкращим способом збільшення якісних показників діяльності підприємств в умовах швидкого розвитку новітніх технологій. Крім того, інвестиції забезпечують позитивні структурні перетворення в економіці. Тому чим більша кількість інвестицій та чим вища їх ефективність, тим швидше буде відбуватися технологічний цикл виробничого процесу, а також скоріше будуть здійснюватися прогресивні перетворення на ринку, в який інвестуються кошти. У кожній державі задля розвитку господарства, підвищення прибутку від підприємств, збільшення бюджетів регіонів необхідна ефективна інвестиційна політика. Усе вищезазначене обґрунтовує актуальність цього дослідження, особливо у промислово розвинутих районах, зокрема у Харківській області.

Питанням обліку фінансових інвестицій свого часу приділяли увагу такі зарубіжні вчені, як: І. Бланк, Дж. Блейк, В. Бочаров, М. Ван Бред, Л. Гітман, В. Ковальов, Б. Нідлз, Т. Сааті, Е. Хендріксен, Ч. Хонгрен, У. Шарп. Також проблеми фінансових інвестицій вивчали і на Україні, зокрема такі вчені, як В. Бабич, Ф. Бутинець, Б. Валуєв, В. Єфіменко, М. Кужельний, Є. Мних, А. Пересад, М. Пушкар, В. Рудницький, Т. Сєрікова, В. Сопко, Н. Ткаченко, М. Чумаченко, В. Швець, В. Шевчук, І. Яремчук та ін. Але аспекти обліку інвестицій не втрачають інтерес і на сьогодні.

Метою дослідження є визначення особливостей обліку фінансових інвестицій, а також аналіз розвитку цієї діяльності.

Під поняттям інвестиційна діяльність слід розуміти діяльність по вкладу грошей або інших цінних паперів у сучасні ідеї, а також забезпечення віддачі вкладень [1]. Фінансові інвестиції можуть здійснюватись і утримуватись з різних міркувань: для одержання доходу, здійснення контролю за діяльністю об'єкта інвестування, розміщення тимчасово вільних коштів або майна, для подальшого продажу тощо.

Найпотрібнішу інформацію про інвестиційну діяльність аудитор отримує з даних фінансового обліку, управлінського обліку, внутрішньогосподарського контролю, бухгалтерської, податкової та статистичної звітності. В аудиторському контролі використовують також інформацію зовнішніх джерел: банків, страхових компаній, інвестиційних фондів, кредитних спілок, торговельних партнерів, інших аудиторських і юридичних фірм.

У бухгалтерському обліку фінансові інвестиції, відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та Інструкції про його застосування, обліковуються на активних рахунках першого («Необоротні активи») та третього («Кошти, розрахунки та інші активи») класів [2].

© Пацера Ю. А., 2016

Для узагальнення інформації про наявність і рух довгострокових інвестицій у цінні папери інших підприємств, облігації державних і місцевих позик, статутний капітал інших підприємств, створених на території країни та за кордоном, тощо призначений рахунок 14 «Довгострокові фінансові інвестиції».

Облік наявності та руху поточних фінансових інвестицій та еквівалентів грошових коштів, у тому числі депозитних сертифікатів, ведеться на рахунку 35 «Поточні фінансові інвестиції».

Так, оприбуткування фінансових інвестицій, отриманих в результаті внеску засновників (учасників) до статутного капіталу, проводиться в обліку таким записом на підставі установчого договору (табл. 1).

Таблиця 1

Облік надходження фінансових інвестицій, що одержані в результаті внесків засновників

№ з/п	Господарська операція	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1	Оголошено статутний капітал	46 «Неоплачений капітал»	40 «Статутний капітал»
2	Одержано довгострокові фінансові інвестиції від засновника в рахунок внеску до статутного капіталу	14 «Довгострокові фінансові інвестиції»	46 «Неоплачений капітал

Розглянемо специфіку інвестиційної діяльності Харківської області.

Харківщина є одним із найвисокорозвиненіших регіонів України. Станом на кінець 2015 року Харківський регіон посідав четверте місце серед регіонів України за обсягами капітальних інвестицій після Київщини, Дніпропетровщини та Львівщини. Але обсяг прямих інвестицій у Харківському регіоні не перевищує 1 млрд дол. США [3]. Основними чинниками, які сприяють розвитку інвестиційної політики, є вдале географічне положення, диверсифікована різнопланова економіка, велика кількість іноземних міст-побратимів, високорозвинений інтелектуально-трудовий потенціал і багатий природо-ресурсний потенціал [4].

Слід зазначити, що у Харківській області створено систему стимулювання розвитку малого підприємництва, що відіграє значну роль у збільшенні обсягів інвестування. Якщо у 2010 році капітальні інвестиції зростали, то з 2013 року було відзначено помітний спад (у 2010 – 8 063 млн грн; у 2011 році – 13 035 млн грн; у 2012 році – 14 759 млн грн; у 2013 році – 9 292 млн грн; у 2014 році – 8 032 млн грн, у 2015 році – 3 315 млн грн) [5].

Вищезазначена динаміка обсягів інвестицій у регіон є негативною тенденцією для подальшого розвитку інвестиційної діяльності. Що стосується основного джерела інвестицій, ним є власні кошти підприємств та організацій, щороку вони становлять 65–75 % від загального обсягу інвестицій. Також джерелами інвестицій є кошти населення, кошти державного бюджету, кредити банків і т. д. Структура капітальних інвестицій в Харківській області за джерелами фінансування станом на 01.01.2016 року наведена на рис. 1.

Рис. 1. **Структура капітальних інвестицій в Харківській області за джерелами фінансування станом на 01.06.2015 року** [4]

Слід зазначити, що на Харківщині питома вага інвестицій відповідає структурі господарського комплексу регіону (рис. 2).

Продовжуючи аналіз інвестицій діяльності в Харківському регіоні, зазначимо, що на Харківщині великою популярністю користуються інвестиції у матеріальні активи (97 %), з них найбільше інвестицій виділяється на технічне обладнання та нежитлові споруди.

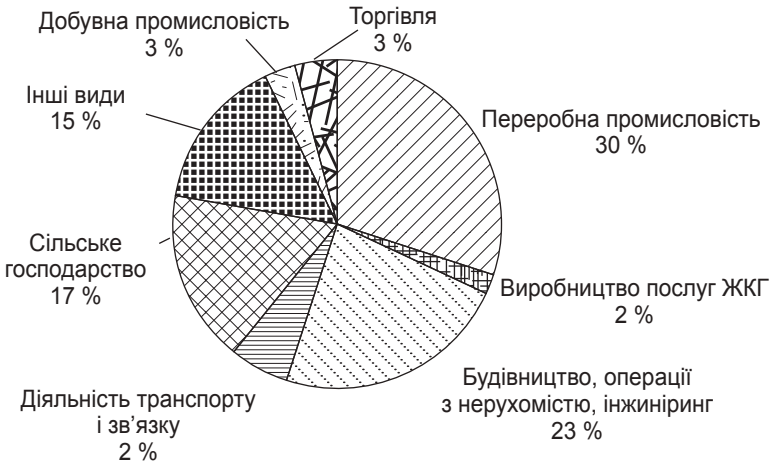

Рис. 2. **Структурний аналіз інвестицій в основний капітал за основними галузями господарського комплексу станом на 01.01.2016 р.** [5]

Національний стандарт бухгалтерського обліку № 12 «Фінансові інвестиції» містить не достатньо чіткі вимоги щодо обліку фінансових інвестицій. Цей документ містить вимоги теоретичного плану. А Міжнародний стандарт фінансової звітності 25 «Облік інвестицій» містить рекомендації щодо відображення інформації економічного та фінансового напрямків.

Харківський регіон характеризується значним потоком інвестицій, що позитивно впливає на розвиток економічної ситуації на Харківщині. Однак динаміка інвестицій за останні роки є негативною, що стримує соціально-економічний розвиток регіону. Тому є доцільним розглянути можливість удосконалення механізму реалізації інвестиційної діяльності у регіонах України, зокрема, за рахунок стимулювання інвестиційної діяльності з боку держави. Слід зазначити, що важливою проблемою є також облік інвестиційної діяльності. Фінансові інвестиції потребують наявності досконалого та суттєвого обліку цього напрямку для отримання прибутку. Для удосконалення обліку фінансових інвестицій необхідно розробити комплексну систему, яка б ґрунтувалася на специфічних умовах економічного та політичного життя України.

Науковий керівник – канд. екон. наук, професор Кудіна О. М.

Література: 1. Мельник В. И. Шумская А. Н. Экономика предприятия: учеб. пособие. Харьков: Изд-во ХНЭУ, 2013. 405 с. **2.** Серікова Т. М., Маляревський Ю. Д., Отенко В. І., Понікаров В. Д. Теорія бухгалтерського обліку: навч. посіб. Харків: ХДЕУ, 2001. 372 с. **3.** Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua. **4.** Офіційний сайт Інвестиційного порталу Харкова. URL: http://www.invest.kharkov.ua. 5. Офіційний сайт Головного управління статистики в Харківській області. URL: http://kh.ukrstat.gov.ua.

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ У СТРАХОВИХ КОМПАНІЯХ УКРАЇНИ

УДК 657:336:332.834.4(477)

Передерій А. І.
Чепченко Я. С.

Студенти 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Обгрунтувано сучасні теоретичні, організаційні та методичні засади бухгалтерського обліку фінансових результатів у страхових компаніях України. Знайдено економічну сутність поняття «фінансовий результат страхової компанії» та його складові, мета якої – покращення бухгалтерського обліку доходів, витратів і фінансових результатів.*

Ключові слова: *дохід, бухгалтерський облік, страхування, фінансовий результат, прибуток, витрати.*

Аннотация. *Исследованы актуальные теоретические, организационные и методические основы бухгалтерского учета финансовых результатов в страховых компаниях Украины. Раскрыта экономическая сущность понятия «финансовый результат страховой компании» и его элементов с целью улучшения бухгалтерского учета доходов, расходов и финансовых результатов.*

Ключевые слова: *доход, бухгалтерский учет, страхование, финансовый результат, прибыль, затраты.*

Annotation. *Article is devoted to the actual theoretical-methodical and organizational principles of accounting financial performance of insurance companies in Ukraine. Revealing the economic essence of the notion of «the financial results of the insurance company» and its elements in order to improve the accounting of income, expenses and financial results.*

Keywords: *income, accounting, insurance, financial result, profit, expenses.*

На сьогодні страхування є однією з найдинамічніших галузей економіки. Страхування створює передумови для нейтралізації і пом'якшення наслідків непередбачених випадків на основі визначення розмірів ризику та передачі його від страхувальника до страховика. Бухгалтерський облік страхових компаній має певні особливості, які обумовлені природою страхових послуг і національним законодавством. Для діяльності страхових компаній характерні специфічні бухгалтерські рахунки, фінансові та господарські операції. З огляду на це важливого практичного значення набувають теоретичні, методичні й організаційні аспекти обліку діяльності страхових компаній.

Проблемами аналізу й організації обліку фінансових результатів обліку в страхових компаніях займаються такі вітчизняні економісти, як М. Т. Білуха, Ф. Ф. Бутинець, В. П. Завгородний, В. С. Рудницький, В. В. Сопко, С. В. Свірко, В. С. Лінь, М. І. Кутер, Б. В. Усач, В. Г. Швець, М. С. Пушкар, В. О. Шевчук та ін.

Метою статті є розкриття особливостей бухгалтерського обліку фінансових результатів діяльності страхових компаній, головна мета яких – отримання прибутку.

Проблемам прибутку або збитку господарюючих суб'єктів присвячено багато вітчизняних і зарубіжних трудів. Всі економічні школи так чи інакше підходили до питань прибутку або збитків діяльності суб'єктів економічних відносин.

Слід зазначити, що в багатьох джерелах (нормативних документах або авторських виданнях економістів) поняття прибутку характеризується по-різному.

Так, шотландський економіст Адам Сміт був першим, хто охарактеризував прибуток як суму, яка може бути витрачена без посягання на капітал. Інші економісти того періоду вважали прибуток сумою, яку можна витратити протягом певного проміжку часу, і в кінці цього періоду мати той же достаток, що і на початку, а також, що прибуток як економічна категорія відбиває чистий дохід, створений у сфері матеріального виробництва в процесі підприємницької діяльності.

В сучасних умовах економісти розглядають поняття прибутку також по-різному. Зокрема, фінансовий результат страховика, на думку А. А. Гаманкова, – це вартісна оцінка підсумків господарювання страховика. Вона визначається як різниця між доходами та витратами. Фінансовий результат, як правило, має позитивний характер, тобто виступає у формі прибутку, хоча іноді можуть бути і збитки. Прибуток страхової компанії являє собою фінансовий результат її діяльності за звітний період (квартал, півріччя, дев'ять місяців, рік) [1, с. 93]. Приблизно такий підхід до поняття прибутку є в роботах і інших авторів.

© Передерій А. І., Чепченко Я. С., 2016

Проаналізувавши літературні джерела, можна зробити висновок, що фінансовий результат – це економічна категорія, яка відображає різницю між доходами та витратами підприємства від усіх видів здійснюваної діяльності в грошовій формі. Фінансовий результат характеризує ефективність діяльності підприємства. Фінансовий результат страховика визначається як різниця між доходами та витратами діяльності.

Міністерство фінансів України в сучасних умовах визначило в П(С)БО 15 «Доходи – це збільшення економічних вигод у результаті надходження активів (грошових коштів, іншого майна) і (або) погашення зобов'язань, що приводить до збільшення капіталу цієї організації, за винятком внесків учасників (власників майна)» [2]. П(С)БО 15, що визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи підприємства та її розкриття у фінансовій звітності, не поширюється на доходи, пов'язані зі страховою діяльністю.

Порядок формування доходів страхових компаній розписаний в ст.135 і 156.1.1 Податкового кодексу України. У ПКУ під доходом від страхової діяльності розуміється сума доходів страховика, нарахована протягом звітного періоду, й інші нарахування (рис.1.).

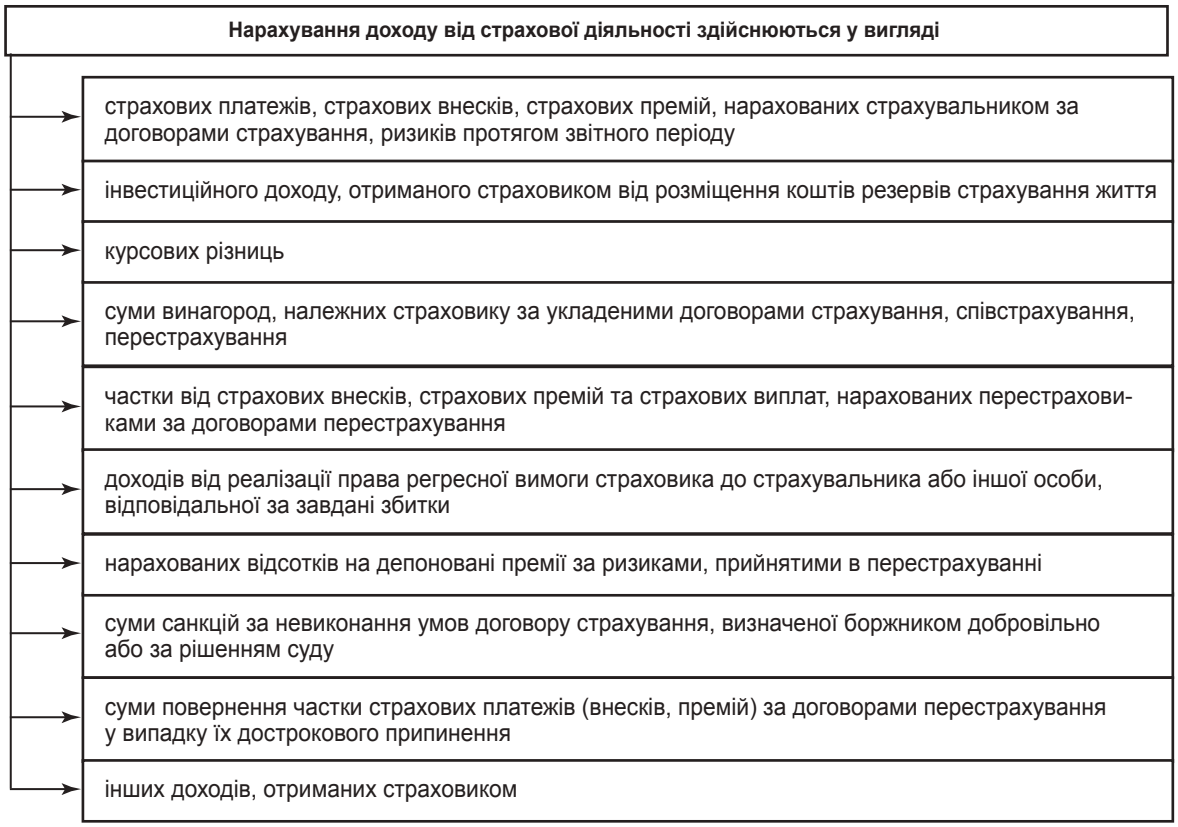

Рис. 1. **Види нарахування доходу від страхової діяльності** [5]

На виконання вимог ст. 12 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» фінансова звітність страхових компаній повина відповідати Міжнародним стандартам фінансової звітності (МСФЗ), які опубліковані на офіційному сайті Міністерства фінансів України від 01.01.2012 року [3].

Фінансова звітність за 2012 р складена відповідно до змін, внесених Законом № 3332 до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV (п. 122 ст. 121) [4].Облік доходів страхових компаній ведеться на рахунках 7 класу за видами доходів. Спеціально для страхових компаній планом рахунків у складі рахунку 70 «Доходи від реалізації» передбачено субрахунок 705 «Перестрахування». На цьому субрахунку значною мірою визначається фінансовий результат від основної діяльності страхувальника. На субрахунку 705 «Перестрахування» підприємства, які є страховиками відповідно до Закону України «Про страхування», узагальнюють інформацію про частки страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) за договорами перестрахування. За дебетом субрахунку 705 відображаються суми часток страхових платежів (страхових внесків, страхових премій), що належать перестраховикам за договорами перестрахування, за кредитом – частки страхових платежів (страхових внесків, страхових премій), що повертаються перестраховиками у разі дострокового припинення договору перестрахування. Щомісяця сальдо субрахунку 705 списується (закривається) у кореспонденції з субрахунком 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг».

Плата за страхування, яку страхувальник зобов'язаний внести страховику, згідно з договором страхування має назву «страховий платіж», і Планом рахунків для цього передбачено рахунок 76 «Страхові платежі». За кредитом рахунку 76 «Страхові платежі» відображається збільшення у страховика страхових платежів, за дебетом – повернення страхувальнику страхових платежів у разі дострокового припинення дії договору страхування.

Щомісяця рахунок 76 закривається проводкою, в якій він кореспондує з субрахунком 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг», на якому страховики узагальнюють інформацію про доходи від надання страхових послуг, про результати зміни резервів незароблених премій. Рахунок 76 «Страхові платежі» може кореспондувати з рахунком, на якому страховик веде облік страхувальників. Таким рахунком може бути рахунок 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками». За дебетом рахунку 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками» відображається продажна вартість наданих страхових послуг, за кредитом – сума страхових платежів, які надійшли на рахунки страхувальника в банківських установах, в касу, та інші види розрахунків. Сальдо рахунку відображає заборгованість покупців і замовників за одержані послуги. Аналітичний облік розрахунків із замовниками ведеться по кожному замовнику, за кожним пред'явленим до сплати рахунком.

Облік витрат страхових компаній ведеться на рахунках 9 класу за видами витрат. За дебетом рахунків 9 класу відображаються понесені страхувальником витрати за звітний період, за кредитом – списання на фінансовий результат у порядку закриття рахунків.

Спеціально для страхових компаній планом рахунків у складі рахунку 90 «Собівартість реалізації» призначено субрахунок 904 «Страхові виплати». На цьому рахунку відображаються витрати, понесені страхувальником у разі настання страхового випадку з метою запобігання або зменшення збитків, якщо це встановлено договором.

Облік фінансових результатів страхової компанії здійснюється на субрахунку 791 «Фінансові результати від страхової діяльності». За кредитом цього субрахунку відображаються доходи від страхової діяльності, а за дебетом – витрати, пов'язані зі здійсненням цієї діяльності.

Рахунок 791 може мати як кредитове сальдо (і це означає, що страхова компанія отримала в звітному періоді прибуток від страхової діяльності), так і дебетове сальдо (тоді, відповідно, будемо говорити про збитки від страхової діяльності).

На кінець звітного періоду сальдо цей рахунок мати не може. Він закривається шляхом списання його сальдо підсумковими оборотами на рахунок 44 «Нерозподілений прибуток (непокриті збитки). Сальдо субрахунку 791 списується в дебет рахунку 44, а кредитове – в кредит.

З метою оподаткування прибуток страховиків розподіляється за видами діяльності. Прибуток від страхової діяльності з метою оподаткування не визначається, оскільки ставка податку дорівнює 0. Страхова компанія сплачує до бюджету 3 % від суми кожного страхового платежу. Всі інші види прибутку (від інвестиційної діяльності та інших нестрахових операцій) оподатковуються за звичайною ставкою – 21 % (ст. 151.1 ПКУ).

Підсумкові обороти в журналах-ордерах за місяць реєструються по балансових рахунках Головної книги – основного регістра синтетичного обліку. Щомісяця в Головній книзі виводяться залишки на синтетичних рахунках, угруповання яких дає можливість складати бухгалтерський баланс. Він складається один раз у квартал наростаючим підсумком з початку календарного року [6].

Аналітичний облік страхових операцій ведеться у відомостях аналітичного обліку страхових премій і страхових виплат. У цих відомостях підсумкові обороти за зведеними прибутковими та видатковими відомостями отримують розшифровку за видами страхування. Щомісячні підсумки оборотів в відомостях аналітичного обліку звіряються з відповідними підсумками в журналах-ордерах і Головній книзі [2, с. 82].

Таким чином, у страхових компаніях основним джерелом доходу є страхові внески, а витратами – страхові відшкодування. Враховуються вони за тими рекомендаціями, які викладені в інструкції по застосуванню єдиного плану рахунків нормативних документів щодо обліку страхових внесків і страхових відшкодувань у страхових компаніях.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Кудіна О. М.

Література: 1. Гаманкова О. О. Облік і аудит у страхових організаціях: навч.-метод. посіб. Київ: КНЕУ, 2004. 183 с. **2.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: Наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 № 290 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99. **3.** Про страхування: Закон України 07.03.1996 № 85/96-ВР // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80. **4.** Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 № 996-XIV // База даних

«Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14. **5.** Гарматій Т. О. Облік та аудит в страхових компаніях: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Харків, 2004. 180 с. **6.** Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgibin/laws/main.cgi?nreg=2755-17.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ПРИНЦИПІВ СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ (ЗГІДНО З П(С)БО) ТА У КРАЇНАХ ЄВРОПИ (ЗГІДНО З МСФЗ)

УДК [657.37:006.35](477+100)

Петулько О. Є.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Виділено, розглянуто й обґрунтовано основні принципи складання фінансової звітності в Україні згідно з П(С)БО та у країнах Європи згідно з МСФЗ. Проведено їх порівняльну характеристику, було розглянуто та проаналізовано основні відмінності в їх складанні, а також їх роль в економіці.*

Ключові слова: *П(С)БО, МСФЗ, МСБО, фінансова звітність, міжнародні стандарти, порівняльна характеристика принципів.*

Аннотация. *Выделены, рассмотрены и обоснованы основные принципы составления финансовой отчетности в Украине согласно П(С)БУ и в странах Европы по МСФО. Проведена их сравнительная характеристика, были рассмотрены и проанализированы основные различия в их составлении и их роль в экономике.*

Ключевые слова: *П(С)БУ, МСФО, МСФЗ, финансовая отчетность, международные стандарты, сравнительная характеристика принципов.*

Annotation. *Selected, reviewed and substantiated the basic principles of financial reporting in Ukraine according to P(S) and in Europe under IFRS. A comparative description of them, were reviewed and analyzed key differences in their drafting and their role in the economy.*

Keywords: *P(S), IFRS, IAS, financial statements, international standards, comparative characteristic principles of accounting.*

У багатьох країнах існують як загальні положення складання бухгалтерської звітності, так і свої національні. На сьогодні склалася тенденція стандартизації основних моментів складання бухгалтерської звітності і ведення обліку. Це дозволяє розглядати, вивчати та порівнювати основні показники різних країн і переймати позитивні моменти.

Метою цієї роботи є дослідження, а також складання порівняльної характеристики принципів складання фінансової звітності.

Об'єктом дослідження є національні та міжнародні стандарти складання фінансової звітності.

Предметом є порівняльна характеристика основних принципів складання фінансової звітності згідно з П(С)БО та згідно з МСФЗ.

Рада з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку займається стандартизацією та виробляє окремі вимоги та правила щодо ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Необхідно зазначити,

© Петулько О. Є., 2016

що Міжнародні бухгалтерські стандарти рекомендовані до використання в різних країнах з метою досягнення уніфікації бухгалтерського обліку та звітності. Міжнародні бухгалтерські стандарти розроблені на базі вже функціонуючих систем бухгалтерського обліку та звітності, в їх основу покладено практику англомовних країн, таких як: США, Канада, Англія та Австралія, а також враховані позитивні моменти з практики провідних країн континентальної Західної Європи.

Формування системи обліку та звітності в зарубіжних економічно розвинених країнах та в Україні відбувається на основі розробки та дотримання загальних концептуальних вимог або стандартів, відповідно до яких має вестися облік і складатися звітність [1].

Проводячи аналіз МСФЗ, можна сказати, що вони ґрунтуються на принципах, а отже, стандарти не ставлять за мету деталізувати всі процедури та механізм фінансового обліку. МСФЗ переважно розраховані на професійну самостійність бухгалтерів, які при вирішенні питань ведення обліку та звітності мають покладатися на особисті професійні судження, на відміну від П(С)БО, де найголовнішим є жорстка регламентація дій бухгалтера. П(С)БО зорієнтовані на запити регулюючих органів: податкової служби, держкомстату та ін. [2].

В Україні принципи складання фінансової звітності для підприємств встановлені на законодавчому рівні та регламентуються П(С)БО та Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [3].

Принципи бухгалтерського обліку – це основні засади, на яких здійснюються його функції в мікроекономічному середовищі, тобто для суб'єктів господарської діяльності.

Фінансова звітність – бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період [4].

Важливою відмінністю П(С)БО та МСФЗ є те, що національні стандарти переважно регулюють фінансовий облік, а не сам процес складання фінансової звітності. Також, на думку автора, МСФЗ більш повно і детально розкривають інформацію, на відміну від українських стандартів. Принципи та характеристики П(С)БО та МСФЗ наведені у табл. 1 [5].

Таблиця 1

Принципи та характеристики П(С)БО та МСФЗ

Показник	П(С)БО №1	МСФЗ
Принципи	1) обачність; 2) повне висвітлення; 3) автономність; 4) послідовність; 5) безперервність; 6) нарахування й відповідність доходів і витрат; 7) превалювання сутності над формою; 8) історична собівартість; 9) єдиний грошовий вимірник; 10) періодичність	групи принципів: 1) основні припущення: – облік за методом нарахування, – безперервна діяльність підприємства; 2) якісні характеристики
Характеристики	1) зрозумілість; 2) доречність; 3) достовірність; 4) зіставність	1) доречність; 2) суттєвість; 3) правдиве подання

Провівши порівняння принципів і характеристик П(С)БО та МСФЗ, можна дійти висновку, що міжнародні стандарти є більш чіткі та стислі порівняно з П(С)БО, інформація подається іншим чином, а також кількість принципів є більш скороченою. Розглянувши принципи підготовки та подання фінансової звітності, стало зрозуміло, що концептуальна основа є фундаментом для розробки й оцінки стандартів фінансової звітності та основоположною концепцією під час ведення обліку господарських операцій.

Отже, переваги складання фінансової звітності за міжнародними стандартами дійсно є, і вони незаперечні для більшості користувачів фінансової звітності. МСБО можна розцінювати як інструмент глобалізації економіки та світових господарських зв'язків. Принципи, закладені в порядок формування звітності згідно з МСБО, роблять її адекватнішою і здатною відобразити справжній майновий і діловий стан підприємства.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Пасенко Н. С.

Література: 1. Концептуальна основа фінансової звітності: Концепція від 01.01.2010 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/929_009. **2.** Васюта-Беркут О. І., Шепітко Г. Ф., Ромашевська Н. О. Теорія бухгалтерського обліку: навч. посіб./за заг. ред. В. Б. Захожая. Київ:

МАУП, 2003. 176 с. **3.** Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14. **4.** Бутинець Ф. Ф. Теорія бухгалтерського обліку: підручник. Житомир: ЖІТІ, 2000. 640 с. **5.** Міжнародні стандарти фінансової звітності: Міжнародний документ від 01.01.2012 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_010.

ВПЛИВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

УДК 657.41

Піскун О. О.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розкрито взаємозв'язок між ефективною діяльністю підприємства і веденням бухгалтерського обліку, визначено вплив бухгалтерського обліку на підвищення ефективності діяльності підприємства. Розглянуто наявні проблеми у веденні бухгалтерського обліку на підприємстві. Запропоновано відповідні рекомендації та шляхи подолання визначених проблем.*

Ключові слова: *бухгалтерський облік, автоматизація бухгалтерського обліку, резервний фонд, ефективність, прибуток.*

Аннотация. *Раскрыты взаимосвязи между эффективной деятельностью предприятия и ведением бухгалтерского учета, определено влияние бухгалтерского учета на повышение эффективности деятельности предприятия. Рассмотрены существующие проблемы в ведении бухгалтерского учета. Предложены соответствующие рекомендации и пути решения определенных проблем.*

Ключевые слова: *бухгалтерский учет, автоматизация бухгалтерского учета, резервный фонд, эффективность, прибыль.*

Annotation. *In this article the relationship between the effective operations of the company and accounting, accounting impact is determined to improve the efficiency of the company. The existing problems in accounting at the company. The proposed relevant recommendations and ways to overcome the problems identified.*

Keywords: *accounting, automation of accounting, reserve, efficiency, profit.*

В умовах високої конкуренції на ринку кожне підприємство прагне підвищити власну конкурентоспроможність з метою утримання певних позицій, для продовження отримання прибутку і його максимізації. Дієздатна система бухгалтерського обліку здатна забезпечити ефективне управління підприємством, вона дозволяє робити висновки про взаємозв'язки між діяльністю підрозділів і відповідними вартісними показниками, особливо витратами підприємства. Також бухгалтерська інформація є основним джерелом прийняття управлінських рішень. Сьогодні очевидно, що система управління на підприємстві відіграє важливу роль у підвищенні його конкурентоспроможності.

У різні періоди часу питання щодо впливу бухгалтерського обліку на підвищення ефективності діяльності підприємства порушувалися в працях таких вчених, як: І. Білоусова, С. Голов, А. Важнова, А. Манілова, І. Дрозд, М. Мельника, В. Нестерова, Б. Чернікова, А. Чернова, А. Шеремета.

Метою статті є визначення впливу бухгалтерського обліку на підвищення ефективності діяльності підприємства.

© Піскун О. О., 2016

Об'єктом дослідження є проблеми ведення бухгалтерського обліку у системі управління підприємством.

Організаційно-управлінська діяльність на підприємстві полягає в таких бізнес-функціях: планування, прогнозування, оперативне управління, виконання аналітичних і контролюючих функцій на підприємстві. Управління підприємством здійснюється за рахунок аналізу наявної облікової інформації, яка формується в процесі бухгалтерського обліку, проте ця інформація може бути цікава та зовнішнім користувачам [1]. Облікова інформація має бути точною, своєчасною і відповідати правилам ведення бухгалтерського обліку, оскільки ця інформація часто використовується інвесторами для оцінки ефективності діяльності підприємства, а також ця інформація необхідна для подальшого планування [2].

Різноманітність форм власності, зміна вимог до облікової політики призвели до ряду певних проблем. Згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [3] економічний суб'єкт повинен самостійно формувати свою облікову політику або самостійно її розробляти. Однак на сьогодні підприємства, особливо малі, не займаються розробкою власних форм первинних облікових документів. Цей факт призводить до того, що підприємство проводить неефективну облікову політику, а отже, адекватний аналіз і подальше прийняття правильних рішень стає неможливим. Достовірність звітної інформації також знижується за рахунок зниження якості аналітичного обліку. Також на деяких підприємствах належним чином не організовується внутрішній контроль за здійсненням фактів господарського життя, оскільки підприємство може не надавати значення бухгалтерській інформації, яка є головним джерелом оцінки фінансового становища підприємства, його перспектив і можливостей. Причинами неефективного ведення бухгалтерського обліку можуть бути недостатність кваліфікації працівників бухгалтерії, незнання змін у законодавстві або звичайна неуважність [4].

Невідповідальне ведення бухгалтерського обліку може призвести до серйозних негативних наслідків для підприємства, наприклад:

- значних збитків, пов'язаних із неправильним прийняттям управлінських рішень і неправильним контролем над витрачанням і рухом грошових коштів;
- затримки здачі звітної документації і, як наслідок, штрафи з боку перевіряючих організацій;
- порушення законодавства про ведення бухгалтерського обліку;
- незацікавленості інвесторів;
- складання великої кількості недостовірної, марної облікової інформації, що повторюється.

Виходячи з перерахованих вище наслідків невідповідального ведення бухгалтерського обліку, стає очевидним, що останній повинен здійснюватися за певними правилами, які б відповідали і законодавству, і спрямованості підприємства, що забезпечило би максимальний ефект від ведення обліку. Основним завданням у підвищенні ефективності бухгалтерського обліку на підприємстві є зниження бухгалтерських ризиків, а також зведення до мінімуму різних помилок і неточностей, що призведе і до підвищення ефективності діяльності самого підприємства.

На цей час облікова інформація є джерелом управлінських рішень не тільки на підприємстві, а й служить джерелом формування системи рахунків по різних секторах економіки [5].

Відповідно до виявлених проблем у веденні бухгалтерського обліку автором запропоновані такі рекомендації щодо підвищення ефективності ведення бухгалтерського обліку, які будуть сприяти підвищенню фінансової стійкості та інвестиційної привабливості підприємства. Щоб підвищити ефективність ведення бухгалтерського обліку необхідно:

- автоматизувати систему бухгалтерського обліку, що призведе до підвищення продуктивності праці, швидкості та якості складання звітів і ведення документації, зниження частоти помилок, позбавить від великої кількості зайвої і повторюваної документації;
- проводити регулярне підвищення кваліфікації працівників бухгалтерії, оскільки якісний людський капітал – найважливіший ресурс будь-якого підприємства;
- розглядати діяльність підприємства в довгостроковій перспективі, не нехтувати введенням нових методів ведення бухгалтерського обліку, також на більшості підприємств необхідно створити єдиний резервний фонд за рахунок амортизаційних відрахувань, що в довгостроковій перспективі сприятиме мінімізації збитків;
- залучення надійних аутсорсингових компаній в разі великого документообігу та багатопрофільності підприємства, що допоможе знизити управлінське навантаження на підприємстві;
- регулярно проводити переоцінку наявних у компанії активів, що дозволить приймати правильні управлінські рішення.

Таким чином, проаналізувавши наявні проблеми у здійсненні бухгалтерського обліку, можна дійти висновку, що оптимізація бухгалтерського обліку є основним способом підвищення ефективності діяльності підприємства. Оптимізація бухгалтерського обліку має бути планомірним процесом, спрямованим на вирішення всіх зазначених вище проблем. Їх вирішення можливе шляхом ретельного опрацювання тих пропозицій, які вино-

сить на обговорення експертне та наукове співтовариство. Прийняття комплексу заходів із розвитку законодавчої бази дозволить істотно підвищити ефективність бухгалтерського обліку та одночасно забезпечити економічність бізнес-процесів на підприємстві.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Писарчук О. В.

Література: 1. Білоусова І. О. Проблеми розвитку управлінського обліку в Україні. *Бухгалтерський облік і аудит.* 2011. № 2. С. 39–44. **2.** Голов С. Ф. Управлінський облік: підручник. Київ: Лібра, 2013. 334 с. **3.** Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14. **4.** Манілова А. Н. Аутсорсинг бухгалтерського обліку як метод підвищення ефективності. URL: http://scao.su. **5.** Гуцайлюк З. Прогнозний (стратегічний) облік і сучасні проблеми розвитку теорії бухгалтерського обліку. *Бухгалтерський облік і аудит.* 2013. № 2. С. 14–19.

ОСОБЕННОСТИ МОЛОДЕЖНОЙ БЕЗРАБОТИЦЫ В СТРАНАХ МИРА

УДК 331.56/.57-053.6

Плеханова А. К.

Студент 1 курса
факультета менеджмента и маркетинга ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Важной проблемой экономики каждой страны является безработица, особенно остро и болезненно она проявляется среди слабозащищенных слоев населения. Безработица среди молодежи является актуальной проблемой во многих странах, в том числе и Украине.*

Ключевые слова: *безработица молодежи, рабочая сила, рынок труда, показатели безработицы среди молодежи, занятость, наемные работники.*

Анотація. *Важливою проблемою економіки кожної країни є безробіття, особливо гостро та болісно вона проявляється серед слабозахищених верств населення. Безробіття серед молоді є актуальною проблемою в багатьох країнах, у тому числі й України.*

Ключові слова: *безробіття молоді, робоча сила, ринок праці, показники безробіття серед молоді, зайнятість, наймані працівники.*

Annotation. *Important problem of the economy of each country is unemployment, particularly acute and painful it is manifested among the poorly defended population. Youth unemployment is a pressing problem in many countries, including Ukraine.*

Keywords: *youth unemployment, labor force, labor market, unemployment rates among young people, employment, wage earners.*

Безработица – это социально-экономическое явление, при котором люди трудоспособного возраста ищут, но не могут найти работу.

Безработица среди молодежи является проблемой, которая существует много лет. И эта проблема характерна не только для нашей страны, но и для стран мира, имеющих развитую экономику. Молодежная безработица ведет к появлению проблем у молодых людей, а также к проблеме становления личности человека. К сожалению,

© Плеханова А. К., 2016

безработица среди молодого населения всей планеты ведет к преступлениям, алкоголизму и наркомании.

Причины молодежной безработицы, а также пути ее уменьшения сейчас разрабатываются во всех странах мира, где показатели безработицы очень высокие. Представители всех стран заинтересованы в том, чтобы показатели безработицы среди молодежи снизились до минимального уровня, т. е. предотвратить спад рынка труда. Ведь минимальный уровень безработицы молодежи обеспечивает процветание страны и ее экономическое развитие.

Безработица характеризует неравновесность между одним из главных ресурсов и его использованием, постоянное превышение совокупного предложения над совокупным спросом рабочей силы.

Поскольку наемные работники являются преобладающим большинством экономически активного населения, то даже незначительный удельный вес безработных означает лишение значительной части населения основного источника доходов – заработной платы, а это ведет к социальной нестабильности и конфликтам.

Особенности молодежной безработицы состоят в том, что в некоторых странах она возрастает, также существует наличие наряду с открытой безработицей значительных массивов скрытой безработицы, как в форме излишков рабочей силы на предприятиях, так и в форме частичной и неполной занятости; наличие наряду с официально регистрируемой безработицей незарегистрированной, но реальной безработицы, размеры которой в несколько раз превышают масштабы официальной безработицы; наличие значительной фиктивной безработицы (скрытая занятость на неформальных рынках труда); неразвитость инфраструктуры рынка труда, затрудняющая трудоустройство, вследствие чего усиливаются тенденции к образованию достойных форм безработицы; наличие больших разрывов в уровнях безработицы по регионам, отраслям и сферам народного хозяйства.

То, что во многих странах существует высокий уровень безработицы среди молодежи, обуславливается многими причинами.

Во-первых, основной причиной является то, что после окончания ВУЗа у молодых людей нет опыта работы, а работодатели, в свою очередь, не готовы принимать на работу неопытных работников.

Во-вторых, после окончания ВУЗа государство не предоставляет выпускникам рабочие места, которые соответствуют их специальности.

Кроме того, многие выпускники ВУЗов при поступлении на работу требуют очень высокую заработную плату, в то время как работодатель не может предложить ее.

Одной из причин молодежной безработицы является то, что некоторые фирмы рассчитывают на самосохранение своей фирмы, а не на расширение рабочей силы.

Часто по окончанию ВУЗа выпускники меняют мнение о выбранной профессии, для них она становится непрестижной, а в результате выпускник не намерен работать по той специальности, которую выбрал.

Наконец, при необходимом сокращении рабочей силы работодатель будет сокращать количество выпускников, т. к. они стремятся оставить работников более квалифицированных, чем тех, которые прибыли для получения опыта работы.

Уровень безработицы среди молодежи в различных странах мира, в том числе и Украине, имеет разную величину.

Таблица 1

Динамика безработицы среди молодежи в странах мира [2]

Страна	Процент безработицы среди молодежи, %		
	2000	2009	2014
Казахстан	19,1	5,2	5,4
Беларусь	6,7	45,1	9,7
Молдова	7,2	16,9	9,9
Россия	10,6	29	9,6
Великобритания	6,3	5,5	15,4
Испания	27,7	42,9	40,8
Греция	18,3	26,3	43,6
Македония	23,4	33,8	47

Как можно заметить, в Македонии – наивысший уровень безработицы, а в Казахстане – меньший.

Уровень безработицы среди молодежи в 2014 году в Украине составлял 12,9 %, а в 2015 году превышает 23 %, при уровне безработицы в целом по стране – 10 %[1].

Такое значительное увеличение показателя означает, что возрастает неустойчивость рынка труда, растет не-

желание работодателя держать на работе неквалифицированных специалистов.

Для уменьшения безработицы среди молодежи целесообразно:

– развивать самозанятость молодого населения;

– стимулировать развитие и расширение фирм, что позволит брать на работу неквалифицированных специалистов, то есть выпускников ВУЗов;

– создавать дополнительные рабочие места для молодежи, которая не в силах найти подходящий источник своих доходов;

– усовершенствовать работу Центров Занятости, что принесет возможность быстро найти подходящее место работы для молодежи.

Многие страны мира имеют опыт снижения молодежной безработицы. Так, например, в Великобритании в 2009 году был создан Фонд будущей работы. Работники этого фонда подыскали место работы более 8 000 молодежи. Во Франции 2013 год был провозглашен годом борьбы за занятость. Был создан «Контракт поколения», в котором предусматривалась ежегодная помощь предприятиям при найме молодых сотрудников в возрасте 15–25 лет. В Португалии с 2012 года предусмотрены поощрения для бизнеса при найме молодых работников. В Украине же была попытка обеспечить полную занятость молодого населения, но это лишь привело к тому, что на предприятиях оказался излишек рабочей силы.

Таким образом, этот вопрос нуждается в дальнейших разработках, ведь вопрос о безработице среди молодежи является очень актуальным во всех странах мира, в том числе и Украине.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Бережная Н. И.

Литература: 1. Капитал. Бизнес начинается с капитала. URL: http://www.capital.ua/ru/news/52397-bezrabotitsa-dostigla-samogo-vysokogo-urovnya-za-vsyu-istoriyu-ukrainy. **2.** Казинформ: Междунар. информ. агентство. URL: http://www.inform.kz/rus/article/2678686. **3.** Степаненко Н. А. Деятельность центров занятости по трудоустройству молодежи: оценка эффективности. *Социальная политика и социология.* 2010. № 8. С. 86–96. **4.** Степенко А. С. Обеспечение занятости молодежи – условие экономического роста страны. *Социальная политика и социология.* 2011. № 3. С. 229–243.

ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ І ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСКОГО ОБЛІКУ В НІМЕЧЧИНІ

УДК 675

Погромська В. О.

Студент 2 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто сучасні методологічні підходи до організації бухгалтерського обліку в Німеччині. Дано детальну характеристику системи і завдань бухгалтерського обліку. Описано принципи, критерії та процес організації бухгалтерського обліку, а також розкрито особливості плану рахунків, бухгалтерського обліку та бухгалтерської звітності в Німеччині.*

Ключові слова: *бухгалтерський облік, план рахунків, бухгалтерська звітність, завдання бухгалтерського обліку.*

© Погромська В. О., 2016

Аннотация. *Рассмотрены современные методологические подходы к организации бухгалтерского учета в Германии. Дана подробная характеристика системы и задач бухгалтерского учета. Описаны принципы, критерии и процесс организации бухгалтерского учета, а также раскрыты особенности плана счетов, бухгалтерского учета и бухгалтерской отчетности в Германии.*

Ключевые слова: *бухгалтерский учет, план счетов, бухгалтерская отчетность, задачи бухгалтерского учета.*

Annotation. *The modern methodological approaches to the organization of accounting in Germany. The detailed description of the system and accounting tasks. The principles, criteria and process accounting organization, as well as the disclosed features of the chart of accounts, accounting and financial reporting in Germany.*

Keywords: *accounting, chart of accounts, financial statements, accounting tasks.*

Організація бухгалтерського обліку будь-якої країни нерозривно пов'язана з особливостями її економічної моделі розвитку. Відомо, що Німеччину по праву називають одним з «локомотивів» світової економіки. За рівнем економічного розвитку, величиною економічного потенціалу, часткою у світовому виробництві, ступенем залучення до міжнародного розподілу праці та іншими найважливішими критеріями вона відноситься до числа найбільш високорозвинених держав світу, входить у так звану Велику сімку.

Система бухгалтерського обліку Німеччини має давні традиції, орієнтована насамперед на чітке дотримання норм прийнятого законодавства і відноситься до континентальної системи, для якої характерна висока залежність від банківської системи та держави:

1) тісні виробничі взаємозв'язки з банками;

2) детальний юридичний регламент обліку та звітності;

3) орієнтація обліку та звітності на інтереси державного управління оподаткуванням;

4) макроекономічне планування (сильний вплив ЄС).

Відповідно до німецького господарського права бухгалтерський облік розглядається як:

1) інформація для підприємця про майно, заборгованості, прибуток, збитки, витрати та доходи;

2) доказ при судових розглядах;

3) звіт керівників капіталом перед інвесторами.

Перед німецьким бухгалтерським обліком поставлені такі завдання:

1) відображення всіх змін вартості майна і заборгованості та встановлення актуального стану цієї вартості;

2) забезпечення калькуляції цін виробів шляхом обґрунтування необхідних даних;

3) створення основи для точного обчислення податкових платежів;

4) уявлення необхідних доказів у разі правових суперечок із банками [1].

Торговельне й податкове законодавство в Німеччині при веденні бухгалтерського обліку наказує дотримуватися таких принципів і критеріїв:

1) повнота – здійснення записів всіх без винятку господарських операцій;

2) правильність змісту – записи господарських операцій у системі бухгалтерського обліку повинні відповідати їх змісту;

3) тимчасові розмежування – записи повинні проводитися відповідно до часу здійснення операцій;

4) ясність, наочність, можливість перевірки – бухгалтерський облік повинен вестися таким чином, щоб при здійсненні перевірки його дані були наочні та зрозумілі третім особам;

5) правильність форми – заборона будь-якої зміни первісного змісту, наприклад стирання, заклеювання тощо;

6) хронологічний порядок – запис господарських операцій має проводитися в порядку їх здійснення.

Порядок бухгалтерських записів у Німеччині визначено вимогами основ правильного ведення бухгалтерського обліку і включає такі етапи:

1) зазначення виду та номера облікового документа;

2) внесення позначки про виробничий бухгалтерський запис в обліковий документ (як правило, проставлення спеціального штампа), що дозволяє встановити зв'язок між бухгалтерськими записами та господарськими операціями [2].

Зберігання бухгалтерських документів організовується в хронологічному порядку за видами облікових документів. Зазвичай термін зберігання становить шість років. Проводки складаються з урахуванням застосування загальноприйнятого в Німеччині законодавчо встановленого плану рахунків.

План рахунків бухгалтерського обліку – класифікований перелік і номенклатура (типова система) рахунків бухгалтерського обліку, які використовуються в різних галузях народного господарства та торгово-промислових палатах, який допускає заміну найменувань їх номерами.

Організації розробляють плани рахунків залежно від власних потреб розвитку, не порушуючи загальних принципів.

Номенклатура рахунків – це типова система рахунків бухгалтерського обліку з єдиними позначеннями для конкретних операцій, що дотримується принципу розчленування господарських процесів (підготовка, виробництво, збут).

Номенклатура рахунків побудована відповідно до принципу розчленування процесів виробництва продукції та її використання. Вона містить 10 розділів, пронумерованих цифрами від 0 до 9, які стоять на першому місці в номерах рахунків. Розділи номенклатури рахунків також підрозділяються на 10 груп, пронумерованих від 0 до 9, і займають друге місце в номерах рахунків. Групи номенклатури діляться на 10 рахунків і посідають третє місце в номерах рахунків. Рахунки подібним чином поділяються на 10 субрахунків (четверте місце в номерах рахунків).

У німецькому законодавстві набагато більше уваги приділяється інформації про діяльність компаній, тобто звітності, ніж організації обліку. Законодавче регулювання форм і змісту фінансової звітності в Німеччині існує тільки для юридичних осіб і великих організацій без утворення юридичної особи (індивідуальні підприємці й товариства) [3].

Подання бухгалтерської звітності засноване на таких законодавчо закріплених принципах:

1) звіти повинні бути ясними та зрозумілими, тобто фінансова звітність повинна бути доступною для розуміння широкого кола користувачів;

2) показники початкового балансу року повинні відповідати показникам кінцевого балансу попереднього року [4].

Особливістю облікової системи Німеччини є застосування двох видів звітності – комерційної та податкової, складеної на основі комерційної звітності, але зміненої відповідно до податкових правил.

При відносно великому наближенні оновлених облікових стандартів в Україні до загальносвітової практики окремі положення і методика бухгалтерського обліку та звітності підприємств в Україні все ще відрізняються від стандартів, прийнятих у західних країнах. Але поступово традиційну систему бухгалтерського обліку в Україні змінює більш гнучка система обліку, яка продовжує розвиватися, наближаючись до міжнародних стандартів [5].

Навряд чи слід стверджувати, що облік в одній країні поставлений краще, ніж в інший. Система обліку створюється для досягнення певних цілей, і доти, поки ця задача виконується, основні принципи, закладені в цю конкретну систему обліку, залишаються незмінними. Бухгалтерський облік визначається середовищем, в якому він функціонує. Різноманітність соціальних, політичних і економічних умов породжує розмаїття ідей і їх реалізацію в теорії і практиці обліку. Для успішного розвитку бухгалтерського обліку в Україні, а отже, розвитку бізнесу та економіки країни в цілому важливе значення має ознайомлення з досвідом в цій галузі, накопиченим насамперед в економічно розвинених країнах світу, наприклад в Німеччині, а також впровадження зарубіжної практики ведення бухгалтерського обліку.

Науковий керівник – викладач Жовтопуп М. М.

Література: 1. Кабашкин В. А., Дубровская О. И., Лузгина Е. И. Основы организации и особенности бухгалтерского учета в Германии. *Бухгалтерский учет в зарубежных странах.* 2010. № 5. С. 43–49. **2.** Михалкевич А. П. Бухгалтерский учёт на предприятиях зарубежных стран. Минск: Мисанта, 2003. 202 с. **3.** Соколов Я. В., Соколов В. Я. История бухгалтерского учета: учебник. М.: Финансы и статистика, 2004. 272 с. **4.** Особенности развития бухгалтерского учета в Германии. URL: http://all-referats.com/14/2-18069-osobennosti-buhgalterskogo-ucheta-v-germanii.html. **5.** Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах. URL: http://bookb.net/book_buhgalterskij-oblk-u-zarubzhnih-kranah_713/. **6.** Соловьева О. В. Зарубежные стандарты учета и отчетности. М.: Аналитика-Пресс, 2006. 288 с.

ТЕРЕОТИЧНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

УДК 657.21

Подушко Я. В.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Наведено підходи до визначення сутності дебіторської заборгованості підприємства та її економічного змісту. Розглянуто основні теоретичні аспекти аналізу дебіторської заборгованості з метою надання користувачам достовірних і правдивих результатів її стану для прийняття управлінських рішень.*

Ключові слова: *дебіторська заборгованість, дебітори, борг, кредитна політика.*

Аннотация. *Представлены обобщенные подходы к определению сущности дебиторской задолженности предприятия и его экономического содержания. Рассмотрены основные теоретические аспекты анализа дебиторской задолженности с целью предоставления пользователям достоверных и правдивых результатов ее состояния для принятия управленческих решений.*

Ключевые слова: *дебиторская задолженность, дебиторы, долг, кредитная политика.*

Annotation. *This article summarizes the approaches to defining the essence of receivables the company and its economic content. The basic theoretical aspects of the analysis of accounts receivable in order to provide users with accurate and truthful results of her state for management decision making.*

Keywords: *receivables, debtors, debt, credit policy.*

У процесі діяльності підприємства не завжди здійснюють розрахунки з іншими підприємствами або фізичними особами одночасно з передачею майна, виконанням робіт, наданням послуг. У зв'язку з цим виникає дебіторська заборгованість. Аналіз і управління дебіторською заборгованістю має дуже велике значення для підприємств, що функціонують в умовах ринку. Вміле й ефективне управління цією частиною поточних активів є невід'ємною умовою підтримки необхідного рівня ліквідності та платоспроможності підприємства.

Вивченню сутності дебіторської заборгованості приділяли увагу багато українських і зарубіжних науковців і практиків, таких як Ф. Ф. Бутинець, С. Ф. Голов, І. В. Подольський, І. А. Бланк, Н. М. Новікова, С. А. Кузнецова, Т. М. Ковальчук та ін. Водночас аналіз економічної літератури свідчить про наявність низки дискусійних питань щодо розбіжності у визначенні сутності поняття «дебіторська заборгованість», яке в системі управління підприємством ще не розглянуто в повному обсязі [8].

Метою написання цієї статті є уточнення сутності «дебіторська заборгованість» з метою подальшого використання при розробці стратегії управління дебіторською заборгованістю на підприємстві.

На цьому етапі розвитку економіки значна кількість підприємств та організацій знаходиться у скрутному становищі, маючи досить серйозну проблему – прострочену дебіторську заборгованість. Ефективне управління цією частиною активів є однією з головних умов підтримки необхідного рівня ліквідності та платоспроможності підприємств, його іміджу як надійного постачальника. Багато в чому залежать від ефективного управління дебіторською заборгованістю підприємства.

У ринковій економіці ефективне функціонування підприємств не можливе без розширення ринків збуту та отримання конкурентних переваг перед іншими виробниками подібних товарів, що змушує підприємства до реалізації продукції з відстрочкою платежу, тобто до формування дебіторської заборгованості [1].

З огляду на це виникає необхідність детального вивчення економічної природи дебіторської заборгованості, проведення її класифікації та визначення її впливу на фінансові результати підприємства, що, в свою чергу, дозволить більш ефективно провести її аналіз та оптимізацію.

Слід зазначити, що закордонні й українські вчені визначають термін «дебіторська заборгованість» порізному. Тлумачення цього поняття різними науковцями зазначено в табл. 1.

Питання заборгованості підприємств на сучасному етапі розвитку ринкових відносин займає особливу увагу. Дебіторська заборгованість є негативним чинником у роботі підприємств. У процесі діяльності підприємство не завжди здійснює розрахунки з іншими підприємствами або фізичними особами одночасно з передачею майна, виконанням робіт, наданням послуг тощо. У зв'язку із цим у нього виникає дебіторська заборгованість. Несвоєчасна сплата за товари та послуги призводить до погіршення фінансового стану підприємства. Кошти, які тимчасово знаходяться за межами підприємства, працюють на стороні, знецінюються і при простроченні можуть

© Подушко Я. В., 2016

не повернутися в господарство. Тому у бухгалтерському обліку підприємств обліку розрахунків із дебіторами приділяється багато уваги. Від оперативності та правильності поданої інформації про стан заборгованості залежить своєчасність вжиття заходів щодо її погашення [7].

Таблиця 1

Підходи до визначення сутності дебіторської заборгованості

Автор / джерело	Визначення
П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [4]	Дебіторська заборгованість – це суми заборгованості дебіторів підприємству на певну дату
С. Голов [5]	Дебіторська заборгованість – фінансовий актив, що є контрактним правом однієї сторони отримати гроші й узгоджується з відповідним зобов'язанням сплати іншої сторон
Д. Стоун, К. Хітчинг [6]	Дебіторська заборгованість – це сума боргів, які винні підприємству юридичні або фізичні особи, та які виникли у результаті господарських взаємовідносин із ними

Важливе значення у взаємовідносинах між партнерами має дотримання встановлених домовленостей, у тому числі й строків проведення розрахунків чи поставки товарів. Для покращення роботи кожного підприємства потрібно дотримуватись діючих правил розрахунків, не допускати прострочення, сприяти зменшенню дебіторської заборгованості.

Дебіторська заборгованість є одним із видів фінансових активів і визначається як контракт, що надає право отримувати грошові кошти або інший фінансовий актив від іншого підприємства. Дебіторами можуть бути як юридичні, так і фізичні особи, які заборгували підприємству грошові кошти, їх еквіваленти або інші активи. Тобто дебіторська заборгованість визначається активом одночасно з визнанням доходу від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг та оцінюється за первісною вартістю. У разі відстрочення платежу за продукцію, товари, роботи, послуги така різниця визначається дебіторською заборгованістю за нарахованими доходами (процентами) у період їх нарахування. Момент виникнення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги визначає П(С)БО 15 «Дохід» [2].

На рівень дебіторської заборгованості впливають основні фактори:

– оцінка та класифікація покупців залежно від виду продукції, обсягу закупівель, платоспроможності клієнтів, історії кредитних відносин та умов оплати;

– контроль розрахунків з дебіторами, оцінка реального стану дебіторської заборгованості;

– аналіз і планування грошових потоків із урахуванням коефіцієнтів інкасації.

Учений-економіст І. О. Бланк у господарській діяльності виділяє такі види дебіторської заборгованості: за товари, роботи, послуги, строк оплати яких не настав; за товари, роботи, послуги, неоплачені в строк; по векселях отриманих; по розрахунках з бюджетом; по розрахунках з персоналом; інші види дебіторської заборгованості. Вважаємо, що така класифікація статей дебіторської заборгованості в балансі враховує рівень ліквідності статей, корисніша для користувачів фінансової звітності щодо оцінки фінансового стану підприємства, надає повнішу інформацію про рівень дебіторської заборгованості й можливість перетворення фінансових зобов'язань у гроші. Отже, класифікацію дебіторської заборгованості можна відобразити у такому вигляді (рис. 1).

Створення ефективної системи контролю за якістю обліку розрахунків із дебіторами вимагає розробки чіткої і досконалої класифікації дебіторської заборгованості, уніфікації способів її оцінки та документів аналітичного обліку. Це, відповідно, дозволить накопичувати інформацію про розрахунки з дебіторами з різними рівнями деталізації і узагальнення [3].

Ефективне управління дебіторською заборгованістю повинно ґрунтуватися на внутрішній кредитній політиці підприємства. Кредитну політику слід розглядати як стандартний набір процедур, для того щоб прийняти рішення з питань отримання кредиту, зокрема, на яких умовах, забезпечення дотримання умов кредиту та визначення умов надання знижки.

Управлінські рішення щодо формування системи кредитних умов повинні враховувати: строк надання кредиту; його розмір; вартість наданого кредиту (система цінових знижок при здійсненні розрахунків на відповідних умовах).

Зрозуміло, якщо підприємство вимагає швидкої оплати за відвантажену продукцію, то зменшуються витрати на обслуговування дебіторської заборгованості, а також ризик виникнення безнадійної дебіторської заборгованості, одночасно збільшується дохідність і прибутковість підприємства. Однак реалізація підприємством такої агресивної політики щодо дебіторів у майбутньому призведе до зменшення покупців, а отже, дохідності і прибутковості. І навпаки, надання економічно необґрунтованих знижок, чітко невизначені терміни кредитування у короткотерміновому періоді приведуть до збільшення обсягів продажів і доходу. Проте у довготерміновому

періоді така кредитна політика зумовить зростання безнадійної дебіторської заборгованості, збільшення витрат на повернення коштів, зменшення дохідності та прибутковості.

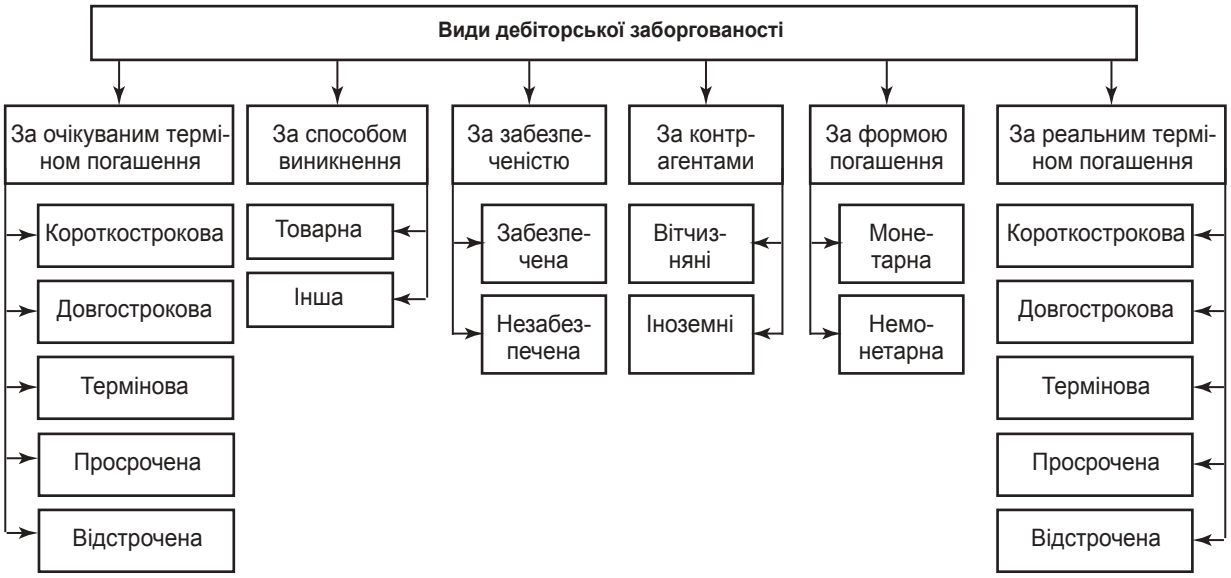

Рис. 1. **Схема розгорнутої класифікації дебіторської заборгованості**

Таким чином, дослідження сутності поняття «дебіторська заборгованість» дозволило уточнити його зміст як показника фінансового стану підприємства, який являє собою суму заборгованості на користь підприємства на певну дату за наданий комерційний і споживчий кредити покупцям, а також авансування постачальників, щодо яких у підприємства з'являється майнове право вимоги оплати боргу. При цьому такі взаємовідносини мають документальне підтвердження.

Чітке та однозначне розуміння сутності дебіторської заборгованості сприятиме формуванню ефективної стратегії її управління з метою покращення фінансового стану підприємств.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Леонова Ю. О.

Література: 1. Дубровська Є. В. Дослідження сутності поняття «Дебіторська заборгованість». *Вісник Сумського державного університету. Серія «Економіка».* 2009. № 2. С. 202–205. **2.** Білик М. Д. Управління дебіторською заборгованістю підприємств. *Фінанси України.* 2003. № 12. С. 24–36. **3.** Ніколаєнко О. Деякі аспекти аналізу дебіторської заборгованості суб'єктів господарювання. *Підприємство, господарство і право.* 2004. № 7. С. 141–145. **4.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку № 10 «Дебіторська заборгованість»: Наказ Міністерства фінансів України від 08.10.1999 № 237 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99. **5.** Голов С. Ф., Костюшенко В. М. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: приклади та коментарії: практ. посіб. Київ: Лібра, 2001. 670 с. **6.** Стоун Д., Хитчинг К. Бухгалтерский учет и финансовый анализ/пер. с англ. Ю. А. Огибин. М.: Сирин, 1998. 302 с. **7.** Облік дебіторської заборгованості. URL: http://readbookz.com/book/144/4052.html.

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

УДК 657:634

Поліщук Т. В.

Студент 4 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто основні проблеми обліку основних засобів на вітчизняних підприємствах. Дано оцінку основним проблемам, пов'язаним із організацією обліку необоротних активів. Запропоновано шляхи удосконалення ведення бухгалтерського обліку основних засобів.*

Ключові слова: *основні засоби, облік, амортизація, бухгалтерській облік, ведення обліку, активи.*

Аннотация. *Рассмотрены основные проблемы учета основных средств на отечественных предприятиях. Дана оценка основным проблемам, связанным с организацией учета необоротных активов. Предложены пути усовершенствования ведения бухгалтерского учета основных средств.*

Ключевые слова: *основные средства, учет, амортизация, бухгалтерский учет, ведение учета, активы.*

Annotation. *The main problems of accounting for fixed assets in domestic companies. The estimation of the main issues related to the organization of accounting of fixed assets. The ways of improvement of accounting of fixed assets.*

Keywords: *fixed assets, accounting, depreciation, assets.*

Важливою умовою функціонування суб'єкта господарювання є наявність основних засобів. Одним із основних завдань обліку основних засобів є надання повної, правдивої та неупередженої інформації щодо них.

Будь-який виробничий процес може здійснюватися лише за допомогою певних машин і обладнання, які розташовуються у відповідних приміщеннях. Матеріальною основою цього процесу виступають насамперед засоби праці, які характеризують технічний та економічний рівень розвитку суспільства і конкретного підприємства та виступають необхідним елементом виробництва, обігу та надання послуг.

З точки зору національної системи бухгалтерського обліку основні засоби – це материальні активи, які підприємство / установа утримує для використання в процесі виробництва / діяльності або постачання товарів, надання послуг, здання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [1].

Для виготовлення продукції підприємства повинні мати перш за все засоби праці, оскільки саме вони є визначальним істотним елементом у процесі виробництва, вони багаторазово беруть участь у виробничому процесі, частинами переносять свою вартість на продукт, що створюється, не змінюючи при цьому своєї форми. Ефективне використання основних засобів зумовлює збільшення обсягів виробництва й отримуваних прибутків.

Метою статті є дослідження шляхів удосконалення обліку основних засобів на вітчизняних підприємствах.

Дослідження питань щодо удосконалення бухгалтерського обліку основних засобів ведуться постійно як вітчизняними, так і зарубіжними вченими. Зокрема, ці питання висвітлені у працях Л. В. Городянської, В. С. Марценюка, Н. В. Плаксія, О. В. Щирської, А. П. Панасенко, С. Ф. Голова, Ф. Ф. Бутинця, А. В. Максименка та ін.

Однак низка таких питань, як: визначення справедливої і переоціненої вартості, методи нарахування амортизації, удосконалення обліку ремонту основних засобів, наближення вітчизняного обліку до міжнародних стандартів, залишаються актуальними та потребують подальших досліджень.

З моменту введення Плану рахунків і Національних стандартів, за якими підприємства України ведуть бухгалтерський облік, пройшло немало часу, і це дало змогу виявити їх недоліки та переваги (табл. 1).

Однією з головних проблем обліку основних засобів, яка потребує вирішення, є удосконалення методики нарахування амортизації. Важливу роль при амортизації основних засобів відіграє також вибір методу нарахування амортизації. Найбільший вплив на вибір методу нарахування амортизації у практичній діяльності справляють такі фактори: 1) простота (складність) методу та можливість його застосування; 2) вплив на собівартість продукції і вартість засобів у звітності; 3) кваліфікація працівника, уповноваженого вирішувати це питання; 4) наявність корпоративної політики у сфері нарахування зносу.

Крім того, до існуючих недоліків системи нарахування амортизації можно віднести нарахування амортизаційних відрахувань щодо стану основних засобів не на місячну, а на квартальну дату, в той час як рух основних фондів, визначення розміру прибутку і нарахування податків здійснюються щомісячно [2].

© Поліщук Т. В., 2016

Таблиця 1

Переваги та недоліки ведення бухгалтерського обліку

Переваги	Недоліки
зрозумілість вітчизняного обліку для іноземних інвесторів	велика трудомісткість трансформаційних процесів
узгодженість Плану рахунків з фінансовою звітністю	низка стандартів, як і більшість законів, написані важкодоступною мовою і є складними для сприйняття користувачами
регламентація основних ділянок обліку окремими положеннями, які дають змогу при його веденні використовувати різні варіанти й кожному підприємству обирати найефективніші для нього методи	в опублікованих нормативних актах не охоплені питання, які виникли у зв'язку з реформуванням обліку основних засобів
	амортизація за основними засобами починає нараховуватися в бухгалтерському обліку з наступного місяця після введення їх в експлуатацію

Також для нарахування амортизації досить важливим є визначення адекватного терміну корисного використання об'єкта, який би не впливав на викривлення інформації про основні засоби у фінансовій звітності. Така проблема різниці терміну корисного використання можлива, коли однотипні об'єкти використовуються на різних підприємствах [3]. Тому доцільним було б законодавчо встановити мінімальну межу корисного використання різних видів основних засобів і відмовитись від регулювання цих питань у податковому обліку. Це зробить неможливим заниження терміну використання основних засобів підприємствами, а також нарахування амортизації після закінчення нормативного строку служби основних фондів.

Відомо, що витрати на формування основних засобів мають найбільш тривалий період обігу. При цьому основні засоби в міру зменшення поступово втрачають свою вартість, переносячи її окремими частинами на собівартість продукції, що виготовляється. Тому, хоча вкладення в основні засоби і носять одноразовий характер, вони відносяться до всієї продукції, що буде випускатися з їхньою участю протягом тривалого періоду часу, що охоплює багато калькуляційних періодів. Такий розподіл витрат здійснюється за допомогою обліку основних засобів.

Взагалі на багатьох підприємствах ведеться електронний облік об'єктів основних засобів. Тому при експлуатації їх в інвентарній картці можна було б автоматично розрахувати строк корисного використання, що залишився. Це б допомогло бухгалтеру визначити теперішній стан фізичного зносу на будь-яку встановлену дату [4].

З метою покращення бухгалтерського обліку основних засобів вважаємо доцільним ввести до Плану рахунків окремий рахунок для відображення витрат на ремонт основних засобів із субрахунками поточного та капітального ремонтів. Цей рахунок повинен бути активним і калькуляційним, де по дебету слід відображати всі витрати на ремонт основних засобів. З кредиту цього рахунку слід списувати витрати закінчених ремонтів на витрати звітного додаткового капіталу: дооцінку треба відображати як його збільшення, а уцінку – як його зменшення [5].

Організація обліку основних засобів повинна бути цілісною, єдиною системою взаємопов'язаних, взаємоузгоджених способів і методів обліку, які охоплюють увесь комплекс облікових процедур із виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації, тому основними шляхами її удосконалення визначені такі [6]: вибір оптимальної за складом та обсягом облікової інформації, яка забезпечить реалізацію завдань, поставлених перед обліком основних засобів; розробка та запровадження удосконалених форм носіїв облікової інформації, найбільш адаптованих до структури, змісту та характеру інформації; розробка та запровадження раціональних схем документообігу, що дозволять із найменшими затратами трудових, матеріальних і фінансових ресурсів забезпечити своєчасне виконання поставлених завдань; розробка та запровадження раціональної технології вирішення облікових завдань, що забезпечить злагоджене функціонування облікового механізму.

Також первинна облікова інформація про наявність, рух, капітальний ремонт та інші операції щодо основних засобів відображається в численних спеціалізованих регістрах, постійні реквізити яких тотожні [7]. Це не сприяє якісному веденню обліку, збільшує трудомісткість опрацювання та відображення інформації, створює певні труднощі у формуванні документообігу й забезпеченні необхідними видами бланків.

Отже, відсутність достовірної облікової інформації може призвести до формування даних, що в спотвореному вигляді відображають фінансово-майновий стан підприємства. Саме облікова інформація дозволить сформулювати загальну концепцію ефективності управління основними засобами на вітчизняних підприємствах. Таким чином, достовірна оцінка вартості основних засобів і, за необхідності, переоцінка їх вартості, а також відображення бухгалтерських проведень щодо наявності та руху необоротних активів запобігатиме допущенню помилок, що дозволить уникнути нарахування штрафних санкцій за порушення методичних рекомендацій з обліку основних засобів.

Науковий керівник – викладач Шушлякова О. В.

Література: 1. Бондар О. До питання оцінки основних засобів підприємства в бухгалтерському обліку. *Бухгалтерський облік і аудит.* 2010. № 3. С. 23–28. **2.** Гарна С. О., Гончар В. О. Проблеми обліку основних засобів та шляхи їх вирішення. *Бухгалтерський облік і аудит.* 2014. С.19–24. **3.** Замлинський В. А. Облік основних засобів: переосмислення завдань та принципів. *Облік і фінанси АПК.* 2010. С.18–23. **4.** Максименко А. В. Проблемні питання обліку основних засобів. URL: www.nbuv.gov.ua. **5.** Павлюк І. Бухгалтерський облік переоцінки основних засобів. *Бухгалтерський облік і аудит.* 2011. № 6. С. 3–10. **6.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку № 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 № 92 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00. **7.** Шуліка Ю. О., Лищенко О. Г. Удосконалення обліку й аудиту основних засобів на на прикладі ДП «Гірник». *Держава та регіони: Економіка та підприємництво.* 2010. С. 201–205.

СУТНІСТЬ АНДЕРАЙТИНГУ В БАНКАХ УКРАЇНИ

УДК 336.763

Протоковило Ю. О.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено сутність андерайтингу як різновиду операцій банків з цінними паперами, його форми, найбільш значущі проблеми, які можна вирішити за допомогою розвитку андерайтингу в Україні. На підставі проаналізованих даних у статті надані практичні рекомендації щодо розвитку андерайтингу при здійсненні банківської діяльності.*

Ключові слова: *андерайтинг, інвестиційні процеси, цінні папери, операції з цінними паперами, банк.*

Аннотация. *Исследована сущность андеррайтинга как разновидности операций банков с ценными бумагами, его формы, наиболее значимые проблемы, которые можно решить с помощью развития андеррайтинга в Украине. На основании проанализированных данных в статье даны практические рекомендации по развитию андеррайтинга при осуществлении банковской деятельности.*

Ключевые слова: *андеррайтинг, инвестиционные процессы, ценные бумаги, операции с ценными бумагами, банк.*

Annotation. *The article investigates the nature of underwriting a variety of banking transactions in securities, it forms the most important problems that can be solved with the help of underwriting in Ukraine. Based on the data analyzed in the article provided practical advice on the implementation of underwriting banking.*

Keywords: *underwriting, investment processes, securities, securities transactions, bank.*

Нова форма кредитування капітальних вкладень, що запроваджується в комерційних банках, – надання коштів клієнтам для реалізації ними довгострокових широкомасштабних проектів шляхом повного викупу випусків промислових облігацій, які емітуються цими клієнтами. В практиці це прийнято називати андерайтингом. В інвестиційній сфері кількість і якість послуг, які надаються українськими банками, поки помітно відстають від країн Заходу. В основному причиною цього є нерозвиненість інфраструктури та порівняно невеликий досвід роботи на фондових ринках. Взагалі українські фондові ринки досить перспективні та прибуткові, насичений інвестиційний простір, але є певні негативні аспекти, які стримують фінансове зростання. Більш за все впливає низька ліквідність національного ринку, недосконала законодавча база, низька ціна акцій багатьох компаній [1].

© Протоковило Ю. О., 2016

Упровадження андерайтингу в комерційних банках сприяє розвитку ринку цінних паперів в Україні, розширенню інвестиційних операцій, просуванню цінних паперів українських підприємств на світовий фінансовий ринок. У зв'язку з цим необхідний розвиток нових інструментів і технологій інвестування. До числа таких інструментів і технологій інвестування відноситься андерайтинг, який відіграє виняткову роль в організації випуску цінних паперів і їхньому розміщенні. Це зумовлює актуальність дослідження андерайтингу як окремого виду операцій банків із цінними паперами.

В літературі андерайтинг розглядають як частину процесу розміщення цінних паперів. Різні аспекти проблем, пов'язаних з первинними публічними розміщеннями, було розглянуто в дослідженнях зарубіжних авторів: І. Велча, Д. Барона, К. Фрексіаза, Л. Чинзаріні, Дж. Ріттера та ін. Серед вчених, які досліджували проблемні питання андерайтингу, можна виділити таких як І. Верес, Л. Єріс, І. Фіщук, К. Маслову-Юрченко, С. Новікова. В роботах зазначених дослідників можна знайти виклад і аналіз як загальних понять і механізмів андерайтингу, так і особливості розвитку останнього в Україні [2].

Метою дослідження є аналіз сутності андерайтингу як окремого виду операцій банків із цінними паперами та визначення особливостей впровадження андерайтингу в Україні на основі аналізу теоретичних матеріалів, законодавства, практики українського та закордонного досвіду.

Поняття андерайтинг також трактується як укладення торговцем цінними паперами договорів щодо відчуження цінних паперів або здійснення дій чи надання послуг, пов'язаних із таким відчуженням, у процесі емісії цих цінних паперів за дорученням, від імені та за рахунок емітента на підставі відповідного договору з емітентом.

Найчастіше банки надають право здійснювати операції андерайтингу тільки провідним масштабним підприємствам, які мають пріоритетні галузі в Україні, і їхня продукція користується неабияким попитом на світових ринках. Але кожна така операція повинна узгоджуватися з департаментом інвестицій, координаційною радою банку з інвестиційної діяльності, адже необхідно отримати дозвіл кредитного комітету, затверджений правлінням комерційного банку [3].

Виділяють дві основні форми андерайтингу: договірний і конкурентний. Договірний установлюється на основі переговорів між емітентом і єдиним менеджером синдикату, а конкурентний – коли підготовку емісії на конкурентних засадах ведуть декілька андерайтерів, кожен з яких формує свої цінові умови, емісійні синдикати тощо.

Тому існують особливі умови андерайтингу:

1) іменні облігації реєструються на ім'я власника. У визначений умовами випуску строк підприємство повинно перерахувати обумовлені відсотки на рахунок, указаний власником облігації;

2) номінал облігації має бути виражений у грошовій формі та у відповідній кількості дорогоцінного металу на момент випуску облігації. Умови випуску передбачають право інвестора при погашенні облігації отримати суму, яка дорівнює ринковій вартості зазначеної в облігації кількості дорогоцінного металу на момент її викупу;

3) плаваюча відсоткова ставка витрат по облігації має бути пов'язана з динамікою базової ставки грошового ринку України;

4) конвертованість облігацій означає право їх власника через визначений термін обміняти облігацію (за його бажанням) на фіксовану кількість простих акцій підприємства, що випустило облігації. Тобто це дає власнику облігацій можливість отримати додатковий прибуток при зростанні ринкової ціни акцій;

5) гарантією облігацій є договір застави на все майно підприємства, яке не є заставним забезпеченням іншого зобов'язання (боргу), причому враховується не тільки те майно, яким володіє підприємство на момент випуску облігацій, а й все те майно, яке підприємство може придбати в майбутньому [4].

Для визначення можливості надання андерайтингу клієнт подає документи для аналізу фінансового стану та платоспроможності згідно зі стандартним переліком, а банк в свою чергу проводить оцінку надійності облігацій підприємства і можливості їх перерозміщення.

Якщо врахувати нерозвиненість фондового ринку (особливо ринку промислових облігацій) в Україні, однією з головних причин надання підприємствам кредиту у вигляді андерайтингу сьогодні є зацікавленість самого банку у придбанні таких облігацій для власного портфеля цінних паперів.

У разі прийняття позитивного рішення про надання кредиту у вигляді андерайтингу установою банку розробляється проект угоди про андерайтинг, особливе значення в якій необхідно приділити чіткому юридичному формулюванню умов випуску облігацій і спеціальних зобов'язань підприємства перед банком по наданню останньому можливості здійснення необхідного контролю за дотриманням умов випуску [5].

На українському фондовому ринку залишається безліч проблем, багато з яких можна вирішити, використовуючи досвід Європи та США. В Україні обсяги фондового ринку незначні, а андерайтинг залучає додаткові фонди з поки що недоступних галузей і структур, збільшує ліквідність самого ринку. Але також характерні ви-

сокий ступінь всіх ризиків, які пов'язані з цінними паперами, нестабільність акцій. Андерайтинг через широку доступність інформації, прозорість і постійну взаємодію різних компаній і фінансових структур не вдається до спекуляції, «тіньових» схем, що позначається на зниженні цих фінансових негативних механізмів. При формуванні різних синдикатів і фінансових груп може допомогти згуртувати інвесторів та інших учасників ринку, встановити необхідні взаємовідносини [6].

Отже, дослідивши в статті сутність андерайтингу комерційних банків України як різновиду операцій банків із цінними паперами, можна зробити такі висновки: розвиток андерайтингу в Україні є актуальним, оскільки постає дуже значна потреба нестабільної економіки в додаткових інвестиціях, фінансовій допомозі. Для успішної інвестиційної діяльності банків необхідна відповідна ідеальна законодавча база, яка зможе добре регулювати інвестиційну діяльність, використання повною мірою досвіду західних країн, щоб досягти ефективності залучення інвестицій.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Леонова Ю. О.

Література: 1. Верес І. Я. Правова природа договору андерайтингу. *Часопис Академії адвокатури України.* 2013. № 1. С. 1–5. **2.** Новиков С., Сухановский Ю. Андеррайтинг в США и России. *Финансовый бизнес.* 2007. № 3. С. 60–66. **3.** Професійна діяльність банків на фондовому ринку. URL: http://mybiblioteka.su/9-37995.html. **4.** Єріс Л. М. Андерайтинг як засіб залучення додаткових фінансових ресурсів. *Економіка: проблеми теорії та практики.* 2002. № 8. С. 7–13. **5.** Маслова-Юрченко, К. Еволюція терміна «андерайтинг» в законодавстві України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* 2013. № 22. С. 248–251. **6.** Сучасний стан законодавства України про андерайтинг. URL: http://pravoua.com.ua/ua/store/pravoukr/pravoukr_12_13/Maslova-Yurchenko_12_13/.

ПРОБЛЕМА УЗГОДЖЕНОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ З МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

УДК 657.372.3

Потябін М. Ю.
Лазарєв М. В.

Студенти 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Проаналізовано законодавчу базу реформування бухгалтерського обліку. Систематизовані завдання програмних реформ. Виявлені основні проблеми ведення бухгалтерського обліку в Україні, які не дозволяють перейти до Міжнародних стандартів фінансової звітності. Виділено етапи формування реформи впровадження МСФЗ. Розглянуті інструменти вирішення проблем звітності вітчизняних підприємств.*

Ключові слова: *МСФЗ, бухгалтерський облік, фінансова звітність, міжнародні стандарти.*

Аннотация. *Проанализирована законодательная база реформирования бухгалтерского учета. Систематизированы задачи программных реформ. Выявлены основные проблемы ведения бухгалтерского учета в Украине, не позволяющие перейти к Международным стандартам финансовой отчетности. Выделены этапы формирования реформы внедрения МСФО. Рассмотрены инструменты решения проблем отчетности отечественных предприятий.*

Ключевые слова: *МСФО, бухгалтерский учет, финансовая отчетность, международные стандарты.*

© Потябін М. Ю., Лазарєв М. В., 2016

Annotation. *In the article was analyzed the legal framework of accounting reformation, policy reform objectives , the main problems of accounting in Ukraine , which does not allow the move to International Financial Reporting Standards . The authors highlighted the stages of formation of IFRS implementation of reform; discussed solutions reporting problems instruments of domestic enterprises.*

Keywords: *IFRS, accounting, financial reports, international standarts.*

Актуальність дослідження. Міжнародне співробітництво є необхідною умовою для ефективного розвитку та функціонування національної економіки країни. Проте при прийнятті бізнес-рішень зарубіжними учасниками світового ринку щодо українських підприємств виникає проблема відсутності якісної, зрозумілої та достовірної економічної інформації про їх фінансовий стан, результати діяльності, грошові потоки, капітал, що була б правдиво подана у фінансовій звітності загальноприйнятого формату. За таких обставин є необхідність формування та реалізації стратегії розвитку системи бухгалтерського обліку в Україні, в основі якої лежить впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ).

Мета роботи полягає у виявленні проблем і перспектив впровадження міжнародних стандартів як передумови для розробки оптимальних заходів реформування бухгалтерського обліку та звітності.

Реалізація мети передбачає розв'язання таких завдань:

– проаналізувати законодавчу базу реформ, що були здійснені задля імплементації міжнародних стандартів фінансової звітності;

– виявити завдання національної стратегії;

– дослідити основні проблеми колізій бухгалтерського обліку в Україні та МСФЗ.

Процес реформування бухгалтерського обліку в Україні йде протягом останніх 17 років, все розпочалося із затвердження Постановою Кабінету Міністрів України «Програми реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів» (далі – Програма) [1], яка в подальшому реалізовувалася через прийняття Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2] та національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

До завдань, що передбачалися програмою, належали:

– створення системи національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку й звітності, яка забезпечить потрібною інформацією користувачів, насамперед інвесторів;

– забезпечення зв'язку реформування бухгалтерського обліку з основними тенденціями гармонізації стандартів на міжнародному рівні та станом економічно-правового середовища і ринкових відносин в Україні;

– надання методичної допомоги у впровадженні та використанні реформованої моделі бухгалтерського обліку.

Наступним кроком стало ухвалення розпорядженням Кабінету Міністрів України «Стратегії застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні» [3], метою якої є вдосконалення системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні з урахуванням вимог міжнародних стандартів та законодавства Європейського Союзу. Для реалізації цієї мети визначені такі завдання Стратегії:

– створення законодавчих та організаційних передумов щодо запровадження міжнародних стандартів для складання суб'єктами господарювання фінансової звітності;

– адаптація до міжнародних стандартів національної нормативно-правової бази з питань бухгалтерського обліку шляхом внесення змін, розроблення й затвердження нових національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку для суб'єктів господарювання, які не застосовують міжнародні стандарти, а також затвердження положень бухгалтерського обліку господарських операцій, що не відображені в міжнародних стандартах;

– удосконалення методології бухгалтерського обліку для суб'єктів малого підприємництва;

– удосконалення державного регулювання у сфері бухгалтерського обліку.

У 2013 році видається «Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України»». Визначаються чотири способи впровадження МСФЗ в окремій країні: повне прийняття, офіційне застосування, адаптація та спосіб схвалення. Україна до цього часу дотримувалася адаптаційної політики замість повного прийняття. Були розроблені вітчизняні П(С)БО, які не суперечать міжнародним стандартам. Впровадження МСФЗ відбувається поетапно.

Спробуємо виділити три ключові проблеми ведення бухгалтерського обліку в Україні, які не дозволяють перейти на МСФЗ:

1) перехід на нові стандарти ведення фінансової звітності стає викликом для підприємства, бо вимагає мобільності та гнучкості у пристосуванні до змін, оскільки Рада з питань МСФЗ постійно вдосконалює діючі і розробляє нові стандарти в складі МСФЗ. А облікові процедури в Україні є занадто формалізованими;

2) складними для сприйняття залишаються такі елементи МСФЗ, як стандарти щодо відображення у звітності фінансових інструментів, оцінки зобов'язань і активів за справедливою вартістю тощо;

3) частина стандартів не має еквівалентів взагалі. Чинні П(С)БО, хоча і розроблені на основі МСФЗ, проте все ж мають відмінності у розкритті, оцінці та визнанні активів, зобов'язань, доходів і витрат, які потрібно враховувати під час трансформації.

Але наразі реформу можна розділити на декілька етапів: першим є створення законодавчих передумов впровадження МСФЗ. Згідно з останніми змінами до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» фінансову звітність, складену за національними стандартами, потрібно переводити у фінансову звітність за МСФЗ. Цей процес означає перехід з однієї системи стандартів, принципів та методів обліку в іншу систему, але потрібно до кінця імплементувати необхідні нормативно-правові акти для повного прийняття рішення.

Другим етапом впровадження МСФЗ є адаптація національної нормативно-правової бази бухгалтерського обліку й усунення проблем, пов'язаних із низькою якістю облікової інформації та неузгодженістю методик обліку фінансових інструментів. Третім етапом є державне регулювання, яке здійснюється в умовах існуючої правової системи.

Регулювання вітчизняних П(С)БО відрізняється від регулювання МСФЗ. Четвертим етапом вирішення проблем впровадження МСФЗ має стати розширення міжнародного співробітництва та застосування світового досвіду.

Україна за рівнем наближення національних стандартів до міжнародних значно відстає від передових країн світу. В сучасних умовах господарювання міжнародне узгодження принципів і процедур системи обліку є важливою передумовою гармонізації фінансової звітності з метою стандартизації та уніфікації облікових процедур вітчизняних підприємств і їх зарубіжних партнерів. Отже, інструментами вирішення проблем мають стати: розробка норм, методик і рекомендацій із застосування МСФЗ; забезпечення співпраці між вітчизняними спеціалістами; підвищення кваліфікації бухгалтерів. Таки чином, впровадження МСФЗ може стати інструментом підвищення прозорості й ефективності системи управління підприємства, що, у свою чергу, надасть Україні можливість залучення іноземних інвестицій і позик.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Волошан І. Г.

Література: 1. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України: Наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 № 635 // Офіційний сайт міністерства фінансів України. URL: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish /article?art_id=382876&cat_id=293536. **2.** Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2. rada.gov.ua/laws/show/996-14. **3.** Стратегія застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.10.2007 № 911-р // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/911-2007-р. **4.** Міжнародні стандарти фінансової звітності // Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: http://www.minfin.gov.ua/cont-rol/publish/article /main?art_id=92410&cat_i d=92408. **5.** Дмитренко А. В., Бацман Ю. Ю. Впровадження МСФЗ в Україні: проблеми та шляхи їх вирішення. URL: http://nauka.-kushnir.mk.ua/?p=75288.

ОБЛІК ДОХОДІВ НЕПРИБУТКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

УДК 657.2:65.012.46

Потапенко А. В.
Фень Л. А.

Студенти 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто основні особливості та принципи організації бухгалтерського обліку неприбуткових організацій, запропоновано приклади обліку доходів, отриманих у рамках цільового фінансування, і доходів з комерційної діяльності неприбуткових організацій на прикладі об'єднання співвласників багатоквартирного будинку.*

Ключові слова: *бухгалтерський облік, звітність, неприбуткові організації, ОСББ, цільове фінансування.*

Аннотация. *Рассмотрены основные особенности и принципы организации бухгалтерского учета в неприбыльных организациях, предложены примеры учета доходов, полученных в рамках целевого финансирования, и доходов по коммерческой деятельности неприбыльных организаций на примере объединения совладельцев многоквартирного дома.*

Ключевые слова: *бухгалтерский учёт, отчётность, неприбыльные организации, ОСМД, целевое финансирование.*

Annotation. *The article describes the main features and principles of the organization of accounting in non-profit organizations and offered the examples of income received within the targeted funding and income from the activity.*

Keywords: *accounting, reporting, non-profit organizations, OSBB, targeted funding.*

На сьогодні кількість неприбуткових організацій швидко зростає. Однак спеціальних нормативів побудови обліку неприбуткових організацій немає. Тому через необхідність розробки методик, призначених саме для неприбуткових організацій, обрана тема є надзвичайно актуальною. Адже неприбуткові організації мають особливості діяльності, які відрізняють їх від інших комерційних структур.

Дослідженнями бухгалтерського обліку неприбуткових організацій в наш час займаються багато закордонних і вітчизняних науковців, у тому числі: Пономарьова Л. Н., Єгорова Л. В., Романова Н. В., Глєбова Н. В., Волошан І. Г.

Отже, неприбуткова організація – це самостійний господарюючий суб'єкт, який має права юридичної особи та здійснює діяльність, передбачену статутними документами. Діяльність неприбуткових організацій визначається установчими документами, не суперечить спеціальному законодавчому акту, але за характером її не можна назвати підприємницькою [1].

Облік доходів неприбуткових організацій можемо безпосередньо розглянути на прикладі об'єднання співвласників багатоквартирного будинку (ОСББ). Згідно з Законом України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» від 29.11.2001 № 2866-III об'єднання співвласників багатоквартирного будинку – юридична особа, створена власниками квартир та / або нежитлових приміщень багатоквартирного будинку для сприяння використанню їхнього власного майна й управління, утримання і використання спільного майна [2]. Оскільки ОСББ – юридична особа, ведення бухгалтерського обліку є обов'язковим згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV та чинним П(С)БО [3].

З огляду на специфіку діяльності ОСББ, зокрема статус неприбуткової організації, варто зауважити, що основою організації бухгалтерського обліку та звітності є фінансове планування доходів і витрат, тобто розробка бюджетів. Відповідно до вимог Закону про ОСББ використовувати кошти та розпоряджатися ними необхідно за статутом і за затвердженим кошторисом.

ОСББ, здійснюючи діяльність щодо утримання, обслуговування і ремонту будинку, може отримувати такі надходження:

1) залишки коштів на утримання і ремонт багатоквартирного будинку на рахунках особи, що здійснює управління будинком до створення ОСББ;

2) внески та платежі співвласників;

© Потапенко А. В., Фень Л. А., 2016

3) грошові кошти, отримані як відшкодування за надані окремим категоріям громадян пільги на оплату житлово-комунальних послуг і призначені житлові субсидії;

4) грошові кошти та майно, що надходять для забезпечення потреб основної діяльності ОСББ.

Надходження в процесі діяльності об'єднання не є доходами від реалізації готової продукції, товарів, робіт або послуг. Основну діяльність ОСББ забезпечують перш за все «цільове фінансування» і «цільові надходження». Методологічні засади формування доходів ОСББ визначені П(С)БО 15 «Дохід» [4].

Цільове фінансування і цільові надходження враховуються на рахунку 48 «Цільове фінансування і цільові надходження». Аналітичний облік ведеться за їх призначенням і джерелами надходжень. Надходження грошових коштів у вигляді внесків на утримання, обслуговування, ремонт будинку та інші надходження від жителів відображаються за кредитом субрахунку 484 «Інші кошти цільового фінансування і цільових надходжень». До субрахунку 484 доцільно відкривати субрахунки четвертого порядку, наприклад:

1) 4841 «Внески і платежі власників»;

2) 4842 «Грошові кошти ремонтного фонду»;

3) 4843 «Внески до резервного фонду»;

4) 4844 «Внески до спецфонду»;

5) 4845 «Орендна плата»;

6) 4846 «Інші кошти цільового фінансування і цільових надходжень».

Для обліку дебіторської заборгованості доцільно відкрити субрахунки:

1) 3771 «Розрахунки за внесками і платежами співвласників»;

2) 3772 «Розрахунки за внесками до ремонтного фонду»;

3) 3773 «Розрахунки за внесками до резервного фонду»;

4) 3774 «Розрахунки за внесками до спецфонду»;

5) 3775 «Розрахунки з орендарями»;

6) 3776 «Розрахунки за іншими операціями».

Для накопичення коштів на ремонт загального майна та термінового усунення збитків, що виникли внаслідок аварій чи непередбачених обставин, в обов'язковому порядку створюються ремонтний та резервний фонди ОСББ. Бухгалтерський облік формування фондів відобразимо в табл. 1 і 2 [5].

Таблиця 1

Бухгалтерський облік ремонтного фонду

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума, грн
1	Відображено заборгованість співвласників дому за внесками в ремонтний фонд	3772	4842	6000
2	Отримані внески від співвласників у ремонтний фонд	311	3772	5000
3	Проведено ремонт загального майна за рахунок ремонтного фонду	84	685	2000
4	Визнано дохід на рівні витрат	4842	719	2000
5	Сплачено ремонтні роботи сторонньою організацією	685	311	2000

Таблиця 2

Бухгалтерський облік резервного фонду

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума, грн
1	Відображено заборгованість співвласників багатоквартирного дому за внесками в резервний фонд	3773	4843	4000
2	Отримані внески від співвласників у резервний фонд	311	3773	3000
3	Придбані основні засоби	15	685	6000
4	Введені в експлуатацію основні засоби	10	15	6000
5	Визнано дохід майбутніх періодів	4842	69	6000
		4843		
6	Нараховано місячну амортизацію відносно об'єкта основних засобів	831	131	100
7	Визнано дохід у сумі амортизації	69	745*	100

* За необоротними активами, придбаними за рахунок цільового фінансування, дохід визнається протягом періоду їх корисного використання, пропорційно нарахованій амортизації (п. 21 П(С)БО 15)

Отже, розглянувши облік доходів неприбуткових організацій на прикладі об'єднання співвласників багатоквартирних будинків, було виявлено деякі особливості його ведення, а саме: використання спеціальних рахунків і субрахунків, відмінність визнання доходу на рівні витрат. Також було підтверджено те, що ведення бухгалтерського обліку неприбуткових організацій є таким же важливим і необхідним, як і в організаціях, що займаються підприємницькою діяльністю. Хоч це питання є актуальним у наш час, воно має безліч нюансів та пов'язано з проблемами, які потребують знаходження шляхів вирішення та подальшого розгляду.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Кудіна О. М.

Література: 1. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17. **2.** Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку: Закон України від 29.11.2001 № 2866-III // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2866-14. **3.** Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14. **4.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 15 «Дохід»: Наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 № 290 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99. **5.** Пантелийчук Л. Облік доходів та видатків ОСББ: особливості організації і ведення. URL: http://www.osbb-inform.com.ua/ru/2015/09/23/09/.

ОРГАНІЗАЦІЯ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

УДК 336.71

Порошина Г. О.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто теоретичні та науково-методологічні положення щодо організації розвитку банківської системи в Україні. Розроблено шляхи забезпечення її стабільного, ефективного розвитку, проаналізовано сучасний стан банківської системи України.*

Ключові слова: *банк, банківська система, підвищення довіри до банків, фондовий ринок.*

Аннотация. *Рассмотрены теоретические и научно-методологические положения по организации развития банковской системы в Украине. Разработаны пути обеспечения ее стабильного, эффективного развития, проанализировано современное состояние банковской системы Украины.*

Ключевые слова: *банк, банковская система, повышение доверия к банкам, фондовый рынок.*

Annotation. *The theoretical and scientific methodological principles for the organization of the banking system in Ukraine. Developed ways to ensure its stable, efficient development, analyzed the current state of the banking system of Ukraine.*

Keywords: *bank, banking, increase confidence in the banks, stock market.*

Банківська система, будучи важливим елементом економіки сучасної держави, справляє значний, різнобічний вплив на життєдіяльність суспільства. Вона не тільки забезпечує акумуляцію вільних коштів і їх залу-

© Порошина Г. О., 2016

чення в обіг, але також є механізмом перерозподілу грошового капіталу, важливим елементом розрахунково-платіжного механізму господарської системи України [1, с. 32–35].

Банківська система України знаходиться в процесі становлення, а її вивчення та аналіз мають важливе не тільки теоретично-пізнавальне, але й практичне значення для сучасної юридичної науки.

Банк – фінансовий посередник, який виконує комплекс базових операцій грошового ринку: мобілізацію платіжних засобів, надання їх в позики, здійснення розрахунків між економічними суб'єктами.

Банківська система – це законодавчо визначена, чітко структурована сукупність фінансових посередників грошового ринку, які займаються банківською діяльністю. Банківську систему не слід розуміти як механічне об'єднання банків: вона має наперед окреслені цілі, виконує свої специфічні функції, які не відповідають функціям окремо взятих банків в економіці. Банківська система будується по завчасно розробленій концепції, в рамках якої відводиться певне місце кожному виду банків і кожному окремому банку.

Важливою функцією сучасних банків є посередництво в міжнародному обігу позичкових капіталів, надання дедалі більшої кількості міжнародних кредитів. Для цього створюють філіали іноземних банків у розвинутих країнах.

Значно посилюється універсалізація банків. Вони виконують операції страхування, консультаційного бізнесу (надання фінансової, комерційної, ринкової, технічної інформації тощо). Поширюється така форма діяльності банків, як фінансовий лізинг – фінансування банками оренди устаткування, особливо нової наукомісткої та дорогої техніки, проектне фінансування.

Діють різні види банків. Залежно від форм власності – державні, приватні (в руках окремої особи), акціонерні, кооперативні, муніципальні, комунальні, змішані (державний капітал поєднується з іншими формами), міждержавні банки. Відповідно до функцій та характеру виконуваних операцій – емісійні, комерційні, інвестиційні, ощадні, іпотечні, зовнішньоторговельні та інші банки. Залежно від видів господарської діяльності – промислові, сільськогосподарські, торговельні, зовнішньоторговельні банки. Усі вони формують банківську систему.

Стратегія держави щодо банківської системи країни ґрунтується на принципі верховенства права, збереженні та зміцненні ринкових засад діяльності банків, і використанні переважно опосередкованих методів впливу на процеси, які відбуваються у банківській сфері, шляхом формування відповідної законодавчої та нормативної бази функціонування банків і ринку фінансових послуг. Частка держави також є у капіталі деяких банків, і вона бере безпосередню участь у їх управлінні.

Основою для зміцнення банківської системи України, підвищення її надійності та стійкості до криз є достатній рівень капіталізації. Як відомо, сумарний балансовий капітал усіх банків нашої країни приблизно дорівнює розміру капіталу одного із провідних зарубіжних банків.

Проблемними, на думку фінансових експертів [2, с. 264–266], є не лише кількісні показники, що характеризують рівень капіталізації, а й її якість. Річ у тім, що капіталізація багатьох вітчизняних банків складається з коштів переоцінки основних засобів, не сплачених відсотків.

З огляду на те, що 55 % української економіки перебуває у «тіні», занадто низька капіталізація вітчизняних банків.

Розв'язання цієї проблеми можливе не лише за рахунок прибутків банків і додаткових внесків акціонерів, а й за умови довіри суспільства до вітчизняних банків як до надійних грошово-кредитних установ. Він пропонує здійснювати нарощення капіталу відкрито та публічно, щоб населення знало організаційну форму банків, їх власників, зокрема, реальних. Окрім того, банки мають щомісячно оприлюднювати власні активи, широко використовувати фондовий ринок для визначення реальної вартості банківських акцій.

Підвищення довіри до банків – це актуальне завдання загальнодержавної ваги, зволікання з її вирішенням може найближчим часом відчутно загальмувати розвиток економіки країни. Тому необхідно невідкладно вживати заходів:

– насамперед повинні діяти самі банки, створюючи нові, вигідні для вкладників пропозиції;

– потрібно порушити питання про перегляд тієї частини Закону («Про податок з доходів фізичних осіб»), яка стосується оподаткування доходів фізичних осіб, отриманих від депозитних операцій;

– налагодити законодавчий і судовий захист прав та інтересів банкірів, що свідчить про недооцінку ролі банків і навіть певну неповагу до них з боку органів державної влади;

– для того щоб збільшити довіру до банку, потрібно налагодити систему гарантування вкладів населення [3].

Отже, сучасну банківську систему слід розглядати як велику динамічну цілеспрямовану відкриту систему, яка характеризується: наявністю значної кількості елементів, що виконують різні функції і мають багаторівневу ієрархічну структуру; динамічністю поведінки елементів, підсистем і системи в цілому, наявністю складних

взаємозв'язків, включаючи зворотні; нерегулярністю впливу зовнішнього середовища та стохастичністю в поведінці системи; наявністю визначеної процедури прийняття рішень.

Банківська система України є системою перехідного типу, якій притаманні такі особливості: порушення фінансової рівноваги; надзвичайно велике значення банківського капіталу як основи фінансової стабільності банківської системи; високий рівень взаємозалежності елементів і компонентів системи; недосконала організаційна структура; низька ефективність виконання функцій; розвиток за рахунок екстенсивних факторів; більш динамічний розвиток банківських інститутів порівняно з розвитком підприємств реального сектора економіки.

Визначальний вплив на розвиток банківської системи України має грошово-кредитна політика Національного банку України. Для удосконалення практики грошово-кредитного регулювання в Україні запропоновано забезпечувати стабільність грошового ринку, створення прогнозованої економічної ситуації для всіх суб'єктів економічної системи [4].

З метою підвищення рівня капіталізації комерційних банків запропоновано стимулювати злиття та об'єднання невеликих банківських установ. Це допоможе збільшити капітал, врятувати від банкрутства суспільно важливі банки, підвищити ефективність через скорочення витрат. Особливу увагу слід приділяти невеликим за капіталом, але фінансово стійким, рентабельним банкам. У методиці оцінки економічної ефективності злиття і об'єднання банківських установ запропоновано використовувати не показники дохідності акцій, а оцінку майбутньої прибутковості створених об'єднань.

Слід зазначити, що сьогодні в Україні є проблеми, які потребують подальшого розгляду та вирішення, а саме: своєчасне та дієве втручання впливу банківської системи на економічні процеси в Україні та збільшення довіри до банківської системи [5].

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Леонова Ю. О.

Література: 1. Качан О. О. Банківське право. Київ: Юрінком Інтер, 2000. 288 с. **2.** Банківський нагляд: навч. посіб./В. І. Грушко, С. М. Лаптєв, О. С. Любунь, К. Є. Раєвський. Київ: ЦНЛ, 2004. 264 с. **3.** Банківська система України та її структура. URL: http://osvita.ua/vnz/reports/bank. **4.** Гриценко О. Гроші та грошово-кредитна політика: навч. посіб. Київ: Основи, 1997. 180 с. **5.** Петрук Б. Банківська справа/за ред. Ф. Ф. Бутинця. Київ: Кондор, 2004. 466 с.

ПРОБЛЕМИ ВИБОРУ МЕТОДУ НАРАХУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЙНИХ ВІДРАХУВАНЬ СУБ'ЄКТАМ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

УДК 331

Рєзван В. В.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Проаналізовано основні методи нарахування амортизаційних відрахувань, висвітлено ключові проблеми вибору амортизаційних відрахувань для суб'єктів малого підприємництва. Визначено, які фактори впливають на вибір методу нарахування амортизації, а також ефективність такого вибору для різних видів діяльності.*

© Рєзван В. В., 2016

Ключові слова: *амортизаційні відрахування, суб'єкт малого підприємництва, основний капітал, метод.*

Аннотация. *Проанализированы основные методы начисления амортизационных отчислений, освещены ключевые проблемы выбора амортизационных отчислений для субъектов малого предпринимательства. Определены факторы, влияющие на выбор метода начисления амортизации, а также эффективность такого выбора для различных видов деятельности.*

Ключевые слова: *амортизационные отчисления, субъект малого предпринимательства, основной капитал, метод.*

Annotation. *The basic methods of calculating depreciation, and highlighted the main problems of depreciation of choice for small businesses. Determine what factors influence the choice of the method of depreciation and the effectiveness of such a choice for different activities.*

Keywords: *depreciation, small businesses, fixed capital, method.*

Будь-яка підприємницька діяльність зацікавлена насамперед у веденні такої облікової політики, завдяки якій у перші роки діяльності бізнесу велика вартість основних засобів буде списуватися як амортизаційні відрахування. Ведення такої облікової політики дає можливість зменшити оподатковуваний прибуток і прискорити оновлення основних засобів, що особливо важливо зараз, при швидкому розвитку науково-технічного прогресу. Таким чином, правильне ведення облікової політики в області амортизації дозволяє суб'єкту малого підприємництва забезпечити економічне зростання.

Основний капітал є дорогим капіталом, тому кожен керівник буде замислюватися, як ефективніше використовувати придбане майно для раціонального розвитку бізнесу, які використовувати способи для оновлення активної частини основного капіталу.

Як економічна категорія амортизація основних засобів являє собою, по-перше, елемент витрат, що включається у витрати виробництва й обігу; по-друге, накопичене фінансове джерело засобів, призначене для відтворення основних фондів (капітальних вкладень) [1].

Основні засоби знаходяться в уповільненому кругообігу, тривалий час беруть участь у виробничій, комерційній та інших видах діяльності малого підприємництва. У процесі кругообігу основні засоби, зберігаючи свою первісну речову форму, поступово зношуються, частинами переносячи свою вартість на витрати виробництва й обігу. Знос являє собою поступове зношення основних засобів і перенесення їх вартості на вироблювану готову продукцію (роботи, послуги) [2, с. 87].

До моменту вибуття основні засоби мають іншу споживну вартість. Причиною зміни споживчої вартості основних засобів служить матеріальний (фізичний) і моральний знос, що з особливою силою діє на активну частину основних засобів – обладнання.

У світовій практиці бухгалтерського обліку для суб'єктів малого підприємництва переважно використовується спосіб рівномірного нарахування амортизації, а прискорена амортизація застосовується як виняток в особливих випадках експлуатації об'єктів основних засобів в умовах агресивного середовища або підвищеної змінності, що скорочують терміни їх експлуатації. Прискорена амортизація використовується для найбільш активної частини основних фондів (верстатів, машин, обладнання) в результаті цілеспрямованої фінансової політики держави, що встановлює деколи пільги для малого бізнесу у вигляді своєрідного податкового кредиту, що відшкодовується в певні терміни, з відображенням у фінансовій звітності суми відстроченого податку на прибуток. Це пов'язано з тим, що нерівномірна, прискорена амортизація в період її нарахування збільшує витрати підприємства та зменшує прибуток порівняно з тією сумою, яка була б отримана при рівномірній амортизації, утворюючи тим самим заборгованість по відкладеному податку на прибуток.

Згідно з П(С)БО підприємство самостійно приймає рішення про розміри (норми) та методи нарахування амортизації. Об'єктом амортизації є всі основні засоби, крім землі і об'єктів незавершеного будівництва. Амортизація основних засобів може нараховуватися за нормами та в порядку, передбаченому податковим законодавством, або за такими методами: кумулятивний, виробничий, прямолінійний, метод зменшення залишкової вартості, метод прискореного зменшення залишкової вартості [3].

Розглянемо всі методи амортизаційних відрахувань докладніше в табл. 1

При дослідженні застосування до основного засобу норм амортизації за бухгалтерським обліком слід визначитися стосовно розміру ліквідаційної вартості, а також терміну експлуатації основних засобів. Так, може скластися ситуація, коли об'єкт основного засобу за методом залишкової вартості амортизується скоріше, ніж за прискореним методом залишкової вартості. Адже для останнього існує певна залежність: чим менша частка ліквідаційної вартості, тим при меншому терміні експлуатації норма амортизації буде меншою порівняно з методом залишкової вартості [4, с. 26].

Таблиця 1

Методи нарахування амортизації

Назва методу	Суть методу	Переваги та недоліки методу
Прямолінійний метод	Річна сума амортизації визначається діленням вартості, яка амортизується, на строк корисного використання об'єкта основних засобів	Переваги: цей метод відрізняється легкістю розрахунку. Вартість об'єкта основних засобів (ОЗ) списується рівними частинами протягом всього терміну його експлуатації. Недоліки: не враховується моральний знос об'єктів ОЗ і фактор підвищення витрат на ремонти у міру його експлуатації (особливо в останні роки використання об'єкта ОЗ)
Метод зменшення залишкової вартості	Річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації. Річна норма амортизації (у відсотках) обчислюється як різниця між одиницею та результатом кореня ступеня кількості років корисного використання об'єкта з результату від ділення ліквідаційної вартості об'єкта на його первісну вартість	Переваги: протягом перших років експлуатації об'єкта ОЗ накопичується значна сума коштів, необхідних для його відновлення. Недоліки: передбачає обов'язкову наявність ліквідаційної вартості, необхідної для розрахунку норми амортизації. Таким чином, річна сума амортизації виявиться рівною первісної вартості
Метод прискореного зменшення залишкової вартості	Річна сума амортизації визначається як добуток залишкової вартості об'єкта на початок звітного року або первісної вартості на дату початку нарахування амортизації та річної норми амортизації, що обчислюється відповідно до строку корисного використання об'єкта, і подвоюється	Переваги: протягом перших років експлуатації об'єкта ОЗ накопичується значна сума коштів, необхідних для його відновлення. Цей метод дає можливість протягом першої половини корисного строку використання основних засобів відшкодувати до 60–70 % їх вартості
Кумулятивний метод	Річна сума амортизації визначається як добуток вартості, яка амортизується, та кумулятивного коефіцієнта. Кумулятивний коефіцієнт розраховується діленням кількості років, що залишаються до кінця строку корисного використання об'єкта основних засобів, на суму числа років його корисного використання	Переваги: 1. У перші роки, коли інтенсивність використання об'єкта ОЗ максимальна, амортизується більша частина його вартості. 2. У перші роки накопичуються грошові кошти для заміни об'єкта, що амортизується ОЗ. 3. Забезпечується можливість збільшення частини витрат на ремонт амортизовуваних об'єктів ОЗ, що припадають на останні роки їх використання без відповідного збільшення витрат виробництва (собівартості продукції) за рахунок того, що сума нарахованої амортизації в ці роки зменшується. Недоліки: певна ступінь трудомісткості
Виробничий метод	Місячна сума амортизації визначається як добуток фактичного місячного обсягу продукції (робіт, послуг) та виробничої ставки амортизації. Виробнича ставка амортизації обчислюється діленням вартості на загальний обсяг продукції (робіт, послуг), який підприємство розраховує виробити (виконати) з використанням об'єкта основних засобів	Переваги: цей метод дуже раціональний. Зручно застосовувати при визначенні амортизації автотранспорту залежно від його пробігу, верстатів і будь-якого виробничого устаткування. Недоліки: застосування пов'язано з труднощами визначення вироблення окремих об'єктів ОС. Поки не зовсім зрозуміло, як буде застосовуватися цей метод у зв'язку з введенням обов'язкового мінімально допустимого терміну амортизації ОС

Проаналізувавши всі методи амортизаційних відрахувань можна сказати що для суб'єкта малого підприємництва доцільним буде обрати метод прискореного зменшення залишкової вартості.

Прискореною амортизацією називається більш швидке перенесення вартості об'єктів основних засобів на собівартість виробленої з їх допомогою продукції. Найчастіше у вітчизняній літературі, присвяченій бухгалтерському та податковому обліку основних засобів, відсутня чітко позначена межа у визначенні понять механізму прискореної амортизації і прискорених способів нарахування амортизації (способи зменшення залишку та списання вартості по сумі чисел років терміну корисного використання).

Суть механізму прискореної амортизації полягає в тому, що на початку експлуатації суми нараховані амортизації значно перевищують амортизаційні відрахування, які нараховуються наприкінці строку корисного використання об'єкта основних засобів. Механізм прискореної амортизації використовують для активів, у яких:

– обсяг виробленої продукції зменшується з терміном експлуатації;

– швидко настає моральний знос;

– витрати на ремонт інтенсивно зростають зі строком експлуатації.

Це насамперед будівлі, обчислювальна техніка, засоби зв'язку, машини й устаткування малих і недавно створених підприємств, у яких навантаження на основні засоби припадає на перші роки роботи.

Використання прискореної амортизації відповідає правилу відповідності, за яким відбувається списання більшої частини зносу на початку експлуатації елементів основного капіталу (а не в кінці), коли їх корисність і продуктивність значно вище.

Використання механізму прискореної амортизації виправдовується, зокрема, тим, що у зв'язку з удосконаленням технологій багато об'єктів основних засобів, особливо обладнання, швидко втрачають свою вартість, застаріваючи морально, і необхідність їх заміни виникає значно раніше, ніж вони будуть зношені фізично. У зв'язку з цим більш доцільно нараховувати більшу суму амортизаційних відрахувань в поточному звітному році в порівнянні з майбутнім.

Аналізуючи всі методи, які сьогодні застосовуються у промисловості при розрахунках амортизації, слід підкреслити, що за різними методами використовується і різна база щодо нарахування амортизаційних відрахувань: при лінійному та кумулятивному методах – вартість основного засобу, що амортизується; методі зменшення залишкової вартості та подвійного зменшення залишкової вартості – залишкова вартість основного засобу на початок кожного звітного року (у перший рік – первісна вартість); для виробничого методу – обсяг продуктивної віддачі (виробітку) конкретним об'єктом основного засобу.

Ефективність амортизаційної політики залежить від того, наскільки точно визначено терміни експлуатації активів, що вводяться в дію, а також від вибору методу нарахування амортизації [5].

Важливо прийняти до уваги наявний взаємозв'язок обраних методів амортизації та доходів від реалізації продукції підприємництва. При збільшенні амортизаційних відрахувань збільшується собівартість продукції, та за умови незмінності ціни обсяг, який забезпечує беззбитковість виробництва, зростає. При незмінності одиниць продукції, яку необхідно виробити та реалізувати, щоб повністю покрити витрати при зростанні амортизаційних відрахувань, необхідно підвищувати ціну продукції.

Отже, для суб'єкта малого підприємництва найвигіднішим буде використовувати прискорений метод амортизаційних відрахувань, а для забезпечення належного рівня рентабельності продукції, за умов збільшення суми амортизаційних відрахувань, слід нарощувати обсяг виробництва або підвищувати ціну продукції.

Науковий керівник – викладач Жовтопуп М. М.

Література: 1. Хмелевский Н. Н. Пути и методы усовершенствования системы амортизации // Проблемы усовершенствования системы амортизации: материалы науч. конф. М.: Мысль, 2011. С. 34–42. **2.** 34 положення (стандарти) бухгалтерського обліку: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Київ: КНТ, 2011. 336 с. **3.** Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17. **4.** Костенко В. Г. Особливості бухгалтерського обліку і фінансової звітності в фермерських господарствах. *Економіка АПК.* 2011. № 2. С. 12–14. **5.** Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник. Житомир: Рута, 2009. 911 с.

ПРОБЛЕМИ РЕЄСТРАЦІЇ ТА ПОДАЛЬШОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ

УДК 336.221

Рєзнікова Є. С.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто головні проблеми, що виникають на шляху становлення малого бізнесу; шляхи забезпечення позитивного розвитку малого підприємства в Україні; трудомісткість реєстрації та ліцензування малих підприємств у країні, а також недосконалість системи обліку та статистичної звітності малого підприємництва.*

Ключові слова: *малий бізнес, підприємство, комерційний банк, єдиний сукупний податок, нормативно-правова база, високоліквідні державні боргові зобов'язання.*

Аннотация. *Рассмотрены основные проблемы, возникающие на пути становления малого бизнеса; пути обеспечения позитивного развития малого предприятия в Украине; трудоемкость регистрации и лицензирования малых предприятий в стране, а также несовершенство системы учета и статистической отчетности малого предпринимательства.*

Ключевые слова: *малый бизнес, предприятие, коммерческий банк, единственный совокупный налог, нормативно-правовая база, высоколиквидные государственные долговые обязательства.*

Annotation. *The main problems arising in the establishment of small business; ways of ensuring the positive development of small enterprises in Ukraine; the complexity of registration and licensing of small businesses in the country, and also imperfection of system of accounting and statistical reporting of small business.*

Keywords: *small business, enterprise, commercial Bank, only the total tax, legal and regulatory framework, highly liquid government debt.*

Малий бізнес і підприємництво відіграють дуже важливу роль у ринковій економіці. Малі підприємства забезпечують гнучкість і стійкість економічної системи, цілеспрямовано приближають її до потреб конкретних споживачів, а також виконують важливу соціальну роль – надають робочі місця та забезпечують джерело доходу для значної частини населення. Отже, підтримка малого бізнесу, в тому числі й через систему оподаткування, є одним із основних способів подолання економічної кризи в економіці.

Головними чинниками стримання розвитку малого бізнеса в Україні та її окремих регіонах є:

– відсутність дієвого механізму реалізації державної політики щодо підтримки малого підприємництва. Це питання ще не посіло належного місця і в діяльності місцевих органів державної виконавчої влади;

– неймовірно важкий тягар оподаткування, що примушує багатьох суб'єктів малого підприємництва перейти в тіньову економіку;

– низькі темпи в процесі реформування власності;

– відсутність належного нормативно-правового забезпечення розвитку малого бізнесу як підприємництва в цілому;

– обмеженість або повна відсутність матеріальних фінансових ресурсів. Багато малих підприємств розпочали свою діяльність через відсутність достатньої суми стартового капіталу, власних виробничих площ та устаткування;

– недосконалість системи обліку та статистичної звітності малого підприємництва, обмеженість інформаційного та консультативного забезпечення, недосконалість системи навчання та перепідготовки персоналу для підприємницької діяльності тощо [1].

На темпи розвитку малого бізнесу в Україні першочергово впливає негативна динаміка основних макроекономічних показників. Безумовно, спад ВВП призвів до зменшення внутрішніх фінансових ресурсів держави, обігових коштів у суб'єктів діяльності малого бізнеса, а також зниження купівельної спроможності населення тощо.

До головних макроекономічних чинників, що впливають на розвиток малого бізнесу, потрібно віднести, перш за все, обмеженість внутрішнього попиту та наявність кризи збуту на внутрішні ринки через відсутність

© Рєзнікова Є. С., 2016

вільних фінансових коштів підприємств, зниження реальних доходів населення, незначну інвестиційну активність, відсутність переливу коштів із фінансового в реальний сектор економіки, обмеженість кредитів.

На сьогодні процес реєстрації є дуже трудомістким і потребує значних фінансових витрат для нових підприємств.

Ліцензування потребує адекватного визначення та стійкого обґрунтування. У майбутньому право давати ліцензії має бути уніфіковано та централізовано, на відміну від теперішньої ситуації.

Бізнес, особливо малий, фінансує своє подальше зростання з прибутку. Якби бізнес міг залишати більшу частину доходів у себе, загальний рівень інвестицій значно збільшився б. Цей захід також сприяв би тому, що нові підприємці були б готові ризикувати та вкладати свої кошти та сили або у новостворювані фірми, або в існуючі компанії. Зниження рівня податків допомогло б зробити рівень українських капіталовкладень менш залежним від вливань іноземного капіталу. Малі підприємства менше залежали б від урядових кредитних ліній.

Аналіз стану та проблем розвитку малого бізнесу в Україні свідчить про те, що подальший розвиток ситуації без активного та позитивного втручання держави може призвести до згортання (в основному – через подальшу тінізацію) цього сектора економіки з відповідним загостренням економічних проблем і посиленням соціальної напруги. Тому виникає необхідність дієвої державної політики підтримки малого бізнесу. Завдання полягає у тому, щоб суттєво розширити його роль і місце в економічному процесі. Мається на увазі забезпечення протягом найближчих років у структурах зазначеного сектора зайнятості на рівні 25–30 % дієздатного населення та виробництва до 25 % ВВП [2].

Вирішення цього завдання має зосереджуватися на таких основних напрямах:

– створення відповідної нормативно-правової бази;

– впровадження спрощеної системи бухгалтерського обліку та звітності малих підприємств;

– внесення відповідних змін і доповнень до Законів України «Про підприємництво», «Про підприємства в Україні», «Про власність» тощо;

– вирішення питань щодо організаційного забезпечення малого підприємництва, насамперед: розробити та прийняти цільові та регіональні програми розвитку та підтримки малого підприємництва з відповідним фінансовим та організаційним забезпеченням;

– впровадження єдиної вертикальної системи органів виконавчої влади з питань малого підприємництва від Кабінету Міністрів України до обласних, районних державних адміністрацій;

– розробка єдиної системи реєстрації та легалізації суб'єктів підприємництва;

– удосконалення мережі та підвищення дієвості роботи громадських об'єднань малого підприємництва;

– формування та розвиток системи фінансової підтримки малого підприємництва, для чого насамперед необхідно: внести зміни та доповнення до Закону України «Про систему оподаткування» та інші закони, в яких передбачити скорочення кількості зборів і відрахувань, перехід на єдиний сукупний податок, введення системи патентів для громадян-підприємців (фізичних осіб), звільнення від оподаткування частини прибутку (доходу), що спрямовується на рефінансування суб'єктів малого підприємництва;

– передбачення використання державних кредитних ліній для підтримки малого підприємництва із зазначенням середнього розміру позики, процентної ставки та секторів кредитування за умови створення нових робочих місць;

– створення спеціалізованої банківської установи або установи з кредитування малого підприємництва;

– розробка механізму цільового використання коштів Фонду сприяння зайнятості населення на розвиток малого підприємництва;

– впровадження порядку кредитування малого підприємництва комерційними банками під гарантії бюджетних коштів;

– забезпечення надання малим підприємствам, що підпадають під державні цільові програми, підтримки малого підприємництва, державних гарантій, у тому числі у вигляді високоліквідних державних боргових зобов'язань;

– впровадження віднесених на собівартість витрат, пов'язаних із формуванням страхового фонду (резерву на покриття можливих витрат) при кредитуванні малих підприємств;

– введення пільгового оподаткування прибутку комерційних банків, одержаного за рахунок кредитування малих підприємств [3].

Створення державної політики, яка стосується підтримки малого підприємництва, визначення шляхів її реалізації має бути не лише «об'єктивною необхідністю» переходу до ринку, а і невід'ємною частиною загальнодержавної доктрини соціально-екомічних перетворень в Україні. Це сприятиме формуванню чисельного середнього класу суспільства, який є основою ринкових перетворень і гарантом незворотності економічних процесів [4].

Беззаперечно, що суб'єкти малого бізнесу, перш за все, повинні розраховувати на власні сили, свої матеріальні та фінансові ресурси. У такому випадку державна підтримка не матиме характеру заохочення утриманства та розглядатиметься як щось постійне та як основне джерело підвищення конкурентоспроможності та рентабельності.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Леонова Ю. А.

Література: 1. Проблеми розвитку та функціонування малих підприємств в Україні. URL: http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=49980Абрамов. **2.** Розвиток малого бізнесу: проблеми становлення та перспективи. Реферат. URL: http://osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/21925/. **3.** Варналій З. Тенденції становлення малого підприємництва в Україні. *Ринкові перетворення.* 2003. № 7. С. 58–64. **4.** Ляпін Д. В., Дубровський В. І., Піщуліна О. М., Продан О. П. Зелена книга малого бізнесу України – 2012. Київ: Ін-т власності і свободи, 2012. 124 с.

ЕДИНЫЙ НАЛОГ: НОВЫЕ ПРАВИЛА РАБОТЫ

УДК 336.221.4

Решетняк Д. О.

Студент 3 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрена проблема налогообложения предпринимательской деяельности, сущность упрощенной системы налогообложения, учета и отчетности. Проанализированы вопросы формирования оптимальной с точки зрения экономической целесообразности и стимулирования предпринимательского процесса модели налогообложения его субъектов.*

Ключевые слова: *налогообложение, единый налог, общая система налогообложения, предпринимательская деятельность, налогоплательщики.*

Анотація. *Розглянуто проблему оподаткування підприємницької діяльності, сутність спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності. Проаналізовано питання формування оптимальної з точки зору економічної доцільності та стимулювання підприємницького процесу моделі оподаткування його суб'єктів.*

Ключові слова: *оподаткування, єдиний податок, загальна система оподаткування, підприємницька діяльність, платники податку.*

Annotation. *The problem of taxation of business deyaelnosti, the essence of the simplified taxation system, accounting and reporting. The issues of formation of optimum in terms of economic viability and stimulate the entrepreneurial process assessment model of its subjects.*

Keywords: *tax, flat tax, the overall tax system, business activities, taxpayers.*

На сегодняшний день в Украине проблемы, связанные с налогообложением предпринимательства, рассматриваются в экономическом, социальном и политическом контекстах. Налогообложение играет значительную роль в процессе формирования оптимальных условий для развития и расширения малого бизнеса, который сегодня является одним из основных элементов маневренности экономических процессов. Основная роль малого бизнеса заключается в том, что в кризисные условия он способен создавать дополнительные рабочие места, при

© Решетняк Д. О., 2016

этом не используя дополнительные источники финансирования со стороны государства. Кроме этого, малый бизнес может расширить сферу занятости населения, привлечь дополнительные средства в экономику, которые находятся за пределами банковской сферы, а также сформировать конкурентную обстановку на рынке. Именно эти факторы и являются необходимостью изучить особенности современного развития малого предпринимательства.

Предметом исследования являются процессы налогообложения в Украине.

Обьектом данной работы выступает единый налог для предпринемателей малого и среднего бизнеса.

Цель данного исследования состоит в том, чтобы ознакомиться с нововведениями в налогообложении малых предприятий, а также проанализировать основные изменения в ведении бизнеса, которые произошли после принятия новой упрощенной системы единого налога.

Актуальность проблемы состоит также и в том, что проблемы налогообложения малого бизнеса вызывают интерес со стороны современной экономической науки. В своих трудах многие ученые-экономисты (А. Базилюк, В. Вишневский, А. Кужель, А. Ластовецкий, В. Ляшенко, О. Муравьев и др.) анализировали вопросы, связанные с новыми условиями единого налога, однако некоторые вопросы данной проблемы остаются еще недостаточно раскрытыми.

Рассмотрев основу упрощенной системы налогообложения, учета и отчетности, следует отметить, что это специальный механизм, созданный для взимания налогов и сборов.

Вести предпринимательскую деятельность, используя единую систему налогообложения, могут юрлица и физлица – предприниматели. При этом, работая на едином налоге, как и ранее, необходимо помнить о конкретных ограничениях. А именно ограничения в объеме дохода, численности работающего персонала и ограничения в ведении бизнеса.

С 01.012016 г. начали действовать новые правила для плательщиков единого налога. Согласно п. 291.4 Налогового кодекса Украины (далее НКУ) все плательщики единого налога разделены на 4 группы: 1 и 2 группы – физлица-предприниматели; 3 группа – физлица-предприниматели и юрлица-предприниматели; 4 группа – юридические лица (сельскохозяйственные товаропроизводители). Для каждой из групп предусмотрены свои требования пребывания на едином налоге (см. табл. 1).

Таблица 1

Плательщики единого налога с 01.01.2016 г.

Критерии	Физлица-предприниматели			Юридические лица
	I группа	II группа	III группа	IV группа
Предельный объем доходов в течение календарного года, грн	Не превышает 300000 грн	Не превышает 1500000 грн	Не превышает 5 000 000 грн	5 000 000 грн
Максимальное число наемных рабочих	–	Не превышает 10 человек	–	–
Виды хозяйственной деятельности	Розничная продажа товаров с торговых мест на рынках и/или оказание бытовых услуг населению.	Производство или продажа товаров; оказание услуг (бытовых) плательщикам единого налога и/или населению; ведение ресторанной деятельности	Любые виды деятельности, кроме недопустимых, для плательщи-ков единого налога	Сельскохозяйственная деятельность

Источник: сформировано автором на основе [3]

Анализируя данные по единому налогу, можно заметить, что для юрлиц-предпринимателей единый налог меньше по сравнению с налогами, которые предусмотрены для физлиц-предпринимателей 1, 2 и 3 групп. Ставки единого налога для предпринимателей Украины представлены в табл. 2.

В НКУ в пп. 295.1 и 295.3 утверждены следующие сроки уплаты единого налога:

1 и 2 группы – уплатить налог необходимо до 20 числа текущего месяца включительно. К примеру, за декабрь налог следует выплатить до 20 декабря включительно;

3 и 4 группы – уплата налога должна быть осуществлена в течение 10 календарных дней после представления декларации за квартал. То есть если декларация была подана до 10 мая первого квартала, следовательно, оплата единого налога должна быть осуществлена до 20 мая.

Следует отметить, что, кроме этого, предпринемателям 1 группы нужно ежегодно предоставлять налоговую декларацию (в течение 60 календарных дней, которые наступили за последним календарным днем налогового года (пп. 49.18.3 НКУ). Что касается плательщиков единого галога 2, 3, 4 групп, то они подают декларацию еже-

квартально – в течение 40 календарных дней, наступающих за последним календарным днем налогового квартала (пп. 49.18.2 НКУ) [1].

Таблица 2

Ставки единого налога

Физлица-предприниматели			**Юридические лица**
I группа	**II группа**	**III группа**	**IV группа**
Размер обычной ставки			
В пределах до 10 % от минимальной заработной платы	В пределах до 20 % от минимальной заработной платы	3 % – от дохода при уплате НДС; 5 % – от дохода при включении НДС в состав единого налога	размер ставок налога с одного гектара сельскохозяйственных угодий и / или земель водного фонда зависит от категории (типа) земель, их расположения и составляет: для пашни, сенокосов и пастбищ – 0,81; для пашни, сенокосов и пастбищ, расположенных в горных зонах и на полесских территориях, – 0,49; для многолетних насаждений – 0,49; для многолетних насаждений, расположенных в горных зонах и на полесских территориях, – 0,16; для земель водного фонда – 2,43; для пашни, сенокосов и пастбищ, находящихся в собственности сельскохозяйственных товаропроизводителей, – 5,4

Источник: сформировано автором на основе [3]

Пункт 44.1 НКУ предусматривает, помимо ведения финансовой отчетности, ведение учетов доходов и расходов. Основные характеристики ведения таких видов учета представлены в табл. 3

Таблица 3

Особенности ведения учета доходов и расходов

Физические лица-предприниматели				**Юридические лица**
I группа	**II группа**	**III группа**		**IV группа**
		неплательщики НДС	плательщики НДС	Ведут упрощенный бухгалтерский учет (пп. 296.1.3 НКУ)
Обязаны вести Книгу учета доходов (ее форма и порядок ведения будут утверждены Минфином), отражая в ней доход общей суммой за день (без расшифровки по каждой продаже) (пп. 296.1.1 НКУ)			Должны вести учет доходов и расходов по форме и в порядке, установленном Минфином (пп. 296.1.2 НКУ)	

Источник: сформировано автором на основе [3]

Как и ранее, при определении дохода сохраняется кассовый подход. То есть доход определяется как поступление денежных средств в кассу или на банковские счета плательщиков единого налога.

Исходя из вышеизложенного, можно сделать вывод, что упрощенная система единого налога, учета и отчетности является специальным механизмом налогообложения, который достаточно облегчает деятельность налогоплательщикам, параллельно с этим снижая налоговые обязательства, что, в свою очередь, дает возможность развиваться среднему и малому бизнесу, уровень развития которого способствует развитию уровня экономики страны в целом.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Часовникова Ю. С.

Литература: 1. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17. **2.** Белова Н. Нюансы перехода с упрощенной системы налогообложения на общую систему. *Налоги и бухгалтерский учет.* 2015. № 12. С. 14–34. **3.** Единый налог – 2016: группы плательщиков и ставки налога. URL: http://www.prostopravo.com.ua /prava_biznesa/nalogooblozhenie/stati/edinyy_nalog_2016_gruppy_platelschikov_i_stavki_naloga.

ОЦІНКА Й ОБЛІК НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

УДК 657.421.3.003.12

Рикуш О. О.

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто особливості оцінки й обліку нематеріальних активів за українськими та міжнародними стандартами. Визначено роль нематеріальних активів для вітчизняних підприємств. Виявлені проблеми, пов'язані з оцінкою та обліком нематеріальних активів, і надані рекомендації щодо їх вирішення.*

Ключові слова: *оцінка, облік, українські стандарти бухгалтерського обліку, міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, особливості нематеріальних активів.*

Аннотация. *Рассмотрены особенности оценки и учета нематериальных активов по украинским и международным стандартам. Определена роль нематериальных активов для отечественных предприятий. Выявлены проблемы, связанные с оценкой и учетом нематериальных активов, и предоставлены рекомендации по их решению.*

Ключевые слова: *оценка, учет, украинские стандарты бухгалтерского учета, международные стандарты бухгалтерского учета, особенности нематериальных активов.*

Annotation. *The features of accounting estimates and intangible assets for the Ukrainian and international standards. The role of intangible assets for domestic enterprises. Identified problems associated with the assessment and accounting of intangible assets and provided recommendations for their solution.*

Keywords: *evaluation, accounting, Ukrainian accounting standards, international accounting standards, especially intangible assets.*

Перехід України до ринкової економіки та науково-технічний розвиток спричинили те, що для отримання найбільшого прибутку підприємству вже не достатньо просто мати матеріальні та фінансові ресурси. Останнім часом набувають важливості нематеріальні активи. Наявність нематеріальних активів на підприємстві означає наявність реалізованих знань, завдяки яким підприємство може доволі-таки вдало функціонувати та розвиватись. Саме з цієї причини вивчення такої теми є дуже актуальним.

Питанням, пов'язаним з особливостями оцінки й обліку нематеріальних активів (НМА), присвячені роботи вітчизняних учених: Т. Банасько, О. Бондаренко, І. Боярко, А. Дибенко, Н. Кузика, Н. Мамонтова, В. Манакіна, М. Мартиянової, О. Фурманчук , В. Шишляєв. Серед зарубіжних учених цю тему вивчали Д. Хітчнер, Р. Рейлі та ін. Проте багато проблем цієї теми не було розглянуто через ряд причин.

Метою написання цієї статті є виявлення проблем обліку й оцінки НМА та пошук шляхів для їх вирішення.

Є багато визначень поняття «нематеріальні активи». Дані були зведені у табл. 1.

Таблиця 1

Трактування поняття «нематеріальні активи»

Нормативно-правовий акт	Визначення
П(С)БО 8 «Нематеріальні активи»	Нематеріальний актив – це немонетарний актив, який не має матеріальної форми та може бути ідентифікований [1]
МСБО 38 «Нематеріальні активи»	Нематеріальний актив – це немонетарний актив, який не має фізичної субстанції та може бути ідентифікований [2]
Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій»	Нематеріальний актив – це об'єкт права інтелектуальної власності, а також інші аналогічні права, визначені в порядку, встановленому законодавством, об'єктом права власності [3]
Податковий кодекс України	Нематеріальний актив – це право власності на результати інтелектуальної діяльності [4]

Проаналізувавши ці визначення, можна сказати, що всі вони мають розбіжності щодо складових, проте вони схожі в особливостях використання та визначенні їх форми.

© Рикуш О. О., 2016

Визначення «нематеріальні активи» в різних країнах майже ідентичні. НМА у всіх країнах характеризуються такими ознаками: нематеріальна форма; використання більше одного року; контроль НМА відбувається в результаті минулих подій; можливість ідентифікації; підприємства утримують НМА з метою їх використання, а не як інвестиції; з технічним розвитком можуть застаріти.

Що стосується обліку НМА, то порівняно з зарубіжним досвідом відображення у документації нематеріальних активів повною мірою є дуже рідкісним явищем. За звітністю підприємств України, НМА займають 2–5 % серед усіх активів, тоді як у провідних компаніях світу частка НМА становить 30–40 %, а в наукомістких компаніях ще більше – 70–80 % [8]. І це враховуючи те, що до НМА українських підприємств входять інші НМА, які містять переважно комп'ютерні програми.

Згідно з цим ще однією з основних проблем є ідентифікація, тобто виділення одного виду активів з-поміж інших. Адже деякі вчені розглядають НМА як частину необоротних фондів, інші досліджують сферу нематеріального виробництва, а є ті, що виділяють ці активи як об'єкти інтелектуальної власності.

Основою для обліку та оцінки НМА є їх класифікація, яка більш глибоко розкриває змістовну характеристику НМА. Класифікація НМА у вітчизняній практиці регламентується ПСБО 8, а у зарубіжній – МСФЗ 38 та зображена у табл. 2.

Таблиця 2

Порівняльна класифікація нематеріальних активів за ПСБО 8 та МСФЗ 38

Законодавчий акт	Вид нематеріального активу	Об'єкти, що входять до відповідного виду
ПСБО 8	Права користування природними ресурсами	Право користування земними надрами, іншими природними ресурсами, інформацією про геологічну ситуацію середовища та інші природні ресурси
	Права користування майном	Право на оренду приміщень, право на користування будівлями та право користування земельними ділянками
	Права на комерційні позначення	Права на торговельні марки, комерційні найменування
	Права на об'єкти промислової власності	Право на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, сорт рослин, породи тварин, ноу-хау, захист від недобросовісної конкуренції
	Авторське право та суміжні з ним права	Право на літературні та музичні твори, витвори мистецтва, програми для електронної техніки, бази даних
	Інші нематеріальні активи	Право на провадження діяльності, використання економічних та інших привілеїв тощо
МСФЗ 38	Пов'язані з маркетингом	Права на знаки для товарів і послуг, бренди
	Пов'язані з мистецтвом	Літературні, художні та музичні твори, відео-, аудіовізуальні матеріали, витвори мистецтва
	Пов'язані з технологіями	Інноваційні технології, патенти, програмне забезпечення, бази даних, ноу-хау
	Пов'язані з контрактами	Ліцензії, ліцензійні договори, договори франчайзингу, права користування ресурсами, трудові договори

Джерело: сформовано автором на основі [6]

З наведеної класифікації можна побачити, що за межами НМА виявляються такі поняття: рівень професійної компетентності персоналу, імідж підприємства, репутація, зв'язки з клієнтами, проте не у вигляді контракту. Інтелектуальний капітал організації також не включається у склад НМА.

Проблема складності оцінки НМА виникає у зв'язку неможливості розробки єдиної методики розрахунку цінності для кожного об'єкта НМА. Існує багато підходів до оцінки НМА. Найпоширенішими серед них є: витратний, доходний, порівняльний [5].

Взагалі зручність вживання одного з підходів залежить від того, який саме НМА оцінюється. Кожен із цих підходів має свою методологію розрахунку. І якщо їх застосовувати одночасно, то підприємство отримає різні значення оцінки НМА. Щоб цього не сталося, треба використовувати порівняльний аналіз оцінки вартості цих активів на основі вищенаведених підходів. Завдяки цьому можна буде з більшою достовірністю визначити вартість об'єкта НМА.

Проте НМА є дуже важливою складовою функціонування підприємства. НМА є основою технологічного розвитку підприємства, показують інноваційну спрямованість його діяльності. НМА потрібні для досягнення позитивного ефекту діяльності підприємства, який втілюється в показниках результативності діяльності.

Перевагами використання НМА є: формування технологічної основи виробництва; сприяння підвищенню вартості підприємства; підвищення рівня довіри кредиторів; сприяння зростанню інвестиційної привабливості; забезпечення захисту прав підприємства.

Проте розбіжності у нормативно-правових актах, погано сформований ринок НМА і низький рівень вивчення методики оцінки призводять до того, що НМА, порівняно з зарубіжною практикою, майже не обліковуються на підприємствах України. Вирішення наведених проблем подано в табл. 3.

Таблиця 3

Заходи для вирішення проблем під час оцінки й обліку НМА

Проблема	Заходи для подолання
Неоднозначне визначення поняття «нематеріальні активи» у законодавчій базі України	Удосконалення нормативно-правової бази обліку НМА
Неефективне управління НМА	Удосконалення системи контролю за НМА
Відсутність єдиної методики оцінки НМА	Створення алгоритму, що включає підходи, що зможуть визначати вартість різних видів НМА
Проблеми, що виникають при визнанні активів нематеріальними	Розробка чітких критеріїв, за якими можна буде віднести активи до нематеріальних
Недооцінювання категорії «ґудвіл»	Розробка методів обліку елементів, що включають ґудвіл

Ці проблеми існують на багатьох підприємствах, це заважає вилучати підприємству максимальним прибуток від використання НМА.

Напрями подальших досліджень повинні бути спрямовані на створення єдиної системи оцінки НМА для покращення обліку та врахування усіх елементів НМА.

Отже, у ході виконання цієї роботи було виявлено, що НМА є дуже важливими для вітчизняних підприємств, проте існують вагомі проблеми, що стосуються оцінки та обліку НМА. Тому заходи щодо їх вирішення допоможуть покращити ситуацію, що стосується оцінки й обліку НМА.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Тютлікова В. В.

Література: 1. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 25.09.2009 № 1125 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99. **2.** Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 (МСБО 38): Міжнародний документ від 01.01.2012 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_050. **3.** Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій: Закон України від 14.09.2006 № 143-IV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/143-v. **4.** Податковий кодекс України: Закон України 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17. **5.** Бондаренко О. С., Гончаренко М. С. Визнання нематеріальних активів у вітчизняній і зарубіжній практиці. *Ефективна економіка.* 2010. № 9. С. 40–48.

ПРОБЛЕМА СОХРАНЕНИЯ ЛОКАЛЬНОЙ КУЛЬТУРНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

УДК 130.2:316.421

Рогалев А. В.

Студенти 4 курсу
факультету економіки і права та факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Аннотация. *Рассмотрена проблема сохранения локальных культур в условиях культурной глобализации. Исследованы факторы, позволяющие национальным культурам избежать унификации в глобальном культурном пространстве. Большое значение, с точки зрения автора, имеет стратегия глокализации.*

Ключевые слова: *глобализация, культурная идентичность, локальная культура.*

Анотація. *Розглянуто проблему збереження локальних культур в умовах культурної глобалізації. Досліджено фактори, які дозволяють національним культурам уникнути уніфікації в глобальному культурному просторі. Велике значення, з точки зору автора, має стратегія глокалізації.*

Ключові слова: *глобалізація, культурна ідентичність, локальна культура.*

Annotation. *The article deals with the problem of preserving of the local cultures in terms of cultural globalization. The author examines the factors that allow avoiding of the unification of national cultures in the global cultural space. From the point of view of the author, the strategy of glocalization has great importance.*

Keywords: *globalization, cultural identity, local culture.*

Унификация национальных культур в процессе глобализации во многом является следствием экономической интеграции стран и регионов. Несмотря на относительную автономность культуры от экономики, её способность сохранить свои специфические национальные, традиционные основы в процессе образования глобального рынка не беспредельна.

Концептуальные основания для изучения сущности культуры отражены в трудах таких отечественных и зарубежных философов и культурологов, как М. Бахтин, Н. Бердяев, Ф. Гребнер, Л. Гумилев, Д. Лихачев, Ю. Лотман, А. Кребер, А. Моль, Э. Тайлор, Г. Федотов и др.

Исследованием понятия локальной культуры занимались Ю. Арутюнян, В. Викторов, Ы. Данилевский, Т. Зайцева, П. Сапронов, А. Тойнби, А. Флиер, О. Шпенглер и др. Основы теории цивилизации заложили В. Вернадский, Н. Кондратьев, Н. Моисеев, П. Сорокин, А. Тойнби, С. Хантингтон, О. Шпенглер, И. Шумпетер и др.

Целью статьи является анализ проблемы сохранения локальной культуры в условиях глобализации.

Культура, а вместе с ней и культурная идентичность, должна быть осмыслена как важнейший аспект глобализации. При этом не следует считать, что глобализация пространства культуры влечёт за собой неизбежное установление культурной однородности во всемирном масштабе. Этот процесс сопровождается столкновениями и противоречиями, которые могут быть решены только на основе новой философии взаимопонимания.

Глобализация дала возможность всем мировым регионам стать участниками единого культурного пространства, однако для того чтобы занять свое полноправное место в нем, народам нужно активно конструировать и утверждать свою культурную идентичность. В противном случае можно попасть под сокрушительное ассимилирующее влияние глобализационных процессов. Даже такие развитые национальные культуры, как французская или немецкая, вынуждены отстаивать свою самобытность и право на существование.

Способность к самосохранению специфических культур, а с ними и культурной идентичности ее носителей, возможна, но она реализуется только при определенных условиях. Первой из них является безусловная значимость национальной культуры для мирового сообщества. Для этого данная культура должна быть не только богата, но и воспринимаема, необходима миру, тогда мировое сообщество будет заинтересовано в ее сохранении как в общем достоянии [2].

Способность народов к восприятию иной национальной культуры предполагает наличие в воспринимаемой культуре общечеловеческого содержания, причем настолько значительного, чтобы можно было его рассмотреть сквозь призму своего собственного национального восприятия. Иными словами, концентрация общечеловеческого в той или иной культуре должна быть такой, чтобы она обеспечила возможность преодоления специфических национальных рамок выражения общечеловеческого [1, с. 5].

© Рогалев А. В., 2016

Если рассматривать это условие применительно к украинской культуре, которая тоже находится в сложной ситуации самоутверждения и борьбы с глобальными влияниями, то можно констатировать, что, хотя она и является чрезвычайно разнообразной и уникальной и аккумулирует в себе тысячелетние достижения, все-таки пока не является широко представленной на мировой культурной арене. За рубежом люди знают о нашей культуре только по определенным стереотипам, а зачастую путают ее с российским национальным культурным наследием. И хотя есть эффективные попытки представления нашей культуры на различных международных фестивалях, конкурсах и т. д., однако они не приобретают глобального значения и огласки. Соответственно, чтобы украинская культура стала неотъемлемой частью общемирового достояния, необходимо активное участие в мировой культурной жизни.

Но и выполнение данного условия еще не гарантирует сохранения культурной идентичности. В других странах должно быть достаточно много людей, способных к восприятию «чужой» культуры. Нет сомнения в том, что для этого необходимо развеять те неверные стереотипные представления о ней (чаще всего – с негативным оттенком), которые бытуют еще с советского периода. Наша культура базируется на демократических принципах и христианских ценностях, которые не являются чужими всему европейскому сообществу, частью которого мы уже не один год пытаемся стать.

Проблема кроется в том, что в процессе унификации культуры используется большой выбор средств: от внушения идей превосходства собственной культуры с параллельным ее разрушением до обезличивания каждого человека путем подмены смысла жизни унифицированными условными ценностями, к усвоению которых подталкивает потребительское общество. В таких условиях восприятие и своей культуры в контексте общечеловеческих ценностей затруднено.

Интеграция и фрагментация, глобализация и регионализация социокультурного пространства в действительности являются двумя сторонами одного и того же процесса. По этой причине для обозначения нынешних общепланетарных тенденций иногда прибегают к термину «глокализация», чтобы подчеркнуть то обстоятельство, что сосуществование локального и транснационального (глобального) не является случайностью, и их невозможно избежать и отменить.

Процессы локализации четко видны и на примере украинской культуры. Приобретают популярность разнообразные художественные акции, которые имеют сугубо национальную направленность, люди начинают использовать в своем быту вещи с украинской символикой. Однако существует и обратная сторона этого процесса: иногда наша культура превращается в китч, что приводит к ее нивелированию. Кроме того, некоторые процессы приобретают гипертрофированный характер. Например, тенденция дубляжа фильмов на украинский язык, безусловно, является необходимой, однако иногда она скорее демонстративна, когда применяется к русскоязычным фильмам советских времен, которые наше общество привыкло воспринимать в оригинальном варианте.

Сегодня можно услышать, что все украинское стало модным. И именно это и преподает настороженность, ведь мода является очень скоротечной и изменчивой. Поскольку мы должны стремиться к стабилизации и укоренению национальной культуры, она должна быть не модной, а неотъемлемой частью нашей жизни.

Поэтому, анализируя современную ситуацию, мы видим, что культурному многообразию человечества брошен вызов со стороны западной массовой культуры, и ответом на него может быть только последовательное использование национальных культурных ценностей, способствующих решению поставленных перед обществом проблем.

Ведь человечество не может не искать других вариантов развития. Одно из направлений этих поисков – антиглобалистское движение, которое растет во всем мире, созывая под свои лозунги разные социальные, религиозные, интеллектуальные силы. Надо признать, что оно заставляет глобалистов вносить определенные гуманистические поправки в свою политику.

Приобретает популярность идея дополнения глобализации глокализацией, которая предполагает сохранение и развитие потенциала региональных культур. Это дало бы возможность, не противодействуя положительным тенденциям глобализации, уменьшить ее унификационное действие и полнее раскрыть творческий потенциал всех сообществ. Ведь этнокультурное многообразие – это большое достижение истории, и его потеря повлечёт за собой необратимое обеднение и примитивизацию жизни людей.

Научный руководитель – канд. филос. наук, доцент Потоцкая Ю. И.

Литература: 1. Лях В. Свобода і пошук нових форм ідентичності в добу глобалізації. *Філософський альманах.* 2006. № 57. С. 3–19. **2.** Байдаров Э. У. Влияние глобализации на культуру и ценности человека. URL : http: //credonew.ru/content/view/510/57/.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ

УДК 657:330.123.3(477)

Рощупкіна М. С.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено та виявлено особливості обліку запасів на підприємствах України та на іноземних підприємствах. Розкрито відмінності у визначенні витрат, віднесених до первісної вартості запасів. Узагальнено методи оцінки списання запасів, які використовуються на закордонних підприємствах.*

Ключові слова: *запаси, первісна вартість, оцінка, періодична система обліку, постійна система обліку.*

Аннотация. *Исследованы и выявлены особенности учета запасов на предприятиях Украины и на иностранных предприятиях. Раскрыты различия в определении затрат, отнесенных к первоначальной стоимости запасов. Обобщены методы оценки списания запасов, используемых на иностранных предприятиях.*

Ключевые слова: *запасы, первоначальная стоимость, оценка, периодическая система учета, постоянная система учета.*

Annotation. *Investigated and revealed features of the account balance at the Ukrainian enterprises and foreign enterprises. Reveals the differences in the definition of the costs related to the initial value of the stock. Generalized methods for assessing write-off of inventories used in foreign enterprises.*

Keywords: *inventory, the initial cost estimate, periodic accounting system, constant accounting system.*

Запаси є однією з головних статей активу балансу підприємств. Основною умовою ефективного розвитку та зростання виробничого потенціалу підприємств є формування якісно нової системи управління запасами та постійне вдосконалення бухгалтерського обліку. Одним із основних і найбільш використовуваних методів є залучення іноземного досвіду. Тому на сьогодні є актуальним розгляд особливостей обліку запасів за кордоном.

Метою статті є розгляд особливостей обліку запасів в Україні та на закордонних підприємствах і визначення можливостей впровадження в систему бухгалтерського обліку в Україні.

Порівнянням обліку запасів в Україні та за кордоном займалися багато науковців: О. П. Дрига, І. А. Карабаза, Л. І. Лежненко, Л. М. Очеретько, М. В. Пальцева, Л. В. Бурдейна. Ці вчені займалася дослідженням проблем обліку виробничих запасів та оцінювали можливість запровадження міжнародного досвіду з обліку запасів в Україні.

В Україні облік запасів регламентується Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», що визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси. Згідно з ним запаси – активи, які: утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності; перебувають у процесі виробництва з метою подальшого продажу продукту виробництва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг, а також управління підприємством [1].

Однією з основних відмінностей обліку запасів на підприємства України та зарубіжних підприємств є використання постійної та періодичної систем обліку. В Україні використовується постійна система обліку запасів. Згідно з нею ведеться постійний моніторинг усіх змін у виробничих запасах. В країнах США та Західної Європи широко використовується система періодичного обліку запасів, особливістю використання якої є те, що підрахунок виробничих запасів здійснюється в певний час перевірки. За періодичної системи відсутній контроль над виробничими запасами між термінами перевірки. Тому необхідно формувати резерви виробничих запасів на випадок невистачання матеріалів виявлених під час перевірки [2]. При системі постійного обліку запасів їх рух відображають на відповідних рахунках запасів («Товари», «Матеріали», «Незавершене виробництво», «Готова продукція»). При системі періодичного обліку рух запасів на рахунках запасів не відображують, а показують рахунок «Закупки». Наприкінці звітного періоду проводять інвентаризацію запасів. На основі її результатів визначають та оцінюють залишки запасів на кінець звітного періоду, які списують на рахунки відповідних запасів із кредиту рахунку фінансових результатів.

Також існують відмінності в оцінці запасів. В США використовують чистий і валовий методи оцінки запасів. При чистому методі обліку вартість придбаного запасу фіксується в обліку за даними, відображеними в рахунку-фактурі (вартість придбаного товару за мінусом торгової знижки). За валовим методом обліку реєстрація даних відбувається незалежно від того, була використана знижка чи ні, за сумою придбаних товарів без знижки. В Укра-

© Рощупкіна М. С., 2016

їні відповідно оцінка товарів базується на визначенні їх первісної вартості, що включає фактичні витрати на придбання з вирахуванням торгової знижки, тобто за чистим методом.

При визначенні первісної вартості запасів існують відмінності у витратах, що включаються до неї за МСФО 2 [3] і П(С)БО 9 [1].

Відповідно до МСФО 2 первісна вартість запасів включає всі витрати на придбання, окрім податків, що відшкодовуються податковими органами, витрат на транспортування, витрати на переробку й інші витрати, понесені під час доставки запасів і приведення їх до теперішнього стану [3]. За П(С)БО 9 первісна вартість придбаних запасів утворюється з суми, вказаної в договорі постачальника, за мінусом непрямих податків, що відшкодовуються, суми ввізного мита; транспортно-заготівельних витрат та інших витрат, які безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях [1]. При внесенні запасів до статутного капіталу підприємства та одержанні їх безкоштовно відбувається визначення їх справедливої вартості [4].

На сьогодні в Україні дозволено використовувати такі методи оцінки списання запасів: ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів; середньозваженої собівартості; собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО); нормативних затрат; ціни продажу.

Також існують відмінності між методами оцінки запасів, що використовуються на зарубіжних підприємствах (табл. 1).

Таблиця 1

Методи оцінки вибуття запасів, використовувані за кордоном

Країна	Методи списання запасів			
	ФІФО	Середньозваженої (середньої) вартості	Чистої вартості реалізації	Інші методи
Україна	+	+	-	Метод ідентифікованої собівартості, ціни продажу
Росія	+	+	-	Метод собівартості кожної одиниці
Великобританія	+	+	+	-
Греція	+	+		Метод базового запасу готових виробів
США	+	+	-	Роздрібний метод

Джерело: сформовано автором на основі [5]

З табл. 1 видно що найбільш використовуваним методом списання запасів є метод ФІФО та середньозваженої (середньої) вартості. На думку автора, це пов'язано з тим, що метод середньозваженої вартості є найменш ризикованим і простим для використання, хоча при цьому ускладнюється процес розрахунків, і зменшується контроль за правильністю визначення матеріальних витрат у виробництві. Використання методу ФІФО приближує вартість запасів на дату балансу до ринкових цін, що призводить до достовірної оцінки вартість активів підприємства.

Отже, бухгалтерський облік в Україні побудований на основі міжнародних стандартів, але має ряд відмінностей. Зокрема, в системах обліку, у визначенні первісної вартості та методах оцінки вибуття запасів. Тому для покращення співпраці з іноземними партнерами необхідно вирішувати проблеми протиріч і відмінностей між національними та міжнародними стандартами з бухгалтерського обліку.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Пасенко Н. С.

Література: 1. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 № 246 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99. **2.** Карабаза І. А., Лежненко Л. І. Адаптація зарубіжного досвіду обліку запасів у вітчизняну практику. *ScienceRise.* 2015. № 3 (3). С. 12–15. **3.** Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси», затверджений Комітетом з міжнародних бухгалтерських стандартів: Міжнародний документ від 01.01.2012 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_021. **4.** Дріга О. П. Проблеми обліку виробничих запасів підприємств України. *Ефективна економіка.* 2014. № 4. С. 123–129. **5.** Очеретько Л. М., Пальцева М. В. Шляхи вдосконалення методів оцінки вибуття виробничих. *Сталий розвиток економіки.* 2014. № 2. С. 141–147.

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ІЗ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

УДК 657.44

Руденок С. Є.

Студент 2 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто основні сучасні проблеми бухгалтерського обліку в системі розрахунків із оплати праці на підприємствах України; висвітлено теоретичні моменти нарахування заробітної плати та запропоновано деякі шляхи вирішення розглянутих проблем у галузі бухгалтерського обліку.*

Ключові слова: *бухгалтерський облік, заробітна плата, облікова інформація, автоматизація.*

Аннотация. *Рассмотрены основные современные проблемы бухгалтерского учета в системе расчетов по оплате труда на предприятиях Украины; освещены теоретические моменты начисления заработной платы, и предложены некоторые пути решения рассматриваемых проблем в сфере бухгалтерского учета.*

Ключевые слова: *бухгалтерский учет, заработная плата, учетная информация, автоматизация.*

Ключевые слова: *рынок рабочей силы, рынок труда, безработица, рабочая сила.*

Annotation. *The main problem of modern accounting system, payments of wages at the enterprises of Ukraine, covered the theoretical aspects of payroll and proposes some solutions to the problems under consideration in accounting.*

Keywords: *accounting, payroll, accounting information, automation.*

На кожному з етапів розвитку економіки та суспільства винагорода за працю була і залишається найважливішим трудовим стимулом. Так склалося історично, що оплата праці є центром перетину інтересів різних суб'єктів економічної системи: роботодавців, найманих працівників, податкових і страхових органів та ін.

Виробнича діяльність підприємств у нових економічних умовах, що орієнтована на здобуття достатнього прибутку для розширеного виробництва, досягнення фінансової стійкості та платоспроможності при зростаючій економічній самостійності, вимагає наявності дієвої системи розподільних стосунків, у яких одне з центральних місць займає система оплати та стимулювання праці. Перехід до ринкових відносин змінив економічну суть оплати праці на різних рівнях її організації, включаючи і підприємства. Нові умови дають можливість пропонувати підприємствам нові методи рішення задач у сфері оплати праці.

Організація оплати праці – одна з ключових проблем у сучасній економіці України. Від її успішного рішення багато в чому залежать як підвищення ефективності виробництва, так і зростання добробуту людей, сприятливий соціально-психологічний клімат у суспільстві.

Актуальність питання організації оплати праці та її обліку полягає у всебічному дослідженні проблем оплати праці в Україні. Від наукового обґрунтування змісту реформи оплати праці, правильного вибору шляхів вдосконалення організації праці та її оплати багато в чому залежать перспективи майбутніх економічних перетворень у нашій країні. Актуальність цього питання посилюється ще й тим, що в сучасних умовах здійснюється адаптація існуючої системи обліку й організації праці відповідно до міжнародних стандартів, впроваджуються нові методики організації обліку оплати праці на підприємствах [1].

Теоретичним і практичним питанням розгляду проблем обліку з розрахунків оплати праці та вдосконалення їх шляхів присвячено праці багатьох вітчизняних і зарубіжних учених. Значний внесок у дослідження цих проблем зробили: Сопко В. В., Хомин П. Я., Гарасим П. М., Бутинець Т. А., Жук Н. Л., Семенов Г. А., Андрущенко Л. О., Голов С. Ф., Білуха М. Т., Дорош Н. І., Усач Б. Ф., Петрик О. А. та ін. Але через зміну нормативно-законодавчої бази та господарських умов ці питання потребують подальшого вирішення.

У зв'язку з цим метою цього дослідження є теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення оплати праці на вітчизняних підприємствах у сучасних умовах.

Облік оплати праці і розрахунків є найбільш трудомісткою і відповідальною ланкою бухгалтерського обліку. Значення бухгалтерського обліку підвищується в сучасних умовах, бо підприємства самостійно обирають форми та системи оплати праці, умови преміювання, заохочення, чисельність штату [2].

© Руденок С. Є., 2016

Останнім часом законодавчі та нормативні документи, що регламентують оподатковування витрат на оплату праці, змінювалися досить часто та кардинально. Тому бухгалтеру чи статистику важливо знати, як здійснювати оподаткування тієї або іншої виплати в певний час. Також бухгалтерам необхідно постійно слідкувати за змінами у прожитковому мінімумі та мінімальній заробітній платі, оскільки від цих величин залежать розмір податкової соціальної пільги при утриманні податку з доходів фізичних осіб, розмір доходу, до якого застосовується податкова соціальна пільга, розмір внесків до Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, що утримуються із заробітної плати працівників, тощо. В Україні існує проблема оцінки розміру мінімальної заробітної плати, прожиткового мінімуму та вартості робочої сили. Ці проблеми породжують низку дій, які спричиняють проблеми обліку розрахунків з оплати праці, а отже, і аудиту розрахунків з оплати праці [3].

Для правильної організації обліку праці та заробітної плати важливе значення має класифікація персоналу за сферами застосування праці, професіями, кваліфікацією, стажем роботи й іншими ознаками. Дуже важливо відображати економічно достовірну й обґрунтовану інформацію про виконання нормативів і динаміку показників про працю, нагляд за дотриманням співвідношення зростання продуктивності праці та заробітної плати, за зменшенням невиробничих витрат, прихованих і явних збитків робочого часу, стимулювання праці на підприємстві [3]. Розмір заробітної плати залежить від складності й умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці й господарської діяльності підприємства, і максимальним розміром не обмежується. Мінімальна заробітна плата є обов'язковою соціальною гарантією на всій території України для підприємств усіх форм власності і господарювання. Джерелом коштів, які йдуть на оплату праці, є кошти підприємства, отримані від господарської діяльності [4].

Заробітна плата – це одна з найскладніших економічних категорій і одне з найважливіших соціально-економічних явищ. У сучасних ринкових умовах заробітна плата – це елемент ринку праці, що виступає як ціна товару, в формі якого найманий працівник продає свою робочу силу.

Для виконання функцій заробітної плати на підприємстві мають бути чітко розподілені завдання обліку між відділами. Аналітичний облік необхідний і незамінний при розрахунку розміру оплати праці та відрахувань з неї за працівником окремо та при розподілу витрат.

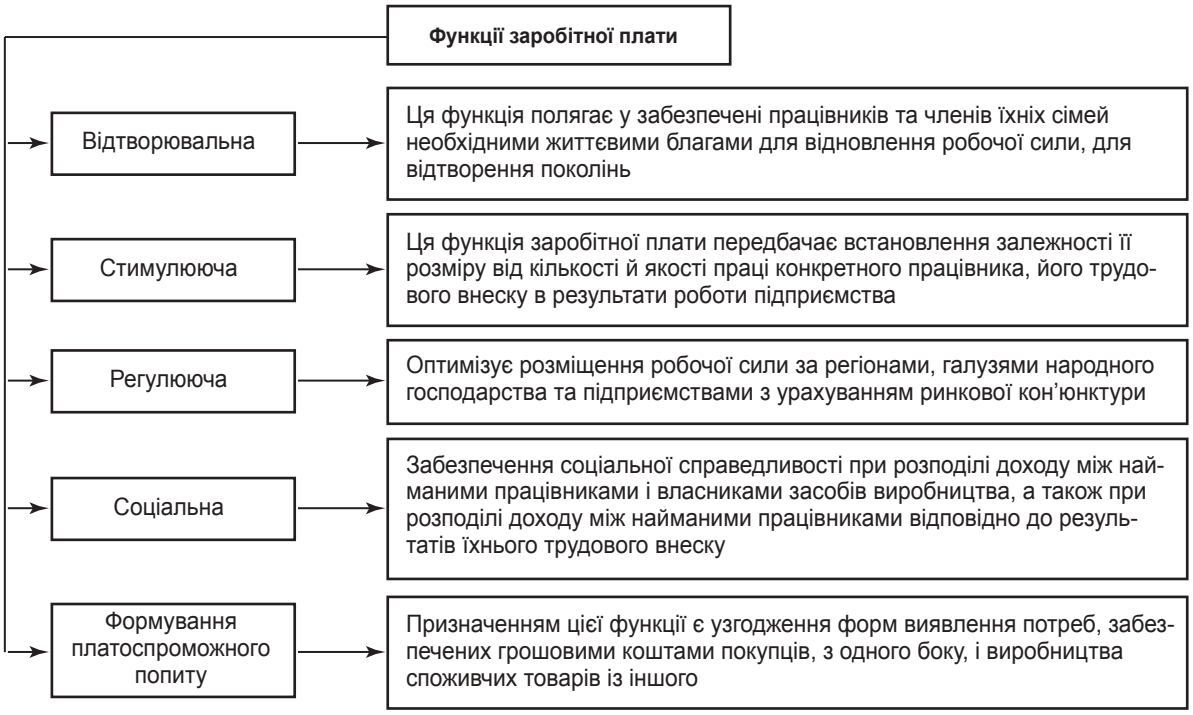

Рис. 1. **Функції заробітної плати** [2]

Вдосконалення організації оплати праці на підприємствах має відбуватися так, щоб оптимізувати тарифне регулювання заробітної плати, куди відносять: покращення тарифної системи шляхом співвідношення тарифних ставок залежно від рівня кваліфікації робітників; вступу у функціонування гнучких форм і систем оплати праці; удосконалення регулювання міжпосадових окладів і міжкваліфікаційних рівнів оплати праці; підвищення нормування [5]

Найбільшою проблемою обліку розрахунків із працівниками з оплати праці на сьогодні є недостатня автоматизація цієї ділянки обліку та відсутність частини додаткових реквізитів у документах, якими підтверджуються

операції з обліку праці та її оплати. Тому одним із напрямів удосконалення бухгалтерського обліку є зменшення кількості документації завдяки впровадженню багатоденних і накопичувальних документів, використання типових міжвідомчих форм, пристосованих до використання обчислювальної техніки [6]. Для вдосконалення обліку оплати праці потрібно забезпечити підприємства комп'ютерним веденням обліку. Це дає змогу швидко та якісно дати аналіз витратам, визначити розрахункові операції, виключає можливість помилок, які могли б виникнути при ручному розрахунку. Одним із можливих напрямів удосконалення оплати праці працівників є підвищення матеріальної зацікавленості працівників.

Отже, можна сказати, що бухгалтерський облік на підприємстві має забезпечувати: точний розрахунок заробітної плати кожного робітника, правильний підрахунок утримань із заробітної плати; правильне нарахування і розподіл по напрямках витрат відрахувань на соціальне страхування і відрахувань у Пенсійний фонд України. Облік праці та її оплати повинен бути організований таким чином, щоб сприяти підвищенню продуктивності праці на підприємстві. Зрозуміло, що без чіткої організації обліку неможливо ефективно проводити господарську діяльність підприємства. Від організації обліку оплати праці залежить якість, правдивість, справедливість, повнота та своєчасність розрахунків із персоналом з оплати праці. Заробітна плата повинна відповідати безпосередньо результатам праці й одночасно впливати на їх показники, мотивувати розвиток виробництва, підвищувати ефективність роботи, збільшувати кількісні та якісні результати праці.

Науковий керівник – викладач Жовтопуп М. М.

Література: 1. Авер'янова Є. А., Артем'єва Л. М., Василенко В. С. Оплата праці: практичне керівництво. Київ: ТОВ „Баланс-Клуб, 2007. 176 с. **2.** Покатаєва О. В., Кошулинська Г. О. Шляхи вдосконалення системи оплати праці на підприємстві. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво.* 2010. № 3. С. 139–141. **3.** Садовніков О. А., Сировой Г. В. Сучасні проблеми обліку розрахунків з оплати праці та удосконалення їх шляхів. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.* 2011. № 8 (162). Ч. 1. **4.** Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 № 108/95-ВР // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80. **5.** Хома Д. М. Проблеми обліку та аудиту розрахунків з оплати праці. *Сталий розвиток економіки.* 2011. № 3. С. 222–227. **6.** Остапенко І. І. Організація аудиту розрахунків з оплати праці. *Управління розвитком.* 2011. № 2 (99). С. 90–93.

БАЛАНС – ГОЛОВНЕ ДЖЕРЕЛО ІНФОРМАЦІЇ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА

УДК 657.36

Рудська К. О.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Баланс вважається одним із найголовніших документів підприємства, а отже, йому необхідно приділяти велику увагу, а саме зосереджуватися на аналізі балансу та можливому прогнозі даних. У статті розглянуто теоретичні аспекти балансу підприємства, виявлено його основне призначення, а також сформульовані основні вимоги, яких необхідно дотримуватися при складанні балансу.*

Ключові слова: *баланс, фінансовий стан підприємства, капітал, бухгалтерські рахунки.*

Аннотация. *Баланс считается одним из главных документов предприятия, поэтому ему необходимо уделять большое внимание, а именно сосредотачиваться на анализе баланса и возможном прогнозе данных.*

© Рудська К. О., 2016

В статье рассмотрены теоретические аспекты баланса предприятия, выявлено его основное назначение, а также сформулированы основные требования, которые необходимо соблюдать при составлении баланса.

Ключевые слова: *баланс, финансовое состояние предприятия, капитал, бухгалтерские счета.*

Annotation. *Due to the transition to a market economy, the number of people increased significantly, which use financial information. This article deals with the theoretical aspects of the company's balance sheet, revealed his basic purpose, and formulated the basic requirements that must be observed in the balance sheet.*

Keywords: *balance, the financial condition of the company, capital, accounts.*

У сучасному світі за умов ринкової економіки дуже актуальною є проблема інформаційного забезпечення процесу управління підприємством. Одним із головних джерел такого забезпечення інформацією є баланс досліджуваного підприємства. Прийняття важливих рішень, планування та задоволення інформаційних потреб керівництва залежать великою мірою від правильного розуміння сутності балансу та його змісту.

Проблемами аналізу фінансового стану підприємства займалися такі вітчизняні вчені: О. Шеремет, К. Ізмаїлова, А. Склабінська, Н. Тарасенко, М. Огійчук, М. Пушкар, В. Бачинський, Г. Нашкерська та іноземні науковці – Є. Сіверс, І. Шер, Є. Леоте та ін., які досліджували інформаційні, теоретичні та методологічні основи аналізу. Проте і на сьогодні тема балансу підприємства не втратила своєї актуальності.

Якщо говорити звичайною мовою, то баланс – це рівновага, тотожність надходжень і витрат підприємства. Баланс являє собою певний засіб економічного угруповання майна за його складом і розміщенням, а також джерелами його формування. Визначення балансу як елементу фінансової звітності та вимоги до нього наведено в НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», з прийняттям якого баланс отримав нову назву «Звіт про фінансовий стан» [1].

Якщо дотримуватися міжнародних правил фінансової звітності, то баланс повинен містити дані про активи, зобов'язання і власний капітал. Бухгалтерський баланс визначає майновий і фінансовий стан організації в грошовій оцінці на певну дату. Сенс балансу полягає в тому, що дані про вартість майна господарюючого суб'єкта на потрібну дату групуються таких чином, щоб дозволити провести фінансовий аналіз і зробити прогнозування на майбутнє. З цього виходить, що баланс є поєднанням професійних дій спеціалістів з обліку, рушієм правильного ведення обліку, інструментом визначення економічних, юридичних і господарських відносин підприємства, передумовою для ефективного нормування, поточного та перспективного планування, найголовнішим звітним документом [2].

Для того, аби відобразити та проаналізувати стан засобів, баланс складається на необхідний момент часу, тобто на кінець останнього дня звітного періоду. Через те, що в балансі відображається тільки стан засобів, тобто показники відображаються в статиці, а не в динаміці, він не характеризує рух і використання засобів і джерел. Цю інформацію отримують з даних поточного бухгалтерського обліку та системи бухгалтерських рахунків. Узгодженість бухгалтерських рахунків із Балансом відображено на рис. 1.

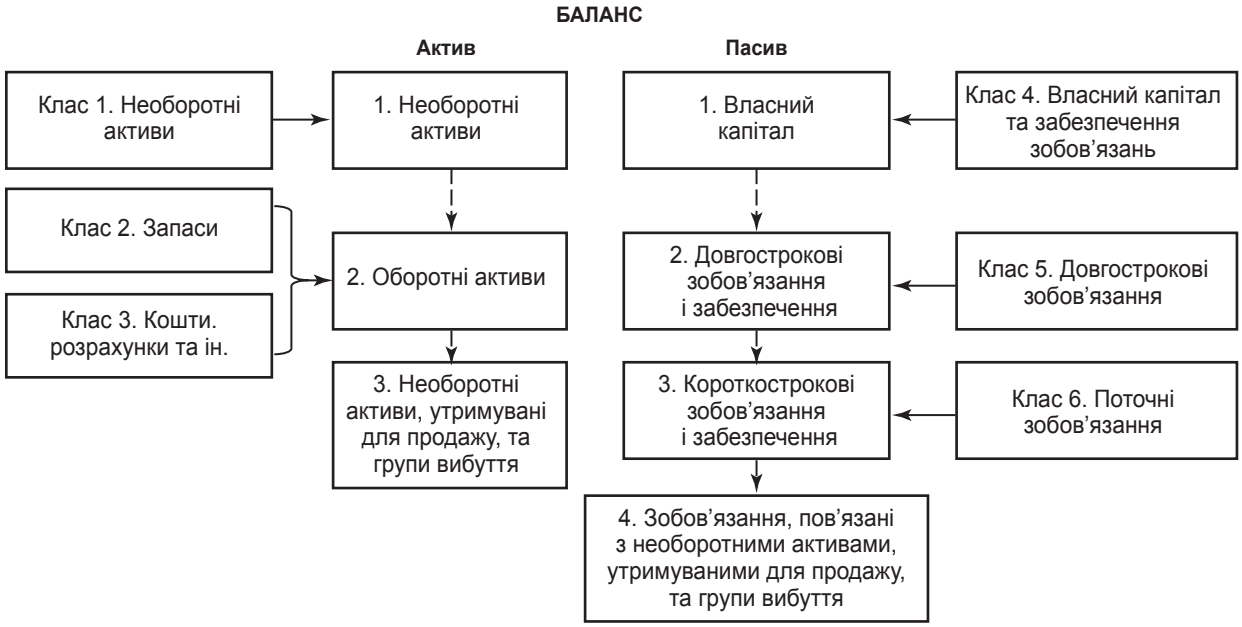

Рис. 1. **Узгодженість бухгалтерських рахунків із Балансом** [3]

Баланс підприємства має велике значення для відображення фінансового стану установи, за його допомогою можна дізнатися, чиї кошти інвестовані в підприємство, де вони розміщені, чи є довгострокові позики, чи забезпечено покриття зобов'язань перед кредиторами і т. д.

Використовуючи декілька щорічних балансів, можна чітко уявити, як розвивається економіка підприємства та його господарська діяльність. Якщо у належній обробці порівняти точні цифри, які надають балансові дані, то можна з'ясувати, наскільки раціонально й економно була проведена робота в певній установі, якою ціною досягнуто результатів, чи достатньо матеріальних запасів, чи надійні дебітори тощо.

Наявність своєчасних і правильно складених балансів дає можливість кожній керуючій особі, порівнюючи всі позитивні та негативні сторони діяльності підприємства, свідомо вести господарство, шукати внутрішні резерви та запровадувати їх у дію [4].

Баланс як звітний документ має неоціненний практичний зміст. Цим документом підприємство звітує перед своїм керівним органом, податковою адміністрацією, статистичними органами, кредитними установами. На підставі розрахованих даних балансу та відповідних звітних форм визначають, чи правильно вказано чистий прибуток, нараховують величину податків, обов'язкових внесків і платежів.

Для наукових досліджень значення балансів полягає в тому, що вони дають у стислому викладі точні, систематизовані дані про майновий стан і господарську діяльність, статику й динаміку окремих господарств, їхніх об'єднань, цілих галузей промисловості. Без ретельного вивчення й усебічного дослідження таких балансів неможливе практичне опрацювання дійових засобів для розвитку та піднесення економіки України.

Природа балансу потребує рівності його активу й пасиву. Це зумовлено тим, що і в активі, і в пасиві відображаються ті самі засоби. Звідси випливає таке правило: актив (А) дорівнює пасиву балансу (Р), тобто підсумки активу та пасиву мають бути однаковими.

Загальний підсумок активу (А) дорівнює сумі показників всіх його статей (a_1, a_2,...), тобто $A = (a_1 + a_2 + a_3 + ... a_n)$:

$$a_1 + a_2 + a_3 + \ldots + a_n = p_1 + p_2 + p_3 + \ldots + p_n.$$

Процес складання балансу регламентовано П(С)БО № 2 «Баланс». Особливо це стосується кінцевого (річного) балансу, складання якого потребує обов'язкової інвентаризації всіх його статей, що регламентовано Положенням про інвентаризацію. Враховуючи вищезгаданий матеріал, можна стверджувати, що місячні, квартальні та річні баланси повинні відповідати таким вимогам, як:

– своєчасність балансу – складання та подання балансу за призначенням у належний термін;

– повнота балансу – відображення в ньому стану майна всіх структурних підрозділів, відділів, філій, що входять до складу підприємства;

– об'єктивність балансу – вірогідність балансу, що базується на даних поточного бухгалтерського обліку;

– реальність балансу – відповідність його статей дійсності;

– наступність балансу – зв'язок звітного балансу з попередніми балансами за формою, будовою, змістом, відповідністю кореспонденції та оцінки;

– точність балансу – відповідність показників балансу показникам інших звітних форм;

– ясність балансу – доступність для розуміння не тільки особам, що його складали, а й усіма спеціалістами, які його вивчатимуть [5].

Кожна вимога відіграє важливу роль у системі бухгалтерського обліку, і назвати якусь із них найголовнішою – неможливо. Всі вони пов'язані між собою, доповнюють одна одну та націлені на забезпечення достовірного, доступного, об'єктивного та дійового бухгалтерського обліку.

Отже, баланс – це невід'ємна частина кожного підприємства. Щоб з'ясувати, який фінансовий стан має та чи інша установа, необхідно ознайомитися з її балансом. Фінансова діяльність як складова частина господарської діяльності підприємства повинна забезпечувати планомірні надходження і витрати фінансових ресурсів, виконання розрахункової дисципліни, досягнення раціональних пропорцій власного та позикового капіталу і найбільш ефективне його використання.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Кудіна О. М.

Література: 1. Пилипенко А. А. Фінансова стійкість і стратегія підприємства в умовах ринку. *Банківська справа.* 2000. № 2 (32). С. 56–58. **2.** Тютюнник П. С., Стиренко Л. М. Звітність підприємств: навч. посіб. Харків, 2013. 438 с. **3.** Бухгалтерський облік (загальна теорія): навч. посіб./[В. І. Бачинський, П. О. Куцик, Л. Г. Медвідь, Т. В. По-

пітіч]. Львів: Магнолія – 2006, 2010. 319 с. **4.** Непочатенко О. О. Фінанси підприємств. Київ: ЦУЛ, 2013. 504 с. **5.** Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Київ: Знання, 2012. 815 с.

ІНВЕСТИЦІЇ ТА ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ В УКРАЇНІ

УДК 336.767(477)

Русінова А. А.

Студент 1 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто сутність понять «інвестиції» та «інвестиційний клімат» в умовах сучасних економічних перетворень. Визначено місце інвестицій в економіці України. Проведено аналіз визначення «інвестиція», уточнено зміст цього поняття. Проаналізовано основні напрями інвестиційної політики в Україні та тенденції її розвитку. Зроблено висновки про перспективи розвитку інвестиційного клімату в Україні.*

Ключові слова: *інвестиції, інвестиційна політика, інвестиційний клімат.*

Аннотация. *Рассмотрена сущность понятий «инвестиции» и «инвестиционный климат» в условиях современных экономических преобразований. Определено место инвестиций в экономике Украины. Проведен анализ определения «инвестиция», уточнено содержание этого понятия. Проанализированы основные направления инвестиционной политики в Украине и тенденции ее развития. Сделаны выводы о перспективах развития инвестиционного климата в Украине.*

Ключевые слова: *инвестиции, инвестиционная политика, инвестиционный климат.*

Annotation. *The essence of the concepts of investment and the investment climate in the conditions of modern economic transformation has been studied. The role of investment in the economy of the Ukraine has been defined. An analysis of the definition of investment given by domestic and foreign scholars has been analyzed and the content of this concept has been clarified. The main areas of investment policy in Ukraine and trends in its development have been analyzed. The conclusions about the prospects of investment climate in Ukraine have been drawn.*

Keywords: *investments, investment policy, investment climate.*

Дослідження інвестиційної сфери економіки є актуальним і знаходиться у центрі уваги через те, що процес інвестування є базовим елементом повсякденної господарської діяльності суб'єктів ринку та процесу економічного зростання держав світу, а інвестиції є необхідним елементом розвитку суспільних відносин у межах інших економічних процесів. Крім того, міжнародні інвестиції, що здійснюються у країні, дозволяють вливання грошових коштів, а також отримання міжнародного досвіду в управлінні та роботі, впровадження новітніх приладів та устаткування останнього покоління [1, с. 49].

Теоретичні та практичні аспекти інвестування знайшли відображення у працях таких зарубіжних вчених-економістів, як Дж. Кейнс, С. Фішер, К. Макконел та С. Брю. Серед вітчизняних учених це питання досліджували М. Денисенко, А. Бочі, О. Ястремська. Проте науковці недостатньо приділяли увагу сучасному стану міжнародної інвестиційної діяльності.

Метою написання цієї статті є дослідження міжнародних інвестицій в економіку України, вивчення зміни інвестиційного клімату протягом останніх 5 років і визначення пріоритетних галузей економіки України для залучення іноземного капіталу.

© Русінова А. А., 2016

Термін «інвестиції» походить від латинського слова «invest», що означає вкладення коштів. Дж. Кейнс розумів під інвестиціями «...поточний приріст цінності капітального майна внаслідок виробничої діяльності за певний період. Це частина прибутку за певний період, яка ще не була використана для споживання» [2, с. 116]. Американські автори С. Фішер, Р. Дорнбуш і Р. Шмалензі стверджують, що інвестиції «...це витрати на створення нових потужностей з виробництва машин, фінансування житлового, промислового або сільськогосподарського будівництва, а також запасів» [3]. К. Макконелл та С. Брю визначають інвестиції як витрати на виробництво та накопичення засобів виробництва, збільшення матеріальних запасів [4, с. 197].

Теоретичні аспекти цього процесу також розглянуті у наукових працях вітчизняних учених. На думку М. П. Денисенка, інвестиції – це те, що відкладається «на завтра»; одну їх частину складають споживчі блага, які не використовуються в поточному періоді, вони відкладаються на збільшення запасів; іншу – ресурси, які спрямовуються на розширення виробництва [5, с. 17]. Згідно із законодавчою базою України інвестиції – це всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності для отримання прибутку або досягнення соціального ефекту [6].

Інвестиції є однією з рушійних сил економіки, а завдяки інвестиційним вливанням проводиться модернізація інфраструктури підприємств і збільшуються їх потужності, що призводить до підвищення рівня ВВП країни. Саме тому Україна на сьогодні робить усе можливе для збільшення інвестиційних потоків в економіку держави й українські підприємства.

Обсяг вкладених в економіку України прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в Україні за 2014 рік складає 58165,9 млн дол. США і збільшився порівняно з обсягами 2010 року на 18112,9 млн дол. США. Проте у 2015 році відбувся спад інвестиційної активності: обсяг залучених прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України на 1 липня 2015 р. становив 42851,3 млн дол. США (без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції) та в розрахунку на одну особу населення – 1000,5 дол.

У січні – червні 2015 р. в економіку України іноземними інвесторами вкладено 1042,4 млн дол. та вилучено 351,3 млн дол. прямих інвестицій (акціонерного капіталу). Зменшення вартості акціонерного капіталу за рахунок переоцінки, втрат і перекласифікації становило 3604,0 млн дол., у тому числі за рахунок курсової різниці – 3539,3 млн дол.

Динаміку іноземних інвестицій за 2010–2015 роки відображено у табл. 1.

Причинами цього явища є не лише збройне протистояння на Сході України, а й неймовірні темпи інфляції, нестабільність банківської системи, непослідовна політика Національного Банку України, незрозуміла стратегія уряду щодо проведення реформ і високий рівень корупції.

Лідерами інвестування в українську економіку протягом 2010–2015 років залишаються Кіпр, США, Нідерланди, Німеччина та Російська Федерація (табл. 2).

Таблиця 1

Динаміка інвестицій за 2010–2015 роки, млн дол. США [7]

Станом на 01.01	Прямі іноземні інвестиції в Україну
2010	40053,0
2011	44806,0
2012	50333,9
2013	55296,8
2014	58165,9
2015	438937,7

Таблиця 2

Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) з країн світу в економіку України у 2010–2015 роках [7]

Країна	Обсяг прямих інвестицій на 1 січня					На 01.10.2015
	2010	2011	2012	2013	2014	
1	2	3	4	5	6	7
Усього	40 053,0	44 806,0	50 333,9	55 296,8	57 056,4	43 893,7
Кіпр	9 005,3	10 044,9	13 355,2	17 748,6	18 978,5	12 187,6
Німеччина	6 601,9	7 083,0	7 391,8	6 120,9	6 202,4	5 460,4
Нідерланди	3 954,5	4 683,3	4 898,0	5 188,5	5 543,7	5 702,0

Закінчення табл. 2

1	2	3	4	5	6	7
Російська Федерація	2 566,4	3 403,2	3 600,4	3 793,0	3 902,8	2 962,8
Австрія	2 605,2	2731,4	3 418,8	3 492,6	3 178,8	2 639,6
Велика Британія	2 307,5	2 287,1	2 593,4	2 553,6	2 768,2	1 948,7
Віргінські острови	1 342,7	1 451,5	1 666,0	2 007,6	2 275,9	1 863,3
Франція	1 630,8	2 368,1	2 260,4	1 766,6	1 740,9	1 547,2
Швейцарія	796,4	862,3	947,7	1 105,9	1 351,0	1 369,3
Італія	982,0	980,6	975,1	1 027,6	1 210,2	969,1
США	1 309,1	1 158,1	1 000,7	1 013,9	934,7	704,9
Польща	866,7	932,8	854,1	917,0	839,5	793,4
Беліз	120,0	139,7	159,7	852,0	1 026,6	551,4
Угорщина	711,5	700,5	681,4	685,8	685,9	565,1
Інші країни	5 253,0	5 979,5	6 531,2	7 113,2	6 417,3	4 643,1

За галузями промисловості найбільше прямих іноземних інвестицій зосереджено на підприємствах переробної (19,4 %), добувної промисловості і розробки кар'єрів (9,1 %), з постачання електроенергії та газу, пари та кондиційованого повітря (10,4 %). Найбільше прямих інвестицій вилучено з підприємств металургійного виробництва, виробництва готових металевих виробів, харчових продуктів, напоїв, тютюнових виробів і хімічних речовин. Структуру капітальних інвестицій за видами економічної діяльності станом на 01.10.2015 рік наведено на рис. 1.

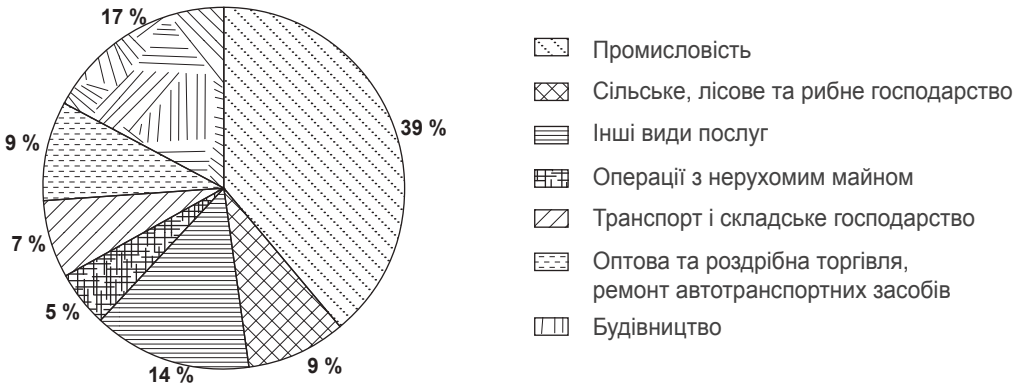

Рис. 1. **Інвестиції в галузі економіки станом на 01.10.2015 р.** [7]

Одне з найважливіших місць в економіці України посідає агропромисловий комплекс (АПК). Україна має сприятливі природно-кліматичні умови, вигідне географічне положення, тому має змогу нарощувати обсяги виробництва сільськогосподарської продукції. Саме це є поштовхом до того, що аграрний сектор України в останні 5 років, порівняно з іншими галузями економіки держави, розвивається більш динамічно.

У 2014 р. продовжувалося зростання обсягів виробництва сільгосппродукції. У січні – жовтні 2015 року, порівняно з відповідним періодом попереднього, виробництво сільськогосподарської продукції збільшилось майже на 12 %, у тому числі в сільськогосподарських підприємствах – понад 18 %. Також зростають обсяги виробництва основних видів продукції: у рослинництві – на 15 %, у тому числі в аграрних підприємствах – на 22 %; у тваринництві – понад 4 %, у тому числі м'яса – на 8 %, яєць – понад 2 %, молока – майже на 1 % [8, с. 41–43].

Аграрний бізнес завжди був об'єктом інвестування, але для кожного періоду в економічному розвитку країни обсяги грошових потоків були різними. На сьогодні це один з найпривабливіших секторів для інвестування. За інформацією Держстату України [7], у січні – вересні 2015 р. сільським, лісовим і рибним господарствами було освоєно 11 млрд грн капітальних інвестицій, що на 1,2 % перевищує відповідний показник минулого року.

Для подальшого розвитку агропромислового сектора та залучення інвестиційних ресурсів у сільськогосподарське виробництво України державі потрібно вирішити низку питань:

– визначити основні напрями розвитку сільського господарства й агропромислового виробництва;

– вдосконалити законодавство, що стосується не лише інвестування, а й функціонування всієї економіки загалом;

– забезпечити фінансування найважливіших для розвитку економіки України галузей, у тому числі АПК;

– посилити роль держави у банківській системі створенням державного спеціалізованого банку (земельного, іпотечного, інвестиційного тощо), через який держава мала б регулювати кредитний ринок і кредитні відносини у галузі сільськогосподарського виробництва;

– подолати інфляційні процеси, корумпованість і тінізацію економічної сфери;

– провести активну регіональну політику у сфері АПК;

– створити спеціальні економічні зони в депресивних регіонах.

Отже, головною метою інвестиційної політики України, а саме привернення уваги іноземних інвесторів і спрямування їх коштів в агропромисловий бізнес, має стати підвищення конкурентоспроможності української агропромислової продукції на зовнішньому та внутрішньому ринках.

Науковий керівник – канд. філос. наук, доцент Зайцева І. С.

Література: 1. Мазуренко А. В. Міжнародні інвестиції в Україну. *Механізм регулювання економіки.* 2014. № 3. С. 48–53. **2.** Классики кейнсианства: в 2 т. Т. 2: Экономические циклы в национальный доход/Р. Харрод, Е. Хансен. М.: Экономика,1997. 416 с. **3.** Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р. Экономика. М.: Дело ЛТД, 1993. 864 с. **4.** Макконнелл К. Р., Брю С. Л. Экономикс: принципы, проблемы, политика: в 2 т. Т. 2. М.: ИНФРА-М, 2001. 974 с. **5.** Інвестиційно-інноваційна діяльність: теорія, практика, досвід: монографія/за ред. М. П. Денисенка, Л. І. Михайлової. Суми: Університет. книга, 2008. 1050 с. **6.** Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1560-12. **7.** Зовнішні інвестиції // Державна служба статистики України: офіц. сайт. URL: http://www.ukrstat.gov.ua. **8.** Бочі А. Іноземні інвестиції – донорська кров до української економіки. *Вісник. Право знати все про податки і збори.* 2015. № 16: Оподаткування в сільському господарстві. С. 41–43.

АРХІТЕКТУРНА ТА ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА О. М. БЕКЕТОВА

УДК 72.03.477.54

Саміло Т. О.

Студент 1 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто діяльність архітектора О. М. Бекетова та його вплив на розбудову Харкова у першій половині XX ст. Простежено риси такого напрямку в архітектурі, як класицизм, та його відображення у спорудах О. М. Бекетова. Розглянуто діяльність архітектора, спрямовану на розвиток вищої освіти у Харкові.*

Ключові слова: *архітектура, класицизм, російська класична архітектурна школа.*

Аннотация. *Рассмотрена деятельность архитектора А. Н. Бекетова, а также его влияние на развитие Харькова в первой половине XX века. Прослежены черты такого направления в архитектуре, как классицизм, и его отражение в сооружениях А. Н. Бекетова. Рассмотрена деятельность архитектора, направленная на развитие высшего образования в Харькове.*

Ключевые слова: *архитектура, классицизм, русская классическая архитектурная школа.*

© Саміло Т. О., 2016

Annotation. *The article deals with the activities of architector A. Beketova and his influence on the development of Kharkiv in the twentieth century. The author explores the characteristics of such trends in architecture as classicism and its reflection in buildings by A. Beketov. The activity of the architect, concerned to developing of the higher education in Kharkiv was analyzed as well.*

Keywords: *architecture, classicism, Russian classical school of architecture.*

Академік архітектури Олексій Миколайович Бекетов (1862–1941) був справжнім корифеєм серед зодчих Харкова. Архітектурна спадщина О. М. Бекетова займає дуже важливе місце в історії цього міста. Він спорудив будівлі, що стали взірцями для архітекторів не тільки Харківщини, але й України взагалі. Дотримуючись жанру класицизму, Бекетов надав непримітному тогочасному Харкову вигляд столиці, що вимушувало його послідовників підтримувати високу планку. Завдяки йому місто пережило своєрідний архітектурний вибух.

О. М. Бекетов провів дитинство в Харкові. Після закінчення Харківського реального училища він продовжив свою освіту в Петербурзькій академії мистецтв. «Я стояв біля казкових палаців і згадував вузькі провулки рідного міста, тісні і брудні, забудовані глиняними хатками вулиці. І мене нестримно потягнуло до Харкова, захотілося віддати йому всі мої здібності», – згадував зодчий [1, с. 314]. Закінчивши із золотою медаллю академію, Бекетов повернувся до рідного міста.

Реалізація творчих думок і знань О. М. Бекетова співпала з бурхливим зростанням державного та приватного будівництва банків, навчальних закладів, прибуткових будинків тощо. Звання академіка архітектури він отримав в 1894 році за проект будівлі Громадської бібліотеки – найбільшої бібліотеки Східної України, яка з 1921 року носить ім'я В. Г. Короленка.

Бекетов став визнаним корифеєм архітектури, і розвитку його кар'єри не завадила революція 1917 року. Але скрутні обставини, викликані двома світовими війнами, не дозволили Бекетову реалізувати два найважливіших проекти: будівництво оперного театру та нового приміщення Харківського університету.

Створені Бекетовим протягом більше як півстоліття будинки надали місту масштабності, парадності та виразності. Він дотримувався принципів російської класичної архітектурної школи, які припускали поєднання форм класицизму та деяких рис бароко. О. М. Бекетов вважається справжнім майстром у жанрі класицизму, хоча не був занадто догматичним у своїй творчості. Також він працював у стилі модерн.

Витвори О. М. Бекетова відзначаються досконалими пропорціями, симетрією, пластичністю, чіткістю та витонченістю деталей. Вони й нині прикрашають площі та вулиці міста Харкова: площі Конституції, Руднєва, Театральну, вулиці Пушкінську, Раднаркомівську, Дарвіна, Мироносицьку [2, с. 131].

Бекетов виховав ціле покоління молодих архітекторів, які навчалися в технологічному інституті, інституті мистецтв, інженерно-будівельному інституті й інституті інженерів комунального господарства в Харкові. Серед його учнів відомі архітектори О. М. Душкін, Я. Г. Ліхтенберг, В. Г. Кричевський.

У своїй автобіографії О. М. Бекетов писав: «…зі студентами в мене завжди були сердечні стосунки, й вони відчували, що я люблю молодь» [4]. Ефективність методу безпосередньої передачі досвіду від майстра до учня архітектор усвідомив, ще будучи студентом на будівельній практиці у петербурзького архітектора М. Є. Месмахера.

З середини 30-х років XX ст. О. М. Бекетов співробітничав із Харківським інститутом комунального будівництва (ХІКБ): спочатку як консультант із дипломного проектування, а незабаром його було запрошено на штатну посаду професора. Багато студентів опановували професію, працюючи помічниками в навчально-виробничій майстерні О. М. Бекетова, створеній ним у ХІКБ.

О. М. Бекетов брав активну участь у створенні освітньої бази для студентів архітектурного факультету інституту. Для архітектурного кабінету було передано бекетівські проекти, які, на жаль, не збереглися. Також Олексій Миколайович передав у дарунок інституту унікальну бібліотеку з історії будівельного мистецтва й архітектури, яка пережила евакуацію у роки війни та збереглася досі.

В організованих академіком архітектурних майстернях студентами ХІКБ під керівництвом О. М. Бекетова було виконано проект реконструкції бібліотеки ім. В. Г. Короленка та проект корпусу гуманітарних наук Харківського університету.

О. М. Бекетов був не тільки видатним архітектором, але й талановитим художником-пейзажистом, громадським діячем, ученим. Дуже важливе значення мала педагогічна діяльність О. М. Бекетова, оскільки він виховав плеяду талановитих учнів і послідовників.

О. М. Бекетовим побудовано понад сто монументальних громадських і житлових будинків, не тільки у Харкові, а й у Дніпропетровську, Лубнах, Сімферополі та Алушті. Але центром діяльності О. М. Бекетова став саме Харків. Знання, здобуті у Петербурзькій академії мистецтв, він спрямував, перш за все, на проекти у рідному місті. Своїми витворами Бекетов визначив подальший напрям розвитку архітектури у Харкові. Можна зауважити, що О. М. Бекетов винайшов власне відображення класицизму на вулицях Харкова, що надало місту самобутності

та значною мірою сформувало його архітектурне обличчя. Іменем зодчого названо одну із станцій Харківського метрополітену та Харківський національний університет міського господарства.

Науковий керівник – канд. філос. наук, доцент Потоцька Ю. І.

Література: 1. Карнацевич В. 100 знаменитых харьковчан. Харьков: Фолио, 2005. 510 с. **2.** Харківщинознавство: навч. посіб./за ред. Л. Д. Покроєвої, В. Е. Лунячека. Харків: Гімназія, 2008. 432 с.

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

УДК 657.432:336.27

Свідерська Д. С.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено проблеми виникнення дебіторської заборгованості на підприємствах. Висвітлено питання про необхідність проведення заходів на підприємствах щодо врегулювання дебіторської заборгованості. Сформульовано рекомендації щодо вдосконалення системи управління дебіторською заборгованістю.*

Ключові слова: *дебіторська заборгованість, зобов'язання, платежі, баланс.*

Аннотация. *Исследованы проблемы возникновения дебиторской задолженности на предприятиях. Освещены вопросы о необходимости проведения мероприятий на предприятиях по урегулированию дебиторской задолженностью. Сформулированы рекомендации по совершенствованию системы управления дебиторской задолженностью.*

Ключевые слова: *дебиторская задолженность, обязательства, платежи, баланс.*

Annotation. *Explored the problems of beginning receivables on the enterprises. Elucidated questions about the need for organizing events at the enterprises for settlement receivables. Formulated recommendations about improving management system of receivable accounts.*

Keywords: *receivables, liabilities, payments, balance.*

З сучасним розвитком ринкових відносин в України відбуваються важливі економічні зміни у сфері виробництва. З розвитком ринкової економіки система бухгалтерського обліку потребує перегляду, одним із центральних компонентів якої є облік взаєморозрахунків суб'єктів господарювання. Замість першочергового виконання фінансових зобов'язань по платежах перед партнерами суб'єкти господарювання вирішують власні проблеми.

У зв'язку з наявністю дебіторської заборгованості велика кількість підприємств майже не мають можливості повноцінно функціонувати через вилучення коштів із обороту. Через велику частку дебіторської заборгованості в загальній структурі активів підприємства знижується їх ліквідність і фінансова стійкість і зростає ризик фінансових збитків. Тому важливим завданням є пошук ефективних способів управління дебіторською заборгованістю, зокрема, вдосконалення бухгалтерського обліку взаєморозрахунків, організації ефективної та дієвої системи внутрішньогосподарського контролю тощо.

© Свідерська Д. С., 2016

Вивчення дебіторської заборгованості в сучасних умовах господарювання актуально, оскільки спостерігається тенденція і необхідність переходу до ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності [1].

На сьогодні в цій області здобули популярність роботи таких економістів, як Бутинець Ф. Ф., Ван Бред М. Ф., Дубровська Є. В., Єригіна І. О., Іванілов О. С., Олійник О. В., Савицька Г. В., Смачило В. В., Хендріксен Е. Є. та багато інших. Проте ця проблема потребує подальшого висвітлення.

Метою статті є виявлення важливих проблем, пов'язаних із обліком розрахунків із дебіторами, обґрунтування подальшого розвитку бухгалтерського обліку й аналізу дебіторської заборгованості, створення методичних підходів і формування практичних рекомендацій щодо покращення наявних методів обліку й аналізу дебіторської заборгованості.

Об'єктом дослідження є теоретико-методологічні й організаційно-практичні проблеми поліпшення розрахунків із дебіторами.

Від початку становлення ринкових відносин в Україні і до нині існує багато важливих невирішених питань, пов'язаних із організацією обліку дебіторської заборгованості. Через це відбувається постійний перегляд нормативних актів і регламентуючих документів, створення нових шляхів поліпшенння організації та методики обліку розрахунків із дебіторами [2].

На цей час в Україні відбуваються істотні зміни в господарській, економічній і соціальній діяльності підприємств. Облік дебіторської заборгованості повністю регулюється законодавчими актами, але, незважаючи на загальний контроль з боку держави, в системі розрахунків по дебіторській заборгованості існує ряд проблем, пов'язаних із її несвоєчасним погашенням.

Згідно з П(С)БО 10 дебіторська заборгованість – сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату [3]. В свою чергу вона поділяється на довгосторкову та поточну дебіторську заборгованість (рис. 1).

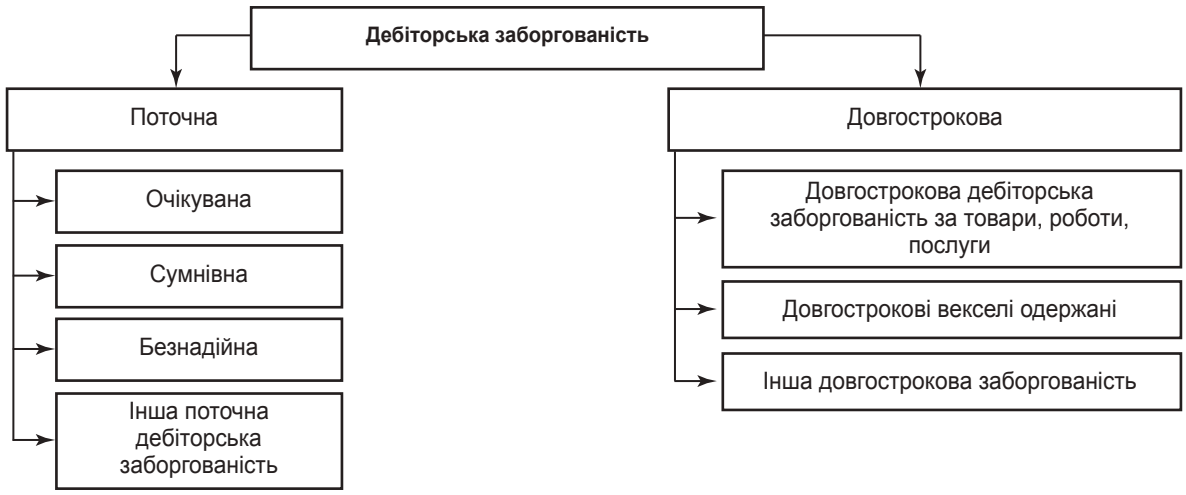

Рис. 1. **Класифікація дебіторської заборгованості**

З іншого боку, дебіторська заборгованість вважається важливою складовою оборотного капіталу, яка являє собою вимоги до фізичних чи юридичних осіб щодо оплати товарів, робіт, послуг [4].

Однією з головних проблем організації обліку дебіторської заборгованості можна назвати непристосованість методів визначення резерву сумнівних боргів, які передбачені в П(С)БО 10, до обліку на вітчизняних підприємствах, звідси – неточні дані при відображенні резерву сумнівних боргів у балансі. Завдяки затвердженню переліку документів, що підтверджують і обґрунтовують визнання заборгованості сумнівною, можна вирішити цю проблему.

Розглянувши основні проблеми управління дебіторською заборгованістю, які мають підприємства та організації, їх можна розподілити таким чином:

- відсутність чіткого регламенту та методики роботи з простроченою дебіторською заборгованістю;
- недостатність даних, а іноді їх повна відсутність про збільшення витрат, пов'язаних зі зростанням розміру дебіторської заборгованості;
- відсутність оцінки фінансового стану дебіторів і ефективності надання відстрочок платежів.

Також істотного впливу на збільшення дебіторської заборгованості завдає політика підприємства в розрахунках зі споживачами: помилкове встановлення термінів та умов надання кредитів споживачам на товари, невраховані ризики, ненадання знижок, бонусів у випадку дострокової оплати покупцями рахунків, що також впливає на зростання дебіторської заборгованості, що призводить до платіжної кризи. Зі зростанням заборгованості за комерційним кредитом збільшується попит на короткострокові позики, скорочується їх пропозиція і зростає їх вартість. У цьому випадку підприємства мають перетворювати високоліквідні активи на грошові кошти, у протилежному випадку їм загрожує банкрутство.

З метою розвитку та введення організаційно-економічного механізму управління дебіторською заборгованістю слід створити контролюючий орган за формуванням, рухом і стягненням дебіторської заборгованості.

Для вдосконалення системи обліку та контролю дебіторської заборгованості можна визначити основні етапи формування політики управління дебіторською заборгованістю:

1. Проведення аналізу зміни дебіторської заборгованості підприємства за попередній період.

2. Формування принципів кредитної політики щодо покупців продукції.

3. Формування ефективної системи контролю за рухом і своєчасною інкасацією коштів.

4. Визначення можливої суми фінансових коштів, які інвестуються в дебіторську заборгованість по товарному та споживчому кредитах.

5. Своєчасне здійснення контролю за співвідношенням дебіторської і кредиторської заборгованостей.

6. Удосконалення організаційного аспекту обліку дебіторської заборгованості на підприємстві шляхом залучення до управління дебіторською заборгованістю аутсорсингу спеціалізованої фірми з управління дебіторською заборгованістю.

7. Здійснення заходів щодо збільшення кількості клієнтів [5].

Чітко організований на підприємстві облік дебіторської заборгованості дозволить зменшити рівень ризиків неплатоспроможності й уникнути зниження показників ліквідності для забезпечення постійно наявних оборотних коштів, а також сприятиме покращенню фінансового стану підприємства.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Кудіна О. М.

Література: 1. Пилипенко А. А. Розвиток теоретико-методологічних засад обліку, аналізу, контролю і аудиту: монографія. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2012. 103 с. **2.** Горбачова О. М., Лахай Л. В. Облік та аналіз дебіторської заборгованості: проблеми та шляхи їх вирішення. *Фінанси України. 2009.* № 11. С. 152–155. **3.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку № 10 «Дебіторська заборгованість»: Наказ міністерства фінансів України від 08.10.1999 № 237 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99. **4.** Іванілов О. С., Смачило В. В., Дубровська Є. В. Механізм управління дебіторською заборгованістю підприємства. *Актуальні проблеми економіки.* 2007. № 1. С. 156–163. **5**. Прус Л. Р. Управління дебіторською заборгованістю суб`єктів господарювання. *Вісник Хмельницького національного університету.* 2010. № 1, т. 2. С. 126–131.

ОСОБЛИВОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В НІМЕЧЧИНІ

УДК 657(430)

Селецька Д. М.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто сучасні методологічні підходи до організації бухгалтерського обліку в Німеччині. Описано принципи, критерії та процес організації бухгалтерського обліку, розкрито особливості плану рахунків, бухгалтерського обліку та бухгалтерської звітності в Німеччині.*

Ключові слова: *бухгалтерський облік, звітність, бухгалтерський баланс.*

Аннотация. *Рассмотрены современные методологические подходы к организации бухгалтерского учета в Германии. Описаны принципы, критерии и процесс организации бухгалтерского учета, раскрыты особенности плана счетов, бухгалтерского учета и бухгалтерской отчетности в Германии.*

Ключевые слова: *бухгалтерский учёт, отчётность, бухгалтерский баланс.*

Annotation. *The article deals with the modern methodological approaches to the organization of accounting in Germany. It also describes the principles, criteria and process accounting organization, reveals the features chart of accounts, accounting and financial reporting in Germany.*

Keywords: *accounting, reporting, balance sheet.*

Організація бухгалтерського обліку будь-якої країни є невід'ємною частиною економічної моделі розвитку та її головних особливостей. Відомо, що Німеччину справедливо називають одним із «локомотивів» світової економіки. За рівнем економічного розвитку, величиною економічного потенціалу, часткою у світовому виробництві, ступенем залучення до міжнародного розподілу праці та іншими значущими критеріями вона належить до числа найбільш високорозвинених держав світу та є членом Великої сімки. Німецька економіка утворена за принципом соціальної ринкової економіки. Її головним елементом є поєднання принципів свободи на ринку та соціального балансу [1].

Дослідження особливостей ведення бухгалтерського обліку у Німеччині є актуальним, оскільки країна активно бере участь у справах Європейського Союзу, й норми державного законодавства кореспондуються з загальноєвропейськими нормами. Таким чином, метою цієї статті є дослідження і аналіз особливостей системи обліку у Німеччині.

Система бухгалтерського обліку має давні традиції, спрямована насамперед на чітке дотримання норм чинного законодавства і відноситься до континентальної системи, для якої характерні:

- висока залежність від банківської системи та держави;
- тісні виробничі взаємозв'язки з банками;
- детальний юридичний регламент обліку та звітності;
- орієнтація обліку та звітності на інтереси державного управління оподаткуванням;
- макроекономічне планування (сильний вплив ЄС) [1].

Основною бухгалтерською організацією в Німеччині є аудиторська палата – офіційний контролюючий орган, утворений при Міністерстві економіки в 1961 р. Крім цього, з 1931 р. існує добровільна асоціація – Інститут присяжних аудиторів, завданням якого є розроблення рекомендацій з ведення бухгалтерського обліку та звітності. Однак вони не мають значного впливу: бухгалтери в Німеччині не стільки розробляють нові норми законодавства, скільки шанують старі. На практиці останнє слово щодо суперечливих методологічних питань найчастіше залишається за Верховним Податковим судом.

Перед німецьким бухгалтерським обліком поставлені такі завдання:

- відображення всіх змін вартості майна й заборгованості та визначення актуального стану цієї вартості;
- точне встановлення прибутків і збитків підприємства під час господарської діяльності;
- забезпечення розрахунку цін продукції шляхом обґрунтування необхідних даних;
- подання звітності для контролю господарських процесів на підприємстві та виявлення наявних резервів;
- створення бази для точного обчислення податкових платежів;

© Селецька Д. М., 2016

– знання необхідних доказів у разі правових суперечок із банками;

– формування надійної основи для інших розділів виробничої калькуляції (розрахунку витрат, планування, статистики) [2].

Торговельне та податкове законодавство зобов'язують дотримуватися певних правил ведення бухгалтерського обліку. У табл. 1 детально описано основні критерії та вимоги щодо здійснення бухгалтерського обліку в Німеччині [3].

Таблиця 1

Вимоги до ведення бухгалтерського обліку в Німеччині

Критерій	Вимоги
1. Повнота	Запис усіх господарський операцій
2. Правильність змісту	Записи господарських операцій відповідають їх змісту
3. Часові розмежування	Записи здійснюються відповідно до часу здійснення операції
4. Зрозумілість, можливість перевірки	Бухгалтерський облік здійснюється настільки ясно та наочно, щоб третій особі у достатньо короткий строк можливо було все зрозуміти
5. Правильність форми	Забороняються будь-які зміни початкового змісту, наприклад, стирання, заклеювання тощо
6. Хронологічний порядок	Запис господарських операцій ведеться в порядку їх здійснення

Законодавчою базою обліку та звітності в Німеччині є Торговий кодекс, який регулює питання щодо складання звітності. У ньому детально визначаються правила, що стосуються змісту та складання балансу, а також звіту щодо прибутків і збитків підприємства.

Процес організації бухгалтерського обліку господарських операцій поділяється на три основних стадії: підготовка облікових документів, безпосередньо бухгалтерський запис і зберігання документів.

У Німеччині немає загального плану рахунків і чітких приписів щодо виду та структури журналів господарських операцій, бухгалтерських книг тощо. Кожне підприємство самостійно може визначати склад, зміст плану рахунків, журналів та аналітики на основі своїх конкретних потреб. Однак існують деякі промислові стандарти, зразки планів рахунків та інших норм, якими підприємства користуються для організації свого обліку. Структура звітності материнської компанії також впливає на звітність, облік, план рахунків та аналітику дочірніх компаній [3].

Структура бухгалтерського балансу в Німеччині також має свої особливості. Вона побудована на основі принципу володіння або права власності. Пасив балансу поділяється на дві великі групи:

– власний капітал (капітал, резерви, результат звітного періоду);

– позикові кошти (зобов'язання за позиками на цілі фінансування, борги постачальникам, дивіденди та соціальні виплати, фіскальні борги).

За такою схемою борги класифікуються за ступенем зворотності та за природою їх походження. Інформацію, що стосується ступеня зворотності зобов'язань, німецькі аналітики вважали за краще розмістити в додатку, щоб надати там більш повну картину.

Основний підхід до організації обліку та складання звітності в Німеччині – обережність і орієнтованість на користувачів фінансової звітності (кредиторів), тому активи оцінюються скоріше за найменшою з можливих оцінок, а зобов'язання – за найбільшою [3]. Така філософія йде корінням у 20-ті роки минулого століття, часи економічної кризи. Користувачі мають, в першу чергу, побачити у фінансовій звітності максимум зобов'язань підприємства і мінімум його активів. Якщо згодом в результаті виявляється більше активів і менше зобов'язань, то кредитор не ризикує. В усіх галузях обліку німці віддають перевагу «обережній» оцінці як щодо активів, так і зобов'язань. Розглянемо для прикладу оціночні резерви: вони утворюються у звітності як на прогнозовані збитки, так і на майбутні витрати (наприклад, на обов'язковий поточний ремонт обладнання). Перша група резервів з'являється тоді, коли власні зобов'язання в угоді на звітну дату перевищують можливі вигоди від угоди (навіть якщо на момент укладання угоди такої ситуації ще не було). Резерви утворюються і у випадку, коли витрати щодо виробництва та реалізації майбутньої продукції перевищують економічну вигоду від її продажу. Така ситуація може виникнути за наявності тривалого циклу виготовлення продукції.

Що стосується особливостей обліку доходів і витрат, то використовуються два методи складання звіту про прибутки та збитки: метод повних витрат за елементами витрат і метод функціональних витрат за статтями калькуляції [4]. Розділ власного капіталу в пасивах балансу найчастіше має звичну для вітчизняних бухгалтерів форму, за винятком спеціальних статей, в яких може відображатися прибуток, отриманий внаслідок вибуття певних активів, але за нього не стягнутий податок, і тому не включений у звіт про прибутки та збитки. Мета цих статей – показати, що певна частина прибутку не відображається у прибутку поточного періоду, а виникає раніше внаслідок

зростання ринкової вартості активів, поза сферою впливу керівництва компанії. Однак такий прибуток має бути реінвестований в активи компанії. Також у Німеччині немає офіційної вимоги складання проміжної звітності. Інакше кажучи, теоретично компанія зобов'язана складати звітність лише один раз на рік. Однак на практиці таке можливо нечасто, тому що існують вимоги бірж, акціонерів, власників і банків щодо надання звітності не раз на рік, а частіше, причому в усе більш короткі терміни. Тому Комітет із стандартів фінансової звітності Німеччині нещодавно розробив спеціальний стандарт щодо складання проміжної звітності, що обмежує такі вимоги [4].

Річний фінансовий звіт має бути складений до кінця 5-го місяця року, наступного за звітним, і публікуватися до кінця 12-го місяця. Податкову декларацію слід подавати до кінця 9-го місяця, наступного за звітним періодом. Річна звітність всіх компаній, за винятком малих, підлягає аудиту незалежними аудиторами [5].

Таким чином, можна дійти висновку, що давні традиції особистої участі централізованої влади у формуванні німецьких бухгалтерських норм і законів пояснюють наявність особливостей розвитку німецької бухгалтерської практики. Сучасні правила бухгалтерського обліку розробляються різними органами Німеччини, проте всі вони базуються на загальновизнаних принципах, що надають можливість уникати суперечності та протидії. Облік і аудит в Німеччині мають вагомі національні особливості, а подальший їх розвиток зв'язується із застосуванням МСФО і директив ЄС, але зі збереженням національних особливостей.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Кудіна О. М.

Література: 1. Кондраков Н. П. Самоучитель по бухгалтерському обліку. М.: ТК Велби; Проспект, 2009. 560 с. **2.** Кочерга С. В., Пилипенко К. А. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах. Київ: Центр навч. літ., 2011. 216 с. **3.** Мисловская Н. А., Бухгалтерський облік в Німеччині. *Фінансовий менеджмент.* 2010. № 3. С. 8. **4.** Маренков Н. Л. Кравцова Т. И. Международные стандарты бухгалтерского учета, аудита и учетная политика фирм. М.: Эдиториал УРСС, 2009. С. 56–70. **5.** Попонова Н. А. Деякі особливості звітності підприємств у розвинених країнах. *Фінанси.* 2008. № 9. С. 50–51.

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄВРОПИ

УДК 336:657.15(477)

Середа Л. А.
Твердохліб Д. В.

Студенти 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Виділено й обґрунтовано основні принципи складання фінансової звітності в Україні згідно з П(С)БО та у країнах Європи згідно з МСФЗ. Проведено їх порівняльну характеристику, розглянуто основні відмінності аспектів складання фінансової звітності та визначено їх роль в економіці.*

Ключові слова: *фінансова звітність, міжнародні стандарти, порівняльна характеристика, система обліку, П(С)БО, МСФЗ.*

Аннотация. *Выделены и обоснованы основные принципы составления финансовой отчетности в Украине согласно П(С)БУ и в странах Европы согласно МСФО. Проведена их сравнительная характеристика,*

© Середа Л. А., Твердохліб Д. В., 2016

рассмотрены основные отличия в аспектах составления финансовой отчетности и определена их роль в экономике.

Ключевые слова: *финансовая отчетность, международные стандарты, сравнительная характеристика, система учета, П(С)БУ, МСФО.*

Annotation. *The grounded the basic principles of financial reporting in Ukraine according to P(S) and in Europe under IFRS. A comparative description of them, the basic differences between financial reporting issues and define their role in the economy.*

Keywords: *financial reporting, international standards, comparative characteristics, accounting system, P(S), IFRS.*

Бухгалтерська фінансова звітність компаній передбачає собою концепцію загальних характеристик, які визначають результати економічно-економічної роботи компанії за минулий проміжок часу (місяць, квартал, рік). Вона оформляється шляхом підрахунку, групування і особливої обробки інформації нинішнього бухгалтерського обліку і вважається завершальною її стадією. Метою роботи вважається дослідження і зіставлення основ економічної підготовки звітності в Україні згідно з Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку (надалі – П(С)БО) і в державах Європи згідно з Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку (надалі – МСФЗ).

Метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух коштів підприємства. Предметом виступає порівняльна характеристика досліджуваних стандартів.

Дослідженнями фінансової звітності займались Л. Нішенко [1], С. Голова [2], О. Петрук [3], П. Тютюнник [4]. Вони розглядали взаємодію української фінансової звітності й обліку з міжнародними стандартами.

Тема фінансових результатів завжди буде актуальною, адже в діяльності будь-якого підприємства прибуток відіграє головну роль. Він є основним джерелом інтенсивного й інноваційного розвитку підприємства, реконструкції виробництва, модернізації його матеріально-технічної бази, покращення соціальних стандартів, рушійною силою розвитку підприємств, регіонів, держави тощо.

Головні вимоги до звітності – це реальність, ясність, своєчасність, єдність методики звітних показників, порівнянність звітних показників із минулими.

Крім того, звітність підприємства служить також джерелом інформації не тільки зовнішніх, але й внутрішніх користувачів. За даними звітності може бути зроблено детальний аналіз показників фінансового стану та платоспроможності підприємства, його майнового стану, дано оцінку ефективності використання фінансових і матеріальних ресурсів тощо.

Фінансова звітність складається з Балансу, Звіту про фінансові результати, Звіту про рух грошових коштів, Звіту про власний капітал і Приміток до звітів.

До фінансової звітності включають показники діяльності філій, представництв, відділень та інших відокремлених підрозділів підприємства.

Примітки до фінансових звітів – сукупність показників і пояснень, що забезпечує деталізацію та обґрунтованість статей фінансових звітів, а також інша інформація, розкриття якої передбачено відповідними П(С)БО.

Елементами фінансових звітів є активи, зобов'язання, власний капітал, доходи та витрати.

Користувачі фінансової звітності – це фізичні або юридичні особи, яким необхідна інформація про діяльність підприємства для прийняття рішень. Для вищих організацій звітність є базою вивчення роботи підвідомчих підприємств, основою для координації діяльності підвідомчих установ, планування виробництва на майбутній період. Фінансово-кредитні органи використовують звітні дані для контролю за дотриманням підприємствами фінансово-кредитної дисципліни, правильністю нарахування сум, що підлягають сплати до бюджету, та аналізу ефективності використання отриманих кредитів і коштів цільового фінансування. Керівникам підприємств і виробничих підрозділів дані звітності позволяють проаналізувати результати господарської діяльності та вжити необхідних заходів із їх покращення.

Складання фінансової звітності переважно за квартал не забезпечує оперативності управління, а інформація, яка міститься у фінансовій звітності, є недостатньою для прийняття дієвих рішень вищим управлінським персоналом. Це зумовлює необхідність використання внутрішньої бухгалтерської та управлінської звітності для задоволення потреб користувачів у детальнішій інформації. Форми названих видів звітності затверджуються Наказом про облікову політику підприємства.

Внутрішня бухгалтерська звітність передбачає надання оперативної релевантної інформації відповідно до вимог управлінського персоналу. Така звітність складається бухгалтером-аналітиком, її подання законодавчо не регламентовано [4].

Вимоги до змісту, періодичності та порядку подання звітності для управління повинні визначати самі менеджери; саме від них, як користувачів, залежить структура відображень у звітності даних. А якість внутрішньої бухгалтерської та управлінської звітності, як і якість її аналізу, оцінка результатів цього аналізу – від рівня кваліфікації управління. При цьому менеджеру необхідна не лише економічна освіта, розуміння бухгалтерського обліку, а й знання основ техніко-економічного планування, статистики, аналізу господарської діяльності, фінансового менеджменту, стратегічного управління тощо.

Лише правильне формулювання вимог до звітності дозволяє керівництву підприємства отримати необхідні дані для прийняття управлінських рішень, спрямованих на збереження та раціональне використання матеріальних і трудових ресурсів, грошових коштів.

Порівнюваність інформації характеризує можливість користувачам звітності порівнювати:

- фінансові звіти підприємства за різні періоди;
- фінансові звіти різних підприємств.

Таке порівняння дозволяє оцінити динаміку розвитку підприємства, визначити його місце на ринку.

Передумовами порівнюваності є наведення відповідної інформації попереднього періоду та розкриття інформації про облікову політику підприємства та її зміни. Для забезпечення порівнюваності у кожному фінансовому звіті необхідно наводити всю числову інформацію за попередній період способом, який дозволяє співставити її з даними за звітний період. При цьому у примітках до фінансових звітів треба пояснити характер будь-якої перекласифікації, вказати її суму та причину. Інформація, подана у фінансових звітах, повинна не тільки відображати результати попередньої діяльності, але й бути корисною для прогнозування розвитку діяльності підприємства на наступні періоди.

Суб'єкти малого підприємництва та представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності складають лише спрощену форму річної звітності – Баланс і Звіт про фінансові результати.

Строки подання фінансової звітності (квартальної і річної) для всіх підприємств встановлені Кабінетом Міністрів України у Порядку подання фінансової звітності. Відповідно до цього документа квартальна звітність подається не пізніше 25-го числа місяця, наступного за звітним кварталом. Річна – не пізніше 20-го лютого, наступного за звітним року. Фінансова звітність (квартальна і річна) подається:

- до державних органів статистики;
- в органи, до сфери управління яких належить підприємство;
- до інших державних органів (за наявності асигнувань із бюджету);
- трудовим колективам за їх вимогою;
- власникам відповідно до установчих документів.

При підготовці річного звіту керівництво підприємства повинно усвідомлювати відповідальність за складений звіт. Керівництво повинно розглядати цей звіт не як чергову звітність перед ще одним контролюючим державним органом, а як звіт про результати діяльності перед власниками підприємства. При підготовці фінансової звітності велике значення має дотримання вимог значущості та суттєвості інформації. Крім того, фінансова звітність повинна складатися із дотриманням вимог національних або міжнародних стандартів фінансової звітності, встановлених принципів організації обліку та звітності на підприємствах. Всі звіти обов'язково підписуються керівником і головним бухгалтером підприємства.

Фінансова звітність повинна об'єктивно висвітлювати необхідну користувачам інформацію про фінансовий стан і результати господарської діяльності підприємств, проведені коригування, виправлення облікових даних, причини їх здійснення. Також необхідним є дотримання принципу повного висвітлення, тобто фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки господарських операцій і подій, здатну вплинути на рішення незалежно від того, відповідно до яких стандартів складається фінансова звітність [5].

Як відомо, Україна вже багато років прагне стати членом Європейського Союзу, але процес набуття такого статусу передбачає перегляд чинного законодавства, в тому числі й удосконалення системи обліку та звітності у країні.

Серед країн Європи фінансова звітність дещо відрізняється від української. Особливості зарубіжного досвіду наведені в табл. 1.

Отже, проаналізувавши наведені факти, можна зробити висновок про необхідність удосконалення принципів фінансової звітності в Україні. При цьому треба зазначити, що Україна близька до Європи за своїм законодавством та економічною системою, а отже, задля вдосконалення національних стандартів можна скористатися досвідом міжнародних стандартів.

Таблиця 1

Фінансова звітність країн Європи

Країна	Особливості
Німеччина	Особливістю облікової системи Німеччини є застосування двох видів звітності – комерційної і податкової, складеної на основі комерційної, але зміненої відповідно до податкових правил. Комерційний варіант може бути складений у вигляді балансу результатів і балансу майна. Розподіл статей по звітних періодах між суміжними періодами застосовується при складанні тільки комерційного балансу результатів і включає відкладене оподаткування. Малі підприємства мають право складати тільки податкову звітність. Але великі компанії складають консолідований баланс, консолідований звіт про прибуток і збитки
Франція	Таким чином, для Франції характерні високий рівень стандартизації бухгалтерського обліку та детальне методичне опрацювання нормативних документів по бухгалтерському обліку. Правила складання звітності для французьких організацій розроблені так, щоб формувати вхідну інформацію для національної системи рахівництва, за допомогою якої держава контролює економіку. Ця система склалася в результаті багатовікової традиції централізації управління і прагнення підприємців отримувати підтримку держави. Проте компанії, що здійснюють господарську діяльність на ринках іноземних держав, мають право складати звітність групи за правилами відповідного ринку
Італія	Балансовий звіт надається в горизонтальному виді, що відповідає положенням Директиви ЄЕС № 4. Звіт про прибутки та збитки складається у вертикальному виді, при цьому перевага віддається методу за типом витрат, і рідше застосовується функціональний метод. Складовою частиною бухгалтерських звітів є коментарі
Португалія	Характерна континентальна модель податкової системи здійснення в цій країні фінансово-облікової звітності має свої особливості: фінансовий звіт спрямований на задоволення потреб банків, облікові регістри регламентуються законодавчо, облікова практика зорієнтована на задоволення потреб уряду, зокрема показників макроекономічного рівня
Швеція	Водночас із консерватизмом, що існує в оформленні і наданні фінансової звітності, ринок довгострокового позикового капіталу вимагає економічно обґрунтованих бухгалтерських звітів, що ґрунтуються на кращих зразках світової практики

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Кудіна О. М.

Література: 1. Нішенко Л. Гармонізація бухгалтерського обліку та фінансової звітності України з міжнародними стандартами. *Бухгалтерський облік і аудит.* 2012. № 9. С. 6–9. **2.** Голов С. Міжнародні стандарти фінансової звітності: вдосконалення та застосування. *Бухгалтерський облік і аудит.* 2007. № 11. С. 43–58. **3.** Петрук О. М. Гармонізація національних систем бухгалтерського обліку: [монографія]. Житомир: ЖДТУ, 2015. 420 с. **4.** Бухгалтерский учет: учеб. пособие/под ред. П. С. Тютюнника. Харьков: ИД «ИНЖЭК», 2008. 504 с. **5.** Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14.

АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВИТРАТ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ

УДК 657.05

Сирадоєва А. О.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто найбільш суттєві моменти в класифікації і обліку витрат майбутніх періодів. Наведено основні терміни, використовувані при класифікації і обліку витрат майбутніх періодів. Проаналізовано вітчизняну та зарубіжну літературу, а також нормативну базу України з питань аналізу витрат майбутніх періодів, на основі чого запропоновано власну методику економічного аналізу таких витрат.*

Ключові слова: *витрати майбутніх періодів, економічні відносини, економічний аналіз, стан обліку, наступні облікові періоди.*

Аннотация. *Рассмотрены наиболее существенные моменты в классификации и учете расходов будущих периодов. Приведены основные термины, используемые при классификации и учете расходов будущих периодов. Проанализирована отечественная и зарубежная литература, а также нормативная база Украины по вопросам анализа расходов будущих периодов, на основе чего предложена собственная методика экономического анализа таких расходов.*

Ключевые слова: *расходы будущих периодов, экономические отношения, экономический анализ, состояние учета, следующие учетные периоды.*

Annotation. *Considered the most significant moments in the classification and accounting of deferred expenses. Here are the basic terms used in the classification and accounting of deferred expenses. Analysis of domestic and foreign literature, as well as the regulatory framework for the analysis of Ukraine prepaid expenses based on what prompted his own method of economic analysis of costs.*

Keywords: *prepaid expenses, economic relations, economic analysis, state accounting, the following accounting periods.*

Під час своєї роботи бухгалтеру доводиться здійснювати облік витрат, які не можуть бути визнані витратами в поточних звітних періодах. Законодавчі норми є досить загальними. Вони не охоплюють особливості, специфіку діяльності окремих суб'єктів господарювання, також вони не враховують всі можливі варіанти щодо відображення в обліку операцій, що пов'язані з витратами майбутніх періодів.

Важливе значення для правильного формування основних показників діяльності підприємства має правильний і своєчасний розподіл і списання витрат майбутніх періодів.

Метою цієї роботи є визначення впливу витрат майбутніх періодів на фінансово-господарську діяльність підприємства.

Аналіз останніх досліджень. І. Е. Гущина, Ю. А. Кузьмінський, Т. О. Меліхова, Е. Г. Мельник, В. М. Саприкін, Я. В. Соколов присвятили свої роботи розгляду сутності витрат майбутніх періодів.

Виклад основного матеріалу. Необхідною умовою функціонування будь-якого суб'єкта господарювання та важливою складовою господарської діяльності є витрати.

Витрати майбутніх періодів – витрати, які здійснені в поточному періоді, але підлягають віднесенню на витрати майбутніх періодів. Такі облікові ситуації можуть виникнути в найрізноманітніших випадках: у зв'язку з виведенням на планову потужність новостворених підприємств, при здійсненні підготовчих робіт у сезонних галузях промисловості, під час освоєння нових виробництв і агрегатів, оплати страхового поліса, передплати на газети і журнали, оплати повних або часткових простоїв тощо [1].

Різні автори визначають по-різному склад витрат майбутніх періодів. Це вказує на те, що склад витрат майбутніх періодів є неоднозначним та досі повністю не дослідженим. Слід зазначити, що склад витрат майбутніх періодів залежатиме від виду економічної діяльності суб'єкта господарювання, а отже, буде характерним для кожної з них.

До витрат, облік яких ведеться на рахунку 39, відносяться: витрати, пов'язані з підготовчими до виробництва роботами в сезонних галузях промисловості, з освоєнням нових виробництв та агрегатів; сплачені орендні платежі; оплата страхового поліса; оплата торгового патенту; сплачені наперед рекламні послуги, витрати, пов'язані з випуском облігацій; передплата на газети, журнали, періодичні та довідкові видання [2].

© Сирадоєва А. О., 2016

Попередня оплата робіт і послуг (аванс орендних платежів, оплата страхового поліса) не може бути визнана витратами поточного періоду, оскільки: відповідно до п. 9.2. П(С)БО 16 «Витрати» попередня (авансова) оплата запасів, робіт і послуг не визнається витратами. Перераховані витрати визнаються витратами майбутніх періодів тоді, коли вони відносяться до наступних звітних періодів, протягом яких і будуть включені до складу витрат [3].

Витратами майбутніх періодів визнаються витрати, пов'язані з оплатою авансу за договорами оренди і за умови, що аванс сплачено більш ніж за один звітний період. Також необхідною умовою визнання авансових платежів із оренди витратами майбутніх періодів є обов'язкове визначення умов договору авансування орендної плати [5, с.103]. Визнання таких платежів витратами майбутніх періодів здійснюється в тому звітному періоді, в якому вони були понесені. Розподіл і включення до складу витрат поточного періоду витрат, що пов'язані з авансовою оплатою орендних платежів, здійснюється рівними частинами протягом того періоду, за який було здійснено передоплату [3].

Згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», якщо актив забезпечує економічні вигоди протягом кількох звітних періодів, то витрати відображаються у звіті про фінансові результати на основі систематичного та раціонального їх розподілу протягом тільки тих звітних періодів, коли надходять відповідні економічні вигоди. Того ж вимагає один із основоположних принципів бухгалтерського обліку – принцип відповідності доходів і витрат [4].

Для правильного визначення собівартості продукції (робіт, послуг) і оподаткування прибутку необхідно при класифікації видатків майбутніх періодів, як правило, обмежуватися одним обліковим роком, за винятком великих витрат, пов'язаних із підготовкою виробництв, проектуванням будівництва майбутніх об'єктів і т. п. Якщо витрати майбутніх періодів відразу повністю включити в собівартість звітного періоду, то це негативно позначиться на фінансових результатах діяльності підприємства і може призвести до збитку [5].

Бухгалтерський облік витрат майбутніх періодів ведеться на рахунку 39 «Витрати майбутніх періодів»: за дебетом відображається накопичення витрат майбутніх періодів, за кредитом – їх списання (розподіл) та включення до складу витрат звітного періоду.

Рахунок 39 може бути настільки ж різноманітний, як, наприклад, і рахунок 23 «Виробництво». Фактично в ряді випадків він і є повний аналог головного виробничого рахунку. Скажімо, при досвідченому запуску нових виробничих ліній накопичення списання витрат майбутніх періодів відображається проводками, що наведені у табл. 1.

Таблиця 1

Відображення в обліку витрат майбутніх періодів

Зміст господарської операції	Дт	Кт
Нарахування зносу основних засобів, задіяних у виконанні пуск-налагоджувальних і підготовчих робіт	39	131
Списання запасів на собівартість дослідного виробництва, робіт, послуг, що входять у комплекс пусконалагоджувальних і підготовчих робіт	39	20
Списання МБП на дослідне виробництво, роботи та послуги або нарахування зносу за правилами, встановленими в політиці бухгалтерського обліку підприємства	39	22
Оприбуткування закуплених цінностей безпосередньо в будівельно-монтажні підрозділи, сервісно-налагоджувальні групи	39	631
Нарахування витрат майбутніх періодів після оплати різним дебіторам послуг, які будуть споживатися підприємством у майбутньому	39	377
Нарахування внесків до обов'язкових державних страхових фондів	39	65
Нарахована заробітна плата, що підлягає сплаті в поточному періоді, але визнана як витрати тільки в наступних періодах	39	66
Віднесення на собівартість проекту адміністративних та інших витрат операційної діяльності	39	92
Визнання загальновиробничих витрат у звітному періоді	91	39
Визнання витрат на збут у звітному періоді	92	39

Отже, витрати майбутніх періодів є специфічним об'єктом у системі бухгалтерського обліку, який не слід ототожнювати з витратами звітного періоду. Витрати майбутніх періодів набувають свого вирішального значення в умовах застосування динамічної теорії фінансової звітності. Неправильне відображення в обліку витрат і доходів, а особливо витрат майбутніх періодів викривляє дані фінансової звітності. Відповідно, таке викривлення фінансової звітності впливає на рішення користувачів щодо діяльності підприємства та призводить до його банкрутства.

Науковий керівник – викладач Шушлякова О. В.

Література: 1. Бутинець Ф. Ф., Давидюк Т. В., Малюга Н. М., Чижевська Л. В. Бухгалтерський управлінський облік: підручник. Житомир: Рута, 2002. 480 с. **2.** Витрати майбутніх періодів. URL: http://nauditor.com.ua/ru/component /na_archive/317?view=material. **3.** Михайлицька М. В. Шляхи вдосконалення обліку витрат виробництва в умовах реформування системи обліку в Україні. *Науковий вісник студентів та аспірантів ЗакДУ.* 2007. Вип. 2 (07). С. 108–112. **4.** Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 // Бза даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13. **5.** Мельник Е. Г. Витрати майбутніх періодів: сутність, склад і класифікація. *Міжнародний збірник наукових праць.* 2009. № 2 (14). С. 102–111.

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИТРАТ НА НАВЧАННЯ ПЕРСОНАЛУ

УДК 658.17

Ситнік Д. С.

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто та проаналізовано питання про особливості обліково-аналітичного забезпечення витрат на навчання персоналу, які були здійснені в звітному періоді, також висвітлено проблему необхідного розміру витрат на навчання та сутність цих витрат.*

Ключові слова: *навчання персоналу, інвестиції, витрати, оплата, перекваліфікація персоналу.*

Аннотация. *Рассмотрен и проанализирован вопрос об особенностях учетно-аналитического обеспечения расходов на обучение персонала, совершенных в отчетный период, также освещена проблема необходимого размера расходов на обучение и сущность этих расходов.*

Ключевые слова: *обучение персонала, инвестиции, расходы, оплата, переквалификация персонала.*

Annotation. *The article reviewed and analyzed the issue of accounting features analytical support costs for training that have been committed in the reporting period, also highlighted the problem of the required size and cost of training the nature of these costs.*

Keywords: *training, investment, expenses, payment, retraining of personnel.*

Підготовка кваліфікованих спеціалістів для галузей економіки України є одним із актуальних завдань, особливо це стосується персоналу організацій і підприємств. Ринкова економіка потребує не тільки залучення у суспільне виробництво додаткової робочої сили, також вимагає підвищення її кваліфікації та подальшого розширення підготовки спеціалістів, високого підвищення насиченості кваліфікованими кадрами народного господарства. Для зростання виробництва ,розвитку технічного прогресу необхідне збільшення чисельності спеціалістів і систематичне підвищення їх кваліфікації – це вирішить основні економічні завдання з реформування економіки та подолання кризових явищ.

© Ситнік Д. С., 2016

Питання, пов'язані з обліком витрат на навчання працівників, розглядали такі відомі вчені, як П. Самуельсон, Т. Веблен, Й. Шумпетер Т. Шахрайчук, В. Сопко та ін.

Метою роботи є розгляд особливості обліку витрат на господарську діяльність підприємства.

Витрати на навчання персоналу – це свого роду інвестиції, адже роботодавець, витрачаючи засоби на навчання своїх працівників, сподівається, що через деякий час ці працівники завдяки отриманим знанням принесуть цілком реальну економічну користь підприємству. Проте облік витрат на навчання персоналу має нюанси, на які слід звертати увагу, щоб захистити себе від несподіваних негативних податкових наслідків [1].

Отже, до складу витрат у повному обсязі відносяться витрати платника податку на професійну підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації працівників робітничих професій, а також у разі, якщо законодавством передбачено обов'язковість періодичної перепідготовки або підвищення кваліфікації. Суттєвим є і те, що до складу витрат у повному обсязі відносяться витрати на навчання та професійну підготовку, перепідготовку або підвищення кваліфікації у вітчизняних і навіть у закордонних навчальних закладах. Головною умовою у цьому випадку є те, що наявність сертифіката про освіту у таких закладах є обов'язковою для виконання певних умов ведення господарської діяльності [2].

До складу витрат дозволяється включати витрати на оплату навчання у вищих і професійно-технічних навчальних закладах фізичних осіб незалежно від того, чи перебувають такі особи в трудових відносинах з платником податку, за умови, що ці фізичні особи уклали з платником письмовий договір (контракт) про взяті зобов'язання відпрацювати у платника податку після закінчення навчання і отримання спеціальності (кваліфікації) не менш як 3 роки. У разі розірвання контракту платник податку зобов'язаний збільшити дохід на суму фактично здійснених ним витрат на навчання та професійну підготовку, яку було включено до складу його витрат. Також на суму таких витрат необхідно нарахувати додаткове податкове зобов'язання та пеню в розмірі 19 % облікової ставки НБУ, які діяла на день виникнення податкового зобов'язання з податку на прибуток, розраховані за кожен день недоплати, закінчуючи днем збільшення доходу.

У разі якщо фізична особа відшкодовує платнику податку збитки за такою угодою (договором, контрактом), то сума такого відшкодування у розмірі, на яку збільшено дохід, не є об'єктом оподаткування [3].

У повному обсязі до складу витрат платника податку включаються витрати на організацію навчально-виробничої практики осіб, які навчаються у вищих і професійно-технічних навчальних закладах, за умови, що така практика провадиться за профілем основної діяльності платника податку або в структурних підрозділах, що забезпечують його господарську діяльність.

Порядок віднесення виплат до Фонду оплати праці, який включає основну та додаткову заробітну плату, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, передбачено розділом 2 Інструкції зі статистики заробітної плати, затвердженої наказом Міністерства статистики України та зареєстрованої в Міністерстві юстиції України [4].

Щодо податкового періоду, то, враховуючи положення ст. 11 .Закону про прибуток, ним будуть звітний (податковий) рік і звітний (податковий) квартал, тобто розмір витрат на навчання, які можна віднести до складу валових витрат, визначатиметься в межах кварталу з подальшим перерахунком за наслідками року.

Крім витрат, безпосередньо пов'язаних із оплатою навчальному закладу вартості навчання, до складу валових витрат відносяться також інші витрати, пов'язані зі здобуттям освіти, встановлені Постановою Кабінету Міністрів України «Про гарантії і компенсації для працівників, які направляються для підвищення кваліфікації, підготовки, перепідготовки, навчання інших професій з відривом від виробництва» [5].

Вказана постанова передбачає для працівників, які скеровуються для підвищення кваліфікації, підготовки, перепідготовки і навчання інших професій з відривом від виробництва (далі – навчання), такі мінімальні державні гарантії:

1) збереження середньої заробітної плати за основним місцем роботи за час навчання (за вчителями й іншими працівниками освіти, які скеровуються на курси і до інститутів удосконалення);

2) оплата вартості проїзду працівника до місця навчання і назад;

3) виплата добових за кожен день перебування в дорозі у розмірі, встановленому законодавством для службових відряджень. Іногороднім працівникам протягом першого місяця навчання добові виплачуються в розмірі, встановленому законодавством для службових відряджень, а в наступні місяці до закінчення терміну навчання тим, хто одержує заробітну плату у розмірі менше 6 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, виплачується стипендія в розмірі 20 % добових [6].

На час навчання працівники забезпечуються гуртожитком готельного типу. Якщо гуртожитка немає, відшкодовуються витрати, пов'язані з наймом житлового приміщення, в порядку, встановленому законодавством для службових відряджень.

Оплата проїзду працівників на навчання з відривом від виробництва до місця навчання і назад, виплата добових за час перебування в дорозі і за час навчання, стипендії, відшкодування витрат, пов'язаних із наймом житлового приміщення, провадяться за місцем основної роботи [4].

На відміну від вартості навчання, розмір витрат на оплату компенсаційних виплат не обмежується 2 % Фонду оплати праці, вони повному розмірі відносяться до складу валових витрат.

Організаційні витрати в Україні та багатьох інших країнах (США, Франція, Іспанія, Португалія) розглядаються як довгострокові авансовані витрати, тому згідно з принципом відповідності вони піддягають капіталізації та визнаються поточними витратами (шляхом нарахування амортизації) у тих облікових періодах, у яких вони сприяють отриманню доходу. При цьому строк списання таких витрат у більшості випадків не перевищує 5 років. А якщо ці витрати будуть входити до складу непоточних витрат, то підприємства зазнають великих збитків, що негативно вплине на його економічну діяльність.

У разі виникнення розбіжностей між органом державної податкової служби та платником податку стосовно зв'язку витрат на цілі, обумовлені цим підпунктом, з основною діяльністю платника податку, такий орган державної податкової служби зобов'язаний звернутися до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері освіти, експертний висновок якого є підставою для прийняття рішення органом державної податкової служби.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Тютлікова В. В.

Література: 1. Кодекс законів про працю України: Закон України від 10.12.1971 № 322-VIII // База даних «Законодавство Украни»/Верховна Рада України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/322-08. **2.** Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство Украни»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17. **3.** Бутинець Ф. Ф., Івахненков С. В., Давидюк Т. В., Шахрайчук Т. В. Інформаційні системи бухгалтерського обліку: підручник. Житомир: Рута, 2002. 512 с. **4.** Сопко В. В. Бухгалтерський облік: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2000. 578 с. **5.** Про гарантії і компенсації для працівників, які направляються для підвищення кваліфікації, підготовки, перепідготовки, навчання інших професій з відривом від виробництва: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.06.1997 № 695 // База даних «Законодавство Украни»/Верховна Рада України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/695-97-%D0%BF. **6.** Про затвердження переліку видів виплат, що здійснюються за рахунок коштів роботодавців, на які не нараховується єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.12.2010 № 1170 // База даних «Законодавство Украни»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1170-2010-%D0%BF.

ПРОБЛЕМА ДОСТОВІРНОСТІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

УДК 657.37

Скляр А. О.

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Проаналізовано поняття «фінансова звітність». Розглянуто проблеми достовірності фінансової звітності в Україні, їх вплив і наслідки на фінансовий стан підприємства, а також визначено основні напрямки їх вирішення. Проведено аналіз ефективності достовірності фінансової звітності на підприємстві та установах в Україні.*

© Скляр А. О., 2016

Ключові слова: *бухгалтерський облік, фінансова звітність, баланс, достовірність.*

Аннотация. *Проанализировано понятие «финансовая отчетность». Рассмотрены проблемы достоверности финансовой отчетности в Украине, их влияние и последствия на финансовое состояние предприятия, а также определены ключевые пути их решения. Проведен анализ эффективности достоверности финансовой отчетности на предприятии и учреждениях в Украине.*

Ключевые слова: *бухгалтерский учет, финансовая отчетность, баланс, достоверность.*

Annotation. *To analyze the concept of «financial statements». Consider the problem of the reliability of financial reporting Ukraine and their impact and consequences on the financial condition of the enterprise and to identify the key solutions. To analyze the effectiveness of the reliability of financial statements of enterprises and institutions in Ukraine.*

Keywords: *accounting, financial reporting, balans, reliability.*

На сьогодні фінансова звітність в Україні є елементом інфраструктури ринкової економіки та засобом комунікації. Без вчасної, якісно сформованої, достовірної інформації управління підприємством є неможливим. Мета звітності досягається не лише за умови отримання на її основі повної, неупередженої та достовірної інформації про поточний стан і результати діяльності підприємства, а й можливості на її підставі спрогнозувати подальший потенціал його розвитку.

Недостовірна інформація про фінансовий стан і результати діяльності підприємства унеможливлює прийняття обґрунтованих та адекватних рішень, що неминуче призводить до економічних втрат. На цей момент важливого значення набуває пошук нових шляхів розв'язання проблеми комплексного оцінювання об'єктивної інформації у фінансовій звітноості та регістрах бухгалтерського обліку підприємства. Питання достовірності фінансової звітності є досить актуальним для повсякденної роботи контролюючих органів, аудиторських служб та інших користувачів фінансової інформації.

Дослідженням забезпечення контролю та достовірності даних бухгалтерського обліку займались такі вітчизняні та російські вчені, як: Ф. Ф. Бутинець, Б. І. Валуєв, М. Т. Білуха, І. К. Дрозд, С. М. Назарова та ін.; а також зарубіжні науковці: П. Чіджі, П. Друкер, Р. Адамс, Д. Хан, Дж. Лоббек. Але, незважаючи на значну кількість наукових досліджень у цій галузі, на сьогодні залишаються невирішеними деякі питання.

Метою дослідження цієї статті є визначення причин порушення достовірності фінансової звітності та способів вирішення цієї проблеми.

Фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період [1].

Фінансова звітність для багатьох підприємств служить своєрідною рекламою, адже кожна людина, ознайомившись з бухгалтерським балансом, може вирішити для себе, чи варто вкладати кошти в це підприємство.

Фінансова звітність містить значний обсяг інформації щодо стану будь-якого підприємства, і саме в цьому полягає її основне значення. Саме це й стало причиною порушення одного з головних принципів формування звітності – достовірності.

Достовірність звітних даних є однією з ключових проблем майже кожної країни.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2] метою ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності є надання користувачам для ухвалення рішень повної, правдивої й неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства.

У п. 8 ст. 9 цього Закону визначено, що відповідальність за несвоєчасне складання первинних документів, регістрів бухгалтерського обліку та недостовірність відображених у них даних несуть особи, які склали та підписали ці документи.

Основні фактори, що впливають на достовірність фінансових результатів, наведені у табл. 1.

Таблиця 1

Фактори впливу на достовірність фінансової звітності

Фактор впливу	Зовнішній прояв	Внутрішній прояв
1	2	3
Інформаційний	Наявність програмних продуктів бухгалтерського обліку	Розголошення конфіденційної бухгалтерської інформації, рівень програмного забезпечення системи бухгалтерського обліку
Політичний	Нестабільність соціально-політичної ситуації в країні, податкові перевірки	–

Закінчення табл. 1

1	2	3
Нормативно-правовий	Рівень державного втручання, регламентація обліку та звітності	Невідповідність облікової політики прийнятим нормам і стандартам, особливостям діяльності підприємств
Людський фактор	Корупція, зловмисні дії конкурентів	Низький професійний рівень, свідоме / несвідоме порушення принципів обліку, шахрайство, професійне судження
Фінансовий	Інфляційні процеси, зміни валютних курсів	Наукові розробки у сфері оцінки й аналізу фінансових показників
Організаційний	–	Організаційна структура, організація бухгалтерського обліку та звітності на підприємстві

Важливість окреслення факторів вбачаємо в можливості зниження їх впливу на достовірність показників фінансової звітності. Якість фінансової інформації, яка оцінюється через її достовірність, підлягає впливу ряду умов та середовища, в якому формується облікова інформація.

Аналізуючи ряд факторів, які прямо або опосередковано впливають на рівень достовірності фінансової звітності, можна виділити дві групи: суб'єктивні (недостатня кваліфікація персоналу; недостатність кількісних і аналітичних показників; відсутність документального оформлення господарських операцій; невідповідність обліку та звітності нормативній базі; свідоме викривлення даних) та об'єктивні (множинність оцінок; варіантність розрахункових алгоритмів).

З різних причин фінансова звітність може неточно відображати фінансовий стан або результат діяльності підприємства. Все частіше особи, що складають фінансову звітність, ухиляються від вимоги повноти відображення та достовірності звітних даних.

За характером виникнення існують ненавмисні та навмисні помилки. Ймовірність виникнення ненавмисних помилок збільшується в умовах зміни методичних матеріалів, які відносяться до бухгалтерського обліку й оподаткування. А ненавмисні помилки виникають внаслідок використання неправильних ставок під час визначення суми податку, помилкового відображення на рахунках обліку господарських операцій та перенесення даних обліку в податкові декларації, форми бухгалтерської звітності та ін. Відповідно до цього система внутрішньогосподарського контролю повинна бути спрямована на виявлення подібних помилок [3].

Задля гарантування достовірності фінансової звітності багато вітчизняних підприємств ведуть облік і складають звітність не лише за національними вимогами та правилами, а й відповідно до міжнародних стандартів. Міжнародні стандарти фінансової звітності (далі – МСФЗ) зараз все частіше застосовуються у всьому світі. Поширення МСФЗ пояснюється тим, що фінансова звітність повинна бути зрозумілою і достовірною, забезпечувати повну інформацію про фінансовий стан компанії, тому більшість міжнародних організацій зацікавлені у її впровадженні.

Для успішного впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності необхідно, в першу чергу, реалізувати такі важливі пункти: призначити відповідальних за адаптацію і впровадження стандартів, визначити перелік суб'єктів, які зобов'язані надавати звітність за МСФЗ, спланувати заходи з навчання кадрів [4].

Метою введення цих стандартів є забезпечення розуміння для міжнародних інвесторів звітів суб'єктів господарської діяльності різних країн світу.

Стандарти мають певну гнучкість, що дозволяє враховувати особливості національних економік, вони містять лише загальні принципи та підходи до відображення операцій і розкриття інформації. При цьому стандарти постійно допрацьовуються і доповнюються, враховуючи зміни на світових ринках. Адаптація українського законодавства, у тому числі нормативної бази у сфері обліку, належить до зовнішньо-політичних зобов'язань України [5].

Гадаємо, що великою проблемою для повного впровадження та досконалого функціонування МСФЗ в Україні є нестача кваліфікованих спеціалістів, що володіють міжнародними стандартами. Тому необхідно сприяти підвищенню кваліфікації фахівців або користуватися послугами консультантів із питань МСФЗ. Для вирішення цієї проблеми необхідно розробити нові підходи до перепідготовки кадрів і методичного забезпечення. Підвищення рівня професійної освіти бухгалтерів сприятиме поширенню більш глибокого розуміння ролі, яку може відігравати фінансова звітність і звіти, складені згідно з МСФЗ.

Уряд регулярно вносить зміни в Національні стандарти, наближуючи їх до міжнародних і скорочуючи розрив між українською системою обліку та загальноприйнятою світовою практикою, тому комплексне впровадження МСФЗ в Україні – лише питання часу.

Отже, можна сказати, що сьогодні застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні активно набирає темпів. Необхідно зазначити, що, на відміну від П(С)БО, які є досить «вузькими» для прийняття управлінських рішень, МСФЗ спрямовані на відображення достовірної та об'єктивної інформації повною мірою про поточний фінансовий стан підприємства.

Висновки. Вагоме значення при прийнятті різноманітних управлінських рішень має інформація про діяльність організації, яка міститься у фінансовій звітності. На сьогодні фінансова звітність – це єдине офіційне джерело інформації про господарську діяльність підприємства для різних груп користувачів.

Спотворення достовірності фінансової звітності призводить до багатьох негативних наслідків, таких як зниження довіри всіх учасників фондового ринку та суспільства в цілому до даних фінансової звітності, зниження продуктивності праці, підвищення витрат на страхування, знецінення ділової репутації тощо.

Застосування МСФЗ стає більш вигідним для українських підприємств, перш за все, для підвищення інвестиційної привабливості. Тому впровадження цих стандартів може стати інструментом підвищення прозорості й ефективності системи управління підприємства, що, у свою чергу, надасть Україні можливість залучення іноземних інвестицій, а також виходу на зарубіжні ринки.

Перспективою подальших наукових досліджень у цьому напрямі є питання впливу виявлених факторів на достовірність фінансової звітності, забезпечення вчасного виявлення та попередження шахрайських дій у бухгалтерському обліку, а також розробка відповідних механізмів для вирішення цієї проблеми.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Тютлікова В. В.

Література: 1. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13. **2.** Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV // База даних «Законодавство України» /Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14. **3.** Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: [підручник]. Київ: Алерта, 2008. 926 с. **4.** Будько О. В. Фінансова звітність як джерело інформації для прийняття управлінських рішень. *Ефективна економіка.* 2013. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2013_1_20. **5.** Зирянова Т. В. Трансформація фінансової звітності відповідно до МСФО. *Міжнародний бухгалтерський облік.* 2008. № 3. С. 26–34.

ТРАНСНАЦИОНАЛЬНЫЕ КОРПОРАЦИИ И ПРОБЛЕМЫ ИХ РАЗВИТИЯ

УДК 339.92

Слесаренко А. С.

Студент 1 курса
факультета менеджмента и маркетинга ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *В мире сейчас идет постоянное увеличение масштабов транснационализации – международного движения капитала, технологий труда и других ресурсов. Растет и значение транснациональных корпораций. ТНК осуществляют экономическую экспансию, приобретая за рубежом производства, сети дистрибуции, иногда даже получают контроль над целыми секторами в экономике.*

Ключевые слова: *транснациональные корпорации, диверсификация, предпринимательская деятельность, глобализация.*

© Слесаренко А. С., 2016

Анотація. *У світі зараз йде постійне збільшення масштабів транснаціоналізації, міжнародного руху капіталу, технологій праці та інших ресурсів. Зростає і значення транснаціональних корпорацій. ТНК здійснюють економічну експансію, купуючи за кордоном виробництва, мережі дистрибуції, іноді навіть отримують контроль над цілими секторами в економіці.*

Ключові слова: *транснаціональні корпорації, диверсифікація, підприємницька діяльність, глобалізація.*

Annotation. *There is a constant increase in the transnationalization of the international movement of capital, labour, technology and other resources in the world.Growing importance of transnational corporations.TNCs economic expansion, acquiring overseas production, networks of distribution, sometimes even taking control of entire sectors of the economy.*

Keywords: *transnational corporations, diversification, entrepreneurship, globalization.*

Актуальность данной статьи определена тем, что в современный период глобализации мировой экономики и усиления экономической интеграции между странами значительно усиливается роль транснациональных корпораций как участников международных экономических отношений. Расширение границ международного разделения труда обусловливает экономическую целесообразность усиления международной кооперации, при которой разнообразные структурные подразделения экономически единого образования располагаются в различных государствах. Такой процесс в определенной мере способствует концентрации и интернационализации капитала, потому что инвестиционная и иная коммерческая деятельность крупных компаний приобретает глобальный характер. В настоящее время ТНК обладают значительной экономической силой, равной, а порой и превосходящей экономические возможности многих государств.

Целью работы является рассмотрение проблем развития и роли транснациональных корпораций. Серьезную разработку отдельных вопросов деятельности ТНК нашли в трудах ученых-экономистов: А. Безрукова, Ю. Винслава, И. Герчиковой, Д. Капстаффа, П. Колльерта, Э. Маршалла, Л. Мэттсона, Р. Луостаринена, А. Мэдхока, Г. Найта, Э. Рагмэна.

Сегодня ТНК существуют во многих странах мира и являются торговцами, инвесторами и распространителями современных технологий, а также стимуляторами международной трудовой миграции. Они во многом определяют динамику и структуру, уровень конкурентоспособности на мировом рынке товаров и услуг, а также интернациональное движение капитала и передачи технологий со знаниями.

Таблица 1

Список 10 крупнейших ТНК в 2014 г. [1]

№ п / п	Компания	Страна	Отрасль	Выручка
1	Wal-MartStores	США	розничная торговля	$476,3 млрд
2	RoyalDutchShell	Нидерланды	добыча и переработка нефти и газа	$459,6 млрд
3	Sinopec	КНР	нефтехимическая промышленность	$457,2 млрд
4	ChinaNational Petroleum	КНР	добыча и переработка нефти и газа	$432,0 млрд
5	ExxonMobil	США	добыча и переработка нефти и газа	$407,7 млрд
6	BP	Великобритания	добыча и переработка нефти и газа	$396,2 млрд
7	StateGrid	КНР	электроэнергетика	$333,4 млрд
8	Volkswagen	Германия	производство автомобилей	$261,5 млрд
9	ToyotaMotor	Япония	производство автомобилей	$256,5 млрд
10	GlencoreInternational	Швейцария	оптовая торговля	$232,7 млрд

По данным таблицы можно сделать вывод, что ТНК – это выгодный бизнес, который приносит своим владельцам большой доход. Например, видно, что компания Wal-MartStores, находящаяся в США, является самой большой ТНК с самой большой выручкой. На втором месте располагается нидерландская компания RoyalDutchShell с выручкой в 459,6 млрд долл. Следом идет Sinopec с суммой в 457,2 млрд долл. Такое положение вещей говорит о том, что доход ТНК формируют дочерние компании, и именно от них зависит прибыль материнской компании. Также доход ТНК зависит и от местоположения дочерних компаний, их успешности и т. д.

Транснациональная корпорация (ТНК) представляет собой особый вид корпорации, исполняющей деятельность на мировом рынке через свои зарубежные филиалы и дочерние компании. Это национальная фирма с зарубежными активами, т. е. национальная по капиталу и контролю, но международная по области своей деятельности. Создание подконтрольных иностранных предприятий происходит на основе экспорта капитала крупнейшими национальными корпорациями.

Развитие транснациональных корпораций является свидетельством увеличения интернационализации хозяйственной жизни. Движение капиталов ТНК совершается, как правило, независимо от процессов, происходя-

щих в стране базирования корпорации. ТНК проникают в высокотехнологичные, наукоемкие области производства, которые требуют значительных инвестиций и высококвалифицированных работников. При этом заметно проявляется тенденция к монополизации этих отраслей ТНК.

Таблица 2

Принадлежность крупнейших современных транснациональных корпораций, 2013 г. [2]

Страны базирования ТНК	Число ТНК
США	184
Китай	34
Франция	24
Япония	38
Россия	10
Великобритания	38
Германия	20

По мере либерализации международной торговли, снижения торговых барьеров между странами другие страны получили возможность выхода на мировой рынок, осуществляя прямые инвестиции, в частности размещая свои филиалы за рубежом. Американские фирмы все еще оставались лидерами, однако их лидерство уже не было безоговорочным из-за наметившегося курса на международную экспансию в других странах. Эта тенденция была обусловлена стремлением фирм сделать производственный процесс более эффективным путем минимизации издержек. По этой причине в начале 1970-х годов европейские и японские фирмы стремились перемещать трудоемкое производство за рубеж, в страны с относительно дешевой рабочей силой. Помимо Соединенных Штатов Америки, являющихся абсолютным лидером по числу крупнейших по обороту транснациональных корпораций, в рейтинге Global Fortune 500 также представлено 89 китайских, 62 японские, 31 французская, 29 немецких, 25 британских (полностью британских корпораций, без учета корпораций со смешанным капиталом, таких как Royal Dutch Shell и Unilever), 14 швейцарских, 11 южнокорейских, 9 канадских, 8 итальянских, 8 австралийских, 8 индийских и 7 российских.

Значительную лепту в разработку передовой технологии ТНК вносит и сотрудничество с университетами и научными центрами. Такие центры создаются при университетах, и их активно финансируют главные промышленные корпорации. Существенной чертой деятельности международных компаний является диверсификация их производства и услуг. Из-за этого, располагая мощной производственной базой, ТНК проводят такую производственно-торговую политику, которая обеспечивает высокоэффективное планирование производства, рынка товаров.

Количество ТНК растет быстрыми темпами: в 1970 г. в мире насчитывалось 7,3 тыс. ТНК, их оборот составлял около 626 млрд долл. На начало 90-х гг. их число составляло 37 тыс. с оборотом в 7 млрд долл., а в 2012 г. в мире насчитывалось около 82 тыс. ТНК, и их оборот составлял более 30 трлн долл. Рост количества ТНК объясняется многими причинами, среди которых на первом месте находится конкуренция, заставляющая снижать издержки, увеличивая масштабы производства и вводя новейшие технологии, искать новые рынки, дешевую рабочую силу, размещать производство там, где ниже налогообложение, и т. д. [3].

Данные позволяют сделать вывод о том, что динамика глобализации стремительно растет. Следствием высокой степени интернационализации производства у крупнейших ТНК появилось установление ими господства на мировых товарных рынках и в ведущих областях мирового хозяйства. Решающая роль монополий-гигантов на мировом рынке определяется тем, что они занимают доминирующее положение не только в производстве и коммерческом экспорте, но также и в торговле лицензиями и патентами, в предоставлении технических услуг, реализации подрядных работ, так как в их руках сосредоточена основная часть научно-технических достижений и передового производственного опыта.

Это вызывает определенное недоверие и страх к ТНК со стороны различных государств. Поэтому деятельность таких корпораций приходится регламентировать. В настоящее время международная регламентация различных аспектов деятельности ТНК осуществляется относительно большим количеством международных актов, в том числе и правовых.

Однако деятельность именно ТНК как особых образований регулируется исключительно не имеющими обязательной юридической силы международными актами «мягкого права» («softlaw»). Универсального и регионального уровней, которые не считаются правовыми в строгом смысле.

Процес становления новых ТНК происходит довольно медленно. Основные причины этого заключаются в следующем:

– неотработанность процедур и механизма их формирования и функционирования;

– недостатки правового обеспечения и расхождения в национальных законодательствах по вопросам создания транснациональных структур. Отсутствуют также единые юридические и экономические толкования основных понятий, регулирующих создание и функционирование транснациональных фирм;

– существуют серьезные различия в подходах к ведению консолидированного учета, отчетности, составлению бухгалтерского баланса, распределению прибыли, выплате налогов и таможенных пошлин;

– предложения о создании новых корпораций все чаще наталкиваются на конкуренцию со стороны других корпораций.

Дальнейшая эволюции процесса создания транснациональных корпораций нуждается в более энергичной государственной поддержке, в широкой информационно-консультативной помощи различных ассоциаций и объединений, занимающихся обслуживанием предпринимательской деятельности. ТНК при условии целенаправленной поддержки со стороны государства должны стать объектами экспортоориентированного экономического роста, способствующего прогрессивным изменениям в экономике.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Бережная Н. И.

Литература: 1. Крупнейшие ТНК мира – 2014 // Forbes Global 2000. URL: http://global-finances.ru. **2.** Крупнейшие компании мира – 2013 // Forbes Global 2000. URL: http://global-finances.ru/krupneyshie-kompanii-mira-2013-rossiya-ne-v/. **3.** Лысенко Д. Л. Проблема правового статуса транснациональных корпораций (Международно-правовые аспекты): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10. Москва, 2003. 188 с.

ОСОБЕННОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ДЕБИТОРСКОЙ ЗАДОЛЖЕННОСТЬЮ НА ПРЕДПРИЯТИИ

УДК 657.212

Слипченко А. В.

Студент 3 курса
факультета международных экономических отношений ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрено понятие дебиторской задолженности, а также её виды. Выделены основные варианты поведения финансового состояния предприятия при увеличении доли дебиторской задолженности. Представлены основные методы борьбы с увеличением объема дебиторской задолженности.*

Ключевые слова: *дебиторская задолженность, факторинг, вексель, депозит, дебиторы.*

Анотація. *Розглянуто поняття дебіторської заборгованості, а також її види. Виділено основні варіанти поведінки фінансового стану підприємства при збільшенні частки дебіторської заборгованості. Наведені основні методи боротьби зі збільшенням обсягу дебіторської заборгованості.*

Ключові слова: *дебіторська заборгованість, факторинг, вексель, депозит, дебітори.*

© Слипченко А. В., 2016

Annotation. *Deals with the concept of receivables, as well as its types. The basic behaviors of the financial condition of the company by increasing the share of receivables. Presents the basic methods of dealing with the increase in receivables.*

Keywords: *accounts receivable, factoring, promissory note, deposit, debtors.*

Увеличение доли дебиторской задолженности – характерная особенность многих предприятий. Это наталкивает на мысль о существующей необходимости совершенствования учета и анализа дебиторской задолженности, а также баланса в целом. Увеличение доли расчётов с дебиторами объясняется невыполнением финансовых обязательств контрагентов и нарушением нормального циклического процесса, что влияет на снижение платежеспособности.

Проблемные вопросы учета и анализа такого вида задолженности в системе управления производством были исследованы многими экономистами. Значительный вклад в разрешение этих проблем внесли отечественные исследователи: И. Бланк, М. Билык, Ф. Бутинець, А. Бутко, С. Голов, Л. Городянська, Г. Костырко, В. Костюченко, Г. Кравченко, С. Кузнецова, Л. Лигонеинко, А. Мазараки, Г. Митрофанов, Е. Мних, Л. Нападовская, Ю. Осадчий, Г. Савицкая, В. Сопко, А. Шаповалова, В.А. Шевчук, А.А. Шевчук и др. Из зарубежных ученых необходимо отметить А. Апчерча, Д. Хенсена, Д. Нортона, Г. Каплана, Я. Соколова. Несмотря на наработки ученых по учету и анализу дебиторской задолженности, остаются нерешенными ряд теоретических и практических вопросов по обеспечению информационных потребностей внутренних пользователей.

Основная цель данного исследования – проанализировать влияние роста дебиторской задолженности на финансовое состояние предприятия, изучить возможные способы решения данной проблемы. Предметом статьи является теория и методология учёта и анализа дебиторской задолженности. Объектом – процесс управления дебиторской задолженностью на предприятии.

В условиях, диктуемых современной экономикой, бухгалтерский учет особенно важен для более эффективного управления производственными и коммерческими структурами. С помощью учёта становится возможным достижение коммерческого успеха при использовании минимума ресурсов и выполнении финансовых обязанностей перед государством.

Состояние расчётов с дебиторами – один из ключевых показателей финансового состояния предприятия, на которые опираются при анализе. Положение (стандарт) бухгалтерского учета № 10 «Дебиторская задолженность» устанавливает методологические основы представления информации о дебиторской задолженности в бухгалтерском учёте, а также порядок её раскрытия в отчётности. Дебиторская задолженность обычно отражается в балансе по чистой реализационной стоимости [1].

Дебиторами обычно являются как юридические, так и физические лица, имеющие задолженность по оплате товаров, поставленных предприятием ранее. Это определение позволяет сделать вывод о том, что дебиторская задолженность – объём задолженности дебиторов на определенную дату [2].

Такой вид задолженности представлен различными классификациями.

Срок погашения делит дебиторскую задолженность на текущую, возникающую в ходе обыкновенного операционного цикла, погашаемую за 12 месяцев с даты баланса и долгосрочную, с погашением более чем через 12 месяцев с даты баланса.

По степени обеспечения различают обеспеченную и необеспеченную дебиторскую задолженность.

Следующий классификационный признак – степень взыскания. Согласно этому признаку выделяют: безнадёжную, сомнительную и действительную задолженности.

Также выделяют товарную и нетоварную задолженности. Если задолженность признана безнадёжной и нетоварной, то она списывается в составе прочих операционных расходов [2].

Дебиторская задолженность занимает одну из ключевых позиций при финансовом анализе предприятия. Увеличение дебиторской задолженности может свидетельствовать:

- об увеличении массы кредита, который организация предоставляет своим покупателям;
- о создании угрозы для финансовой устойчивости предприятия, что повлечёт необходимость дополнительного инвестирования;
- о снижении ликвидности баланса предприятия, что уменьшает финансовые результаты предприятия, вследствие чего могут возникнуть убытки.

Сравнение показателей с прошлогодними позволяют выяснить состояние расчётов с дебиторами. При увеличении общей доли дебиторской задолженности можно смело говорить о снижении ликвидности текущих активов, что влечёт за собой обязательное ухудшение финансового состояния предприятия. Такой вариант не желателен для компаний [3].

Для предотвращения такой ситуации была разработана политика управления дебиторской задолженностью, которая представляет собой комплекс мер по увеличению объема сбыта товара, оптимизации размера задолженности, а также в получении своевременной оплаты [4].

Выделим наиболее эффективные способы управления дебиторской задолженностью. Прежде всего это оплата векселем – один из видов безналичного расчёта, набирающий всё большую популярность. Плюс оплаты векселями заключается в том, что данный инструмент – безусловное и бесспорное обязательство, которое страхует предприятие от неполучения платежа.

Следующий способ – факторинг. Это набор услуг, которые банк предлагает предприятиям. Банк выступает как финансовый агент и осуществляет оформление сделки на условиях отсрочки платежа. Схема проведения такого вида сделки чрезвычайно проста. Оплата за товар осуществляется непосредственно финансовым агентом (банком), 60–90 % – после предоставления документов о поставке товара и остальная сумма – после оплаты товара покупателем. При наступлении срока уплаты покупатель перечисляет средства в банк, в случае неоплаты банк предпринимает действия по взысканию денежных средств с должника. В любом случае предприятие получит основную часть оплаты за свой товар, что убережёт его от возможных убытков.

Следующий вид управления дебиторской задолженностью – депозит, оформляемый вместе с заказом. Он представляет собой внесение оговоренного задатка при поставке заказа клиенту. Данный вид только недавно получил распространение, и не все компании активно его используют. Однако если руководители компаний уверены, что такая политика не повредит отношениям с покупателями, такой вид можно и нужно использовать для устранения возможных рисков.

Система скидок и штрафов позволяет заинтересовать потребителя и тем самым максимизировать прибыль. Заключается в начислении штрафов в случае просрочки платежа, в зависимости от срока, на который он был просрочен. Начисляться также могут и скидки, в зависимости от того, на каких условиях приобретается товар. Самая большая, например, – в случае полной предоплаты. Этот способ требует разработки системы скидок и штрафов [4].

Как можно заметить, эффективное регулирование дебиторской задолженностью включает разнообразные меры.

Сегодняшние национальные производители столкнулись с проблемой неплатежей, что делает вопрос о реформировании бухгалтерского учёта чрезвычайно актуальным. Однако перечисленные варианты – это далеко не все меры по предотвращению неплатежей, что позволяет сделать вывод о том, что данная проблема решаема и без каких-либо глобальных реформ. Для более эффективного управления дебиторской задолженностью целесообразно создание на предприятии специального отдела, основные обязанности которого заключались бы в мониторинге проведения расчётов с клиентами, а также разработке более эффективных мер по устранению неплатежей. Это позволило бы руководителям принимать актуальные и действенные управленческие решения, а также максимизировать будущую прибыль.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Часовникова Ю. С.

Литература: 1. Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства фінансів України: Наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 № 627 // База даних «Законодавство Украни»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1242-13. **2.** Горбулин В. Д., Фокина О. Н. Дебиторская и кредиторская задолженность. Особенности бухгалтерского и налогового учета: учеб. пособие. М.: ГроссМедиа Ферлаг: РОСБУХ, 2009. 127 с. **3.** Володин А. А. Управление финансами. Финансы предприятия: учебник. М.: ИНФРА-М, 2011. 510 с. **4.** Ефимова О. В., Мельник М. В. Анализ финансовой отчетности: учеб. пособие. М.: Омега-Л, 2012. 451 с.

ПРОТИВОСТОЯНИЕ ЗАПАД – ВОСТОК В ПРОСТРАНСТВЕ СОВРЕМЕННОЙ МИРОВОЙ КУЛЬТУРЫ

УДК 159.922.4

Слобода А. С.

Студент 1 курса
факультета экономики и права ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Проведен сравнительный социально-философский анализ культур Запада и Востока. Особое внимание уделено различиям культур и основаниям для их противопоставления. Представлен обзор мнений по поводу дихотомии «Запад – Восток».*

Ключевые слова: *Запад, Восток, культура, этническая культура, общество.*

Анотація. *Проведено порівняльний соціально-філософський аналіз культур Заходу та Сходу. Особливу увагу приділено відмінностям культур і засадам для їх протиставлення. Наведено огляд думок з приводу дихотомії «Захід – Схід».*

Ключові слова: *Захід, Схід, культура, етнічна культура, суспільство.*

Annotation. *The article deals with the comparative social and philosophical analysis of the cultures of the West and East. Particular attention is paid to the differences between the cultures and the reasons for their contradicting. The overview of the different opinions about the «East – West» dichotomy is proposed as well.*

Keywords: *West, East, culture, ethnic culture, society.*

Запад и Восток, как в социальной философии, так и в культурологии, не являются терминами с исключительно географической смысловой нагрузкой. Разделение на «Запад» и «Восток» фиксирует существование двух разных мировоззрений, двух путей культурно-цивилизационного развития, указывает на разную ментальность народов, которые проживают в различных культурных пространствах.

Культурологическая проблема «Запада» и «Востока» имеет целый ряд аспектов. Это вопросы, касающиеся того, какая из этих культур занимает лидирующую позицию в современном мире; является ли национальная принадлежность главным фактором идентификации той или иной культуры и т. д.

Целью статьи является анализ противоречий культур Запада и Востока в современном культурном пространстве.

Не следует противопоставлять восточную и западную культуру хотя бы потому, что это – культуры человека, человечества как единого рода (и, следовательно, если углубиться в содержание этих культур, если погрузиться в них еще глубже, оставив позади существеннейшие отличия в содержании Запада и Востока, то там, в глубине, мы вновь обнаружим такое единство). Поэтому, когда мы говорим «Запад», «Восток», «западная культура», «восточная культура» и настаиваем на существенных отличиях в них, то мы правы лишь до какого-то момента. Дальнейшее же противопоставление этих культур, настаивание на предельно принципиальном отличии, на отличии человека Востока от человека Запада по самым глубоким человеческим измерениям (а именно это и составило бы содержание глубочайшей специфики культур Востока и Запада) неопределенно и неверно.

Понятия «мировая культура», «мировое искусство», столь часто встречающиеся на страницах теоретических и исторических сочинений, традиционно означали не более чем механистическую совокупность более или менее замкнутых в себе культур, отдельно, по сугубо внутренним законам развивающихся традиций. Карта мировой культурной жизни рисовалась в виде собрания отгороженных друг от друга культурно-географических пространств – если не отдельных стран, то регионов. В сравнительно недавнем прошлом такой взгляд мог иметь под собой реальные исторические основания, как была своя правота в известной балладе Киплинга: «Запад есть Запад, Восток есть Восток, им не сойтись никогда» [7]. Причины конфликта и возможности для диалога между Западом и Востоком – это предмет внимания многих современных исследователей. В независимой Украине

к культуре общества как к объекту анализа начали активно обращаться в 90-е годы XX в. В начале XXI ст. данной проблемой занимались Кизим В. В. [2], Бойченко И. В. [1], Романенко А. В. [3] и мн. др.

Вопрос о соотношении культур Запада и Востока волнует творческие умы до сих пор. Мыслители пытаются объективно исследовать заявленную оппозицию в культуре либо интерпретировать её и представить в собственном творческом видении. Так, изучая духовную основу, сознание Запада и Востока, известный психоаналитик Юнг К. Г. пришел к выводу, что эти две культуры можно рассматривать в измерениях интровертности и экстравертностии [5, с. 144].

© Слобода А. С., 2016

Противоречия между исламским Востоком и западным миром находятся в сфере экономических интересов. Со стороны Востока эта борьба направлена на сохранение не только природных ресурсов, но и экономической, политической самостоятельности как таковой. Доминирование ислама как идеологической основы жизни общества ведёт к утверждению исламского фундаментализма, который не только призывает защищать веру, но и предполагает её агрессивное распространение.

Огромное значение имеет культурный традиционализм Востока в целом, накладывающий отпечаток практически на все сферы жизни. Борьба за собственные этнокультурные, религиозные ценности делает это противостояние острым и непримиримым. Поэтому, прежде всего, важно понять глубину и значительность самобытности, неповторимости культур и сделать все для их сохранения, несмотря на то, что в условиях глобализации подобный подход к пониманию культуры общества и общественной системы постепенно утрачивает свою очевидность.

История как Западной, так и Восточной цивилизаций представляет собой чередование народов и государств, в ту или иную эпоху претендовавших на мировое лидерство (в культуре, религии, экономике и т. д.). В зависимости от их стратегических интересов и целей менялась и социокультурная среда.

Понимание проблемы соотношения Востока и Запада как этнокультурных полюсов усложняется изменчивостью смысловых границ между ними. К примеру, Северная Африка в позднеантичный период находилась в составе Римской империи, но после войн с арабскими странами стала частью мусульманского Востока.

Модели слияния западных и традиционных культур можно видеть на примере Соединенных Штатов Америки, где появляется латиноамериканская, афроамериканская культура. В Азии такие государства, как Сингапур, Япония, продемонстрировали феномен так называемого «дальневосточного экономического чуда», проявив при этом разные варианты восточно-западного культурного синтеза [4, с. 137].

Западная цивилизация в XX в. столкнулась со многими проблемами (мировые войны, экологический кризис), более того, стала источником глобальных рисков и угроз. И сегодня она уже не является эталоном развития, безоговорочным ценностным ориентиром для всего мира. В то же время восточные страны (прежде всего страны тихоокеанского региона), позаимствовав у Запада индустриальные технологии и сохранив свои культурные традиции, превратились в лидеров мировой цивилизации и научно-технического прогресса.

Этнокультурное взаимодействие и интеграция Запада и Востока приобретает в современном мире различные конфигурации. Влияние восточных религий и философий на Запад, влияние западных политических, культурных и экономических явлений на Восток – все это делает диалог между культурами и цивилизациями реальным [6, с. 18].

Для мирного сосуществования западных и восточных культур необходимо находить компромиссы, т. к. культуры отличаются по многим параметрам. Одной из стратегий может быть идеология смешанной культуры как идея бесконфликтного существования в общем жизненном пространстве разных этнокультурных образований.

Многополярность современного культурного мира является фактом, который требует признания и формирования соответственных подходов к его исследованию и осмыслению.

Научный руководитель – канд. филос. наук, доцент Потоцкая Ю. И.

Литература: 1. Бойченко И. В. Философия истории. Киев: Знания; КОО, 2000. 723 с. **2.** Кизима В. В. Обновление – тотальность – постнеоклассика // Totalogy. Постнеоклассические исследования. М.: ЦГО НАН Украины, 1993. 34 с. **3.** Романенко О. В. Соціально-типологічні типи суспільства: спроба філософського осмислення. *Вісник Київського інституту бізнесу та технологій.* 2006. № 2. С. 3–11. **4.** Харченко С. П. Етнокультурний вимір сучасних цивілізаційних векторів «Схід – Захід», «Південь – Північ». *Вісник Національного авіаційного університету.* 2012. Вип. 1. С. 135–139. **5.** Юнг К. Г. Психологические типы. Мн.: Попурри, 1998. 656 с. **6.** Байдаров Е. У. Проблемы дихотомии «Запад-Восток». URL: http://www.intelros.ru/2007/11/26/problemy_dikhotomii_zapadvostok_vostokzapad_v_globalistike.html. **7.** Киплинг Р. Д. Баллада о Востоке и Западе. URL: http://www.ecolife.ru/jornal/liter/2002-4-1.shtml. **8.** Мамедова Р. А. Захід і Схід у пошуку сенсу історії. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/gileya_2013_72_76.pdf.

МЕХАНИЗМЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ЗАНЯТОСТИ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ

УДК 351.83 (477)

Слобода А. С.

Студент 2 курса
факультета экономики и права ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрены механизмы государственного регулирования экономики Украины. Особое внимание уделено проблемам государственного регулирования рынка труда. Предложены пути решения данных проблем.*

Ключевые слова: *безработица, государственная служба занятости, механизмы государственного регулирования, экономическая безопасность, рынок труда.*

Анотація. *Розглянуто механізми державного регулювання економіки України. Особливу увагу приділено проблемам державного регулювання ринку праці. Запропоновано шляхи вирішення цих проблем.*

Ключові слова: *безробіття, державна служба зайнятості, механізми державного регулювання, економічна безпека, ринок праці.*

Annotation. *The mechanisms of state regulation of economy of Ukraine. Special attention is paid to the problems of state regulation of the labor market. Proposed solutions to these problems.*

Keywords: *unemployment, public employment service, the mechanisms of state regulation, economic security, the labor market.*

В условиях глобализации мировой экономики приобретает приоритетное значение человеческий фактор как неотъемлемая составляющая обеспечения конкурентоспособности экономики Украины в целом.

Проблемам государственного регулирования занятости населения уделено значительное внимание, в частности анализу сущности, форм (активных и пассивных), функциям государственного регулирования. Различные аспекты этих проблем исследованы в работах таких ученых, как: Д. Рикардо, Н. Менкью, Ж. Сей, А. Смит, Л. Харрис, А. Филлипс; значительный вклад был сделан и отечественными учеными: В. С. Васильченко [3], В. И. Жуков [7], О. В. Волкова [4], А. В. Бесчастный [1], С. С. Гринкевич [5] и др. Однако некоторые аспекты этой многогранной проблемы еще недостаточно изучены. Речь идет о закономерностях функционирования, методах (средствах, инструментах) регулирования, их содержании, взаимосвязи. Более глубокого теоретического анализа требует механизм обеспечения сбалансированности и последовательности применения различных средств регулирования занятости.

Целью данной статьи является обоснование основ модернизации системы государственного регулирования занятости населения, исходя из системных взаимосвязей и взаимовлияния, возможных синергетических эффектов от взаимодействия социальной, финансовой, инновационной и других компонентов экономической безопасности страны.

За весь период от начала экономических реформ в нашей стране так и не сформировалась целостная концепция регулирования занятости населения. Главные усилия сосредотачиваются преимущественно на одной составляющей – регулировании масштабов официальной безработицы. Из года в год услугами государственной службы занятости пользуется около 9 млн человек (те, кто ищет работу, и работодатели). Необходимо обозначить, что на современном этапе развития мирового хозяйства изменяется роль государства в сфере регулирования: это характеризуется преимущественно не степенью вмешательства в рыночный механизм, а участием в обеспечении внутренних и внешних условий эффективного функционирования экономики страны. Причем в условиях международной экономической конкуренции эффективным является государство, главными приоритетами которого являются отстаивание национальных интересов и гарантии экономической безопасности [2].

Государство регулирует рынок труда, обращая внимание на приоритеты экономического роста международного разделения труда, которые дают возможность проанализировать и выявить тенденции в миграционных процессах рабочей силы. Одним из главных направлений государственного регулирования, прежде всего, является разработка и осуществление активных программ на рынке труда.

Проект Трудового кодекса призван либерализовать трудовые отношения и сделать их более благоприятными для работодателей. Однако, несмотря на громкие заявления чиновников, он сохраняет неизменную с советских времен суть государственного регулирования трудовых отношений и содержит лишь ряд поверхностных

© Слобода А. С., 2016

изменений, которые не способны обеспечить сбалансирование интересов наемных работников и работодателей [11]. Все это свидетельствует о том, что, несмотря на имеющиеся в нем прогрессивные принципы, Проект кодекса требует дальнейшей доработки. Законодатели должны найти баланс интересов работников и работодателей и, исходя из него, принять соответствующие нормы. Однако при этом наемные работники как сторона, находящаяся в более невыгодных условиях на рынке труда, должны быть защищены от незаконных и несправедливых действий работодателя [2]. Верховной Радой Украины 13 июня 2012 принята новая редакция Закона Украины «О занятости населения», которая, по мнению специалистов, будет способствовать решению сложных проблем сферы занятости и рынка труда. В условиях рыночной экономики и равноправия различных форм собственности данный Закон определяет правовые, экономические и организационные основы занятости населения Украины и его защиты от безработицы, а также социальные гарантии со стороны государства в реализации гражданами права на труд [9]. В документе есть положительные нововведения – устранение дискриминации по возрастному признаку при трудоустройстве, возможности для улучшения профессиональных навыков молодежи и работников старшего возраста и т. п. Закон не может не вызывать недовольства агентств по подбору персонала, поскольку им придется менять свои подходы к ведению бизнеса. Вместе с тем такие нововведения провозгласили важные гарантии прав для лиц, находящихся в поиске работы. Закон о занятости вводит жесткие правила игры для посредников по трудоустройству – обязательный учет посредников, лицензирование деятельности по трудоустройству за рубежом, разрешительный порядок предоставления аутсорсингов – услуг, введение обязательного отчета о численности трудоустроенных лиц.

На сегодняшний день к основным проблемам государственного регулирования занятости населения можно отнести: 1) низкие стандарты труда, которые влекут за собой снижение экономической активности населения. Всё это усиливает циклическую безработицу, а если приравнять это явление к мировому кризису, то оно приведет к институциональной безработице; 2) отказаться от единой системы нормирования труда, которая привела к потере связей заработной платы с конечными результатами труда; 3) отказ от инструмента распределения специалистов в пользу рыночных регуляторов спроса и предложения, приведший к дисбалансу на рынке труда (рис. 1) [8].

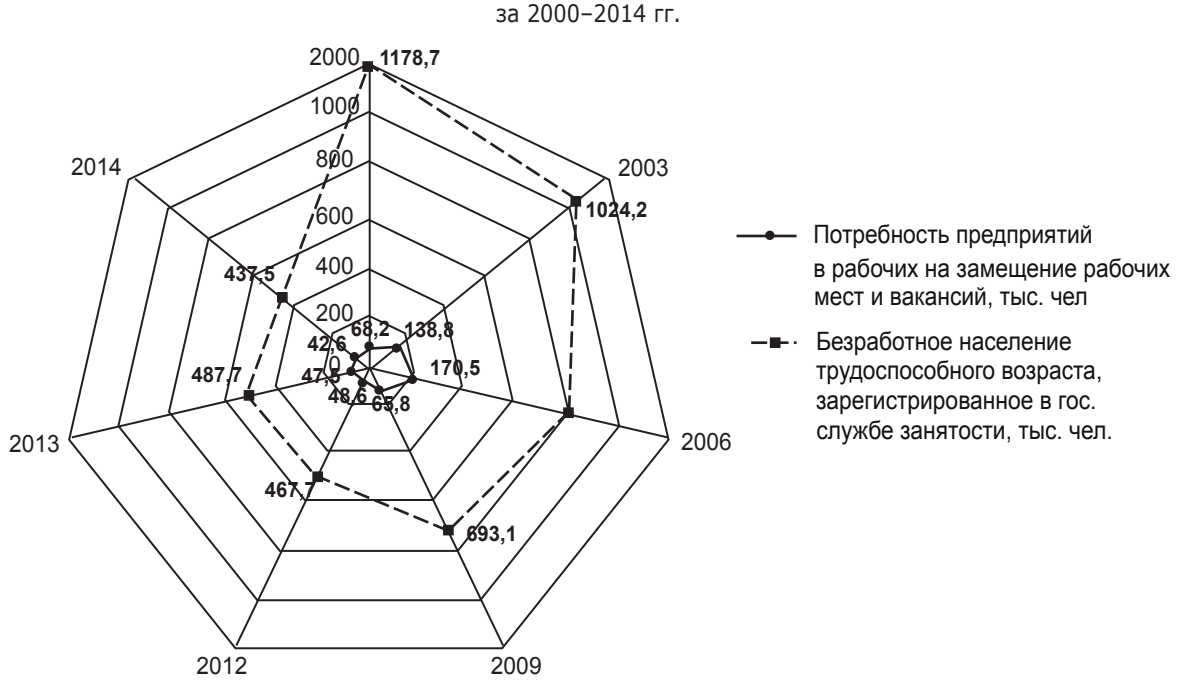

Рис. 1. **Динамика спроса и предложения на рабочую силу**

Мероприятия, которые необходимо провести на уровне государства для улучшения ситуации на рынке труда: определение отраслей, в которых можно предвидеть увеличение производства товаров и услуг приоритетного развития; усовершенствование налоговой системы; усовершенствование системы профессионального образования в связи с требованиями экономической среды, которая динамически изменяется; реформирование системы оплаты труда как одного из факторов мотивации к занятости; формирование потребительского спроса населения; внедрение системы долгосрочных прогнозов спроса на рабочую силу по профессиям и специальностям, а также формирование государственного заказа на подготовку квалифицированных кадров; устранение непрозрачности и тенизации трудовых отношений, а также рассмотрение стандартов труда; формирование профсоюзов как настоящего социального института.

Одновременно с использованием мероприятий, направленных на материальную поддержку безработных, правительство ввело в действие разнообразные активные меры политики занятости (например, меры по профессиональной подготовке и переподготовке, временные общественные работы, мероприятия для стимулирования самозанятости, дотации для создания рабочих мест в частном секторе). Эффективность государственного регулирования занятости в значительной степени зависит от всех перечисленных выше методов воздействия на уровень занятости.

Исходя из вышесказанного, можно сделать выводы о том, что занятость как социально-экономическая категория синтезирует совокупность отношений по участию людей в общественном производстве и связана с обеспечением масштабов, условий и форм включения людей в общественно полезный труд, с процессами формирования, распределения и использования трудовых ресурсов. Обязательным условием реализации задач государственной политики занятости является обеспечение взаимосвязи политики занятости и государственной экономической политики, улучшение взаимодействия сторон социального диалога и усиление ответственности органов исполнительной власти за проведение государственной политики занятости. Рост количества зарегистрированных безработных требует больших материальных ресурсов для их защиты от негативных последствий безработицы, и таким образом расходы на выплату пособия по безработице вытесняют расходы на активные меры. В Украине должно быть уделено значительное внимание вопросу снижения препятствий на пути увольнения работников, а также проблеме компенсационных выплат уже уволенным работникам.

Государством осуществлен большой объем работы по совершенствованию механизмов государственного регулирования занятости населения, а именно: сформирована нормативно-правовая база, налажена система функционирования Государственной службы занятости с использованием передовых технологий предоставления социальных услуг, осуществлена реформа бюджетной и налоговой систем [12]. Однако среди недостатков механизмов государственного регулирования занятости населения следует выделить: устаревшие нормы трудового законодательства, слабую систему правоприменения; отсутствие прогнозирования и стратегического планирования рынка труда, несовершенство информационной системы Службы занятости Украины; недостаточные объемы переподготовки незанятых граждан, поддержку иждивенческих настроений безработных. К недостаткам использования финансово-экономических рычагов государственного регулирования занятости в Украине можно отнести: недостаточное инвестиционное обеспечение развития рынка труда, низкий уровень заработной платы и пособия по безработице, высокую долю размеров сборов в Фонды социального и пенсионного страхования, несовершенство процесса формирования и использования кредитных ресурсов.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Пономаренко О. О.

Литература: 1. Бесчастний А. В. Економічна безпека національної економіки: теорія, механізми забезпечення та реалізація: монографія. Донецьк: Ноулідж, 2012. 281 с. **2.** Варналій З. С., Буркальцева Д. Д., Саєнко О. С. Економічна безпека України: проблеми та пріоритети зміцнення: [монографія]. Київ: Знання України, 2011. 299 с. **3.** Васильченко В. С. Державне регулювання зайнятості: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2003. 252 с. **4.** Волкова О. В. Ринок праці: навч. посіб. Київ: Центр учб. літ., 2007. 624 с. **5.** Грінкевич І. І. Реформа трудового законодавства /Міжнародний центр перспективних досліджень. Київ: Оптима, 2011. 18 с. **6.** Губський Б. В. Економічна безпека України: методологія виміру, стан і стратегія забезпечення. Київ: б. в., 2001. 122 с. **7.** Пожуєва Т. О. Обмеження монополізму та проблеми розвитку конкуренції в Україні. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/econpr_2010_1_5.pdf. **8.** Державна служба статистики України: офіц. сайт. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/. **9.** Про зайнятість населення: Закон України від 01.03.1991 № 803-XII // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/803-12. **10.** Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003 № 964-IV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/964-15. **11**. Стратегія національної безпеки України «Україна у світі, що змінюється»: Указ Президента України від 12.02.2007 № 105 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/389/2012. **12.** Ткачук О. В. Сучасний стан державного регулювання зайнятості населення в інноваційному секторі національної економіки: проблеми та перспективи. Економіка: реалії часу. 2014. № 3 (13). С. 225–230.

ПРОБЛЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

УДК 657:33.06:336.71-027.563

Солодовнікова Є. О.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Проведено критичний аналіз наукових підходів до визначення економічної сутності поняття «кредитні операції банку». Систематизовано наявні проблеми бухгалтерського відображення кредитних операції банків і показано наслідки їх ігнорування сучасними обліковцями.*

Ключові слова: *банк, кредитні операції, облік, проблеми.*

Аннотация. *Проведен критический анализ научных подходов к определению экономической сущности понятия «кредитные операции банка». Систематизированы существующие проблемы бухгалтерского отражения кредитных операциях банков, и показаны последствия их игнорирования современными учетчиками.*

Ключевые слова: *банк, кредитные операции, учет, проблемы.*

Annotation. *Methodological approach to the coThis article provides a critical analysis of scientific approaches to determining the economic essence of the concept of «credit bank». Systematically mapping the existing problems of accounting of credit operations of banks and their consequences are ignoring modern accountants.*

Keywords: *bank, credit transactions, account, problems.*

Банківська система має велике значення для економіки будь-якої країни, оскільки мобілізує тимчасово вільні кошти та формує заощадження, а також здійснює фінансування відтворювальних процесів, обслуговує господарські рахунки та платежі юридичних і фізичних осіб тощо. В умовах дефіциту вільного капіталу найбільшу популярність серед банківських послуг отримали кредитні.

В умовах нестабільності тенденцій розвитку національної економіки, динамічних коливань національної валюти, розвитку інфляційних процесів, а отже, підвищення облікової ставки Національного банку України вітчизняний банківський сектор переживає стагнацію. Станом на кінець 2015 року в Україні функціонувало 120 банків, при цьому 61 банк знаходився у стані ліквідації, ще до 4 банків було введено тимчасову адміністрацію [1]. Більшого падіння банківської системи України вдалося уникнути тільки за рахунок збереження ліквідності найбільших банків: ПАТ «Ощадбанк», ПАТ «Укрексімбанк», ПАТ «КБ «Приватбанк» шляхом успішної реструктуризації боргів.

Дослідження проблем обліку кредитних операцій комерційних банків останнім часом набуло широкого розповсюдження внаслідок принципової важливості таких операцій для банку, оскільки вони забезпечують його основний дохід і супроводжуються найвищим ризиком. Серед українських дослідників варто виділити роботи таких вчених, як Ф. Бутинець, А. Герасимович, Л. Кіндрацька, О. Скаско, В. Волохов, М. Нестеренко, М. Микова, М. Савлук, А. Мороз, М. Пуховкіна та ін. Серед зарубіжних дослідників особливої уваги потребують роботи таких учених, як Б. Бухвальд, Х.-У. Деріг, Ю. Зайтц, Ф. Котлер, З. де Куссерг, Д. Норкотт, М. Портер, Дж. Еванс та ін. Аналіз робіт наведених науковців дозволяє стверджувати, що їх більшість спрямовано на розкриття питань щодо організації обліку кредитних операцій, їх приведення відповідно до міжнародних норм, правил і принципів, схеми та етапів проведення аудиту кредитних операцій, визначення ступеня їх ризикованості тощо. Але, не зважаючи на глибоку опрацьованість питань щодо проблематики дослідження, наразі невирішеною залишається низка спірних моментів. Зокрема, в науковій економічній літературі досі не існує єдиного визначення сутності та загальноприйнятої методології бухгалтерського відображення кредитних операцій комерційних банків.

Метою цього дослідження є визначення проблем обліку кредитних операцій комерційних банків.

Будучи одним із найважливіших елементів ринкової інфраструктури, комерційні банки забезпечують взаємозв'язок між виробниками продукції (продавцями) та її споживачами (покупцями), здійснюючи розрахунки між ними, залучаючи за певну плату тимчасово вільні засоби (ресурси), пропонують їх, використовуючи різні фінансово-кредитні операції та послуги [2].

Виконуючи на договірних умовах кредитне обслуговування юридичних і фізичних осіб, комерційні банки приймають на себе найвищий рівень ризику, оскільки заборгованість за кредитами може досягати 80 % активів банку. Саме тому, на думку М. К. Куртевої [3], від правильності відображення в обліку банку кредитних операцій

© Солодовнікова Є. О., 2016

залежить ефективне й успішне прийняття управлінських рішень щодо формування належних умов для стабільності банку, а також захисту інтересів вкладників.

Процедура обліку кредитних операцій комерційних банків повинна являти собою єдиний синтетично-аналітичний процес. Водночас слід зазначити, що досягнення уніфікованості облікової політики кредитних операцій комерційних банків – дуже складний і багаторівневий процес, який стикається з низкою проблем.

Першочерговою для вирішення є проблема безпосереднього визначення сутності кредитних операцій як об'єктів банківського обліку. На жаль, до сьогодні в економічній науковій літературі не існує єдиного загальноприйнятого визначення сутності кредитних операцій комерційних банків.

У найбільш загальному вигляді під комерційними операціями банку розуміють усі активні операції банку, що пов'язані з наданням клієнтам залучених коштів у тимчасове користування (надання позик у готівковій та безготівковій формі, у формі врахування векселів), прийняття зобов'язань про надання коштів у тимчасове користування, а також операцій з купівлі та продажу цінних паперів за дорученням клієнтів і від свого імені (включаючи андерайтинг) та будь-яке продовження терміну боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника повернути заборговану суму [4, с. 125].

На думку В. Волохова, М. Нестеренко [5, с. 111], кредитні операції банку являють собою сукупність дій, спрямованих на забезпечення всіх етапів кредитного процесу й подальше відображення їх результатів у бухгалтерському обліку банку. Майже аналогічної думки дотримаються у своїх дослідженнях М. Савлук, А. Мороз, М. Пуховкіна. Зокрема, автори зазначають, що кредитні операції банку – це комплекс дій, що пов'язані з наданням і погашенням банківських позичок [6]. Як сукупні дії працівників, що спрямовані на відображення результатів кредитної діяльності за рахунками банківського обліку і в балансі банку, пропонує трактувати кредитні операції Р. Ковбасюк [7].

Таким чином, спільною рисою запропонованих вище визначень є ототожнення кредитних операцій із сукупністю певних дій, яка, так чи інакше, стосується розміщення тимчасово залучених вільних коштів юридичних і фізичних осіб як виданих кредитів і ведення їх обов'язкового обліку.

У свою чергу, колектив авторів на чолі з А. Загороднім пропонує під кредитною операцією розуміти договір про надання кредиту, що супроводжується записами у балансах кредитора та позичальника [8, с. 189]. Особливість авторського підходу до визначення сутності кредитних операцій комерційних банків зводиться до такого: не відмовляючись від обов'язкового обліку кредитних операцій, автори вважають останні лише юридичним відображенням процесу кредитування. Це, на нашу думку, значно звужує характеристики кредитних операцій та не дає змоги врахувати всі види діяльності, пов'язані з розміщенням і використанням кредитних ресурсів.

Зовсім протилежними є характеристики кредитних операцій комерційних банків, що надаються у вітчизняному законодавстві. У Господарському кодексі України [9] та у Положенні про порядок формування та використання резервів для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банку кредитні операції визначаються як вид активних банківських операцій, пов'язаних з розміщенням залучених банком коштів шляхом їх надання в тимчасове користування або прийняття зобов'язань про надання коштів у тимчасове користування за певних умов, а також надання гарантій, порук, акредитивів, акцептів, авалів, розміщення депозитів, проведення факторингових операцій, фінансового лізингу, видача кредитів у формі врахування векселів, у формі операцій РЕПО, будь-яке продовження строку погашення боргу, що надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання щодо сплати процентів та інших зборів з такої суми (відстрочення платежів).

Таким чином, відсутність єдиного підходу до визначення сутності кредитних операцій банків унеможливлює розробку єдиних стандартів і методичного підходу до проведення облікової банківської політики.

Ще одна проблема обліку кредитних операцій комерційними банками пов'язана із забезпеченням якості використовуваної облікової інформації, яка є прямим джерелом планування показників ефективності кредитної діяльності банку. У реаліях сьогодення отримати повну, достовірну, доречну та доступну фінансову інформацію, яка б містила звітні дані щодо діяльності банківських установ, може тільки Національний банк у вигляді звіту № 604 «Звіт про формування резерву на відшкодування можливих втрат за кредитними операціями».

Недосконалість чинного законодавства у сфері побудови партнерських відносин між банками та фізичними особами-підприємцями порушує проблему оцінки ризикованості проведення кредитних операцій з останніми. Це пояснюється тим, що при здійсненні кредитних операцій фізичні особи-підприємці фактично прирівнюються до юридичних осіб. Саме тому кредитування фізичних осіб-підприємців відбувається за ставками резервування, що характерні для юридичних осіб без урахування вищого ступеня ризику. Основою цієї проблеми є відсутність в обліковій політиці банку відповідного рахунку. За чинним планом рахунків комерційного банку він може проводити кредитні операції з фізичними особами, юридичними особами, органами державної влади й іншими банками.

Остання, але не за значущістю, проблема обліку кредитних операцій комерційних банків пов'язана з неможливістю достовірного відображення у звітних документах подовження терміну дії раніше створеного кредит-

ного договору. Через це виникає ситуація, коли банк враховує продовжений за терміном кредит як строковий, знижуючи тим самим ризик його повернення та, як наслідок, знижуючи власну ліквідність через нарощення простроченої кредиторської заборгованості.

Таким чином, основні проблеми обліку кредитних операцій комерційних банків пов'язані з відсутністю єдиного трактування сутності кредитних операцій комерційних банків, низькою якістю облікової інформації, недосконалістю форм звітності комерційних банків. Крім того, слід зазначити, що організація обліку кредитних операцій комерційних банків стосується розподілу обов'язків і повноважень під час здійснення операцій, опису процедури виконання операцій на підставі внутрішньобанківських документів і контролю операцій.

Перспективи подальших досліджень полягають у побудові організаційно-економічного механізму впровадження єдиної системи обліку кредитних операцій комерційними банками.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Махота А. В.

Література: 1. Северова И. Банковский сектор Украины: итоги 2015 года // Украинский бизнес-ресурс. URL: http://ubr.ua/finances/banking-sector/bankovskii-sektor-ukrainy-itogi-2015-goda-370385. **2.** Федотов М. М. Комерційні банки України в умовах реформування економіки // Наукові праці. Том IX. URL: lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci /economy/2001/9-1-4.pdf. **3.** Куртева М. К. Проблеми обліку кредитних операцій комерційними банками в сучасних умовах. URL: http://www.rusnauka.com/11_NPE_2014/Economics/7_167529.doc.htm. **4.** Прасолова С. П., Вовченко О. С. Банківські операції: навч. посіб. та практикум. Київ: Центр учб. літ., 2013. 538 с. **5.** Волохов В. І. Економічна природа і зміст кредитної діяльності банку в аспекті оцінювання її ефективності. *Фінанси України.* 2009. № 8. С. 109–117. **6.** Савлук М. І. Мороз А. М., Пуховкіна М. Ф. Гроші та кредит: підручник. Київ: КНЕУ, 2001. 439 с. **7.** Ковбасюк Р. М. Економічний аналіз діяльності комерційних банків і підприємств: навч. посіб. Київ: Скарби, 2001. 76 с. **8.** Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ФІНАНСОВОГО РЕЗУЛЬТАТУ В СТРАХОВИХ КОМПАНІЯХ

УДК 657.37: 368.032.1

Софеніна П. С.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто основні аспекти й особливості відображення бухгалтерського обліку фінансових результатів діяльності в страхових компаніях. Проаналізовано особливості відображення фінансового результату в процесі господарської діяльності страхової компанії: прибутку або збитку.*

Ключові слова: *облік, страхові компанії, фінансовий результат, доходи, витрати, прибуток, збиток.*

© Софеніна П. С., 2016

Аннотация. *В статье рассмотрены основные аспекты и особенности отображения бухгалтерского учета финансовых результатов деятельности в страховых компаниях. Проанализированы особенности отражения финансового результата в процессе деятельности страховой компании: прибыли или убытка.*

Ключевые слова: *учет, страховые компании, финансовый результат, доходы, расходы, прибыль, убыток.*

Annotation. *The article discusses the main aspects and imaging features of the accounting financial results of the insurance companies. The features reflect the financial result in the economic activities of the insurance company: profit or loss.*

Keywords: *accounting, insurance companies, financial result, income, expenses, profit, loss.*

На сьогодні страхування є однією з найдинамічніших галузей економіки. Страхування створює передумови для нейтралізації і пом'якшення наслідків непередбачених випадків на основі визначення розмірів ризику та передачі його від страхувальника до страховика. Для діяльності страхових компаній характерні специфічні бухгалтерські рахунки, фінансові та господарські операції. З огляду на це, важливого практичного значення набувають теоретичні, методичні й організаційні аспекти обліку діяльності страхових компаній.

Проблемами методології та організації обліку фінансових результатів займаються, зокрема, такі вітчизняні економісти, як О. О. Гаманкова, Т. О. Гарматій, Ф. Ф. Бутинець, А. Г. Загородній, В. В. Сопко, В. Г. Швець, М. С. Пушкар, В. О. Шевчук та ін.

Метою статті є розкриття особливостей бухгалтерського обліку фінансових результатів діяльності страхових компаній.

Кінцева мета страхової діяльності, як і будь-якої іншої господарської організації, – отримання фінансового результату.

Слід зазначити, що в багатьох джерелах (нормативних документах або авторських виданнях економістів) поняття прибутку характеризується по-різному.

У сучасних умовах економісти також розглядають поняття прибутку по-різному. Зокрема, фінансовий результат страховика, на думку О. О. Гаманкової, – це вартісна оцінка підсумків господарювання страховика. Вона визначається як різниця між доходами та витратами. Фінансовий результат, як правило, має позитивний характер, тобто виступає у формі прибутку, хоча іноді можуть бути і збитки. Прибуток страхової компанії являє собою фінансовий результат її діяльності за звітний період (квартал, півріччя, дев'ять місяців, рік) [1, с. 93].

Проаналізувавши літературні джерела, можна дійти висновку, що фінансовий результат – це економічна категорія, яка відображає різницю між доходами та витратами підприємства від усіх видів здійснюваної діяльності в грошовій формі. Фінансовий результат характеризує ефективність діяльності підприємства.

Міністерство фінансів України в сучасних умовах дало таке визначення в П(С)БО 15: «Доходи – це збільшення економічних вигід у результаті надходження активів (грошових коштів, іншого майна) і (або) погашення зобов'язань, що приводить до збільшення капіталу цієї організації, за винятком внесків учасників (власників майна)» [2]. П(С)БО 15, що визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи підприємства та її розкриття у фінансовій звітності, не поширюється на доходи, пов'язані зі страховою діяльністю.

Порядок формування доходів страхових компаній розписаний у ст. 135 і 156.1.1 Податкового кодексу України [3]. У ПКУ під доходом від страхової діяльності розуміється сума доходів страховика, нарахована протягом звітного періоду, в тому числі (але не виключно): у вигляді страхових платежів, страхових внесків, страхових премій, нарахованих страхувальником за договорами страхування, співстрахування та перестрахування ризиків протягом звітного періоду, зменшених із урахуванням вимог цього підпункту на суму страхових платежів, страхових внесків, страхових премій, нарахованих страхувальником за договорами перестрахування; інвестиційного доходу, отриманого страховиком від розміщення коштів резервів страхування життя; доходи у вигляді курсових різниць; суми винагород, належних страховику за укладеними договорами страхування, співстрахування, перестрахування; частки від страхових внесків, страхових премій і страхових виплат, нарахованих перестраховиками за договорами перестрахування; доходів від реалізації права регресної вимоги страховика до страхувальника або іншої особи, відповідальної за завдані збитки; суми санкцій за невиконання умов договору страхування, визначеної боржником добровільно або за рішенням суду; суми повернення частини страхових платежів (внесків, премій) за договорами перестрахування у випадку їх дострокового припинення; інших доходів, отриманих страховиком.

Фінансовий результат страховика визначається як різниця між доходами та витратами діяльності [4].

Облік доходів страхових компаній ведеться на рахунках 7 класу за видами доходів. Спеціально для страхових компаній планом рахунків у складі рахунку 70 «Доходи від реалізації» передбачено субрахунок 705 «Перестрахування». На цьому субрахунку значною мірою визначається фінансовий результат від основної діяльності страхувальника. На субрахунку 705 «Перестрахування» підприємства, які є страховиками відповідно до Закону України

«Про страхування», узагальнюють інформацію про частки страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) за договорами перестрахування.

За дебетом субрахунку 705 відображаються суми часток страхових платежів (страхових внесків, страхових премій), що належать перестраховикам за договорами перестрахування, за кредитом – частки страхових платежів (страхових внесків, страхових премій), що повертаються перестраховиками у разі дострокового припинення договору перестрахування. Щомісяця сальдо субрахунку 705 списується (закривається) у кореспонденції з субрахунком 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг».

Плата за страхування, яку страхувальник зобов'язаний внести страховику, згідно з договором страхування має назву «страховий платіж», і Планом рахунків для цього передбачено рахунок 76 «Страхові платежі». За кредитом рахунку 76 «Страхові платежі» відображається збільшення у страховика страхових платежів, за дебетом – повернення страхувальнику страхових платежів у разі дострокового припинення дії договору страхування.

Щомісяця рахунок 76 закривається проводкою, в якій він кореспондує з субрахунком 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг», на якому страховики узагальнюють інформацію про доходи від надання страхових послуг, про результати зміни резервів незароблених премій. Рахунок 76 «Страхові платежі» може кореспондувати з рахунком, на якому страховик веде облік страхувальників. Таким рахунком може бути рахунок 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками». За дебетом рахунку 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками» відображається продажна вартість наданих страхових послуг, за кредитом – сума страхових платежів, які надійшли на рахунки страхувальника в банківських установах, в касу, та інші види розрахунків. Сальдо рахунку відображає заборгованість покупців і замовників за одержані послуги. Аналітичний облік розрахунків із замовниками ведеться по кожному замовнику, за кожним пред'явленим до сплати рахунком.

Облік витрат страхових компаній ведеться на рахунках 9 класу за видами витрат. За дебетом рахунків 9 класу відображаються понесені страхувальником витрати за звітний період, за кредитом – списання на фінансовий результат в порядку закриття рахунків. Спеціально для страхових компаній планом рахунків в складі рахунку 90 «Собівартість реалізації» призначено субрахунок 904 «Страхові виплати». На цьому рахунку відображаються витрати, понесені страхувальником у разі настання страхового випадку з метою запобігання або зменшення збитків, якщо це встановлено договором.

Облік фінансових результатів страхової компанії здійснюється на субрахунку 791 «Фінансові результати від страхової діяльності». За кредитом цього субрахунку відображаються доходи від страхової діяльності, а за дебетом – витрати, пов'язані зі здійсненням цієї діяльності.

Рахунок 791 може мати як кредитове сальдо (і це означає, що страхова компанія отримала в звітному періоді прибуток від страхової діяльності), так і дебетове сальдо (тоді, відповідно, будемо говорити про збитки від страхової діяльності).

Аналітичний облік страхових операцій ведеться у відомостях аналітичного обліку страхових премій і страхових виплат. У цих відомостях підсумкові обороти за зведеними прибутковими і видатковими відомостями отримують пояснення за видами страхування. Щомісячні підсумки оборотів у відомостях аналітичного обліку звіряються з відповідними підсумками в журналах-ордерах і Головній книзі [1, с. 82].

Таким чином, у страхових компаніях основним джерелом доходу є страхові внески, а витратами – страхові відшкодування. Враховуються вони за тими рекомендаціями, які викладені в Інструкції про застосування єдиного Плану рахунків нормативних документів щодо обліку страхових внесків і страхових відшкодувань в страхових компаніях. На сучасному етапі розвитку страхових компаній рекомендується в обов'язковому порядку використовувати вимоги Податкового кодексу.

Науковий керівник – викладач Шушлякова О. В.

Література: 1. Гаманкова О. О. Облік і аудит у страхових організаціях. Київ: КНЕУ, 2004. 183 с. **2.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 № 290 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99. **3.** Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17. **4.** Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV // База даних «Законодавство України» /Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14. **5.** Про страхування: Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80. **6.** Гарматій Т. О. Облік та аудит в страхових компаніях. Тернопіль: Екон. думка 2004. 180 с.

КЛАСИФІКАЦІЯ ВИТРАТ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

УДК 658.15

Степаненко О. М.

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто теоретичні підходи до класифікації витрат і їх групування, а також до управління витратами, використання інформації про них в управлінських цілях для підвищення фінансової стійкості суб'єктів господарювання та їх конкурентоспроможності. Було розглянуто нормативну базу, що регулює порядок визначення витрат.*

Ключові слова: *класифікація, витрати, конкурентоспроможність, облік, прибуток, управління.*

Аннотация. *Рассмотрены теоретические подходы к классификации затрат и их группировке, а также к управлению затратами, использованию информации о них в управленческих целях для повышения финансовой устойчивости субъектов хозяйствования и их конкурентоспособности. Была рассмотрена нормативная база, регулирующая порядок определения расходов.*

Ключевые слова: *классификация, расходы, конкурентоспособность, учет, прибыль, управление.*

Annotation. *The main theoretical approaches to classification of costs and their group, as well as cost management, use of information about them for management purposes so as to improve the financial sustainability of economic entities and their competitiveness. Was considered normative base regulating the procedure of determination of expenses.*

Keywords: *classification, cost, competitiveness, accounting, profit, management.*

В умовах ринкової економіки підвищується самостійність підприємств, а також їх економічна та юридична відповідальність. Особливо актуальним стає підвищення фінансової стійкості суб'єктів господарювання та їх конкурентоспроможності. Одним із основних показників ефективності діяльності підприємств є розмір отриманого прибутку. Максимізація прибутку – головна мета більшості сучасних підприємств. Останнім часом гостра конкурентна боротьба змушує підприємців розширювати коло заходів, спрямованих на збільшення прибутку. У цих умовах більше уваги приділяють питанням зниження витрат на виробництво та збут продукції, в тому числі і зниження собівартості продукції, що випускається. Проблеми аналізу складу та структури витрат, ефективного їх зниження є предметом управління витратами.

Питаннями вивчення теоретичних підходів до класифікації витрат і їх угрупування, а також підходів до управління витратами, використання інформації про них в управлінських цілях займалися такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як Голов С. Ф., Савчук В. П., Заруднев А. І., Мерзлікіна Г. С. та ін.

Метою публікації є аналіз доцільності та принципів класифікації витрат підприємства з метою прийняття управлінських рішень.

Система бухгалтерського обліку, що діяла до прийняття Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», була орієнтована на формування інформації для обґрунтування і прийняття різного роду управлінських рішень. На сьогодні відповідно до міжнародної практики інформація формується в системі фінансового (для зовнішніх користувачів) і управлінського (для цілей управління підприємством) обліку. Таким чином, основним джерелом інформації про витрати будь-якого підприємства є система управлінського обліку [1].

Основним нормативним документом, що визначає порядок визначення витрат та їх класифікацію, є Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 16 «Витрати».

Характерним для вітчизняної системи бухгалтерського обліку є те, що вона орієнтована на облік минулих витрат підприємства, що не сприяє розробці перспективних напрямків його розвитку, обґрунтування стратегічних і тактичних управлінських рішень. Система управлінського обліку, яка теоретично повинна забезпечувати прийняття рішень, недостатньо сформована на вітчизняних підприємствах і не може в повному обсязі забезпечити керівників підприємств необхідною інформацією.

У зв'язку з тим, що вітчизняний облік витрат переважно орієнтований на нормативно-законодавче регулювання, в практиці діяльності підприємств використовуються лише дві класифікації витрат: за елементами (встановлена П(С)БО 16 «Витрати») і за статтями витрат (Методичні рекомендації по плануванню, обліку витрат і калькулюванню собівартості продукції на сільськогосподарських підприємствах, затверджені Наказом Мінагро-

© Степаненко О. М., 2016

політики України від 18.05.2001 № 132). Для прийняття управлінських рішень цієї класифікації витрат недостатньо, що підтверджується міжнародною практикою організації обліку витрат підприємства (табл. 1).

Таблиця 1

Основні принципи класифікації витрат, що використовуються у вітчизняній та зарубіжній практиці

Принцип класифікації	Застосування в зарубіжній практиці	Застосування у вітчизняній практиці
За економічними елементами та статтями калькуляції	Існують три елементи витрат: прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, накладні витрати. Детальна класифікація за статтями калькуляції найчастіше відсутня	Застосовується повсюдно для формування бухгалтерської, податкової та статистичної звітності, складання нормативних і планових калькуляцій, в процесі ціноутворення
Щодо обсягу виробництва на постійні та змінні витрати	Поширена повсюдно в системах обліку витрат «директ-костинг», для аналізу беззбитковості виробництва, для прогнозних розрахунків	Не є офіційно рекомендованою, тому застосовується рідко, пере для прогноважно для різних розрахунків
За центрами відповідальності та можливості регулювання і контролю	Поширена повсюдно, використовується в системах «стандарт-кост» для оцінки роботи структурних підрозділів	Практично не застосовується
Стосовно часового інтервалу на минулі (фактичні) та майбутні (кошторисні)	Як основа системи «стандарт-кост» застосовується більшістю підприємств для аналізу даних	Використовується нечасто, переважно великими підприємствами в системах нормування і планування (орієнтованих, як правило, на аналіз минулих результатів) [2]

Першочергове завдання побудови системи управлінського обліку на підприємстві – отримання певним чином структурованого потоку управлінських даних, придатного для супроводу процесів управління [3, с 59].

У більшості вітчизняних підприємств традиційно інформаційну основу прийняття рішень складають фактичні дані бухгалтерського обліку, доповнені різними аналітичними довідками та розшифровками.

Перехід до управління витратами та результатами вимагає перегляду низки найважливіших позицій в інформаційному забезпеченні та здійснюється з урахуванням основних цілей управління підприємством:

– інтеграція планових і контрольних даних, що означає необхідність забезпечення відповідності планових і фактичних звітних форм, показників тощо;

– створення єдиного інформаційного простору, який відповідає вимогам як бухгалтерського, так і управлінського обліку;

– мінімізація витрат, пов'язаних із забезпеченням необхідного обсягу та структури інформації.

Таким чином, вирішується завдання побудови інтегрованої системи інформаційних потоків на основі трансформації виробничого обліку, здійснюваного бухгалтерією підприємства, в управлінський.

Структура потоку управлінських даних вимагає виділення спеціальних об'єктів обліку витрат і результатів, в розрізі яких на підприємстві здійснюють такі важливі функції управління, як планування та контроль.

Для побудови інтегрованої системи обліку на підприємстві необхідно здійснити такі види робіт:

– впровадження аналітичного плану рахунків бухгалтерського обліку, необхідного для збору, обліку та контролю інформації про витрати в розрізі центрів відповідальності й елементів витрат;

– узгодження регламентів підготовки бухгалтерських звітів до вимог регламентів планування і контролю;

– упровадження порядку документообігу, що забезпечує ведення управлінського обліку з необхідними аналітичними ознаками.

Отримання нової структури інформаційних потоків в інтегрованому обліку не можна розглядати у відриві від нормативних вимог законодавства. Тому для затвердження належного порядку реєстрації фактів господарської діяльності необхідно відобразити зміни, внесені пізніше в обліковій політиці організації.

Центри відповідальності як деякі організаційні одиниці всередині підприємства можуть служити інструментом управління витратами. При поділі на центри відповідальності враховують такі характеристики:

– функціональну відособленість;

– розрахунково-аналітичну відособленість;

– виробничо-технічну відособленість;

– просторову відособленість;

– можливість розмежування відповідальності.

Система управління витратами передбачає відповідну побудову системи управління підприємством. Організація центрів відповідальності характерна для матричної структури управління.

Центр витрат – це структурний підрозділ підприємства (наприклад, виробнича дільниця, виробничий цех і ін.), керівник якого відповідає тільки за витрати. В рамках такого центру організовується планування, нормування і облік витрат факторів виробництва з метою контролю, аналізу й управління процесами їх використання [4].

Центри витрат, у свою чергу, поділяються на центри регульованих і довільних витрат.

Для центру регульованих витрат встановлюється оптимальне співвідношення між витратами й обсягом випуску продукції. Керівник центру регульованих витрат відповідає, перш за все, за мінімізацію витрат на одиницю випуску, і його діяльність оцінюється шляхом зіставлення планових (нормативних) і фактичних витрат на одиницю продукції.

Для центру довільних витрат оптимального співвідношення між витратами і результатами діяльності не існує. Керівництво організації практично не може вплинути на величину витрат таких центрів і приймає її як задану величину [5 с. 102].

Застосовувані на вітчизняних підприємствах в цей час принципи класифікації витрат не відповідають цілям управління ними та підприємством в цілому. Вони обмежуються лише нормативно встановленим переліком елементів і статей витрат, які не відображають специфіки діяльності підприємств і не забезпечують систему управління підприємством необхідною інформацією.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Волошан І. Г.

Література: 1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14. **2.** Заруднев А. І., Мерзликина Г. С. Управління витратами господарюючого суб'єкта. URL: http://www.cis2000.ru /Budgeting/receivablesruH.shtml. **3.** Голов С. Ф. Управлінський облік. Київ: Лібра, 2008. 704 с. **4.** Учет затрат по центрам ответственности. URL: http://auditr.ru/articles/13. **5.** Слюсарчук Л. Вплив класифікації затрат на прийняття управлінських рішень. *Облік і фінанси АПК.* 2006. № 6. С. 102–106.

ПРОБЛЕМЫ ВЕДЕНИЯ И СТАНОВЛЕНИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В УКРАИНЕ

УДК 657(477)

Стерина Е. В.

Студент 3 курса
факультета экономики и права ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрены проблемы развития бухгалтерского учета, которые на сегодняшний день во многом связаны именно со сближением украинского учета с Международными стандартами финансовой отчетности. Выделен ряд проблем, возникающих с переходом на МСФО. На основе проведенного анализа сделан вывод о целесообразности внедрения МСФО в Украине.*

Ключевые слова: *бухгалтерский учет, Международные стандарты финансовой отчетности, принципы МСФО.*

© Стерина Е. В., 2016

Анотація. *Розглянуто проблеми розвитку бухгалтерського обліку, які на сьогодні багато в чому пов'язані саме зі зближенням українського обліку з Міжнародними стандартами фінансової звітності. Виділено ряд проблем, що виникають із переходом на МСФЗ. На основі проведеного аналізу зроблено висновок про доцільність впровадження МСФЗ в Україні.*

Ключові слова: *бухгалтерський облік, Міжнародні стандарти фінансової звітності, принципи МСФЗ.*

Annotation. *This article discusses the problems of accounting, which today is largely associated with the Ukrainian accounting convergence with International Financial Reporting Standards. It highlighted a number of problems associated with the transition to IFRS. Based on the analysis concluded that the feasibility of implementing IFRS in Ukraine.*

Keywords: *accounting, international financial reporting standards, IFRS principles.*

Бухгалтерский учет является ключевым моментом деятельности любой организации. Выполнение основной задачи бухгалтерского учета – формирование полной и достоверной информации о деятельности организации и ее имущественном положении, иными словами, финансовая отчетность должна быть своевременной, точной и соответствовать определенным требованиям, правилам ведения бухгалтерского учета.

С развитием общества во всех его сферах, а именно в экономической сфере, принципы ведения бухгалтерского учета претерпевают изменения и также развиваются. Современные условия требуют нового подхода ведению бухгалтерского учета на предприятиях. На сегодняшний день существует ряд проблем, которые связаны с применением на практике требований ведения бухгалтерского учета. Следовательно, актуальность вопроса развития бухгалтерского учета в современных условиях не вызывает сомнений.

Среди проблем, связанных с бухгалтерским учетом в Украине, можно выделить отсутствие использования в управленческом и финансовом учете автоматизации вычислительных работ. Автоматизация позволила бы упростить алгоритм составления и анализа бухгалтерской отчетности, повысить качество и оперативность составления экономической информации.

Кроме того, необходимо совершенствование методики изложения учебных дисциплин, так как подготовка специалистов бухгалтерского учета должна отвечать требованиям современной рыночной экономики и региональным потребностям [1].

Но наиболее остро в современном мире стоит вопрос о сближении украиснкого учета с международными стандартами финансовой отчетности (МСФО).

Международные стандарты финансовой отчётности – определенные документы, включающие в себя правила составления финансовой отчётности. Информация, которая отражена в данных документах, является необходимой для потенциальных партнеров, инвесторов для принятия ими экономических решений в отношении организации.

Рассматривая положительные аспекты освоения МСФО, необходимо отметить, что МСФО представляют собой стандарты, основанные на принципах. Среди используемых принципов можно выделить принцип непрерывности деятельности. Данный принцип заключается в том, что финансовая отчетность предприятия составляется в обязательном порядке, основываясь на допущении о непрерывности деятельности организации. Этот принцип не применяется в том случае, если руководство компании намеревается прекратить ее деятельность по собственной инициативе либо если руководство вынуждено ликвидировать свою фирму из-за отсутствия каких-либо альтернатив, осторожности, уместности и др. Также используется принцип начисления. В данном принципе говорится о необходимости учета фактов, влияющих на финансовое состояние организации, в том отчетном периоде, в котором определенная операция была произведена. Причем момент получения или выплаты денежных средств не принимается во внимание. Кроме того, используются принципы уместности, осторожности и т. д. Данные принципы не являются жестко прописанными правилами, что отличает МСФО от некоторых национальных правил составления отчетности. Это позволяет избежать поиска лазеек в четко прописанных правилах и дает возможность следовать именно духу принципов [2].

В настоящее время в Украине происходит процесс внедрения Международных стандартов финансовой отчетности (МСФО). Важным шагом на пути к реализации поставленных задач по реформированию бухгалтерского учета является принятие распоряжением Кабинета Министров Украины от 24.10.2007 № 911-р Стратегии применения Международных стандартов финансовой отчетности в Украине, целью которой является совершенствование системы ведения бухгалтерского учета в Украине с учетом требований международных стандартов и законодательства Европейского Союза.

Технически переход осуществляется следующим образом: предприятия, которые отказываются от ПСБУ в пользу МСФО, начинают использовать новый план счетов без субсчетов и в финансовой отчетности будут делать отметку «по МСФО». Теоретически примечания к финансовой отчетности должны будут делаться в свободной форме в соответствии с требованиями МСФО. Безусловно, ряд предприятий сделают трансформацию финансо-

вой отчетности предыдущих периодов для сопоставимости, привлекут квалифицированных аудиторов и консультантов, примут новые учетные политики [3].

Существуют три ключевые проблемы ведения бухгалтерского учета в Украине, которые таким методом не позволят перейти на МСФО:

– привязка положений Налогового Кодекса Украины к данным бухгалтерского учета и финансовой отчетности, вне зависимости от используемых стандартов (украинские собственники и бухгалтеры не готовы в условиях особенностей украинского администрирования налогов к прозрачной финансовой отчетности);

– единственный заказчик и пользователь международной финансовой отчетности – государство;

– менталитет и профессиональный опыт украинских бухгалтеров в большинстве случаев не соответствует поставленной задаче (необходимо признать, что в Украине в большинстве случаев весь бухгалтерский учет сводится лишь к подсчету налогов; экономическую эффективность бизнеса, т.е. «управленческий учет» осуществляют собственники непосредственно (на небольших предприятиях) либо другие специалисты) [4].

Рассматривая положительные аспекты освоения МСФО, необходимо отметить, что МСФО представляют собой стандарты, основанные на принципах. Среди используемых принципов можно выделить принцип непрерывности деятельности. Данный принцип заключается в том, что финансовая отчетность предприятия составляется в обязательном порядке, основываясь на допущении о непрерывности деятельности организации. Этот принцип не применяется в том случае, если руководство компании намеревается прекратить ее деятельность по собственной инициативе либо если руководство вынуждено ликвидировать свою фирму из-за отсутствия каких-либо альтернатив, осторожности, уместности и др. Также используется принцип начисления. В данном принципе говорится о необходимости учета фактов, влияющих на финансовое состояние организации, в том отчетном периоде, в котором определенная операция была произведена. Причем момент получения или выплаты денежных средств не принимается во внимание. Кроме того, используются принципы уместности, осторожности и т. д. Данные принципы не являются жестко прописанными правилами, что отличает МСФО от некоторых национальных правил составления отчетности. Это позволяет избежать поиска лазеек в четко прописанных правилах и дает возможность следовать именно духу принципов [5].

То есть Украину ожидает переход от украинских стандартов бухгалтерского учета к «украинско-международным» стандартам, что в принципе полностью соответствует текущему положению дел (ПСБУ) и ни на что не повлияет.

В связи с вышеизложенным на практике переход публичных и финансовых компаний на МСФО состоится в Украине не раньше 2020 г. Что касается финансовой отчетности других компаний, то еще долго без аудита, обзорной проверки, профессиональной компиляции при намерении приобрести компанию, данные украинской отчетности не будут давать внешним пользователям полного и достоверного представления.

На наш взгляд, переход компаний на МСФО необходим для Украины, потому что процесс ведения бухгалтерского учета явно будет облегчен, удобен для использования, анализа, а также дополнительного контроля деятельности предприятия.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Волошан И. Г.

Литература: 1. Бабаев Ю. А., Петров А. М. Международные стандарты финансовой отчетности (МСФО). М.: ИНФРА-М, 2012. 398 с. **2.** КонсультантПлюс: Международный стандарт финансовой отчетности (IFRS) 1 «Первое применение международных стандартов финансовой отчетности». URL: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_148115/. **3.** Міжнародні стандарти фінансової звітності // Міністерство фінансів України: офіц. сайт. URL: http://www.minfin.gov.ua/news/view/mizhnarodni-standarty-finansovoi-zvitnosti-versiia-perekladu-ukrainskoiu-movoiu---rik?category=bjudzhet **4.** МСФО ФМ 2014: Сравнение ПБУ и МСФО. URL: http://www.msfofm.ru/pbuvsmsfo. **5.** Палий В. Ф. Международные стандарты учета и финансовой отчетности. М.: ИНФРА-М, 2007. 512 с.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ДОХОДІВ МАЙБУТНІХ ПЕРІОДІВ

УДК 657.21

Стешкіна Н. В.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародногу бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено організаційні підходи до бухгалтерського обліку доходів майбутніх періодів на підприємстві. Розглянуто економічний зміст доходів майбутніх періодів, проаналізовано особливості їх відображення в обліку та вплив на фінансові результати. Запропоновано заходи покращення інформативності облікових даних щодо доходів майбутніх періодів.*

Ключові слова: *доходи майбутніх періодів, організація бухгалтерського обліку, дохід, пасив, облік.*

Аннотация. *Исследованы организационные подходы к бухгалтерскому учету доходов будущих периодов на предприятии. Рассмотрены экономическое содержание доходов будущих периодов, проанализированы особенности их отражения в учете и влияние на финансовые результаты. Предложены меры улучшения информативности учетных данных по доходам будущих периодов.*

Ключевые слова: *доходы будущих периодов, организация бухгалтерского учета, доход, пассив, учет.*

Annotation. *The article organizational approaches to accounting of deferred income at the enterprise are investigated. Examines the economic substance deferred. The features of recording and the impact on financial results. The measures to improve the informativeness of accounting data on the income of future periods.*

Keywords: *deferred income, organization of accounting, income, liabilities, accounting.*

На сучасному етапі господарювання ринкова економіка диктує жорстокі умови функціонування всіх галузей економіки. Зростає потреба всіх рівнів управління у своєчасній і достовірній інформації для прийняття управлінських рішень. У зв'язку з цим зростає роль обліку як складової частини економічної інформації.

Правильність і своєчасність відображення в бухгалтерському обліку операцій фінансово-господарської діяльності підприємства, відображення доходів і витрат, нарахування та сплата податків, а потім – визначення фінансових результатів забезпечують стабільне, конкурентоспроможне місце суб'єкта підприємництва серед партнерів і конкурентів.

Метою здійснення господарської діяльності кожного підприємства є отримання економічної вигоди. Саме виникнення доходу приводить до одержання підприємством економічної вигоди. Але на підприємстві можуть виникати такі види доходів, по яких ще не було здійснено ніяких витрат, їх класифікують як доходи майбутніх періодів.

Теоретичним і методологічним проблемам організації бухгалтерського обліку на підприємствах (організаціях, установах) присвячені праці як вітчизняних, так і зарубіжних учених, але не достатньо уваги приділяється вивченню та вирішенню проблем організації обліку доходів майбутніх періодів. Окремі питання розглядаються в статтях, опублікованих у періодичних виданнях, наукових працях українських і російських учених: Я. В. Соколова [1], Т. І. Тесленко [2], І. Я. Омецінської [3] та ін. Проте відсутність загальних підходів до раціональної організації обліку доходів майбутніх періодів підкреслює актуальність цього питання.

Метою статті є дослідження організаційних підходів до бухгалтерського обліку доходів майбутніх періодів, а також визначення їх впливу на фінансові результати.

Насамперед розглянемо економічну сутність доходів у цілому. П(С)БО 15 «Дохід» визначає їх як збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків учасників підприємства) за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена [4]. Згідно з нормами податкового законодавства доходи – це загальна сума доходу платника податку від усіх видів діяльності, отриманого (нарахованого) протягом звітного періоду у грошовій, матеріальній або нематеріальній формах як на території України, її континентальному шельфі у виключній (морській) економічній зоні, так і за їх межами.

З точки зору економічної теорії доходи є грошовими або матеріальними цінностями, отриманими від виробничої, комерційної, посередницької чи іншої діяльності (виручка).

За своєю природою доходи майбутніх періодів є неоднозначними та потребують кваліфікованої систематизації. За особливостями їхнього обліку можна простежити дію принципу нарахування та відповідності доходів

© Стешкіна Н. В., 2016

і витрат. Недосконалість організації обліку спричиняє втрату частини інформації, її змісту і призначення, викривлення суті, зниження достовірності, унеможливлення дослідження та управління.

Під час відображення доходів важливо правильно розподіляти їх на доходи звітного періоду та доходи майбутніх періодів. Відповідно до вітчизняних нормативних документів до доходів майбутніх періодів можуть бути віднесені такі доходи підприємства: одержані авансові платежі за здані в оренду основні засоби й інші необоротні активи (авансові орендні платежі), платежі за комунальні послуги, плата за перевезення вантажів і пасажирів по місячних білетах, абонементна плата за користування послугами зв'язку, передплата на газети, журнали, періодичні та довідкові видання, виручка від продажу квитків транспортних і театрально-видовищних підприємств.

Основні критерії визнання доходів майбутніх періодів: одержання грошових коштів наперед; виконання зобов'язань за отриманими грошовими коштами в наступних звітних періодах; неможливість зміни дати та періодів надання послуг; щомісячна сума надання послуг чітко визначена і не може бути змінена; неможливість зміни обсягу послуг, що будуть надаватися протягом наступних звітних періодів; оцінка може бути достовірно визначена; відбувається одночасне збільшення активів та зобов'язань під час їх виникнення; існує ймовірність збільшення економічних вигід внаслідок їх списання.

Під організацією обліку доходів майбутніх періодів необхідно розуміти комплекс заходів зі встановлення порядку і методів збору, обробки, накопичення відомостей про доходи майбутніх періодів з метою отримання достовірної і своєчасної інформації та здійснення контролю за виконанням кошторису доходів і визначенням фінансового результату.

До основних завдань раціональної організації обліку доходів майбутніх періодів належать: забезпечення правильного визначення моменту виникнення та достовірної оцінки доходів майбутніх періодів; розмежування доходів майбутніх періодів за часовою ознакою; повне та якісне відображення доходів майбутніх періодів у документах і облікових регістрах і наявність у них оптимального набору параметрів, реквізитів для можливості подальшої обробки, аналізу, контролю тощо; визначення способів списання (розподілу) доходів майбутніх періодів та суми, що включається до доходів звітного періоду; контроль за правильністю визначення фінансових результатів.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [5] питання організації обліку відноситься до компетенції його власника або уповноваженого органу відповідно до законодавства й установчих документів, але конкретних вимог немає, тому побудова обліку повинна організовуватися відповідно до потреб управління.

У П(С)БО 11 «Зобов'язання» [6] доходи майбутніх періодів відокремлюються як вид зобов'язань, у Плані рахунків бухгалтерського обліку рахунок для обліку доходів майбутніх періодів є в одному класі з рахунками для обліку поточних зобов'язань на рахунку 69 «Доходи майбутніх періодів», а в балансі стаття «Доходи майбутніх періодів» відображається як окремий розділ пасиву балансу, без якого-небудь поділу за часом списання.

Рахунок 69 «Доходи майбутніх періодів», в першу чергу, є фінансово-розподільчим. Водночас він (як і рахунок 39 «Витрати майбутніх періодів») є допоміжним, оскільки при його використанні можна отримати реальну, а не формально зафіксовану інформацію про фінансові результати діяльності.

Доходи майбутніх періодів відображаються у фінансовій звітності в сумі їх отримання за вирахуванням частини, списаної на доходи поточного періоду.

При надходженні на підприємство грошових коштів, що належать до доходів майбутніх періодів, одразу же відбувається нарахування податкових зобов'язань з податку на додану вартість, і в подальшому на доходи звітного періоду вже списується чистий дохід.

Але тут виникає суперечка, оскільки Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку стосовно рахунку 70 «Доходи від реалізації» передбачено, що за кредитом цього рахунку відображається одержання доходу, а за дебетом – належна сума непрямих податків, у тому числі податку на додану вартість.

В свою чергу, стосовно рахунку 69 «Доходи майбутніх періодів» в Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку не зазначено, в якій саме сумі повинні списуватись такі доходи на доходи звітного періоду, відсутня лише кореспонденція з рахунком 64 «Розрахунки за податками і платежами». Крім того, кореспонденція рахунку 69 «Доходи майбутніх періодів» з кредитом рахунків 30 «Каса» та 31 «Рахунки в банках» передбачає можливість повернення замовникам попередньо проведеної оплати.

Отже, виділення більш деталізованих субрахунків рахунку «Доходи майбутніх періодів» є доречним, адже передбачає визнання доходів через оцінку отриманої економічної вигоди, що очікується внаслідок проведення цих операцій. З метою зростання інформативності облікових даних такий досвід може бути запозичений для обліку доходів майбутніх періодів у вітчизняній обліковій системі.

Оскільки на законодавчому рівні немає чітких роз'яснень щодо формування витрат і доходів майбутніх періодів, у бухгалтерському обліку з'являється місце для творчості – суб'єкти господарювання можуть самостійно вирішувати, які саме доходи включати до складу доходів майбутніх періодів, визначати строки їх списання та

включення до складу доходів звітного періоду. Одним із основних критеріїв вибору при цьому є достовірна оцінка розміру та визначення періоду отримання економічної вигоди, що впливає на правильне формування фінансових результатів діяльності підприємств в умовах проведення активних економічних реформ.

Науковий керівник – викладач Шушлякова О. В.

Література: 1. Соколов Я. В. Доходы будущих периодов URL: http://www.buh.ru/document. **2.** Тесленко Т. І. Порядок визначення та відображення в обліку доходів майбутніх періодів. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvnudpsu/2009_4/Oblik/Teslenko.pdf. **3.** Омецінська І. Я. Особливості утворення та порядок визнання зобов'язань за видами. *Облік і фінанси АПК.* 2011. № 3. С. 28–34. **4.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 № 290 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99. **5.** Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14. **6.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання»: Наказ Міністерства фінансів України від 31.01.2000 № 20 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00.

ПРОБЛЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УПРАВЛІННІ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

УДК 657.22

Терех А. А.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Обґрунтовано підхід до побудови системи бухгалтерського обліку як інформаційного джерела для визначення рівня економічної безпеки підприємства, а також фінансової стратегії та її місця в управлінні економічною безпекою підприємств.*

Ключові слова: *податкове адміністрування, бухгалтерський облік, дебет, кредит, субрахунок.*

Аннотация. *Обоснован подход к построению системы бухгалтерского учета как информационного источника для определения уровня экономической безопасности предприятия, а также финансовой стратегии и ее места в управлении экономической безопасностью предприятий.*

Ключевые слова: *налоговое администрирование, бухгалтерский учет, дебет, кредит, субсчет.*

Annotation. *Rationale for the approach of constructing an accounting system as a source of information to determine the level of economic security of the enterprise. And the financial enterprise strategy and defining its place in the management of economic security, given their strategic focus, the need to solve the problem of investment and innovation, raising issues of economic security.*

Keywords: *tax administration, accounting, debit, credit, sub.*

© Терех А. А., 2016

Загострення конкурентної боротьби між суб'єктами господарювання за споживчий ринок, недоліки податкового адміністрування, світова економічна криза, яка приводить до різких змін кон'юнктури зовнішніх і внутрішніх ринків, а також ряд інших несприятливих них чинників, притаманних сучасному етапу розвитку промисловості України, актуалізували проблеми економічної безпеки підприємства.

Вплив умов господарювання на ефективність діяльності підприємства в ринковому середовищі являється беззаперечним, але не вирішальним, так як система управління підприємством покликана не тільки направляти дії в сфері діяльності сприятливих факторів, а й своєчасно запобігати руйнуванню, формувати сприятливі умови у зовнішньому і внутрішньому середовищах. Вирішальну роль займає побудова на підприємстві системи економічної безпеки, як складової загальної системи менеджменту підприємства, яка здатна адекватно реагувати на зовнішні та внутрішні загрози господарській діяльності. Основою дієвості зазначеної системи управління виступає інформаційне забезпечення.

Метою статті є обгрунтування підходу побудови системи бухгалтерського обліку як інформаційного джерела для визначення рівня економічної безпеки підприємства.

Теоретичні та практичні проблеми, пов'язані з економічною безпекою суб'єктів різних рівнів управління економікою, і шляхи їх вирішення відображені в роботах багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених: В. І. Мунтияна, Т. С. Клебанової, М. В. Куркіна, С. В. Лабунської, Е. В. Прокопішиної, В. М. Амітана, Л. Коженьовскі, Е. Бухвальда, В. Панькова. Однак питань розробки інформаційній бази, без якої виключається ефективна діяльність системи економічної безпеки підприємства (ЕБП), на думку авторів, приділено недостатньо уваги з боку вітчизняних і зарубіжних дослідників, і вони вимагають подальшого розгляду.

Перш за все, слід зазначити, що авторами пропонується системний підхід до побудови бухгалтерського обліку на підприємстві, тобто бухгалтерський облік розглядається, перш за все, як дієва підсистема менеджменту підприємства, а не тільки як процес і інструментарій впливу керуючої системи на керовану [1]. Автори поділяють думку багатьох вітчизняних вчених, що система бухгалтерського обліку повинна відповідати ознаками категорії «система». Так, Н. Пушкар доводить, що облік є системою, оскільки до нього можна застосувати визначення як впорядкованої сукупності взаємопов'язаних частин, елементів, складових, яким притаманні закономірності і які створюють єдине ціле. Таке визначення можна сприймати як аргумент наведеного підходу щодо трактування обліку як системи. Ф. Бутинець зазначає, що кожній стадії розвитку суспільства характерна своя система обліку, і в міру розвитку суспільства ускладнюється і облік, появляються нові його підсистеми. Аналогічні погляди підтримують А. Стариш, С. Кузнєцова, А. Петрук та ін. дослідники. [2]

Поширюючи висновки, щодо підходу вчених на розглядання проблеми, іншими авторами запропонований системний підхід для побудови «підсистеми» бухгалтерського обліку економічної безпеки підприємства з притаманними економічній категорії «система» ознаками [3].

Моделлю побудови зазначеної системи обліку є її розробка на підставі обліку й аналізу відхилень від прийнятих нормативів і бюджетів. Такий підхід може бути реалізований при організації на підприємстві системи обліку й управління витратами моделі «стандарт-кост». Система «стандарт-кост» задовольняє зростаючі потреби в достовірній швидкій управлінській інформації, виступає інструментарієм системи бухгалтерського обліку для контролю виробничих витрат. Також ця система передбачає використання підприємством оперативного аналізу відхилень витрат від їх прогнозного значення, тобто надає можливість оперативного реагування системи менеджменту по «слабких сигналах».

Організація контролю та аналізу як основних функцій у системі менеджменту підприємства має створити умови для фіксування та регулювання всіх відхилень у діяльності виробничих структур підприємства, які виникають під час господарського процесу від загальноприйнятого бюджету витрат підприємства. Авторами для реалізації цих функцій пропонується вдосконалити систему бухгалтерських рахунків, які здатні реалізувати ці функції. Для контролю і подальшого аналізу відхилень від розроблених бюджетних нормативів авторами пропонується в робочий План рахунків додати новий рахунок 78 «Результати за відхиленнями» [4].

Рахунок 78 «Результати за відхиленнями» буде в дебеті накопичувати відхилення за витратами в бік перевищення планових над фактичними, а в кредиті – фактичних над плановими. 78 рахунок матиме субрахунок відповідно до видів продукції, а субрахунок розподіляється за видами витрат, для точного виявлення джерел від відхилень. З рахунку 20 будуть списуватися відхилення за ціною придбання кожного виду сировини, з 661 – сума відхилень по оплаті праці на окремий вид продукції за ставкою, з 23 – відхилення по використанню матеріалів і відхилення по продуктивності праці, з 91 – відхилення за іншими накладними витрат в постійній і змінній частині окремо. Накопичена на 78 рахунку сума відхилень повинна бути розподілена відповідно до облікової політики підприємства на сальдо трьох рахунків: «Виробництво» (23), «Готова продукція» (26), «Собівартість реалізованої готової продукції» (901) на кожен вид продукції (замовлення, процес) [5]. Дані, відображені на рахунку відхилень, поможуть виявити «вузькі місця» підприємства і резерви скорочення витрат, що збільшить конкурентоспроможності продукції.

Для повноцінного використання системи управління і обліку витрат «стандарт-кост» на підприємстві необхідно створити належні умови, будувати гнучку інформаційну систему, відкоригувати облікову політику, вдосконалити План рахунків і найголовніше – систему бухгалтерського обліку. Побудова такої системи є унікальною для кожного окремого підприємства, але загальні підходи можуть бути визначені в рамках галузевого підходу.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Леонова Ю. А.

Література: 1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14. **2.** Прокопішина О. В. Теоретична обґрунтування необхідності формування механізму управління економічною безпекою діяльності підприємства. *Управління розвитку.* 2006. № 5. С. 148–150. **3.** Лабунська С., Прокопішин В. Особливості кількісного визначення рівня внутрішніх загроз економічній безпеці діяльності підприємства. *Бізнес Інформ.* 2009. № 11. С. 97–102. **4.** Маляревський Ю. Д., Лабунська С. В., Прокопішина О. В. Управління Економічною безпекою зовнішньоекономічної діяльності підприємства: монографія. Харків: Вид-во ХНЕУ, 2009. 160 с. **5.** Кузнєцова С. Система бухгалтерського обліку: методологічні та правові аспекти формування. *Бухгалтерський облік і аудит.* 2008. № 4. С. 12–16.

ОБЛІК НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ

УДК 657

Тичинський О. О.
Гапон І. А.

Студенти 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено питання застосування принципів обліку необоротних активів на прикладі підприємств України. Дано визначення обліку необоротних активів, а також запропоновано внесення змін до Податкового кодексу України щодо співвідношення правил бухгалтерського обліку з оподаткуванням у контексті гармонізації обліку.*

Ключові слова: *облік, оподаткування, реформування, гармонізація, принципи обліку, необоротні активи.*

Аннотация. *Исследованы вопросы применения принципов учета необоротных активов на примере предприятий Украины. Дано определение учета необоротных активов, а также предложены внесения изменений в Налоговый кодекс Украины относительно соотношения правил бухгалтерского учета с налогообложением в контексте гармонизации учета.*

Ключевые слова: *учет, налогообложение, реформирование, гармонизация, принципы учета, необоротные активы.*

Annotation. *We study the application of accounting principles fixed assets on the example of Ukrainian industry. It is proposed to determine the accounting of fixed assets, as well as amendments to the Tax Code of Ukraine regarding the relationship between accounting rules with taxation in the context of harmonization of accounting.*

Keywords: *accounting, tax, reform, harmonization, principles of accounting, fixed assets.*

© Тичинський О. О., Гапон І. А., 2016

На сьогодні основною метою управління необоротними активами є забезпечення їх достатності й економічної ефективності для нормального функціонування підприємства з метою здійснення виробничо-господарської діяльності.

Система обліку, її концептуальні засади та принципи, диференціація видів обліку є предметом дослідження багатьох учених, зокрема Ф. Ф. Бутинця, Б. І. Валуєва, Н. І. Верхоглядової, С. Ф. Голова, З. В. Задорожного, С. Б. Ільїної, Я. Д. Крупки, Л. В. Нападовської, М. С. Пушкаря, В. В. Сопко, І. Д. Фаріона, В. П. Шило та ін.

Незважаючи на наукові розробки, висновки вчених, ще існують нерозв'язані проблеми, які виникають у ході реформування бухгалтерського обліку, зокрема господарських операцій з необоротними активами підприємств: не має належного рівня фінансово-економічного та податкового законодавства, що перешкоджає повному застосуванню принципів і методів бухгалтерського обліку в ринкових умовах господарювання, не вдосконалені діючі Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, складні процедури обґрунтування справедливої ціни. Також недосконале та потребує уточнення формування оптимальної моделі взаємозв'язку системи оподаткування з системою бухгалтерського обліку у зв'язку з прийняттям Податкового кодексу України [1], зокрема у питанні узгодженості принципів обліку.

Отже, облік необоротних активів – це процес виявлення, вимірювання, реєстрації, обробки й зберігання фактів господарської діяльності, пов'язаних із наявністю й рухом довгострокових активів підприємств у фінансовому, управлінському, податковому та стратегічному секторах обліку для передачі користувачам інформації з метою контролю, аналізу та прийняття управлінських рішень.

Ведення бухгалтерського обліку необоротних активів і складання фінансової звітності щодо таких об'єктів в Україні здійснюють за принципами, які законодавчо закріплені у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV [2] та П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [3]. До них належать обачність, повне висвітлення, автономність, послідовність, безперервність, нарахування і відповідність доходів і витрат, превалювання сутності над формою, історична (фактична) собівартість, єдиний грошовий вимірник, періодичність. У міжнародній та національній практиці бухгалтерського обліку принцип визначають як правило, яким слід керуватися під час вимірювання, оцінки та реєстрації господарських операцій і під час відображення результатів у фінансовій звітності [4]. Принципи лежать в основі ведення бухгалтерського обліку, зокрема, необоротних активів.

Враховуючи офіційне визначення поняття «бухгалтерський облік» в Україні, цінні наукові висновки вітчизняних учених та особливості ведення господарської діяльності підприємств, облік необоротних активів визначаємо як процес виявлення, вимірювання, реєстрації, обробки та зберігання фактів господарської діяльності, пов'язаних із наявністю і рухом довгострокових активів підприємств у фінансовому, управлінському, податковому та стратегічному секторах обліку для передачі користувачам інформації з метою контролю, аналізу та прийняття управлінських рішень.

В. В. Сопко правомірно зазначив, що побудова обліку необоротних активів ґрунтується на їх визначенні та економічній класифікації [5]. Також доречно буде враховувати й особливості їх використання у господарській діяльності підприємства, оскільки довгостроковим активам, наприклад, основним засобам, на відміну від оборотних активів, зокрема запасів, властиве: використання у виробництві без зміни натуральної форми, ремонтування, консервація, переведення зі складу необоротних активів до оборотних під час продажу, отримання доходу від їх ліквідації у формі матеріалів. Тому при створенні обліку необоротних активів необхідно враховувати:

1) загальні риси, які властиві довгостроковим активами (строк експлуатації перевищує рік; активи підлягають амортизації);

2) особливості напрямків їх використання (експлуатація, консервація, ремонт, продаж, ліквідація).

Узагальнюючи вищезазначене, бухгалтерський облік необоротних активів підприємств в Україні базується на принципах двоїстості, суттєвості (значущості), обачності, повного розкриття, автономності, послідовності, безперервності, нарахування та відповідності доходів і витрат, превалювання сутності над формою, історичної (фактичної) собівартості, єдиного грошового вимірнику, періодичності.

Українські вчені, зокрема В. В. Сопко, до найважливіших загальноприйнятих принципів побудови бухгалтерського обліку додають також принцип доказовості та принцип індивідуалізації та персоніфікації господарських операцій на рахунках. В. С. Лень, В. В. Гливенко визначають ті принципи, які побічно відображаються у П(С)БО: дата операції, окреме відображення активів і пасивів, прийнятність вхідного балансу, оцінка, відкритість, консолідація. Це свідчить про різноманітність підходів до визначення неосновних принципів бухгалтерського обліку.

На відміну від законодавчого регулювання ведення бухгалтерського обліку в Україні у Міжнародних стандартах фінансової звітності, принципи обліку не мають закріплення у єдиному нормативно-правовому акті, та їх коло набагато ширше. За результатами порівняння правил обліку за П(С)БО ми дійшли висновку, що принципи бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні і державах, що застосовують Міжнародні

стандарти фінансової звітності (МСФЗ), відрізняються у зв'язку з різним ступенем розвитку економіки, швидкістю та масштабами протікання економічних процесів з урахуванням традиційності при веденні бухгалтерського обліку.

При визначенні бухгалтерського обліку як єдиної бази для різних видів обліку слід зазначити необхідність застосування однакових правил. При веденні податкового обліку підприємства користуються правилами, встановленими Податковим кодексом України (далі ПКУ) [1, п. 4.1, ст. 4]: 1) загальність оподаткування; 2) рівність усіх платників перед законом, неприпустимість будь-яких проявів податкової дискримінації; 3) невідворотність настання визначеної законом відповідальності у разі порушення податкового законодавства; 4) презумпція правомірності рішень платника податку в разі, якщо норма закону чи іншого нормативно-правового акта, виданого на підставі закону, або якщо норми різних законів чи різних нормативно-правових актів припускають неоднозначне (множинне) трактування прав та обов'язків платників податків або контролюючих органів, внаслідок чого є можливість прийняти рішення на користь як платника податків, так і контролюючого органу; 5) фіскальна достатність; 6) соціальна справедливість; 7) економічність оподаткування; 8) нейтральність оподаткування; 9) стабільність; 10) рівномірність і зручність сплати; 11) єдиний підхід до встановлення податків і зборів.

Отже, застосування принципів бухгалтерського обліку необоротних активів ґрунтується на їх визначенні та економічній класифікації і специфіці діяльності підприємства. Тому на підприємствах використовують такі принципи, як двоїстість, суттєвість, обачність, повне висвітлення, автономність, послідовність, безперервність, нарахування і відповідність доходів і витрат, превалювання сутності над формою, історичну (фактичну) собівартість, єдиний грошовий вимірник, періодичність. Їх сутність залежить від визначення предмета та об'єкта обліку, і вони можуть бути змінені під впливом МСФЗ, які не обмежують такі принципи та пропонують набагато ширше їх коло. У зв'язку з відсутністю принципів ведення податкового обліку в Україні та подальшою гармонізацією бухгалтерського та податкового обліку пропонуємо внести доповнення до Податкового кодексу України у такому контексті: «Ведення податкового обліку співвідноситься з основними принципами бухгалтерського обліку, затвердженими ст. 4 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність». Важливе значення розглянутої теми потребує подальших досліджень питань організації та методики обліку необоротних активів, зокрема основних засобів, з урахуванням специфіки їх використання на підприємствах.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Кудіна О. М.

Література: 1. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17. **2.** Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14. **3.** Пантелийчук Л. Учет доходов и расходов в ОСМД: особенности организации и ведения. URL: http://www.osbb-inform.com.ua/ru/2015/09/23/09/. **4.** Про затвердження Положень (стандартів) бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 31.03.1999 № 87 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua /laws/show/z0391-99. **5.** Голов С. Бухгалтерський облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами. Харків: Фактор, 2008. 1008 с.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ

УДК 631.95

Тішков Д. О.
Сметанкін А. С.

Студенти 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено порядок оцінки фінансових інвестицій та їх сутність. Визначено головну мету організації обліку фінансових інвестицій та методи їх оцінки. Узагальнено інформацію про операції із фінансовими інвестиціями, а також визначено порядок їх внутрішнього аудиту й аналізу.*

Ключові слова: *фінансові інвестиції, організація обліку фінансових інвестицій, положення (стандарти) бухгалтерського обліку, фінансова звітність, бухгалтерський баланс.*

Аннотация. *Исследованы порядок оценки финансовых инвестиций и их сущность. Определены главная цель организации учета финансовых инвестиций и методы их оценки. Обобщена информация об операциях с финансовыми инвестициями, а также определен порядок их внутреннего аудита и анализа.*

Ключевые слова: *финансовые инвестиции, организация учета финансовых инвестиций, положения (стандарты) бухгалтерского учета, финансовая отчетность, бухгалтерский баланс.*

Annotation. *Investigated the order of evaluation of financial investments and their essence. It identifies the main goal of organization of accounting of financial investments and methods of their evaluation. Summarizes information about operations with financial investments and also identifies the order of their internal audit and analysis.*

Keywords: *financial investments, organization accounting of financial investment, provisions (standards) of accounting, financial reporting, balance sheet.*

Сучасні умови господарювання вимагають нового бачення ролі та функціонального призначення обліку результатів діяльності підприємств, які останнім часом все більшою мірою залежать від фінансових інвестицій. Беручи до уваги негативні наслідки економічної кризи, обліковці повинні користатися більш ефективними обліковими методами, які б формували додаткові фінансові ресурси підприємства. Отже, оптимальний облік фінансових інвестиції є актуальним питанням, яке повинно бути розглянутим.

Проблематиці обліку фінансових інвестицій присвячені роботи таких вітчизняних і зарубіжних учених, як: Майорова Т. В, Пересада А. А., Литвиненко А. А., Коваленко Ю. М., Махота А. В., Сопко В. В., Завгородній В. П., Леонова Ю. А., Кудіна О. М.

Методологічне визначення поняття фінансових інвестицій, розкриття їх у фінансовій звітності визначає Положення бухгалтерського обліку 2 «Баланс», згідно з яким фінансові інвестиції – це активи, які утримуються підприємством з метою збільшення прибутку (відсотків, дивідендів тощо), зростання вартості капіталу або інших вигід для інвестора [1]. Метою організації обліку фінансових інвестицій є забезпечення об'єктивної оцінки, своєчасного реєстрування та повного відображення в облікових регістрах операцій, пов'язаних із фінансовими інвестиціями, можливістю узагальнення інформації про такі операції у звітності з метою забезпечення інформаційних потреб зацікавлених осіб, а також з порядком їх внутрішнього аудиту й аналізу з метою уможливлення зростання ефективності інвестиційної діяльності підприємства.

Важливим питанням є оцінка фінансових інвестицій. На сьогодні згідно з методологічними основами бухгалтерського обліку фінансові інвестиції оцінюються за різними методами залежно від способу придбання, зарахування на баланс і вибуття. Під час придбання фінансові інвестиції оцінюються за первісною вартістю, яка є їх собівартістю. Вона складається з ціни придбання, комісійних винагород, мита, податків, зборів, обов'язкових платежів та інших затрат, безпосередньо пов'язаних із цим придбанням [2]. Якщо придбання фінансової інвестиції здійснюється шляхом обміну на цінні папери власної емісії або обміну на інші активи, то собівартість такої інвестиції визначається за справедливою вартістю переданих активів. На дату складання балансу фінансові інвестиції можуть бути оцінені такими методами: по справедливій вартості, по амортизаційній вартості, по методу участі у капіталі. Фінансові інвестиції, що обліковуються за методом участі в капіталі, на дату балансу відображаються за вартістю, що визначається з урахуванням зміни загальної величини власного капіталу об'єкта інвестування, крім тих, що є результатом операцій між інвестором і об'єктом інвестування. Фінансові інвестиції, що утримуються підприємством до їх погашення, відображаються на дату балансу за амортизованою собівартістю фінансових інвестицій.

© Тішков Д. О., Сметанкін А. С., 2016

Згідно з нормами бухгалтерського обліку всі фінансові інвестиції поділяються на поточні та довгострокові. Критеріями, які розподіляють інвестиції на поточні та довгострокові, є термін користування та ліквідність. Отже, поточні фінансові інвестиції – це інвестиції на строк, що не перевищує один рік, які можуть бути вільно реалізовані у будь-який момент (крім інвестицій, які є еквівалентами грошових коштів) [3]. До них відносяться: акції, облігації, депозитні сертифікати, строк погашення яких не перевищую одного року. Довгострокові фінансові інвестиції – це фінансові інвестиції на період більше одного року, а також усі інвестиції, які не можуть бути вільно реалізовані у будь-який момент. До такого виду фінансових інвестиції відносяться: інвестиції у цінні папери, які надають право власності, та інвестиції в довгострокові зобов'язання інших підприємств [3].

Інформація про рух поточних фінансових інвестицій узагальнюється на рахунку 35 «Поточні фінансові інвестиції», призначеному для обліку інвестицій в акції, облігації, депозитні сертифікати, придбані з метою перепродажу строком не більше, ніж дванадцять місяців.

Рахунок 35 має два субрахунки: 351 «Еквіваленти грошових коштів» – для обліку високоліквідних фінансових інвестицій, які характеризуються незначним ризиком зміни вартості та термін погашення яких не більше, ніж три місяці; 352 «Інші поточні фінансові інвестиції» – для обліку інших поточних фінансових інвестицій.

За дебетом рахунку 35 «Поточні фінансові інвестиції» відображаються вартість придбаних еквівалентів грошових коштів, які відносяться до субрахунку 351, та інших поточних фінансових інвестицій, субрахунок яких 352, за їхньою собівартістю й суми дооцінки при збільшенні справедливої або ринкової вартості. За кредитом рахунку 35 списуються балансова вартість реалізованих або вибулих інвестицій і суми їх переоцінки. Справедливу вартість відображає дебетове сальдо фінансових інвестицій на дату балансу. Згідно з бухгалтерським балансом сальдо за рахунком 35 відображається у складі поточних активів [4].

Аналітичний облік здійснюється за видами фінансових інвестицій із забезпеченням можливості одержання інформації про інвестиції як на території країни, так і за її межами.

Надходження поточних інвестицій і збільшення їх балансової вартості можливе в результаті:

1) придбання фінансових інвестицій, яке відбувається як за грошові кошти, так і способом обміну на цінні папери власної емісії або завдяки обміну на інші активи;

2) дооцінки первісної собівартості до справедливої вартості. Спочатку фінансові інвестиції оцінюються й відображаються в бухгалтерському обліку за собівартістю. Вона включає ринкову вартість і всі додаткові витрати, які були понесені під час купівлі цінних паперів, або відповідає справедливій вартості переданих в обмін активів чи власних цінних паперів. Надалі оцінка фінансових інвестицій за первісною вартістю здійснюється за умови незмінності ринкової вартості аналогічних цінних паперів. Інакше вони мають відображатись у балансі за справедливою вартістю. Згідно з П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств» справедлива вартість – це сума, за якою може бути здійснений обмін активу або оплата зобов'язання в результаті операції між обізнаними, зацікавленими та незалежними сторонами. Тобто на практиці справедливу вартість вважають ринковою вартістю інвестицій. Якщо ринкова вартість інвестицій буде зменшуватись, то необхідно переоцінювати інвестиції за справедливою вартістю. Але при цьому втрачатиметься частина фактичної вартості цінних паперів як можливого джерела надходження коштів і одержання доходів.

Довгостроковими фінансовими інвестиціями вважаються фінансові інвестиції періодом більше одного року, а також усі інвестиції, які не можуть бути вільно реалізовані у будь-який момент.

Розрізняють фінансові інвестиції, які надають право власності (інвестиції в акції інших підприємств або внески до статутного капіталу) та інвестиції, що утримуються підприємством до їх погашення (довгострокові векселі, боргові цінні папери тощо).

Для обліку довгострокових фінансових інвестицій використовується рахунок 14 «Довгострокові фінансові інвестиції». Вартість довгострокових інвестицій відображається за дебетом рахунку, а за кредитом – їх вибуття або списання, чи зменшення вартості, а також одержання дивідендів від об'єкта інвестування, якщо облік інвестицій ведеться за методом участі в капіталі.

Рахунок 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» має такі субрахунки: 141 «Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі»; 142 «Інші інвестиції пов'язаним сторонам»; 143 «Інвестиції непов'язаним сторонам».

Аналітичний облік ведеться за видами довгострокових фінансових інвестицій та об'єктами інвестування. Різні форми інвестицій, які спрямовані в дочірні, асоційовані, і спільні підприємства відображаються на рахунку 141 «Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі».

За дебетом рахунку 141 «Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі» відображаються суми, що складають частку інвестора в капіталі об'єкта інвестування в кореспонденції з рахунками грошових коштів, доходів, розрахунків. За кредитом рахунку 141 «Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі» відображаються суми дивідендів чи інших виплат об'єкта інвестування, які належать інвестору, в кореспонденції з рахунками обліку розрахунків. Сальдо рахунку 141 є вартість частки інвестора в чистих активах

об'єкта інвестування, воно утворюється як різниця між інвестованою сумою (яка щорічно змінюється на частку в чистому прибутку або збитку об'єкта інвестування і частку в прирості або зменшенні його додаткового капіталу) і сумою дивідендів, що отримуються щорічно [5].

Рахунок 142 «Інші інвестиції пов'язаним сторонам» призначений для рахунку обліку цінних паперів інших підприємств, якими завдяки вкладенням своїх часток інвестор контролює або здійснює на їхню діяльність суттєвий вплив. Довгострокові фінансові інвестиції на рахунку 142 «Інші інвестиції пов'язаним сторонам» обліковуються за собівартістю або за справедливою (ринковою) вартістю, а облігації обліковуються за амортизованою собівартістю. За дебетом рахунку відображається вартість придбаних у пов'язаних сторін довгострокових цінних паперів, в кореспонденції з рахунками обліку грошових коштів, доходів, розрахунків; за кредитом – їхнє вибуття, зменшення вартості, в кореспонденції з рахунками обліку розрахунків, витрат.

Рахунок 143 «Інвестиції непов'язаним сторонам» – це рахунок обліку боргових цінних паперів підприємств, які не є для інвестора дочірніми, асоційованими або спільними. Довгострокові фінансові інвестиції на рахунку 143 «Інвестиції непов'язаним сторонам» обліковуються також за собівартістю або за справедливою (ринковою) вартістю, а облігації обліковуються за амортизованою собівартістю. За дебетом рахунку відображається вартість придбаних у непов'язаних сторін довгострокових облігацій, у кореспонденції з рахунками обліку грошових коштів, доходів, розрахунків; за кредитом – їх вибуття, зменшення вартості, в кореспонденції з рахунками обліку розрахунків, витрат.

Для обліку фінансових інвестицій на підприємстві ведеться Книга обліку цінних паперів, яка повинна бути зброшурована, пронумерована, скріплена печаткою підприємства та підписами керівника і головного бухгалтера. В ній зазначаються найменування емітента, назва цінного папера, його номінальна вартість і вартість придбання, серія, номер, загальна кількість, дата придбання.

Висновки: процес обліку фінансових інвестиції повинен охоплювати період від первинної реєстрації до складання звітності. Основним фактором, який впливає на ведення обліку фінансових інвестицій, є період їх утримання та можливість реалізації в будь-який момент часу, відповідно до чого інвестиції поділяються на довгострокові та поточні та обліковуються на різних синтетичних рахунках. Тому інформація, яка викладена вище, сприяє формуванню необхідної інформації для потреб управління інвестиційною діяльністю, зокрема, фінансовими інвестиціями.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Кудіна О. М.

Література: 1. Про затвердження Положень (стандартів) бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 31.03.1999 № 87 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0391-99. **2.** Терехова В. А. Учет финансовых вложений. *Международный бухгалтерский учет.* 2003. № 4. С. 2–6. **3.** Бутинець Ф. Ф., Олійник О. В., Шмигун М. М., Шулепова С. М. Організація бухгалтерського обліку: навч. посіб. Житомир: ЖІТІ, 2001. 576 с. **4.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції»: Наказ Міністерства фінансів України від 26.04.2000 № 91 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00. **5.** Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 7 (МСБО 7). Звіт про рух грошових коштів: Міжнародний документ від 01.012012 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_019.

ОБЛІК ДОХОДІВ ВІД ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

УДК 657.2

Тороєва В. О.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено питання обліку доходів від операційної діяльності підприємств. Розглянуто сутність понять «доходи» та «операційна діяльність», досліджено особливості процесу формування доходів. Висвітлено основні засади щодо обліку доходів. Узагальнено призначення рахунків щодо доходів від операційної діяльності. Визначено задачі бухгалтерського обліку доходів на підприємствах.*

Ключові слова: *доходи, операційна діяльність, ведення обліку.*

Аннотация. *Исследованы вопросы учёта доходов от операционной деятельности предприятий. Рассмотрена сущность понятий «доходы» и «операционная деятельность», исследованы особенности процесса формирования доходов. Освещены основные принципы учёта доходов. Обобщено назначение счетов доходов от операционной деятельности. Определены задачи бухгалтерского учета доходов на предприятиях.*

Ключевые слова: *доходы, операционная деятельность, ведение учёта.*

Annotation. *The topical issues of accounting of income from operating activities of enterprises are investigated. The essence of the notions «income» and «operating activities» are considered, the peculiarities of the process of income generation are explored. The basic principles of accounting income are listed. The assignment of accounts income from operating activities are generalized. The objectives of accounting income in companies are defined.*

Keywords: *revenue, operating activities, accounting.*

Успішна діяльність українських підприємств, що займаються виготовленням і реалізацією товарів (послуг), залежить від найвпливовішого фактора, що формується у процесі діяльності підприємств, – розміру доходу.

При фінансовому аналізі діяльності будь-якого підприємства найбільша увага приділяється саме розгляду структури отримуваних доходів, бо саме цей чинник є впливовим на суму усіх видів прибутку підприємств.

Будь-яка організація створюється для збільшення прибутку її власників, примноження багатства. На сьогодні капітал підприємства залежить від їхнього фінансового результату за відповідний період часу.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні щодо бухгалтерського обліку доходів від операційної діяльності підприємств в Україні.

При веденні операційної діяльності у підприємств формуються доходи. Згідно з П(С)БО 15 доходи – це збільшення економічної вигоди у вигляді надходжень активів або зменшення зобов'язань, що приводять до збільшення власного капіталу (крім збільшення капіталу за рахунок внесків власників) [1].

Існують принципи, згідно з якими доходи відображаються в бухгалтерському обліку.

Принцип нарахування передбачає відображення в обліку та фінансовій звітності доходів і витрат у момент їх виникнення незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів.

Принцип відповідності доходів і витрат полягає у порівнянні доходів і витрат звітного періоду, тобто витрати, понесені для отримання доходу, повинні бути погоджені із цим доходом [2].

Діяльність підприємств завжди пов'язана з процесом обробки, переробки, трансформації товарів і послуг. Наприклад, аналіз інформації на фондовій біржі або реклами тощо. Подібні операції відбуваються і у структурних підрозділах підприємств.

Сучасні процеси створення виробів характеризуються дослідженням основного, допоміжнього й обслуговуючого процесів, але останні два процеси займають більшу частку у загальному циклі виробництва. Це пов'язано з автоматізацією і механізацією обслуговування виробництва, що відстають, на відміну від обладання основних виробничих процесів. За таких умов організації виконання усіх процесів провадження товарів і послуг та регламентація технології виробництва стають дедалі необхідними.

Отже, операційна діяльність – це основна статутна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною або фінансовою діяльністю [3, с. 19].

Загалом до складу операційної діяльності відносять процеси виробництва основних товарів і послуг, процеси їх реалізації та процеси, які безпосередньо обслуговують або супроводжують їхнє виробництво та реалізацію.

© Тороєва В. О., 2016

Виходячи з вищевикладених понять, під доходами від операційної діяльності розуміється вид фінансового результату діяльності підприємства з процесу виробництва і реалізації товарів і послуг, які здійснюються циклічно при використанні певних операційних ресурсів, на базі якого формується прибуток підприємства.

Формування доходів від операційної діяльності включає такі складові:

– від основної діяльності (реалізації продукції, товарів і послуг; повернення проданої продукції і непрямих податків тощо);

– від іншої операційної діяльності (реалізація оборотних активів і валюти; доходи від оренди; одержані пені та субсидії; доходи від списання кредиторської заборгованості; відшкодування раніше списаних активів (надходження боргів, списаних як безнадійні)) [4].

Тому завданнями обліку доходів є такі:

– постановка обліку майбутніх доходів;

– постановка обліку нерозподіленого доходу (звітного та попередніх років);

– постановка обліку кінцевого доходу;

– здійснення контролю за раціональною витратою чистого доходу, залишеною після погашення всіх зобов'язань у розпорядженні підприємства;

– точне визначення результатів від реалізації ліквідації товарно-матеріальних цінностей або активів;

– відповідне нарахування обсягу прибуткового податку.

Поряд з виконанням цих завдань бухгалтерія підприємств зобов'язана забезпечувати своєчасний і точний розрахунок із бюджетом за погашенням зобов'язань. Ці кошти повинні бути перераховані своєчасно відповідним юридичним або фізичним особам, на користь яких були утримані.

Виходячи із завдань, одним з головних напрямів удосконалення ведення бухгалтерського обліку доходів на сучасному етапі має бути нормативне закріплення обов'язків проведення обліку певною особою.

Згідно з П(С)БО субрахунки 70 та 71 призначені для детальної інформації щодо доходів.

За кредитом субрахунків класу 7 відображається збільшення (одержання) доходу, за дебетом – належна сума непрямих податків (акцизу, податку на додану вартість, а також інших, передбачених законодавством); результат операцій перестрахування; результат зміни резервів незароблених премій (у страхових організаціях); списання у порядку закриття на рахунок 79 «Фінансові результати» [5, с. 523].

Дохід у кінцевому підсумку є головним показником діяльності економічного суб'єкта. Це один з найбільш важливих показників фінансових результатів. Відомо, що без отримання прибутку небюджетне підприємство не може розвиватися в ринковій економіці. Тому бухгалтерський облік доходу є важливою функцією для господарюючого суб'єкта.

Таким чином, досліджувані питання показали, що операційна діяльність займає найбільшу питому вагу від доходів і є першою мірою розрахунку фінансового результату його діяльності. П(С)БО 7 є основним регулюючим нормативним документом, норми якого застосовуються усіма підприємствами. В цьому випадку доходи являють собою накопичення коштів у вигляді задіяних активів або скорочення зобов'язань, що приводять до примноження власного капіталу підприємств.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Леонова Ю. О.

Література: 1. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 № 290 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99. **2.** Всеукраинская профессиональная газета «Все о бухгалтерском учете». URL: http://www.vobu.com.ua/rus/crib_categories/question/32. **3.** Небава М. І., Адлер О. О., Лесько О. Й. Економіка та організація виробничої діяльності підприємства. Ч. 1. Економіка підприємства: навч. посіб. Вінниця: ВНТУ, 2011. 117 с. **4.** Кудряшов В. П. Курс фінансів: навч. посіб. Київ: Знання, 2008. 431 с. 5. Лишиленко О. В. Бухгалтерський облік: підручник. Київ: Центр учб. літ., 2009. 670 с.

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ У ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

УДК 658.14

Тріщова К. А.

Студент 2 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Наведено аналіз ефективності роботи підприємств, сутність і показники фінансових результатів, та різні підходи до їх визначення, які є відображенням дослідження і аналізу ряду питань фінансових результатів діяльності підприємств із вивчення динаміки показників прибутку та рентабельності.*

Ключові слова: *підприємство, валовий продукт, сукупний продукт, додаткова вартість, фінансовий результат прибутку, капіталізація витрат.*

Аннотация. *Приведен анализ эффективности работы предприятий, сущность и показатели финансовых результатов, различные подходы к их определению, являющиеся отражением исследования и анализа ряда вопросов, финансовых результатов деятельности предприятий по изучению динамики показателей прибыли и рентабельности.*

Ключевые слова: *предприятие, валовой продукт, совокупный продукт, прибавочная стоимость, финансовый результат прибыли, капитализация расходов.*

Annotation. *Reflects the performance of enterprises, nature and indicators of financial results, various approaches to their definition, is a reflection of the research and analysis of issues of financial performance of enterprises for the study of the dynamics of indicators of profit and profitability.*

Keywords: *the enterprise, a gross product, a cumulative product, a surplus value, financial result have arrived, capitalization of expenses.*

Фінансові результати займають найважливіше місце в системі показників, що використовуються для всебічного аналізу ефективності роботи підприємств. Однак їх сутність трактується неоднозначно окремими дослідниками, показники різноманітні та мало обґрунтовані, що ускладнює їх використання при аналізі господарської діяльності підприємств [1].

Існують різні точки зору вчених про сутність і показники фінансових результатів, різні підходи до їх визначення, що відбивається на глибині дослідження і аналізу ряду питань фінансових результатів діяльності підприємств з вивчення динаміки показників прибутку та рентабельності, впливу фактів на суму прибутку та рівень рентабельності, на виявлення резервів зростання цих показників та ін.

На підставі даних про фінансові результати підприємства приймаються рішення щодо постачання, виробництва та збуту.

Поточні фінансові результати визначають, як правило, щомісяця або за більш короткі проміжки часу з метою прийняття оперативних рішень. У практиці використовуються різні методи визначення поточних фінансових результатів: за даними про сукупних витратах виробництва, повної собівартості реалізованої продукції, величиною змінних витрат та ін. [2].

Необхідно розкрити поняття фінансового результату. Звернемо увагу на досить поширену в свій час теорію додаткової вартості. Згідно з цією теорією заново створений чистий продукт складається з двох частин: необхідного продукту, тобто продукту, що споживається учасниками матеріального виробництва, і з доданого продукту для суспільства.

Останній у натуральному вираженні є частиною валового продукту, що залишається після заміщення використаних предметів праці, засобів праці та предметів споживання для відтворення робочої сили. З цієї нагоди К. Маркс зазначає: «...завжди може бути проведена різниця між тією частиною праці, продукт якої входить безпосередньо в індивідуальне споживання виробників... і іншою частиною праці, яка завжди є додатковим працею, яка служить задоволенню спільних суспільних потреб, як би не поділявся цей доданий продукт, і хто б не функціонував у якості представника цих суспільних потреб» [3].

Тобто сукупний продукт складається з вартості використаних засобів виробництва, які є результатом перенесеної уречевленої праці, необхідного і додаткового продукту. При цьому сума двох останніх висловлює новостворену додану вартість, в яку включаються відрахування в державний бюджет, дохід і прибуток.

© Тріщова К. А., 2016

На практиці замість терміна «додаткова вартість» широко використовується термін «прибуток». Але, на наш погляд, це не зовсім коректно і точно. Прибуток є частиною додаткової вартості. Особливість полягає в тому, що він породжується не тільки змінним капіталом (як додана вартість), а всім авансованим капіталом в цілому. При цьому найважливішим є результат виробництва – приріст коштів порівняно з витратами на виготовлення продукту, тобто на придбання засобів виробництва та робочої сили. І цей приріст зіставляється з усім авансованими капіталом, але при цьому не береться до уваги те, на які частини розподіляється весь цей капітал і що є джерелом його приросту, головне – позитивний фінансовий результат [4].

Говорячи про розвиток поняття фінансового результату – прибутку, необхідно зазначити, що в сільськогосподарських підприємствах нашої країни довгий час зазначений показник у господарській діяльності недооцінювався, і багато хто з економістив говорив, що цей показник – «пережиток капіталізму». Вважалося, що прибуток не є кінцевою метою виробництва, а лише засобом для досягнення загального добробуту народу.

На цей час погляди на поняття фінансового результату у різних галузях досить різні. За методикою бухгалтерського обліку кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства виражається в показнику прибутку або збитку, який формується на рахунку 79 «Фінансові результати» і відображається у бухгалтерській звітності.

На вимогу податкового обліку прибуток перераховується у зв'язку з коригуванням прибутку від реалізації основних фондів і іншого майна. Перерахунку на суми перевищення встановлених лімітів підлягають до 10 видів витрат: на відрядження, компенсації за використання особистих легкових автомобілів для службових поїздок, представницькі витрати (понад встановлених законодавством сум) та ін.

За методикою управлінського обліку обчислюються кілька показників прибутку для різних цілей. Виходячи з визначення категорій доходів і витрат, наведених Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку № 3 «Звіт про фінансові результати», фінансовий результат (прибуток) – це приріст протягом звітного періоду капіталу (коштів, вкладених власниками) фірми, а збиток – її зменшення.

Однак цей підхід до формування прибутку не враховує багато важливих питань. Безоплатне отримання коштів приводить до приросту капіталу підприємства, однак не може розглядатися як прибуток. Актив у цьому випадку збільшується не завдяки зусиллям коллективу працівників підприємства.

Збільшення оцінки існуючих активів неминуче збільшує вартість капіталу. Це трактується деякими вченими-бухгалтерами й представниками податкових органів як прибуток. Однак зміна оцінки – це подія, а не дія.

Капіталізація витрат збільшує актив штучно, подібно до того, як він збільшується за рахунок залучених коштів. Система показників фінансових результатів включає в себе не тільки абсолютні, але й відносні показники ефективності господарювання – показники рентабельності. Чим вище рівень рентабельності, тим вища ефективність підприємства як самостійного товаровиробника [5].

Значна кількість показників, що характеризують фінансові результати діяльності підприємства, створюють методичні та технічні труднощі їх системного розгляду. Відмінності у призначенні показників ускладнюють вибір кожним учасником товарного обміну тих із них, які найбільшою мірою задовольняють його потреби в інформації про реальний стан цього підприємства. Наприклад, адміністрацію підприємства цікавить маса отриманого прибутку і її структура, а також фактори, що впливають на її величину. Податкова інспекція зацікавлена в отриманні достовірної інформації про всі складові балансового прибутку тощо.

Крім того, в практиці бухгалтерів, економістів і фінансистів в Україні часто виникають проблеми з визначенням валових доходів і валових витрат діяльності підприємств, що впливає на фінансовий результат. Сучасне законодавство далеко не досконале, і деякі проблеми і ситуації в ньому ще не передбачені або прописані недостатньо конкретно. Це веде до зловживань і правопорушень з боку суб'єктів господарювання. Спірними є питання визнання окремих видів витрат і віднесення їх до складу валових. Так, віднесення до складу валових витрат на рекламу, навчання працівників підприємства, а також віднесення до складу валових доходів отримання поворотної фінансової допомоги і т. д. не обгрунтовано.

Не менш важливим є питання про момент виникнення доходів і витрат, а отже, визначення фінансового результату. В Україні доходи та витрати відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення, за правилом «першої події» – надходження товарів або сплати грошових коштів. В зарубіжній практиці використовується інший підхід до визнання доходів і витрат. Наприклад, в сільськогосподарських підприємствах США визначають фінансові результати діяльності за даними обліку руху грошових коштів. Відповідно до цього доходом вважаються тільки дійсно отримані суми, а не суми, зареєстровані на момент здійснення операцій. Що ж стосується витрат, то їх загальна сума віднімається з отриманих доходів, незалежно від того, відносяться вони до реалізованої або до нереалізованої продукції. Крім того, фермерам дозволяється повністю списувати на витрати суми деяких капітальних вкладень, які здійснені у звітному періоді: витрати на вирощування виноградників до введення їх в експлуатацію, витрати на вирощування репродуктивного молодняку та ін. Використання аналогічного підходу у вітчизняній практиці сприяло б розвитку сільськогосподарських підприємств в Україні.

Таким чином, основними проблемами при визначенні фінансових результатів діяльності підприємств, які необхідно вирішувати, є значна кількість показників, що характеризують фінансовий результат, що ускладнює використання запропонованих методичних підходів до визначення прибутку, недосконаліть законодавчої та нормативно-правової бази щодо визначення фінансових результатів діяльності підприємств.

Науковий керівник – викладач Жовтопуп М. М.

Література: 1. Кононенко О. Аналіз фінансової звітності. Харків: Фактор, 2005. 156 с. **2.** Бухгалтерський фінансовий облік: підруч. для студ. спец. «Облік та аудит» вищ. навч. закладів/за ред. Ф. Ф. Бутинця. Житомир: Рута, 2003. 726 с. **3.** Бердикова Т. Б. Анализ и диагностика финансовой деятельности предприятия: учеб. пособие. М.: ИНФРА-М,2001. 215 с. **4.** Єрмошкіна О. В. Фінансові аспекти планування розвитку бізнесу. *Фінанси України.* 1999. № 5. С. 35–39. **5.** Ефимова О. В. Как анализировать финансовое положение предприятий: практ. пособие. М.: ИНФРА-М, 2001. 208 с.

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ

УДК 657

Тишкевич С. С.

Студент 3 курсу
факультету міжнародних економічних відносин ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто особливості перспектив впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності, а також визначено необхідність вживання МСФЗ при складанні фінансової звітності українськими підприємствами. Досліджено основні проблемні питання застосування МСФЗ в Україні.*

Ключові слова: *міжнародні стандарти, система обліку, проблеми впровадження, фінансова звітність.*

Аннотация. *Рассмотрены особенности перспектив внедрения Международных стандартов финансовой отчетности, а также определена необходимость применения МСФО при составлении финансовой отчетности украинскими предприятиями. Исследованы основные проблемные вопросы применения МСФО в Украине.*

Ключевые слова: *международные стандарты, система учета, проблемы внедрения, финансовая отчетность.*

Annotation. *The peculiarities of the prospects for the implementation of International financial reporting standards, as well as the necessity of application of IFRS in the preparation of financial statements of Ukrainian enterprises. The basic problematic issues of the application of IFRS in Ukraine.*

Keywords: *international standards, the accounting system, problems of implementation, financial reporting.*

© Тишкевич С. С., 2016

На сьогодні кожна країна, орієнтуючись на соціально-економічні та політичні чинники, розробляє власні стандарти складання фінансової звітності. Саме подібні розбіжності, зазвичай, не дозволяють якісно порівняти фінансову інформацію суб'єктів господарювання різних країн, що уповільнює швидкість прийняття рішень в умовах пришвидшеної глобалізації ринків і швидкого розвитку міжнародної торгівлі. Для забезпечення гармонізації фінансової звітності 29 червня 1973 року було організовано Комітет із Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку на основі угоди професійних організацій бухгалтерів Австралії, Великобританії, Ірландії, Канади, Нідерландів, Німеччини, Мексики, США, Франції та Японії. З моменту свого заснування комітетом було видано близько 40 міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Тому актуальність цієї статті обумовлена саме необхідністю гармонізації фінансової звітності у різних країнах.

Метою цієї роботи є визначення перспектив упровадження МСФЗ в Україні та можливих проблем, які можуть виникнути на шляху застосування цих стандартів.

Об'єктом дослідження виступають Міжнародні стандарти фінансової звітності.

Предметом цієї роботи є процес упровадження міжнародних стандартів в Україні.

Проблемами обліку за МСФЗ в останні роки займалося багато українських і зарубіжних авторів. Питання застосування міжнародних стандартів і впровадження їх в національні системи бухгалтерського обліку завжди було дискусійним як в наукових колах, так і серед фахівців-практиків. Серед вітчизняних учених вагомий внесок у виявлення цієї проблеми внесли Ф. Ф. Бутинець, С. Ф. Голов, В. М. Жук, В. В. Сапко, М. Г. Чумаченко, В. Г. Швець та ін. Проте зазначені питання залишаються ще не досить визначеними та потребують подальшого доопрацювання.

Міжнародні стандарти фінансової звітності (далі – МСФЗ) – це прийняті Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку документи, якими визначено порядок складання фінансової звітності (ст. 1) [1].

Метою МСФЗ виступає забезпечення потенційних інвесторів всією необхідною інформацією, що висвітлює фінансовий стан і результати діяльності підприємства, якою вони користуються під час прийняття рішень, щодо доцільності інвестування власних коштів [2]. Доцільність впровадження МСФЗ, в першу чергу, зумовлена прискоренням процесу інтегрування України до Європейського Союзу, необхідністю приведення податкового законодавства до міжнародних стандартів і підвищення захисту інтересів національних виробників [3].

Розглядаючи процес застосування МСФЗ в Україні, можна зазначити, що все частіше вітчизняні вчені доходять висновку, що на сьогодні існує необхідність застосування МСФЗ. Найбільш поширеним аргументом на користь впровадження міжнародних стандартів виступає той факт, що перехід до МСФЗ сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості вітчизняних суб'єктів господарювання, тому що ці зміни насамперед дозволять мінімізувати інформаційні ризики, адже впровадження МСФЗ передбачає покращення якості інформації, яка використовується під час затвердження управлінських рішень і дозволяє адекватно порівнювати фінансові звіти підприємств із різних країн.

В цілому процес переходу до міжнародних стандартів вимагає розробки спеціальної програми, в якій буде зазначено розроблену стратегію такого переходу. Для забезпечення необхідних змін в Україні було прийнято ряд документів, які так чи інакше сприяли застосуванню МСФЗ [4; 5].

Завдяки цим документам в Україні здійснюється перехід до Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

Проте, незважаючи на останні успіхи у сфері впровадження МСФЗ, державі необхідно продовжувати вносити зміни або приймати нові законодавчі акти, які б у подальшому сприяли переходу до міжнародних стандартів складання фінансової звітності повністю в найкоротші терміни.

Доцільність впровадження міжнародних стандартів полягає в необхідності надання українським підприємствам більшої економічної свободи, якої можна досягти саме через застосування МСФЗ. Безумовно, економічна свобода, котру бажають мати всі суб'єкти господарської діяльності, повинна контролюватися державними органами, проте система, яка існує на Україні, не дозволяє побудувати ефективну модель контролю, бо під час складання звітності бухгалтера можуть використовувати різноманітні підходи формування показників, що мають зазначатися у звітності. Через ці розбіжності стає неможливим формування програм удосконалення стандартів фінансової звітності, адже показники, що надаються у звітах, неможливо узагальнити статистично. Подібні проблеми зазвичай виникають у країні, коли фінансова інформація, що надається підприємствами, необхідна насамперед державним органам контролю, а не використовується як інструмент залучення нових інвесторів. У таких випадках у країнах діють затверджені форми звітності та План рахунків, що складаються та приймаються Міністерством фінансів. Останнім часом уряд намагався дещо зменшити жорсткий вплив на процедуру складання фінансової звітності, проте запропоновані заходи суттєво не вплинули на стандарти складання звітності, що діють на сьогодні, адже і досі існує проблема одноманітності, що не дозволяє якісно порівняти фінансові показники різних підприємств і практично застосувати отримані результати.

Також сьогодні існує багато розбіжностей між МСФЗ і П(С)БО, які заважають повноцінному переходу до міжнародних стандартів, серед них найбільш суттєвими видаються:

– проблема тлумачення поняття суттєвості. Розбіжності полягають в тому, що згідно з МСФЗ ці стандарти не поширюються на несуттєві статті, поняття яких в українському законодавстві розкрито через Рекомендації Міністерства фінансів України «Щодо суттєвості у бухгалтерському обліку». Розглядаючи ці рекомендації, можна побачити, що деякі з них є застарілими та потребують доопрацювання, адже ці критерії повинні відповідати сучасному стану;

– проблема застосування на практиці вже визначених стандартів. Ця проблема полягає в тому, що навіть після прийняття певних положень, які наближають П(С)БО до міжнародних стандартів, іноді вони ігноруються. Одним із таких прикладів є розділ «Розкриття інформації», що зазначений у кожному П(С)БО та визначає інформацію, яку потрібно відображати у звітності. Подібні положення зазначені і в МСФЗ, проте, розглядаючи фінансову звітність більшості українських підприємств, можна побачити, що подібна інформація відображається дуже рідко;

– потребує додаткового розгляду питання щодо розробки окремого стандарту для проміжної звітності, адже згідно з МСФЗ підприємства, цінні папери котрих знаходяться у вільному обігу, повинні складати звіти проміжної фінансової звітності;

– суттєва розбіжність між МСБО та П(С)БО полягає у різних підходах відображення інформації у Звіті про зміни у власному капіталі, що зазначений в МСБО 1, та Звіті про власний капітал, зразок якого наведено у додатку до П(С)БО 5. Зокрема, згідно з МСБО у звіті необхідно відображати інформацію по кожній статті доходу та витрат і про загальний прибуток і загальні витрати за звітний період, тоді як згідно з П(С)БО потрібно зазначати тільки чистий прибуток чи збиток;

– проблема застосовування положення МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів», що передбачає конвертацію валюти та відображення цієї суми у фінансовому звіті, залишається невирішеною, тому що згідно зі ст. 5 Закону про бухгалтерський облік суб'єкти господарської діяльності повинні складати фінансову звітність у національній грошовій одиниці [6].

Підсумовуючи, можна зазначити, що в останні роки уряд своїми діями намагався максимально наблизити національні принципи складання фінансової звітності до загальноприйнятих міжнародних стандартів. Метою проведення подібних заходів було насамперед формування зручного облікового процесу для підприємств, які повинні обов'язково вести облік згідно з МСФЗ, та спроба зацікавити суб'єктів господарювання, що не повинні притримуватись МСФЗ, поступовим переходом до міжнародних стандартів. Для цього в Україні потрібно продовжувати вживати заходів, які дозволять якомога швидше запровадити МСФЗ. Подібні заходи мають проводитися як на державному рівні, так і на рівні підприємств. Вони повинні включати прийняття нових і доопрацювання існуючих нормативних документів, можливість перегляду актуальної інформації про МСФЗ (МСБО) на офіційному сайті Міністерства фінансів України та проведення постійних тренінгів для відділу бухгалтерії провідними спеціалістами в галузі Міжнародних стандартів фінансової звітності. В цілому застосування МСФЗ на Україні повинно позитивно вплинути на ефективність системи управління підприємства, що безумовно підвищить інвестиційну привабливість українських підприємств.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14. **2.** Голов С. Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку: монографія. Київ: Центр учб. літ., 2007. 522 с. **3.** Жолнер І. В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами: навч. посіб. Київ: Центр учб. літ., 2012. 368 с. **4.** Про схвалення Стратегії застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.10.2007 № 911-р // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/911-2007-%D1%80. **5.** Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18.03.2004 № 1629-IV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1629-15. **6.** Голов С. МСФЗ у законі. Бухгалтерський облік і аудит. 2011. № 9. С. 3–9.

ПРОБЛЕМИ В МІЖНАРОДНІЙ УЗГОДЖЕНОСТІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

УДК 657.1.012.1

Урум А. Д.
Мироненко М. В.

Студенти 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Визначено актуальність, розглянуто сутність, класифікацію та значення Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Досліджено стан бухгалтерського обліку в Україні відносно міжнародних стандартів. Запропоновано шляхи підвищення ефективності та розвитку бухгалтерського обліку в Україні.*

Ключові слова: *бухгалтерський облік, Міжнародні стандарти фінансової звітності, автоматизація бухгалтерського обліку.*

Аннотация. *Определена актуальность, рассмотрены сущность, классификация и значение Международных стандартов бухгалтерского учета. Исследовано состояние бухгалтерского учета в Украине относительно международных стандартов. Предложены пути повышения эффективности и развития бухгалтерского учета в Украине.*

Ключевые слова: *бухгалтерский учет, Международные стандарты финансовой отчетности, автоматизация бухгалтерского учета.*

Annotation. *The article considered the topicality, essence, classification and importance of international accounting standards. The state of accounting in Ukraine regarding international standards. Ways of improving the efficiency and development of accounting in Ukraine.*

Keywords: *accounting, international financial reporting standards, automation of accounting.*

Бухгалтерський облік здійснюється господарюючими суб'єктами всього світу. Головною його функцією є акумуляція фінансової інформації. Проте відомості бухгалтерського обліку можуть слугувати різним цілям. Так, у деяких державах, наприклад у США, така інформація спрямована на задоволення потреб інвесторів і кредиторів. У більшості країн Південної Америки на перше місце може бути поставлене надання достовірної інформації державним органам, що здійснюють контроль за належним виконанням податкового законодавства. В деяких державах система бухгалтерського обліку формується виходячи із пріоритету макроекономічних цілей [1].

Безсумнівно одне, метою бухгалтерського обліку різних держав світу є стандартизація відображення операцій. Проте більшість науковців відзначають, що в світі не існує і двох держав з ідентичними системами обліку.

Сьогодні Україна досить активно рухається в напрямку прийняття Міжнародних стандартів фінансової звітності (далі – МСФЗ), впровадження яких, як вважає більшість науковців, зробить звітність вітчизняних підприємців більш зрозумілою і зіставною для іноземних користувачів, а також приведе до розширення міжнародної співпраці [2].

Питанням виділення особливостей бухгалтерського обліку за національними та міжнародними стандартами в різний час займалися вітчизняні вчені-економісти, зокрема Н. Білинський, Ф. Бутинець, С. Голов, Р. Грачов, В. Жук, В. Костюченко, Т. Кучеренко, Н. Лоханова, М. Огійчук, В. Пархоменко, П. Тютюнник, А. Пилипенко, Б. Хілл та ін.

Принципи бухгалтерського обліку в країнах світу суттєво відрізняються один від одного. Ці відмінності обумовлюються як різноманітністю існуючих форм організації господарської діяльності, так і впливом на практику обліку зовнішніх факторів.

Існує декілька класифікацій моделей бухгалтерського обліку. У класифікації, що запропонована Г. Мюллером, Х. Геркон і Г. Мііке, виділяють чотири основні моделі бухгалтерського обліку [3]:

- англо-американська модель;
- західноєвропейська (континентальна) модель;
- американська модель;
- інтернаціональна модель.

© Урум А. Д., Мироненко М. В., 2016

Таблиця 1

Класифікація моделей бухгалтерського обліку

Вид моделі бухгалтерського обліку	Особливості	Країни
Англо-американська	Для англо-американської моделі бухгалтерського обліку характерні такі особливості: орієнтація обліку на задоволення інформаційних запитів широкого кола інвесторів і кредиторів, що обумовлена високорозвиненим ринком цінних паперів; спрямованість обліку на реальні фінансові результати діяльності компанії; відсутність законодавчого регулювання бухгалтерського обліку; регламентація обліку стандартами, що розробляються професійними організаціями бухгалтерів; відсутність єдиного плану рахунків, а також єдиних форм бухгалтерської звітності, що подається компаніями; чітке розмежування фінансового й управлінського обліку; гнучкість облікової системи та висока аналітичність бухгалтерської інформації; високий освітній рівень як бухгалтерів, так і користувачів бухгалтерської інформації	Австралія, Багами, Бермуди, Ботсвана, Венесуела, Гана, Гонконг, Замбія, Ізраїль, Індія, Індонезія, Ірландія, Канада, Кіпр, Колумбія, Малайзія, Мексика, Нігерія, Нова Зеландія, Пакистан, Панама, Папуа – Нова Гвінея, Філіппіни, країни Центральної Америки, Ямайка
Західноєвропейська (континентальна)	Особливостями західноєвропейської моделі бухгалтерського обліку є: високий ступінь втручання держави в облікову практику; наявність національного плану рахунків, обов'язкове застосування якого в більшості країн визнається необхідним; правила бухгалтерського обліку тісно взаємопов'язані з правилами оподаткування; наявність розроблених типових форм звітності, в які на практиці дозволяється вносити зміни та доповнення; орієнтація бухгалтерського обліку та звітності на задоволення інформаційних потреб держави в особі податкових та інших органів державної влади; тісний взаємозв'язок бізнесу з банками, які задовольняють фінансові запити компаній	Австрія, Ангола, Бельгія, Гвінея, Німеччина, Греція, Данія, Єгипет, Заїр, Іспанія, Італія, Люксембург, Малі, Марокко, Норвегія, Португалія, Росія, Сенегал, Сьєрра-Леоне, Того, Україна, Франція, Швейцарія, Швеція, Японія
Південно-американська	Південноамериканській моделі бухгалтерського обліку притаманні такі відмітні риси: спрямованість бухгалтерського обліку на формування інформації, необхідної для контролю за належним виконанням державної податкової політики; методики обліку достатньо уніфіковані; коригування облікових даних на темпи інфляції	Аргентина, Болівія, Бразилія, Гайана, Парагвай, Перу, Уругвай, Чилі, Еквадор
Інтернаціональна	Інтернаціональна модель бухгалтерського обліку випливає з потреби в міжнародній узгодженості обліку. Процеси глобалізації та інтернаціоналізації економічних, фінансових, політичних і суспільних відносин поступово приводять до створення світового ринку, для якого не існує національних кордонів. Невід'ємною рисою інтернаціоналізації економічних відносин є також створення підприємств зі змішаним капіталом, залучення в національні економіки іноземних інвестицій і кредитів	

Класифікація моделей бухгалтерського обліку сприяє більш чіткому визначенню відмінностей між країнами; може допомогти у становленні в країні бухгалтерської справи та виборі системи, найбільш придатної для цієї держави. Крім того, вона є інструментом, який надає чудову можливість сфокусуватися на «ключових» країнах, кожна з яких є прикладом підходу до формування системи бухгалтерського обліку та звітності конкретного типу.

Фінансова звітність підприємств різних країн відрізняється між собою, це обумовлено економічними, соціальними та політичними факторами. Відмінності значно ускладнюють аналіз інформації та прийняття рішень в умовах розвитку міжнародної торгівлі, глобалізації фінансових ринків. Для забезпечення гармонізації фінансової звітності 29 червня 1973 року створено Комітет з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (КМСБО).

На цей час стандартизацією обліку, крім КМСБО, займається також Міжурядова робоча група експертів із міжнародних стандартів області обліку і звітності при ООН і робоча група за обліковими стандартами Організації економічного співробітництва і розвитку. Однак загальновизнано, що провідна роль у цьому процесі належить КМСБО. Його метою є формування, видання та вдосконалення стандартів бухгалтерського обліку для недержавного (приватного) сектора.

Сьогодні серед науковців панує твердження щодо необхідності подолання невідповідності окремих положень, що закладені в національних положеннях бухгалтерського обліку (далі – НП(С)БО) і які концептуально відрізняються від вимог МСФЗ, тобто є нагальна потреба оптимізувати НП(С)БО під МСФЗ, а в подальшому відмовитися від їх застосування [2].

До українських стандартів бухгалтерського обліку відноситься затверджений Міністерством фінансів України нормативно-правовий акт – Положення (стандарти) бухгалтерського обліку (П(С)БО). Він визначає принципи та методи ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні. Українські стандарти не суперечать міжнародним стандартам, а є їх окремим випадком, пристосованим під національні особливості ведення бізнесу в Україні

Результати аналізу демонструють, що зарубіжний досвід ведення бухгалтерського обліку розглядається як засіб реалізації, контролю господарської діяльності та активізації людського фактора. На відміну від нього, організація бухгалтерського обліку в Україні не передбачає виділення рівня теоретиків і практиків. Це пояснюється відсутністю тісних зв'язків між державними органами, керівниками підприємств і вченими.

Згідно із Законом України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» всі підприємства повинні вести бухгалтерський облік.

Багато підприємств України ведуть паралельний облік і складають звітність не лише за національними вимогами та правилами, а й за міжнародними стандартами. У зв'язку з цим володіння знаннями щодо обліку та звітності за міжнародними стандартами набуває вагомого значення у професійній підготовці бухгалтерів.

Оптимальною моделлю розвитку бухгалтерського обліку в Україні є трансформація його методології відповідно до міжнародних стандартів шляхом державного регулювання.

Реалізацією поставлених завдань щодо реформування бухгалтерського обліку є прийняття розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.10.2007 № 911-р Стратегії впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні, метою якої є поліпшення системи бухгалтерського обліку в Україні з урахуванням вимог міжнародних стандартів та законодавства Європейського Союзу [4].

У зв'язку з цим Міністерство фінансів України підготувало проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань бухгалтерського обліку». Цим законопроектом розв'язуються задачі, що стосуються застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності.

Законопроектом передбачається обов'язкове складання фінансової звітності за міжнародними стандартами лістинговими та страховими компаніями, банками та компаніями з іноземними інвестиціями. Всі інші суб'єкти господарювання можуть добровільно це робити після попередньої реєстрації в Державному комітеті статистики України.

Україна має недоліки в організації бухгалтерського обліку, тому необхідно вести автоматизацію бухгалтерського обліку. Справа в тому, що при веденні бухгалтерського обліку вручну можливі різні, в тому числі арифметичні, помилки. Уникнути багатьох помилок і впорядкувати звітність українському бухгалтеру допоможе автоматизація бухгалтерського обліку. Комп'ютерна програма, звісно, не зможе замінити компетентного бухгалтера, однак вона допоможе зменшити рутинні операції, вкаже на помилки у звітності, полегшить облік і дасть можливість розумно подивитися на економічний стан компанії.

На жаль, зараз часто не вистачає фінансових ресурсів, щоб проводити автоматизацію.

Необхідність впровадження комп'ютеризованого обліку обумовлена великими витратами при централізованій формі обробки інформації, моральним і фізичним старінням технічних засобів ведення обліку в господарствах [5].

Застосування спеціального програмного забезпечення вносить значні зміни до організації бухгалтерського обліку, причому обчислювальна техніка з допоміжного засобу перетворюється на визначний фактор організації обліку. Ці зміни обумовлені тим, що змінюються методи обробки даних, за яких забезпечується різна швидкість надання звітної інформації. В різних системах бухгалтерського обліку вона досягається, як правило, раціональною організацією облікових даних, одноразовим їх отриманням і передачею за всіма напрямами [6].

Отже, треба проводити пошук раціональних напрямів реалізації гармонізації та стандартизації бухгалтерського обліку, а також забезпечувати ефективність організації та ведення бухгалтерського обліку на підприємствах України.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Кудіна О. М.

Література: 1. Жарикова Л. А., Наумова Н. В. Бухгалтерський облік в зарубіжних країнах: навч. посіб. Тамбов: Вид-во Тамб. держ. техн. ун-та, 2011. 160 с. **2.** Безверхий К. В. Особенности бухгалтерского учета за национальными и международными стандартами: сравнительный аспект. *Облік і фінанси.* 2014. № 2. С. 8–13. **3.** Вотінова Н. Г. Бухгалтерський облік. Методичні вказівки: підручник. URL: http://booklover.biz/book/137-buxgalterskij-uchet-metodicheskie-ukazaniya-votinova-ng/5-kontrolnye-voprosy-po-disciplinebux-galterskij-uchet.html. **4.** Бухгалтерський облік: навч. посіб./за заг. ред. П. С. Тютюнника. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2008. 504 с. **5.** Голов С. Ф. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні: навч.-практ. посіб. Дніпропетровськ: Баланс-Клуб, 2000. 768 с. **6.** Хом'як Р. Л., Лемішовський В. І. Бухгалтерський облік в Україні: навч. посіб. Львів: Інтелект Захід, 2006. 1088 с.

СКЛАДАННЯ ПРОГНОЗНОГО БАЛАНСУ ДЛЯ ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

УДК 657

Фальченко О. Є.

Студент 3 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено актуальні проблеми складання прогнозного балансу, що є інформаційною базою керування підприємством. Розглянуто особливості процесу складання прогнозного балансу з використанням різних методичних прийомів, припущень і підходів задля прийняття важливих стратегічних рішень згідно з цілями стратегічного управління підприємством.*

Ключові слова: *прогнозування, фінансова звітність, баланс, стратегічне управління, методи, чинники, статті балансу.*

Аннотация. *Исследованы актуальные проблемы составления прогнозного баланса, который является информационной базой управления предприятием. Рассмотрены особенности процесса составления прогнозного баланса с использованием различных методических приемов, предположений и подходов для принятия важных стратегических решений согласно целям стратегического управления предприятием.*

Ключевые слова: *прогнозирование, финансовая отчетность, баланс, стратегическое управление, методы, факторы, статьи баланса.*

Annotation. *The article investigates the actual problems of drawing up the forecast balance, which is the information base of enterprise management, the characteristics of the process of its preparation using a variety of instructional techniques, assumptions and approaches to make important strategic decisions in accordance with the strategic goals of the enterprise management.*

Keywords: *prognostication, financial reporting, balance, strategic management, methods, factors, balance sheet items.*

В умовах формування і розвитку ринкових відносин першочергову увагу господарюючі суб'єкти надають питанням забезпечення беззбиткової та рентабельної діяльності. Тому з метою підвищення ефективності діяльності підприємства особливе значення має вибір правильних і обґрунтованих управлінських рішень. Це вимагає постійного порівняння витрат і результатів господарювання на основі широкого використання прогнозування фінансової звітності, а саме балансу.

В умовах невизначеності ринкових ситуацій та їх досить швидких змін, що мають все більше згубний вплив на економіку України, стає необхідним більш гнучкий підхід до використання тих чи інших методів прогнозування фінансових показників. Це зумовило актуальність і цільову спрямованість дослідження.

Фінансова звітність і методи її прогнозування є предметом уваги таких вітчизняних і зарубіжних науковців і практиків, як П. Ю. Буряк, М. В. Кужельний, М. І. Горбаток, Т. В. Головко, М. В. Римар, М. Т. Бець, М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, Р. С. Сайфулін, Є. Ф. Брігхем та ін.

На сьогодні прогнозування фінансової звітності набуває широкого застосування, оскільки це пов'язано з певними вимогами, які пред'являються як інвесторами, так і кредиторами [1].

Віддаючи належне науковим напрацюванням вітчизняних і зарубіжних учених, слід зазначити, що питання прогнозної оцінки фінансової звітності потребують удосконалення і подальшого наукового дослідження.

Потрібно зазначити, що перш за все прогнозована фінансова звітність є інформаційною базою керування підприємством.

Для стратегічного аналізу найважливішими є звіт про фінансові результати та баланс, оскільки на їх основі можна попередньо оцінити прогнозований фінансовий результат і визначити потреби у зовнішньому фінансуванні бізнесу на наступні часові періоди.

Для отримання надійних результатів фінансові прогнози повинні ґрунтуватися на суворих даних, насамперед облікових, і проводитися з використанням конкретних методів фінансового аналізу. Прогнозування, зокрема фінансове, дозволяє деякою мірою поліпшити управління підприємством за рахунок забезпечення координації всіх чинників виробництва і реалізації, взаємозв'язку діяльності його підрозділів, розподілу відповідальності та ін. [2].

© Фальченко О. Є., 2016

Враховуючи, що потрібні управлінські рішення можуть суттєво впливати на фінансовий стан підприємства, доцільно при складанні прогнозованого балансу його статті розглядати як регульовані, а не автоматично утворені. Автоматично утворені статті утворюються внаслідок здійснення запланованої виробничої діяльності та змінюються пропорційно обсягу продажу. Регульовані статті утворюються незалежно від обсягу продажу; для їх кількісного визначення використовуються інші методи (наприклад, метод експертні оцінки) [3].

Постатейне прогнозування балансу може здійснюватися за певними правилами, які розробляються різними підприємствами індивідуально. Для складання прогнозного балансу необхідно систематично накопичувати інформацію про роботу підприємства.

Підприємства застосовують різні методи складання прогнозного балансу. Найбільш складний і трудомісткий – на підставі системи планових таблиць [4]. Спрощений метод заснований на даних останнього звітного балансу, результатах аналізу оборотності окремих активних і пасивних статей, а також на динаміці балансових співвідношень.

Для складання прогнозного балансу необхідно визначити: склад і структуру оборотних коштів, їх динаміку; швидкість обігу капіталу, вкладеного в поточні активи, і швидкість обігу його елементів; стан власного капіталу і його можливу зміну до кінця прогнозованого періоду; склад і пропорції зобов'язань підприємства, а також середній період їх погашення.

Прогнозування вимагає використання різних бухгалтерських звітів, що охоплюють якомога більшу кількість періодів. Діяльність, що повторюється, можна прогнозувати з більшим ступенем упевненості, аніж випадкові події [5].

Розробка прогнозного балансу повинна здійснюватися в такій послідовності. В першу чергу проводиться аналіз поточного фінансового стану підприємства, аналіз відповідних аналітичних таблиць, потім на основі вказаних матеріалів і даних про діяльність підприємства стосовно майбутніх умов роботи встановлюються відносний і абсолютний розміри змін у структурі активів підприємства і джерелах їх формування. Завершується ця частина роботи побудовою і аналізом прогнозного балансу на майбутній період.

Далі, якщо необхідно, можна розшифрувати групи активу та пасиву, тобто продовжити прогнозування. Для цього необхідно мати в своєму розпорядженні багато відомостей: про виручку від реалізації в цілому і по основних видах вироблюваної продукції; про виробничі запаси та запаси готової продукції; про інвестиції; про цінову політику продажу; про покупців і умови розрахунків з ними; про постачальників і умови розрахунків з ними і т. д.

Прогнозний баланс згодом повинен бути зіставлений із фактичним балансом. У процесі такого зіставлення мають бути встановлені основні розбіжності фактичних і очікуваних значень статей балансу і з'ясовані причини цих розбіжностей, що дозволить уточнити методи складання прогнозного балансу, виходячи з конкретних особливостей діяльності підприємства.

При складанні прогнозного балансу також необхідно враховувати вплив інфляції, кумулятивний ефект від якої значний і може викликати спотворення в обліку, в якому активи оцінені за первинною вартістю. Це веде до реєстрації «фіктивної» суми прибутку, приховує зменшення вартості капіталу та робить недійсними багато аналітичних показників.

Прогнозування засновано на ретельному аналізі якомога більшої кількості окремих елементів доходів, витрат, активів, пасивів, обдуманій оцінці їх майбутньої величини з урахуванням взаємозв'язку між елементами, а також вірогідних майбутніх умов. Прогнозування вимагає отримання більшої кількості подробиць. Крім того, слід оцінити стабільність окремих елементів через вірогідність їх повторення в майбутньому. Це надає певне значення аналізу чинників, що не повторюються, і надзвичайних статей.

Отже, стратегічний аналіз фінансових потреб потрібно проводити дуже ретельно, з використанням різних методичних прийомів, припущень і підходів. Проектований баланс дозволить приймати важливі стратегічні рішення на основі кількісних оцінок.

Таким чином, різноманітність методів підготовки прогнозного балансу обумовлюється потребами користувачів стратегічної фінансової інформації, головними серед яких є керівники підприємства. Прогнозний баланс повинен відображати уявлення про те, яким чином підприємство буде функціонувати у майбутньому з урахуванням можливих змін в економічних, соціальних, політичних, правових і конкурентних реаліях.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Волошан І. Г.

Література: 1. Гордієнко П. Л. Стратегічний аналіз: навч. посіб. Київ: Алерта, 2006. 404 с. **2.** Головко Т. В., Сагова С. В. Стратегічний аналіз: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц./за ред. М. В. Кужельного. Київ: КНЕУ,

2002. 198 с. **3.** Редченко К. І. Стратегічний аналіз у бізнесі: навч. посіб. Львів: Новий Світ – 2000, 2003. 272 с. **4.** Сухарев П. Н. Стратегічний аналіз: навч. посіб. Донецьк: Вид-во Вебер (Донецька філія), 2008. 244 с. **5.** Донцова Л. В., Никифорова Н. А. Анализ финансовой отчетности: учеб. пособие. М.: Дело и Сервис, 2008. 336 с.

ОБЛІК І АНАЛІЗ ДЕБІТОРСЬКОЇ ТА КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

УДК 331.2

Федоренко І. О.

Студент 2 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто питання формування бухгалтерського обліку, сутність, класифікацію дебіторської та кредиторської заборгованостей на підприємстві. Наведено критерії визначення та оцінки різних чинників, що впливають на дебіторську та кредиторську заборгованості та фінансовий стан підприємства.*

Ключові слова: *дебіторська заборгованість, кредиторська заборгованість, аналіз дебіторської заборгованості, оборотність дебіторської заборгованості, фінансовий стан підприємства.*

Аннотация. *Рассмотрен вопрос формирования бухгалтерского учета, а также сущность, классификация дебиторской и кредиторской задолженностей на предприятии. Приведены критерии определения и оценки различных факторов, влияющих на дебиторскую и кредиторскую задолженности и финансовое состояние предприятия.*

Ключевые слова: *дебиторская задолженность, кредиторская задолженность, анализ дебиторской задолженности, оборачиваемость дебиторской задолженности, финансовое состояние предприятия.*

Annotation. *In this article raises one of the main issues of formation of accounting. The article deals with the essence, the classification of receivables and payables in the enterprise. It is also considered criteria's for the identification and assessment of various factors affecting the accounts receivable and accounts payable and financial condition of the enterprise.*

Keywords: *accounts receivable, accounts payable, accounts receivable analysis, accounts receivable turnover, the financial condition of the enterprise.*

Актуальність обраної теми обумовлена тим, що динаміка постійної зміни величини дебіторської та кредиторської заборгованостей, їх склад і структура в бухгалтерському балансі, якість, а також вплив інтенсивності їх зменшення або збільшення справляють значущий і інтенсивний вплив на оборотність капіталу, вкладеного в поточні активи, а також на фінансовий стан підприємства.

Метою аналізу є визначення розмірів дебіторської та кредиторської заборгованостей, їх складу, структури та динаміки, а також виявлення впливів змін до розрахункових операцій на фінансовий стан підприємства.

В умовах нестабільної ринкової економіки ризик несплати або несвоєчасної оплати рахунків збільшується, це призводить до появи дебіторської і кредиторської заборгованостей. Частина цієї заборгованості у процесі фінансово-господарської діяльності неминуча та повинна знаходитися в рамках допустимих значень.

© Федоренко І. О., 2016

Забезпечення ефективного функціонування підприємства вимагає економічно грамотного управління його діяльністю, яка багато в чому визначається вмінням її аналізувати. За допомогою аналізу вивчаються тенденції розвитку, глибоко та системно досліджуються чинники зміни результатів діяльності, обґрунтовуються плани й управлінські рішення, здійснюється контроль за їх виконанням, виявляються резерви підвищення ефективності виробництва, оцінюються результати діяльності підприємства, виробляється економічна стратегія його розвитку [1].

Одним із найбільш важливих розділів для проведення аналізу є дебіторська та кредиторська заборгованості. Виникнення дебіторської та кредиторської заборгованостей пов'язано з розрахунками організації, які вона здійснює як з юридичними, так і з фізичними особами.

Співвідношення власних і позикових ресурсів характеризує ступінь фінансової стійкості підприємства, його платоспроможність, тобто його можливість своєчасно та повністю виконувати зобов'язання, визначається за допомогою спеціальних коефіцієнтів, які враховують реальні та потенційні фінансові ресурси підприємства, співвідношення між його зобов'язаннями та грошовими надходженнями, а також іншими активами як в короткострокові, так в довгострокові періоди часу [2].

Дебіторська та кредиторська заборгованості є об'єктом бухгалтерського обліку, а саме являють собою зобов'язання організації.

З усього спектра зобов'язань, у яких підприємство виступає як активний і (або) пасивний суб'єкт, в обліку показуються ті зобов'язання, які входять у категорії активів і пасивів, тобто складають дебіторську (актив) і кредиторську (пасив) заборгованості. При цьому під дебіторською заборгованістю розуміються суми грошових коштів або суми грошової оцінки інших активів, що підлягають отриманню підприємством від боржників. Організації, працівники та фізичні особи, які є боржниками цієї організації, називаються дебіторами.

Дебіторська заборгованість – це елемент оборотного капіталу, що є частиною капіталу підприємства, вкладеного в його поточні активи.

Збільшення дебіторської заборгованості означає відволікання коштів із обороту, що погіршує фінансовий стан підприємства, а іноді призводить і до банкрутства. Дебіторська та кредиторська заборгованості взаємопов'язані. Так, зростання дебіторської заборгованості тягне за собою зростання кредиторської заборгованості.

Кредиторська заборгованість – це суми грошових коштів або суми грошової оцінки інших активів, що належать до виплати (передачі) цією організацією іншим організаціям, працівникам і особам, які називаються кредиторами.

Організація володіє і користується кредиторською заборгованістю, але вона зобов'язана повернути чи виплатити цю частину майна кредиторам, які мають права вимоги на неї.

Комплексний аналіз дебіторської і кредиторської заборгованості, будучи найважливішою складовою частиною діяльності всієї системи фінансового менеджменту організації, дозволяє її керівництву:

1) визначити, як змінилася величина боргових зобов'язань порівняно з початком року або іншого періоду, що аналізується;

2) оцінити, чи оптимальне співвідношення дебіторської і кредиторської заборгованостей, і якщо ні – як домогтися його оптимальності, що для цього потрібно зробити;

3) визначити й оцінити ризик дебіторської заборгованості, її вплив на фінансовий стан організації, встановити допустимі межі цього ризику, заходи щодо його зниження;

4) знайти раціональне співвідношення між величиною кредиторської заборгованості й обсягом продажів, оцінити доцільність збільшення відпуску продукції, товарів і послуг в кредит, визначити межі цінових знижок для прискорення оплати виставлених рахунків;

5) прогнозувати стан боргових зобов'язань організації в межах поточного року, що дозволяє поліпшувати фінансові результати її діяльності.

Аналітичні процедури, що мають відношення до управління дебіторською заборгованістю, входять у систему внутрішньофірмового фінансового аналізу та контролю. Їх основний зміст – контроль за своєчасністю оплати рахунків. Для цього необхідний аналіз показників оборотності коштів, вкладених у дебіторську заборгованість [3].

Для оцінки оборотності дебіторської заборгованості використовують таку групу показників:

а) оборотність дебіторської заборгованості (в оборотах):

$$ОДЗ = В \setminus ДЗср,$$

де $В$ – виручка від продажів;

$ДЗср$ – середня дебіторська заборгованість.

Оборотність дебіторської заборгованості показує розширення або зниження комерційного кредиту, що надається господарюючим суб'єктом;

б) період погашення дебіторської заборгованості (в днях):

$$ДПЗД = 360 \setminus ОДЗ,$$

де *ОДЗ* – оборотність дебіторської заборгованості.

Слід мати на увазі, що чим більше період прострочення заборгованості, тим вище ризик її непогашення;

в) частка дебіторської заборгованості в загальному обсязі поточних активів:

$$УДЗ = (ДЗ \setminus Ап) \times 100,$$

де *ДЗ* – дебіторська заборгованість;

Ап – поточні активи.

Чим вище цей показник, тим менш мобільна структура майна господарюючого суб'єкта [4].

У процесі аналізу кредиторської заборгованості розраховують і оцінюють в динаміці показники оборотності кредиторської заборгованості, які характеризують число оборотів цієї заборгованості протягом аналізованого періоду [3]:

1) коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (в оборотах):

$$Коб.кр.заб = В \setminus КЗср,$$

де *В* – виручка від продажів;

КЗср – середня величина кредиторської заборгованості.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості показує розширення або зниження комерційного кредиту, що надається суб'єкту господарювання;

2) період погашення кредиторської заборгованості (в днях):

$$Дпкз = 360 \setminus Коб.кр.заб,$$

де *Коб.кр.заб* – коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості.

За підсумками цього порівняння прогнозують перспективи господарюючого суб'єкта, його фінансовий стан, платоспроможність, а також дають рекомендації:

1) стежити за співвідношенням кредиторської та дебіторської заборгованості. Значне перевищення дебіторської заборгованості створює загрозу фінансовій стійкості підприємства, робить необхідним залучення додаткових джерел фінансування для погашення кредиторської заборгованості;

2) контролювати стан розрахунків за простроченими заборгованостями;

3) своєчасно виявляти недопустимі види дебіторської і кредиторської заборгованості, до яких відносяться: прострочена заборгованість постачальникам, до бюджету та ін.; кредиторська заборгованість за претензіями.

Науковий керівник – викладач Жовтопуп М. М.

Література: 1. Виноградова Є. Параметри дебіторської заборгованості в контексті діяльності підприємства. URL: https://www.risk-stop.com/ua/articles/16. **2.** Протасов В. Ф., Протасова А. В. Анализ деятельности предприятия (фирмы), производство, экономика, финансы, инвестиции, маркетинг, оценка персонала. М.: Финансы и статистика, 2005. 522 с. **3.** Банк В. Р., Банк С. В., Тараскина А. В. Финансовый анализ: учеб. пособие. М.: ТК Велби; Проспект, 2006, 344 с. **4.** Чумаченко М. Г. Економічний аналіз: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2003. URL: http://www.ebk.net.ua/Book/BookEkAnaliz/part8.8.htm.

ПРОБЛЕМИ РЕЄСТРАЦІЇ ТА ПОДАЛЬШОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО БІЗНЕСУ

УДК 334.722

Федулова Н. О.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Здійснено комплексний аналіз сучасного розвитку малого бізнесу в України. Розглянуто основні етапи реєстрації, які необхідно пройти для становлення малого бізнесу. Визначено фактори, що впливають на розвиток малого бізнесу, та проблеми, що виникають при реєстрації та подальшій діяльності суб'єктів малого бізнесу.*

Ключові слова: *малий бізнес, економіка, підприємництво, реєстрація.*

Аннотация. *Осуществлен комплексный анализ современного развития малого бизнеса в Украине. Рассмотрены основные этапы регистрации, которые необходимо пройти для становления малого бизнеса. Определены факторы, влияющие на развитие малого бизнеса, и проблемы, возникающие при регистрации и дальнейшей деятельности субъектов малого бизнеса.*

Ключевые слова: *малый бизнес, экономика, предпринимательство, регистрация.*

Annotation. *The complex analysis of modern development of small business in Ukraine. The main stages of registration, that must pass for the establishment of small businesses. Factors that influence on development of small businesses and the problems arising during the registration and further activities of small businesses.*

Keywords: *small business, economics, entrepreneurship, registration.*

Досвід багатьох країн світу доводить, що однією з важливих ознак ринкової економіки є створення та взаємодія великих, середніх і малих підприємств. Серед перелічених одиниць найбільш динамічним є малий бізнес.

Світовий досвід показує, що саме розвиток малого бізнесу є одним із дієвих засобів щодо створення додаткових робочих місць, а отже, скорочення безробіття, розвитку конкуренції, залучення інновацій та насичення ринку, послаблення монополізму. Все це приводить до поліпшення економіки в цілому [1].

Малий бізнес – це самостійна господарська діяльність малих підприємств будь-якої форми власності та фізичних осіб, що проводиться на власний ризик із метою отримання прибутку [2].

Розвиток малого бізнесу в Україні найбільшої інтенсивності набув у 1992 році, а саме після прийняття Закону України «Про підприємництво» та низки інших нормативно-правових документів, і складав 50496 діючих суб'єктів. Щороку кількість діючих суб'єктів малого бізнесу активно зростала. Згідно з офіційними даними вже у 2013 році кількість підприємств малого бізнесу становила 373 809. У 2014 році їх кількість зменшилась до 324 598. В наш час значних зрушень у розвитку малого бізнесу не відбувається, основною причиною є проблеми, які виникають під час реєстрації, а отже, у процесі їх подальшої діяльності: недосконалість системи ліцензування малого бізнесу та низка інших бар'єрів [3].

Розглянемо основні етапи реєстрації, які необхідно пройти для становлення малого бізнесу. Є декілька етапів створення підприємств: початковий, підготовчий, реєстраційний.

Початковий етап утворення підприємства:

- визначення місії підприємства;
- вибір підприємницької діяльності (сфери діяльності);
- пошук партнерів;
- підготовка бізнес-плану;
- вибір організаційно-правової форми підприємства;
- оцінка й аналіз зовнішнього середовища.

Підготовчий етап включає такі складові:

- підготовка засновницьких документів;
- складання пакета протоколів про наміри співробітництва;
- узгодження роботи з банківськими установами.

© Федулова Н. О., 2016

За проведення державної реєстрації справляється збір у такому розмірі:

- десять неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (170 грн) – за реєстрацію юридичної особи;
- два неоподатковуваних мінімуми доходів громадян (34 грн) – за реєстрацію фізичної особи – підприємця.

Для проведення державної реєстрації юридичної особи подають такі документи:

- заповнену реєстраційну картку на проведення реєстрації;
- примірник оригіналу або нотаріально завірену копію рішення засновників про створення юридичної особи;
- два примірники установчих документів;
- документ, що засвідчує внесення реєстраційного збору за проведення державної реєстрації.

Строк державної реєстрації юридичної особи не повинен перевищувати три робочі дні з дня надходження документів для реєстрації. Не пізніше наступного робочого дня з дати реєстрації державний реєстратор видає засновнику один примірник оригіналу установчих документів із відміткою про державну реєстрацію та виписку з Єдиного державного реєстру.

Державний реєстратор у день державної реєстрації юридичної особи зобов'язаний передати відповідним органам статистики, державної податкової служби, Пенсійного фонду України відомості з реєстраційної картки про проведення державної реєстрації юридичної особи.

Для проведення державної реєстрації фізична особа, яка має намір стати підприємцем, повинна подати державному реєстратору за місцем проживання такі документи:

- заповнену реєстраційну картку на проведення державної реєстрації фізичної особи – підприємця;
- копію документа, що засвідчує реєстрацію у Державному реєстрі фізичних осіб – платників податків;
- документ, що підтверджує внесення реєстраційного збору за проведення державної реєстрації фізичної особи-підприємця;
- нотаріально посвідчену письмову згоду батьків (усиновлювачів) або піклувальника, або органу опіки та піклування, якщо заявником є фізична особа, яка досягла шістнадцяти років і має бажання займатися підприємницькою діяльністю;
- заявник особисто пред'являє державному реєстратору паспорт.

Строк державної реєстрації не повинен перевищувати два робочих дні з дати надходження документів від фізичної особи.

Завершальним етапом створення і реєстрації підприємства є відкриття розрахункового рахунку у відповідному банку за місцезнаходженням новоствореного підприємства [4].

Отже, процес підготовки та реєстрації підприємства потребує великої кількості документів і багато часу на їх оформлення, окрім цього, розмір зборів за державну реєстрацію встановлено у неоподаткованих мінімумах доходів громадян і залежить від сфери підприємницької діяльності. Зміни, що постійно відбуваються, щодо розміру неоподаткованого мінімуму доходів громадян призводять до нестабільності цих зборів. Нестабільність у прийнятих правових документах, в свою чергу, призводить до необхідності перереєстрації малого бізнесу. Все це ускладнює діяльність малого бізнесу.

Окрім проблем, що виникають у процесі реєстрації, існують і інші перешкоди для становлення малого бізнесу, зокрема: відсутність державної підтримки малого бізнесу; висока частка оподаткування, що примушує суб'єктів малого підприємництва відійти в тіньову економіку; відсутність належної нормативно-правової бази; обмеженість матеріальних і фінансових ресурсів; недосконалість системи обліку та статистичної звітності, обмежене інформаційне забезпечення, негативне ставлення населення до підприємців і багато інших негативних факторів [5].

Тобто, спираючись на вищевикладене, можна дійти висновку, що за відсутності активного втручання держави сектор малого бізнесу може взагалі зникнути (зокрема через тінізацію своєї діяльності).

Створення дієвих економічних, правових та організаційних умов може вивести діяльність малого бізнесу на досить високий рівень і покращити економічну ситуацію в Україні.

Вирішення цієї проблеми має ґрунтуватися, перш за все, на таких напрямках:

- організаційне забезпечення малих підприємств;
- розвиток фінансової підтримки малого бізнесу;
- кадрове й інформаційне забезпечення;
- розробка єдиної системи реєстрації та легалізації суб'єктів підприємництва;
- впровадження спрощеної системи бухгалтерського обліку та звітності малих підприємств.

Формування державної політики, яка мала б на меті ефективний розвиток малого бізнесу, створення цілісної системи його державно-громадської підтримки становить досить складний і тривалий процес. Однак вже сьогодні можливо та необхідно закласти організаційно-правові й економічні засади відповідної державної політики. Саме ці заходи сприятимуть позитивному розвитку економіки України в цілому.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Леонова Ю. О.

Література: 1. Тепман Л. Н. Малый бизнес: опыт зарубежных стран: учеб. пособие/под ред. В. А. Швандара. М.: Юнита-Дана, 2001. 287 с. **2.** Алейников А. Н. Предпринимательская деятельность: учеб.-практ. пособие. М.: Новое знание, 2003. 304 с. **3.** Державна служба статистики України: офіц. сайт. URL: http://ukrstat.gov.ua/. **4.** Про державну реєстрацію юридичних та фізичних осіб-підприємців: Закон України від 15.05.2003 № 755-IV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/755-15. **5.** Блюменфельд В. Великі проблеми малого бізнесу. *Економіка і життя.* 2007. № 7. С. 57–68.

КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА МОЖЛИВОСТІ

УДК 658.845.32

Філіпченко К. О.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто стан кредитування малого підприємництва в Україні. Проаналізовано проблеми кредитування та запропоновано шляхи їх вирішення. Показано необхідність формування умов для нормального розвитку малого підприємництва. Відзначено роль удосконалення кредитного механізму.*

Ключові слова: *мале підприємництво, резервні ресурси, кредитування, інвестиційна активність, диверсифікація.*

Аннотация. *Рассмотрено состояние кредитования малого предпринимательства в Украине. Проанализированы проблемы кредитования и предложены пути их решения. Показана необходимость формирования условий, необходимых для нормального развития малого предпринимательства. Обозначена роль совершенствования кредитного механизма.*

Ключевые слова: *малое предпринимательство, резервные ресурсы, инвестиционная активность, диверсификация.*

Annotation. *Discusses the state of small business lending in Ukraine. Analyzes the problems of crediting and the ways of their solution. The necessity of establishing the conditions necessary for the normal development of small business. The role of the improvement of the credit mechanism.*

Keywords: *small business, backup resources, investment activity, diversification.*

© Філіпченко К. О., 2016

Розвиток малого підприємництва являє собою один із найперспективніших напрямів, що сприяють створенню конкурентного ринкового середовища. Воно є вихідним, а тому і найбільш чисельним і поширеним сектором економіки.

Негативний вплив світової фінансової кризи на економіку України закономірним чином позначився на розвитку вітчизняного підприємництва, насамперед малого бізнесу, який не має достатніх резервних ресурсів і страхових інструментів для самостійного подолання кризового тиску, який із кожним днем лише посилюється. Відсутність достатньої кількості фінансових ресурсів є однією з найвагоміших перепон на шляху розвитку діяльності малих підприємств в умовах кризи [1, с. 118].

Дослідженню проблем організації, створення, функціонування, а також напрямів і механізмів фінансової та кредитної підтримки малих підприємств сприяють наукові праці вітчизняних учених (П. Ю. Буряків, З. С. Варналія [2], М. М. Нижніх, А. В. Кужель, А. Є. Мазура), а також російських (А. А. Блінова, А. В. Муравйова, А. М. Ігнатьєва, А. Б. Крутіка). Значний внесок у розробку окремих складових цієї проблематики внесли ряд вітчизняних учених: І. В. Бушуєва, В. К. Галіцин, В. О. Вітлінський, Р. В. Великоіваненко, В. С. Гуцал, А. В. Пернарівський та ін.

Основним недоліком кредитування малого та середнього бізнесу банкіри нерідко називають труднощі, пов'язані з «відстеженням» позичальників, які часто працюють в тіні та ведуть подвійну бухгалтерію. Але у той же час банківський сектор виглядає дуже перспективним для розвитку кредитування малого бізнесу. З урахуванням розвитку кредитування малого та середнього бізнесу можна виділити два шляхи розвитку – програми кредитування за рахунок власних ресурсів банків і програми за рахунок ресурсів міжнародних фінансових інститутів: ЄБРР, Світового банку, німецько-український Фонд, Фонд Євразія та ін.

Сьогодні малий і середній бізнес якнайбільше потребує фінансових ресурсів для свого розвитку. Фінансово-кредитна підтримка держави, що є одним із головних напрямків державної підтримки, є досить незначними і закритими бюрократичними перепонами, хоча деякі кроки зроблені – це участь НБУ, Міністерства фінансів України в програмі кредитування малого бізнесу з ЄББР, Світовим банком, Німецьким банком реконструкції (KfW), Агентством США з Міжнародного Розвитку (USAID).

Вагомим показником аналізу стану підприємництва є показник кількості малих підприємств на 10 тис. осіб населення, який протягом 2014–2015 років по Україні залишався майже незмінним і становив 70 малих підприємств, що значно менше, ніж у попередні роки [2].

Добре розвинене мале підприємництво сприяє усуненню диспропорцій на окремих товарних ринках, розвитку конкуренції, активізуванню інноваційних процесів і створенню додаткових робочих місць, що, у свою чергу, дає змогу зменшити безробіття [3, с. 41–44]. Також фінансування малих підприємств дозволяє банкам диверсифікувати свої кредитні портфелі та дає можливість фінустановам надалі якісніше управляти ризиками.

Основні проблеми малого підприємства криються в нестачі фінансових ресурсів на всіх етапах його життєвого циклу. Тому підприємцю варто постійно визначати потребу бізнесу та вміти ефективно використовувати прогресивні методи фінансового управління. Задача забезпечення стійкого розвитку, зокрема поточної діяльності підприємства, є головною, оскільки веде до підвищення інвестиційної активності [4, с. 99]. Тому, розробляючи політику кредитування, необхідно продумати механізми залучення ресурсів за основними видам діяльності.

Звідси як перспективні напрямки розвитку кредитування в Україні можна відзначити такі:

– удосконалення технологій кредитування торгово-посередницьких підприємств і суб'єктів підприємницької діяльності;

– розширення спектра кредитування суб'єктів малого бізнесу (створення умов і процедур надання кредитів малим підприємствам інших сфер діяльності, зокрема, виробничій сфері, сфери послуг тощо);

– визначення пріоритетних напрямків кредитування малих підприємств (зокрема розробка пільгових умов кредитування при наданні довготермінових кредитів і великих сум кредитів).

Одним із перспективних напрямків діяльності банків у сфері кредитування суб'єктів малого бізнесу є надання, окрім власне фінансових, ще й інформаційних і консультаційних послуг. Із часом саме бізнес-інформація стане оперативним супутнім банківським товаром, який нерідко набуває більшої номінальної вартості, аніж звичний банківський продукт – гроші.

З метою мінімізації витрат, підвищення рівня обслуговування клієнтів та оптимізації кредитного ризику банк повинен приділяти постійну увагу удосконаленню кредитних технологій і процедур. Ефективна реалізація останніх повинна забезпечувати оптимізацію процедур видачі кредитів малим підприємствам, зменшенням переліку документів, необхідних для розгляду питання про надання позички, скорочення терміну розгляду документів і прийняття рішень щодо кредитування.

Досягти цих цілей можна за рахунок розподілу кредитного циклу на визначені етапи та стандартизації процедур, технологій, звітних форм кредитування, результатів кредитного аналізу.

Перспективним напрямком щодо розробки ефективних технологій кредитування малого бізнесу можна назвати процедуру здійснення економічного аналізу. Аналіз концентрується на грошових потоках і витратах суб'єкта малого бізнесу в минулому, а ефект кредиту в майбутньому не враховується. Отже, якщо клієнт використовує позичку не за цільовим призначенням, його платоспроможність залишається на тому ж рівні.

Сьогодні на практиці реалізується перспективний концептуальний підхід до кредитування малого бізнесу, який полягає в аналізі банком не лише забезпечення за кредитом, що пропонується позичальником – суб'єктом малого бізнесу, а насамперед його реального фінансового стану, перспектив розвитку та завойованої ним власної ніші на ринку. Тобто сьогодні функціональною складовою банківського обслуговування стає економічне прогнозування та консалтинг. Банкам потрібно змінити фокус свого професійного погляду на об'єкт кредитування у сфері малого бізнесу, дивитися на нього не як на результат, а як на процес, що розвивається, його проміжну динамічну точку. Необхідно зважати не лише на ситуацію, що простежується сьогодні, а зосереджувати увагу насамперед на тому, що може бути – бачити перспективи розвитку суб'єкта кредитування та прогнозувати результат його діяльності та власний прибуток. Таким чином, слід паралельно здійснювати процедури оцінки як ризиків, так і перспектив. Отже, на сучасному етапі слід зробити висновок, що розв'язання проблем і реалізація перспективних напрямків кредитування малого бізнесу сприяє розширенню можливостей банків щодо активізації кредитної діяльності на цьому сегменті ринку, а отже, оптимізації ризиковості кредитування суб'єктів малого бізнесу.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Леонова Ю. О.

Література: 1. Андрющенко Г. О. Малі підприємства: критерії визначення. *Формування ринкових відносин.* 2008. № 10. С. 117–131. **2.** Варналій З. С. Мале підприємництво: основи теорії і практики. Київ: Знання, 2008. 302 с. **3.** Аналітичний звіт про стан і перспективи розвитку малого та середнього підприємництва в Україні. Київ: Державна служба України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва, 2014. URL: http://www.dkrp.gov.ua/files/042dbf480c.doc. **4.** Іваницький Д. О. Фінансова безпека і малий бізнес. *Фінанси України.* 2007. № 8. С. 41–44. **5.** Шевчук Д. А. Кредитование малого и среднего бизнеса: учеб. пособие. М.: ИРИОР, 2006. 128 с.

НАПРАВЛЕНИЯ СНИЖЕНИЯ ТРАНСАКЦИОННЫХ ИЗДЕРЖЕК НА ПРЕДПРИЯТИЯХ УКРАИНЫ

УДК 336.717:005.932.5(4)

Фомина Т. В.

Студент 2 курса
факультета экономики и права ХНЭУ ім. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрены разнообразные трактования трансакционных издержек предприятия и пути их снижения. Разработана классификация видов трансакционных издержек. Сформулированы принципы снижения трансакционных издержек на предприятиях Украины. Выявлена необходимость использования не только анализа трансакционных издержек, но и ряда других мер, которые снижают их размер в пределах организации во внутреннем управлении фирмы.*

Ключевые слова: *трансакционные издержки, предпринимательские структуры, аутсорсинг.*

© Фомина Т. В., 2016

Анотація. *Розглянуто різноманітні трактування трансакційних витрат підприємства та шляхи їх зниження. Розроблено класифікацію видів трансакційних витрат. Сформульовано принципи зниження трансакційних витрат на підприємствах України. Виявлено необхідність використання не тільки аналізу трансакційних витрат, а й ряду інших заходів, які знижують їх розмір у межах організації у внутрішньому управлінні фірми.*

Ключові слова: *трансакційні витрати, підприємницькі структури, аутсорсинг.*

Annotation. *Various interpretations of enterprise transaction costs and an estimation of their measurement methods are considered. Working out the classification of types of transaction costs. Formulating the directions of reduction of transaction costs on the enterprises of Ukraine. Necessity of application not only of the transaction costs analysis, but also of some other actions reducing their size within the company management framework is revealed.*

Keywords: *transaction costs, business structures, outsourcing.*

Актуальность темы. Центральным разделом микроэкономической теории является теория фирмы, с которой неразрывно связана концепция трансакционных затрат. В последнее время обозначился неуклонный рост интереса к трансакционным издержкам в предпринимательских структурах (ПС). Это может быть обусловлено их высоким уровнем как в странах с развитой экономикой, так и в странах с развивающейся экономикой. Трансакционные издержки, играющие фундаментальную роль в формировании институтов, могут быть широко использованы при исследовании действия экономических, правовых и социальных институтов в Украине. Исследование их динамики позволяет приблизиться к ответу на вопрос, в какой мере то или иное институциональное образование выполняет свое основное предназначение – установление четких «правил игры», способствующих минимизации неуверенности экономических агентов относительно друг друга, и создание процедур, побуждающих к сотрудничеству. В условиях неустойчивости и неопределенности, неизбежно свойственных переходной экономической и социальной среде и серьезно препятствующих процессам экономического возрождения, эта функция институтов в Украине представляется особенно важной и требует особо взвешенного и обоснованного подхода по ее дальнейшему изучению и развитию.

Анализом последних исследований по данной теме занимались: Р. Коуз, О. Уильямсон, Д. Норт, Дж. Уоллис, О. Харт, Ф. Хайек, К. Эрроу, А. Алчиан, Х. Демсетц, Дж. Коммонс, Дж. Стиглер, М. Дженсен, У. Меклинг, Й. Барцель, Д.Менар, К. Менгер и др. Достаточно радикально определяет трансакционные издержки С. Чун: «В самом широком смысле слова «трансакционные издержки» состоят из тех издержек, существование которых невозможно себе представить в экономике Робинзона Крузо», то есть Чун считает, что в экономике с двумя и более участниками к трансакционным издержкам следовало бы отнести все затраты сверх и помимо собственно издержек производства. К. Эрроу определяет трансакционные издержки как издержки эксплуатации экономической системы [1, с. 38]. В трактовке Д. Норта трансакционные издержки «состоят из издержек оценки полезных свойств объекта обмена и издержек обеспечения прав и принуждения к их соблюдению» [2, с. 45]. С точки зрения О. Уильямсона, современную корпорацию следует понимать как продукт серии организационных инноваций, целью и результатом которых является минимизация трансакционных издержек. С другой стороны, одной из главных целей создания корпорации выступает повышение эффективности производства. Поэтому возникает вопрос о соотнесении величины трансакционных издержек и параметров эффективности в различных корпоративных структурах. Размер трансакционного сектора корпорации оказывает значительное влияние на эффективность ее функционирования. Высокие трансакционные затраты приводят к снижению экономических показателей фирмы (выручки, прибыли). В свою очередь, на величину трансакционных издержек корпорации оказывают влияние следующие факторы:

1. Размер корпорации, ее участие в интеграционных процессах.

2. Структура управления корпорацией [3, с. 133–138].

Целью исследования является разработка принципов и методов по снижению трансакционных издержек, использование которых позволит определять структуру трансакционных издержек и сокращать их объём в рамках конкретной ПС. Для достижения цели поставлены и решены следующие задачи:

- уточнить теоретические основы формирования и экономико-организационную сущность трансакционных издержек;
- разработать классификацию видов трансакционных издержек;
- сформулировать принципы снижения трансакционных издержек на предприятиях Украины.

Результаты исследования. Основная причина, по которой в экономике существуют фирмы, – это наличие и величина трансакционных издержек, так что фирма существует для минимизации трансакционных издержек – издержек по осуществлению деловых операций [4, с. 534]. По Коузу трансакционные издержки – это «издержки сбора и обработки информации, издержки проведения переговоров и принятия решения, издержки контроля

и юридической защиты выполнения контракта» [5, с. 386]. Трансакционные издержки можно определить как издержки экономического взаимодействия, в каких бы формах оно ни протекало:

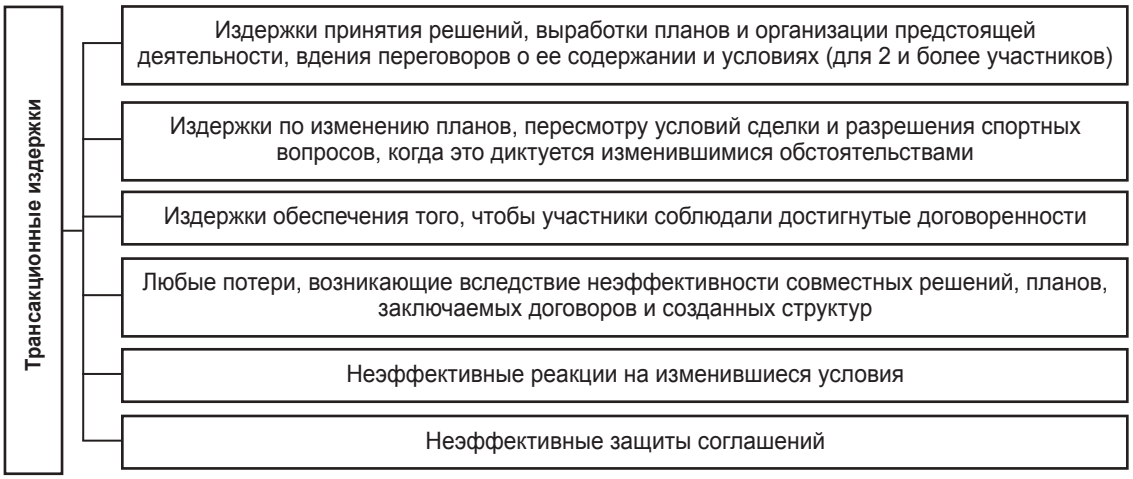

Рис. 1. В**иды трансакционных издержек** [2]

«Одним словом, они включают все, что так или иначе отражается на сравнительной работоспособности различных способов распределения ресурсов и организации производственной деятельности» [6, с. 99].

Пути снижения трансакционных издержек различаются значительным образом в зависимости от уровня, на котором встаёт вопрос об их сокращении. Существует два уровня, на которых следует рассматривать возможность снижения трансакционных издержек: глобальный (в рамках общемировой экономической, политической и социальной активности) и локальный (в рамках конкретного предприятия, отрасли) [7, с. 4]. На глобальном уровне основным направлением снижения трансакционных издержек является формирование новых социальных институтов, на локальном – ответ на вопрос об определении всех и наиболее весомых видов трансакционных издержек на конкретном предприятии (с учётом его специфики) и определение путей их сокращению. В условиях неопределенности неизбежно возникают издержки, обусловленные, например, поиском информации о наиболее выгодной цене, других условий контракта или подбором потенциальных контрагентов. Для снижения данного рода издержек используются специализированные рынки, в частности биржи, а также реклама и (или) репутация. Что касается организованных рынков, то экономия на издержках возможна за счет концентрации спроса и предложения. В результате ускоряется циркуляция информации, и происходит более интенсивное выравнивание цен.

Аналогичная проблема возникает с потенциальными контрагентами, которые также оказываются неоднородными, что, в свою очередь, требует их оценки по множеству параметров. Проверка надежности контрагента (как один из моментов процесса поиска) требует также и времени, и ресурсов. Она необходима для того, чтобы снизить вероятность оппортунистического поведения контрагента после заключения соглашения. Для снижения данного вида трансакционных издержек используется репутация как общественно значимая оценка экономического агента с точки зрения деловой этики, если речь идет о предпринимателе. Репутация тесно связана со средствами индивидуализации предприятий, в частности с фирменными наименованиями, товарными знаками, знаками обслуживания и наименованиями мест происхождения товаров. В современной экономике, характеризующейся высокой степенью специализации и интенсивностью обменных операций, следует выделить издержки осуществления расчетов. Каждый производитель, имеющий деловые связи с множеством поставщиков или потребителей, должен осуществлять и принимать платежи от контрагентов, следить за соблюдением порядка расчетов со своей стороны и со стороны партнера. Методом снижения данного вида издержек является использование высокоспециализированной системы банковских расчётов. Издержки измерения возникают, так как любое благо обладает комплексом различных полезных свойств. Существуют два типа характеристик благ: физические и правовые, поэтому можно выделить и два типа издержек измерения, связанных с оценкой свойств, принадлежащих различным типам. Каждый экономический субъект ориентируется в рамках решения проблемы экономического выбора на количество именно физических свойств. Вместе с тем на оценку полезности данных свойств влияет тот объем прав, которые позволяют данные свойства использовать. В качестве средства сокращения трансакционных издержек, связанных с измерением качества обмениваемого блага, используются деньги как общепринятое средство расчетов (защищенное либо традицией, либо хозяйственным обычаем, либо силой государства). Издержки заключения контракта часто представляют весомую часть в общем объёме трансакционных издержек предприятия. В силу того, что в условиях неопределенности сложно предугадать развитие событий, контракты, с одной стороны, призваны придать устойчивость взаимоотношениям, но с другой – разра-

ботка условий контракта, согласование их между сторонами также требуют ресурсов и времени. Для сокращения данного вида издержек можно отметить необходимость наличия на предприятии сильной юридической службы, ориентированной на составление и сопровождение разноплановых общих и специализированных контрактов. Кроме того, чем более детально разработан контракт, тем меньше вероятность оппортунистического поведения. Под спецификацией прав собственности подразумевается определение субъекта, обладающего правом, объекта, набора правомочий, включая условия, способы передачи правомочий от одного субъекта к другому. Предполагается, что экономические агенты действуют в соответствии со своими интересами, поэтому соблюдение прав других (как система) возможно тогда, когда структура стимулов, определяемая санкциями за нарушение правового режима, не позволяет нарушать установленные правила. Методом сокращения издержек спецификации и защиты прав собственности является целенаправленная деятельность, ориентированная на долгосрочные партнёрские взаимоотношения с контрагентами [2, с. 4].

Для украинского предприятия смогут быть актуальными следующие принципы снижения трансакционных издержек (табл. 1) [7, с. 2]. Если трактовать трансакционные издержки как издержки на обслуживание рыночного механизма, то модель аутсорсинга может значительно упрощать этот механизм и снижать степень его несовершенства, тем самым снижая внутренние трансакционные издержки, связанные с перемещением продукта внутри предприятия с одного технологического передела на другой. К сожалению, на Украине аутсорсинг ещё мало распространён, и многие предприятия, разрабатывая свою бизнес-модель, идут по пути интеграции. Однако топ-менеджеры многих предприятий считают, что интеграция – временное явление, распространяющееся на нашем рынке из-за отсутствия надежных специализированных компаний, которым можно передать часть своих функций [8, с. 3].

В заключении необходимо подчеркнуть, что успех в области управления затратами на предприятии может быть достигнут только в случае всесторонней оценки деятельности организации, а иногда и в случае пересмотра традиционных методов и сложившихся подходов. Проведённый анализ литературных источников и методических материалов показал, что учёные дают различные трактовки понятия «трансакционные издержки». Это объясняется различными областями их исследований в экономике и порождает ряд противоречий. Универсальных методов снижения трансакционных издержек не существует, так как сокращение одного вида затрат может вызвать увеличение другого. Здесь вопрос заключается в трактовке самого термина «трансакционные издержки». Зачастую для проведения отдельного исследования область существования трансакционных издержек сужают, выделяя лишь наиболее значимые. Для крупных предприятий со сложной организационной структурой в составе трансакционных издержек предлагается выделять потери ресурсов в связи с пересечением продуктом границ технологических процессов, протекающих в подразделениях с относительной хозяйственной самостоятельностью. Следует отметить, что в рамках организации внутрифирменного управления качеством необходим не только анализ трансакционных издержек, но и ряд других мероприятий. Это может быть, например, обучение потенциальных субпоставщиков или адаптация степени вертикальной интеграции в систему создания благ, чтобы постоянно ориентировать организационную структуру и производственный процесс предприятий-партнеров на реализацию требований к качеству.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Пономаренко О. О.

Литература: 1. Эрроу К. Возможности и пределы рынка как механизма распределения ресурсов // Thesis. 1993. Т. 1, вып. 2. С. 53–69. **2.** Норт Д. Институты, институциональные изменения и функционирование экономики. М.: Фонд экономической книги «Начала», 1997. 45 с. **3.** Николаева Е. В. Влияние трансакционных издержек на эффективность современной корпорации. *Вестник Челябинского государственного университета. Серия: Экономика.* 2009. Вып. 18. № 2 (140). С. 133–138. **4.** Coase R. H. The Nature of the Firm. E*conomica.* 1937. № 16. P. 386–405. **5.** Гальперин В. М. Вехи экономической мысли. Т. 2. Теория фирмы/под ред. В. М. Гальперина. СПб.: Экономическая школа, 1999. 534 с. **6.** Авдашева С. Б. Исследование трансакционных издержек и барьеров входа на рынки в российской экономике // Оценка возможностей интернационализации трансакционных издержек и их выхода из сферы теневой экономики. М.: ГУ ВШЭ, 1998. 99 с. **7.** Пяткин Д. Б. Трансакционные издержки как фундаментальная основа возникновения фирмы. Фирмы и рынок: взаимодействие и границы // Проблемы деятельности хозяйствующих субъектов современной России: сб. науч. тр. СПбГУИТМО. СПб.: Нестор, 2004. С. 2–8. **8.** Горелова Д. А. Стратегические направления снижения трансакционных издержек предприяия. *Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі:проблемі теорії та її практики.* 2010. № 4 (2). С. 3.

ЭЛИТАРНАЯ КУЛЬТУРА КАК АНТИПОД МАССОВОЙ КУЛЬТУРЫ

УДК 316.72

Фомина Т. В.

Студент 1 курса
факультета экономики и права ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрена проблема соотношения массовой и элитарной культур. Рассмотрены особенности массовой и элитарной культур, которые делают их оппозиционными. Сделан вывод о том, что элитарная и массовая культуры сообщают друг другу импульс для развития.*

Ключевые слова: *культура, элитарная культура, массовая (коммерческая) культура.*

Анотація. *Розглянуто проблему співвідношення масової та елітарної культур. Розглянуто особливості масової та елітарної культур, які роблять їх опозиційними. Зроблено висновок, що елітарна та масова культури надають одна одній імпульс для розвитку.*

Ключові слова: *культура, елітарна культура, масова (комерційна) культура.*

Annotation. *The article deals with the problem of correlation between mass and elite cultures. The characteristic of mass and elite cultures that make them opposite are considered. However, the author believes that the elite and mass culture give each other the momentum for development.*

Keywords: *culture, elite culture, mass (commercial) culture.*

Приобщение к культуре и овладение её нормами и ценностями необходимо для социализации человека. Достигнутый обществом уровень культуры является образцом для деятельности и поведения индивида. Идеи и духовные нормы становятся частью нашего мировоззрения в процессе воспитания и образования. Поэтому правомерно утверждать, что культура формирует человека, который, таким образом, выступает не только как создатель, но и как продукт культуры.

Исследованием и осмыслением культуры как многоуровневого целого, её классификацией занимались: Г. М. Маклюэн, Х. Ортега-и-Гассет, Т. Адорно, Ф. Ницше и многие другие выдающиеся философы и учёные.

Целью статьи является анализ элитарной культуры в контексте её характера антипода массовой культуры.

Принято разделять культуру на элитарную, народную и массовую. При этом элитарная и массовая выступают как антиподы. В основе этой распространённой классификации лежат особенности производства и потребления культурных ценностей и норм.

Массовая культура по характеру общедоступна, она не выражает изысканных вкусов аристократов или духовных поисков народа. Однако она способна стандартизировать образцы элитарной и народной культур и доносить их до потребителя в упрощённой форме. Её наибольшее развитие начинается с середины XX века, когда важную роль в жизни общества приобрели средства массовой информации. Этот вид культуры, в частности художественной, учитывает вкусы и запросы потребителей, которые обеспечивают его коммерческую выгодность. Образцы массовой культуры обладают меньшей художественной ценностью, чем элитарной и народной. Если для представителей элитарной культуры основным стремлением является самовыражение и художественное воплощение своих идей, то для творцов массовой культуры важным является коммерческая выгода, прибыльность того или иного произведения.

Продукция массовой культуры создаётся в больших объемах и потребляется практически всеми. Это повседневная культура, ориентированная на максимально широкую аудиторию и распространяемая средствами массовой информации и коммуникации. Она развивает потребительство, культ «звёзд», кумиров толпы, отвлекает людей от проблем и, следовательно, от социальной активности.

Ориентированность на массы, общедоступность ведут к низкому или среднему уровню продукции массовой культуры, хотя её часть всё же обладает довольно высоким качеством.

«Среднестатистический» человек с его средними эстетическими запросами способствует созданию такой же, как и он сам, заурядной культуры. Однако теперь к его запросам и вкусам прислушивается целая индустрия. Массовая культура не просто существует рядом с элитарной, но вытесняет последнюю на периферию.

Х. Ортега-и-Гассет писал о «человеке массы» как о человеческом типе, который стал господствовать в XX веке. Он исследовал данный феномен в работе «Восстание масс» [3]. Нашествие безликих и агрессивных масс Х. Ортега-

© Фомина Т. В., 2016

и-Гассет объяснял демографическим взрывом XIX века, который сопровождался построением принципиально нового мира, основанного на демократии и прогрессе науки и технике. В созданных комфортных условиях жизни возникает «человек массы», получающий блага цивилизации в готовом виде. Человек массы лишен морали, сознания долга. Он доволен собой, не приучен считаться ни с кем «пока нужда не заставит» [4, с. 27]. Во всех сферах жизни господствует тирания интеллектуальной пошлости.

Господство массовой культуры исследователи часто связывают с развитием средств массовой коммуникации (Г. М. Маклюэн). Но, пожалуй, решающим фактором стала коммерциализация общественных отношений, которая привела к возникновению феномена «культуриндустрии» (Т. Адорно) [1, с. 23–45]. Неизбежная стандартизация, вызванная серийным производством продуктов «культуриндустрии», сводит логику произведения искусства к логике промышленного производства. «Культуриндустрия» производит такой же товар, как и любая другая отрасль промышленности, и этот товар стремится утвердиться на рынке и расширить его.

Элитарная культура в культурологическом понимании – это не ценности и нормы правящей верхушки. Это культура «аристократов духа», она принадлежит и создаётся частью общества, наиболее способной к духовной деятельности, одаренной высокими моральными и эстетическими качествами. Хотя итальянские социологи Р. Михельс и Г. Моска наделяли элиту сравнительно высокой степенью деятельности, продуктивности, активности [5].

Так или иначе, существует точка зрения, согласно которой именно элита – меньшинство, а не большинство – обеспечивает развитие общества.

Древнекитайский мудрец Конфуций полагал, что народ нуждается в постоянном моральном воздействии и руководстве со стороны «благородных мужей», которые составляют прослойку лучших людей. На элитарных позициях стоял и Платон, который предложил вверить управление интеллектуалам – «философам», от природы наделённым необходимыми задатками.

Широко известно учение А. Шопенгауэра, который делил человечество на две неравные части: «людей пользы» и «людей гения», способных к чистому созерцанию, а не ориентированных только на прагматическую, утилитарную деятельность. «Людям гения» нелегко среди «людей пользы», которых раздражает в них умственное превосходство [5].

Мнения об элитарном характере культуры придерживался Ф. Ницше. Он писал о «сверхчеловеке», обладающем уникальной эстетической восприимчивостью и «волей к власти» [2].

Создаваемая меньшинством, элитарная культура апеллирует также к меньшинству. В частности, элитарное искусство существует ради самого себя, выступает как «чистое искусство», которое обращается только к тем, кто способен его принять. Таким образом, декларируя свою замкнутость, элитарная культура сознательно и последовательно противостоит мнениям и вкусам большинства, массовой культуре в широком смысле.

В сущности, элитарная культура, существуя в постоянном контексте массовой культуры, отталкивается от её ценностей и норм, стереотипных мнений и шаблонов, зачастую пародирует и осмеивает их. Существует точка зрения, согласно которой элитарная культура вторична, производна по отношению к культуре большинства [5]. Современная элитарная культура использует иронию, гротеск, игровую подачу, чтобы выразить своё отношение к массовой (коммерческой) культуре и ко всей социально-культурной ситуации, в которой ей приходится существовать.

Таким образом, массовая культура не только использует (стандартизирует) достижения элитарной, но и сама сообщает ей определённый импульс. Отказ от массовой культуры сегодня невозможен, но даже если бы это произошло, то повлекло бы за собой большие сложности. Культура во всём многообразии является неотъемлемой частью общественной системы, обеспечивающей различные стороны жизни человека. Но и сама культура существует в единстве всех своих компонентов.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Потоцкая Ю. И.

Литература: 1. Арон Р. Этапы развития социологической мысли. М.: Прогресс, 1993. 608 с. **2.** Ницше Ф. Так говорил Заратустра. СПб.: Азбука, Азбука-Аттикус, 2013. 1056 с. **3.** Ортега-и-Гассет Х. Восстание масс. М.: АСТ, 2008. 352 с. **4.** Ортега-и-Гассет Х. Эстетика. Философия культуры. М.: Искусство, 1991. 592 с. **5.** Элитарная культура как антипод массовой культуры. URL: http://allrefs.net/c17/1iuhz/p2/.

ПРОБЛЕМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЗБАЛАНСОВАНОЇ СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

УДК 005.52

Харковська В. В.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто сутність і значення збалансованої системи показників, її роль в управлінні ефективністю діяльності підприємства. Визначено основні проекції, які визначають ступінь досягнення поставлених цілей і завдань, а також визначено проблеми при впровадженні збалансованої системи показників на підприємствах.*

Ключові слова: *система, збалансована система показників, впровадження збалансованої системи показників.*

Аннотация. *Рассмотрены сущность и значение сбалансированной системы показателей, ее роль в управлении эффективностью деятельности предприятия. Определены основные проекции, определяющие степень достижения поставленных целей и задач, а также определены проблемы при внедрении сбалансированной системы показателей на предприятиях.*

Ключевые слова: *система, сбалансированная система показателей, внедрение сбалансированной системы показателей.*

Annotation. *The essence and meaning of the Balanced Scorecard, its role in the management of enterprise performance. The main projections that determine the degree of achievement of goals and objectives, and identified problems in the implementation of the Balanced Scorecard in companies.*

Keywords: *system, balanced scorecard, the introduction of the balanced scorecard.*

Успішне функціонування будь-якого підприємства багато в чому зумовлюється впровадженням системи стратегічного планування, в якому основною системоутворюючою ланкою є система збалансованих показників. Збалансована система показників (ЗСП) дозволяє більшою мірою керівнику підприємства прийняти найбільш правильне управлінське рішення, яке б визначило успіх діяльності [1]. Простота застосування ЗСП обумовлює широке її застосування на практиці, як на вітчизняних, так і на зарубіжних підприємствах. Ключовий підхід ЗСП полягає в тому, щоб спрямувати діяльність підприємств у бік задоволення запитів споживачів. Впровадження ЗСП не вирішує проблеми функціонування підприємства в процесі стратегічного планування. Існує велика кількість негативних сторін впровадження ЗСП, тому це питання на сьогодні є актуальним.

Проблемами запровадження збалансованої системи показників присвячені роботи А. С. Бакаєва, С. Б. Брангольц, С. А. Броненкової, Л. І. Кравченко, Н. А. Лесневського, Б. І. Майданчика, М. В. Мельник, Е. А. Мазіковського, В. В. Осмоловського, Н. А. Русак, Г. В Савицької, В. І. Стражева, Н. Г. Чумченко, А. Д. Шеремета та ін. Однак проблема впровадження збалансованої системи показників на підприємствах у сучасних умовах ще перебуває на стадії дослідження.

Метою цього дослідження є розгляд збалансованої системи показників на підприємстві, а також виявлення проблем запровадження системи збалансованої системи показників на підприємствах.

При дослідженні цієї теми були визначенні такі завдання:

1) дослідження сутності та значення ЗСП як інструмента реалізації стратегії;

2) дослідження проблем запровадження системи збалансованої системи показників на підприємствах.

У сучасному світі багато компаній впроваджують нові технології управління бізнесом, орієнтовані на стратегію. У той же час поставлених цілей досягає незначна частина компаній: за результатами статистичних досліджень [2] їх частка становить лише 10 %. Основна причина такої ситуації – це неузгодженість стратегічних, тактичних і оперативних планів. Отже, необхідний дієвий інструментарій реалізації обраної стратегії, заснований на координації управлінських рішень і орієнтований на довгострокову та короткострокову реалізацію.

На сьогодні найбільш популярним і дієвим інструментальним засобом, що дозволяє домогтися синхронізації і сполучення стратегічних, тактичних і оперативних цілей, а також здійснювати управління на основі узгоджених змін, є збалансована система показників (ЗСП).

© Харковська В. В., 2016

Збалансована система показників як система комплексної оцінки ефективності функціонування організації дозволяє забезпечити цілеспрямований моніторинг діяльності організації, прогнозувати та запобігати появі проблем, органічно поєднує рівні стратегічного й оперативного управління, контролює найбільш суттєві фінансові та нефінансові показники діяльності підприємства.

Збалансована система показників ефективності надає керівництву інструмент для отримання бажаних результатів у складних умовах жорсткої конкуренції, в яких працюють сьогодні всі підприємства. Саме тому чітке розуміння цілей і завдань, а також методів їх досягнення і вирішення є життєво необхідними [3].

Збалансована система показників відіграє роль механізму реалізації цієї стратегії, а не її формулювання. Збалансована система показників – це не тільки тактична і оперативна оцінна система. Вона не замінює системи оцінки повсякденних параметрів. Показники для збалансованої системи показників вибираються так, щоб увагу менеджерів і персоналу підприємства було сконцентровано на тих факторах, які можуть привести до великих досягнень в конкуренції на ринку. Для інноваційних компаній збалансована система показників служить засобом стратегічного управління на довгостроковій основі, а її оцінна складова використовується для вирішення принципових завдань процесу управління [3].

Основне призначення системи полягає у посиленні стратегії бізнесу, її формалізації, доведенні та донесенні до кожного співробітника компанії, забезпеченні моніторингу та зворотному зв'язку з метою відстеження та генерації організаційних ініціатив всередині структурних підрозділів.

Збалансована система переводить місію і загальну стратегію компанії в систему чітко поставлених цілей і завдань, а також показників, що визначають ступінь досягнення цих установок у рамках чотирьох основних проекцій: фінансів, маркетингу, внутрішніх бізнесів-процесів, навчання і зростання (рис. 1).

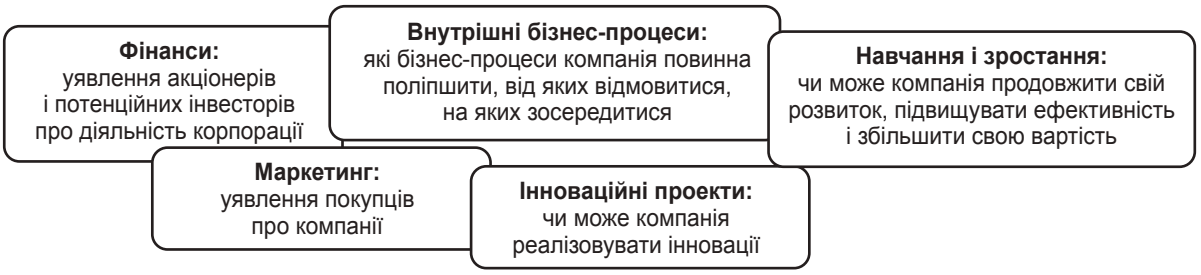

Рис. 1. **Збалансована система показників**

В рамках проекції маркетингу керівники визначають ключові сегменти ринку, на яких компанія збирається зосередити свої зусилля по просуванню і реалізації своїх продуктів. Це є першим кроком побудови інфраструктури цієї складової системи. Потім визначаються основні двигуни ефективності та показники, що їх оцінюють. Основними двигунами ефективності в цій проекції є: задоволеність покупців, утримання клієнтів, придбання нових клієнтів, прибутковість клієнтів, частка ринків в цільових сегментах тощо.

Проекція внутрішніх бізнес-процесів ідентифікує основні процеси, що підлягають вдосконаленню і розвитку з метою зміцнення конкурентних переваг. Ефективність бізнес-процесів визначає цінність пропозиції компанії, від якої залежить кількість залучених клієнтів і кінцевий фінансовий результат. Показником ефективності процесу виробництва може бути кількість і частота поломок виробничої лінії, кількість забракованої продукції і т. д.

Таким чином, збалансована система показників ефективності є своєрідним засобом моніторингу й ефективним інструментом як поточного, так і довгострокового управління стратегією підприємства.

Проблеми, які виникають у більшості компаній, які вирішили впровадити у себе цю методологію реалізації стратегії, полягають в методі автоматичного збору значень показників ЗСП. Більшість організацій вважає, що є готовий набір типових показників ЗСП, які дозволять їм досягати бажаних результатів, однак експерти в цій галузі відзначають, що збалансована система показників вимагає творчого стратегічного мислення і серйозних рішень, унікальних для кожної організації [4].

Крім того, ЗСП ґрунтується на лідерстві, навчанні, комунікаціях і є серйозною інноваційною системою управління, здатною змінити ситуацію у великій компанії. Створити ефективну та результативну ЗСП у великій компанії – це довгострокове, дороге та досить складне завдання. Впровадження такої системи вимагає підтримки вищого керівництва компанії. Тому в цій ситуації найважливішими якостями виступають саме лідерство, готовність до змін тощо.

Більшість керівників приділяють недостатньо уваги проблемам, що виникають на етапі впровадження ЗСП. Існує ряд перешкод щодо впровадження ЗСП на вітчизняних підприємствах, які не дозволяють належним чином реалізувати цілі та завдання. Можна виділити такі проблеми щодо впровадження ЗСП:

– розмитість впровадження ЗСП. Дуже важко оцінити сам процес впровадження ЗСП в організації, оскільки для отримання об'єктивних результатів потрібні роки. За цей час багато чого в діяльності підприємства змінюється. Розробка стратегічних цілей для топ-менеджменту проходить досить швидко та чітко, а ось просування далі обростає проблемами, оскільки вимагає великого обсягу підготовчої і роз'яснювальної роботи. Причому в цьому випадку обов'язкова участь керівника відповідного підрозділу;

– відсутність швидких результатів. Отримання оцінюваних результатів діяльності за ЗСП можливе тільки протягом декількох років власної реалізації стратегічного плану. Тому серйозною проблемою може стати нерозуміння топ-менеджментом цілей впровадження ЗСП в умовах мінливої ринкової ситуації;

– неможливість розробки ЗСП без ініціативи топ-менеджменту. При розробці ЗСП для окремого підрозділу компанії переваги ЗСП не використовуються в рамках всієї організації, а отже, виходить набагато менший ефект, тим більше, що будь-який підрозділ організації взаємодіє з цілим рядом інших підрозділів і залежить від якості їх роботи;

– труднощі оцінки важливості ключових показників. Фінансові показники на підприємствах відслідковуються постійно, а ось визначення нефінансових показників, тим більше на першому етапі, досить складно через їх неоднозначності. При оцінці показників має сенс розташувати їх за ступенем значущості в кожній із чотирьох перспектив і залишити не більше п'яти ключових і найбільш важливих із них по кожній перспективі;

– превалювання ресурсного підходу до формування стратегії. Підхід до стратегії з точки зору ресурсів – це спроба скористатися можливостями для досягнення стійкої конкурентної переваги;

– прагнення зарубіжних підприємств до підвищення ефективності управління за допомогою ЗСП. Вітчизняні підприємства використовують її для формування або реструктуризації існуючої системи управління. Через це найчастіше йдеться не про адаптацію системи управління, а про формування і реструктуризацію;

– недостатній рівень професійної підготовки менеджерів середньої ланки. В результаті навіть коректне встановлення цілей керівництвом підприємства не призводить до їх подальшої коректної декомпозиції і застосування критеріїв ефективності. Керівництво або робить все самостійно, або (що відбувається значно частіше) махне рукою і продовжує працювати як завжди.

Деякі підприємства занадто багато часу приділяють створенню ЗСП. Якщо компаніям не доступна будь-яка інформація про важливі показники, то для її отримання вони намагаються встановити спеціальні інформаційні системи. Такий підхід призводить до великих зупинок при впровадженні ЗСП і втрати темпу ентузіазму. ЗСП динамічна, постійно змінюється система, яку періодично піддають оцінці, перегляду та коригування відповідно до нових технологічних і конкурентних умов. Затягуючи впровадження системи, підприємство втрачає можливість отримувати необхідну інформацію на основі зворотного зв'язку, а також використовувати ЗСП як ядро системи управління [1]. У процесі перевірки працездатності ЗСП при виявленні занадто великих, економічно невигідних витрат на збір інформації для оцінки конкретних показників або показників, час збору яких дуже тривалий, від цих показників доводиться відмовлятися [5].

У ЗСП детально не прописаний механізм прийняття рішень із відбору альтернативних варіантів, визначення ступеня впливу показників на показники більш високого рівня. Найчастіше визначення ступеня впливу показників не є очевидним і потрібне використання математичного апарату для його відшукання [2].

Впровадження ЗСП на малих і середніх підприємствах, що володіють вузькою спеціалізацією, виглядає малоефективною. Малі підприємства часто мають досить гнучку поведінку на ринку, та їх стратегічні цілі можуть сильно змінюватися залежно від умов зовнішнього середовища.

З усього перерахованого вище випливає, що на практиці підприємства стикаються з цілком конкретними проблемами та труднощами впровадження ЗСП у своїй діяльності, незважаючи на все більшу привабливість і популярність серед вітчизняних компаній. ЗСП вимагає певної адаптації для підвищення ефективності її використання. Впровадження та подальше застосування ЗСП є вельми перспективним кроком, що дозволяє підвищити успішність діяльності підприємства та дати позитивні економічні результати. Топ-менеджмент при ухваленні рішення про впровадження ЗСП повинен ґрунтовно підготувати підприємство до впровадження цієї управлінської технології, щоб заздалегідь виявити проблемні зони та розробити систему заходів щодо їх усунення.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Писарчук О. В.

Література: 1. Каплан Р. С., Нортон Д. П. Сбалансированная система показателей. От стратегии к действию. М.: Олимп-Бизнес, 2004. 320 с. **2.** Бойко Н. Е. Интеграция сбалансированной системы показателей в системе управления предприятием. *Известия РГПУ им. А. И. Герцена.* 2007. № 43–1. С. 58–60. **3.** Крилов С. І. Збалансована система показників як аналітичний інструмент стратегічного управління в умовах сучасної ринкової економіки. *Економічний аналіз: теорія і практика.* 2007. № 24 (105). С. 2–10. **4.** Качалов Р. М. Управление хозяйственным

риском. М.: Наука, 2007. 192 с. **5.** Корольков, М. Д., Недосекин, А. О., Сегеда А. В. Как правильно выбрать корпоративную информационную систему. *Топ-Менеджер.* 2007. № 6. С. 82–94.

ПРОБЛЕМА ИСТИНЫ В ФИЛОСОФИИ

УДК 111.83

Хлипенко И. В.

Студент 1 курса
факультета экономики и права ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрены основные аспекты философской проблемы истины. Указано на существование различных подходов к определению понятия истины и ее критериев, проанализированы концепции истины, предложенные в классической и неклассической философии.*

Ключевые слова: *истина, критерии истины, концепции истины.*

Анотація. *Розглянуто основні аспекти філософської проблеми істини. Вказано на існування різноманітних підходів до визначення поняття істини та її критеріїв, проаналізовано концепції істини, що запропоновані у класичній та некласичній філософії.*

Ключові слова: *істина, критерії істини, концепції істини.*

Annotation. *The article deals with the main aspects of the philosophical problem of verity. The author points to the existence of different approaches to the definition of the concept of truth and its criteria, analyzes the theories of truth, represented in classical and non-classical philosophy.*

Keywords: *verity, criteria of verity, the concept of verity.*

Проблема истины в философии никогда не потеряет своей актуальности и значимости, являясь одной из самых «вечных» философских проблем. Ее постоянное воспроизведение обусловлено как гносеологическими, так и социально-культурными факторами. В гносеологическом плане постоянная постановка проблемы истины определяется многоаспектностью субъектно-объектной познавательной ситуации. В социально-культурном плане актуальность проблемы истины обусловлена тем, что в ней содержатся ценностные ориентации человека в мире. Каждая культурная ситуация задает свои собственные ценности субъекту, познающему мир и самого себя, заставляя относиться к себе и миру не безразлично гносеологически, а ценностно-онтологически, при этом создаваемые концепции истины, отражающие проблемы реального человеческого существования, основаны на диалектическом единстве возможного и действительного, формы и содержания, истории и логики.

Трудно найти такое философское учение, где проблема истины не была бы поставлена и не решалась бы определенным образом. Более того, именно проблема истины и обуславливает предмет философии – стремление к мудрости, к универсальному, полному, абсолютному. В истории европейской философии можно выявить узловые концепции истины – это философия Сократа, Платона, Аристотеля, Плотина, Августина, Аврелия, Фомы Аквинского, Уильяма Оккама, Николая Кузанского, Рене Декарта, Джона Локка, Бенедикта Спинозы, Готфрида Вильгельма Лейбница, Иммануила Канта, Георга Вильгельма Фридриха Гегеля, Артура Шопенгауэра, Серена Кьеркегора, Эдмунда Гуссерля, Людвига Витгенштейна, Карла Поппера, Мартина Хайдеггера, Жака Дерриды.

Что такое истина? Прежде всего, это цель, к которой стремится познание. Истина, в отличие от мнения, универсальна, т. е. обязательна для всех. Игнорирование истины может привести к негативным последствиям.

© Хлипенко И. В., 2016

С точки зрения науки истинное знание раскрывает возможные следствия изучаемых процессов и явлений и помогает делать прогнозы и предсказывать ход развития. Поскольку познание – это отражение действительности, следовательно, истинным является то, что этой действительности соответствует.

Именно такое понимание истины было у Аристотеля. Но для последовательных идеалистов Платона и Гегеля истина выступает как согласие разума с самим собой, т. к. познание является, по их мнению, раскрытием разумной первоосновы мира.

Различают относительную и абсолютную истины. Абсолютная истина – это объективное, предельно точное, полное, законченное знание, которое никогда не может быть опровергнуто в будущем. Обладать абсолютной истиной о мире невозможно, если исходить из того, что мир бесконечен и неисчерпаем в своих изменениях. Ещё Сократ считал, что процесс рационального познания бесконечен, и хотя человеку доступно только относительно истинное знание, движение по направлению к абсолютной истине нельзя остановить. Также считает и современная наука: человеческие знания всегда относительны, так как зависят от уровня развития общества, познания и исторических условий, но они постоянно прогрессируют.

Относительная истина – объективное, но неполное знание, которое со временем уточняется и дополняется. Она верна на определённом этапе исторического развития, в конкретных условиях и при достигнутом уровне знаний. Относительная истина содержит в себе долю абсолютной.

Принцип конкретности истины требует подходить к реальности не с «абстрактными» формулами и схемами, а с учетом ситуации, реальных связей, взаимодействий всех сторон объекта. Бывает так, что логически непротиворечивые построения не работают на практике в конкретных условиях. Это касается, например, философских идей, которые носят общий, отвлечённый характер.

Можно выделить разнообразные формы истины: обыденная или житейская, религиозная, научная, художественная истина. В целом же форм истины почти столько, сколько видов знания. Особое место среди них занимает научная истина, потому что именно научное знание имеет в современном обществе наивысший авторитет и доверие. Науку отличает системность, объективность, обоснованность и доказательность знания.

И всё же существуют сомнения, способен ли человек познать объективную истину, либо ему доступны только частные субъективные мнения. Такие сомнения высказывали мыслители-скептики и агностики. Исторический опыт свидетельствует, что человечеству свойственно заблуждаться. История науки говорит о целых столетиях, в течение которых за истину принимали положения, от которых затем отказывались. Заблуждение представляет собой нежелательное отклонение на пути к истине вследствие ограниченности знаний и сложности решаемых проблем. В отличие от заблуждения, ложь является намеренной дезинформацией [4].

В истории философии высказывались разные точки зрения на критерии истины, которые позволяют отделить её от лжи и заблуждений.

Так, среди критериев называли ясность и очевидность для разума, логическую непротиворечивость. Ещё один критерий – согласие большинства по поводу истинности того или иного суждения. Прагматический подход требует признавать истинным то, что полезно для большинства, т. е. в обществе побеждает наиболее выгодная точка зрения.

Также критерием истины считают практику, и этот подход наиболее соответствует здравому смыслу. В науке и научной философии именно практика признаётся единственным критерием истинности суждения. Его вполне достаточно для установления содержащейся в знаниях объективной истины. Но этот критерий не всегда применим в силу ограниченности практики [1]. Например, долгое время было невозможно опровергнуть тезис о неделимости атома или подтвердить существование атмосферы на Венере. Также невозможно практически подтвердить или опровергнуть метафизические, богословские, этические суждения в силу специфики проблем, которые рассматривают эти области знания.

Тем не менее, практика очень важна в процессе познания, она является его источником, поставляя фактический материал для теоретического осмысления. Именно практика даёт необходимые технические средства для экспериментальной науки. Именно практика ставит перед учёными новые проблемы, а также делает их открытия востребованными, поскольку знания нужны для преобразования окружающего мира, для удовлетворения материальных и духовных потребностей человека и общества в целом [3].

Приведённые выше критерии истины признаны разными философскими концепциями. Так, корреспондентская теория истины предполагает соответствие мысли действительности, а устанавливаться оно должно практикой.

Когерентная теория истины акцентирует логическую непротиворечивость и согласованность суждения с уже известным знанием. Таким образом, вывод сравнивается не с реальностью, а с существующей системой взглядов на мир.

Прагматическая теория определяет истинность практической полезностью, эффективностью для достижения целей, к которым стремится общество. А конвенционалистская теория понимает истину как знание, с которым согласно большинство [2].

Познание истины представляет собой процесс, в котором субъект продвигается от незнания к знанию, от знания неполного, неточного, относительного к более полному, точному, абсолютному. На пути познания возникают ошибки, разочарования и сомнения в правильности выбранного направления и цели. В конечном счёте, каждый должен сам определить для себя, что же такое истина и является ли она безусловной ценностью.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Потоцкая Ю. И.

Литература: 1. Истина и её критерии. URL: http://studfilosed.ru/lektsii-po-kursu-filosofiya/498-istina-i-eyo-kriterii.html. **2.** Алешин А. И., Воронина О. А. Философия: учебник. М.: ТОН/TONE, 1996. 431 с. **3.** Функции практики в познавательном процессе. URL: http://vse-nauki.ru/философия/функции-практики-в-познавательном-процессе/. **4.** Характерные черты истинного знания. URL: https://studfilosed.ru/voprosy-i-otvety-po-filosofii/26-xarakternye-cherty-istinnogo-znaniya-sootnoshenie.html.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ІЗ ОПЛАТИ ПРАЦІ

УДК 657.28:331.2

Чеботарьова А. С.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто сутність заробітної плати, а також її види та форми в Україні. Проведено аналіз обліку утримань із заробітної плати й охарактеризовано відображення розрахунків по оплаті праці в плані рахунків бухгалтерського обліку.*

Ключові слова: *заробітна плата, облік заробітної плати, податки та збори.*

Аннотация. *Рассмотрены сущность заработной платы, а также ее виды и формы в Украине. Проведен анализ учета удержаний из заработной платы и охарактеризовано отражение расчетов по оплате труда в плане счетов бухгалтерского учета.*

Ключевые слова: *заработная плата, учет заработной платы, налоги и сборы.*

Annotation. *In this paper the essence of wages, as well as its types and forms in Ukraine. The analysis of accounting deductions from pay and display characterized by wage settlements in terms of accounts.*

Keywords: *wages, payroll, taxes and fees.*

Актуальність цієї теми полягає в тому, що на сьогодні заробітна плата, яку отримують більшість робітників, не задовольняє їх матеріальних потреб, не відповідає складності її виконання, не може гарантувати стабільний рівень життя.

Метою написання статті є вивчення теоретичних аспектів та облік розрахунків по оплаті праці на підприємствах і організаціях.

© Чеботарьова А. С., 2016

Тема заробітної плати завжди перебувала в центрі уваги, а на сьогодні це питання стало особливо актуальним. Докладним вивченням цієї теми займалися такі економісти, як Бутинець Ф., Голов С., Грачова Р., Тульчинський Р., Притула В., Кочерга С. [1; 2].

Заробітна плата, як визначено Законом «Про оплату праці», – це винагорода, обчислена, як правило, в грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу [3].

Класифікувати заробітну плату можна за видами на основну та додаткову, а також інші заохочувальні та компенсаційні виплати.

Основну заробітну плату наведено у вигляді винагороди за виконану роботу відповідно до встановлених норм праці.

Винагорода за працю понад установлені норми, за трудові успіхи та винахідливість і за особливі умови праці є додатковою заробітною платою.

До заохочувальних і компенсаційних виплат можна віднести виплати у формі винагород за результатами роботи за рік, премії за спеціальними системами та положеннями, компенсаційні й інші грошові та матеріальні виплати, які не передбачені актами чинного законодавства.

Ці три складові утворюють на підприємстві фонд оплати праці. Також заробітну плату можна класифікувати за двома формами: погодинна та відрядна. При погодинній формі оплата праці нараховується за кожну з відпрацьованих годин і кожен день. При відрядній – за кількістю одиниць виготовленої продукції та виконаних робіт, виходячи зі встановленої класифікації робітника.

Нарахування заробітної плати можна розділити на 4 основні етапи:

- нарахування заробітної плати;
- утримання із заробітної плати;
- нарахування «зарплатних податків» – страхових внесків;
- виплата заробітної плати [4].

Розрахунок заробітної плати здійснюється на основі класифікації працівників за розрядами згідно з Єдиною тарифною сіткою, де встановлюється тарифний розряд і коефіцієнт. Нарахування заробітної плати має відбуватись шляхом помноження величини окладу першого розряду на тарифний коефіцієнт, який відповідає тарифним розрядам. Для працівників першого розряду на 1 травня 2016 року уряд встановив посадовий оклад у розмірі 1185 грн. Однак згідно зі ст. 6 ЗУ «Про оплату праці» тарифна ставка працівника першого розряду повинна бути встановлена у розмірі, що перевищує законодавчо встановлений розмір мінімальної заробітної плати [3]. На 1 травня 2016 року розмір мінімальної заробітної плати складає 1450 грн, що на 5 % більше, ніж було з 1 січня цього року. Також відбулися зміни мінімальної почасової зарплати, яка нині встановлені на рівні 8,69 грн. Крім цього, уряд збільшує на 10 % посадові оклади працівників 1–3 тарифних розрядів єдиної тарифної сітки.

Із заробітної плати працівника можуть здійснюватися обов'язкові та необов'язкові утримання. Обов'язкові утримання, це ті, які здійснюються без згоди працівника:

- ПДФО;
- військовий збір;
- за виконавчими документами суду;
- за рішенням адміністрації (за різні порушення).

Необов'язкові утримання – ті, які здійснюються тільки за згодою працівника:

- профспілкові внески;
- за товари, отримані в кредит;
- за комунальні послуги тощо.

ПДФО (податок на доходи фізичних осіб) – податок, який стягується з доходів фізичних осіб, які отримують їх з джерел походження в Україні. Базою оподаткування згідно зі ст. 164.1 ПКУ є дохід, що підлягає оподаткуванню, нарахований (виплачений, наданий) на користь платника податку протягом звітного податкового періоду. Платниками можуть бути фізичні особи (як резиденти, так і нерезиденти України), а також податковий агент. Згідно з Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році» з 01.01.2016 року ставка ПДФО була змінена і склала 18 % незалежно від розміру заробітної плати [5].

Облік податку з доходів фізичних осіб відповідно до Інструкції з використання Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [6] здійснюється

на субрахунку 641 «Розрахунки за податками». За кредитом цей субрахунок буде здійснюватися при утриманні податку з заробітної плати працівника (661–641), за дебетом – при сплаті ПДФО до бюджету (641–311).

До 2016 року здійснювалось таке утримання з заробітної плати працівників, як ЄСВ (або Єдиний соціальний внесок, який являє собою консолідований страховий внесок в Україні, збір якого здійснюється в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі). Він замінив собою обов'язкові державні соціальні збори, що раніше існували: пенсійний, «безробіття», соцстрах (лікарняні), «нещасний випадок». З 1 січня 2016 року скасовано утримання ЄСВ із доходів фізичних осіб, тобто ні 3,6 %, ні 2% з заробітної плати відтепер не утримується (згідно зі змінами в ст. 4, 7, 8 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 № 2464-VI) [7]. Нині він утримується тільки з юридичних осіб у розмірі 22 %.

Раніше облік єдиного соціального внеску відповідно до Інструкції з використання Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій здійснювався на субрахунку 651 «За розрахунками з загальнообов'язкового державного соціального страхування». За кредитом цей субрахунок здійснювався при нарахуванні ЄСВ у фонд оплати праці працівникам і при утриманні цього внеску із заробітної плати працівника, за дебетом – при сплаті ЄСВ у бюджет.

Що стосується військового збору, то він залишився без змін і буде утримуватися в розмірі 1,5 % від нарахованої заробітної плати. Винятком буде допомога по пологах і вагітності, з яких цей збір не утримується. Військовий збір відображений на субрахунку 642 «Розрахунки за обов'язковими платежами». За кредитом цей субрахунок буде здійснюватися при утриманні військового збору з заробітної плати працівника (661–642), за дебетом – при сплаті військового збору в бюджет (642–311).

Розглянемо докладніше облік оплати праці на підприємстві згідно з Інструкцією щодо застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій.

Для узагальнення розрахунків з працівниками по оплаті праці використовують пасивний рахунок 661 «Розрахунки з оплати праці». Під ним розкриваються три субрахунки:

- 661 – «Розрахунки по заробітній платі»;
- 662 – «Розрахунки з депонентами»;
- 663 – «Розрахунки за іншими виплатами».

Цей рахунок найчастіше кореспондує по кредиту з такими рахунками, як: «Готівка» (30), «Рахунки в банках» (31), «Розрахунки за податками й платежами» (64), «Розрахунки за страхуванням» (65).

Аналогічні рахунки кореспондують і за дебетом з рахунком 661, але також можна виділити такі рахунки, як: «Капітальні інвестиції» (15), «Виробництво» (23), «Загальновиробничі витрати» (91), «Адміністративні витрати» (92), «Витрати на збут» (93), «Інші витрати операційної діяльності» (94) [8].

Висновки. Таким чином, ознайомившись з Інструкцією щодо застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій можна дійти висновку, що всі аспекти бухгалтерського балансу висвітлені доступно та прозоро. Також, розглянувши основні поняття і наявні нині утримання з заробітної плати працівника, можна виділити ряд проблем, які стоять на шляху вдосконалення обліку розрахунків із оплати праці, а саме:

- високі податкові ставки;
- низький рівень заробітних плат;
- відсутність здоровою мотивації для співробітників;
- невідповідність оплати праці з об'ємами виконання робіт.

Вирішення цих проблем є складним механізмом, який повинен здійснюватись за допомогою ряду заходів. Для розв'язання цієї проблеми необхідно вжити таких заходів: поліпшити систему надбавок і заохочень у структурі фонду оплати праці; вдосконалити соціальний пакет; мотивувати працівників за допомогою відрядної та відрядно-преміальної системи оплати праці. З боку держави слід переглянути окремі статті Податкового Кодексу України, а також законопроекти, що пов'язані з розрахунками по оплаті праці, з метою подольшого вдосконалення.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Кудіна О. М.

Література: 1. Тульчинський Р. В. Проблеми державного і ринкового регулювання оплати праці. *Проблеми науки.* 2002. № 1. С. 22–27. **2.** Притула В. І., Кочерга С. В. Індексація заробітної плати – вимога, а не альтернатива. *Вісник ХНТУСГ.* 2009. № 91. С. 173–179. **3.** Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 № 108/95-ВР

// База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80. **4.** Бухгалтерский учет и аудит: современная теория и практика/под ред. Я. В. Соколова и Т. О. Тереньтевой. М.: Экономика, 2010. 438 с. **5.** Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17. **6.** Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Інструкція Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99. **7.** Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 08.07.2010 № 2464-VI // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2464-17. **8.** Волошан І. Г., Чухлєбова Т. О. Організація і методика розрахунків з оплати праці в системі обліку та оподаткуванні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки.* 2015. № 11. Ч. 5. С. 145–148.

ДИХОТОМИЯ «АЛЬТРУИЗМ – ЭГОИЗМ»

УДК 17.035.1

Чупикова М. В.

Студентка 1 курса
факультета экономики и права ХНЭУ им. С. Кузнеца

Аннотация. *Рассмотрено понятие альтруизма. Проведен сравнительный анализ таких явлений, как альтруизм и эгоизм. Представлено осмысление данных явлений в философских и научных доктринах. Уделено внимание предпосылкам альтруизма на бессознательном уровне, выраженным в форме инстинкта.*

Ключевые слова: *альтруизм, эгоизм, самопожертвование, личность, социобиология.*

Анотація. *У статті розглянуто поняття альтруїзму. Автор порівнює такі явища, як альтруїзм і егоїзм. Наведено осмислення цих явищ у философських і наукових доктринах. Приділено увагу передумовам альтруїзму на несвідомому рівні, вираженому у формі інстинкту.*

Ключові слова: *альтруїзм, егоїзм, самопожертва, особистість, соціобіологія.*

Annotation. *The article deals with the concept of altruism. The author compares such phenomena as altruism and selfishness, and their understanding in philosophical and scientific doctrines. The author also pays attention to the prerequisites of altruism at the unconscious level, expressed in the form of instinct.*

Keywords: *altruism, selfishness, self-sacrifice, personality, sociobiology.*

Альтруизм представляет собой нравственный принцип, предписывающий бескорыстные действия на благо других людей. Этот термин был предложен и введен в оборот О. Контом как противоположный по отношению к понятию «эгоизм» [3]. Тем не менее, по мере развития социологии и трансформации социологической теории проблема изучения альтруистического поведения (а также других проявлений человеческой морали) и создания соответствующих моделей объяснения в значительной степени исчезла из социологической повестки дня.

Хотя понятие альтруизма занимало одно из центральных мест в концепциях таких представителей классической социологической традиции, как Г. Спенсер, Э. Дюркгейм, Г. Зиммель и П. Сорокин, в дальнейшем теоретические модели объяснения альтруизма разрабатывались главным образом в биологии, антропологии, психологии и других социальных науках. Разработка модели объяснения альтруизма в рамках эволюционной теории родственного отбора связана, в первую очередь, с именами У. Гамильтона, Дж. Мэйнарда Смита, Э. Уилсона, Р. Докинза, Ф. де Вааля, В. Эфроимсона, М. Бутовской и других эволюционных биологов и этологов. Модель

© Чупикова М. В., 2016

реципрокного альтруизма получила свое развитие в работах Р. Триверса, Р. Аксельрода, Р. Александера; фундаментальный характер отношений реципрокного и обобщенного обмена как основы альтруистического поведения в обществе анализировался в работах М. Мосса, М. Салинза, Р. Эмерсона, П. Экеха, Н. Тахакаши и других исследователей в области антропологии и социологической теории социального обмена. Проблема безусловного, «истинного» альтруизма исследовалась в работах Дж. Пилявина, Д. Бэтсона, К. Монро и др. Социально-психологическая традиция изучения альтруизма связана, в первую очередь, с оригинальными исследованиями Дж. Дарли и его коллег.

Целью статьи является анализ дихотомии «альтруизм – эгоизм» в контексте философской традиции.

Теория альтруизма уходит корнями в европейский гуманизм, который стремился трактовать добродетели человека не с религиозной точки зрения, а секуляризовано. В философии Нового времени основой морали стало способствование благу другого. В связи с этим деятельность частных предпринимателей, направленная на личное обогащение, выносилась за скобки морали (А. Смит).

При изучении альтруизма стоит учитывать как его недостатки, так и достоинства, поскольку это далеко не исчерпывающий нравственный принцип, а его реализация порождает определённые вопросы и дилеммы.

Под влиянием утилитаризма XIX века альтруизм понимался как ограничение личного интереса ради общего [3]. При этом некоторые утилитаристские трактовки альтруизма допускали, что человек, ориентируясь на благо наибольшего количества людей, позволяет себе принесение некого ущерба маленькому количеству людей. Чтобы избежать этих предположений, важно создать этические кодексы, которые утверждали бы приоритет правила «Не вреди» над требованием «Помогай ближним».

Альтруизму соответствует правило: «Живи для других». В обыденных обстоятельствах для большинства более приемлемо требование «Живи и помогай жить другим» или «Живи и дай жить другим» [3].

Принцип альтруизма более широкий, чем принцип уважения, который запрещает потребительское отношение к людям, а также принцип справедливости, запрещающий ущемлять интересы другого и обязывающий воздавать по заслугам. В основном своём содержании принцип альтруизма отсылает к заповеди любви и милосердия, хотя альтруизм – частный случай милосердия.

Один из вопросов, возникающих при анализе альтруизма, –является ли альтруистом человек, которому доставляет удовольствие содействовать другим, ведь в какой-то мере он делает это для себя. Но в каждом случае, если помощь окружающим – сознательное решение, она свидетельствует об альтруизме, пусть и сопровождающимся удовольствием и даже эгоизмом.

Также нередко ставится под сомнение нравственная ценность благотворительности, если она не бескорыстна, следовательно, не является проявлением чистого альтруизма.

Принцип альтруизма также может быть уточнен таким образом, что он не распространяется на тех, кто намеренно творит несправедливость и зло.

Современная наука предложила свой взгляд на истоки альтруизма, основываясь на эволюционной концепции Ч. Дарвина. Существуют научные свидетельства того, что просоциальное поведение (помощь, пожертвование и сотрудничество) имеет генетическую основу [1, с. 129]. Сторонники социобиологической теории указывали, что альтруизм как социальное чувство и как внутригрупповая связь берет начало в мире животных и является главной составляющей становления человека. К примеру, животные готовы подвергать себя опасности ради защиты другого. Это явление не имеет точного объяснения, возможно, оно спровоцировано эмоциональной реакцией.

Авторы эволюционных доктрин морали (П. А. Кропоткин, К. Кесслер и др.) утверждали, что человечество проходило в своем становлении отбор на моральность, в частности на альтруистичность. Это значит, что выживали те группы, у представителей которых появляется и закрепляется генетическая структура, определяющая альтруистическое поведение.

Согласно психологическим и социобиологическим исследованиям, альтруистические и эгоистические стремления борются внутри человека. Но согласно психологическим и социобиологическим исследованиям у одних людей доминирующей частью личности является эгоизм, у других же – альтруизм. Характер зависит от генетических свойств и окружающей среды, которая является причиной проявления того или иного свойства.

Проблема, заключённая в дилемме «альтруизм – эгоизм», заключается не в противоречии частного и общего интересов, а в противоречии моего и чужого интересов [4].

Целью эгоизма является самосохранение. Альтруизм же как необходимое следствие социализации повышает эффективность борьбы за самосохранение, ограничивая ее жестокость, расширяя возможности для выживания. И эгоизм, и альтруизм необходимы для формирования личности.

Разработка теории эгоизма и альтруизма как свойств, влияющих на частную жизнь человека и структуру общественных отношений, важна для решения этических, культурологических, политических и социофилософских проблем. Необходимость комплексного подхода к изучению нравственных проблем и интерес к успехам

социобиологии продиктованы, в частности, «кризисным состоянием этики и современной духовной ситуацией в мире... В настоящее время не то, что отсутствует общезначимое понятие морали, но по сути дела ставится под сомнение сама его возможность» [2].

Альтруизм может стать главной ценностью, которой человек будет следовать на протяжении жизни. Он проявляется в межличностных отношениях. Механизмом проявления альтруизма может оказаться ситуативная альтруистическая установка, актуализируемая в конкретных обстоятельствах.

Для альтруиста в главных жизненных приоритетах находятся не собственные интересы, а интересы других людей. На практике это встречается не так часто: даже стремление в равной мере учитывать свои и чужие интересы уже сопряжено со значительными, иногда огромными, трудностями.

Научный руководитель – канд. экон. наук, доцент Потоцкая Ю. И.

Литература: 1. Аткинсон Р. Л., Аткинсон Р. С., Смит Э. Е, Бем Д. Дж. Введение в психологию. М.: Прайм-Еврознак, 2003. 713 с. **2.** Гусейнов А. А. Понятие морали. URL: http://iph.ras.ru/elib/EM4_1.html. **3.** Новая философская энциклопедия. URL: http://philosophem.ru/publ/ehnciklopedii/novaja_filosofskaja_ehnciklopedija/altruizm/31-1-0-268. **4.** Универсальная научно-популярная энциклопедия «Кругосвет». URL: http://www.krugosvet.ru/enc/gumanitarnye_nauki/filosofiya/ALTRUIZM.html.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

УДК 33.94

Шавкун О. І.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Висвітлено основні проблеми діяльності малих форм господарювання в Україні. Визначено чинники, які негативно впливають на розвиток малого бізнесу в Україні і гальмують його. Запропоновано шляхи вирішення цієї проблеми.*

Ключові слова: *ринок, мале підприємництво, підприємництво, суб'єкти малого підприємництва, економіка, господарська система, товари та послуги, обсяг реалізованої продукції.*

Аннотация. *Освещены основные проблемы деятельности малых форм хозяйствования в Украине. Определены факторы, негативно влияющие на развитие малого бизнеса в Украине и тормозящие его. Предложены пути решения данной проблемы.*

Ключевые слова: *рынок, малое предпринимательство, предпринимательство, субъекты малого предпринимательства, экономика, хозяйственная система, товары и услуги, объем реализованной продукции.*

Annotation. *The article highlights the main problems of small forms of managing in Ukraine. Factors that affect the development of small business in Ukraine and impede its further development and the ways of solving this problem.*

Keywords: *market, small business, enterprise, subjects of small business, economy, economic system, goods and services, the volume of sales.*

© Шавкун О. І., 2016

Формування економічних відносин відіграють важливу роль не лише в Україні, але й у світі взагалі. Сьогодні існують і взаємодоповнюються малий, середній та великий бізнес, що є важливою ознакою ринкової економіки. Проте особливу увагу необхідно приділити сама малим формам господарювання або малому бізнесу, бо, на відміну від середнього та великого, малий бізнес являється вихідним і найбільш динамічним сектором економіки. Зважаючи на сучасні умови політичної та економічної нестабільності, виникає низка проблем, пов'язаних із діяльністю малих підприємств, що призводить до уповільнення їх розвитку. Саме тому для існування «здорової» ринкової економіки необхідно шукати шляхи підтримки малого бізнесу та стимулювати підприємницьку діяльність. Тому особливої актуальності набуває аналіз цієї проблеми, що стосується проблем і перспектив малих підприємств в Україні.

Існує велика кількість статей, монографій і публікацій, присвячених особливостям, ролі та місцю малого бізнеса в економіці. Ці аспекти були розглянуті В. Ляшенком, В. Сизоненком, В. Ткаченком, І. Михасюком, О. Кужелем, О. Мазурем, С. Соболем, Т. Кондратюком, та ін. Проблемним питанням малого бізнесу приділили увагу такі науковці, як: Л. Колеснікова, Л. Воротіна, З. Варналій, при цьому вони висвітлювали різні підходи стосовно вирішення проблеми розвитку малих підприємств. Однак, незважаючи на зачну кількість публікацій у цій сфері, актуальність цього питання не знижується.

Згідно з чинним законодавством малими визнаються ті суб'єкти господарювання, в яких середньооблікова чисельність працюючих за звітний фінансовий рік не перевищує п'ятдесяти осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції за цей період становить не більше суми, еквівалентної п'ятистам тисячам євро за середньорічним курсом Національного банку України щодо гривні [1].

Тобто мале підприємництво – це самостійна, систематична, ініціативна господарська діяльність малих підприємств і фізичних осіб, яка при цьому проводиться на власний ризик з метою отримання прибутку.

50–60 % валового продукту, що виробляється у країнах заходу, та приблизно 70 % усього зайнятого населення за кордоном припадає саме на малі підприємства. Країною найбільшої концентрації підприємств малого бізнесу вважають Італію, називаючи її політику «економікою малого бізнесу», де кількість малих і середніх підприємств становить близько 3,5 млн. Що ж до України, то цей показник складає лише 10 % [2]. Якщо говорити більш детально, то за останні роки у структурі вітчизняного підприємництва частка малих підприємств становила 94,3 %, середніх – 5,5 % та великих – 0,2 % [3].

Тобто можемо стверджувати, що малий бізнес в Україні перебуває в умовах відсутності дієвої системи державної підтримки. Тому ми можемо говорити про чинники, які гальмують потенційний розвиток малого бізнесу, такі як: наявність кризи збуту на внутрішньому ринку, а також обмеженість внутрішнього попиту; низький рівень технічної озброєності, при тому, що інноваційний потенціал знаходиться на високому рівні; низька інвестиційна активність; недостатність знань і досвіду у сфері ринкових відносин.

Україна має велику кількість нормативних актів, такі як Господарський кодекс України, Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» та ін. Але постає проблема: в Україні на сьогодні правове поле в цій сфері є недосконалим, оскільки деякі акти переплітаються і не відповідають один одному. Спрощення проведення операцій, пов'язаних з організацією, реєстрацією та реорганізацією малих підприємств, впорядкованості нормативно-правових актів дали б змогу збільшити кількість малих підприємств в Україні.

Однією із необхідних умов для розвитку малого підприємництва є кредитування [4]. Сьогодні спостерігається проблема ліквідності банків, яка, в свою чергу, призводить до підвищення відсоткових ставок. Внаслідок цього перед підприємцями постає низка проблем, пов'язаних із надто високими відсотковими ставками, при складанні договору обов'язковим є пункт застави, що значно перевищує суму кредиту в декілька разів. Досвід початківців і підприємців, що вже діють, показав, що 75 % на перше місце серед інших проблем ставлять дефіцит фінансів. Власних капіталів більшість не має, банківські кредити дають на 2–3 місяці, проте з високою процентною ставкою, а інших доступних джерел фінансової підтримки малого бізнесу в Україні, на жаль, не існує [5]. Сьогодні банки погоджуються на видачу лише короткострокових кредитів, які не можливо використовувати як джерело підтримки бізнесу. Тобто доступність кредитних ресурсів для започаткування чи підтримки малого бізнесу зводиться нанівець.

Наступним недоліком є відсутність стимулювання та підтримки малих підприємств з боку держави, адже можливості для здійснення економічної діяльності дуже звужені, сума єдиного податку підприємцями сплачується авансом за звітний період, обмеження в кількості найманих працівників. Перед підприємцями постає проблема неможливості сплати податку, яка призводить до підвищення рівня тіньової економіки або ліквідації малого бізнесу.

Можна виділити головні шляхи вирішення проблем, пов'язаних із малим бізнесом:

- удосконалення нормативно-правової бази;
- активна підтримка та допомога малому бізнесу з боку держави (створення прийнятних умов для надання кредиту, спрощення податкового законодавства, надання гарантій державою);

– міжнародна допомога у підготовці кадрів;
– боротьба з тонізацією підприємницької діяльності.

Отже, мале підприємство має свої переваги – гнучкість, швидке пристосування до зміни споживчого попиту та мобільність. При цьому цей вид бізнесу відіграє значну роль у ринковій економіці. Тому необхідно створити налагоджений механізм роботи малого бізнесу, хоча це довготривалий процес, який потребує належного контролю та низки змін.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Леонова Ю. О.

Література: 1. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/436-15. **2.** Поліщук О. В., Цимбал В. В. Проблеми розвитку малого бізнесу в Україні. URL: http://jrnl.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/view/392. **3.** Державна служба статистики України: офіц. сайт. URL: http://www.ukrstat.gov.ua. **4.** Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні: Закон України від 21.12.2000 № 2157-III // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2157-14. **5.** Бех Н. Особливості розвитку та функціонування малого і середнього бізнесу в Україні. *Галицький економічний вісник.* 2010. № 1(26). С. 16.

ОБЛІК І АНАЛІЗ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПРОЦЕСУ ВИРОБНИЦТВА

УДК 233.07

Шапталова В. Ю.

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Статтю присвячено проблемам розвитку обліково-аналітичного забезпечення здійснення капітальних інвестицій як основи розвитку виробничих підприємств. Проаналізовано сучасний стан основних засобів підприємств, необхідність суб'єктів господарювання у здійсненні капітальних інвестицій; визначено їх обсяги та обліково-аналітичне забезпечення. Проведено облікову інтерпретацію поняття «капітальні інвестиції».*

Ключові слова: *поняття «інвестиція», капітальні інвестиції, виробництво, розвиток, бухгалтерський облік, економічний аналіз.*

Аннотация. *Статья посвящена проблемам развития учетно-аналитического обеспечения осуществления капитальных инвестиций как основы развития производственных предприятий. Проанализированы современное состояние основных средств предприятий, а также необходимость субъектов хозяйствования в осуществлении капитальных инвестиций; определены их объемы и учетно-аналитическое обеспечение. Проведена учетная интерпретация понятия «капитальные инвестиции».*

Ключевые слова: *понятие «инвестиция», капитальные инвестиции, производство, развитие, бухгалтерский учет, экономический анализ.*

© Шапталова В. Ю., 2016

Annotation. *The article deals with problems of developing the accounting and analytical support of making capital investments as a basis for the development of industrial enterprises. In the article the analysis of the current state of fixed assets of enterprises, the need of economic entities for making capital investments has been performed, their volumes and the accounting and analytical support have been determined. The accounting interpretation of the concept of «capital investment».*

Keywords: *concept of «investment», capital investment, production, development, accounting, economic analysis.*

Найбільшою проблемою економіки України на початку XXI століття є те, що замість розвитку вітчизняного виробництва як ключового напряму економічного розвитку, який дає змогу створювати робочі місця та залучати до цього процесу інвестиційні ресурси, розвивається торгівля імпортними товарами. Від цього програють держава, суспільство, а вигоду отримують нечесні підприємці та корумповані державні службовці.

Україна, маючи один із найпотужніших ресурсних (земельних, матеріально-технічних, комунікаційних, трудових, інтелектуальних) потенціалів Європи, залишається економічно слабкою через існування старої системи управління, де інтереси окремих політично-економічних угрупування стоять вище суспільних і державних інтересів. Порушуючи елементарні закони ціноутворення та протекціонізму щодо власного виробника, певні впливові політичні та бізнесові особи, яким байдужі європейські перспективи України, стримують її економічний поступ уперед, підтримують «тіньові схеми», не сприяють наповненню бюджетів та ефективному використанню бюджетних коштів, не дають повноцінно розвиватись молодим підприємницьким талантам тощо. Тому стара система управління (на жаль, залишилась без суттєвих змін ще з 1980-х років), яка значною мірою є основним чинником корупційних дій в Україні, має бути безжально зламана та відкинута на смітник історії.

Отже, тема досліджень є актуальною і заслуговує на окреме поглиблене вивчення.

Дослідження обліково-аналітичних проблем інвестицій у своїх працях здійснювали такі науковці: М. І. Бондар, Ф. Ф. Бутинець, В. М. Жук, З. В. Задорожний, В. С. Здреник, Я. О. Ізмайлов, О. В. Кантаєва, А. Г. Коваленко, Я. Д. Крупка, П. П. Микитюк, І. В. Нестеренко, С. Й. Сажанець, І. В. Спільник, М. І. Філіпов, Н. В. Чирик та ін.

Метою цієї статті є узагальнення, доповнення і розширення знань з обліку й аналізу капітальних інвестицій у плані їхньої методики й організації, а також висловлення власних пропозицій щодо їхнього поліпшення для забезпечення розвитку процесу виробництва.

Для України нині дуже важливо залучати з метою розвитку національної економіки значні суми інвестицій. Причому такі інвестиції необхідно, насамперед, спрямовувати у виробничу сферу (сільське господарство, промисловість, будівництво).

Основні джерела здійснення інвестицій в Україні подано на рис. 1.

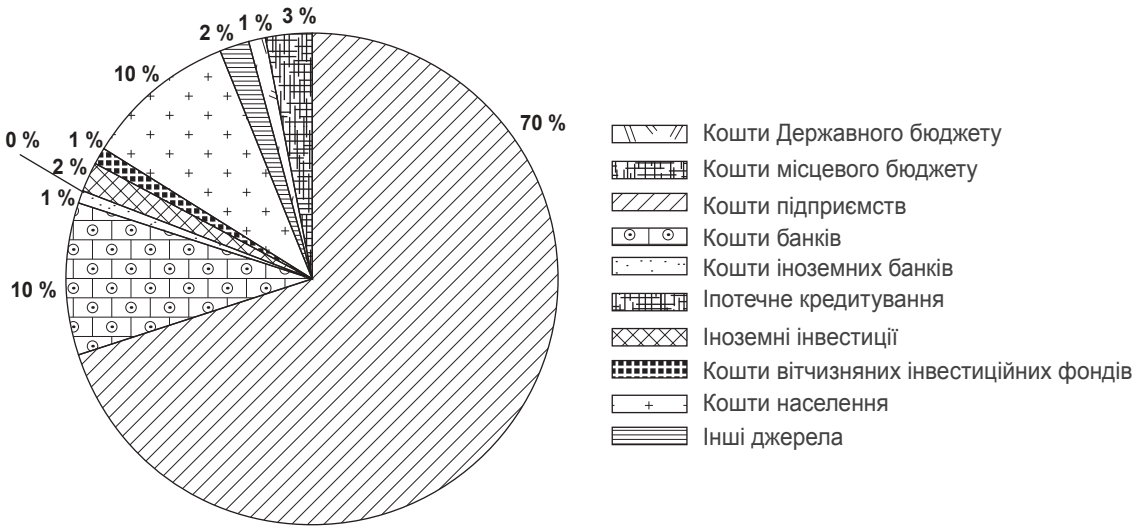

Рис. 1. **Джерела здійснення інвестицій в Україні в 2014 р.**

Дані рис. 1 засвідчують, що сучасні інвестиції на 70 % здійснюються за рахунок коштів підприємств, на другому місці – інвестиції за рахунок коштів населення і кредитів банків (по 10 %). Практично не здійснюється інвестування за рахунок іпотечного кредитування, кредитів іноземних банків і коштів Державного бюджету. Це є відображенням несприятливого інвестиційного клімату в Україні і потребує вирішення на державному рівні.

Структуру інвестицій за галузями подано на рис. 2.

Рис. 2. **Структура інвестицій за галузями в Україні в 2014 р.**

За даними рис. 2 видно, що основною галуззю, яка залучає інвестиції, виступає промисловість (39 %), друге місце посідає будівництво (17 %), а на третьому місці – сільське господарство та торгівля (по 9 %). Така нерівномірність залучення інвестицій відображає спеціалізацію нашої держави у відповідних галузях економіки.

Проблема інтенсифікації виробництва останніми роками значно актуалізувалась через послаблення матеріально-технічної бази сільського господарства, зменшення розмірів використання мінеральних добрив і з інших відомих причин. Проте аналіз засвідчує, що і в сучасних умовах збільшення в технологічно доцільних формах виробничих витрат на 1 гектар сільськогосподарських угідь супроводжується зростанням грошових надходжень від реалізації продукції та прибутку на цю ж одиницю площі [1, с. 3].

В Україні зношеність основних засобів нині складає 60–80 %. А це свідчить про їхню застарілість та об'єктивну необхідність заміни більшості з них на нові. Для такої заміни потрібні величезні фінансові ресурси, які вимірюються сотнями мільярдів гривень і які Україна може отримати переважно за рахунок іноземних інвестицій, орієнтуючись у такому процесі на новітні іноземні технології, машини й обладнання, виробничі запаси. З інвестиціями безпосередньо пов'язані такі синтетичні рахунки: 14 «Довгострокові фінансові інвестиції», 15 «Капітальні інвестиції», 16 «Довгострокові біологічні активи», 35 «Поточні фінансові інвестиції», 72 «Дохід від участі в капіталі», 13 «Знос (амортизація) необоротних активів», 96 «Втрати від участі в капіталі», 09 «Амортизаційні відрахування».

М. І. Бондар пропонує термін «капітальні вкладення» використовувати як внутрішнє поняття формування структури, які можуть здійснюватися як за рахунок зовнішніх джерел – інвестицій, позик, кредитів, так і за рахунок внутрішніх – власних оборотних засобів, джерелом поповнення яких є прибуток. Що ж до інвестицій, то, на його думку, інвестиції – поняття зовнішнє, що передбачає фінансовий або у вигляді інших активів потік, який надходить до підприємства із зовнішніх джерел і завдяки цьому приносить дохід інвестору [2, с. 12].

У питанні класифікації інвестицій цікавим є практичний досвід європейських та американських підприємств, які групують інвестиції залежно від їхньої мети: 1) вимушені інвестиції – здійснюються для захисту навколишнього середовища, підвищення надійності обладнання і покращення техніки безпеки виробництва; 2) інвестиції, що спрямовані на підтримання позицій підприємства на ринку, тобто збереження створеної репутації і завоювання нових ринків; 3) інвестиції на відновлення виробничих основних засобів для раціоналізації виробництва; 4) інвестиції на забезпечення зменшення витрат, збільшення продуктивності праці і рівня рентабельності продукції; 5) інвестиції, що спрямовані на збільшення доходів підприємства шляхом збільшення обсягів випуску продукції та виробничих потужностей; 6) ризиковані інвестиції – фінансові інвестиції у цінні папери, в розробку інноваційної продукції [3, с. 575].

У періодичній літературі щодо фінансових інвестицій, за твердженням В. С. Здреника, порушувались, насамперед, такі питання: сутність і класифікація фінансових інвестицій, їхнє нормативне регулювання, облік фінансових інвестицій, бухгалтерські рахунки, порівняння П(С)БО і МСБО, діяльність із залучення фінансових інвестицій, оцінка й аналіз фінансових інвестицій, управління фінансовими інвестиціями, фінансова звітність, дивіденди, цінні папери [4, с. 57].

Класифікація інвестицій залежно від їхньої мети дає змогу краще зрозуміти глибинну суть і тип поведінки інвестицій; точніше визначити коло потенційних інвесторів; вдаліше провести планування та моделювання інвестиційних процесів, проектів; досягнути прийняття оптимальних управлінських рішень щодо інвестицій; забезпечити своєчасний облік, всебічний контроль і системний аналіз інвестицій тощо.

В наказі про облікову політику кожного підприємства доцільно передбачити 2–3 пункти, де йтиметься про методи оцінки капітальних інвестицій з їхньою конкретизацією і визначенням умов, за яких вони можуть застосовуватись. Неврахування вартості земельного капіталу у собівартості сільськогосподарської продукції призводить до заниження цін на цю продукцію та щорічно зменшує доходи від збуту цієї продукції на десятки мільярдів гривень, сприяє зубожінню українських сіл і ненадходженню до них інвестицій, в тому числі капітальних [5, с. 68].

У подальших дослідженнях важливо звернути увагу на галузеві особливості обліку капітальних інвестицій, розвинути систему рахунків аналітичного обліку таких інвестицій, уточнити перелік показників капітальних інвестицій за кожним етапом аналізу капітальних інвестицій.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Волошан І. Г.

Література: 1. Охріменко І. В. Витрати як фактор впливу на фінансові результати аграрних підприємств. *Агросвіт.* 2011. № 2. С. 2–5. **2.** Бондар М. І. Концепція вдосконалення обліку капітальних інвестицій. *Облік і фінанси АПК.* 2007. № 12. URL: http://magazine.faaf.org.ua/content/view/661/35/. **3.** Економічний аналіз: навч. посіб./за ред. Ф. Ф. Бутинця. Житомир: Рута, 2003. 680 с. **4.** Здреник В. С. Сутність фінансових інвестицій як об'єкта обліку: проблеми та шляхи їх розв'язання. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє.* 2014. Ч. 1, вип. 19. С. 51–59. **5.** Крупка Я. Д. Облік інвестицій: монографія. Тернопіль: Екон. думка, 2001. 302 с.

ПРОБЛЕМИ НАРАХУВАННЯ РЕЗЕРВУ СУМНІВНИХ БОРГІВ В УКРАЇНІ

УДК 657.432:336.27(477)

Широносова А.О.

Студент 4 курсу
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розглянуто необхідність нарахування резерву сумнівних боргів. Досліджено основні проблемні питання, пов'язані з необхідністю нарахування резерву сумнівних боргів і вибором методу нарахування. Розроблено форму реєстру старіння дебіторської заборгованості.*

Ключові слова: *дебіторська заборгованість, сумнівна дебіторська заборгованість, безнадійна дебіторська заборгованість, резерв сумнівних боргів, національні стандарти бухгалтерського обліку.*

Аннотация. *Рассмотрена необходимость начисления резерва сомнительных долгов. Исследованы основные проблемные вопросы, связанные с необходимостью начисления резерва сомнительных долгов и выбором метода начисления. Разработана форма реестра старения дебиторской задолженности.*

© Широносова А. О., 2016

Ключевые слова: *дебиторская задолженность, сомнительная дебиторская задолженность, безнадежная дебиторская задолженность, резерв сомнительных долгов, национальные стандарты бухгалтерского учета.*

Annotation. *The necessity of calculation of provision for doubtful debts. The basic problems connected with the necessity of accrual of provision for doubtful debts and the choice of calculation method. A form of registry aging receivables.*

Keywords: *receivables, doubtful receivables, uncollectible receivables, the provision for doubtful debts, National Accounting Standards.*

Сучасний економічний стан в Україні характеризується кризою неплатежів: частка дебіторської заборгованості в активах підприємства зростає, але при цьому впевненість у погашенні цієї заборгованості зменшується. Відповідно до діючих Положень (стандартів) бухгалтерського обліку необхідно відобразити цей факт у фінансових документах шляхом створення резерву сумнівних боргів. Однак на практиці більшість підприємств або не створює резерв взагалі, або створює його в мізерних розмірах, що спричинено рядом суперечливих питань, пов'язаних із методологією обліку. Саме тому питання нарахування резерву сумнівних боргів набуває сьогодні особливого значення.

Значний вклад у розвиток теоретичних і практичних аспектів нарахування резерву сумнівних боргів внесли вітчизняні вчені-економісти: Волковська Я. В., Олексенко М. В., Осадча Г. Г., Проскуріна Н. М. та ін.

Метою статті є вивчення суперечливих питань, пов'язаних із необхідністю нарахування резерву сумнівних боргів і вибором методу.

Наявність у підприємства дебіторської заборгованості передбачає певний ризик, що якась частка цієї заборгованості не буде погашена підприємством-боржником. Оскільки активи мають відображатися за вартістю, яка може бути реально отримана від їх використання, продажу чи погашення, то підприємства при складанні фінансової звітності мають аналізувати стан дебіторської заборгованості з метою виявлення сумнівної та безнадійної.

Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» сумнівним боргом визнається поточна дебіторська заборгованість, щодо якої існує невпевненість її погашення боржником [1]. Але якщо існує впевненість у неповерненні певної суми заборгованості боржником, така дебіторська заборгованість набуває статусу безнадійної.

Національною методологією обліку передбачається оцінка поточної дебіторської заборгованості в Балансі за чистою реалізаційною вартістю [1]. Для її визначення на дату балансу необхідно обчислити величину резерву сумнівних боргів як частину загальної суми заборгованості, щодо якої існує невпевненість у погашенні.

Формування резерву сумнівних боргів обумовлено принципом обачності, згідно з яким у бухгалтерському обліку необхідно використовувати методи оцінки, які будуть запобігати заниженню оцінки зобов'язань і витрат і завищенню оцінки активів і доходів підприємства. Таким чином, резерв сумнівних боргів стабілізує діяльність підприємства, виконуючи роль інструмента коригування оцінки дебіторської заборгованості [2].

Актуальними проблемами сучасної практики ведення обліку є питання, пов'язані з необхідністю нарахування резерву та вибором методу.

Необхідність формування резерву сумнівних боргів є не правом, а обов'язком підприємств. Однак на практиці суб'єкти господарювання в більшості нехтують цією вимогою у зв'язку з неможливістю зменшити податок на прибуток, оскільки резерв сумнівних боргів не дозволяється включати до валових витрат підприємства, трудомісткістю нарахування, небажанням господарюючих суб'єктів виводити кошти з обігу та відсутністю контролю та належної відповідальності за недотримання вимог П(С)БО [3]. Таке порушення норм національних стандартів, на нашу думку, спричинене ще й тим, що методи нарахування резерву у контексті стандарту є недостатньо чіткими та зрозумілими.

П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» виділяє два методи визначення величини резерву сумнівних боргів [1]:

- застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості;
- застосування коефіцієнта сумнівності.

За методом застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості величина резерву визначається на підставі аналізу платоспроможності окремих дебіторів.

За методом застосування коефіцієнта сумнівності величина резерву розраховується множенням суми залишку дебіторської заборгованості на початок періоду на коефіцієнт сумнівності.

Розраховуватися коефіцієнт сумнівності може за такими схемами:

1) визначення питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході;
2) класифікації дебіторської заборгованості за строками непогашення;

3) визначення середньої питомої ваги списаної протягом періоду дебіторської заборгованості у сумі дебіторської заборгованості на початок відповідного періоду за попередні 3–5 років.

Підприємство має право самостійно обирати метод нарахування резерв сумнівних богів, який фіксує в наказі про облікову політику підприємства.

Розглянемо детальніше переваги та недоліки кожного з методів [4].

Застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості надає можливість одержати найбільш точну чисту реалізаційну вартість дебіторської заборгованості та здійснити аналіз по кожному дебітору. Однак цей метод є трудомістким і ступінь точності результату має суб'єктивний характер, оскільки залежить від наявності достовірної інформації про дебіторів і кваліфікації експертів, що надають інформацію. Його доцільно використовувати при незначній кількості дебіторів.

Метод визначення питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході, незважаючи на порівняну простоту розрахунку, можливо застосовувати лише за наявності тісного взаємозв'язку між обсягом реалізації та сумою безнадійних боргів за попередні роки. Використання цього методу також суперечить принципу відповідності доходів і витрат, оскільки періоди, в яких була здійснена реалізація та відображені безнадійні борги, є різними [5].

Метод класифікації дебіторської заборгованості за строками непогашення підходить підприємствам із великою кількістю дебіторів. Труднощі його використання пов'язані з трудомісткістю і неможливістю розподілу дебіторів у зв'язку з встановленням для кожного з них різних термінів погашення. Також не цілком коректним є застосування коефіцієнта сумнівності за заборгованостями дебіторів колишніх періодів для оцінки теперішніх дебіторів.

Головним недоліком використання методу визначення середньої питомої ваги списаної протягом періоду дебіторської заборгованості у сумі дебіторської заборгованості на початок відповідного періоду за попередні 3–5 років є визначення теперішнього резерву сумнівних боргів на основі минулого досвіду.

Таким чином, проаналізувавши переваги та недоліки кожного з методів нарахування резерву сумнівних боргів, можна дійти висновку, що метод застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості більш прийнятний для підприємств із невеликою кількістю постійних контрагентів і наявністю даних про їх реальний фінансовий стан або для великих підприємств, які мають у своєму складі спеціальні служби з контролю за дебіторською заборгованістю. Для підприємств зі значною кількістю операцій і дебіторів краще обрати один із методів застосування коефіцієнта сумнівності.

З метою виявлення сумнівної і безнадійної дебіторської заборгованості рекомендується кожний квартал складати реєстр старіння, який би дозволив ранжувати вимоги щодо термінів стягнення, а також за значущістю сум (табл. 1).

Таблиця 1

Приклад заповнення реєстру старіння дебіторської заборгованості

Назва підприємства	Код ЄДРПОУ	Дебіторська заборгованість					Створено резерв сумнівних боргів (2 %)	Визнано безнадійною
		до 3 місяців	від 3 місяців до 1 року	від 1 року до 2 років	від 2 років до 3 років	Всього		
Підприємство А	12345678			528 000	124 000	652 000	13 040	350
Підприємство Б	87654321	118 000		65 000		183 000	3 660	78

При складанні цього реєстру необхідно впевнитись, що у складі дебіторської заборгованості не значаться борги банкрутів, виключених із державного реєстру.

Також рекомендується ввести ряд аналітичних рахунків у Робочий план рахунків для ранжування дебіторської заборгованості, наприклад:

3611 – «Дебіторська заборгованість до 3 місяців»;

3612 – «Дебіторська заборгованість від 3 місяців до одного року»;

3613 – «Дебіторська заборгованість від 1 року до 2 років»;

3614 – «Дебіторська заборгованість від 2 років».

Суму безнадійної дебіторської заборгованості доцільно визначати за рахунком 3621, що доповнює основний рахунок на суму визначеного резерву сумнівних боргів. Ця операція супроводжується такими проведеннями (табл. 2.)

На великих підприємствах зі значним обсягом контрагентів і дебіторської заборгованості доцільно буде створити службу, яка б займалась оцінкою ефективності управління розрахунками з дебіторами за допомогою

запропонованого реєстру, прогнозувала надходження коштів і виявляла дебіторів, щодо яких необхідно прийняти додаткові заходи стосовно стягнення боргів.

Таблиця 2

Бухгалтерські проведення з обліку сумнівної дебіторської заборгованості

№ п / п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Визначено суму сумнівної дебіторської заборгованості	3621	3614
2	Створено резерв сумнівної заборгованості	38	3621
3	Зменшено резерв сумнівної заборгованості у разі погашення дебіторської заборгованості	3614	38
4	Погашено дебіторську заборгованість, що була визнана сумнівною	311	3614

Отже, з метою коригування дебіторської заборгованості до її чистої реалізаційної вартості та з метою відображення реального фінансового стану підприємства створюється резерв сумнівних боргів. Підприємство самостійно обирає метод нарахування резерву: застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості чи коефіцієнта сумнівності. Перший метод є доцільнішим для підприємств із незначною кількістю постійних дебіторів, другий – для суб'єктів господарювання зі значним обсягом операцій та великою кількістю дебіторів. Задля відстеження старіння дебіторської заборгованості нами запропоновано введення на підприємствах спеціального реєстру, який дозволить підвищити ефективність управління розрахунками з дебіторами.

Науковий керівник – д-р екон. наук, професор Лабунська С. В.

Література: 1. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 08.10.1999 № 237 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99. **2.** Осадча Г. Г., Бережна А. А. Методи створення резерву сумнівних боргів. *Проблеми і перспективи розвитку фінансів, обліку і маркетингу в сучасному середовищі.* 2012. № 3. С. 160–169. **3.** Волковська Я. В. Визначення необхідності нарахування резерву сумнівних боргів. *Управління розвитком.* 2012. № 10. С. 47–49. **4.** Проскуріна Н. М. Резерв сумнівних боргів: удосконалення методики розрахунку. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка».* 2014. Вип. 25. С. 195–199. **5.** Олексенко М. В. Формування резерву сумнівних боргів. Сучасний стан справ. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу.* 2013. № 1. С. 181–184.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ АМОРТИЗАЦІЇ ТА ЛІКВІДАЦІЙНОЇ ВАРТОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

УДК 33.021:657.372.3:330.133/.138

Штирікова М. О.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Проаналізовано теоретичні аспекти нарахування амортизації основних засобів і ліквідаційної вартості на підприємствах. Визначено основні етапи процесу, що відбуваються після припинення використання об`єкта за його призначенням. Розтлумачено податкову та фінансову функції амортизації.*

© Штирікова М. О., 2016

Ключові слова: *амортизація, ліквідаційна вартість, нематеріальні активи, основні фонди.*

Аннотация. *Проанализированы теоретические аспекты начисления амортизации основных средств и ликвидационной стоимости на предприятиях. Определены основные этапы процесса, происходящие после прекращения использования объекта по назначению. Разъяснены налоговая и финансовая функции амортизации.*

Ключевые слова: *амортизация, ликвидационная стоимость, нематериальные активы, основные фонды.*

Annotation. *Analyzed the theoretical aspects of calculation of depreciation of fixed assets and the liquidation value of the enterprise. Explored the main steps of the process occurring after the cessation of the intended use of the object. Elucidated clarification of tax depreciation and financial functions.*

Keywords: *depreciation, residual value, intangible assets, fixed assets.*

Однією з важливих задач розвитку промисловості є забезпечення виробництва через збільшення його ефективності та повне використання внутрішньогосподарських резервів. Для цього потрібно раціонально використовувати основні фонди та виробничі потужності.

Аспекти цієї теми розглянуто в роботах вітчизняних і зарубіжних учених у галузі бухгалтерського обліку: Т. Д. Косова, В. К. Орлова, С. В. Сенчішак.

Метою статі є обґрунтування теоретичних засад амортизаційного процесу та визначення нарахування амортизації і ліквідної вартості на підприємстві.

Основні ресурси, крім землі, схильні до фізіологічного та морального зносу, наприклад через вплив фізіологічних сил, промислових або фінансових факторів вони починають втрачати власні властивості. Поетапне перенесення ціни функціонуючих основних фондів у позачергово завершену продукцію і збільшення валютного фонду з метою заміни зношених об`єктів називається амортизацією. У суспільстві є ряд різних концепцій амортизації. В Україні функціонує «натуралістична» теорія.

Амортизація – це систематичне розподілення вартості основних засобів, яка амортизується протягом строку їх корисного використання (експлуатації) [1]. Існують різні методи нарахування та обчислення амортизації, які приведені на рис. 1.

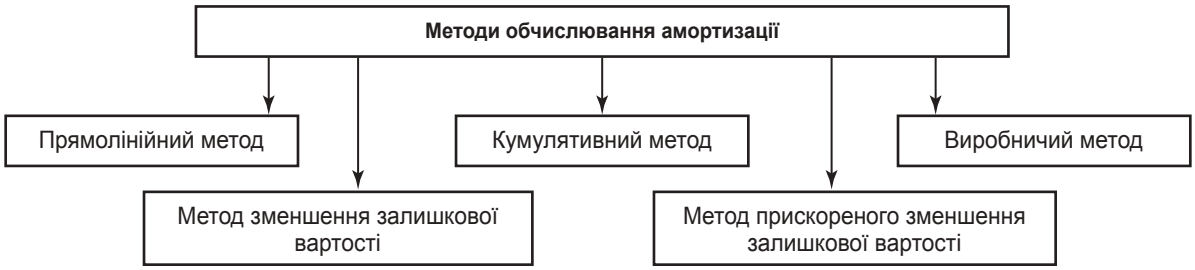

Рис. 1. **Способи обчислення амортизації**

Існує спеціальний документ – картка, що іменується як «Документ введення в експлуатацію». В цьому документі конструктор, керівник, начальник або інші відповідальні особи ставлять власні підписи. Будь-який підпис має власне значення, оскільки кожен із керівників несе відповідальність за придбаний об'єкт. Бухгалтер також ставить власний підпис, оскільки несе відповідальність за облік цього об`єкта.

Амортизація втілює 2 функції: податкову (фіскальну) та фінансову.

Фіскальна, або податкова, функція виявляється за допомогою податкової амортизації. Вона є одним із компонентів податкової політики держави [2]. Під терміном «амортизація» основних фондів і нематеріальних активів необхідно розуміти поступове зарахування витрат на їх отримання, виробництво або удосконалення, на зниження скоригованого доходу платника податку в межах норм амортизаційних відрахувань [3]. Амортизація нараховується відповідно до законодавства – поквартально.

Економічна роль амортизації виражається за допомогою фінансової амортизації. Ресурси з необоротних активів перетворюються в оборотні – це і є суть економічної функції. В цьому випадку під терміном «амортизація» необхідно розуміти регулярний поділ вартості, що амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації). Компонентом економічної функції являється поняття «знос». Знос – це сума амортизації об'єкта основних засобів із його початкового цільового застосування. У разі якщо сума амортизації (зносу) в поточному етапі збільшується, чистий прибуток компанії буду зменшуватися, а дохід (грошовий потік) збільшуватися.

Варто зосередити увагу на такому понятті, як ліквідаційна вартість і ціна, що амортизується. Після завершення часу експлуатації підприємство перестає користуватися згідно з призначенням певним об'єктом основних фондів. Таким чином, надалі цей об'єкт не може включатися до структури необоротних активів. Виникає альтернативний ряд його застосування:

1. Об'єкт реалізують і далі списують із балансу;

2. Об'єкт розбирають на окремі частини, вузли та деталі, демонтують і подібним способом переносять його у структуру оборотних активів (хоча з непростим устаткуванням вірогідні випадки, коли одиничні частині входять до складу необоротних активів. Проте в цьому випадку цей об'єкт має зовсім інше призначення, через це він буде у складі необоротних активах).

3. Об'єкт стає металобрухтом, дровами або іншим потрібним матеріалом, таким чином, він списується з балансу внаслідок реалізації (наприклад, здача металобрухту) або застосування у внутрішньогосподарських потребах (наприклад, спалювання дров у печі) [4].

Якщо організація, яка надає транспортні послуги, отримала обладнання, то перед експлуатацією, керівництво має встановити строк користування цим обладнанням згідно з призначенням. Також має бути встановлено суму, за яку підприємство розраховує реалізувати автомобіль у майбутньому.

Наприклад, вартість придбаного об'єкта і підготовки його до експлуатації вантажівки дорівнює 50 тис. грн. Керівник, начальник або інша уповноважена особа приймає рішення, що немає сенсу використовувати вантажівку протягом 4 років, значно дешевше за 3 роки придбати більш сучасний об'єкт, використавши з цією метою гроші, отримані через реалізацію цієї, до цього часу зношеної, вантажівки. Власник бажає її продати через 4 роки та планує отримати прибуток у розмірі 20 тис. грн. Отже, ця ціна (20 тис. грн) і є ліквідаційною вартістю щойно купленої вантажівки.

Таким чином, вартість, що підлягає амортизації: 50,0 – 20,0 = 30,0 тис. грн.

Отже, амортизація – це важливий елемент підвищення зацікавленості підприємств в інвестування власних коштів в основні засоби. Оптимальна оцінка амортизації основних засобів дає можливість підприємству впливати на фінанси, що знаходяться в його розпорядженні, шляхом керування амортизацією. На сьогодні розробка і впровадження загальної методики обліку амортизації на підприємствах – це актуальна проблема. Успішне її вирішення спричинить прискорення уніфікації, сприятиме розв'язанню багатьох питань проведення амортизаційної політики, спростить механізм використання і буде сприяти подальшому удосконаленню системи бухгалтерського обліку України стосовно амортизаційних відрахувань. Одним із підходів до вирішення цієї проблеми є поглиблений аналіз амортизаційної політики підприємства.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Кудіна О. М.

Література: 1. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку № 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»: Наказ Міністерства фінансів України від 25.02.2000 № 39 // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00. **2.** Бухгалтерский учёт: учеб. пособие/под ред. П. С. Тютюнника. Харьков: ИД «ИНЖЭК», 2008. 340 с. **3.** Бухгалтерський облік в Україні. URL: http://www.buhoblik.org.ua/uchet/organizacziya-buxgalterskogo-ucheta/1080-buxgalterskij-uchet8.html. **4.** Загальна теорія бухгалтерського обліку України. URL: http://profmeter.com.ua/communication/learning/course/course2/chapter6/.

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

УДК 657.44

Юдченко Б. О.

Студент 2 курсу
фінансового факультету ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Досліджено питання обліку витрат на оплату праці на підприємстві. Розкрито поняття «оплата праці» та «заробітна плата», а також розглянуто основні напрямки руху робочої сили. Висвітленj особливості тарифної системи. Визначено важливість бухгалтерського обліку, витрат на здійснення оплати праці. Розглянуто особливості процесу нарахування заробітної плати.*

Ключові слова: *заробітна плата, підприємство, оплата праці, витрати, управлінський облік.*

Аннотация. *Исследованы вопросы учета расходов на оплату труда. Раскрыты понятия «оплата труда» и «заработная плата», а также рассмотрены основные направления движения рабочей силы. Освещены особенности тарифной системы. Определена важность бухгалтерского учета, расходов на осуществление оплаты труда. Обобщены особенности процесса начисления заработной платы.*

Ключевые слова: *заработная плата, предприятие, оплата труда, расходы, управленческий учет.*

Annotation. *Accounting of labor costs at the plant is investigated. The concept of «salary» and «wages» are considered as well as the basic direction of the labor force. The peculiarities of the tariff system are listed. The importance of accounting costs of wages is determined. The features of payroll process are generalized.*

Keywords: *salary, business, wages, cost, management accounting.*

Сучасні підприємства функціонують у доволі непростій економічній ситуації з жорсткою конкуренцією, характерною ознакою якої є прагнення досягти високого рівня професіоналізму робочої сили.

Оскільки трудові ресурси мають вплив не тільки на ефективність роботи підприємства, але і є двигуном діяльності держави взагалі, ця тема є актуальною на сьогодні. В сучасному швидкоплинному технологічному світі конкурентоспроможність країни напряму залежить від професійних якостей її трудових ресурсів і вкладених у них інвестицій.

Метою написання цієї роботи є дослідження особливостей обліку витрат на оплату праці.

Виходячи з мети, ставимо такі завдання: охарактеризувати системи та форми оплати праці, заробітну плату, розглянути облік персоналу.

Оплата праці – це система відносин, пов'язаних зі встановленням і здійсненням роботодавцем виплат працівникам за їх працю відповідно до законів, інших нормативних правових актів, локальних нормативних актів, колективних договорів, угод та трудових договорів [1].

В Законі України «Про оплату праці» зазначається, що заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу.

Розмір заробітної плати залежить від складності й умов виконаної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства [2].

Підрахунок витрат на оплату праці складається з двох складових: обліку виробітку та чисельності зайнятого персоналу (облік раціонального використання робочого часу).

Результати праці, як окремого робітника, так і цілої бригади, можна підрахувати шляхом розділення виробничого процесу на операції з технологічного й організаційного принципів. Виділяють такі способи обліку виробництва: за кінцевою виробничою операцією; інвентарний метод; обрахунок виробітку на кожній виробничій операції; шляхом розрахунку.

При обліку виробітку бажано застосовувати накопичувальні документи, що дозволяють спростити подальшу обробку документів. Накопичувальні документи передбачають щоденну фіксацію кількості деталей, виготовлених одним або кількома робочими, в одному документі, чинному протягом певного періоду [3].

Об'єднання документів про виробіток із документами про витрати матеріалів і рух напівфабрикатів є одним із важливих способів покращення точності даних із обліку, обробки й оформлення документів. Якщо це неможливо – здійснюється узгодженість даних. Завдяки узгодженню даних про виробіток і рух матеріальних цінностей підвищується точність обліку та контроль виробництва.

© Юдченко Б. О., 2016

Отже, було розглянуто основні об'єкти управлінського обліку – витрати, їх носії та місця виникнення. Для того щоб побудувати ефективну систему управлінського обліку, потрібно здійснити виділення й групування цих об'єктів, використовуючи різні класифікаційні ознаки.

До основних напрямів руху робочої сили відносяться: прийом на роботу; переведення з посади на посаду або з розряду в розряд; переведення з цеху в цех або з відділу у відділ; догляд та відпустку; звільнення. Кожен із цих випадків оформляється відповідними документами [4].

Коли на роботу приймається новий працівник, складається наказ про його найм. Саме на підставі цього у відділі кадрів (ВК) заводять особисту картку робітника, а в бухгалтерії відкривають особовий рахунок та податкову картку обліку загального річного доходу фізичної особи. Коли працівники вперше приймаються на роботу, у ВК оформляється нова трудова книжка. Затверджена підписами, штампом організації та печаткою, вона є документом суворої та дуже важливої звітності. Кожен працівник, прийнятий на роботу, отримує персональний табельний номер. Він проставляється в кожному документі з обліку праці та заробітної платні. На основі наказу про прийняття на роботу, працівника під цим же номером заносять до табелю. Табельний облік дозволяє контролювати явку працівників та їх місцезнаходження в робочий час. Такий облік проводиться по організації, посилаючись на інформацію з центральної прохідної або окремо по кожному структурному підрозділі. Підрахунок вихідних і святкових днів здійснюють, посилаючись на графік роботи підприємства; понаднормові години – користуючись нарядами на виконання цих робіт.

Після закінчення місяця табель закривається, по кожному працівнику підраховують дні явок, неявок із причин, загальну кількість з виділенням нічних і надурочних, кількість невідпрацьованих годин, підписується табельником, керівником і передається в бухгалтерію. Протягом місяця робітник може виконувати різні види робіт і брати участь у виготовленні кількох видів продукції. У зв'язку з цим необхідно чітко враховувати виробіток і документально оформляти його для обчислення заробітної плати працівника і собівартості продукції [5].

Неодмінною умовою чіткого обліку виробітку є технічне нормування праці, що спирається на тарифну систему. Тарифна система складається з тарифної ставки, тарифної сітки, тарифно-кваліфікаційного довідника. Також використовуються районні коефіцієнти до заробітної плати. Тарифно-кваліфікаційний довідник – це детальні характеристики видів робіт по галузі, підгалузі, виробництва із зазначенням вимог до кваліфікації виконавців, тобто розрядності робіт. Тарифна сітка – це таблиці з погодинними або денними тарифними ставками для працівників від 1 до 6 розрядів. У сітці наведені тарифні коефіцієнти, які показують, наскільки вища оплата за роботу тієї чи іншої кваліфікації порівняно з першим розрядом [6].

Тарифна ставка – сума заробітної плати за одиницю часу (годину, день, місяць) по відповідному розряду. Ставка першого розряду задана в тарифній сітці, а ставки інших розрядів визначаються множенням ставки першого розряду на тарифний коефіцієнт. За їх допомогою обчислюють суму оплати праці за умови виконання норм виробітку або часу. Визначальний вплив на організацію обліку виробітку мають технологічні особливості виробництва [6].

За ринкової економіки головним завданням підприємства є покращення продуктивності своєї діяльності. Визначальна роль у виконанні цього завдання надається персоналу організації. Успіх всього підприємства залежить, насамперед, від рівня ділових якостей та кваліфікації кожного працівника. Тому головним завданням управляючих залишається знаходження таких методів, які допоможуть підвищити зацікавленість і мотивацію персоналу у розвитку своїх професійних компетенцій. В теперішніх умовах заробітна плата складає вагому частку у сфері управління персоналом.

Оплата праці є одним із найважливіших аспектів діяльності підприємства. Вона впливає на соціально-психологічні взаємовідносини в організації і, звичайно, на якість трудового клімату. Ці й інші особливості оплати праці, працюючи як єдине ціле, мають за мету забезпечення високої результативності функціонування підприємства.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Леонова Ю. О.

Література: 1. Баканов М. И., Шеремет А. Д. Теория экономического анализа. М.: Финансы и статистика, 2002. 401 с. **2.** Кодекс законів про працю України: Закон України від 10.12.1971 № 322-VIII // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/322-08. **3.** Кучма М. Встановлення умов оплати праці. *Людина і праця.* 2003. № 10. С. 53–57. **4.** Тютюнник П. С. Бухгалтерський облік: навч. посіб. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2008. 504 с. **5.** Лишиленко О. В. Бухгалтерський управлінський облік: навч. посіб. Київ: Центр навч. літ., 2006. 254 с. **6.** Тарифна система // Вікіпедія – вільна енциклопедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Тарифна_система.

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ВИТРАТ І ЇХ ОБЛІКОВЕ ВІДОБРАЖЕНННЯ

УДК 233.06

Юрч Н. М.

Студент 3 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *З'ясовано суть і зміст терміна «витрати», показано відмінність від терміна «затрати»; проведено аналіз визначень «витрати» та «затрати» різних учених-економістів, філологів; сформовано власну думку щодо вживання терміна «витрати»; розглянуто основні рахунки, на яких відображаються витрати.*

Ключові слова: *витрати, затрати, витрати підприємства, класифікація витрат.*

Аннотация. *Определены суть и содержание термина «расходы», показано отличие от термина «затраты»; проведен анализ определений «расходов» и «затрат» различных ученых-экономистов, филологов; сформировано собственное мнение относительно употребления термина «расходы»; рассмотрены основные счета, на которых отражаются расходы.*

Ключевые слова: *расходы, затраты, расходы предприятия, классификация расходов.*

Annotation. *We found the essence and meaning of the term «expenses», unlike the term «costs»; the analysis of the definitions of «costs» and «costs» of various academic economists, philologists; formed their own opinion regarding the use of the term «expenses»; the basic accounts that show expenses.*

Keywords: *costs, expenses, company expenses, classification of expenses.*

Діяльність підприємств України спрямована, перш за все, на те, щоб задовільнити потреби споживачів, і тільки після цього – на максимізацію виручки від реалізації продукції. Можливості досягнення зазначеного результату обмежені витратами підприємства. Тому для того, щоб отримати максимального ефекту з мінімальними витратами, необхідно знати, скільки підприємство приділяє уваги витратам своєї діяльності, оскільки у процесі своєї виробничої діяльності підприємство проводить безліч фінансово-господарських операцій і постійно несе витрати, пов'язані з їх проведенням. Питанням визначення поняття «витрати» присвячені роботи таких учених, як: Г. Фандель, Ф. Бутинць, Г. Шмален, І. Денисова, Н. Цвєткова та ін.

Німецький вчений Г. Фандель у своїй праці «Теорія виробництва і витрат» зазначає, що витрати – це затрати факторів виробництва у вартісному виразі».

Згодом цей вчений дає і визначення терміну «затрати». Він розглядає їх як «участь факторів виробництва у виробничому процесі шляхом їх поглинання виробничого потенціалу» [1, с. 11].

Західний фахівець Г. Шмален пропонує розглядати витрати як сукупність виражених у грошовій формі витрат підприємства протягом року, що призводять до зменшення частки чистого майна, вільного від заборгованості.

І. Денисова визначає витрати як видатки матеріальних, трудових і фінансових ресурсів у вартісному виразі на забезпечення розширеного відтворення [2, с. 35].

Професор Н. Цвєткова зазначає, що під терміном «затрати» розуміють ресурси, які використовуються для виготовлення продукції та включаються в її собівартість. Затрати на продукт відображають у балансі як активи на рахунку 23 «Виробництво» і не застосовують при визначенні фінансового результату. Термін «витрати» не застосовують у виробничій діяльності, оскільки витрати не включають у собівартість продукції, вони є витратами періоду і їх вираховують із суми доходів при визначенні фінансового результату, виходячи із принципу нарахування доходів і витрат [3].

Вчені-фінансисти оцінюють витрати з точки зору їх відповідності доходам звітного періоду та рівня їх впливу на формування фінансових результатів діяльності, особливо чистого прибутку підприємства. Якщо визначень терміна «доходу» достатня кількість у спеціальній літературі з фінансів, то визначень терміна «витрати» бракує. Ось одне з них: «Витрати підприємства – виражена в грошовій формі вартісна оцінка господарської, фінансової, соціальної діяльності» [4, с. 8].

На нашу думку, витрати – це повністю або частково використані у процесі господарсько-фінансової діяльності підприємства запаси, необоротні активи, трудові й інтелектуальні ресурси, а також зменшення (погашення) зобов'язань підприємства перед бюджетом, кредиторами й іншими юридичними та фізичними особами. Під ви-

© Юрч Н. М., 2016

тратами також слід розуміти витрачені кошти з метою забезпечення реалізації продукції та одержання виручки від її реалізації.

У П(С)БО № 16 поняття «витрати» означає зменшення економічних вигід у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення власного капіталу за рахунок його вилучення), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені [5].

Особливістю загальновиробничих витрат є те, що вони поділяються на постійні та змінні. Перелік і склад змінних і постійних загальновиробничих витрат встановлюється підприємством самостійно, виходячи зі специфіки його діяльності.

Сума постійних загальновиробничих витрат залишається незмінною при зміні обсягу діяльності.

У свою чергу, загальновиробничі постійні витрати підприємства поділяються на розподілені та нерозподілені.

Сума розподілених постійних загальновиробничих витрат включається до складу виробничої собівартості продукції. Сума нерозподілених постійних витрат включається до складу собівартості реалізованої готової продукції в тому місяці, в якому такі витрати виникли.

Сума змінних загальновиробничих витрат включається до виробничої собівартості готової продукції (робіт, послуг).

Для узагальнення інформації по загальновиробничих витратах у бухгалтерському обліку застосовується рахунок 91 «Загальновиробничі витрати». За дебетом цього рахунку відображається сума визнаних витрат, за кредитом – щомісячне, за відповідним розподілом, списання на рахунки 23 «Виробництво» і 90 «Собівартість реалізації».

Для узагальнення інформації про витрати на виробництво продукції (робіт, послуг) призначений синтетичний рахунок «Виробництво». Аналітичний облік до рахунку 23 «Виробництво» ведеться за видами виробництв або групами продукції (робіт) і статтями витрат.

На великих підприємствах аналітичний облік витрат може здійснюватися по підрозділах, центрах витрат і відповідальності.

За дебетом рахунку 23 «Виробництво» і його аналітичних рахунків протягом звітного періоду відображають прямі матеріальні, трудові й інші прямі витрати в кореспонденції з кредитом рахунків:

– 20 «Виробничі запаси» (на вартість витрачених у виробництві матеріалів, покупних напівфабрикатів, комплектуючих виробів, технологічного палива й ін.);

– 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети» (на вартість витрачених у виробництві малоцінних інструментів, пристосувань тощо);

– 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» (на суму основної і додаткової заробітної плати й інших виплат, нарахованих працівникам, зайнятих виробництвом продукції, виконанням робіт, наданням послуг, які можуть бути прямо віднесені на конкретні об'єкти витрат);

– 65 «Розрахунки зі страхування» (на суму, відраховану на пенсійне страхування, страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, страхування на випадок безробіття, страхування від нещасного випадку на виробництві та профзахворювань);

– 685 «Розрахунки з іншими кредиторами» (на вартість послуг, наданих сторонніми організаціями для виробничих потреб) й ін.

В кінці місяця на дебет рахунку 23 «Виробництво» з кредиту рахунку 91 «Загальновиробничі витрати» списуються загальновиробничі витрати в сумі, обчисленої в установленому порядку, яка підлягає включенню до собівартості продукції (робіт, послуг).

Таким чином, на дебеті рахунку 23 «Виробництво» і його аналітичних рахунків в кінці місяця знаходять відбиток всі виробничі витрати – як основні, так і накладні.

З кредиту рахунку 23 «Виробництво» списують вартість зворотних відходів (у кореспонденції з дебетом рахунку 209 «Інші матеріали»), виробничого невиправного браку, якщо він мав місце (на дебет рахунку 24 «Шлюб у виробництві»), і виробничу собівартість готової продукції (на дебет рахунку 26 «Готова продукція»).

Сальдо (дебетове) рахунку 23 «Виробництво» відображає затрати в незавершене виробництво (тобто залишки деталей, напівфабрикатів, виробів, що знаходяться в процесі виробництва). Для визначення затрат в незавершене виробництво в кінці місяця проводиться його інвентаризація, визначається ступінь готовності виробів, а потім проводиться їх оцінка, виходячи з фактичних матеріальних і трудових затрат.

При обчисленні фактичної виробничої собівартості випущеної з виробництва готової продукції (виконаних робіт) до затрат в незавершене виробництво на початок місяця додають затрати за місяць (зменшені на вартість зворотних відходів) і віднімають затрати в незавершене виробництво на кінець місяця.

На фактичну собівартість випущеної з виробництва готової продукції (виконаних робіт) у бухгалтерському обліку роблять запис по кредиту рахунку 23 «Виробництво» і дебетом рахунка 26 «Готова продукція».

На субрахунках 901 «Собівартість реалізованої готової продукції» і 903 «Собівартість реалізованих робіт і послуг» узагальнюється інформація про собівартість реалізованої готової продукції, виконаних робіт, наданих послуг. За дебетом цих субрахунків відображається виробнича собівартість реалізованої готової продукції, робіт, послуг, за кредитом – списання в порядку закриття дебетових оборотів на субрахунку 791 «Результати операційної діяльності».

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Волошан І. Г.

Література: 1. Фандель Г. Теория производства и затрат. М.: Таксон, 2008. 223 с. **2.** Денисова И. П. Цены и ценообразование: учебник. М.: Экспертное бюро-М, 2010. 64 с. **3.** Цвєткова Н. Сучасна організація обліку та складання звітності для прийняття управлінських рішень. *Бухгалтерський облік і аудит.* 2008. С. 14–27. **4.** Шмален Г. Основы и проблемы экономики предприятия. М.: Финансы и статистика, 2009. 512 с. **5.** Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку від 31.12.1999 № 318 // База даних «Законодавство України» /Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00.

МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО РЕЗУЛЬТАТУ: ВІТЧИЗНЯНА ТА ЗАРУБІЖНА ПРАКТИКА

УДК 303.71

Ющик Я. С.

Магістрант 1 року навчання
факультету консалтингу і міжнародного бізнесу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. *Розкрито сутність методики визначення фінансових результатів підприємства, що застосовуються у вітчизняній та зарубіжній практиці. Досліджено основні підходи у фінансовому й управлінському обліку щодо визначення фінансового результату, а також запропоновано шляхи їх покращення та удосконалення у вітчизняній практиці.*

Ключові слова: *фінансовий результат, витрати, доходи, прибуток, господарська діяльність, методика визначення фінансових результатів.*

Аннотация. *Раскрыта сущность методики определения финансовых результатов предприятия, применяемых в отечественной и зарубежной практике. Исследованы основные подходы в финансовом и управленческом учете по определению финансового результата, а также предложены пути их улучшения и усовершенствования в отечественной практике.*

Ключевые слова: *финансовый результат, расходы, доходы, прибыль, хозяйственная деятельность, методика определения финансовых результатов.*

Annotation. *The essence of the methodology for determining financial results, which are used in domestic and foreign practice. The basic approaches in financial and management accounting to determine the financial results and the ways of their improvement and improvement in domestic practice.*

Keywords: *financial performance, costs, revenues, earnings, economic activity, a method of determining financial results.*

© Ющик Я. С., 2016

Важливою умовою успішної діяльності будь-якого підприємства є грамотне ведення обліку фінансових результатів, оскільки фінансовий результат є показником, який узагальнює усі результати виробничо-господарської діяльності суб'єкта господарювання та визначає її ефективність.

В результаті процесу глобалізації діяльність підприємств на міжнародному ринку вимагає знання особливостей обліку фінансових результатів зарубіжних партнерів. У зв'язку зі зближенням до Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) питання методики визначення фінансових результатів набуло більшої актуальності, а вимоги користувачів до звітності організацій стали більш жорсткими, а отже, в найближчому майбутньому ведення обліку фінансових результатів без використання міжнародних стандартів буде проблематично.

Вивчення різноманітних підходів до методики визначення фінансових результатів дозволить вирішити одну з актуальних проблем нашої економіки – приведення наявної системи бухгалтерського обліку та звітності відповідно до міжнародних стандартів.

Питання, що стосуються методики визначення фінансового результату в Україні та зарубіжних країнах, знаходяться в центрі уваги багатьох вчених і дослідників. Зокрема, ці питання досліджували В. П. Багров, В. Я. Соколов, Ф. Ф. Бутинець, Г. В. Савицька, С. Ф. Голов, М. А. Болюх, А. Г. Загородній, М. В. Патарідзе-Вишинська, Л. Г. Ловінська та ін.

Мета роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні методики визначення фінансового результату у вітчизняній і міжнародній практиках.

Виходячи з зазначеної мети, основними завданнями цієї роботи є визначення сутності методики фінансових результатів у вітчизняній і міжнародній практиках.

Об'єктом дослідження є фінансовий результат підприємства, предметом – теоретичні аспекти методики визначення фінансових результатів підприємства.

Для розуміння кожним бухгалтером сутності фінансових результатів треба чітко викласти концепцію визначення фінансових результатів, повною мірою розкрити зміст поняття прибутку.

Методику формування фінансових результатів на підприємствах України визначає НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Методика формування фінансових результатів у США відповідає принципам GAAP (Generally accepted accounting principles – загальноприйнятим принципам бухгалтерського обліку) [1].

Облік цієї країни має свої особливості: весь облік спрямований на оперативне визначення фінансового результату; визначення фінансового результату проводиться на базі групування витрат за елементами з чітким відображенням додаткової вартості.

Дослідження теоретичних положень і практичних підходів показало, що до сьогодні так і не склалося єдиної думки щодо визначення економічного змісту фінансових результатів підприємств.

На практиці виділяють три основні підходи щодо визначення фінансового результату. Для розрахунку за кожним методом передбачені певні моделі у планах рахунків, що пов'язані зі структурою фінансових звітів [2].

У табл. 1 відображено сутність кожного методу визначення фінансового результату.

Таблиця 1

Методи щодо визначення фінансового результату

Вид обліку	Метод визначення фінансового результату	Сутність методу	Класи бухгалтерських рахунків	Звітність
1	2	3	4	5
Фінансовий облік	Балансовий метод	Передбачає визначення фінансового результату на підставі основного балансового рівняння, за яким величина активу підприємства відповідає сумі власного капіталу та зобов'язань суб'єкта господарювання. Розрахований показник буде відображати зміну вартості чистих активів протягом звітного періоду	«Необоротні активи», «Оборотні активи», «Власний капітал», «Довгострокові зобов'язання і забезпечення», «Поточні зобов'язання і забезпечення»	Фінансова звітність (Баланс (звіт про фінансовий стан))
	Метод «витрати – випуск»	Розрахунок фінансового результату проводиться шляхом співставлення доходів і витрат діяльності підприємства, з наступними коригуванням цієї різниці на суму зміни залишків запасів і вартості незавершеного будівництва впродовж звітного періоду	«Витрати за елементами», «Витрати за видами діяльності» (Франція), «Витрати за функціями підприємства» (США, Канада, Великобританія), «Доходи (за видами діяльності або функціями підприємства)»	Фінансова звітність (Звіт про фінансові результати)

Закінчення табл. 1

1	2	3	4	5
Управлінський облік	Відображення результату фінансового обліку	Відображений результат фінансового обліку деталізується, перегруповується відповідно до мети аналізу ефективності діяльності	«Фінансовий результат за центрами відповідальності», «Аналітичний фінансовий результат»	Внутрішня звітність за даними управлінського обліку

Джерело: сформовано автором на основі [4; 5]

Якщо зіставити фінансовий результат, обчислений за кожним із трьох методів на одному підприємству та певний звітний період, то результати розрахунків можуть суттєво відрізнятися.

У міжнародній практиці основним методом для обчислення фінансового результату є метод «витрати – випуск», тоді як балансовий метод застосовують здебільшого на малих підприємствах [3].

Отже, розуміння сутності та методики визначення фінансового результату підприємства за вітчизняним підходом має деяку відмінність від концепцій трактування та розрахунку цього показника в міжнародній практиці. Отже, на основі розглянутих методик формування фінансових результатів діяльності на зарубіжних підприємствах, можна зазначити, що надзвичайно важливо впровадити у практику підприємств України його визначення різними методами, а не лише методом «витрати – випуск».

Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Пасенко Н. С.

Література: 1. Власова Н., Мелушова І. Ефективність формування фінансових результатів роздрібної торгівлі: монографія. Харків: ХДУХТ, 2008. 259 с. **2.** Фецович Т. Р. Формування фінансових результатів підприємств. *Вісник Львівської комерційної академії.* 2011. № 36. С. 405–410. **3.** Ловінська Л. Г. Концепція фінансових результатів в системі бухгалтерського обліку підприємства. *Фінанси України.* 2003. № 11. с. 58–65. **4.** Патарідзе-Вишинська М. В. Визначення та облік фінансового результату: вітчизняний і зарубіжний досвід. *Економіка. Управління. Інновації.* 2010. № 2. URL: http://-www.nbuv.gov.ua/e-journals/eui/2010_2/10pmvvzd.pdf. **5.** Скалюк Р. В. Концепції фінансового результату діяльності промислового підприємства: міжнародна практика та вітчизняні реалії. *Галицький економічний вісник.* 2010. № 3 (28). С. 18–25.